។ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

មជ្ឈិមនិកាយោ

មូលបណ្ណាសបាឡិ

១. មូលបរិយាយវគ្គោ

១. មូលបរិយាយសុត្តំ

១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា ឧក្កដ្ឋាយំ វិហរតិ សុភគវនេ សាលរាជមូលេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘ភិក្ខវោ’’តិ។ ‘‘ភទន្តេ’’តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – ‘‘សព្ពធម្មមូលបរិយាយំ វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

២. ‘‘ឥធ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ, សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ – បថវិំ [បឋវិំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] បថវិតោ សញ្ជានាតិ; បថវិំ បថវិតោ សញ្ញត្វា បថវិំ មញ្ញតិ, បថវិយា មញ្ញតិ, បថវិតោ មញ្ញតិ, បថវិំ មេតិ មញ្ញតិ , បថវិំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

‘‘អាបំ អាបតោ សញ្ជានាតិ; អាបំ អាបតោ សញ្ញត្វា អាបំ មញ្ញតិ, អាបស្មិំ មញ្ញតិ, អាបតោ មញ្ញតិ, អាបំ មេតិ មញ្ញតិ, អាបំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

‘‘តេជំ តេជតោ សញ្ជានាតិ; តេជំ តេជតោ សញ្ញត្វា តេជំ មញ្ញតិ, តេជស្មិំ មញ្ញតិ, តេជតោ មញ្ញតិ, តេជំ មេតិ មញ្ញតិ, តេជំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

‘‘វាយំ វាយតោ សញ្ជានាតិ; វាយំ វាយតោ សញ្ញត្វា វាយំ មញ្ញតិ, វាយស្មិំ មញ្ញតិ, វាយតោ មញ្ញតិ, វាយំ មេតិ មញ្ញតិ, វាយំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

៣. ‘‘ភូតេ ភូតតោ សញ្ជានាតិ; ភូតេ ភូតតោ សញ្ញត្វា ភូតេ មញ្ញតិ, ភូតេសុ មញ្ញតិ, ភូតតោ មញ្ញតិ, ភូតេ មេតិ មញ្ញតិ, ភូតេ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

‘‘ទេវេ ទេវតោ សញ្ជានាតិ; ទេវេ ទេវតោ សញ្ញត្វា ទេវេ មញ្ញតិ, ទេវេសុ មញ្ញតិ, ទេវតោ មញ្ញតិ, ទេវេ មេតិ មញ្ញតិ, ទេវេ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

‘‘បជាបតិំ បជាបតិតោ សញ្ជានាតិ; បជាបតិំ បជាបតិតោ សញ្ញត្វា បជាបតិំ មញ្ញតិ, បជាបតិស្មិំ មញ្ញតិ, បជាបតិតោ មញ្ញតិ, បជាបតិំ មេតិ មញ្ញតិ, បជាបតិំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

‘‘ព្រហ្មំ ព្រហ្មតោ សញ្ជានាតិ; ព្រហ្មំ ព្រហ្មតោ សញ្ញត្វា ព្រហ្មំ មញ្ញតិ , ព្រហ្មស្មិំ មញ្ញតិ, ព្រហ្មតោ មញ្ញតិ, ព្រហ្មំ មេតិ មញ្ញតិ, ព្រហ្មំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

‘‘អាភស្សរេ អាភស្សរតោ សញ្ជានាតិ; អាភស្សរេ អាភស្សរតោ សញ្ញត្វា អាភស្សរេ មញ្ញតិ, អាភស្សរេសុ មញ្ញតិ, អាភស្សរតោ មញ្ញតិ, អាភស្សរេ មេតិ មញ្ញតិ, អាភស្សរេ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

‘‘សុភកិណ្ហេ សុភកិណ្ហតោ សញ្ជានាតិ; សុភកិណ្ហេ សុភកិណ្ហតោ សញ្ញត្វា សុភកិណ្ហេ មញ្ញតិ, សុភកិណ្ហេសុ មញ្ញតិ, សុភកិណ្ហតោ មញ្ញតិ, សុភកិណ្ហេ មេតិ មញ្ញតិ, សុភកិណ្ហេ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ

តស្សា’តិ វទាមិ។

“វេហប្ផលេ វេហប្ផលតោ សញ្ជានាតិ; វេហប្ផលេ វេហប្ផលតោ សញ្ញត្វា វេហប្ផលេ មញ្ញតិ, វេហប្ផលេសុ មញ្ញតិ, វេហប្ផលតោ មញ្ញតិ, វេហប្ផលេ មេតិ មញ្ញតិ, វេហប្ផលេ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

“អភិភុំ អភិភូតោ សញ្ជានាតិ; អភិភុំ អភិភូតោ សញ្ញត្វា អភិភុំ មញ្ញតិ, អភិភុស្មិំ មញ្ញតិ, អភិភូតោ មញ្ញតិ, អភិភុំ មេតិ មញ្ញតិ, អភិភុំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

៤. “អាកាសានញ្ចាយតនំ អាកាសានញ្ចាយតនតោ សញ្ជានាតិ; អាកាសានញ្ចាយតនំ អាកាសានញ្ចាយតនតោ សញ្ញត្វា អាកាសានញ្ចាយតនំ មញ្ញតិ, អាកាសានញ្ចាយតនស្មិំ មញ្ញតិ, អាកាសានញ្ចាយតនតោ មញ្ញតិ, អាកាសានញ្ចាយតនំ មេតិ មញ្ញតិ, អាកាសានញ្ចាយតនំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

“វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនតោ សញ្ជានាតិ; វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនតោ សញ្ញត្វា វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ មញ្ញតិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនស្មិំ មញ្ញតិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនតោ មញ្ញតិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ មេតិ មញ្ញតិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

“អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនតោ សញ្ជានាតិ; អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនតោ សញ្ញត្វា អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ មញ្ញតិ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនស្មិំ មញ្ញតិ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនតោ មញ្ញតិ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ មេតិ មញ្ញតិ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

“នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនតោ សញ្ជានាតិ; នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនតោ សញ្ញត្វា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ មញ្ញតិ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនស្មិំ មញ្ញតិ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនតោ មញ្ញតិ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ មេតិ មញ្ញតិ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

៥. “ទិដ្ឋំ ទិដ្ឋតោ សញ្ជានាតិ; ទិដ្ឋំ ទិដ្ឋតោ សញ្ញត្វា ទិដ្ឋំ មញ្ញតិ, ទិដ្ឋស្មិំ មញ្ញតិ, ទិដ្ឋតោ មញ្ញតិ, ទិដ្ឋំ មេតិ មញ្ញតិ, ទិដ្ឋំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

“សុតំ សុតតោ សញ្ជានាតិ; សុតំ សុតតោ សញ្ញត្វា សុតំ មញ្ញតិ, សុតស្មិំ មញ្ញតិ, សុតតោ មញ្ញតិ, សុតំ មេតិ មញ្ញតិ, សុតំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

“មុតំ មុតតោ សញ្ជានាតិ; មុតំ មុតតោ សញ្ញត្វា មុតំ មញ្ញតិ, មុតស្មិំ មញ្ញតិ, មុតតោ មញ្ញតិ, មុតំ មេតិ មញ្ញតិ, មុតំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

“វិញ្ញាតំ វិញ្ញាតតោ សញ្ជានាតិ; វិញ្ញាតំ វិញ្ញាតតោ សញ្ញត្វា វិញ្ញាតំ មញ្ញតិ, វិញ្ញាតស្មិំ មញ្ញតិ, វិញ្ញាតតោ មញ្ញតិ, វិញ្ញាតំ មេតិ មញ្ញតិ, វិញ្ញាតំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

៦. “ឯកត្តំ ឯកត្តតោ សញ្ជានាតិ; ឯកត្តំ ឯកត្តតោ សញ្ញត្វា ឯកត្តំ មញ្ញតិ, ឯកត្តស្មិំ មញ្ញតិ, ឯកត្តតោ មញ្ញតិ, ឯកត្តំ មេតិ មញ្ញតិ, ឯកត្តំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

“នានត្តំ នានត្តតោ សញ្ជានាតិ; នានត្តំ នានត្តតោ សញ្ញត្វា នានត្តំ មញ្ញតិ, នានត្តស្មិំ មញ្ញតិ, នានត្តតោ មញ្ញតិ, នានត្តំ មេតិ មញ្ញតិ, នានត្តំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

“សព្ពំ សព្ពតោ សញ្ជានាតិ; សព្ពំ សព្ពតោ សញ្ញត្វា សព្ពំ មញ្ញតិ, សព្ពស្មិំ មញ្ញតិ, សព្ពតោ មញ្ញតិ, សព្ពំ មេតិ មញ្ញតិ, សព្ពំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

“និព្ពានំ និព្ពានតោ សញ្ជានាតិ; និព្ពានំ និព្ពានតោ សញ្ញត្វា និព្ពានំ មញ្ញតិ, និព្ពានស្មិំ មញ្ញតិ , និព្ពានតោ មញ្ញតិ, និព្ពានំ មេតិ មញ្ញតិ, និព្ពានំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អបរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

បុថុជ្ជនវសេន បឋមនយភូមិបរិច្ឆេទោ និដ្ឋិតោ។

៧. ‘‘យោបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សេក្ខោ [សេខោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អប្បត្តមានសោ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្ថយមានោ វិហរតិ, សោបិ បឋវិំ បឋវិតោ អភិជានាតិ; បឋវិំ បឋវិតោ អភិញ្ញាយ [អភិញ្ញត្វា (ក.)] បឋវិំ មា មញ្ញិ [វា មញ្ញតិ], បឋវិយា មា មញ្ញិ, បឋវិតោ មា មញ្ញិ, បឋវិំ មេតិ មា មញ្ញិ, បឋវិំ មាភិនន្ទិ [វា អភិនន្ទតិ (សី.) ដីកា ឱលោកេតព្ពា]។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘បរិញ្ញេយ្យំ តស្សា’តិ វទាមិ។

‘‘អាបំ…បេ.… តេជំ… វាយំ… ភូតេ… ទេវេ… បជាបតិំ… ព្រហ្មំ… អាភស្សរេ… សុភកិណ្ហេ… វេហប្ផលេ… អភិភុំ… អាកាសានញ្ចាយតនំ… វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ… អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ… នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ… ទិដ្ឋំ… សុតំ… មុតំ… វិញ្ញាតំ… ឯកត្តំ… នានត្តំ… សព្ពំ… និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិជានាតិ; និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិញ្ញាយ និព្ពានំ មា មញ្ញិ, និព្ពានស្មិំ មា មញ្ញិ, និព្ពានតោ មា មញ្ញិ, និព្ពានំ មេតិ មា មញ្ញិ, និព្ពានំ មាភិនន្ទិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘បរិញ្ញេយ្យំ តស្សា’តិ វទាមិ។

សេក្ខវសេន [សត្ថារវសេន (សី.), សត្ថុវសេន (ស្យា. ក.)] ទុតិយនយភូមិបរិច្ឆេទោ និដ្ឋិតោ។

៨. ‘‘យោបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ, សោបិ បឋវិំ បឋវិតោ អភិជានាតិ; បឋវិំ បឋវិតោ អភិញ្ញាយ បឋវិំ ន មញ្ញតិ, បឋវិយា ន មញ្ញតិ, បឋវិតោ ន មញ្ញតិ, បឋវិំ មេតិ ន មញ្ញតិ, បឋវិំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘បរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

‘‘អាបំ…បេ.… តេជំ… វាយំ… ភូតេ… ទេវេ… បជាបតិំ… ព្រហ្មំ… អាភស្សរេ… សុភកិណ្ហេ… វេហប្ផលេ… អភិភុំ… អាកាសានញ្ចាយតនំ… វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ… អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ… នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ… ទិដ្ឋំ… សុតំ… មុតំ… វិញ្ញាតំ… ឯកត្តំ… នានត្តំ… សព្ពំ… និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិជានាតិ; និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិញ្ញាយ និព្ពានំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានស្មិំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានតោ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ មេតិ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘បរិញ្ញាតំ តស្សា’តិ វទាមិ។

ខីណាសវវសេន តតិយនយភូមិបរិច្ឆេទោ និដ្ឋិតោ។

៩. ‘‘យោបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ, សោបិ បឋវិំ បឋវិតោ អភិជានាតិ; បឋវិំ បឋវិតោ អភិញ្ញាយ បឋវិំ ន មញ្ញតិ, បឋវិយា ន មញ្ញតិ, បឋវិតោ ន មញ្ញតិ, បឋវិំ មេតិ ន មញ្ញតិ, បឋវិំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ខយា រាគស្ស, វីតរាគត្តា។

‘‘អាបំ…បេ.… តេជំ… វាយំ… ភូតេ… ទេវេ… បជាបតិំ… ព្រហ្មំ… អាភស្សរេ… សុភកិណ្ហេ… វេហប្ផលេ… អភិភុំ… អាកាសានញ្ចាយតនំ… វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ… អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ … នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ … ទិដ្ឋំ… សុតំ… មុតំ… វិញ្ញាតំ… ឯកត្តំ… នានត្តំ… សព្ពំ… និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិជានាតិ; និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិញ្ញាយ និព្ពានំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានស្មិំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានតោ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ មេតិ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ខយា រាគស្ស, វីតរាគត្តា។

ខីណាសវវសេន ចតុត្ថនយភូមិបរិច្ឆេទោ និដ្ឋិតោ។

១០. ‘‘យោបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ, សោបិ បឋវិំ បឋវិតោ អភិជានាតិ; បឋវិំ បឋវិតោ អភិញ្ញាយ បឋវិំ ន មញ្ញតិ, បឋវិយា ន មញ្ញតិ, បឋវិតោ ន មញ្ញតិ, បឋវិំ មេតិ ន មញ្ញតិ, បឋវិំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ខយា ទោសស្ស, វីតទោសត្តា។

‘‘អាបំ…បេ.… តេជំ… វាយំ… ភូតេ… ទេវេ… បជាបតិំ… ព្រហ្មំ… អាភស្សរេ… សុភកិណ្ហេ… វេហប្ផលេ… អភិភុំ… អាកាសានញ្ចាយតនំ… វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ… អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ… នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ… ទិដ្ឋំ… សុតំ… មុតំ… វិញ្ញាតំ… ឯកត្តំ… នានត្តំ… សព្ពំ… និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិជានាតិ;

និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិញ្ញាយ និព្ពានំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានស្មិំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានតោ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ មេតិ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ខយា ទោសស្ស, វីតទោសត្តា។

ខីណាសវវសេន បញ្ចមនយភូមិបរិច្ឆេទោ និដ្ឋិតោ។

១១. “យោបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ, សោបិ បថវិំ បថវិតោ អភិជានាតិ; បថវិំ បថវិតោ អភិញ្ញាយ បថវិំ ន មញ្ញតិ, បថវិយា ន មញ្ញតិ, បថវិតោ ន មញ្ញតិ, បថវិំ មេតិ ន មញ្ញតិ, បថវិំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ខយា មោហស្ស, វីតមោហត្តា។

“អាបំ…បេ…. តេជំ… វាយំ… ភូតេ… ទេវេ… បជាបតិំ… ព្រហ្មំ… អាភស្សរេ… សុភកិណ្ហេ… វេហប្ផលេ… អភិភុំ… អាកាសានញ្ចាយតនំ… វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ… អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ … នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ… ទិដ្ឋំ… សុតំ… មុតំ… វិញ្ញាតំ… ឯកត្តំ… នានត្តំ… សព្ពំ… និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិជានាតិ; និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិញ្ញាយ និព្ពានំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានស្មិំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានតោ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ មេតិ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ខយា មោហស្ស, វីតមោហត្តា។

ខីណាសវវសេន ឆដ្ឋនយភូមិបរិច្ឆេទោ និដ្ឋិតោ។

១២. “តថាគតោបិ, ភិក្ខវេ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ បថវិំ បថវិតោ អភិជានាតិ; បថវិំ បថវិតោ អភិញ្ញាយ បថវិំ ន មញ្ញតិ, បថវិយា ន មញ្ញតិ, បថវិតោ ន មញ្ញតិ, បថវិំ មេតិ ន មញ្ញតិ, បថវិំ នាភិនន្ទតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘បរិញ្ញាតន្តំ តថាគតស្សា’តិ វទាមិ។

“អាបំ…បេ…. តេជំ… វាយំ… ភូតេ… ទេវេ… បជាបតិំ… ព្រហ្មំ… អាភស្សរេ… សុភកិណ្ហេ… វេហប្ផលេ… អភិភុំ… អាកាសានញ្ចាយតនំ… វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ … អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ… នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ… ទិដ្ឋំ… សុតំ… មុតំ… វិញ្ញាតំ… ឯកត្តំ… នានត្តំ… សព្ពំ… និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិជានាតិ; និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិញ្ញាយ និព្ពានំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានស្មិំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានតោ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ មេតិ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘បរិញ្ញាតន្តំ តថាគតស្សា’តិ វទាមិ។

តថាគតវសេន សត្តមនយភូមិបរិច្ឆេទោ និដ្ឋិតោ។

១៣. “តថាគតោបិ , ភិក្ខវេ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ បថវិំ បថវិតោ អភិជានាតិ; បថវិំ បថវិតោ អភិញ្ញាយ បថវិំ ន មញ្ញតិ, បថវិយា ន មញ្ញតិ, បថវិតោ ន មញ្ញតិ, បថវិំ មេតិ ន មញ្ញតិ, បថវិំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘នន្ទី [នន្ទិ (សី. ស្យា.)] ទុក្ខស្ស មូល’ន្តិ – ឥតិ វិទិត្វា ‘ភវា ជាតិ ភូតស្ស ជរាមរណ’ន្តិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ‘តថាគតោ សព្ពសោ តណ្ហានំ ខយា វិរាគា និរោធា ចាគា បដិនិស្សគ្គា អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ វទាមិ។

“អាបំ …បេ…. តេជំ… វាយំ… ភូតេ… ទេវេ… បជាបតិំ… ព្រហ្មំ… អាភស្សរេ… សុភកិណ្ហេ… វេហប្ផលេ… អភិភុំ… អាកាសានញ្ចាយតនំ… វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ… អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ… នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ… ទិដ្ឋំ… សុតំ… មុតំ… វិញ្ញាតំ… ឯកត្តំ… នានត្តំ… សព្ពំ… និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិជានាតិ; និព្ពានំ និព្ពានតោ អភិញ្ញាយ និព្ពានំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានស្មិំ ន មញ្ញតិ, និព្ពានតោ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ មេតិ ន មញ្ញតិ, និព្ពានំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘នន្ទី ទុក្ខស្ស មូល’ន្តិ – ឥតិ វិទិត្វា ‘ភវា ជាតិ ភូតស្ស ជរាមរណ’ន្តិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ‘តថាគតោ សព្ពសោ តណ្ហានំ ខយា វិរាគា និរោធា ចាគា បដិនិស្សគ្គា អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ វទាមី”តិ។

តថាគតវសេន អដ្ឋមនយភូមិបរិច្ឆេទោ និដ្ឋិតោ។

ឥទមវោច ភគវា។ ន តេ ភិក្ខូ [ន អត្តមនា តេភិក្ខូ (ស្យា.), តេ ភិក្ខូ (បី. ក.)] ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

មូលបរិយាយសុត្តំ និដ្ឋិតំ បឋមំ។

២. សព្ពាសវសុត្តំ

១៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘ភិក្ខវោ’’តិ។ ‘‘ភទន្តេ’’តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – ‘‘សព្ពាសវសំវរបរិយាយំ វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ , សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

១៥. ‘‘ជានតោ អហំ, ភិក្ខវេ, បស្សតោ អាសវានំ ខយំ វទាមិ, នោ អជានតោ នោ អបស្សតោ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ជានតោ កិញ្ច បស្សតោ អាសវានំ ខយំ វទាមិ? យោនិសោ ច មនសិការំ អយោនិសោ ច មនសិការំ។ អយោនិសោ, ភិក្ខវេ, មនសិករោតោ អនុប្បន្នា ចេវ អាសវា ឧប្បជ្ជន្តិ, ឧប្បន្នា ច អាសវា បវឌ្ឍន្តិ; យោនិសោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, មនសិករោតោ អនុប្បន្នា ចេវ អាសវា ន ឧប្បជ្ជន្តិ, ឧប្បន្នា ច អាសវា បហីយន្តិ។

១៦. ‘‘អត្ថិ, ភិក្ខវេ, អាសវា ទស្សនា បហាតព្ពា, អត្ថិ អាសវា សំវរា បហាតព្ពា, អត្ថិ អាសវា បដិសេវនា បហាតព្ពា, អត្ថិ អាសវា អធិវាសនា បហាតព្ពា, អត្ថិ អាសវា បរិវជ្ជនា បហាតព្ពា, អត្ថិ អាសវា វិនោទនា បហាតព្ពា, អត្ថិ អាសវា ភាវនា បហាតព្ពា។

ទស្សនា បហាតព្ពាសវា

១៧. ‘‘កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា ទស្សនា បហាតព្ពា? ឥធ, ភិក្ខវេ , អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ – អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ, សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ – មនសិករណីយេ ធម្មេ នប្បជានាតិ, អមនសិករណីយេ ធម្មេ នប្បជានាតិ។ សោ មនសិករណីយេ ធម្មេ អប្បជានន្តោ អមនសិករណីយេ ធម្មេ អប្បជានន្តោ, យេ ធម្មា ន មនសិករណីយា, តេ ធម្មេ មនសិ ករោតិ, យេ ធម្មា មនសិករណីយា តេ ធម្មេ ន មនសិ ករោតិ។

‘‘កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា ន មនសិករណីយា យេ ធម្មេ មនសិ ករោតិ? យស្ស, ភិក្ខវេ, ធម្មេ មនសិករោតោ អនុប្បន្នោ វា កាមាសវោ ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា កាមាសវោ បវឌ្ឍតិ; អនុប្បន្នោ វា ភវាសវោ ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា ភវាសវោ បវឌ្ឍតិ; អនុប្បន្នោ វា អវិជ្ជាសវោ ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា អវិជ្ជាសវោ បវឌ្ឍតិ – ឥមេ ធម្មា ន មនសិករណីយា យេ ធម្មេ មនសិ ករោតិ។

‘‘កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា មនសិករណីយា យេ ធម្មេ ន មនសិ ករោតិ? យស្ស, ភិក្ខវេ, ធម្មេ មនសិករោតោ អនុប្បន្នោ វា កាមាសវោ ន ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា កាមាសវោ បហីយតិ; អនុប្បន្នោ វា ភវាសវោ ន ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា ភវាសវោ បហីយតិ; អនុប្បន្នោ វា អវិជ្ជាសវោ ន ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា អវិជ្ជាសវោ បហីយតិ – ឥមេ ធម្មា មនសិករណីយា យេ ធម្មេ ន មនសិ ករោតិ។

‘‘តស្ស អមនសិករណីយានំ ធម្មានំ មនសិការា មនសិករណីយានំ ធម្មានំ អមនសិការា អនុប្បន្នា ចេវ អាសវា ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច អាសវា បវឌ្ឍន្តិ។

១៨. ‘‘សោ ឯវំ អយោនិសោ មនសិ ករោតិ – ‘អហោសិំ នុ ខោ អហំ អតីតមទ្ធានំ? ន នុ ខោ អហោសិំ អតីតមទ្ធានំ? កិំ នុ ខោ អហោសិំ អតីតមទ្ធានំ? កថំ នុ ខោ អហោសិំ អតីតមទ្ធានំ? កិំ ហុត្វា កិំ អហោសិំ នុ ខោ អហំ អតីតមទ្ធានំ? ភវិស្សាមិ នុ ខោ អហំ អនាគតមទ្ធានំ? ន នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ? កិំ នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ? កថំ នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ? កិំ ហុត្វា កិំ ភវិស្សាមិ នុ ខោ អហំ អនាគតមទ្ធាន’ន្តិ? ឯតរហិ វា បច្ចុប្បន្នមទ្ធានំ [បច្ចុប្បន្នមទ្ធានំ អារព្ភ (ស្យា.)] អជ្ឈត្តំ កថំកថី ហោតិ – ‘អហំ នុ ខោស្មិ? នោ នុ ខោស្មិ? កិំ នុ ខោស្មិ? កថំ នុ ខោស្មិ? អយំ នុ ខោ សត្តោ កុតោ អាគតោ? សោ កុហិំ គាមី ភវិស្សតី’តិ?

១៩. ‘‘តស្ស ឯវំ អយោនិសោ មនសិករោតោ ឆន្នំ ទិដ្ឋីនំ អញ្ញតរា ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ។ ‘អត្ថិ មេ អត្តា’តិ វា អស្ស [វាស្ស (សី. ស្យា. បី.)] សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ; ‘នត្ថិ មេ អត្តា’តិ វា អស្ស សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ; ‘អត្តនាវ អត្តានំ សញ្ជានាមី’តិ វា អស្ស សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ; ‘អត្តនាវ អនត្តានំ សញ្ជានាមី’តិ វា អស្ស សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ; ‘អនត្តនាវ អត្តានំ សញ្ជានាមី’តិ វា អស្ស សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ; អថ វា បនស្ស ឯវំ ទិដ្ឋិ ហោតិ – ‘យោ មេ អយំ អត្តា វទោ វេទេយ្យោ តត្រ តត្រ កល្យាណ

បាបកានំ កម្មានំ វិបាកំ បដិសំវេទេតិ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ សស្សតិសមំ តថេវ ឋស្សតី’តិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ , ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហនំ ទិដ្ឋិកន្តារំ ទិដ្ឋិវិសូកំ ទិដ្ឋិវិប្ផន្ទិតំ ទិដ្ឋិសំយោជនំ។ ទិដ្ឋិសំយោជនសំយុត្តោ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ; ‘ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មា’តិ វទាមិ។

២០. ‘‘សុតវា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ – អរិយានំ ទស្សាវី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្មេ សុវិនីតោ, សប្បុរិសានំ ទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស កោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ សុវិនីតោ – មនសិករណីយេ ធម្មេ បជានាតិ អមនសិករណីយេ ធម្មេ បជានាតិ។ សោ មនសិករណីយេ ធម្មេ បជានន្តោ អមនសិករណីយេ ធម្មេ បជានន្តោ យេ ធម្មា ន មនសិករណីយា តេ ធម្មេ ន មនសិ ករោតិ, យេ ធម្មា មនសិករណីយា តេ ធម្មេ មនសិ ករោតិ។

‘‘កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា ន មនសិករណីយា យេ ធម្មេ ន មនសិ ករោតិ? យស្ស, ភិក្ខវេ, ធម្មេ មនសិករោតោ អនុប្បន្នោ វា កាមាសវោ ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា កាមាសវោ បវឌ្ឍតិ; អនុប្បន្នោ វា ភវាសវោ ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា ភវាសវោ បវឌ្ឍតិ; អនុប្បន្នោ វា អវិជ្ជាសវោ ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា អវិជ្ជាសវោ បវឌ្ឍតិ – ឥមេ ធម្មា ន មនសិករណីយា, យេ ធម្មេ ន មនសិ ករោតិ។

‘‘កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា មនសិករណីយា យេ ធម្មេ មនសិ ករោតិ? យស្ស, ភិក្ខវេ, ធម្មេ មនសិករោតោ អនុប្បន្នោ វា កាមាសវោ ន ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា កាមាសវោ បហីយតិ; អនុប្បន្នោ វា ភវាសវោ ន ឧប្បជ្ជតិ , ឧប្បន្នោ វា ភវាសវោ បហីយតិ; អនុប្បន្នោ វា អវិជ្ជាសវោ ន ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បន្នោ វា អវិជ្ជាសវោ បហីយតិ – ឥមេ ធម្មា មនសិករណីយា យេ ធម្មេ មនសិ ករោតិ។

‘‘តស្ស អមនសិករណីយានំ ធម្មានំ អមនសិការា មនសិករណីយានំ ធម្មានំ មនសិការា អនុប្បន្នា ចេវ អាសវា ន ឧប្បជ្ជន្តិ, ឧប្បន្នា ច អាសវា បហីយន្តិ។

២១. ‘‘សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យោនិសោ មនសិ ករោតិ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យោនិសោ មនសិ ករោតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យោនិសោ មនសិ ករោតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យោនិសោ មនសិ ករោតិ។ តស្ស ឯវំ យោនិសោ មនសិករោតោ តីណិ សំយោជនានិ បហីយន្តិ – សក្កាយទិដ្ឋិ, វិចិកិច្ឆា, សីលព្ពតបរាមាសោ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា ទស្សនា បហាតព្ពា។

សំវរា បហាតព្ពាសវា

២២. ‘‘កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា សំវរា បហាតព្ពា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ចក្ខុន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ។ យញ្ហិស្ស, ភិក្ខវេ, ចក្ខុន្ទ្រិយសំវរំ អសំវុតស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, ចក្ខុន្ទ្រិយសំវរំ សំវុតស្ស វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ បដិសង្ខា យោនិសោ សោតិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ…បេ…. ឃានិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ…បេ…. ជិវ្ហិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ…បេ…. កាយិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ…បេ…. មនិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ។ យញ្ហិស្ស, ភិក្ខវេ , មនិន្ទ្រិយសំវរំ អសំវុតស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, មនិន្ទ្រិយសំវរំ សំវុតស្ស វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។

‘‘យញ្ហិស្ស, ភិក្ខវេ, សំវរំ អសំវុតស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា , សំវរំ សំវុតស្ស វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា សំវរា បហាតព្ពា។

បដិសេវនា បហាតព្ពាសវា

២៣. ‘‘កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា បដិសេវនា បហាតព្ពា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ចីវរំ បដិសេវតិ – ‘យាវទេវ សីតស្ស បដិឃាតាយ, ឧណ្ហស្ស បដិឃាតាយ, ឌំសមកសវាតាតបសរីសប- [សិរិំសប (សី. ស្យា. បី.)] សម្ផស្សានំ បដិឃាតាយ, យាវទេវ ហិរិកោបីនប្បដិច្ឆាទនត្ថំ’។

‘‘បដិសង្ខា យោនិសោ បិណ្ឌបាតំ បដិសេវតិ – ‘នេវ ទវាយ, ន មទាយ, ន មណ្ឌនាយ, ន វិភូសនាយ, យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ, វិហិំសូបរតិយា, ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ, ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ

បដិហង្ខាមិ នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ, យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ច’ [ចាតិ (សី.)]។

“បដិសង្ខា យោនិសោ សេនាសនំ បដិសេវតិ – ‘យាវទេវ សីតស្ស បដិឃាតាយ, ឧណ្ហស្ស បដិឃាតាយ, ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ បដិឃាតាយ, យាវទេវ ឧតុបរិស្សយវិនោទនបដិសល្លានារាមត្ថំ’។

“បដិសង្ខា យោនិសោ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិសេវតិ – ‘យាវទេវ ឧប្បន្នានំ វេយ្យាពាធិកានំ វេទនានំ បដិឃាតាយ, អព្យាពជ្ឈបរមតាយ’ [អព្យាបជ្ឈបរមតាយ (សី. ស្យា. បី.), អព្យាបជ្ជបរមតាយ (ក.)]។

“យញ្ហិស្ស, ភិក្ខវេ, អប្បដិសេវតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, បដិសេវតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា បដិសេវនា បហាតព្ពា។

អធិវាសនា បហាតព្ពាសវា

២៤. “កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា អធិវាសនា បហាតព្ពា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ខមោ ហោតិ សីតស្ស ឧណ្ហស្ស, ជិឃច្ឆាយ បិបាសាយ។ ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ, ទុរុត្តានំ ទុរាគតានំ វចនបថានំ, ឧប្បន្នានំ សារីរិកានំ វេទនានំ ទុក្ខានំ តិព្ពានំ [តិប្បានំ (សី. ស្យា. បី.)] ខរានំ កដុកានំ អសាតានំ អមនាបានំ បាណហរានំ អធិវាសកជាតិកោ ហោតិ។

“យញ្ហិស្ស, ភិក្ខវេ, អនធិវាសយតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, អធិវាសយតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា អធិវាសនា បហាតព្ពា។

បរិវជ្ជនា បហាតព្ពាសវា

២៥. “កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា បរិវជ្ជនា បហាតព្ពា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ចណ្ឌំ ហត្ថឹ បរិវជ្ជេតិ, ចណ្ឌំ អស្សំ បរិវជ្ជេតិ, ចណ្ឌំ គោណំ បរិវជ្ជេតិ, ចណ្ឌំ កុក្កុរំ បរិវជ្ជេតិ, អហឹ ខាណុំ កណ្ដកដ្ឋានំ សោព្ភំ បបាតំ ចន្ទនិកំ ឱឡិគល្លំ។ យថារូបេ អនាសនេ និសិន្នំ យថារូបេ អគោចរេ ចរន្តំ យថារូបេ បាបកេ មិត្តេ ភជន្តំ វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី បាបកេសុ ឋានេសុ ឱកប្បេយ្យុំ, សោ តញ្ច អនាសនំ តញ្ច អគោចរំ តេ ច បាបកេ មិត្តេ បដិសង្ខា យោនិសោ បរិវជ្ជេតិ។

“យញ្ហិស្ស, ភិក្ខវេ, អបរិវជ្ជយតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, បរិវជ្ជយតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា បរិវជ្ជនា បហាតព្ពា។

វិនោទនា បហាតព្ពាសវា

២៦. “កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា វិនោទនា បហាតព្ពា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ…បេ.… ឧប្បន្នំ វិហឹសាវិតក្កំ…បេ.… ឧប្បន្នុប្បន្នេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។

“យញ្ហិស្ស, ភិក្ខវេ, អវិនោទយតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, វិនោទយតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា វិនោទនា បហាតព្ពា។

ភាវនា បហាតព្ពាសវា

២៧. “កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា ភាវនា បហាតព្ពា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ; បដិសង្ខា យោនិសោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ…បេ.… វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ… បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ… បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ… សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ… ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។

“យញ្ហិស្ស, ភិក្ខវេ , អភាវយតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, ភាវយតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា ភាវនា បហាតព្ពា។

២៨. “យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យេ អាសវា ទស្សនា បហាតព្ពា តេ ទស្សនា បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា សំវរា បហាតព្ពា តេ សំវរា បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា បដិសេវនា បហាតព្ពា តេ បដិសេវនា បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា អធិវាសនា បហាតព្ពា តេ អធិវាសនា បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា បរិវជ្ជនា បហាតព្ពា តេ បរិវជ្ជនា បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា វិនោទនា បហាតព្ពា តេ វិនោទនា បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា ភាវនា បហាតព្ពា តេ ភាវនា បហីនា ហោន្តិ; អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ – ‘ភិក្ខុ សព្ពាសវសំវរសំវុតោ វិហរតិ, អច្ឆេច្ឆិ [អច្ឆេជ្ជិ (ក.)] តណ្ហំ, វិវត្តយិ [វាវត្តយិ (សី. បី.)] សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា’”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

សព្ពាសវសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទុតិយំ។

៣. ធម្មទាយាទសុត្តំ

២៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ធម្មទាយាទា មេ, ភិក្ខវេ, ភវថ, មា អាមិសទាយាទា។ អត្ថិ មេ តុម្ហេសុ អនុកម្បា – ‘កិន្តិ មេ សាវកា ធម្មទាយាទា ភវេយ្យុំ, នោ អាមិសទាយាទា’តិ។ តុម្ហេ ច មេ, ភិក្ខវេ, អាមិសទាយាទា ភវេយ្យាថ នោ ធម្មទាយាទា, តុម្ហេបិ តេន អាទិយា [អាទិស្សា (សី. ស្យា. បី.)] ភវេយ្យាថ – ‘អាមិសទាយាទា សត្ថុសាវកា វិហរន្តិ, នោ ធម្មទាយាទា’តិ; អហម្បិ តេន អាទិយោ ភវេយ្យំ – ‘អាមិសទាយាទា សត្ថុសាវកា វិហរន្តិ, នោ ធម្មទាយាទា’តិ។ តុម្ហេ ច មេ, ភិក្ខវេ, ធម្មទាយាទា ភវេយ្យាថ, នោ អាមិសទាយាទា, តុម្ហេបិ តេន ន អាទិយា ភវេយ្យាថ – ‘ធម្មទាយាទា សត្ថុសាវកា វិហរន្តិ, នោ អាមិសទាយាទា’តិ; អហម្បិ តេន ន អាទិយោ ភវេយ្យំ – ‘ធម្មទាយាទា សត្ថុសាវកា វិហរន្តិ, នោ អាមិសទាយាទា’តិ។ តស្មាតិហ មេ, ភិក្ខវេ, ធម្មទាយាទា ភវថ, មា អាមិសទាយាទា។ អត្ថិ មេ តុម្ហេសុ អនុកម្បា – ‘កិន្តិ មេ សាវកា ធម្មទាយាទា ភវេយ្យុំ, នោ អាមិសទាយាទា’តិ។

៣០. “ឥធាហំ, ភិក្ខវេ, ភុត្តាវី អស្សំ បវារិតោ បរិបុណ្ណោ បរិយោសិតោ សុហិតោ យាវទត្ថោ; សិយា ច មេ បិណ្ឌបាតោ អតិរេកធម្មោ ឆឌ្ឌនីយធម្មោ [ឆឌ្ឌិយធម្មោ (សី. ស្យា. បី.)]។ អថ ទ្វេ ភិក្ខូ អាគច្ឆេយ្យុំ ជិឃច្ឆាទុព្ពល្យ- [ជិឃច្ឆាទុព្ពល្ល (សី. បី.)] បរេតា ។ ត្យាហំ ឯវំ វទេយ្យំ – ‘អហំ ខោម្ហិ, ភិក្ខវេ, ភុត្តាវី បវារិតោ បរិបុណ្ណោ បរិយោសិតោ សុហិតោ យាវទត្ថោ; អត្ថិ ច មេ អយំ បិណ្ឌបាតោ អតិរេកធម្មោ ឆឌ្ឌនីយធម្មោ។ សចេ អាកង្ខថ, ភុញ្ជថ, នោ ចេ តុម្ហេ ភុញ្ជិស្សថ [សចេ តុម្ហេ ន ភុញ្ជិស្សថ (សី. ស្យា. បី.)], ឥទានាហំ អប្បហរិតេ វា ឆឌ្ឌេស្សាមិ, អប្បាណកេ វា ឧទកេ ឱបិលាបេស្សាមី’តិ។ តត្រេកស្ស ភិក្ខុនោ ឯវមស្ស – ‘ភគវា ខោ ភុត្តាវី បវារិតោ បរិបុណ្ណោ បរិយោសិតោ សុហិតោ យាវទត្ថោ; អត្ថិ ចាយំ ភគវតោ បិណ្ឌបាតោ អតិរេកធម្មោ ឆឌ្ឌនីយធម្មោ។ សចេ មយំ ន ភុញ្ជិស្សាម, ឥទានិ ភគវា អប្បហរិតេ វា ឆឌ្ឌេស្សតិ, អប្បាណកេ វា ឧទកេ ឱបិលាបេស្សតិ’ ។ វុត្តំ ខោ បនេតំ ភគវតា – ‘ធម្មទាយាទា មេ, ភិក្ខវេ, ភវថ, មា អាមិសទាយាទា’តិ។ អាមិសញ្ញតរំ ខោ បនេតំ, យទិទំ បិណ្ឌបាតោ។ យំនូនាហំ ឥមំ បិណ្ឌបាតំ អភុញ្ជិត្វា ឥមិនាវ ជិឃច្ឆាទុព្ពល្យេន ឯវំ ឥមំ រត្តិន្ទិវំ [រត្តិទិវំ (ក.)] វីតិនាមេយ្យ”ន្តិ។ សោ តំ បិណ្ឌបាតំ អភុញ្ជិត្វា តេនេវ ជិឃច្ឆាទុព្ពល្យេន ឯវំ តំ រត្តិន្ទិវំ វីតិនាមេយ្យ។ អថ ទុតិយស្ស ភិក្ខុនោ ឯវមស្ស – ‘ភគវា ខោ ភុត្តាវី បវារិតោ បរិបុណ្ណោ បរិយោសិតោ សុហិតោ យាវទត្ថោ; អត្ថិ ចាយំ ភគវតោ បិណ្ឌបាតោ អតិរេកធម្មោ ឆឌ្ឌនីយធម្មោ។ សចេ មយំ ន ភុញ្ជិស្សាម, ឥទានិ ភគវា អប្បហរិតេ វា ឆឌ្ឌេស្សតិ, អប្បាណកេ វា ឧទកេ ឱបិលាបេស្សតិ។ យំនូនាហំ ឥមំ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជិត្វា ជិឃច្ឆាទុព្ពល្យំ បដិវិនោទេត្វា [បដិវិនេត្វា (សី. ស្យា. បី.)] ឯវំ ឥមំ រត្តិន្ទិវំ វីតិនាមេយ្យ’ន្តិ។ សោ តំ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជិត្វា ជិឃច្ឆាទុព្ពល្យំ បដិវិនោទេត្វា ឯវំ តំ រត្តិន្ទិវំ វីតិនាមេយ្យ។ កិញ្ចាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តំ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជិត្វា ជិឃច្ឆាទុព្ពល្យំ បដិវិនោទេត្វា ឯវំ តំ រត្តិន្ទិវំ វីតិនាមេយ្យ, អថ ខោ អសុយេវ មេ បុរិមោ ភិក្ខុ បុជ្ជតរោ ច បាសំសតរោ ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? តញ្ហិ តស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ទីឃរត្តំ អប្បិច្ឆតាយ សន្តុដ្ឋិយា សល្លេខាយ សុភរតាយ វីរិយារម្ភាយ សំវត្តិស្សតិ។ តស្មាតិហ មេ, ភិក្ខវេ, ធម្មទាយាទា ភវថ, មា អាមិសទាយាទា។ អត្ថិ មេ តុម្ហេសុ អនុកម្បា – ‘កិន្តិ មេ សាវកា ធម្មទាយាទា ភវេយ្យុំ, នោ អាមិសទាយាទា’”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន [វត្វា (សី. បី.) ឯវមីទិសេសុ ឋានេសុ] សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។

៣១. តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកំ នានុសិក្ខន្តិ, កិត្តាវតា ច បន សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកមនុសិក្ខន្តី”តិ? “ទូរតោបិ ខោ មយំ, អាវុសោ, អាគច្ឆាម អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថមញ្ញាតុំ។ សាធុ វតាយស្មន្តំយេវ សារិបុត្តំ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ; អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។ “តេន ហាវុសោ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកំ នានុសិក្ខន្តិ? ឥធាវុសោ, សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកំ នានុសិក្ខន្តិ, យេសញ្ច ធម្មានំ សត្ថា បហានមាហ, តេ ច ធម្មេ នប្បជហន្តិ, ពាហុលិកា [ពាហុល្លិកា (ស្យា.)] ច ហោន្តិ, សាថលិកា, ឱក្កមនេ បុព្ពង្គមា, បវិវេកេ និក្ខិត្តធុរា។ តត្រាវុសោ, ថេរា ភិក្ខូ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហា ភវន្តិ។ ‘សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកំ នានុសិក្ខន្តី’តិ – ឥមិនា បឋមេន ឋានេន ថេរា ភិក្ខូ គារយ្ហា ភវន្តិ។ ‘យេសញ្ច ធម្មានំ សត្ថា បហានមាហ តេ ច ធម្មេ នប្បជហន្តី’តិ – ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន ថេរា ភិក្ខូ គារយ្ហា ភវន្តិ។ ‘ពាហុលិកា ច, សាថលិកា, ឱក្កមនេ បុព្ពង្គមា, បវិវេកេ និក្ខិត្តធុរា’តិ – ឥមិនា តតិយេន ឋានេន ថេរា ភិក្ខូ គារយ្ហា ភវន្តិ។ ថេរា, អាវុសោ, ភិក្ខូ ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហា ភវន្តិ។ តត្រាវុសោ, មជ្ឈិមា ភិក្ខូ…បេ…. នវា ភិក្ខូ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហា ភវន្តិ។ ‘សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកំ នានុសិក្ខន្តី’តិ – ឥមិនា បឋមេន ឋានេន នវា ភិក្ខូ គារយ្ហា ភវន្តិ។ ‘យេសញ្ច ធម្មានំ សត្ថា បហានមាហ តេ ច ធម្មេ នប្បជហន្តី’តិ – ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន នវា ភិក្ខូ គារយ្ហា ភវន្តិ។ ‘ពាហុលិកា ច ហោន្តិ, សាថលិកា, ឱក្កមនេ បុព្ពង្គមា, បវិវេកេ និក្ខិត្តធុរា’តិ – ឥមិនា តតិយេន ឋានេន នវា ភិក្ខូ គារយ្ហា ភវន្តិ។ នវា, អាវុសោ, ភិក្ខូ ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហា ភវន្តិ។ ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកំ នានុសិក្ខន្តិ។

៣២. “កិត្តាវតា ច, បនាវុសោ, សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកមនុសិក្ខន្តិ ? ឥធាវុសោ, សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកមនុសិក្ខន្តិ – យេសញ្ច ធម្មានំ សត្ថា បហានមាហ តេ ច ធម្មេ បជហន្តិ; ន ច ពាហុលិកា ហោន្តិ, ន សាថលិកា ឱក្កមនេ និក្ខិត្តធុរា បវិវេកេ បុព្ពង្គមា។ តត្រាវុសោ, ថេរា ភិក្ខូ តីហិ ឋានេហិ បាសំសា ភវន្តិ។ ‘សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកមនុសិក្ខន្តី’តិ – ឥមិនា បឋមេន ឋានេន ថេរា ភិក្ខូ បាសំសា ភវន្តិ។ ‘យេសញ្ច ធម្មានំ សត្ថា បហានមាហ តេ ច ធម្មេ បជហន្តី’តិ – ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន ថេរា ភិក្ខូ បាសំសា ភវន្តិ។ ‘ន ច ពាហុលិកា, ន សាថលិកា ឱក្កមនេ និក្ខិត្តធុរា បវិវេកេ បុព្ពង្គមា’តិ – ឥមិនា តតិយេន ឋានេន ថេរា ភិក្ខូ បាសំសា ភវន្តិ។ ថេរា, អាវុសោ, ភិក្ខូ ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ បាសំសា ភវន្តិ ។ តត្រាវុសោ, មជ្ឈិមា ភិក្ខូ…បេ…. នវា ភិក្ខូ តីហិ ឋានេហិ បាសំសា ភវន្តិ។ ‘សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកមនុសិក្ខន្តី’តិ – ឥមិនា បឋមេន ឋានេន នវា ភិក្ខូ បាសំសា ភវន្តិ។ ‘យេសញ្ច ធម្មានំ សត្ថា បហានមាហ តេ ច ធម្មេ បជហន្តី’តិ – ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន នវា ភិក្ខូ បាសំសា ភវន្តិ។ ‘ន ច ពាហុលិកា, ន សាថលិកា ឱក្កមនេ និក្ខិត្តធុរា បវិវេកេ បុព្ពង្គមា’តិ – ឥមិនា តតិយេន ឋានេន នវា ភិក្ខូ បាសំសា ភវន្តិ។ នវា, អាវុសោ, ភិក្ខូ ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ បាសំសា ភវន្តិ។ ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ សាវកា វិវេកមនុសិក្ខន្តិ។

៣៣. “តត្រាវុសោ, លោភោ ច បាបកោ ទោសោ ច បាបកោ។ លោភស្ស ច បហានាយ ទោសស្ស ច បហានាយ អត្ថិ មជ្ឈិមា បដិបទា ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ កតមា ច សា, អាវុសោ, មជ្ឈិមា បដិបទា ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ? អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ [សេយ្យថីទំ (សី. ស្យា. បី.)] – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ សា, អាវុសោ, មជ្ឈិមា បដិបទា ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ។

“តត្រាវុសោ, កោធោ ច បាបកោ ឧបនាហោ ច បាបកោ…បេ…. មក្ខោ ច បាបកោ បឡាសោ ច បាបកោ, ឥស្សា ច បាបិកា មច្ឆេរញ្ច បាបកំ, មាយា ច បាបិកា សាឋេយ្យញ្ច បាបកំ, ថម្ភោ ច បាបកោ សារម្ភោ ច បាបកោ, មានោ ច បាបកោ អតិមានោ ច បាបកោ, មទោ ច បាបកោ បមាទោ ច បាបកោ។ មទស្ស ច បហានាយ បមាទស្ស ច បហានាយ អត្ថិ មជ្ឈិមា បដិបទា ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ កតមា ច សា, អាវុសោ, មជ្ឈិមា បដិបទា ចក្ខុករណី ញាណករណី

ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ? អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ សា, អាវុសោ, មជ្ឈិមា បដិបទា ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតី''តិ។

ឥទមវោចាយស្មា សារិបុត្តោ។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

ធម្មទាយាទសុត្តំ និដ្ឋិតំ តតិយំ។

៤. ភយភេរវសុត្តំ

៣៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ [សារាណីយំ (សី. ស្យា. បី.)] វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ''យេមេ, ភោ គោតម, កុលបុត្តា ភវន្តំ គោតមំ ឧទ្ទិស្ស សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, ភវំ តេសំ គោតមោ បុព្ពង្គមោ, ភវំ តេសំ គោតមោ ពហុការោ, ភវំ តេសំ គោតមោ សមាទបេតា [សមាទាបេតា (?)]; ភោតោ ច បន គោតមស្ស សា ជនតា ទិដ្ឋានុគតិំ អាបជ្ជតី''តិ។ ''ឯវមេតំ, ព្រាហ្មណ, ឯវមេតំ, ព្រាហ្មណ! យេ តេ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តា មមំ ឧទ្ទិស្ស សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, អហំ តេសំ បុព្ពង្គមោ, អហំ តេសំ ពហុការោ, អហំ តេសំ សមាទបេតា; មម ច បន សា ជនតា ទិដ្ឋានុគតិំ អាបជ្ជតី''តិ។ ''ទុរភិសម្ភវានិ ហិ ខោ, ភោ គោតម, អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ, ទុក្ករំ បវិវេកំ, ទុរភិរមំ ឯកត្តេ, ហរន្តិ មញ្ញេ មនោ វនានិ សមាធិំ អលភមានស្ស ភិក្ខុនោ''តិ ។ ''ឯវមេតំ, ព្រាហ្មណ, ឯវមេតំ, ព្រាហ្មណ! ទុរភិសម្ភវានិ ហិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ, ទុក្ករំ បវិវេកំ, ទុរភិរមំ ឯកត្តេ, ហរន្តិ មញ្ញេ មនោ វនានិ សមាធិំ អលភមានស្ស ភិក្ខុនោ''តិ។

៣៥. ''មយ្ហម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, បុព្ពេវ សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – 'ទុរភិសម្ភវានិ ហិ ខោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ, ទុក្ករំ បវិវេកំ, ទុរភិរមំ ឯកត្តេ, ហរន្តិ មញ្ញេ មនោ វនានិ សមាធិំ អលភមានស្ស ភិក្ខុនោ'តិ។ តស្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – 'យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អបរិសុទ្ធកាយកម្មន្តា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, អបរិសុទ្ធកាយកម្មន្តសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ អបរិសុទ្ធកាយកម្មន្តោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; បរិសុទ្ធកាយកម្មន្តោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា បរិសុទ្ធកាយកម្មន្តា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ'តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, បរិសុទ្ធកាយកម្មតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទិំ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៣៦. ''តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – 'យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អបរិសុទ្ធវចីកម្មន្តា... បេ.... អបរិសុទ្ធមនោកម្មន្តា ...បេ.... អបរិសុទ្ធាជីវា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, អបរិសុទ្ធាជីវសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ អបរិសុទ្ធាជីវោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; បរិសុទ្ធាជីវោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា បរិសុទ្ធាជីវា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ'តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, បរិសុទ្ធាជីវតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទិំ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៣៧. ''តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – 'យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អភិជ្ឈាលូ កាមេសុ តិព្ពសារាគា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, អភិជ្ឈាលុកាមេសុតិព្ពសារាគសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ អភិជ្ឈាលុ កាមេសុ តិព្ពសារាគោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; អនភិជ្ឈាលូហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា អនភិជ្ឈាលូ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ , តេសមហំ អញ្ញតរោ'តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, អនភិជ្ឈាលុតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទិំ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៣៨. ''តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – 'យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ព្យាបន្នចិត្តា បទុដ្ឋមនសង្កប្បា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, ព្យាបន្នចិត្តបទុដ្ឋមនសង្កប្បសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ ព្យាបន្នចិត្តោ

បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; មេត្តចិត្តោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា មេត្តចិត្តា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, មេត្តចិត្តតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៣៩. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ថីនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, ថីនមិទ្ធបរិយុដ្ឋានសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ ថីនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; វិគតថីនមិទ្ធោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា វិគតថីនមិទ្ធា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, វិគតថីនមិទ្ធតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៤០. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឧទ្ធតា អវូបសន្តចិត្តា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, ឧទ្ធតអវូបសន្តចិត្តសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ ឧទ្ធតោ អវូបសន្តចិត្តោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; វូបសន្តចិត្តោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា វូបសន្តចិត្តា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, វូបសន្តចិត្តតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៤១. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា កង្ខី វិចិកិច្ឆី អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, កង្ខិវិចិកិច្ឆិសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ កង្ខី វិចិកិច្ឆី អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; តិណ្ណវិចិកិច្ឆោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា តិណ្ណវិចិកិច្ឆា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, តិណ្ណវិចិកិច្ឆតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៤២. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អត្តុក្កំសកា បរវម្ភី អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, អត្តុក្កំសនបរវម្ភនសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ ។ ន ខោ បនាហំ អត្តុក្កំសកោ បរវម្ភី អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ ; អនត្តុក្កំសកោ អបរវម្ភីហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា អនត្តុក្កំសកា អបរវម្ភី អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, អនត្តុក្កំសកតំ អបរវម្ភិតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៤៣. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឆម្ភី ភីរុកជាតិកា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, ឆម្ភិភីរុកជាតិកសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ ឆម្ភី ភីរុកជាតិកោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; វិគតលោមហំសោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា វិគតលោមហំសា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, វិគតលោមហំសតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៤៤. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា លាភសក្ការសិលោកំ និកាមយមានា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, លាភសក្ការសិលោកនិកាមន [និកាមយមាន (សី. ស្យា.)] សន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ លាភសក្ការសិលោកំ និកាមយមានោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; អប្បិច្ឆោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា អប្បិច្ឆា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, អប្បិច្ឆតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៤៥. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា កុសីតា ហីនវីរិយា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ , កុសីតហីនវីរិយសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ កុសីតោ ហីនវីរិយោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; អារទ្ធវីរិយោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា អារទ្ធវីរិយា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ

សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, អារទ្ធវីរិយតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៤៦. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា មុដ្ឋស្សតី អសម្បជានា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, មុដ្ឋស្សតិអសម្បជានសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ មុដ្ឋស្សតិ អសម្បជានោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; ឧបដ្ឋិតស្សតិហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា ឧបដ្ឋិតស្សតី អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, ឧបដ្ឋិតស្សតិតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៤៧. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អសមាហិតា វិព្ភន្តចិត្តា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, អសមាហិតវិព្ភន្តចិត្តសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ អសមាហិតោ វិព្ភន្តចិត្តោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; សមាធិសម្បន្នោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា សមាធិសម្បន្នា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, សមាធិសម្បទំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

៤៨. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ទុប្បញ្ញា ឯឡមូគា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, ទុប្បញ្ញឯឡមូគសន្ទោសហេតុ ហវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អវ្ហាយន្តិ។ ន ខោ បនាហំ ទុប្បញ្ញោ ឯឡមូគោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ; បញ្ញាសម្បន្នោហមស្មិ។ យេ ហិ វោ អរិយា បញ្ញាសម្បន្នា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ’តិ។ ឯតមហំ, ព្រាហ្មណ, បញ្ញាសម្បទំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្លោមមាបាទឹ អរញ្ញេ វិហារាយ។

សោឡសបរិយាយំ និដ្ឋិតំ។

៤៩. “តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ យា តា រត្តិយោ អភិញ្ញាតា អភិលក្ខិតា – ចាតុទ្ទសី បញ្ចទសី អដ្ឋមី ច បក្ខស្ស – តថារូបាសុ រត្តីសុ យានិ តានិ អារាមចេតិយានិ វនចេតិយានិ រុក្ខចេតិយានិ ភឹសនកានិ សលោមហំសានិ តថារូបេសុ សេនាសនេសុ វិហរេយ្យំ អប្បេវ នាមាហំ ភយភេរវំ បស្សេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, អបរេន សមយេន យា តា រត្តិយោ អភិញ្ញាតា អភិលក្ខិតា – ចាតុទ្ទសី បញ្ចទសី អដ្ឋមី ច បក្ខស្ស – តថារូបាសុ រត្តីសុ យានិ តានិ អារាមចេតិយានិ វនចេតិយានិ រុក្ខចេតិយានិ ភឹសនកានិ សលោមហំសានិ តថារូបេសុ សេនាសនេសុ វិហរាមិ។ តត្ថ ច មេ, ព្រាហ្មណ, វិហរតោ មគោ វា អាគច្ឆតិ, មោរោ វា កដ្ឋំ បាតេតិ, វាតោ វា បណ្ណកសដំ [បណ្ណសដំ (សី. បី.)] ឯរេតិ; តស្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណ ឯតទហោសិ [តស្ស មយ្ហំ ឯវំ ហោតិ (សី. ស្យា.)] – ‘ឯតំ នូន តំ ភយភេរវំ អាគច្ឆតី’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឯតទហោសិ – ‘កិំ នុ ខោ អហំ អញ្ញទត្ថុ ភយបដិកង្ខី [ភយបាដិកង្ខី (សី.)] វិហរាមិ? យំនូនាហំ យថាភូតំ យថាភូតស្ស [យថាភូតស្ស យថាភូតស្ស (សី. ស្យា.)] មេ តំ ភយភេរវំ អាគច្ឆតិ, តថាភូតំ តថាភូតោវ [យថាភូតោ យថាភូតោវ (សី. ស្យា.)] តំ ភយភេរវំ បដិវិនេយ្យ’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ចង្កមន្តស្ស តំ ភយភេរវំ អាគច្ឆតិ។ សោ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, នេវ តាវ តិដ្ឋាមិ ន និសីទាមិ ន និបជ្ជាមិ, យាវ ចង្កមន្តោវ តំ ភយភេរវំ បដិវិនេមិ។ តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, ឋិតស្ស តំ ភយភេរវំ អាគច្ឆតិ។ សោ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, នេវ តាវ ចង្កមាមិ ន និសីទាមិ ន និបជ្ជាមិ។ យាវ ឋិតោវ តំ ភយភេរវំ បដិវិនេមិ។ តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, និសិន្នស្ស តំ ភយភេរវំ អាគច្ឆតិ។ សោ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, នេវ តាវ និបជ្ជាមិ ន តិដ្ឋាមិ ន ចង្កមាមិ, យាវ និសិន្នោវ តំ ភយភេរវំ បដិវិនេមិ។ តស្ស មយ្ហំ, ព្រាហ្មណ, និបន្នស្ស តំ ភយភេរវំ អាគច្ឆតិ។ សោ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, នេវ តាវ និសីទាមិ ន តិដ្ឋាមិ ន ចង្កមាមិ, យាវ និបន្នោវ តំ ភយភេរវំ បដិវិនេមិ។

៥០. “សន្តិ ខោ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា រត្តិំយេវ សមានំ ទិវាតិ សញ្ជានន្តិ, ទិវាយេវ សមានំ រត្តីតិ សញ្ជានន្តិ។ ឥទមហំ តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ សម្មោហវិហារស្មិំ វទាមិ។ អហំ ខោ បន, ព្រាហ្មណ, រត្តិំយេវ សមានំ រត្តីតិ សញ្ជានាមិ, ទិវាយេវ សមានំ ទិវាតិ សញ្ជានាមិ។ យំ ខោ តំ, ព្រាហ្មណ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អសម្មោហធម្មោ សត្តោ លោកេ ឧប្បន្នោ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សាន’ន្តិ, មមេវ តំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អសម្មោហធម្មោ សត្តោ លោកេ ឧប្បន្នោ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សាន’ន្តិ។

៥១. "អារទ្ធំ ខោ បន មេ, ព្រាហ្មណ, វីរិយំ អហោសិ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា [អប្បម្មុដ្ឋា (ស្យា.)], បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។ សោ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហាសិំ, សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេសិំ; យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – 'ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី'តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។

៥២. "សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតិំ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តីសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – 'អមុត្រាសិំ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទិំ; តត្រាបាសិំ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ'តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។ អយំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, រត្តិយា បឋមេ យាមេ បឋមា វិជ្ជា អធិគតា, អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា, តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ, យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។

៥៣. "សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាមិ – 'ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា; តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា; តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា'តិ។ ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាមិ។ អយំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, រត្តិយា មជ្ឈិមេ យាមេ ទុតិយា វិជ្ជា អធិគតា, អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា, តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ, យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។

៥៤. "សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ។ សោ 'ឥទំ ទុក្ខ'ន្តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, 'អយំ ទុក្ខសមុទយោ'តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, 'អយំ ទុក្ខនិរោធោ'តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, 'អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា'តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ។ 'ឥមេ អាសវា'តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, 'អយំ អាសវសមុទយោ'តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, 'អយំ អាសវនិរោធោ'តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, 'អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទា'តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ។ តស្ស មេ ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ។ វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ អហោសិ។ 'ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា'តិ អព្ភញ្ញាសិំ។ អយំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, រត្តិយា បច្ឆិមេ យាមេ តតិយា វិជ្ជា អធិគតា, អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា, តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ, យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។

៥៥. "សិយា ខោ បន តេ, ព្រាហ្មណ, ឯវមស្ស – 'អជ្ជាបិ នូន សមណោ គោតមោ អវីតរាគោ អវីតទោសោ អវីតមោហោ, តស្មា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវតី'តិ។ ន ខោ បនេតំ, ព្រាហ្មណ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ ទ្វេ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, អត្ថវសេ សម្បស្សមានោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ – អត្តនោ ច ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ សម្បស្សមានោ, បច្ឆិមញ្ច ជនតំ អនុកម្បមានោ"តិ។

៥៦. "អនុកម្បិតរូបា វតាយំ ភោតា គោតមេន បច្ឆិមា ជនតា , យថា តំ អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន។ អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម! អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម! សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា

វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ – ‘ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តី’តិ; ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត’’ន្តិ។

ភយភេរវសុត្តំ និដ្ឋិតំ ចតុត្ថំ។

៥. អនង្គណសុត្តំ

៥៧. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘អាវុសោ, ភិក្ខវេ’’តិ។ ‘‘អាវុសោ’’តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

‘‘ចត្តារោមេ, អាវុសោ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធាវុសោ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សាង្គណោវ សមានោ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឥធ បនាវុសោ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សាង្គណោវ សមានោ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឥធាវុសោ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អនង្គណោវ សមានោ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឥធ បនាវុសោ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អនង្គណោវ សមានោ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ តត្រាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ សាង្គណោវ សមានោ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, អយំ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ សាង្គណានំយេវ សតំ ហីនបុរិសោ អក្ខាយតិ។ តត្រាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ សាង្គណោវ សមានោ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ សាង្គណានំយេវ សតំ សេដ្ឋបុរិសោ អក្ខាយតិ ។ តត្រាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ អនង្គណោវ សមានោ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, អយំ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ អនង្គណានំយេវ សតំ ហីនបុរិសោ អក្ខាយតិ។ តត្រាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ អនង្គណោវ សមានោ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ អនង្គណានំយេវ សតំ សេដ្ឋបុរិសោ អក្ខាយតី’’តិ។

៥៨. ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

‘‘កោ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនិមេសំ ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ សាង្គណានំយេវ សតំ ឯកោ ហីនបុរិសោ អក្ខាយតិ, ឯកោ សេដ្ឋបុរិសោ អក្ខាយតិ? កោ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនិមេសំ ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ អនង្គណានំយេវ សតំ ឯកោ ហីនបុរិសោ អក្ខាយតិ, ឯកោ សេដ្ឋបុរិសោ អក្ខាយតី’’តិ?

៥៩. ‘‘តត្រាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ សាង្គណោវ សមានោ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – ន ឆន្ទំ ជនេស្សតិ ន វាយមិស្សតិ ន វីរិយំ អារភិស្សតិ តស្សង្គណស្ស បហានាយ; សោ សរាគោ សទោសោ សមោហោ សាង្គណោ សំកិលិដ្ឋចិត្តោ កាលំ ករិស្សតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កំសបាតិ អាភតា អាបណា វា កម្មារកុលា វា រជេន ច មលេន ច បរិយោនទ្ធា។ តមេនំ សាមិកា ន ចេវ បរិភុញ្ជេយ្យុំ ន ច បរិយោទបេយ្យុំ [បរិយោទាបេយ្យុំ (?)], រជាបថេ ច នំ និក្ខិបេយ្យុំ។ ឯវញ្ហិ សា, អាវុសោ, កំសបាតិ អបរេន សមយេន សំកិលិដ្ឋតរា អស្ស មលគ្គហិតា’’តិ? ‘‘ឯវមាវុសោ’’តិ។ ‘‘ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ សាង្គណោវ សមានោ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – ន ឆន្ទំ ជនេស្សតិ ន វាយមិស្សតិ ន វីរិយំ អារភិស្សតិ តស្សង្គណស្ស បហានាយ; សោ សរាគោ សទោសោ សមោហោ សាង្គណោ សំកិលិដ្ឋចិត្តោ កាលំ ករិស្សតិ។

‘‘តត្រាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ សាង្គណោវ សមានោ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – ឆន្ទំ ជនេស្សតិ វាយមិស្សតិ វីរិយំ អារភិស្សតិ តស្សង្គណស្ស បហានាយ; សោ អរាគោ អទោសោ អមោហោ អនង្គណោ អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ កាលំ ករិស្សតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កំសបាតិ អាភតា អាបណា វា កម្មារកុលា វា រជេន ច មលេន ច បរិយោនទ្ធា។ តមេនំ សាមិកា បរិភុញ្ជេយ្យុញ្ចេវ បរិយោទបេយ្យុញ្ច, ន ច នំ រជាបថេ និក្ខិបេយ្យុំ។ ឯវញ្ហិ សា, អាវុសោ, កំសបាតិ អបរេន សមយេន បរិសុទ្ធតរា អស្ស បរិយោទាតា’’តិ? ‘‘ឯវមាវុសោ’’តិ។ ‘‘ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ សាង្គណោវ សមានោ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – ឆន្ទំ ជនេស្សតិ វាយមិស្សតិ វីរិយំ អារភិស្សតិ តស្សង្គណស្ស បហានាយ; សោ អរាគោ អទោសោ អមោហោ អនង្គណោ អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ កាលំ ករិស្សតិ។

“តត្រាវុសោ , យ្វាយំ បុគ្គលោ អនង្គណោវ សមានោ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – សុភនិមិត្តំ មនសិ ករិស្សតិ, តស្ស សុភនិមិត្តស្ស មនសិការា រាគោ ចិត្តំ អនុទ្ធំសេស្សតិ; សោ សរាគោ សទោសោ សមោហោ សាង្គណោ សំកិលិដ្ឋចិត្តោ កាលំ ករិស្សតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កំសបាតិ អាភតា អាបណា វា កម្មារកុលា វា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា។ តមេនំ សាមិកា ន ចេវ បរិភុញ្ជេយ្យុំ ន ច បរិយោទបេយ្យុំ, រជាបថេ ច នំ និក្ខិបេយ្យុំ។ ឯវញ្ហិ សា, អាវុសោ, កំសបាតិ អបរេន សមយេន សំកិលិដ្ឋតរា អស្ស មលគ្គហិតា”តិ? “ឯវមាវុសោ”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ អនង្គណោវ សមានោ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – សុភនិមិត្តំ មនសិ ករិស្សតិ, តស្ស សុភនិមិត្តស្ស មនសិការា រាគោ ចិត្តំ អនុទ្ធំសេស្សតិ;សោ សរាគោ សទោសោ សមោហោ សាង្គណោ សំកិលិដ្ឋចិត្តោ កាលំករិស្សតិ។

“តត្រាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ អនង្គណោវ សមានោ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – សុភនិមិត្តំ ន មនសិ ករិស្សតិ, តស្ស សុភនិមិត្តស្ស អមនសិការា រាគោ ចិត្តំ នានុទ្ធំសេស្សតិ; សោ អរាគោ អទោសោ អមោហោ អនង្គណោ អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ កាលំ ករិស្សតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កំសបាតិ អាភតា អាបណា វា កម្មារកុលា វា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា។ តមេនំ សាមិកា បរិភុញ្ជេយ្យុញ្ចេវ បរិយោទបេយ្យុញ្ច, ន ច នំ រជាបថេ និក្ខិបេយ្យុំ។ ឯវញ្ហិ សា, អាវុសោ, កំសបាតិ អបរេន សមយេន បរិសុទ្ធតរា អស្ស បរិយោទាតា”តិ? “ឯវមាវុសោ”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, យ្វាយំ បុគ្គលោ អនង្គណោវ សមានោ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ អង្គណ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – សុភនិមិត្តំ ន មនសិ ករិស្សតិ, តស្ស សុភនិមិត្តស្ស អមនសិការា រាគោ ចិត្តំ នានុទ្ធំសេស្សតិ; សោ អរាគោ អទោសោ អមោហោ អនង្គណោ អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ កាលំ ករិស្សតិ។

“អយំ ខោ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន , ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេនិមេសំ ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ សាង្គណានំយេវ សតំ ឯកោ ហីនបុរិសោ អក្ខាយតិ, ឯកោ សេដ្ឋបុរិសោ អក្ខាយតិ។ អយំ បនាវុសោ មោគ្គល្លាន, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេនិមេសំ ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ អនង្គណានំយេវ សតំ ឯកោ ហីនបុរិសោ អក្ខាយតិ, ឯកោ សេដ្ឋបុរិសោ អក្ខាយតី”តិ។

៦០. “អង្គណំ អង្គណន្តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិស្ស នុ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, អធិវចនំ យទិទំ អង្គណ”ន្តិ? “បាបកានំ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, អកុសលានំ ឥច្ឆាវចរានំ អធិវចនំ, យទិទំ អង្គណ”ន្តិ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អាបត្តិញ្ច វត អាបន្នោ អស្សំ, ន ច មំ ភិក្ខូ ជានេយ្យុំ អាបត្តិំ អាបន្នោ’តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ តំ ភិក្ខុំ ភិក្ខូ ជានេយ្យុំ – ‘អាបត្តិំ អាបន្នោ’តិ។ ‘ជានន្តិ មំ ភិក្ខូ អាបត្តិំ អាបន្នោ’តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អាបត្តិញ្ច វត អាបន្នោ អស្សំ, អនុរហោ មំ ភិក្ខូ ចោទេយ្យុំ, នោ សង្ឃមជ្ឈេ’តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ តំ ភិក្ខុំ ភិក្ខូ សង្ឃមជ្ឈេ ចោទេយ្យុំ, នោ អនុរហោ។ ‘សង្ឃមជ្ឈេ មំ ភិក្ខូ ចោទេន្តិ, នោ អនុរហោ’តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អាបត្តិញ្ច វត អាបន្នោ អស្សំ, សប្បដិបុគ្គលោ មំ ចោទេយ្យ, នោ អប្បដិបុគ្គលោ’តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ តំ ភិក្ខុំ អប្បដិបុគ្គលោ ចោទេយ្យ, នោ សប្បដិបុគ្គលោ។ ‘អប្បដិបុគ្គលោ មំ ចោទេតិ, នោ សប្បដិបុគ្គលោ’តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មមេវ សត្ថា បដិបុច្ឆិត្វា បដិបុច្ឆិត្វា ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេយ្យ, ន អញ្ញំ ភិក្ខុំ សត្ថា បដិបុច្ឆិត្វា បដិបុច្ឆិត្វា ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេយ្យា’តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញំ ភិក្ខុំ សត្ថា បដិបុច្ឆិត្វា បដិបុច្ឆិត្វា ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេយ្យ, ន តំ ភិក្ខុំ សត្ថា បដិបុច្ឆិត្វា បដិបុច្ឆិត្វា ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេយ្យ។ ‘អញ្ញំ ភិក្ខុំ សត្ថា បដិបុច្ឆិត្វា បដិបុច្ឆិត្វា ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ, ន មំ សត្ថា បដិបុច្ឆិត្វា បដិបុច្ឆិត្វា ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតី’តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មមេវ ភិក្ខូ បុរក្ខត្វា បុរក្ខត្វា គាមំ ភត្តាយ បវិសេយ្យុំ, ន អញ្ញំ ភិក្ខុំ ភិក្ខូ បុរក្ខត្វា បុរក្ខត្វា គាមំ ភត្តាយ បវិសេយ្យុ’ន្តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញំ ភិក្ខុំ ភិក្ខូ បុរក្ខត្វា បុរក្ខត្វា គាមំ ភត្តាយ បវិសេយ្យុំ, ន តំ ភិក្ខុំ ភិក្ខូ បុរក្ខត្វា បុរក្ខត្វា គាមំ ភត្តាយ បវិសេយ្យុំ។ ‘អញ្ញំ ភិក្ខុំ ភិក្ខូ បុរក្ខត្វា បុរក្ខត្វា គាមំ ភត្តាយ បវិសន្តិ, ន មំ ភិក្ខូ បុរក្ខត្វា បុរក្ខត្វា គាមំ ភត្តាយ បវិសន្តី’តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត អហមេវ លភេយ្យំ ភត្តគ្គេ អគ្គាសនំ អគ្គោទកំ អគ្គបិណ្ឌំ, ន អញ្ញោ ភិក្ខុ លភេយ្យ ភត្តគ្គេ អគ្គាសនំ អគ្គោទកំ អគ្គបិណ្ឌ’ន្តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញោ ភិក្ខុ លភេយ្យ ភត្តគ្គេ អគ្គាសនំ អគ្គោទកំ អគ្គបិណ្ឌំ, ន សោ ភិក្ខុ លភេយ្យ ភត្តគ្គេ អគ្គាសនំ អគ្គោទកំ អគ្គបិណ្ឌំ។ ‘អញ្ញោ ភិក្ខុ លភតិ ភត្តគ្គេ អគ្គាសនំ អគ្គោទកំ អគ្គបិណ្ឌំ, នាហំ លភាមិ ភត្តគ្គេ អគ្គាសនំ អគ្គោទកំ អគ្គបិណ្ឌ’ន្តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត អហមេវ ភត្តគ្គេ ភុត្តាវី អនុមោទេយ្យំ, ន អញ្ញោ ភិក្ខុ ភត្តគ្គេ ភុត្តាវី អនុមោទេយ្យា’តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញោ ភិក្ខុ ភត្តគ្គេ ភុត្តាវី អនុមោទេយ្យ, ន សោ ភិក្ខុ ភត្តគ្គេ ភុត្តាវី អនុមោទេយ្យ។ ‘អញ្ញោ ភិក្ខុ ភត្តគ្គេ ភុត្តាវី អនុមោទតិ, នាហំ ភត្តគ្គេ ភុត្តាវី អនុមោទាមី’តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត អហមេវ អារាមគតានំ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ, ន អញ្ញោ ភិក្ខុ អារាមគតានំ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេយ្យា’តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញោ ភិក្ខុ អារាមគតានំ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេយ្យ, ន សោ ភិក្ខុ អារាមគតានំ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេយ្យ។ ‘អញ្ញោ ភិក្ខុ អារាមគតានំ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ, នាហំ អារាមគតានំ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេមី’តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត អហមេវ អារាមគតានំ ភិក្ខុនីនំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ…បេ…. ឧបាសកានំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ…បេ…. ឧបាសិកានំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ, ន អញ្ញោ ភិក្ខុ អារាមគតានំ ឧបាសិកានំ ធម្មំ ទេសេយ្យា’តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញោ ភិក្ខុ អារាមគតានំ ឧបាសិកានំ ធម្មំ ទេសេយ្យ, ន សោ ភិក្ខុ អារាមគតានំ ឧបាសិកានំ ធម្មំ ទេសេយ្យ។ ‘អញ្ញោ ភិក្ខុ អារាមគតានំ ឧបាសិកានំ ធម្មំ ទេសេតិ, នាហំ អារាមគតានំ ឧបាសិកានំ ធម្មំ ទេសេមី’តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មមេវ ភិក្ខូ សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ [គរុករេយ្យុំ (សី. ស្យា. បី.)] មានេយ្យុំ បូជេយ្យុំ, ន អញ្ញំ ភិក្ខុំ ភិក្ខូ សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុ’ន្តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញំ ភិក្ខុំ ភិក្ខូ សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុំ, ន តំ ភិក្ខុំ ភិក្ខូ សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុំ។ ‘អញ្ញំ ភិក្ខុំ ភិក្ខូ សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ , ន មំ ភិក្ខូ សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តី’តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មមេវ ភិក្ខុនិយោ…បេ…. ឧបាសកា…បេ…. ឧបាសិកា សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុំ, ន អញ្ញំ ភិក្ខុំ ឧបាសិកា សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុ’ន្តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញំ ភិក្ខុំ ឧបាសិកា សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុំ, ន តំ ភិក្ខុំ ឧបាសិកា សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុំ។ ‘អញ្ញំ ភិក្ខុំ ឧបាសិកា សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ, ន មំ ឧបាសិកា សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តី’តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត អហមេវ លាភី អស្សំ បណីតានំ ចីវរានំ, ន អញ្ញោ ភិក្ខុ លាភី អស្ស បណីតានំ ចីវរាន’ន្តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញោ ភិក្ខុ លាភី អស្ស បណីតានំ ចីវរានំ, ន សោ ភិក្ខុ លាភី អស្ស បណីតានំ ចីវរានំ។ ‘អញ្ញោ ភិក្ខុ លាភី [លាភី អស្ស (ក.)] បណីតានំ ចីវរានំ, នាហំ លាភី [លាភី អស្សំ (ក.)] បណីតានំ ចីវរាន’ន្តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត អហមេវ លាភី អស្សំ បណីតានំ បិណ្ឌបាតានំ...បេ.... បណីតានំ សេនាសនានំ...បេ.... បណីតានំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ, ន អញ្ញោ ភិក្ខុ លាភី អស្ស បណីតានំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារាន’ន្តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញោ ភិក្ខុ លាភី អស្ស បណីតានំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ, ន សោ ភិក្ខុ លាភី អស្ស បណីតានំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ ‘អញ្ញោ ភិក្ខុ លាភី [លាភី អស្ស (ក.)] បណីតានំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ, នាហំ លាភី [លាភី អស្សំ (ក.)] បណីតានំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារាន’ន្តិ – ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ។ យោ ចេវ ខោ, អាវុសោ, កោបោ យោ ច អប្បច្ចយោ – ឧភយមេតំ អង្គណំ។

“ឥមេសំ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បាបកានំ អកុសលានំ ឥច្ឆាវចរានំ អធិវចនំ, យទិទំ អង្គណ”ន្តិ។

៦១. “យស្ស កស្សចិ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឥមេ បាបកា អកុសលា ឥច្ឆាវចរា អប្បហីនា ទិស្សន្តិ ចេវ សូយន្តិ ច, កិញ្ចាបិ សោ ហោតិ អារញ្ញិកោ បន្តសេនាសនោ បិណ្ឌបាតិកោ សបទានចារី បំសុកូលិកោ លូខចីវរធរោ, អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី ន ចេវ សក្ករោន្តិ ន គរុំ ករោន្តិ ន មានេន្តិ ន បូជេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តេ ហិ តស្ស អាយស្មតោ បាបកា អកុសលា ឥច្ឆាវចរា អប្បហីនា ទិស្សន្តិ ចេវ សូយន្តិ ច។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កំសបាតិ អាភតា អាបណា វា កម្មារកុលា វា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា។ តមេនំ សាមិកា អហិកុណបំ វា កុក្កុរកុណបំ វា មនុស្សកុណបំ វា រចយិត្វា អញ្ញិស្សា កំសបាតិយា បដិកុជ្ជិត្វា អន្តរាបណំ បដិបជ្ជេយ្យុំ។ តមេនំ ជនោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘អម្ភោ, កិមេវិទំ ហរីយតិ ជញ្ញជញ្ញំ វិយា’តិ? តមេនំ ឧដ្ឋហិត្វា អបាបុរិត្វា [អវាបុរិត្វា (សី.)] ឱលោកេយ្យ។ តស្ស សហទស្សនេន អមនាបតា ច សណ្ឋហេយ្យ, បាដិកុល្យតា [បដិកូលតា (ក.), បាដិកូល្យតា (ស្យា.)] ច សណ្ឋហេយ្យ, ជេគុច្ឆតា ច [ជេគុច្ឆិតា ច (បី. ក.)] សណ្ឋហេយ្យ; ជិឃច្ឆិតានម្បិ ន ភោត្តុកម្យតា អស្ស, បគេវ សុហិតានំ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុនោ ឥមេ បាបកា អកុសលា ឥច្ឆាវចរា អប្បហីនា ទិស្សន្តិ ចេវ សូយន្តិ ច, កិញ្ចាបិ សោ ហោតិ អារញ្ញិកោ បន្តសេនាសនោ បិណ្ឌបាតិកោ សបទានចារី បំសុកូលិកោ លូខចីវរធរោ, អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី ន ចេវ សក្ករោន្តិ ន គរុំ ករោន្តិ ន មានេន្តិ ន បូជេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តេ ហិ តស្ស អាយស្មតោ បាបកា អកុសលា ឥច្ឆាវចរា អប្បហីនា ទិស្សន្តិ ចេវ សូយន្តិ ច។

៦២. “យស្ស កស្សចិ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឥមេ បាបកា អកុសលា ឥច្ឆាវចរា បហីនា ទិស្សន្តិ ចេវ សូយន្តិ ច, កិញ្ចាបិ សោ ហោតិ គាមន្តវិហារី នេមន្តនិកោ គហបតិចីវរធរោ, អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ ? តេ ហិ តស្ស អាយស្មតោ បាបកា អកុសលា ឥច្ឆាវចរា បហីនា ទិស្សន្តិ ចេវ សូយន្តិ ច។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កំសបាតិ អាភតា អាបណា វា កម្មារកុលា វា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា។ តមេនំ សាមិកា សាលីនំ ឱទនំ វិចិតកាឡកំ [វិចិនិតកាឡកំ (ក.)] អនេកសូបំ អនេកព្យញ្ជនំ រចយិត្វា អញ្ញិស្សា កំសបាតិយា បដិកុជ្ជិត្វា អន្តរាបណំ បដិបជ្ជេយ្យុំ។ តមេនំ ជនោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘អម្ភោ, កិមេវិទំ ហរីយតិ ជញ្ញជញ្ញំ វិយា’តិ? តមេនំ ឧដ្ឋហិត្វា អបាបុរិត្វា ឱលោកេយ្យ។ តស្ស សហ ទស្សនេន មនាបតា ច សណ្ឋហេយ្យ, អប្បាដិកុល្យតា ច សណ្ឋហេយ្យ, អជេគុច្ឆតា ច សណ្ឋហេយ្យ; សុហិតានម្បិ ភោត្តុកម្យតា អស្ស, បគេវ ជិឃច្ឆិតានំ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុនោ ឥមេ បាបកា អកុសលា ឥច្ឆាវចរា បហីនា ទិស្សន្តិ ចេវ សូយន្តិ ច, កិញ្ចាបិ សោ ហោតិ គាមន្តវិហារី នេមន្តនិកោ គហបតិចីវរធរោ, អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តេ ហិ តស្ស អាយស្មតោ បាបកា អកុសលា ឥច្ឆាវចរា បហីនា ទិស្សន្តិ ចេវ សូយន្តិ ចា”តិ។

៦៣. ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – “ឧបមា មំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, បដិភាតី”តិ។ “បដិភាតុ តំ, អាវុសោ មោគ្គល្លានា”តិ។ “ឯកមិទាហំ, អាវុសោ, សមយំ រាជគហេ វិហរាមិ គិរិព្ពជេ។ អថ ខ្វាហំ, អាវុសោ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ រាជគហំ បិណ្ឌាយ បាវិសិំ។ តេន ខោ បន សមយេន សមីតិ យានការបុត្តោ រថស្ស នេមិំ តច្ឆតិ។ តមេនំ បណ្ឌុបុត្តោ អាជីវកោ បុរាណយានការបុត្តោ បច្ចុបដ្ឋិតោ ហោតិ។ អថ ខោ, អាវុសោ, បណ្ឌុបុត្តស្ស អាជីវកស្ស បុរាណយានការបុត្តស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – ‘អហោ វតាយំ សមីតិ យានការបុត្តោ ឥមិស្សា នេមិយា ឥមញ្ច វង្កំ ឥមញ្ច ជិម្ហំ ឥមញ្ច

ទោសំ តច្ឆេយ្យ, ឯវាយំ នេមិ អបគតវង្កា អបគតជិម្ហា អបគតទោសា សុទ្ធា អស្ស [សុទ្ធាស្ស (សី. បី.), សុទ្ធា (ក.)] សារេ បតិដ្ឋិតា’តិ ។ យថា យថា ខោ, អាវុសោ, បណ្ឌុបុត្តស្ស អាជីវកស្ស បុរាណយានការបុត្តស្ស ចេតសោ បរិវិតក្កោ ហោតិ, តថា តថា សមីតិ យានការបុត្តោ តស្សា នេមិយា តញ្ច វង្កំ តញ្ច ជិម្ហំ តញ្ច ទោសំ តច្ឆតិ។ អថ ខោ, អាវុសោ, បណ្ឌុបុត្តោ អាជីវកោ បុរាណយានការបុត្តោ អត្តមនោ អត្តមនវាចំ និច្ឆារេសិ – ‘ហទយា ហទយំ មញ្ញេ អញ្ញាយ តច្ឆតី’តិ។

“ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, យេ តេ បុគ្គលា អស្សទ្ធា, ជីវិកត្ថា ន សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, សឋា មាយាវិនោ កេតពិនោ [កេដុភិនោ (ពហូសុ)] ឧទ្ធតា ឧន្នឡា ចបលា មុខរា វិកិណ្ណវាចា, ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារា, ភោជនេ អមត្តញ្ញុនោ, ជាគរិយំ អននុយុត្តា, សាមញ្ញេ អនបេក្ខវន្តោ, សិក្ខាយ ន តិព្ពគារវា, ពាហុលិកា សាថលិកា, ឱក្កមនេ បុព្ពង្គមា, បវិវេកេ និក្ខិត្តធុរា, កុសីតា ហីនវីរិយា មុដ្ឋស្សតី អសម្បជានា អសមាហិតា វិព្ភន្តចិត្តា ទុប្បញ្ញា ឯឡមូគា, តេសំ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឥមិនា ធម្មបរិយាយេន ហទយា ហទយំ មញ្ញេ អញ្ញាយ តច្ឆតិ។

“យេ បន តេ កុលបុត្តា សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, អសឋា អមាយាវិនោ អកេតពិនោ អនុទ្ធតា អនុន្នឡា អចបលា អមុខរា អវិកិណ្ណវាចា, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារា, ភោជនេ មត្តញ្ញុនោ, ជាគរិយំ អនុយុត្តា, សាមញ្ញេ អបេក្ខវន្តោ, សិក្ខាយ តិព្ពគារវា, ន ពាហុលិកា ន សាថលិកា, ឱក្កមនេ និក្ខិត្តធុរា, បវិវេកេ បុព្ពង្គមា, អារទ្ធវីរិយា បហិតត្តា ឧបដ្ឋិតស្សតី សម្បជានា សមាហិតា ឯកគ្គចិត្តា បញ្ញវន្តោ អនេឡមូគា, តេ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ឥមំ ធម្មបរិយាយំ សុត្វា បិវន្តិ មញ្ញេ, ឃសន្តិ មញ្ញេ វចសា ចេវ មនសា ច – ‘សាធុ វត, ភោ, សព្រហ្មចារី អកុសលា វុដ្ឋាបេត្វា កុសលេ បតិដ្ឋាបេតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ សីសំន្ហាតោ ឧប្បលមាលំ វា វស្សិកមាលំ វា អតិមុត្តកមាលំ [អធិមុត្តកមាលំ (ស្យា.)] វា លភិត្វា ឧភោហិ ហត្ថេហិ បដិគ្គហេត្វា ឧត្តមង្គេ សិរស្មិំ បតិដ្ឋបេយ្យ, ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, យេ តេ កុលបុត្តា សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, អសឋា អមាយាវិនោ អកេតពិនោ អនុទ្ធតា អនុន្នឡា អចបលា អមុខរា អវិកិណ្ណវាចា, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារា, ភោជនេ មត្តញ្ញុនោ, ជាគរិយំ អនុយុត្តា, សាមញ្ញេ អបេក្ខវន្តោ, សិក្ខាយ តិព្ពគារវា, ន ពាហុលិកា ន សាថលិកា, ឱក្កមនេ និក្ខិត្តធុរា, បវិវេកេ បុព្ពង្គមា, អារទ្ធវីរិយា បហិតត្តា ឧបដ្ឋិតស្សតី សម្បជានា សមាហិតា ឯកគ្គចិត្តា បញ្ញវន្តោ អនេឡមូគា, តេ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ឥមំ ធម្មបរិយាយំ សុត្វា បិវន្តិ មញ្ញេ, ឃសន្តិ មញ្ញេ វចសា ចេវ មនសា ច – ‘សាធុ វត, ភោ, សព្រហ្មចារី អកុសលា វុដ្ឋាបេត្វា កុសលេ បតិដ្ឋាបេតី’តិ។ ឥតិហ តេ ឧភោ មហានាគា អញ្ញមញ្ញស្ស សុភាសិតំ សមនុមោទិំសូ”តិ។

អនង្គណសុត្តំ និដ្ឋិតំ បញ្ចមំ។

៦. អាកង្ខេយ្យសុត្តំ

៦៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“សម្បន្នសីលា, ភិក្ខវេ, វិហរថ សម្បន្នបាតិមោក្ខា; បាតិមោក្ខសំវរសំវុតា វិហរថ អាចារគោចរសម្បន្នា អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវិនោ; សមាទាយ សិក្ខថ សិក្ខាបទេសុ។

៦៥. “អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច អស្សំ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ចា’តិ [មនាបោ គរុភាវនិយោ ចាតិ (សី.)], សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘លាភី អស្សំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារាន’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘យេសាហំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសន គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បរិភុញ្ជាមិ តេសំ តេ ការា មហប្ផលា អស្សុ មហានិសំសា’តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘យេ មំ [យេ មេ (សី. ស្យា.)] ញាតី សាលោហិតា បេតា កាលង្កតា [កាលកតា (សី. ស្យា. បី.)] បសន្នចិត្តា អនុស្សរន្តិ តេសំ តំ មហប្ផលំ អស្ស មហានិសំស’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

៦៦. “អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘អរតិរតិសហោ អស្សំ, ន ច មំ អរតិ សហេយ្យ, ឧប្បន្នំ អរតឹ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘ភយភេរវសហោ អស្សំ, ន ច មំ ភយភេរវំ សហេយ្យ, ឧប្បន្នំ ភយភេរវំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី អស្សំ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី’តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា, តេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

៦៧. “អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា សោតាបន្នោ អស្សំ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ’តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា រាគទោសមោហានំ តនុត្តា សកទាគាមី អស្សំ សកិទេវ ឥមំ លោកំ អាគន្ត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ អស្សំ តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា’តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

៦៨. “អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភវេយ្យំ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា អស្សំ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ អស្សំ; អាវិភាវំ តិរោភាវំ; តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆេយ្យំ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ; បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករេយ្យំ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ; ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆេយ្យំ, សេយ្យថាបិ បថវិយំ; អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមេយ្យំ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ; ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរាមសេយ្យំ បរិមជ្ជេយ្យំ; យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណេយ្យំ – ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ចា’តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានេយ្យំ – សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, វីតរាគំ វា ចិត្តំ វីតរាគំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ; សទោសំ វា ចិត្តំ សទោសំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ; សមោហំ វា ចិត្តំ សមោហំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, វីតមោហំ វា ចិត្តំ វីតមោហំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ; សំខិត្តំ វា ចិត្តំ សំខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ វិក្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ; មហគ្គតំ វា ចិត្តំ មហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ អមហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ; សឧត្តរំ វា ចិត្តំ សឧត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, អនុត្តរំ វា ចិត្តំ អនុត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ; សមាហិតំ វា ចិត្តំ សមាហិតំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, អសមាហិតំ វា ចិត្តំ អសមាហិតំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ; វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរេយ្យំ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិ សតសហស្សម្បិ

អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោតិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី...បេ.... ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សេយ្យំ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានេយ្យំ – ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា; ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នាតិ, ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សេយ្យំ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

៦៩. “អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“សម្បន្នសីលា, ភិក្ខវេ, វិហរថ សម្បន្នបាតិមោក្ខា; បាតិមោក្ខសំវរសំវុតា វិហរថ អាចារគោចរសម្បន្នា អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវិនោ; សមាទាយ សិក្ខថ សិក្ខាបទេសូ”តិ – ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

អាកង្ខេយ្យសុត្តំ និដ្ឋិតំ ឆដ្ឋំ។

៧. វត្ថសុត្តំ

៧០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, វត្ថំ សំកិលិដ្ឋំ មលគ្គហិតំ; តមេនំ រជកោ យស្មឹ យស្មឹ រង្គជាតេ ឧបសំហរេយ្យ – យទិ នីលកាយ យទិ បីតកាយ យទិ លោហិតកាយ យទិ មញ្ជិដ្ឋកាយ [មញ្ជេដ្ឋកាយ (សី. បី.), មញ្ជេដ្ឋិកាយ (ស្យា.)] ទុរត្តវណ្ណមេវស្ស អបរិសុទ្ធវណ្ណមេវស្ស។ តំ កិស្ស ហេតុ? អបរិសុទ្ធត្តា, ភិក្ខវេ, វត្ថស្ស។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ចិត្តេ សំកិលិដ្ឋេ, ទុគ្គតិ បាដិកង្ខា។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, វត្ថំ បរិសុទ្ធំ បរិយោទាតំ; តមេនំ រជកោ យស្មឹ យស្មឹ រង្គជាតេ ឧបសំហរេយ្យ – យទិ នីលកាយ យទិ បីតកាយ យទិ លោហិតកាយ យទិ មញ្ជិដ្ឋកាយ – សុរត្តវណ្ណមេវស្ស បរិសុទ្ធវណ្ណមេវស្ស។ តំ កិស្ស ហេតុ? បរិសុទ្ធត្តា, ភិក្ខវេ, វត្ថស្ស។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ចិត្តេ អសំកិលិដ្ឋេ, សុគតិ បាដិកង្ខា។

៧១. “កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសា? អភិជ្ឈាវិសមលោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, ព្យាបាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, កោធោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, ឧបនាហោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, មក្ខោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, បឡាសោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, ឥស្សា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, មច្ឆរិយំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, មាយា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, សាឋេយ្យំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, ថម្ភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, សារម្ភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, មានោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, អតិមានោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, មទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, បមាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ។

៧២. “ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘អភិជ្ឈាវិសមលោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា អភិជ្ឈាវិសមលោភំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘ព្យាបាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា ព្យាបាទំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ ; ‘កោធោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា កោធំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘ឧបនាហោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា ឧបនាហំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘មក្ខោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា មក្ខំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘បឡាសោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា បឡាសំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘ឥស្សា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា ឥស្សំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘មច្ឆរិយំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា មច្ឆរិយំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘មាយា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា មាយំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘សាឋេយ្យំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា សាឋេយ្យំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘ថម្ភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា ថម្ភំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘សារម្ភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា សារម្ភំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘មានោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា មានំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘អតិមានោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា អតិមានំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘មទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា មទំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ; ‘បមាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា បមាទំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ។

៧៣. “យតោ ខោ [យតោ ច ខោ (សី. ស្យា.)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ‘អភិជ្ឈាវិសមលោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា អភិជ្ឈាវិសមលោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ, ‘ព្យាបាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា ព្យាបាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘កោធោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា កោធោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘ឧបនាហោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា ឧបនាហោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘មក្ខោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា មក្ខោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘បឡាសោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា បឡាសោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘ឥស្សា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា ឥស្សា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘មច្ឆរិយំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា មច្ឆរិយំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘មាយា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា មាយា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘សាឋេយ្យំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា សាឋេយ្យំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘ថម្ភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា ថម្ភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘សារម្ភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា សារម្ភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘មានោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា មានោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘អតិមានោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា អតិមានោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘មទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា មទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ; ‘បមាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ – ឥតិ វិទិត្វា បមាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ។

៧៤. “សោ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ; ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ; សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ឧជុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ញាយប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, សាមីចិប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ, អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា។ ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ , អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។

៧៥. “យថោធិ [យតោធិ (អដ្ឋកថាយំ បាឋន្តរំ)] ខោ បនស្ស ចត្តំ ហោតិ វន្តំ មុត្តំ បហីនំ បដិនិស្សដ្ឋំ, សោ ‘ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោម្ហី’តិ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ; ‘ធម្មេ…បេ.... សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោម្ហី’តិ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ; បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ ‘យថោធិ ខោ បន មេ ចត្តំ វន្តំ មុត្តំ បហីនំ បដិនិស្សដ្ឋ’ន្តិ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ; បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។

៧៦. “ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំសីលោ ឯវំធម្មោ ឯវំបញ្ញោ សាលីនំ ចេបិ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជតិ វិចិតកាឡកំ អនេកសូបំ អនេកព្យញ្ជនំ, នេវស្ស តំ ហោតិ អន្តរាយាយ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, វត្ថំ សំកិលិដ្ឋំ មលគ្គហិតំ អច្ឆោទកំ អាគម្ម បរិសុទ្ធំ ហោតិ បរិយោទាតំ , ឧក្កាមុខំ វា បនាគម្ម ជាតរូបំ បរិសុទ្ធំ ហោតិ បរិយោទាតំ, ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំសីលោ ឯវំធម្មោ ឯវំបញ្ញោ សាលីនំ ចេបិ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជតិ វិចិតកាឡកំ អនេកសូបំ អនេកព្យញ្ជនំ , នេវស្ស តំ ហោតិ អន្តរាយាយ។

៧៧. “សោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ [ចតុត្ថី (សី. បី.)]។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ; ករុណាសហគតេន ចេតសា…បេ… មុទិតាសហគតេន ចេតសា…បេ… ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។

៧៨. “សោ ‘អត្ថិ ឥទំ, អត្ថិ ហីនំ, អត្ថិ បណីតំ, អត្ថិ ឥមស្ស សញ្ញាគតស្ស ឧត្តរិ និស្សរណ’ន្តិ បជានាតិ។ តស្ស ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ – ‘ភិក្ខុ សិនាតោ អន្តរេន សិនានេនា’”តិ។

៧៩. តេន ខោ បន សមយេន សុន្ទរិកភារទ្វាជោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ អវិទូរេ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ សុន្ទរិកភារទ្វាជោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “គច្ឆតិ បន ភវំ គោតមោ ពាហុកំ នទីំ សិនាយិតុ”ន្តិ? “កិំ, ព្រាហ្មណ, ពាហុកាយ នទិយា? កិំ ពាហុកា នទី ករិស្សតី”តិ? “លោក្ខសម្មតា [លោខ្យសម្មតា (សី.), មោក្ខសម្មតា (បី.)] ហិ, ភោ គោតម, ពាហុកា នទី ពហុជនស្ស, បុញ្ញសម្មតា ហិ, ភោ គោតម, ពាហុកា នទី ពហុជនស្ស, ពាហុកាយ បន នទិយា ពហុជនោ បាបកម្មំ កតំ បវាហេតី”តិ។ អថ ខោ ភគវា សុន្ទរិកភារទ្វាជំ ព្រាហ្មណំ គាថាហិ អជ្ឈភាសិ –

“ពាហុកំ អធិកក្កញ្ច, គយំ សុន្ទរិកំ មបិ [សុន្ទរិកាមបិ (សី. ស្យា. បី.), សុន្ទរិកំ មហិំ (ឥតិបិ)];
សរស្សតិំ បយាគញ្ច, អថោ ពាហុមតិំ នទិំ;
និច្ចម្បិ ពាលោ បក្ខន្ទោ [បក្ខន្នោ (សី. ស្យា. បី.)], កណ្ហកម្មោ ន សុជ្ឈតិ។

“កិំ សុន្ទរិកា ករិស្សតិ, កិំ បយាគា [បយាគោ (សី. ស្យា. បី.)] កិំ ពាហុកា នទី;
វេរិំ កតកិព្ពិសំ នរំ, ន ហិ នំ សោធយេ បាបកម្មិនំ។

“សុទ្ធស្ស វេ សទា ផគ្គុ, សុទ្ធស្សុបោសថោ សទា;
សុទ្ធស្ស សុចិកម្មស្ស, សទា សម្បជ្ជតេ វតំ;
ឥធេវ សិនាហិ ព្រាហ្មណ, សព្ពភូតេសុ ករោហិ ខេមតំ។

“សចេ មុសា ន ភណសិ, សចេ បាណំ ន ហិំសសិ;
សចេ អទិន្នំ នាទិយសិ, សទ្ទហានោ អមច្ឆរី;
កិំ កាហសិ គយំ គន្ត្វា, ឧទបានោបិ តេ គយា”តិ។

៨០. ឯវំ វុត្តេ, សុន្ទរិកភារទ្វាជោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម! សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ – ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ; ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ លភេយ្យាហំ ភោតោ គោតមស្ស សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, លភេយ្យំ ឧបសម្បទ”ន្តិ។ អលត្ថ ខោ សុន្ទរិកភារទ្វាជោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, អលត្ថ ឧបសម្បទំ។ អចិរូបសម្បន្នោ ខោ បនាយស្មា ភារទ្វាជោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ “ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា”តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ខោ បនាយស្មា ភារទ្វាជោ អរហតំ អហោសីតិ។

វត្ថសុត្តំ និដ្ឋិតំ សត្តមំ។

៨. សល្លេខសុត្តំ

៨១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាចុន្ទោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “យា ឥមា, ភន្តេ, អនេកវិហិតា ទិដ្ឋិយោ លោកេ ឧប្បជ្ជន្តិ – អត្តវាទបដិសំយុត្តា វា លោកវាទបដិសំយុត្តា វា – អាទិមេវ នុ ខោ, ភន្តេ, ភិក្ខុនោ មនសិករោតោ ឯវមេតាសំ ទិដ្ឋីនំ បហានំ ហោតិ, ឯវមេតាសំ ទិដ្ឋីនំ បដិនិស្សគ្គោ ហោតី”តិ?

៨២. “យា ឥមា, ចុន្ទ, អនេកវិហិតា ទិដ្ឋិយោ លោកេ ឧប្បជ្ជន្តិ – អត្តវាទបដិសំយុត្តា វា លោកវាទបដិសំយុត្តា វា – យត្ថ ចេតា ទិដ្ឋិយោ ឧប្បជ្ជន្តិ យត្ថ ច អនុសេន្តិ យត្ថ ច សមុទាចរន្តិ តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេ សោ អត្តា’តិ – ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ឯវមេតាសំ ទិដ្ឋីនំ បហានំ ហោតិ, ឯវមេតាសំ ទិដ្ឋីនំ បដិនិស្សគ្គោ ហោតិ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, ចុន្ទ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘សល្លេខេន វិហរាមី’តិ។ ន ខោ បនេតេ, ចុន្ទ, អរិយស្ស វិនយេ សល្លេខា វុច្ចន្តិ។ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារា ឯតេ អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, ចុន្ទ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘សល្លេខេន វិហរាមី’តិ។ ន ខោ បនេតេ, ចុន្ទ, អរិយស្ស វិនយេ សល្លេខា វុច្ចន្តិ។ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារា ឯតេ អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, ចុន្ទ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរេយ្យ, សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេយ្យ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘សល្លេខេន វិហរាមី’តិ។ ន ខោ បនេតេ, ចុន្ទ, អរិយស្ស វិនយេ សល្លេខា វុច្ចន្តិ។ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារា ឯតេ អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, ចុន្ទ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘សល្លេខេន វិហរាមី’តិ។ ន ខោ បនេតេ, ចុន្ទ, អរិយស្ស វិនយេ សល្លេខា វុច្ចន្តិ។ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារា ឯតេ អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, ចុន្ទ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា, បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា, នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា, ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘សល្លេខេន វិហរាមី’តិ។ ន ខោ បនេតេ, ចុន្ទ, អរិយស្ស វិនយេ សល្លេខា វុច្ចន្តិ។ សន្តា ឯតេ វិហារា អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, ចុន្ទ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘សល្លេខេន វិហរាមី’តិ។ ន ខោ បនេតេ, ចុន្ទ, អរិយស្ស វិនយេ សល្លេខា វុច្ចន្តិ។ សន្តា ឯតេ វិហារា អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, ចុន្ទ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘សល្លេខេន វិហរាមី’តិ។ ន ខោ បនេតេ, ចុន្ទ, អរិយស្ស វិនយេ សល្លេខា វុច្ចន្តិ។ សន្តា ឯតេ វិហារា អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, ចុន្ទ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘សល្លេខេន វិហរាមី’តិ ។ ន ខោ បនេតេ, ចុន្ទ, អរិយស្ស

វិនយេ សល្លេខា វុច្ចន្តិ។ សន្តា ឯតេ វិហារា អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ។

៨៣. ‘‘ឥធ ខោ បន វោ, ចុន្ទ, សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ វិហឹសកា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អវិហឹសកា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ បាណាតិបាតី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ បាណាតិបាតា បដិវិរតា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ អទិន្នាទាយី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អទិន្នាទានា បដិវិរតា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ អព្រហ្មចារី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ ព្រហ្មចារី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មុសាវាទី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ មុសាវាទា បដិវិរតា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ បិសុណវាចា [បិសុណា វាចា (សី. បី.)] ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ ផរុសវាចា [ផរុសា វាចា (សី. បី.)] ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ សម្ផប្បលាបី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ អភិជ្ឈាលូ ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អនភិជ្ឈាលូ ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ ព្យាបន្នចិត្តា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អព្យាបន្នចិត្តា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មិច្ឆាទិដ្ឋី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្មាទិដ្ឋី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មិច្ឆាសង្កប្បា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្មាសង្កប្បា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មិច្ឆាវាចា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្មាវាចា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មិច្ឆាកម្មន្តា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្មាកម្មន្តា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មិច្ឆាអាជីវា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្មាអាជីវា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មិច្ឆាវាយាមា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្មាវាយាមា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មិច្ឆាសតី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្មាសតី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មិច្ឆាសមាធិ ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្មាសមាធី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មិច្ឆាញាណី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្មាញាណី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មិច្ឆាវិមុត្តី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សម្មាវិមុត្តី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។

‘‘‘បរេ ថីនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ វិគតថីនមិទ្ធា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ ។ ‘បរេ ឧទ្ធតា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អនុទ្ធតា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ វិចិកិច្ឆី [វេចិកិច្ឆី (សី. បី. ក.)] ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ តិណ្ណវិចិកិច្ឆា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ កោធនា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អក្កោធនា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ ឧបនាហី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អនុបនាហី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មក្ខី ភវិស្សន្តិ , មយមេត្ថ អមក្ខី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ បឡាសី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អបឡាសី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ ឥស្សុកី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អនិស្សុកី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មច្ឆរី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អមច្ឆរី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ សឋា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អសឋា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មាយាវី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អមាយាវី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ ថទ្ធា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អត្ថទ្ធា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ អតិមានី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អនតិមានី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ ទុព្ពចា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សុវចា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ បាបមិត្តា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ កល្យាណមិត្តា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ បមត្តា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អប្បមត្តា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ អស្សទ្ធា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ សទ្ធា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ អហិរិកា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ ហិរិមនា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ អនោត្តាបី [អនោត្តប្បី (ក.)] ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ ឱត្តាបី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ អប្បស្សុតា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ ពហុស្សុតា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ កុសីតា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អារទ្ធវីរិយា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ មុដ្ឋស្សតី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ ឧបដ្ឋិតស្សតី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ ទុប្បញ្ញា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ បញ្ញាសម្បន្នា ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។ ‘បរេ សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អសន្ទិដ្ឋិបរាមាសី អនាធានគ្គាហី សុប្បដិនិស្សគ្គី ភវិស្សាមា’តិ សល្លេខោ ករណីយោ។

៨៤. ‘‘ចិត្តុប្បាទម្បិ ខោ អហំ, ចុន្ទ, កុសលេសុ ធម្មេសុ ពហុការំ [ពហូបការំ (ក.)] វទាមិ, កោ បន វាទោ កាយេន វាចាយ អនុវិធីយនាសុ! តស្មាតិហ, ចុន្ទ, ‘បរេ វិហឹសកា ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អវិហឹសកា ភវិស្សាមា’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។ ‘បរេ បាណាតិបាតី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ បាណាតិបាតា បដិវិរតា ភវិស្សាមា’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ…‘បរេ សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី ភវិស្សន្តិ, មយមេត្ថ អសន្ទិដ្ឋិបរាមាសី អនាធានគ្គាហី សុប្បដិនិស្សគ្គី ភវិស្សាមា’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

៨៥. ‘‘សេយ្យថាបិ, ចុន្ទ, វិសមោ មគ្គោ អស្ស, តស្ស [មគ្គោ តស្សាស្ស (សី. ស្យា. បី.)] អញ្ញោ សមោ មគ្គោ បរិក្កមនាយ; សេយ្យថា វា បន, ចុន្ទ, វិសមំ តិត្ថំ អស្ស, តស្ស អញ្ញំ សមំ តិត្ថំ បរិក្កមនាយ; ឯវមេវ ខោ, ចុន្ទ, វិហឹសកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អវិហឹសា ហោតិ បរិក្កមនាយ, បាណាតិបាតិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស បាណាតិបាតា

វេរមណី ហោតិ បរិក្កមនាយ, អទិន្នាទាយិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អទិន្នាទានា វេរមណី ហោតិ បរិក្កមនាយ, អព្រហ្មចារិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អព្រហ្មចរិយា វេរមណី ហោតិ បរិក្កមនាយ , មុសាវាទិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស មុសាវាទា វេរមណី ហោតិ បរិក្កមនាយ, បិសុណវាចស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី ហោតិ បរិក្កមនាយ, ផរុសវាចស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី ហោតិ បរិក្កមនាយ, សម្ផប្បលាបិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្ផប្បលាបា វេរមណី ហោតិ បរិក្កមនាយ, អភិជ្ឈាលុស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនភិជ្ឈា ហោតិ បរិក្កមនាយ, ព្យាបន្នចិត្តស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អព្យាបាទោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មិច្ឆាសង្កប្បស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មិច្ឆាវាចស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាវាចា ហោតិ បរិក្កមនាយ, មិច្ឆាកម្មន្តស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មិច្ឆាអាជីវស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាអាជីវោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មិច្ឆាវាយាមស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាវាយាមោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មិច្ឆាសតិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាសតិ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មិច្ឆាសមាធិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាសមាធិ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មិច្ឆាញាណិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាញាណំ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មិច្ឆាវិមុត្តិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ បរិក្កមនាយ។

“ថីនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស វិគតថិនមិទ្ធតា ហោតិ បរិក្កមនាយ, ឧទ្ធតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនុទ្ធច្ចំ ហោតិ បរិក្កមនាយ, វិចិកិច្ឆិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស តិណ្ណវិចិកិច្ឆតា ហោតិ បរិក្កមនាយ, កោធនស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អក្កោធោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, ឧបនាហិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនុបនាហោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មក្ខិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អមក្ខោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, បឡាសិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អបឡាសោ ហោតិ បរិក្កមនាយ , ឥស្សុកិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនិស្សុកិតា ហោតិ បរិក្កមនាយ, មច្ឆរិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អមច្ឆរិយំ ហោតិ បរិក្កមនាយ, សឋស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អសាឋេយ្យំ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មាយាវិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អមាយា [អមាយាវិតា (ក.)] ហោតិ បរិក្កមនាយ, ថទ្ធស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អត្ថទ្ធិយំ ហោតិ បរិក្កមនាយ, អតិមានិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនតិមានោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, ទុព្ពចស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សោវចស្សតា ហោតិ បរិក្កមនាយ, បាបមិត្តស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស កល្យាណមិត្តតា ហោតិ បរិក្កមនាយ, បមត្តស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អប្បមាទោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, អស្សទ្ធស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សទ្ធា ហោតិ បរិក្កមនាយ, អហិរិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ហិរី ហោតិ បរិក្កមនាយ, អនោត្តាបិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ឱត្តប្បំ ហោតិ បរិក្កមនាយ, អប្បស្សុតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ពាហុសច្ចំ ហោតិ បរិក្កមនាយ, កុសីតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស វីរិយារម្ភោ ហោតិ បរិក្កមនាយ, មុដ្ឋស្សតិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ឧបដ្ឋិតស្សតិតា ហោតិ បរិក្កមនាយ, ទុប្បញ្ញស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស បញ្ញាសម្បទា ហោតិ បរិក្កមនាយ , សន្ទិដ្ឋិបរាមាសិ-អាធានគ្គាហិ-ទុប្បដិនិស្សគ្គិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អសន្ទិដ្ឋិបរាមាសិអនាធានគ្គាហិ-សុប្បដិនិស្សគ្គិតា ហោតិ បរិក្កមនាយ។

៨៦. “សេយ្យថាបិ, ចុន្ទ, យេ កេចិ អកុសលា ធម្មា សព្ពេ តេ អធោភាគង្គមនីយា [អធោភាវង្គមនីយា (សី. ស្យា. បី.)], យេ កេចិ កុសលា ធម្មា សព្ពេ តេ ឧបរិភាគង្គមនីយា [ឧបរិភាវង្គមនីយា (សី. ស្យា. បី.)], ឯវមេវ ខោ, ចុន្ទ, វិហឹសកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អវិហឹសា ហោតិ ឧបរិភាគាយ [ឧបរិភាវាយ (សី. ស្យា. ក.)], បាណាតិបាតិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស បាណាតិបាតា វេរមណី ហោតិ ឧបរិភាគាយ…បេ.… សន្ទិដ្ឋិបរាមាសិ-អាធានគ្គាហិ-ទុប្បដិនិស្សគ្គិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អសន្ទិដ្ឋិបរាមាសិ-អនាធានគ្គាហិ-សុប្បដិនិស្សគ្គិតា ហោតិ ឧបរិភាគាយ។

៨៧. “សោ វត, ចុន្ទ, អត្តនា បលិបបលិបន្នោ បរំ បលិបបលិបន្នំ ឧទ្ធរិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ សោ វត, ចុន្ទ, អត្តនា អបលិបបលិបន្នោ បរំ បលិបបលិបន្នំ ឧទ្ធរិស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ សោ វត, ចុន្ទ, អត្តនា អទន្តោ អវិនីតោ អបរិនិព្ពុតោ បរំ ទមេស្សតិ វិនេស្សតិ បរិនិព្ពាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ សោ វត , ចុន្ទ, អត្តនា ទន្តោ វិនីតោ បរិនិព្ពុតោ បរំ ទមេស្សតិ វិនេស្សតិ បរិនិព្ពាបេស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ឯវមេវ ខោ, ចុន្ទ, វិហឹសកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អវិហឹសា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ, បាណាតិបាតិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស បាណាតិបាតា វេរមណី ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ អទិន្នាទាយិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អទិន្នាទានា វេរមណី ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ អព្រហ្មចារិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អព្រហ្មចរិយា វេរមណី ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មុសាវាទិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស មុសាវាទា វេរមណី ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ បិសុណវាចស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ ផរុសវាចស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ សម្ផប្បលាបិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្ផប្បលាបា វេរមណី ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ អភិជ្ឈាលុស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនភិជ្ឈា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ ព្យាបន្នចិត្តស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អព្យាបាទោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មិច្ឆាសង្កប្បស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មិច្ឆាវាចស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាវាចា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មិច្ឆាកម្មន្តស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មិច្ឆាអាជីវស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាអាជីវោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មិច្ឆាវាយាមស្ស បុរិស

បុគ្គលស្ស សម្មាវាយាមោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មិច្ឆាសតិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាសតិ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មិច្ឆាសមាធិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាសមាធិ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មិច្ឆាញាណិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាញាណំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មិច្ឆាវិមុត្តិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។

“ថីនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស វិគតថីនមិទ្ធតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ ឧទ្ធតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនុទ្ធច្ចំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ វិចិកិច្ឆិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស តិណ្ណវិចិកិច្ឆតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ កោធនស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អក្កោធោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ ឧបនាហិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនុបនាហោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មក្ខិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អមក្ខោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ បឡាសិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អបឡាសោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ ឥស្សុកិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនិស្សុកិតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មច្ឆរិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អមច្ឆរិយំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ សឋស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អសាឋេយ្យំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មាយាវិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អមាយា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ ថទ្ធស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អត្ថទ្ធិយំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ អតិមានិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនតិមានោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ ទុព្ពចស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សោវចស្សតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ បាបមិត្តស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស កល្យាណមិត្តតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ បមត្តស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អប្បមាទោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ អស្សទ្ធស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សទ្ធា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ អហិរិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ហិរី ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ អនោត្តាបិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ឱត្តប្បំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ អប្បស្សុតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ពាហុសច្ចំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ កុសីតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស វីរិយារម្ភោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ មុដ្ឋស្សតិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ឧបដ្ឋិតស្សតិតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ ទុប្បញ្ញស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស បញ្ញាសម្បទា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។ សន្ទិដ្ឋិបរាមាសិ-អាធានគ្គាហិ-ទុប្បដិនិស្សគ្គិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អសន្ទិដ្ឋិបរាមាសិ-អនាធានគ្គាហិ-សុប្បដិនិស្សគ្គិតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ។

៨៨. “ឥតិ ខោ, ចុន្ទ, ទេសិតោ មយា សល្លេខបរិយាយោ, ទេសិតោ ចិត្តុប្បាទបរិយាយោ, ទេសិតោ បរិក្កមនបរិយាយោ, ទេសិតោ ឧបរិភាគបរិយាយោ, ទេសិតោ បរិនិព្ពានបរិយាយោ។ យំ ខោ, ចុន្ទ, សត្ថារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អនុកម្បកេន អនុកម្បំ ឧបាទាយ, កតំ វោ តំ មយា។ ‘ឯតានិ, ចុន្ទ, រុក្ខមូលានិ, ឯតានិ សុញ្ញាគារានិ, ឈាយថ, ចុន្ទ, មា បមាទត្ថ, មា បច្ឆាវិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ’ – អយំ ខោ អម្ហាកំ អនុសាសនី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

ចតុត្តាលីសបទា វុត្តា, សន្ធយោ បញ្ច ទេសិតា;
សល្លេខោ នាម សុត្តន្តោ, គម្ភីរោ សាគរូបមោតិ។

សល្លេខសុត្តំ និដ្ឋិតំ អដ្ឋមំ។

៩. សម្មាទិដ្ឋិសុត្តំ

៨៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“‘សម្មាទិដ្ឋិ [សម្មាទិដ្ឋី (សី. ស្យា.)] សម្មាទិដ្ឋី’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ?

“ទូរតោបិ ខោ មយំ, អាវុសោ, អាគច្ឆេយ្យាម អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថមញ្ញាតុំ។ សាធុ វតាយស្មន្តំយេវ សារិបុត្តំ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ។ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។ “តេន ហិ, អាវុសោ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ អកុសលញ្ច បជានាតិ, អកុសលមូលញ្ច បជានាតិ, កុសលញ្ច បជានាតិ, កុសលមូលញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមំ បនាវុសោ, អកុសលំ, កតមំ

អកុសលមូលំ, កតមំ កុសលំ, កតមំ កុសលមូលំ? បាណាតិបាតោ ខោ, អាវុសោ, អកុសលំ, អទិន្នាទានំ អកុសលំ, កាមេសុមិច្ឆាចារោ អកុសលំ, មុសាវាទោ អកុសលំ, បិសុណា វាចា [បិសុណវាចា (ក.)] អកុសលំ, ផរុសា វាចា [ផរុសវាចា (ក.)] អកុសលំ, សម្ផប្បលាបោ អកុសលំ, អភិជ្ឈា អកុសលំ, ព្យាបាទោ អកុសលំ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ អកុសលំ – ឥទំ វុច្ចតាវុសោ អកុសលំ។ កតមញ្ចាវុសោ, អកុសលមូលំ? លោភោ អកុសលមូលំ, ទោសោ អកុសលមូលំ, មោហោ អកុសលមូលំ – ឥទំ វុច្ចតាវុសោ, អកុសលមូលំ។

“កតមញ្ចាវុសោ , កុសលំ? បាណាតិបាតា វេរមណី កុសលំ, អទិន្នាទានា វេរមណី កុសលំ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី កុសលំ, មុសាវាទា វេរមណី កុសលំ, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី កុសលំ, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី កុសលំ, សម្ផប្បលាបា វេរមណី កុសលំ, អនភិជ្ឈា កុសលំ, អព្យាបាទោ កុសលំ, សម្មាទិដ្ឋិ កុសលំ – ឥទំ វុច្ចតាវុសោ, កុសលំ។ កតមញ្ចាវុសោ, កុសលមូលំ? អលោភោ កុសលមូលំ, អទោសោ កុសលមូលំ, អមោហោ កុសលមូលំ – ឥទំ វុច្ចតាវុសោ, កុសលមូលំ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ អកុសលំ បជានាតិ, ឯវំ អកុសលមូលំ បជានាតិ, ឯវំ កុសលំ បជានាតិ, ឯវំ កុសលមូលំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ, បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា, ‘អស្មី’តិ ទិដ្ឋិមានានុសយំ សមូហនិត្វា, អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា, ទិដ្ឋេវធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

៩០. “សាធាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឧត្តរិ [ឧត្តរឹ (សី. ស្យា. បី.)] បញ្ហំ អបុច្ឆុំ [អបុច្ឆិំសុ (ស្យា.)] – “សិយា បនាវុសោ, អញ្ញោបិ បរិយាយោ យថា អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ?

“សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ អាហារញ្ច បជានាតិ, អាហារសមុទយញ្ច បជានាតិ, អាហារនិរោធញ្ច បជានាតិ, អាហារនិរោធគាមិនិំ បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមោ បនាវុសោ, អាហារោ, កតមោ អាហារសមុទយោ, កតមោ អាហារនិរោធោ, កតមា អាហារនិរោធគាមិនី បដិបទា? ចត្តារោមេ, អាវុសោ, អាហារា ភូតានំ វា សត្តានំ ឋិតិយា, សម្ភវេសីនំ វា អនុគ្គហាយ។ កតមេ ចត្តារោ? កពឡីការោ អាហារោ ឱឡារិកោ វា សុខុមោ វា, ផស្សោ ទុតិយោ, មនោសញ្ចេតនា តតិយា, វិញ្ញាណំ ចតុត្ថំ។ តណ្ហាសមុទយា អាហារសមុទយោ, តណ្ហានិរោធា អាហារនិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អាហារនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ , សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ អាហារំ បជានាតិ, ឯវំ អាហារសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ អាហារនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ អាហារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ, បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា, ‘អស្មី’តិ ទិដ្ឋិមានានុសយំ សមូហនិត្វា, អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា, ទិដ្ឋេវធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

៩១. “សាធាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆុំ – “សិយា បនាវុសោ, អញ្ញោបិ បរិយាយោ យថា អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ?

“សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ទុក្ខញ្ច បជានាតិ, ទុក្ខសមុទយញ្ច បជានាតិ, ទុក្ខនិរោធញ្ច បជានាតិ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិំ បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមំ បនាវុសោ, ទុក្ខំ, កតមោ ទុក្ខសមុទយោ, កតមោ ទុក្ខនិរោធោ, កតមា ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា? ជាតិបិ ទុក្ខា, ជរាបិ ទុក្ខា, មរណម្បិ ទុក្ខំ, សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសាបិ ទុក្ខា, អប្បិយេហិ សម្បយោគោបិ ទុក្ខោ, បិយេហិ វិប្បយោគោបិ ទុក្ខោ, យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ, សំខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា [បញ្ចុបាទានក្ខន្ធាបិ (ក.)] ទុក្ខា – ឥទំ វុច្ចតាវុសោ, ទុក្ខំ។ កតមោ ចាវុសោ, ទុក្ខសមុទយោ? យាយំ តណ្ហា បោនោព្ភវិកា នន្ទីរាគសហគតា

[បោនោភវិកា (សី. បី.)] តត្រតត្រាភិនន្ទិនី [នន្ទិរាគសហគតា (សី. បី.)], សេយ្យថិទំ, កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា – អយំ វុច្ចតាវុសោ, ទុក្ខសមុទយោ។ កតមោ ចាវុសោ, ទុក្ខនិរោធោ? យោ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធោ ចាគោ បដិនិស្សគ្គោ មុត្តិ អនាលយោ – អយំ វុច្ចតាវុសោ, ទុក្ខនិរោធោ។ កតមា ចាវុសោ, ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា? អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ, សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... សម្មាសមាធិ – អយំ វុច្ចតាវុសោ, ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ ទុក្ខំ បជានាតិ, ឯវំ ទុក្ខសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ ទុក្ខនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ, បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា, ‘អស្មី’តិ ទិដ្ឋិមានានុសយំ សមូហនិត្វា, អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា, ទិដ្ឋេវធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

៩២. “សាធាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆុំ – “សិយា បនាវុសោ, អញ្ញោបិ បរិយាយោ យថា អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ?

“សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ជរាមរណញ្ច បជានាតិ, ជរាមរណសមុទយញ្ច បជានាតិ, ជរាមរណនិរោធញ្ច បជានាតិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមំ បនាវុសោ, ជរាមរណំ, កតមោ ជរាមរណសមុទយោ, កតមោ ជរាមរណនិរោធោ, កតមា ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទា? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ – អយំ វុច្ចតាវុសោ, ជរា។ កតមញ្ចាវុសោ, មរណំ? យា [យំ (បី. ក.), សតិបដ្ឋានសុត្តេបិ] តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលង្កិរិយា ខន្ធានំ ភេទោ, កឡេវរស្ស និក្ខេបោ, ជីវិតិន្ទ្រិយស្សុបច្ឆេទោ – ឥទំ វុច្ចតាវុសោ, មរណំ។ ឥតិ អយញ្ច ជរា ឥទញ្ច មរណំ – ឥទំ វុច្ចតាវុសោ, ជរាមរណំ។ ជាតិសមុទយា ជរាមរណសមុទយោ, ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ ជរាមរណំ បជានាតិ, ឯវំ ជរាមរណសមុទំ បជានាតិ, ឯវំ ជរាមរណនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ...បេ.... ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

៩៣. “សាធាវុសោ”តិ ខោ...បេ.... អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ...បេ.... “សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ជាតិញ្ច បជានាតិ, ជាតិសមុទយញ្ច បជានាតិ, ជាតិនិរោធញ្ច បជានាតិ, ជាតិនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមា បនាវុសោ, ជាតិ, កតមោ ជាតិសមុទយោ, កតមោ ជាតិនិរោធោ, កតមា ជាតិនិរោធគាមិនី បដិបទា? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ជាតិ ឱក្កន្តិ អភិនិព្ពត្តិ ខន្ធានំ បាតុភាវោ, អាយតនានំ បដិលាភោ – អយំ វុច្ចតាវុសោ, ជាតិ។ ភវសមុទយា ជាតិសមុទយោ, ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ជាតិនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ ជាតឹ បជានាតិ, ឯវំ ជាតិសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ ជាតិនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ ជាតិនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ...បេ.... ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

៩៤. “សាធាវុសោ”តិ ខោ...បេ.... អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ...បេ.... “សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ភវញ្ច បជានាតិ, ភវសមុទយញ្ច បជានាតិ, ភវនិរោធញ្ច បជានាតិ, ភវនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អ

វេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមោ បនាវុសោ, ភវោ, កតមោ ភវសមុទយោ, កតមោ ភវនិរោធោ, កតមា ភវនិរោធគាមិនី បដិបទា? តយោមេ, អាវុសោ, ភវា – កាមភវោ, រូបភវោ, អរូបភវោ។ ឧបាទានសមុទយា ភវសមុទយោ, ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ភវនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ ភវំ បជានាតិ, ឯវំ ភវសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ ភវនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ ភវនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ…បេ… ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

៨៥. “សាធាវុសោ”តិ ខោ…បេ… អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ…បេ… “សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឧបាទានញ្ច បជានាតិ, ឧបាទានសមុទយញ្ច បជានាតិ, ឧបាទាននិរោធញ្ច បជានាតិ, ឧបាទាននិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមំ បនាវុសោ, ឧបាទានំ, កតមោ ឧបាទានសមុទយោ, កតមោ ឧបាទាននិរោធោ, កតមា ឧបាទាននិរោធគាមិនី បដិបទា? ចត្តារិមានិ, អាវុសោ, ឧបាទានានិ – កាមុបាទានំ, ទិដ្ឋុបាទានំ, សីលព្ពតុបាទានំ, អត្តវាទុបាទានំ។ តណ្ហាសមុទយា ឧបាទានសមុទយោ, តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ឧបាទាននិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ ឧបាទានំ បជានាតិ, ឯវំ ឧបាទានសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ ឧបាទាននិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ ឧបាទាននិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ…បេ… ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

៨៦. “សាធាវុសោ”តិ ខោ…បេ… អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ…បេ… “សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ តណ្ហញ្ច បជានាតិ, តណ្ហាសមុទយញ្ច បជានាតិ, តណ្ហានិរោធញ្ច បជានាតិ, តណ្ហានិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមា បនាវុសោ, តណ្ហា, កតមោ តណ្ហាសមុទយោ, កតមោ តណ្ហានិរោធោ, កតមា តណ្ហានិរោធគាមិនី បដិបទា? ឆយិមេ, អាវុសោ, តណ្ហាកាយា – រូបតណ្ហា, សទ្ទតណ្ហា, គន្ធតណ្ហា, រសតណ្ហា, ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា, ធម្មតណ្ហា។ វេទនាសមុទយា តណ្ហាសមុទយោ, វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ តណ្ហានិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ តណ្ហំ បជានាតិ, ឯវំ តណ្ហាសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ តណ្ហានិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ តណ្ហានិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ…បេ… ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

៨៧. “សាធាវុសោ”តិ ខោ…បេ… អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ…បេ… “សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ វេទនញ្ច បជានាតិ, វេទនាសមុទយញ្ច បជានាតិ, វេទនានិរោធញ្ច បជានាតិ, វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមា បនាវុសោ, វេទនា, កតមោ វេទនាសមុទយោ, កតមោ វេទនានិរោធោ, កតមា វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា? ឆយិមេ, អាវុសោ, វេទនាកាយា – ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា, សោតសម្ផស្សជា វេទនា, ឃានសម្ផស្សជា វេទនា, ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា, កាយសម្ផស្សជា វេទនា, មនោសម្ផស្សជា វេទនា។ ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោ, ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ វេទនំ បជានាតិ, ឯវំ វេទនាសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ វេទនានិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ…បេ…

ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម’’ន្តិ។

៩៨. ‘‘សាធាវុសោ’’តិ ខោ…បេ… អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ…បេ… ‘‘សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ផស្សញ្ច បជានាតិ, ផស្សសមុទយញ្ច បជានាតិ, ផស្សនិរោធញ្ច បជានាតិ, ផស្សនិរោធគាមិនិំ បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមោ បនាវុសោ, ផស្សោ, កតមោ ផស្សសមុទយោ, កតមោ ផស្សនិរោធោ, កតមា ផស្សនិរោធគាមិនី បដិបទា? ឆយិមេ, អាវុសោ, ផស្សកាយា – ចក្ខុសម្ផស្សោ, សោតសម្ផស្សោ , ឃានសម្ផស្សោ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ, កាយសម្ផស្សោ, មនោសម្ផស្សោ។ សឡាយតនសមុទយា ផស្សសមុទយោ, សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ផស្សនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

‘‘យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ ផស្សំ បជានាតិ, ឯវំ ផស្សសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ ផស្សនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ ផស្សនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ…បេ… ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម’’ន្តិ។

៩៩. ‘‘សាធាវុសោ’’តិ ខោ…បេ… អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ…បេ… ‘‘សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សឡាយតនញ្ច បជានាតិ, សឡាយតនសមុទយញ្ច បជានាតិ, សឡាយតននិរោធញ្ច បជានាតិ, សឡាយតននិរោធគាមិនិំ បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមំ បនាវុសោ, សឡាយតនំ, កតមោ សឡាយតនសមុទយោ, កតមោ សឡាយតននិរោធោ, កតមា សឡាយតននិរោធគាមិនី បដិបទា ? ឆយិមានិ, អាវុសោ, អាយតនានិ – ចក្ខាយតនំ, សោតាយតនំ, ឃានាយតនំ, ជិវ្ហាយតនំ, កាយាយតនំ, មនាយតនំ។ នាមរូបសមុទយា សឡាយតនសមុទយោ, នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សឡាយតននិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

‘‘យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ សឡាយតនំ បជានាតិ, ឯវំ សឡាយតនសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ សឡាយតននិរោធំ បជានាតិ , ឯវំ សឡាយតននិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ…បេ… ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម’’ន្តិ។

១០០. ‘‘សាធាវុសោ’’តិ ខោ…បេ… អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ…បេ… ‘‘សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ នាមរូបញ្ច បជានាតិ, នាមរូបសមុទយញ្ច បជានាតិ, នាមរូបនិរោធញ្ច បជានាតិ, នាមរូបនិរោធគាមិនិំ បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមំ បនាវុសោ, នាមរូបំ, កតមោ នាមរូបសមុទយោ, កតមោ នាមរូបនិរោធោ, កតមា នាមរូបនិរោធគាមិនី បដិបទា? វេទនា, សញ្ញា, ចេតនា, ផស្សោ, មនសិការោ – ឥទំ វុច្ចតាវុសោ, នាមំ; ចត្តារិ ច មហាភូតានិ, ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ – ឥទំ វុច្ចតាវុសោ, រូបំ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ – ឥទំ វុច្ចតាវុសោ, នាមរូបំ។ វិញ្ញាណសមុទយា នាមរូបសមុទយោ, វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ នាមរូបនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

‘‘យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ នាមរូបំ បជានាតិ, ឯវំ នាមរូបសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ នាមរូបនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ នាមរូបនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ…បេ… ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម’’ន្តិ។

១០១. ‘‘សាធាវុសោ’’តិ ខោ…បេ… អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ…បេ… ‘‘សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ វិញ្ញាណញ្ច បជានាតិ, វិញ្ញាណសមុទយញ្ច បជានាតិ, វិញ្ញាណនិរោធញ្ច បជានាតិ, វិញ្ញាណនិរោធគាមិនិំ បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស

ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមំ បនាវុសោ, វិញ្ញាណំ, កតមោ វិញ្ញាណសមុទយោ, កតមោ វិញ្ញាណនិរោធោ, កតមា វិញ្ញាណនិរោធគាមិនី បដិបទា? ឆយិមេ, អាវុសោ, វិញ្ញាណកាយា – ចក្ខុវិញ្ញាណំ, សោតវិញ្ញាណំ, ឃានវិញ្ញាណំ, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ, កាយវិញ្ញាណំ, មនោវិញ្ញាណំ។ សង្ខារសមុទយា វិញ្ញាណសមុទយោ, សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ វិញ្ញាណនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិញ្ញាណំ បជានាតិ, ឯវំ វិញ្ញាណសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ វិញ្ញាណនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ វិញ្ញាណនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ , សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ…បេ.… ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

១០២. “សាធាវុសោ”តិ ខោ…បេ.… អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ…បេ.… “សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សង្ខារេ ច បជានាតិ, សង្ខារសមុទយញ្ច បជានាតិ, សង្ខារនិរោធញ្ច បជានាតិ, សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមេ បនាវុសោ, សង្ខារា, កតមោ សង្ខារសមុទយោ, កតមោ សង្ខារនិរោធោ, កតមា សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទា? តយោមេ, អាវុសោ, សង្ខារា – កាយសង្ខារោ, វចីសង្ខារោ, ចិត្តសង្ខារោ។ អវិជ្ជាសមុទយា សង្ខារសមុទយោ, អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ សង្ខារេ បជានាតិ, ឯវំ សង្ខារសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ សង្ខារនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ, បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា, ‘អស្មី’តិ ទិដ្ឋិមានានុសយំ សមូហនិត្វា, អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា, ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

១០៣. “សាធាវុសោ”តិ ខោ…បេ.… អបុច្ឆុំ – សិយា បនាវុសោ…បេ.… “សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ អវិជ្ជញ្ច បជានាតិ, អវិជ្ជាសមុទយញ្ច បជានាតិ, អវិជ្ជានិរោធញ្ច បជានាតិ, អវិជ្ជានិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមា បនាវុសោ, អវិជ្ជា, កតមោ អវិជ្ជាសមុទយោ, កតមោ អវិជ្ជានិរោធោ, កតមា អវិជ្ជានិរោធគាមិនី បដិបទា? យំ ខោ, អាវុសោ, ទុក្ខេ អញ្ញាណំ, ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ, ទុក្ខនិរោធេ អញ្ញាណំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អញ្ញាណំ – អយំ វុច្ចតាវុសោ, អវិជ្ជា។ អាសវសមុទយា អវិជ្ជាសមុទយោ, អាសវនិរោធា អវិជ្ជានិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អវិជ្ជានិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ អវិជ្ជំ បជានាតិ, ឯវំ អវិជ្ជាសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ អវិជ្ជានិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ អវិជ្ជានិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ, បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា, ‘អស្មី’តិ ទិដ្ឋិមានានុសយំ សមូហនិត្វា, អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា, ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

១០៤. “សាធាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆុំ – “សិយា បនាវុសោ, អញ្ញោបិ បរិយាយោ យថា អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ?

“សិយា, អាវុសោ។ យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ អាសវញ្ច បជានាតិ, អាសវសមុទយញ្ច បជានាតិ, អាសវនិរោធញ្ច បជានាតិ, អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ។ កតមោ បនាវុសោ, អាសវោ, កតមោ អាសវសមុទយោ, កតមោ អាសវនិរោធោ, កតមា អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ? តយោមេ, អាវុសោ, អាសវា – កាមាសវោ, ភវាសវោ, អវិជ្ជាសវោ។ អវិជ្ជាសមុទយា អាសវ

សមុទយោ, អវិជ្ជានិរោធា អាសវនិរោធោ, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ឯវំ អាសវំ បជានាតិ, ឯវំ អាសវសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ អាសវនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ អាសវនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ បជានាតិ, សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ, បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា, ‘អស្មី’តិ ទិដ្ឋិមានានុសយំ សមូហនិត្វា, អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា, ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ – ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ , ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្ម”ន្តិ។

ឥទមវោចាយស្មា សារិបុត្តោ។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

សម្មាទិដ្ឋិសុត្តំ និដ្ឋិតំ នវមំ។ [ឥតោ បរំ កេសុចិ បោត្ថកេសុ ឥមាបិ គាថាយោ§ឯវំ ទិស្សន្តិ –§ទុក្ខំ ជរាមរណំ ឧបាទានំ, សឡាយតនំ នាមរូបំ។ វិញ្ញាណំ យា សា បរេ, កតមា បនាវុសោ បទានំ។§កឹ ជាតិ តណ្ហា ច វេទនា, អវិជ្ជាយ ចតុក្កនយោ។ ចត្តារិ បរេ កតមា, បនាវុសោ បទានំ កេវលំ។§អាហារោ ច ភវោ ផស្សោ, សង្ខារោ អាសវ បញ្ចមោ។ យាវ បញ្ច បរេ កតមា, បនាវុសោ បទានំ កឹ។§កតមន្តិ ឆព្ពិធា វុត្តំ, កតមានិ ចតុព្ពិធានិ។ កតមោ បញ្ចវិធោ វុត្តោ, សព្ពេសំ ឯកសង្ខានំ បញ្ចនយបទានិ ចាតិ។]

១០. មហាសតិបដ្ឋានសុត្តំ

១០៥. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កុរូសុ វិហរតិ កម្មាសធម្មំ នាម កុរូនំ និគមោ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

ឧទ្ទេសោ

១០៦. “ឯកាយនោ អយំ, ភិក្ខវេ, មគ្គោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា, សោកបរិទេវានំ [បរិទ្ទវានំ (សី. បី.)] សមតិក្កមាយ, ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ, ញាយស្ស អធិគមាយ, និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, យទិទំ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា។

“កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។

ឧទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ។

កាយានុបស្សនា អានាបានបព្ពំ

១០៧. “កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា និសីទតិ, បល្លង្កំ អាភុជិត្វា, ឧជុំ កាយំ បណិធាយ, បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា។ សោ សតោវ អស្សសតិ, សតោវ [សតោ (សី. ស្យា.)] បស្សសតិ។ ទីឃំ វា អស្សសន្តោ ‘ទីឃំ អស្សសាមី’តិ បជានាតិ, ទីឃំ វា បស្សសន្តោ ‘ទីឃំ បស្សសាមី’តិ បជានាតិ, រស្សំ វា អស្សសន្តោ ‘រស្សំ អស្សសាមី’តិ បជានាតិ, រស្សំ វា បស្សសន្តោ ‘រស្សំ បស្សសាមី’តិ បជានាតិ, ‘សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ, ‘សព្ពកាយបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ , ‘បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ, ‘បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទក្ខោ ភមការោ វា ភមការន្តេវាសី វា ទីឃំ វា អញ្ឆន្តោ ‘ទីឃំ អញ្ឆាមី’តិ បជានាតិ, រស្សំ វា អញ្ឆន្តោ ‘រស្សំ អញ្ឆាមី’តិ បជានាតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទីឃំ វា អស្សសន្តោ ‘ទីឃំ អស្សសាមី’តិ បជានាតិ, ទីឃំ វា បស្សសន្តោ ‘ទីឃំ បស្សសាមី’តិ បជានាតិ, រស្សំ វា អស្សសន្តោ ‘រស្សំ អស្សសាមី’តិ បជានាតិ, រស្សំ វា បស្សសន្តោ ‘រស្សំ បស្សសាមី’តិ បជានាតិ; ‘សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ, ‘សព្ពកាយបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ; ‘បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ, ‘បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ, ពហិទ្ធា វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ,

អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ; សមុទយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ, វយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ, សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ។ ‘អត្ថិ កាយោ’តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បដិស្សតិមត្តាយ អនិស្សិតោ ច វិហរតិ, ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ ឯវម្បិ ខោ [ឯវម្បិ (សី. ស្យា. បី.)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ។

អានាបានបព្ពំ និដ្ឋិតំ។

កាយានុបស្សនា ឥរិយាបថបព្ពំ

១០៨. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គច្ឆន្តោ វា ‘គច្ឆាមី’តិ បជានាតិ, ឋិតោ វា ‘ឋិតោម្ហី’តិ បជានាតិ, និសិន្នោ វា ‘និសិន្នោម្ហី’តិ បជានាតិ, សយានោ វា ‘សយានោម្ហី’តិ បជានាតិ។ យថា យថា វា បនស្ស កាយោ បណិហិតោ ហោតិ តថា តថា នំ បជានាតិ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ, ពហិទ្ធា វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ, អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ; សមុទយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ, វយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ, សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ។ ‘អត្ថិ កាយោ’តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បដិស្សតិមត្តាយ អនិស្សិតោ ច វិហរតិ, ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ។

ឥរិយាបថបព្ពំ និដ្ឋិតំ។

កាយានុបស្សនា សម្បជានបព្ពំ

១០៩. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ, អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សមិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ, អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ, ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ, គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ។

សម្បជានបព្ពំ និដ្ឋិតំ។

កាយានុបស្សនា បដិកូលមនសិការបព្ពំ

១១០. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ ឧទ្ធំ បាទតលា, អធោ កេសមត្ថកា, តចបរិយន្តំ បូរំ នានប្បការស្ស អសុចិនោ បច្ចវេក្ខតិ – ‘អត្ថិ ឥមស្មិំ កាយេ កេសា លោមា នខា ទន្តា តចោ មំសំ ន្ហារុ [នហារុ (សី. ស្យា. បី.)] អដ្ឋិ អដ្ឋិមិញ្ជំ វក្កំ ហទយំ យកនំ កិលោមកំ បិហកំ បប្ផាសំ អន្តំ អន្តគុណំ ឧទរិយំ ករីសំ បិត្តំ សេម្ហំ បុព្ពោ លោហិតំ សេទោ មេទោ អស្សុ វសា ខេឡោ សិង្ឃាណិកា លសិកា មុត្ត’ន្តិ [មុត្តំ មត្ថលុង្គន្តិ (ក.)]។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧភតោមុខា បុតោឡិ [មូតោឡី (សី. ស្យា. បី.)] បូរា នានាវិហិតស្ស ធញ្ញស្ស, សេយ្យថិទំ – សាលីនំ វីហីនំ មុគ្គានំ មាសានំ តិលានំ តណ្ឌុលានំ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ មុញ្ចិត្វា បច្ចវេក្ខេយ្យ – ‘ឥមេ សាលី ឥមេ វីហី ឥមេ មុគ្គា ឥមេ មាសា ឥមេ តិលា ឥមេ តណ្ឌុលា’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ ឧទ្ធំ បាទតលា, អធោ កេសមត្ថកា, តចបរិយន្តំ បូរំ នានប្បការស្ស អសុចិនោ បច្ចវេក្ខតិ – ‘អត្ថិ ឥមស្មិំ កាយេ កេសា លោមា...បេ.... មុត្ត’ន្តិ។

“ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ។

បដិកូលមនសិការបព្ពំ និដ្ឋិតំ។

កាយានុបស្សនា ធាតុមនសិការបព្ពំ

១១១. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ យថាឋិតំ យថាបណិហិតំ ធាតុសោ បច្ចវេក្ខតិ – ‘អត្ថិ ឥមស្មិំ កាយេ បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ទក្ខោ គោឃាតកោ វា គោឃាតកន្តេវាសី វា គាវិំ វធិត្វា ចតុមហាបថេ [ចាតុម្មហាបថេ (សី. ស្យា. បី.)] ពិលសោ វិភជិត្វា និសិន្នោ អស្ស។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ យថាឋិតំ យថាបណិហិតំ ធាតុសោ បច្ចវេក្ខតិ – ‘អត្ថិ ឥមស្មិំ កាយេ បថវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតូ’តិ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ។

ធាតុមនសិការបព្ពំ និដ្ឋិតំ។

កាយានុបស្សនា នវសិវថិកបព្ពំ

១១២. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សេយ្យថាបិ បស្សេយ្យ សរីរំ សិវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ ឯកាហមតំ វា ទ្វីហមតំ វា តីហមតំ វា ឧទ្ធុមាតកំ វិនីលកំ វិបុព្ពកជាតំ។ សោ ឥមមេវ កាយំ ឧបសំហរតិ – ‘អយម្បិ ខោ កាយោ ឯវំធម្មោ ឯវំភាវី ឯវំអនតីតោ’តិ [ឯតំ អនតីតោតិ (សី. បី.)]។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សេយ្យថាបិ បស្សេយ្យ សរីរំ សិវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ កាកេហិ វា ខជ្ជមានំ កុលលេហិ វា ខជ្ជមានំ គិជ្ឈេហិ វា ខជ្ជមានំ កង្កេហិ វា ខជ្ជមានំ សុនខេហិ វា ខជ្ជមានំ ព្យគ្ឃេហិ វា ខជ្ជមានំ ទីបីហិ វា ខជ្ជមានំ សិង្គាលេហិ វា [គិជ្ឈេហិ វា ខជ្ជមានំ, សុវានេហិ វា ខជ្ជមានំ, សិគាលេហិ វា (ស្យា. បី.)] ខជ្ជមានំ វិវិធេហិ វា បាណកជាតេហិ ខជ្ជមានំ។ សោ ឥមមេវ កាយំ ឧបសំហរតិ – ‘អយម្បិ ខោ កាយោ ឯវំធម្មោ ឯវំភាវី ឯវំអនតីតោ’តិ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សេយ្យថាបិ បស្សេយ្យ សរីរំ សិវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ អដ្ឋិកសង្ខលិកំ សមំសលោហិតំ ន្ហារុសម្ពន្ធំ...បេ.... អដ្ឋិកសង្ខលិកំ និមំសលោហិតមក្ខិតំ ន្ហារុសម្ពន្ធំ...បេ.... អដ្ឋិកសង្ខលិកំ អបគតមំសលោហិតំ ន្ហារុសម្ពន្ធំ...បេ.... អដ្ឋិកានិ អបគតសម្ពន្ធានិ [អបគតន្ហារុសម្ពន្ធានិ (ស្យា.)] ទិសា វិទិសា វិក្ខិត្តានិ, អញ្ញេន ហត្ថដ្ឋិកំ អញ្ញេន បាទដ្ឋិកំ អញ្ញេន គោប្ផកដ្ឋិកំ [“អញ្ញេន គោប្ផកដ្ឋិក”ន្តិ ឥទំ សី. ស្យា. បី. បោត្ថកេសុ នត្ថិ] អញ្ញេន ជង្ឃដ្ឋិកំ អញ្ញេន ឩរុដ្ឋិកំ អញ្ញេន កដិដ្ឋិកំ [អញ្ញេន កដដ្ឋិកំ អញ្ញេន បិដ្ឋដ្ឋិកំ អញ្ញេន កណ្ដកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ផាសុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ឧរដ្ឋិកំ អញ្ញេន អំសដ្ឋិកំ អញ្ញេន ពាហុដ្ឋិកំ (ស្យា.)] អញ្ញេន ផាសុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន បិដ្ឋិដ្ឋិកំ អញ្ញេន ខន្ធដ្ឋិកំ [អញ្ញេន កដដ្ឋិកំ អញ្ញេន បិដ្ឋដ្ឋិកំ អញ្ញេន កណ្ដកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ផាសុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ឧរដ្ឋិកំ អញ្ញេន អំសដ្ឋិកំ អញ្ញេន ពាហុដ្ឋិកំ (ស្យា.)] អញ្ញេន គីវដ្ឋិកំ អញ្ញេន ហនុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ទន្តដ្ឋិកំ អញ្ញេន សីសកដាហំ។ សោ ឥមមេវ កាយំ ឧបសំហរតិ – ‘អយម្បិ ខោ កាយោ ឯវំធម្មោ ឯវំភាវី ឯវំអនតីតោ’តិ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សេយ្យថាបិ បស្សេយ្យ សរីរំ សិវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ, អដ្ឋិកានិ សេតានិ សង្ខវណ្ណបដិភាគានិ [សង្ខវណ្ណូបនិភានិ (សី. ស្យា. បី.)] ...បេ.... អដ្ឋិកានិ បុញ្ជកិតានិ តេរោវស្សិកានិ...បេ.... អដ្ឋិកានិ បូតីនិ ចុណ្ណកជាតានិ ។ សោ ឥមមេវ កាយំ ឧបសំហរតិ – ‘អយម្បិ ខោ កាយោ ឯវំធម្មោ ឯវំភាវី ឯវំអនតីតោ’តិ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ, ពហិទ្ធា វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ, អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ; សមុទយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ, វយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ, សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ។ ‘អត្ថិ កាយោ’តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បដិស្សតិមត្តាយ អនិស្សិតោ ច វិហរតិ, ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ។

នវសិវថិកបព្ពំ និដ្ឋិតំ។

ចុទ្ទសកាយានុបស្សនា និដ្ឋិតា។

វេទនានុបស្សនា

១១៣. “កថញ្ច បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុខំ វា [សុខំ, ទុក្ខំ, អទុក្ខមសុខំ (សី. ស្យា. បី. ក.)] វេទនំ វេទយមានោ ‘សុខំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ; ទុក្ខំ វា [សុខំ, ទុក្ខំ អទុក្ខមសុខំ (សី. ស្យា. បី. ក.)] វេទនំ វេទយមានោ ‘ទុក្ខំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ; អទុក្ខមសុខំ វា វេទនំ វេទយមានោ ‘អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ; សាមិសំ វា សុខំ វេទនំ វេទយមានោ ‘សាមិសំ សុខំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ; និរាមិសំ វា សុខំ វេទនំ វេទយមានោ ‘និរាមិសំ សុខំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ; សាមិសំ វា ទុក្ខំ វេទនំ វេទយមានោ ‘សាមិសំ ទុក្ខំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ; និរាមិសំ វា ទុក្ខំ វេទនំ វេទយមានោ ‘និរាមិសំ ទុក្ខំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ; សាមិសំ វា អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយមានោ ‘សាមិសំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ; និរាមិសំ វា អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយមានោ ‘និរាមិសំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ; ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ, ពហិទ្ធា វា វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ, អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ; សមុទយធម្មានុបស្សី វា វេទនាសុ វិហរតិ, វយធម្មានុបស្សី វា វេទនាសុ វិហរតិ, សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា វេទនាសុ វិហរតិ។ ‘អត្ថិ វេទនា’តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បដិស្សតិមត្តាយ អនិស្សិតោ ច វិហរតិ , ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ។

វេទនានុបស្សនា និដ្ឋិតា។

ចិត្តានុបស្សនា

១១៤. “កថញ្ច បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សរាគំ វា ចិត្តំ ‘សរាគំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, វីតរាគំ វា ចិត្តំ ‘វីតរាគំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ; សទោសំ វា ចិត្តំ ‘សទោសំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, វីតទោសំ វា ចិត្តំ ‘វីតទោសំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ; សមោហំ វា ចិត្តំ ‘សមោហំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, វីតមោហំ វា ចិត្តំ ‘វីតមោហំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ; សំខិត្តំ វា ចិត្តំ ‘សំខិត្តំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ ‘វិក្ខិត្តំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ; មហគ្គតំ វា ចិត្តំ ‘មហគ្គតំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ ‘អមហគ្គតំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ; សឧត្តរំ វា ចិត្តំ ‘សឧត្តរំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, អនុត្តរំ វា ចិត្តំ ‘អនុត្តរំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ; សមាហិតំ វា ចិត្តំ ‘សមាហិតំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, អសមាហិតំ វា ចិត្តំ ‘អសមាហិតំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ; វិមុត្តំ វា ចិត្តំ ‘វិមុត្តំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ, អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ ‘អវិមុត្តំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ, ពហិទ្ធា វា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ, អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ; សមុទយធម្មានុបស្សី វា ចិត្តស្មិំ វិហរតិ, វយធម្មានុបស្សី វា ចិត្តស្មិំ វិហរតិ, សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា ចិត្តស្មិំ វិហរតិ។ ‘អត្ថិ ចិត្ត’ន្តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បដិស្សតិមត្តាយ អនិស្សិតោ ច វិហរតិ, ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ ។ ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ។

ចិត្តានុបស្សនា និដ្ឋិតា។

ធម្មានុបស្សនា នីវរណបព្ពំ

១១៥. “កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ បញ្ចសុ នីវរណេសុ។ កថញ្ច បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ បញ្ចសុ នីវរណេសុ?

“ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ កាមច្ឆន្ទំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ កាមច្ឆន្ទោ’តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ កាមច្ឆន្ទំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ កាមច្ឆន្ទោ’តិ បជានាតិ; យថា ច អនុប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស អាយតិំ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ព្យាបាទំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ព្យាបាទោ’តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ព្យាបាទំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ព្យាបាទោ’តិ បជានាតិ; យថា ច អនុប្បន្នស្ស ព្យាបាទស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស ព្យាបាទស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនស្ស ព្យាបាទស្ស អាយតិំ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ថីនមិទ្ធំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ថីនមិទ្ធ’ន្តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ថីនមិទ្ធំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ថីនមិទ្ធ’ន្តិ បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស ថីនមិទ្ធស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច

ឧប្បន្នស្ស ថីនមិទ្ធស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនស្ស ថីនមិទ្ធស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ច’ន្តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ច’ន្តិ បជានាតិ; យថា ច អនុប្បន្នស្ស ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនស្ស ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ វិចិកិច្ឆំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ វិចិកិច្ឆា’តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ វិចិកិច្ឆំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ វិចិកិច្ឆា’តិ បជានាតិ; យថា ច អនុប្បន្នាយ វិចិកិច្ឆាយ ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នាយ វិចិកិច្ឆាយ បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនាយ វិចិកិច្ឆាយ អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ, ពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ, អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ; សមុទយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ, វយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ , សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ។ ‘អត្ថិ ធម្មា’តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បដិស្សតិមត្តាយ អនិស្សិតោ ច វិហរតិ, ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ បញ្ចសុ នីវរណេសុ។

នីវរណបព្ពំ និដ្ឋិតំ។

ធម្មានុបស្សនា ខន្ធបព្ពំ

១១៦. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ។ កថញ្ច បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ – ‘ឥតិ រូបំ, ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ, ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ; ឥតិ វេទនា, ឥតិ វេទនាយ សមុទយោ, ឥតិ វេទនាយ អត្ថង្គមោ; ឥតិ សញ្ញា, ឥតិ សញ្ញាយ សមុទយោ, ឥតិ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ; ឥតិ សង្ខារា, ឥតិ សង្ខារានំ សមុទយោ, ឥតិ សង្ខារានំ អត្ថង្គមោ; ឥតិ វិញ្ញាណំ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោ’តិ; ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ, ពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ, អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ; សមុទយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ, វយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ, សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ។ ‘អត្ថិ ធម្មា’តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បដិស្សតិមត្តាយ អនិស្សិតោ ច វិហរតិ, ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ។

ខន្ធបព្ពំ និដ្ឋិតំ។

ធម្មានុបស្សនា អាយតនបព្ពំ

១១៧. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ឆសុ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ។ កថញ្ច បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ឆសុ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ?

“ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុញ្ច បជានាតិ, រូបេ ច បជានាតិ, យញ្ច តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សំយោជនំ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនស្ស សំយោជនស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សោតញ្ច បជានាតិ, សទ្ទេ ច បជានាតិ, យញ្ច តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សំយោជនំ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនស្ស សំយោជនស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“ឃានញ្ច បជានាតិ, គន្ធេ ច បជានាតិ, យញ្ច តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សំយោជនំ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនស្ស សំយោជនស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“ជិវ្ហញ្ច បជានាតិ, រសេ ច បជានាតិ, យញ្ច តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សំយោជនំ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនស្ស សំយោជនស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“កាយញ្ច បជានាតិ, ផោដ្ឋព្ពេ ច បជានាតិ, យញ្ច តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សំយោជនំ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនស្ស សំយោជនស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“មនញ្ច បជានាតិ, ធម្មេ ច បជានាតិ, យញ្ច តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សំយោជនំ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស សំយោជនស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច បហីនស្ស សំយោជនស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ, ពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ, អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ; សមុទយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ, វយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ, សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ។ ‘អត្ថិ ធម្មា’តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បដិស្សតិមត្តាយ អនិស្សិតោ ច វិហរតិ ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ឆសុ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ។

អាយតនបព្ពំ និដ្ឋិតំ។

ធម្មានុបស្សនា ពោជ្ឈង្គបព្ពំ

១១៨. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ សត្តសុ ពោជ្ឈង្គេសុ។ កថញ្ច បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ សត្តសុ ពោជ្ឈង្គេសុ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាយ បារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាយ បារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាយ បារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ , យថា ច អនុប្បន្នស្ស បីតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស បីតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាយ បារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាយ បារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាយ បារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ។

“សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ’តិ បជានាតិ, យថា ច អនុប្បន្នស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ, យថា ច ឧប្បន្នស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាយ បារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ ។

“ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ, ពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ, អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ; សមុទយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ, វយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ, សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ។ ‘អត្ថិ ធម្មា’តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បដិស្សតិមត្តាយ អនិស្សិតោ ច វិហរតិ, ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ សត្តសុ ពោជ្ឈង្គេសុ។

ពោជ្ឈង្គបព្ពំ និដ្ឋិតំ [ពោជ្ឈង្គបព្ពំ និដ្ឋិតំ។ បឋមភាណវារំ (ស្យា.)]។

ធម្មានុបស្សនា សច្ចបព្ពំ

១១៩. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ។ កថញ្ច បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។

បឋមភាណវារោ និដ្ឋិតោ។

ទុក្ខសច្ចនិទ្ទេសោ

១២០. “កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ? ជាតិបិ ទុក្ខា, ជរាបិ ទុក្ខា, មរណម្បិ ទុក្ខំ, សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសាបិ ទុក្ខា, អប្បិយេហិ សម្បយោគោបិ ទុក្ខោ, បិយេហិ វិប្បយោគោបិ ទុក្ខោ [“អប្បិយេហិ… បេ…. វិប្បយោគោបិ ទុក្ខោ”តិ បាឋោ ចេវ តំនិទ្ទេសោ ច សី. បី. បោត្ថកេសុ ន ទិស្សតិ, សុមង្គលវិលាសិនិយំបិ តំសំវណ្ណនា នត្ថិ], យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ, សំខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា [បញ្ចុបាទានក្ខន្ធាបិ (ក.)] ទុក្ខា។

១២១. “កតមា ច, ភិក្ខវេ, ជាតិ? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ជាតិ ឱក្កន្តិ អភិនិព្ពត្តិ ខន្ធានំ បាតុភាវោ អាយតនានំ បដិលាភោ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ជាតិ។

១២២. “កតមា ច, ភិក្ខវេ, ជរា? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ជរា។

១២៣. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, មរណំ? យំ [សុមង្គលវិលាសិនី ឱលោកេតព្ពា] តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលង្កិរិយា ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស និក្ខេបោ ជីវិតិន្ទ្រិយស្សុបច្ឆេទោ, ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, មរណំ។

១២៤. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សោកោ? យោ ខោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតរញ្ញតរេន ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស សោកោ សោចនា សោចិតត្តំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិសោកោ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សោកោ។

១២៥. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បរិទេវោ? យោ ខោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតរញ្ញតរេន ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវនា បរិទេវនា អាទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បរិទេវោ។

១២៦. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ? យំ ខោ, ភិក្ខវេ, កាយិកំ ទុក្ខំ កាយិកំ អសាតំ កាយសម្ផស្សជំ ទុក្ខំ អសាតំ វេទយិតំ, ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ។

១២៧. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ទោមនស្សំ? យំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតសិកំ អសាតំ មនោសម្ផស្សជំ ទុក្ខំ អសាតំ វេទយិតំ, ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទោមនស្សំ។

១២៨. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ឧបាយាសោ? យោ ខោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតរញ្ញតរេន ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស អាយាសោ ឧបាយាសោ អាយាសិតត្តំ ឧបាយាសិតត្តំ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ឧបាយាសោ។

១២៩. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អប្បិយេហិ សម្បយោគោ ទុក្ខោ? ឥធ យស្ស តេ ហោន្តិ អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា រូបា សទ្ទា គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្ពា ធម្មា, យេ វា បនស្ស តេ ហោន្តិ អនត្ថកាមា អហិតកាមា អផាសុកកាមា អយោគក្ខេមកាមា, យា តេហិ សទ្ធិំ សង្គតិ សមាគមោ សមោធានំ មិស្សីភាវោ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អប្បិយេហិ សម្បយោគោ ទុក្ខោ។

១៣០. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បិយេហិ វិប្បយោគោ ទុក្ខោ? ឥធ យស្ស តេ ហោន្តិ ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា រូបា សទ្ទា គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្ពា ធម្មា, យេ វា បនស្ស តេ ហោន្តិ អត្ថកាមា ហិតកាមា ផាសុកកាមា យោគក្ខេមកាមា មាតា វា បិតា វា ភាតា វា ភគិនី វា មិត្តា វា អមច្ចា វា ញាតិសាលោហិតា វា, យា តេហិ សទ្ធិំ អសង្គតិ អសមាគមោ អសមោធានំ អមិស្សីភាវោ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បិយេហិ វិប្បយោគោ ទុក្ខោ។

១៣១. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ? ជាតិធម្មានំ, ភិក្ខវេ , សត្តានំ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ – ‘អហោ វត មយំ ន ជាតិធម្មា អស្សាម, ន ច វត នោ ជាតិ អាគច្ឆេយ្យា’តិ។ ន ខោ បនេតំ ឥច្ឆាយ បត្តព្ពំ, ឥទម្បិ យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ។ ជរាធម្មានំ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ – ‘អហោ វត មយំ ន ជរាធម្មា អស្សាម, ន ច វត នោ ជរា អាគច្ឆេយ្យា’តិ។ ន ខោ បនេតំ ឥច្ឆាយ បត្តព្ពំ, ឥទម្បិ យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ។ ព្យាធិធម្មានំ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ – ‘អហោ វត មយំ ន ព្យាធិធម្មា អស្សាម, ន ច វត នោ ព្យាធិ អាគច្ឆេយ្យា’តិ។ ន ខោ បនេតំ ឥច្ឆាយ បត្តព្ពំ, ឥទម្បិ យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ។ មរណធម្មានំ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ – ‘អហោ វត មយំ ន មរណធម្មា អស្សាម, ន ច វត នោ មរណំ អាគច្ឆេយ្យា’តិ។ ន ខោ បនេតំ ឥច្ឆាយ បត្តព្ពំ, ឥទម្បិ យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ។ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មានំ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ – ‘អហោ វត មយំ ន សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មា អស្សាម, ន ច វត នោ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មា អាគច្ឆេយ្យុ’ន្តិ។ ន ខោ បនេតំ ឥច្ឆាយ បត្តព្ពំ, ឥទម្បិ យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ។

១៣២. “កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សំខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា? សេយ្យថិទំ – រូបុបាទានក្ខន្ធោ, វេទនុបាទានក្ខន្ធោ, សញ្ញុបាទានក្ខន្ធោ, សង្ខារុបាទានក្ខន្ធោ, វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធោ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, សំខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ។

សមុទយសច្ចនិទ្ទេសោ

១៣៣. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខសមុទយំ [ទុក្ខសមុទយោ (ស្យា.)] អរិយសច្ចំ? យាយំ តណ្ហា បោនោព្ភវិកា [បោនោភវិកា (សី. បី.)] នន្ទីរាគសហគតា [នន្ទិរាគសហគតា (សី. ស្យា. បី.)] តត្រតត្រាភិនន្ទិនី។ សេយ្យថិទំ – កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា។

“សា ខោ បនេសា, ភិក្ខវេ, តណ្ហា កត្ថ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, កត្ថ និវិសមានា និវិសតិ? យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“កិញ្ច លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ? ចក្ខុ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។ សោតំ លោកេ…បេ…. ឃានំ លោកេ… ជិវ្ហា លោកេ… កាយោ លោកេ… មនោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“រូបា លោកេ… សទ្ទា លោកេ… គន្ធា លោកេ… រសា លោកេ… ផោដ្ឋព្ពា លោកេ… ធម្មា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“ចក្ខុវិញ្ញាណំ លោកេ… សោតវិញ្ញាណំ លោកេ… ឃានវិញ្ញាណំ លោកេ… ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ លោកេ… កាយវិញ្ញាណំ លោកេ… មនោវិញ្ញាណំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“ចក្ខុសម្ផស្សោ លោកេ… សោតសម្ផស្សោ លោកេ… ឃានសម្ផស្សោ លោកេ… ជិវ្ហាសម្ផស្សោ លោកេ… កាយសម្ផស្សោ លោកេ… មនោសម្ផស្សោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ… សោតសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ… ឃានសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ… ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ… កាយសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ… មនោសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“រូបសញ្ញា លោកេ… សទ្ទសញ្ញា លោកេ… គន្ធសញ្ញា លោកេ… រសសញ្ញា លោកេ… ផោដ្ឋព្ពសញ្ញា លោកេ… ធម្មសញ្ញា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“រូបសញ្ចេតនា លោកេ… សទ្ទសញ្ចេតនា លោកេ… គន្ធសញ្ចេតនា លោកេ… រសសញ្ចេតនា លោកេ… ផោដ្ឋព្ពសញ្ចេតនា លោកេ… ធម្មសញ្ចេតនា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“រូបតណ្ហា លោកេ… សទ្ទតណ្ហា លោកេ… គន្ធតណ្ហា លោកេ… រសតណ្ហា លោកេ… ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា លោកេ… ធម្មតណ្ហា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“រូបវិតក្កោ លោកេ… សទ្ទវិតក្កោ លោកេ… គន្ធវិតក្កោ លោកេ… រសវិតក្កោ លោកេ… ផោដ្ឋព្ពវិតក្កោ លោកេ… ធម្មវិតក្កោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“រូបវិចារោ លោកេ… សទ្ទវិចារោ លោកេ… គន្ធវិចារោ លោកេ… រសវិចារោ លោកេ… ផោដ្ឋព្ពវិចារោ លោកេ… ធម្មវិចារោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ចំ។

និរោធសច្ចនិទ្ទេសោ

១៣៤. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខនិរោធំ [ទុក្ខនិរោធោ (ស្យា.)] អរិយសច្ចំ? យោ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធោ ចាគោ បដិនិស្សគ្គោ មុត្តិ អនាលយោ។

“សា ខោ បនេសា, ភិក្ខវេ, តណ្ហា កត្ថ បហីយមានា បហីយតិ, កត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ? យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។

“កិញ្ច លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ? ចក្ខុ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។ សោតំ លោកេ…បេ…. ឃានំ លោកេ… ជិវ្ហា លោកេ… កាយោ លោកេ… មនោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។

“រូបា លោកេ… សទ្ទា លោកេ… គន្ធា លោកេ… រសា លោកេ… ផោដ្ឋព្ពា លោកេ… ធម្មា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។

“ចក្ខុវិញ្ញាណំ លោកេ… សោតវិញ្ញាណំ លោកេ… ឃានវិញ្ញាណំ លោកេ… ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ លោកេ… កាយវិញ្ញាណំ លោកេ… មនោវិញ្ញាណំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា

និរុជ្ឈតិ។

“ចក្ខុសម្ផស្សោ លោកេ... សោតសម្ផស្សោ លោកេ... ឃានសម្ផស្សោ លោកេ... ជិវ្ហាសម្ផស្សោ លោកេ... កាយសម្ផស្សោ លោកេ... មនោសម្ផស្សោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។

“ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ... សោតសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ... ឃានសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ... ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ... កាយសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ... មនោសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។

“រូបសញ្ញា លោកេ... សទ្ទសញ្ញា លោកេ... គន្ធសញ្ញា លោកេ... រសសញ្ញា លោកេ... ផោដ្ឋព្ពសញ្ញា លោកេ... ធម្មសញ្ញា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។

“រូបសញ្ចេតនា លោកេ... សទ្ទសញ្ចេតនា លោកេ... គន្ធសញ្ចេតនា លោកេ... រសសញ្ចេតនា លោកេ... ផោដ្ឋព្ពសញ្ចេតនា លោកេ... ធម្មសញ្ចេតនា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។

“រូបតណ្ហា លោកេ... សទ្ទតណ្ហា លោកេ... គន្ធតណ្ហា លោកេ... រសតណ្ហា លោកេ... ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា លោកេ... ធម្មតណ្ហា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។

“រូបវិតក្កោ លោកេ... សទ្ទវិតក្កោ លោកេ... គន្ធវិតក្កោ លោកេ... រសវិតក្កោ លោកេ... ផោដ្ឋព្ពវិតក្កោ លោកេ... ធម្មវិតក្កោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។

“រូបវិចារោ លោកេ... សទ្ទវិចារោ លោកេ... គន្ធវិចារោ លោកេ... រសវិចារោ លោកេ... ផោដ្ឋព្ពវិចារោ លោកេ... ធម្មវិចារោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ។ ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខនិរោធំ អរិយសច្ចំ។

មគ្គសច្ចនិទ្ទេសោ

១៣៥. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចំ? អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សម្មាទិដ្ឋិ? យំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខេ ញាណំ, ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សម្មាទិដ្ឋិ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សម្មាសង្កប្បោ? នេក្ខម្មសង្កប្បោ អព្យាបាទសង្កប្បោ អវិហិំសាសង្កប្បោ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សម្មាសង្កប្បោ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សម្មាវាចា? មុសាវាទា វេរមណី [វេរមណិ (ក.)], បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី, សម្ផប្បលាបា វេរមណី ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សម្មាវាចា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សម្មាកម្មន្តោ? បាណាតិបាតា វេរមណី, អទិន្នាទានា វេរមណី, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សម្មាកម្មន្តោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សម្មាអាជីវោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ មិច្ឆាអាជីវំ បហាយ សម្មាអាជីវេន ជីវិតំ កប្បេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សម្មាអាជីវោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សម្មាវាយាមោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សម្មាវាយាមោ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សម្មាសតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សម្មាសតិ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សម្មាសមាធិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ, សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្ស ទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សម្មាសមាធិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចំ។

១៣៦. “ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ, ពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ, អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ; សមុទយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ, វយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ, សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ។ ‘អត្ថិ ធម្មា’តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បដិស្សតិមត្តាយ អនិស្សិតោ ច វិហរតិ, ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ។

សច្ចបព្ពំ និដ្ឋិតំ។

ធម្មានុបស្សនា និដ្ឋិតា។

១៣៧. “យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខវេ, ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ ឯវំ ភាវេយ្យ សត្ត វស្សានិ, តស្ស ទ្វិន្នំ ផលានំ អញ្ញតរំ ផលំ បាដិកង្ខំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញា; សតិ វា ឧបាទិសេសេ អនាគាមិតា។

“តិដ្ឋន្តុ, ភិក្ខវេ, សត្ត វស្សានិ។ យោ ហិ កោចិ , ភិក្ខវេ, ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ ឯវំ ភាវេយ្យ ឆ វស្សានិ… បេ… បញ្ច វស្សានិ… ចត្តារិ វស្សានិ… តីណិ វស្សានិ… ទ្វេ វស្សានិ… ឯកំ វស្សំ… តិដ្ឋតុ, ភិក្ខវេ, ឯកំ វស្សំ។ យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខវេ, ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ ឯវំ ភាវេយ្យ សត្ត មាសានិ, តស្ស ទ្វិន្នំ ផលានំ អញ្ញតរំ ផលំ បាដិកង្ខំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញា; សតិ វា ឧបាទិសេសេ អនាគាមិតា។ តិដ្ឋន្តុ, ភិក្ខវេ, សត្ត មាសានិ។ យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខវេ, ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ ឯវំ ភាវេយ្យ ឆ មាសានិ…បេ… បញ្ច មាសានិ… ចត្តារិ មាសានិ… តីណិ មាសានិ… ទ្វេ មាសានិ… ឯកំ មាសំ… អឌ្ឍមាសំ… តិដ្ឋតុ, ភិក្ខវេ, អឌ្ឍមាសោ។ យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខវេ, ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ ឯវំ ភាវេយ្យ សត្តាហំ, តស្ស ទ្វិន្នំ ផលានំ អញ្ញតរំ ផលំ បាដិកង្ខំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញា សតិ វា ឧបាទិសេសេ អនាគាមិតា”តិ។

១៣៨. “‘ឯកាយនោ អយំ, ភិក្ខវេ, មគ្គោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ យទិទំ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា’តិ។ ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

មហាសតិបដ្ឋានសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទសមំ។

តស្សុទ្ទានំ – [ឥតោ បរំ កេសុចិ បោត្ថកេសុ ឥមាបិ គាថាយោ ឯវំ ទិស្សន្តិ –§អជរំ អមតំ អមតាធិគមំ, ផលមគ្គនិទស្សនំ ទុក្ខនុទំ។ សហិតគ្គំ មហារសហស្សករំ, ភូតមិតិ សារំ វិវិធំ សុណាថ។§តឡាកំ វសុបូរិតំ យម្មបថេ, តិវិធគ្គិបិឡេសិតនិព្ពាបនំ។ ព្យាធិបនុទនខិសជយោ, បច្ឆិមសុត្តបវរា បឋិតា។§មធុមន្ទវរសាម ទានំ, ខិជ្ជារតិ ជននិមនុសង្ឃាតំ។ តថា សុត្តេ វេយ្យាករណា បឋិតា, សក្យបុត្តានមភិទមនត្ថាយ។§បញ្ញាសំ ច ទិយឌ្ឍសតំ, ទ្វេ ច វេយ្យាករណំ អបរេ ច។ តេវនាមគតំ ច អនុបុព្ពំ, ឯកមនា និសាមេថ មុទគ្គំ។]

មូលសុសំវរជម្មទាយាទា, ភេរវានង្គណាកង្ខេយ្យវត្ថុំ;
សល្លេខសម្មាទិដ្ឋិសតិបដ្ឋំ, វគ្គវរោ អសមោ សុសមត្តោ។

២. សីហនាទវគ្គោ

១. ចូឡសីហនាទសុត្តំ

១៣៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘ភិក្ខវោ’’តិ។ ‘‘ភទន្តេ’’តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘ឥធេវ, ភិក្ខវេ, សមណោ, ឥធ ទុតិយោ សមណោ, ឥធ តតិយោ សមណោ, ឥធ ចតុត្ថោ សមណោ; សុញ្ញា បរប្បវាទា សមណេភិ អញ្ញេហីតិ [សមណេហិ អញ្ញេតិ (សី. បី. ក.) ឯត្ថ អញ្ញេហីតិ សកាយ បដិញ្ញាយ សច្ចាភិញ្ញេហីតិ អត្ថោ វេទិតព្ពោ]។ ឯវមេតំ [ឯវមេវ (ស្យា. ក.)], ភិក្ខវេ, សម្មា សីហនាទំ នទថ។

១៤០. ‘‘ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘កោ បនាយស្មន្តានំ អស្សាសោ, កិំ ពលំ, យេន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯវំ វទេថ – ឥធេវ សមណោ, ឥធ ទុតិយោ សមណោ, ឥធ តតិយោ សមណោ, ឥធ ចតុត្ថោ សមណោ; សុញ្ញា បរប្បវាទា សមណេភិ អញ្ញេហី’តិ? ឯវំវាទិនោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវមស្សុ វចនីយា – ‘អត្ថិ ខោ នោ, អាវុសោ, តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ចត្តារោ ធម្មា អក្ខាតា យេ មយំ អត្តនិ សម្បស្សមានា ឯវំ វទេម – ឥធេវ សមណោ, ឥធ ទុតិយោ សមណោ, ឥធ តតិយោ សមណោ, ឥធ ចតុត្ថោ សមណោ; សុញ្ញា បរប្បវាទា សមណេភិ អញ្ញេហីតិ។ កតមេ ចត្តារោ? អត្ថិ ខោ នោ, អាវុសោ, សត្ថរិ បសាទោ, អត្ថិ ធម្មេ បសាទោ, អត្ថិ សីលេសុ បរិបូរការិតា; សហធម្មិកា ខោ បន បិយា មនាបា – គហដ្ឋា ចេវ បព្ពជិតា ច។ ឥមេ ខោ នោ, អាវុសោ, តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ចត្តារោ ធម្មា អក្ខាតា យេ មយំ អត្តនិ សម្បស្សមានា ឯវំ វទេម – ឥធេវ សមណោ, ឥធ ទុតិយោ សមណោ, ឥធ តតិយោ សមណោ, ឥធ ចតុត្ថោ សមណោ; សុញ្ញា បរប្បវាទា សមណេភិ អញ្ញេហី’តិ។

១៤១. ‘‘ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ហាកម្បិ ខោ, អាវុសោ, អត្ថិ សត្ថរិ បសាទោ យោ អម្ហាកំ សត្ថា, អម្ហាកម្បិ អត្ថិ ធម្មេ បសាទោ យោ អម្ហាកំ ធម្មោ, មយម្បិ សីលេសុ បរិបូរការិនោ យានិ អម្ហាកំ សីលានិ, អម្ហាកម្បិ សហធម្មិកា បិយា មនាបា – គហដ្ឋា ចេវ បព្ពជិតា ច។ ឥធ នោ, អាវុសោ, កោ វិសេសោ កោ អធិប្បយាសោ [អធិប្បាយោ (ក. សី. ស្យា. បី.), អធិប្បយោគោ (ក.)] កិំ នានាករណំ យទិទំ តុម្ហាកញ្ចេវ អម្ហាកញ្ចា’តិ?

‘‘ឯវំវាទិនោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវមស្សុ វចនីយា – ‘កិំ បនាវុសោ, ឯកា និដ្ឋា, ឧទាហុ បុថុ និដ្ឋា’តិ? សម្មា ព្យាករមានា, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ – ‘ឯកាវុសោ, និដ្ឋា, ន បុថុ និដ្ឋា’តិ។

‘‘‘សា បនាវុសោ, និដ្ឋា សរាគស្ស ឧទាហុ វីតរាគស្សា’តិ? សម្មា ព្យាករមានា, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ – ‘វីតរាគស្សាវុសោ, សា និដ្ឋា, ន សា និដ្ឋា សរាគស្សា’តិ។

‘‘‘សា បនាវុសោ, និដ្ឋា សទោសស្ស ឧទាហុ វីតទោសស្សា’តិ? សម្មា ព្យាករមានា, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ – ‘វីតទោសស្សាវុសោ, សា និដ្ឋា, ន សា និដ្ឋា សទោសស្សា’តិ។

‘‘‘សា បនាវុសោ, និដ្ឋា សមោហស្ស ឧទាហុ វីតមោហស្សា’តិ? សម្មា ព្យាករមានា, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ – ‘វីតមោហស្សាវុសោ, សា និដ្ឋា, ន សា និដ្ឋា សមោហស្សា’តិ។

‘‘‘សា បនាវុសោ, និដ្ឋា សតណ្ហស្ស ឧទាហុ វីតតណ្ហស្សា’តិ? សម្មា ព្យាករមានា, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ – ‘វីតតណ្ហស្សាវុសោ, សា និដ្ឋា, ន សា និដ្ឋា សតណ្ហស្សា’តិ។

‘‘‘សា បនាវុសោ, និដ្ឋា សឧបាទានស្ស ឧទាហុ អនុបាទានស្សា’តិ? សម្មា ព្យាករមានា, ភិក្ខវេ , អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ – ‘អនុបាទានស្សាវុសោ, សា និដ្ឋា, ន សា និដ្ឋា សឧបាទានស្សា’តិ។

‘‘‘សា បនាវុសោ, និដ្ឋា វិទ្ទសុនោ ឧទាហុ អវិទ្ទសុនោ’តិ? សម្មា ព្យាករមានា, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ – ‘វិទ្ទសុនោ, អាវុសោ, សា និដ្ឋា, ន សា និដ្ឋា អវិទ្ទសុនោ’តិ។

“‘សា បនាវុសោ, និដ្ឋា អនុរុទ្ធប្បដិវិរុទ្ធស្ស ឧទាហុ អននុរុទ្ធអប្បដិវិរុទ្ធស្សា’តិ? សម្មា ព្យាករមានា, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ – ‘អននុរុទ្ធអប្បដិវិរុទ្ធស្សាវុសោ, សា និដ្ឋា, ន សា និដ្ឋា អនុរុទ្ធប្បដិវិរុទ្ធស្សា’តិ។

“‘សា បនាវុសោ, និដ្ឋា បបញ្ចារាមស្ស បបញ្ចរតិនោ ឧទាហុ និប្បបញ្ចារាមស្ស និប្បបញ្ចរតិនោ’តិ? សម្មា ព្យាករមានា, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ – ‘និប្បបញ្ចារាមស្សាវុសោ, សា និដ្ឋា និប្បបញ្ចរតិនោ, ន សា និដ្ឋា បបញ្ចារាមស្ស បបញ្ចរតិនោ’តិ។

១៤២. “ទ្វេមា, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិយោ – ភវទិដ្ឋិ ច វិភវទិដ្ឋិ ច។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ភវទិដ្ឋឹ អល្លីនា ភវទិដ្ឋឹ ឧបគតា ភវទិដ្ឋឹ អជ្ឈោសិតា, វិភវទិដ្ឋិយា តេ បដិវិរុទ្ធា។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា វិភវទិដ្ឋឹ អល្លីនា វិភវទិដ្ឋឹ ឧបគតា វិភវទិដ្ឋឹ អជ្ឈោសិតា, ភវទិដ្ឋិយា តេ បដិវិរុទ្ធា។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមាសំ ទ្វិន្នំ ទិដ្ឋីនំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ, ‘តេ សរាគា តេ សទោសា តេ សមោហា តេ សតណ្ហា តេ សឧបាទានា តេ អវិទ្ទសុនោ តេ អនុរុទ្ធប្បដិវិរុទ្ធា តេ បបញ្ចារាមា បបញ្ចរតិនោ; តេ ន បរិមុច្ចន្តិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ; ន បរិមុច្ចន្តិ ទុក្ខស្មា’តិ វទាមិ។ យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមាសំ ទ្វិន្នំ ទិដ្ឋីនំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានន្តិ, ‘តេ វីតរាគា តេ វីតទោសា តេ វីតមោហា តេ វីតតណ្ហា តេ អនុបាទានា តេ វិទ្ទសុនោ តេ អននុរុទ្ធអប្បដិវិរុទ្ធា តេ និប្បបញ្ចារាមា និប្បបញ្ចរតិនោ; តេ បរិមុច្ចន្តិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ; បរិមុច្ចន្តិ ទុក្ខស្មា’តិ វទាមិ។

១៤៣. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, ឧបាទានានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? កាមុបាទានំ, ទិដ្ឋុបាទានំ, សីលព្ពតុបាទានំ, អត្តវាទុបាទានំ។ សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សព្ពុបាទានបរិញ្ញាវាទា បដិជានមានា។ តេ ន សម្មា សព្ពុបាទានបរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ – កាមុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន ទិដ្ឋុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន សីលព្ពតុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន អត្តវាទុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឥមានិ ហិ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា តីណិ ឋានានិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ។ តស្មា តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សព្ពុបាទានបរិញ្ញាវាទា បដិជានមានា; តេ ន សម្មា សព្ពុបាទានបរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ – កាមុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន ទិដ្ឋុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន សីលព្ពតុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន អត្តវាទុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សព្ពុបាទានបរិញ្ញាវាទា បដិជានមានា។ តេ ន សម្មា សព្ពុបាទានបរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ – កាមុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ទិដ្ឋុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន សីលព្ពតុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន អត្តវាទុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឥមានិ ហិ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា ទ្វេ ឋានានិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ។ តស្មា តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សព្ពុបាទានបរិញ្ញាវាទា បដិជានមានា; តេ ន សម្មា [បដិជានមានា ន សម្មា (?)] សព្ពុបាទានបរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ – កាមុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ទិដ្ឋុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន សីលព្ពតុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន អត្តវាទុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សព្ពុបាទានបរិញ្ញាវាទា បដិជានមានា។ តេ ន សម្មា សព្ពុបាទានបរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ – កាមុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ទិដ្ឋុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, សីលព្ពតុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន អត្តវាទុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឥមញ្ហិ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា ឯកំ ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ។ តស្មា តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សព្ពុបាទានបរិញ្ញាវាទា បដិជានមានា; តេ ន សម្មា [បដិជានមានា ន សម្មា (?)] សព្ពុបាទានបរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ – កាមុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ទិដ្ឋុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, សីលព្ពតុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ន អត្តវាទុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ។

“ឯវរូបេ ខោ, ភិក្ខវេ, ធម្មវិនយេ យោ សត្ថរិ បសាទោ សោ ន សម្មគ្គតោ អក្ខាយតិ; យោ ធម្មេ បសាទោ សោ ន សម្មគ្គតោ អក្ខាយតិ; យា សីលេសុ បរិបូរការិតា សា ន សម្មគ្គតា អក្ខាយតិ; យា សហធម្មិកេសុ បិយមនាបតា សា ន សម្មគ្គតា អក្ខាយតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ ទុរក្ខាតេ ធម្មវិនយេ ទុប្បវេទិតេ អនិយ្យានិកេ អនុបសមសំវត្តនិកេ អសម្មាសម្ពុទ្ធប្បវេទិតេ។

១៤៤. “តថាគតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ សព្ពុបាទានបរិញ្ញាវាទោ បដិជានមានោ សម្មា សព្ពុបាទានបរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ – កាមុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ, ទិដ្ឋុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ, សីលព្ពតុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ, អត្តវាទុបាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ។ ឯវរូបេ ខោ, ភិក្ខវេ, ធម្មវិនយេ យោ សត្ថរិ បសាទោ សោ សម្មគ្គតោ អក្ខាយតិ; យោ ធម្មេ បសាទោ សោ សម្មគ្គតោ អក្ខាយតិ; យា សីលេសុ បរិបូរការិតា សា សម្មគ្គតា អក្ខាយតិ; យា សហធម្មិកេសុ បិយមនាបតា សា សម្មគ្គតា អក្ខាយតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ ស្វាក្ខាតេ ធម្មវិនយេ សុប្បវេទិតេ និយ្យានិកេ ឧបសមសំវត្តនិកេ សម្មាសម្ពុទ្ធប្បវេទិតេ។

១៤៥. “ឥមេ ច, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ឧបាទានា។ កិំនិទានា កិំសមុទយា កិំជាតិកា កិំបភវា? ឥមេ ចត្តារោ ឧបាទានា តណ្ហានិទានា តណ្ហាសមុទយា តណ្ហាជាតិកា តណ្ហាបភវា។ តណ្ហា ចាយំ, ភិក្ខវេ, កិំនិទានា កិំសមុទយា កិំជាតិកា កិំបភវា? តណ្ហា វេទនានិទានា វេទនាសមុទយា វេទនាជាតិកា វេទនាបភវា។ វេទនា ចាយំ, ភិក្ខវេ, កិំនិទានា កិំសមុទយា កិំជាតិកា កិំបភវា? វេទនា ផស្សនិទានា ផស្សសមុទយា ផស្សជាតិកា ផស្សបភវា។ ផស្សោ ចាយំ, ភិក្ខវេ, កិំនិទានោ កិំសមុទយោ កិំជាតិកោ កិំបភវោ? ផស្សោ សឡាយតននិទានោ សឡាយតនសមុទយោ សឡាយតនជាតិកោ សឡាយតនបភវោ។ សឡាយតនញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, កិំនិទានំ កិំសមុទយំ កិំជាតិកំ កិំបភវំ? សឡាយតនំ នាមរូបនិទានំ នាមរូបសមុទយំ នាមរូបជាតិកំ នាមរូបបភវំ។ នាមរូបញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, កិំនិទានំ កិំសមុទយំ កិំជាតិកំ កិំបភវំ? នាមរូបំ វិញ្ញាណនិទានំ វិញ្ញាណសមុទយំ វិញ្ញាណជាតិកំ វិញ្ញាណបភវំ។ វិញ្ញាណញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ , កិំនិទានំ កិំសមុទយំ កិំជាតិកំ កិំបភវំ? វិញ្ញាណំ សង្ខារនិទានំ សង្ខារសមុទយំ សង្ខារជាតិកំ សង្ខារបភវំ។ សង្ខារា ចិមេ, ភិក្ខវេ, កិំនិទានា កិំសមុទយា កិំជាតិកា កិំបភវា? សង្ខារា អវិជ្ជានិទានា អវិជ្ជាសមុទយា អវិជ្ជាជាតិកា អវិជ្ជាបភវា។

“យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីនា ហោតិ វិជ្ជា ឧប្បន្នា, សោ អវិជ្ជាវិរាគា វិជ្ជុប្បាទា នេវ កាមុបាទានំ ឧបាទិយតិ, ន ទិដ្ឋុបាទានំ ឧបាទិយតិ, ន សីលព្ពតុបាទានំ ឧបាទិយតិ, ន អត្តវាទុបាទានំ ឧបាទិយតិ។ អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ, អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

ចូឡសីហនាទសុត្តំ និដ្ឋិតំ បឋមំ។

២. មហាសីហនាទសុត្តំ

១៤៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ ពហិនគរេ អបរបុរេ វនសណ្ឌេ។ តេន ខោ បន សមយេន សុនក្ខត្តោ លិច្ឆវិបុត្តោ អចិរបក្កន្តោ ហោតិ ឥមស្មា ធម្មវិនយា។ សោ វេសាលិយំ បរិសតិ [បរិសតី (សី. បី.)] ឯវំ [ឯតំ (បី. ក.)] វាចំ ភាសតិ – “នត្ថិ សមណស្ស គោតមស្ស ឧត្តរិ [ឧត្តរី (បី.)] មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ។ តក្កបរិយាហតំ សមណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភានំ។ យស្ស ច ខ្វាស្ស អត្ថាយ ធម្មោ ទេសិតោ សោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ វេសាលិំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អស្សោសិ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ សុនក្ខត្តស្ស លិច្ឆវិបុត្តស្ស វេសាលិយំ បរិសតិ ឯវំ វាចំ ភាសមានស្ស – “នត្ថិ សមណស្ស គោតមស្ស ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ។ តក្កបរិយាហតំ សមណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភានំ។ យស្ស ច ខ្វាស្ស អត្ថាយ ធម្មោ ទេសិតោ សោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ វេសាលិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុនក្ខត្តោ, ភន្តេ, លិច្ឆវិបុត្តោ អចិរបក្កន្តោ ឥមស្មា ធម្មវិនយា។ សោ វេសាលិយំ បរិសតិ ឯវំ វាចំ ភាសតិ – ‘នត្ថិ សមណស្ស គោតមស្ស ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ។ តក្កបរិយាហតំ សមណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភានំ។ យស្ស ច ខ្វាស្ស អត្ថាយ ធម្មោ ទេសិតោ សោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយា’”តិ។

១៤៧. “កោធនោ ហេសោ, សារិបុត្ត, សុនក្ខត្តោ មោឃបុរិសោ។ កោធា ច បនស្ស ឯសា វាចា ភាសិតា។ ‘អវណ្ណំ ភាសិស្សាមី’តិ ខោ, សារិបុត្ត, សុនក្ខត្តោ មោឃបុរិសោ វណ្ណំយេវ តថាគតស្ស ភាសតិ ។ វណ្ណោ ហេសោ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស យោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘យស្ស ច ខ្វាស្ស អត្ថាយ ធម្មោ ទេសិតោ សោ និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយា’តិ។

“អយម្បិ ហិ នាម, សារិបុត្ត, សុនក្ខត្តស្ស មោឃបុរិសស្ស មយិ ធម្មន្វយោ ន ភវិស្សតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ, សត្ថា ទេវមនុស្សានំ, ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។

“អយម្បិ ហិ នាម, សារិបុត្ត, សុនក្ខត្តស្ស មោឃបុរិសស្ស មយិ ធម្មន្វយោ ន ភវិស្សតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ; អាវិភាវំ, តិរោភាវំ; តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ; បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ; ឧទកេបិ អភិជ្ជមានោ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ បថវិយំ; អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ; ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរិមសតិ បរិមជ្ជតិ; យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតី’តិ។

“អយម្បិ ហិ នាម, សារិបុត្ត, សុនក្ខត្តស្ស មោឃបុរិសស្ស មយិ ធម្មន្វយោ ន ភវិស្សតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណាតិ – ទិព្ពេ ច មានុសេ ច, យេ ទូរេ សន្តិកេ ចា’តិ។

“អយម្បិ ហិ នាម, សារិបុត្ត, សុនក្ខត្តស្ស មោឃបុរិសស្ស មយិ ធម្មន្វយោ ន ភវិស្សតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ – សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ, វីតរាគំ វា ចិត្តំ វីតរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ; សទោសំ វា ចិត្តំ សទោសំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ, វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ; សមោហំ វា ចិត្តំ សមោហំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ, វីតមោហំ វា ចិត្តំ វីតមោហំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ; សំខិត្តំ វា ចិត្តំ សំខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ , វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ វិក្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ; មហគ្គតំ វា ចិត្តំ មហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ, អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ អមហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ; សឧត្តរំ វា ចិត្តំ សឧត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ, អនុត្តរំ វា ចិត្តំ អនុត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ; សមាហិតំ វា ចិត្តំ សមាហិតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ, អសមាហិតំ វា ចិត្តំ អសមាហិតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ; វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ, អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតី’តិ។

១៤៨. “ទស ខោ បនិមានិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលានិ យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។ កតមានិ ទស?

“ឥធ, សារិបុត្ត, តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, តថាគតោ សព្ពត្ថគាមិនី បដិបទំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ , សារិបុត្ត, តថាគតោ សព្ពត្ថគាមិនី បដិបទំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, តថាគតោ អនេកធាតុនានាធាតុលោកំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតោ អនេកធាតុនានាធាតុលោកំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, តថាគតោ សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតោ សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, តថាគតោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, តថាគតោ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតោ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ យម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ.… ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, ឥទម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, តថាគតោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ យម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ ឥទម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, តថាគតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ឥទម្បិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“ឥមានិ ខោ, សារិបុត្ត, ទស តថាគតស្ស តថាគតពលានិ យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

១៤៩. “យោ ខោ មំ, សារិបុត្ត, ឯវំ ជានន្តំ ឯវំ បស្សន្តំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘នត្ថិ សមណស្ស គោតមស្ស ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ; តក្កបរិយាហតំ សមណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភាន’ន្តិ, តំ, សារិបុត្ត, វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ សមាធិសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញំ អារាធេយ្យ, ឯវំ សម្បទមិទំ, សារិបុត្ត, វទាមិ។ តំ វាចំ អប្បហាយ, តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

១៥០. “ចត្តារិមានិ, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស វេសារជ្ជានិ យេហិ វេសារជ្ជេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។ កតមានិ ចត្តារិ?

“‘សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស តេ បដិជានតោ ឥមេ ធម្មា អនភិសម្ពុទ្ធា’តិ។ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតីតិ និមិត្តមេតំ, សារិបុត្ត, ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ [ឯតម្បហំ (សី. បី.)], សារិបុត្ត, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“‘ខីណាសវស្ស តេ បដិជានតោ ឥមេ អាសវា អបរិក្ខីណា’តិ។ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតីតិ និមិត្តមេតំ, សារិបុត្ត, ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ, សារិបុត្ត, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“‘យេ ខោ បន តេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា, តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា’តិ។ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតីតិ និមិត្តមេតំ, សារិបុត្ត, ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ, សារិបុត្ត, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“‘យស្ស ខោ បន តេ អត្ថាយ ធម្មោ ទេសិតោ, សោ ន និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយា’តិ ។ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតី’តិ និមិត្តមេតំ, សារិបុត្ត, ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ, សារិបុត្ត, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“ឥមានិ ខោ, សារិបុត្ត, ចត្តារិ តថាគតស្ស វេសារជ្ជានិ យេហិ វេសារជ្ជេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“យោ ខោ មំ, សារិបុត្ត, ឯវំ ជានន្តំ ឯវំ បស្សន្តំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘នត្ថិ សមណស្ស គោតមស្ស ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ, តក្កបរិយាហតំ សមណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភាន’ន្តិ, តំ, សារិបុត្ត, វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ សមាធិសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញំ អារាធេយ្យ, ឯវំ សម្បទមិទំ, សារិបុត្ត, វទាមិ។ តំ វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

១៥១. “អដ្ឋ ខោ ឥមា, សារិបុត្ត, បរិសា។ កតមា អដ្ឋ? ខត្តិយបរិសា, ព្រាហ្មណបរិសា, គហបតិបរិសា, សមណបរិសា, ចាតុមហារាជិកបរិសា [ចាតុម្មហារាជិកា (សី. ស្យា. បី.)], តាវតិំសបរិសា, មារបរិសា, ព្រហ្មបរិសា – ឥមា ខោ, សារិបុត្ត, អដ្ឋ បរិសា។ ឥមេហិ ខោ, សារិបុត្ត, ចតូហិ វេសារជ្ជេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ ឥមា អដ្ឋ បរិសា ឧបសង្កមតិ អជ្ឈោគាហតិ។ អភិជានាមិ ខោ បនាហំ, សារិបុត្ត, អនេកសតំ ខត្តិយបរិសំ ឧបសង្កមិតា។ តត្របិ មយា សន្និសិន្នបុព្ពញ្ចេវ, សល្លបិតបុព្ពញ្ច, សាកច្ឆា ច សមាបជ្ជិតបុព្ពា។ តត្រ វត មំ ភយំ វា សារជ្ជំ វា ឱក្កមិស្សតីតិ និមិត្តមេតំ, សារិបុត្ត, ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ, សារិបុត្ត, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“អភិជានាមិ ខោ បនាហំ, សារិបុត្ត, អនេកសតំ ព្រាហ្មណបរិសំ…បេ… គហបតិបរិសំ… សមណបរិសំ… ចាតុមហារាជិកបរិសំ… តាវតឹសបរិសំ… មារបរិសំ… ព្រហ្មបរិសំ ឧបសង្កមិតា។ តត្របិ មយា សន្និសិន្នបុព្ពញ្ចេវ, សល្លបិតបុព្ពញ្ច, សាកច្ឆា ច សមាបជ្ជិតបុព្ពា។ តត្រ វត មំ ភយំ វា សារជ្ជំ វា ឱក្កមិស្សតីតិ និមិត្តមេតំ, សារិបុត្ត , ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ, សារិបុត្ត, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“យោ ខោ មំ, សារិបុត្ត, ឯវំ ជានន្តំ ឯវំ បស្សន្តំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘នត្ថិ សមណស្ស គោតមស្ស ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ, តក្កបរិយាហតំ សមណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភាន’ន្តិ, តំ, សារិបុត្ត, វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋឹ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ សមាធិសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញំ អារាធេយ្យ, ឯវំ សម្បទមិទំ, សារិបុត្ត, វទាមិ។ តំ វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋឹ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

១៥២. “ចតស្សោ ខោ ឥមា, សារិបុត្ត, យោនិយោ។ កតមា ចតស្សោ? អណ្ឌជា យោនិ, ជលាពុជា យោនិ, សំសេទជា យោនិ, ឱបបាតិកា យោនិ។ កតមា ច, សារិបុត្ត, អណ្ឌជា យោនិ? យេ ខោ តេ, សារិបុត្ត, សត្តា អណ្ឌកោសំ អភិនិព្ភិជ្ជ ជាយន្តិ – អយំ វុច្ចតិ, សារិបុត្ត, អណ្ឌជា យោនិ។ កតមា ច, សារិបុត្ត, ជលាពុជា យោនិ? យេ ខោ តេ, សារិបុត្ត, សត្តា វត្ថិកោសំ អភិនិព្ភិជ្ជ ជាយន្តិ – អយំ វុច្ចតិ, សារិបុត្ត, ជលាពុជា យោនិ។ កតមា ច, សារិបុត្ត, សំសេទជា យោនិ? យេ ខោ តេ, សារិបុត្ត, សត្តា បូតិមច្ឆេ វា ជាយន្តិ បូតិកុណបេ វា បូតិកុម្មាសេ វា ចន្ទនិកាយេ វា ឱឡិគល្លេ វា ជាយន្តិ – អយំ វុច្ចតិ, សារិបុត្ត, សំសេទជា យោនិ។ កតមា ច, សារិបុត្ត, ឱបបាតិកា យោនិ? ទេវា, នេរយិកា, ឯកច្ចេ ច មនុស្សា, ឯកច្ចេ ច វិនិបាតិកា – អយំ វុច្ចតិ, សារិបុត្ត, ឱបបាតិកា យោនិ។ ឥមា ខោ, សារិបុត្ត, ចតស្សោ យោនិយោ។

“យោ ខោ មំ, សារិបុត្ត, ឯវំ ជានន្តំ ឯវំ បស្សន្តំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘នត្ថិ សមណស្ស គោតមស្ស ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ, តក្កបរិយាហតំ សមណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភាន’ន្តិ, តំ, សារិបុត្ត, វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋឹ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ សមាធិសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញំ អារាធេយ្យ, ឯវំ សម្បទមិទំ, សារិបុត្ត, វទាមិ។ តំ វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋឹ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

១៥៣. “បញ្ច ខោ ឥមា, សារិបុត្ត, គតិយោ។ កតមា បញ្ច? និរយោ, តិរច្ឆានយោនិ, បេត្តិវិសយោ, មនុស្សា, ទេវា។ និរយញ្ចាហំ, សារិបុត្ត, បជានាមិ, និរយគាមិញ្ច មគ្គំ, និរយគាមិនិញ្ច បដិបទំ; យថា បដិបន្នោ ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ តិរច្ឆានយោនិញ្ចាហំ, សារិបុត្ត, បជានាមិ, តិរច្ឆានយោនិគាមិញ្ច មគ្គំ, តិរច្ឆានយោនិគាមិនិញ្ច បដិបទំ; យថា បដិបន្នោ ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តិរច្ឆានយោនឹ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ បេត្តិវិសយំ ចាហំ, សារិបុត្ត, បជានាមិ, បេត្តិវិសយគាមិញ្ច មគ្គំ, បេត្តិវិសយគាមិនិញ្ច បដិបទំ; យថា បដិបន្នោ ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បេត្តិវិសយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ មនុស្សេ ចាហំ, សារិបុត្ត, បជានាមិ, មនុស្សលោកគាមិញ្ច មគ្គំ , មនុស្សលោកគាមិនិញ្ច បដិបទំ; យថា បដិបន្នោ ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនុស្សេសុ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ ទេវេ ចាហំ, សារិបុត្ត, បជានាមិ, ទេវលោកគាមិញ្ច មគ្គំ, ទេវលោកគាមិនិញ្ច បដិបទំ; យថា បដិបន្នោ ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ និព្ពានញ្ចាហំ, សារិបុត្ត, បជានាមិ, និព្ពានគាមិញ្ច មគ្គំ, និព្ពានគាមិនិញ្ច បដិបទំ; យថា បដិបន្នោ ច អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តញ្ច បជានាមិ។

១៥៤. “ឥធាហំ, សារិបុត្ត, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នំ, ឯកន្តទុក្ខា តិព្ពា កដុកា វេទនា វេទយមានំ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, អង្គារកាសុ សាធិកបោរិសា បូរា អង្គារានំ វីតច្ចិកានំ វីតធូមានំ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ ឯកាយនេន មគ្គេន តមេវ អង្គារកាសុំ បណិធាយ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘តថាយំ ភវំ បុរិសោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា ឥមំយេវ អង្គារកាសុំ អាគមិស្សតី’តិ ។ តមេនំ បស្សេយ្យ អបរេន សមយេន តស្សា

អង្គារកាសុយា បតិតំ, ឯកន្តទុក្ខា តិព្វា កដុកា វេទនា វេទយមានំ។ ឯវមេវ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ យថា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នំ, ឯកន្តទុក្ខា តិព្វា កដុកា វេទនា វេទយមានំ។

“ឥធ បនាហំ, សារិបុត្ត, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តិរច្ឆានយោនិំ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តិរច្ឆានយោនិំ ឧបបន្នំ, ទុក្ខា តិព្វា កដុកា វេទនា វេទយមានំ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, គូថកូបោ សាធិកបោរិសោ, បូរោ គូថស្ស។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ ឯកាយនេន មគ្គេន តមេវ គូថកូបំ បណិធាយ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘តថាយំ ភវំ បុរិសោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ យថា ឥមំយេវ គូថកូបំ អាគមិស្សតី’តិ។ តមេនំ បស្សេយ្យ អបរេន សមយេន តស្មិំ គូថកូបេ បតិតំ, ទុក្ខា តិព្វា កដុកា វេទនា វេទយមានំ។ ឯវមេវ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តិរច្ឆានយោនិំ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តិរច្ឆានយោនិំ ឧបបន្នំ, ទុក្ខា តិព្វា កដុកា វេទនា វេទយមានំ។

“ឥធ បនាហំ, សារិបុត្ត, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បេត្តិវិសយំ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បេត្តិវិសយំ ឧបបន្នំ, ទុក្ខពហុលា វេទនា វេទយមានំ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, រុក្ខោ វិសមេ ភូមិភាគេ ជាតោ តនុបត្តបលាសោ កពរច្ឆាយោ ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ ឯកាយនេន មគ្គេន តមេវ រុក្ខំ បណិធាយ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘តថាយំ ភវំ បុរិសោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា ឥមំយេវ រុក្ខំ អាគមិស្សតី’តិ។ តមេនំ បស្សេយ្យ, អបរេន សមយេន តស្ស រុក្ខស្ស ឆាយាយ និសិន្នំ វា និបន្នំ វា ទុក្ខពហុលា វេទនា វេទយមានំ។ ឯវមេវ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បេត្តិវិសយំ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បេត្តិវិសយំ ឧបបន្នំ, ទុក្ខពហុលា វេទនា វេទយមានំ។

“ឥធ បនាហំ, សារិបុត្ត, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ យថា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនុស្សេសុ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនុស្សេសុ ឧបបន្នំ, សុខពហុលា វេទនា វេទយមានំ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, រុក្ខោ សមេ ភូមិភាគេ ជាតោ ពហលបត្តបលាសោ សន្ទច្ឆាយោ [សណ្ឌច្ឆាយោ (ស្យា.), សន្តច្ឆាយោ (ក.)]។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ ឯកាយនេន មគ្គេន តមេវ រុក្ខំ បណិធាយ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘តថាយំ ភវំ បុរិសោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា ឥមមេវ រុក្ខំ អាគមិស្សតី’តិ។ តមេនំ បស្សេយ្យ អបរេន សមយេន តស្ស រុក្ខស្ស ឆាយាយ និសិន្នំ វា និបន្នំ វា សុខពហុលា វេទនា វេទយមានំ។ ឯវមេវ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ យថា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនុស្សេសុ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនុស្សេសុ ឧបបន្នំ, សុខពហុលា វេទនា វេទយមានំ។

“ឥធ បនាហំ, សារិបុត្ត, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សតី’តិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នំ, ឯកន្តសុខា វេទនា វេទយមានំ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, បាសាទោ, តត្រាស្ស កូដាគារំ ឧល្លិត្តាវលិត្តំ និវាតំ ផុសិតគ្គឡំ បិហិតវាតបានំ។ តត្រាស្ស បល្លង្កោ គោនកត្ថតោ បដិកត្ថតោ

បងលិកត្ថតោ កទលិមិគបរបច្ចត្ថរណោ សឧត្តរច្ឆទោ ឧភតោលោហិតកូបធានោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ ឯកាយនេន មគ្គេន តមេវ បាសាទំ បណិធាយ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘តថាយំ ភវំ បុរិសោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា ឥមំយេវ បាសាទំ អាគមិស្សតី’តិ។ តមេនំ បស្សេយ្យ អបរេន សមយេន តស្មិំ បាសាទេ តស្មិំ កូដាគារេ តស្មិំ បល្លង្កេ និសិន្នំ វា និបន្នំ វា ឯកន្តសុខា វេទនា វេទយមានំ។ ឯវមេវ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ យថា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សតីតិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នំ, ឯកន្តសុខា វេទនា វេទយមានំ។

“ឥធ បនាហំ, សារិបុត្ត, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតីតិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តំ, ឯកន្តសុខា វេទនា វេទយមានំ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, បោក្ខរណី អច្ឆោទកា សាតោទកា សីតោទកា សេតកា សុបតិត្ថា រមណីយា។ អវិទូរេ ចស្សា តិព្ពោ វនសណ្ឌោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ ឯកាយនេន មគ្គេន តមេវ បោក្ខរណិំ បណិធាយ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘តថា ភវំ បុរិសោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា ឥមំយេវ បោក្ខរណិំ អាគមិស្សតី’តិ។ តមេនំ បស្សេយ្យ អបរេន សមយេន តំ បោក្ខរណិំ ឱគាហេត្វា ន្ហាយិត្វា ច បិវិត្វា ច សព្ពទរថកិលមថបរិឡាហំ បដិប្បស្សម្ភេត្វា បច្ចុត្តរិត្វា តស្មិំ វនសណ្ឌេ និសិន្នំ វា និបន្នំ វា, ឯកន្តសុខា វេទនា វេទយមានំ។ ឯវមេវ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – តថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារូឡ្ហោ, យថា អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតី’តិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តំ, ឯកន្តសុខា វេទនា វេទយមានំ។ ឥមា ខោ, សារិបុត្ត, បញ្ច គតិយោ។

“យោ ខោ មំ, សារិបុត្ត, ឯវំ ជានន្តំ ឯវំ បស្សន្តំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘នត្ថិ សមណស្ស គោតមស្ស ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ; តក្កបរិយាហតំ សមណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ សយំបដិភាន’ន្តិ តំ, សារិបុត្ត, វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ សមាធិសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញំ អារាធេយ្យ, ឯវំ សម្បទមិទំ, សារិបុត្ត, វទាមិ ‘តំ វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ’។

១៥៥. “អភិជានាមិ ខោ បនាហំ, សារិបុត្ត, ចតុរង្គសមន្នាគតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតា [ចរិត្វា (ក.)] – តបស្សី សុទំ ហោមិ បរមតបស្សី, លូខោ សុទំ [លូខស្សុទំ (សី. បី.)] ហោមិ បរមលូខោ, ជេគុច្ឆី សុទំ ហោមិ បរមជេគុច្ឆី, បវិវិត្តោ សុទំ [បវិវិត្តស្សុទំ (សី. បី.)] ហោមិ បរមបវិវិត្តោ ។ តត្រាស្សុ មេ ឥទំ, សារិបុត្ត, តបស្សិតាយ ហោតិ – អចេលកោ ហោមិ មុត្តាចារោ ហត្ថាបលេខនោ [ហត្ថាវលេខនោ (ស្យា.)], ន ឯហិភទ្ទន្តិកោ ន តិដ្ឋភទ្ទន្តិកោ; នាភិហដំ ន ឧទ្ទិស្សកតំ ន និមន្តនំ សាទិយាមិ។ សោ ន កុម្ភិមុខា បដិគ្គណ្ហាមិ, ន កឡោបិមុខា បដិគ្គណ្ហាមិ, ន ឯឡកមន្តរំ, ន ទណ្ឌមន្តរំ, ន មុសលមន្តរំ, ន ទ្វិន្នំ ភុញ្ជមានានំ, ន គព្ភិនិយា, ន បាយមានាយ [បាយន្តិយា (ក.)], ន បុរិសន្តរគតាយ, ន សង្កិត្តីសុ, ន យត្ថ សា ឧបដ្ឋិតោ ហោតិ, ន យត្ថ មក្ខិកា សណ្ឌសណ្ឌចារិនី; ន មច្ឆំ ន មំសំ ន សុរំ ន មេរយំ ន ថុសោទកំ បិវាមិ; សោ ឯកាគារិកោ វា ហោមិ ឯកាលោបិកោ, ទ្វាគារិកោ វា ហោមិ ទ្វាលោបិកោ…បេ.… សត្តាគារិកោ វា ហោមិ សត្តាលោបិកោ; ឯកិស្សាបិ ទត្តិយា យាបេមិ, ទ្វីហិបិ ទត្តីហិ យាបេមិ…បេ.… សត្តហិបិ ទត្តីហិ យាបេមិ; ឯកាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេមិ, ទ្វីហិកម្បិ អាហារំ អាហារេមិ…បេ.… សត្តាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេមិ; ឥតិ ឯវរូបំ អឌ្ឍមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរាមិ។

“សោ សាកភក្ខោ វា ហោមិ, សាមាកភក្ខោ វា ហោមិ, នីវារភក្ខោ វា ហោមិ, ទទ្ទុលភក្ខោ វា ហោមិ, ហដភក្ខោ វា ហោមិ, កណភក្ខោ វា ហោមិ, អាចាមភក្ខោ វា ហោមិ , បិញ្ញាកភក្ខោ វា ហោមិ, តិណភក្ខោ វា ហោមិ, គោមយភក្ខោ វា ហោមិ, វនមូលផលាហារោ យាបេមិ បវត្តផលភោជី។

“សោ សាណានិបិ ធារេមិ, មសាណានិបិ ធារេមិ, ឆវទុស្សានិបិ ធារេមិ, បំសុកូលានិបិ ធារេមិ, តិរីដានិបិ ធារេមិ, អជិនម្បិ ធារេមិ, អជិនក្ខិបម្បិ ធារេមិ, កុសចីរម្បិ ធារេមិ, វាកចីរម្បិ ធារេមិ, ផលកចីរម្បិ ធារេមិ, កេសកម្ពលម្បិ ធារេមិ, វាឡកម្ពលម្បិ ធារេមិ, ឧលូកបក្ខម្បិ ធារេមិ; កេសមស្សុលោចកោបិ ហោមិ កេសមស្សុលោចនានុយោគមនុយុត្តោ; ឧព្ភដ្ឋកោបិ ហោមិ អាសនបដិក្ខិត្តោ; ឧក្កុដិកោបិ ហោមិ ឧក្កុដិកប្បធានមនុយុត្តោ; កណ្ដកាបស្សយិកោបិ ហោមិ កណ្ដកាបស្សយេ សេយ្យំ កប្បេមិ [ឥមស្សានន្តរេ អញ្ញោបិ កោចិ បាឋបទេសោ អញ្ញេសុ អាជីវកវតទីបកសុត្តេសុ ទិស្សតិ]; សាយតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរាមិ – ឥតិ ឯវរូបំ អនេកវិហិតំ កាយស្ស អាតាបនបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរាមិ។ ឥទំសុ មេ, សារិបុត្ត, តបស្សិតាយ ហោតិ។

១៥៦. “តត្រាស្សុ មេ ឥទំ, សារិបុត្ត, លូខស្មិំ ហោតិ – នេកវស្សគណិកំ រជោជល្លំ កាយេ សន្និចិតំ ហោតិ បបដិកជាតំ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, តិន្ទុកខាណុ នេកវស្សគណិកោ សន្និចិតោ ហោតិ បបដិកជាតោ, ឯវមេវាស្សុ មេ, សារិបុត្ត, នេកវស្សគណិកំ រជោជល្លំ កាយេ សន្និចិតំ ហោតិ បបដិកជាតំ។ តស្ស មយ្ហំ, សារិបុត្ត, ន ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ ឥមំ រជោជល្លំ បាណិនា បរិមជ្ជេយ្យំ, អញ្ញេ វា បន មេ ឥមំ រជោជល្លំ បាណិនា បរិមជ្ជេយ្យុ’ន្តិ។ ឯវម្បិ មេ, សារិបុត្ត , ន ហោតិ។ ឥទំសុ មេ, សារិបុត្ត, លូខស្មិំ ហោតិ។

“តត្រាស្សុ មេ ឥទំ, សារិបុត្ត, ជេគុច្ឆិស្មិំ ហោតិ – សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, សតោវ អភិក្កមាមិ, សតោវ បដិក្កមាមិ, យាវ ឧទកពិន្ទុម្හិបិ មេ ទយា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ – ‘មាហំ ខុទ្ទកេ បាណេ វិសមគតេ សង្ឃាតំ អាបាទេសិ’ន្តិ។ ឥទំសុ មេ, សារិបុត្ត, ជេគុច្ឆិស្មិំ ហោតិ។

“តត្រាស្សុ មេ ឥទំ, សារិបុត្ត, បវិវិត្តស្មិំ ហោតិ – សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, អញ្ញតរំ អរញ្ញាយតនំ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរាមិ។ យទា បស្សាមិ គោបាលកំ វា បសុបាលកំ វា តិណហារកំ វា កដ្ឋហារកំ វា វនកម្មិកំ វា, វនេន វនំ គហនេន គហនំ និន្នេន និន្នំ ថលេន ថលំ សំបតាមិ [បបតាមិ (សី. ស្យា. បី.)]។ តំ កិស្ស ហេតុ? មា មំ តេ អទ្ទសំសុ អហញ្ច មា តេ អទ្ទសន្តិ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, អារញ្ញកោ មគោ មនុស្សេ ទិស្វា វនេន វនំ គហនេន គហនំ និន្នេន និន្នំ ថលេន ថលំ សំបតតិ, ឯវមេវ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, យទា បស្សាមិ គោបាលកំ វា បសុបាលកំ វា តិណហារកំ វា កដ្ឋហារកំ វា វនកម្មិកំ វា វនេន វនំ គហនេន គហនំ និន្នេន និន្នំ ថលេន ថលំ សំបតាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? មា មំ តេ អទ្ទសំសុ អហញ្ច មា តេ អទ្ទសន្តិ។ ឥទំសុ មេ, សារិបុត្ត, បវិវិត្តស្មិំ ហោតិ។

“សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, យេ តេ គោដ្ឋា បដ្ឋិតគាវោ អបគតគោបាលកា, តត្ថ ចតុក្កុណ្ឌិកោ ឧបសង្កមិត្វា យានិ តានិ វច្ឆកានំ តរុណកានំ ធេនុបកានំ គោមយានិ តានិ សុទំ អាហារេមិ។ យាវកីវញ្ច មេ , សារិបុត្ត, សកំ មុត្តករីសំ អបរិយាទិន្នំ ហោតិ, សកំយេវ សុទំ មុត្តករីសំ អាហារេមិ។ ឥទំសុ មេ, សារិបុត្ត, មហាវិកដភោជនស្មិំ ហោតិ។

១៥៧. “សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, អញ្ញតរំ ភីសនកំ វនសណ្ឌំ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរាមិ។ តត្រាស្សុទំ, សារិបុត្ត, ភីសនកស្ស វនសណ្ឌស្ស ភីសនកតស្មិំ ហោតិ – យោ កោចិ អវីតរាគោ តំ វនសណ្ឌំ បវិសតិ, យេភុយ្យេន លោមានិ ហំសន្តិ។ សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, យា តា រត្តិយោ សីតា ហេមន្តិកា អន្តរដ្ឋកា ហិមបាតសមយា [អន្តរដ្ឋកេ ហិមបាតសមយេ (សី. បី.)] តថារូបាសុ រត្តីសុ រត្តិំ អព្ភោកាសេ វិហរាមិ, ទិវា វនសណ្ឌេ; គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ ទិវា អព្ភោកាសេ វិហរាមិ, រត្តិំ វនសណ្ឌេ។ អបិស្សុ មំ, សារិបុត្ត, អយំ អនច្ឆរិយគាថា បដិភាសិ បុព្ពេ អស្សុតបុព្ពា –

> “សោតត្តោ សោសិន្នោ [សោសីនោ (សី. បី. ក.), សោសិនោ (ស្យា.), សោសិន្នោ (សទ្ទនីតិ)] ចេវ, ឯកោ ភីសនកេ វនេ;
> នគ្គោ ន ចគ្គិមាសីនោ, ឯសនាបសុតោ មុនី”តិ។

“សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, សុសានេ សេយ្យំ កប្បេមិ ឆវដ្ឋិកានិ ឧបធាយ។ អបិស្សុ មំ, សារិបុត្ត, គាមណ្ឌលា [គោមណ្ឌលា (ពហូសុ) ចរិយាបិដកអដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា] ឧបសង្កមិត្វា ឱដ្ឋុភន្តិបិ, ឱមុត្តេន្តិបិ, បំសុកេនបិ ឱកិរន្តិ, កណ្ណសោតេសុបិ សលាកំ បវេសេន្តិ។ ន ខោ បនាហំ, សារិបុត្ត, អភិជានាមិ តេសុ បាបកំ ចិត្តំ ឧប្បាទេតា។ ឥទំសុ មេ, សារិបុត្ត, ឧបេក្ខាវិហារស្មិំ ហោតិ។

១៥៨. “សន្តិ ខោ បន, សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘អាហារេន សុទ្ធី’តិ។ តេ ឯវមាហំសុ – ‘កោលេហិ យាបេមា’តិ។ តេ កោលម្បិ ខាទន្តិ, កោលចុណ្ណម្បិ ខាទន្តិ, កោលោទកម្បិ បិវន្តិ –

អនេកវិហិតម្បិ កោលវិកតឹ បរិភុញ្ជន្តិ។ អភិជានាមិ ខោ បនាហំ, សារិបុត្ត, ឯកំយេវ កោលំ អាហារំ អាហារិតា។ សិយា ខោ បន តេ, សារិបុត្ត, ឯវមស្ស – ‘មហា នូន តេន សមយេន កោលោ អហោសី’តិ។ ន ខោ បនេតំ, សារិបុត្ត, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ តទាបិ ឯតបរមោយេវ កោលោ អហោសិ សេយ្យថាបិ ឯតរហិ។ តស្ស មយ្ហំ, សារិបុត្ត, ឯកំយេវ កោលំ អាហារំ អាហារយតោ អធិមត្តកសិមានំ បត្តោ កាយោ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ នាម អាសីតិកបព្ពានិ វា កាឡបព្ពានិ វា, ឯវមេវស្សុ មេ អង្គបច្ចង្គានិ ភវន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម ឱដ្ឋបទំ, ឯវមេវស្សុ មេ អានិសទំ ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម វដ្ដនាវឡី, ឯវមេវស្សុ មេ បិដ្ឋិកណ្ដកោ ឧន្នតាវនតោ ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម ជរសាលាយ គោបានសិយោ ឱលុគ្គវិលុគ្គា ភវន្តិ, ឯវមេវស្សុ មេ ផាសុឡិយោ ឱលុគ្គវិលុគ្គា ភវន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម គម្ភីរេ ឧទបានេ ឧទកតារកា គម្ភីរគតា ឱក្ខាយិកា ទិស្សន្តិ, ឯវមេវស្សុ មេ អក្ខិកូបេសុ អក្ខិតារកា គម្ភីរគតា ឱក្ខាយិកា ទិស្សន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម តិត្តកាលាពុអាមកច្ឆិន្នោ វាតាតបេន សំផុដិតោ [សម្ផុសិតោ (ស្យា.), សំបុដិតោ (បី. ក.) ឯត្ថ សំផុដិតោតិ សង្កុចិតោតិ អត្ថោ] ហោតិ សម្មិលាតោ, ឯវមេវស្សុ មេ សីសច្ឆវិ សំផុដិតា ហោតិ សម្មិលាតា តាយេវប្បាហារតាយ។ សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ‘ឧទរច្ឆវឹ បរិមសិស្សាមី’តិ បិដ្ឋិកណ្ដកំយេវ បរិគ្គណ្ហាមិ, ‘បិដ្ឋិកណ្ដកំ បរិមសិស្សាមី’តិ ឧទរច្ឆវឹយេវ បរិគ្គណ្ហាមិ, យាវស្សុ មេ, សារិបុត្ត, ឧទរច្ឆវិ បិដ្ឋិកណ្ដកំ អល្លីនា ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ‘វច្ចំ វា មុត្តំ វា ករិស្សាមី’តិ តត្ថេវ អវកុជ្ជោ បបតាមិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, តមេវ កាយំ អស្សាសេន្តោ បាណិនា គត្តានិ អនោមជ្ជាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, សារិបុត្ត, បាណិនា គត្តានិ អនោមជ្ជតោ បូតិមូលានិ លោមានិ កាយស្មា បតន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។

១៥៩. “សន្តិ ខោ បន, សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘អាហារេន សុទ្ធី’តិ។ តេ ឯវមាហំសុ – ‘មុគ្គេហិ យាបេម...បេ.... តិលេហិ យាបេម...បេ.... តណ្ឌុលេហិ យាបេមា’តិ។ តេ តណ្ឌុលម្បិ ខាទន្តិ, តណ្ឌុលចុណ្ណម្បិ ខាទន្តិ, តណ្ឌុលោទកម្បិ បិវន្តិ – អនេកវិហិតម្បិ តណ្ឌុលវិកតឹ បរិភុញ្ជន្តិ។ អភិជានាមិ ខោ បនាហំ, សារិបុត្ត, ឯកំយេវ តណ្ឌុលំ អាហារំ អាហារិតា។ សិយា ខោ បន តេ, សារិបុត្ត, ឯវមស្ស – ‘មហា នូន តេន សមយេន តណ្ឌុលោ អហោសី’តិ។ ន ខោ បនេតំ, សារិបុត្ត, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ តទាបិ ឯតបរមោយេវ តណ្ឌុលោ អហោសិ , សេយ្យថាបិ ឯតរហិ។ តស្ស មយ្ហំ, សារិបុត្ត, ឯកំយេវ តណ្ឌុលំ អាហារំ អាហារយតោ អធិមត្តកសិមានំ បត្តោ កាយោ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ នាម អាសីតិកបព្ពានិ វា កាឡបព្ពានិ វា, ឯវមេវស្សុ មេ អង្គបច្ចង្គានិ ភវន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម ឱដ្ឋបទំ, ឯវមេវស្សុ មេ អានិសទំ ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម វដ្ដនាវឡី, ឯវមេវស្សុ មេ បិដ្ឋិកណ្ដកោ ឧន្នតាវនតោ ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម ជរសាលាយ គោបានសិយោ ឱលុគ្គវិលុគ្គា ភវន្តិ, ឯវមេវស្សុ មេ ផាសុឡិយោ ឱលុគ្គវិលុគ្គា ភវន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម គម្ភីរេ ឧទបានេ ឧទកតារកា គម្ភីរគតា ឱក្ខាយិកា ទិស្សន្តិ, ឯវមេវស្សុ មេ អក្ខិកូបេសុ អក្ខិតារកា គម្ភីរគតា ឱក្ខាយិកា ទិស្សន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម តិត្តកាលាពុ អាមកច្ឆិន្នោ វាតាតបេន សំផុដិតោ ហោតិ សម្មិលាតោ, ឯវមេវស្សុ មេ សីសច្ឆវិ សំផុដិតា ហោតិ សម្មិលាតា តាយេវប្បាហារតាយ។ សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ‘ឧទរច្ឆវឹ បរិមសិស្សាមី’តិ បិដ្ឋិកណ្ដកំយេវ បរិគ្គណ្ហាមិ, ‘បិដ្ឋិកណ្ដកំ បរិមសិស្សាមី’តិ ឧទរច្ឆវឹយេវ បរិគ្គណ្ហាមិ។ យាវស្សុ មេ, សារិបុត្ត, ឧទរច្ឆវិ បិដ្ឋិកណ្ដកំ អល្លីនា ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ‘វច្ចំ វា មុត្តំ វា ករិស្សាមី’តិ តត្ថេវ អវកុជ្ជោ បបតាមិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សោ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, តមេវ កាយំ អស្សាសេន្តោ បាណិនា គត្តានិ អនោមជ្ជាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, សារិបុត្ត, បាណិនា គត្តានិ អនោមជ្ជតោ បូតិមូលានិ លោមានិ កាយស្មា បតន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។

“តាយបិ ខោ អហំ, សារិបុត្ត, ឥរិយាយ តាយ បដិបទាយ តាយ ទុក្ករការិកាយ នាជ្ឈគមំ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឥមិស្សាយេវ អរិយាយ បញ្ញាយ អនធិគមា, យាយំ អរិយា បញ្ញា អធិគតា អរិយា និយ្យានិកា, និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។

១៦០. “សន្តិ ខោ បន, សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘សំសារេន សុទ្ធី’តិ។ ន ខោ បន សោ [ន ខោ បនេសោ (សី. ស្យា.)], សារិបុត្ត, សំសារោ សុលភរូបោ យោ មយា អសំសរិតបុព្ពោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា, អញ្ញត្រ សុទ្ធាវាសេហិ ទេវេហិ។ សុទ្ធាវាសេ ចាហំ, សារិបុត្ត, ទេវេ សំសរេយ្យំ, នយិមំ លោកំ បុនរាគច្ឆេយ្យំ។

“សន្តិ ខោ បន, សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘ឧបបត្តិយា សុទ្ធី’តិ។ ន ខោ បន សា, សារិបុត្ត , ឧបបត្តិ សុលភរូបា យា មយា អនុបបន្នបុព្ពា ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា, អញ្ញត្រ សុទ្ធាវាសេហិ ទេវេហិ។ សុទ្ធាវាសេ ចាហំ, សារិបុត្ត, ទេវេ ឧបបជ្ជេយ្យំ, នយិមំ លោកំ បុនរាគច្ឆេយ្យំ។

“សន្តិ ខោ បន, សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘អាវាសេន សុទ្ធី’តិ។ ន ខោ បន សោ, សារិបុត្ត, អាវាសោ សុលភរូបោ យោ មយា អនាវុដ្ឋបុព្ពោ [អនាវុត្ថបុព្ពោ (សី. បី.)] ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា, អញ្ញត្រ សុទ្ធាវាសេហិ ទេវេហិ។ សុទ្ធាវាសេ ចាហំ, សារិបុត្ត, ទេវេ អាវសេយ្យំ, នយិមំ លោកំ បុនរាគច្ឆេយ្យំ។

“សន្តិ ខោ បន, សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘យញ្ញេន សុទ្ធី’តិ។ ន ខោ បន សោ, សារិបុត្ត, យញ្ញោ សុលភរូបោ យោ មយា អយិដ្ឋបុព្ពោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា, តញ្ច ខោ រញ្ញា វា សតា ខត្តិយេន មុទ្ធាវសិត្តេន ព្រាហ្មណេន វា មហាសាលេន។

“សន្តិ ខោ បន, សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘អគ្គិបរិចរិយាយ សុទ្ធី’តិ។ ន ខោ បន សោ, សារិបុត្ត, អគ្គិ សុលភរូបោ យោ មយា អបរិចិណ្ណបុព្ពោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា, តញ្ច ខោ រញ្ញា វា សតា ខត្តិយេន មុទ្ធាវសិត្តេន ព្រាហ្មណេន វា មហាសាលេន។

១៦១. “សន្តិ ខោ បន, សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘យាវទេវាយំ ភវំ បុរិសោ ទហរោ ហោតិ យុវា សុសុកាឡកេសោ ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតោ បឋមេន វយសា តាវទេវ បរមេន បញ្ញាវេយ្យត្តិយេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ យតោ ច ខោ អយំ ភវំ បុរិសោ ជិណ្ណោ ហោតិ វុឌ្ឍោ មហល្លកោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ, អាសីតិកោ វា នាវុតិកោ វា វស្សសតិកោ វា ជាតិយា, អថ តម្ហា បញ្ញាវេយ្យត្តិយា, បរិហាយតី’តិ។ ន ខោ បនេតំ, សារិបុត្ត , ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ អហំ ខោ បន, សារិបុត្ត, ឯតរហិ ជិណ្ណោ វុឌ្ឍោ មហល្លកោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ, អាសីតិកោ មេ វយោ វត្តតិ។ ឥធ មេ អស្សុ, សារិបុត្ត, ចត្តារោ សាវកា វស្សសតាយុកា វស្សសតជីវិនោ, បរមាយ សតិយា ច គតិយា ច ធិតិយា ច សមន្នាគតា បរមេន ច បញ្ញាវេយ្យត្តិយេន។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, ទឡ្ហធម្មា [ទឡ្ហធម្មោ (ពហូសុ) ដីកា ច មោគ្គល្លានព្យាករណំ ច ឱលោកេតព្ពំ] ធនុគ្គហោ សិក្ខិតោ កតហត្ថោ កតូបាសនោ លហុកេន អសនេន អប្បកសិរេនេវ តិរិយំ តាលច្ឆាយំ អតិបាតេយ្យ, ឯវំ អធិមត្តសតិមន្តោ ឯវំ អធិមត្តគតិមន្តោ ឯវំ អធិមត្តធិតិមន្តោ ឯវំ បរមេន បញ្ញាវេយ្យត្តិយេន សមន្នាគតា។ តេ មំ ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ ឧបាទាយុបាទាយ បញ្ហំ បុច្ឆេយ្យុំ, បុដ្ឋោ បុដ្ឋោ ចាហំ តេសំ ព្យាករេយ្យំ, ព្យាកតញ្ច មេ ព្យាកតតោ ធារេយ្យុំ, ន ច មំ ទុតិយកំ ឧត្តរិ បដិបុច្ឆេយ្យុំ។ អញ្ញត្រ អសិតបីតខាយិតសាយិតា អញ្ញត្រ ឧច្ចារបស្សាវកម្មា, អញ្ញត្រ និទ្ទាកិលមថបដិវិនោទនា អបរិយាទិន្នាយេវស្ស, សារិបុត្ត, តថាគតស្ស ធម្មទេសនា, អបរិយាទិន្នំយេវស្ស តថាគតស្ស ធម្មបទព្យញ្ជនំ, អបរិយាទិន្នំយេវស្ស តថាគតស្ស បញ្ហបដិភានំ ។ អថ មេ តេ ចត្តារោ សាវកា វស្សសតាយុកា វស្សសតជីវិនោ វស្សសតស្ស អច្ចយេន កាលំ ករេយ្យុំ។ មញ្ចកេន ចេបិ មំ, សារិបុត្ត, បរិហរិស្សថ, នេវត្ថិ តថាគតស្ស បញ្ញាវេយ្យត្តិយស្ស អញ្ញថត្តំ។ យំ ខោ តំ [យំ ខោ បនេតំ (សី.)], សារិបុត្ត, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អសម្មោហធម្មោ សត្តោ លោកេ ឧប្បន្នោ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សាន’ន្តិ, មមេវ តំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ ‘អសម្មោហធម្មោ សត្តោ លោកេ ឧប្បន្នោ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សាន’”ន្តិ។

១៦២. តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា នាគសមាលោ ភគវតោ បិដ្ឋិតោ ឋិតោ ហោតិ ភគវន្តំ ពីជយមានោ។ អថ ខោ អាយស្មា នាគសមាលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! អបិ ហិ មេ, ភន្តេ, ឥមំ ធម្មបរិយាយំ សុត្វា លោមានិ ហដ្ឋានិ។ កោនាមោ អយំ, ភន្តេ, ធម្មបរិយាយោ”តិ? “តស្មាតិហ ត្វំ, នាគសមាល, ឥមំ ធម្មបរិយាយំ លោមហំសនបរិយាយោ ត្វេវ នំ ធារេហី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ អាយស្មា នាគសមាលោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

មហាសីហនាទសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទុតិយំ។

៣. មហាទុក្ខក្ខន្ធសុត្តំ

១៦៣. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថិំ បិណ្ឌាយ បាវិសឹសុ។ អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ – “អតិប្បគោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ, យំ នូន មយំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យាមា”តិ។ អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ; សម្មោទនីយំ កថំ

សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ តេ ភិក្ខូ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯតទវោចុំ – “សមណោ, អាវុសោ, គោតមោ កាមានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ, មយម្បិ កាមានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេម; សមណោ, អាវុសោ, គោតមោ រូបានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ, មយម្បិ រូបានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេម; សមណោ, អាវុសោ, គោតមោ វេទនានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ, មយម្បិ វេទនានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេម; ឥធ នោ, អាវុសោ, កោ វិសេសោ, កោ អធិប្បយាសោ, កឹ នានាករណំ សមណស្ស វា គោតមស្ស អម្ហាកំ វា – យទិទំ ធម្មទេសនាយ វា ធម្មទេសនំ, អនុសាសនិយា វា អនុសាសនិ”ន្តិ? អថ ខោ តេ ភិក្ខូ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទឹសុ, នប្បដិក្កោសឹសុ; អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹសុ – “ភគវតោ សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានិស្សាមា”តិ។

១៦៤. អថ ខោ តេ ភិក្ខូ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “ឥធ មយំ, ភន្តេ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថឹ បិណ្ឌាយ បាវិសិម្ហ។ តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អតិប្បគោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ, យំ នូន មយំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យាមា’តិ។ អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមិម្ហ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ សម្មោទិម្ហ; សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិម្ហ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ អម្ហេ, ភន្តេ, តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯតទវោចុំ – ‘សមណោ, អាវុសោ, គោតមោ កាមានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ, មយម្បិ កាមានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេម ។ សមណោ, អាវុសោ, គោតមោ រូបានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ, មយម្បិ រូបានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេម។ សមណោ, អាវុសោ, គោតមោ វេទនានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេតិ, មយម្បិ វេទនានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេម។ ឥធ នោ, អាវុសោ, កោ វិសេសោ, កោ អធិប្បយាសោ, កឹ នានាករណំ សមណស្ស វា គោតមស្ស អម្ហាកំ វា, យទិទំ ធម្មទេសនាយ វា ធម្មទេសនំ អនុសាសនិយា វា អនុសាសនិ’ន្តិ។ អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិម្ហ, នប្បដិក្កោសិម្ហ; អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមិម្ហ – ‘ភគវតោ សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានិស្សាមា’”តិ។

១៦៥. “ឯវំវាទិនោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវមស្សុ វចនីយា – ‘កោ បនាវុសោ, កាមានំ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កឹ និស្សរណំ? កោ រូបានំ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កឹ និស្សរណំ? កោ វេទនានំ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កឹ និស្សរណ’ន្តិ? ឯវំ បុដ្ឋា, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ន ចេវ សម្បាយិស្សន្តិ, ឧត្តរិញ្ច វិឃាតំ អាបជ្ជិស្សន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? យថា តំ, ភិក្ខវេ, អវិសយស្មិំ។ នាហំ តំ, ភិក្ខវេ, បស្សាមិ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ យោ ឥមេសំ បញ្ហានំ វេយ្យាករណេន ចិត្តំ អារាធេយ្យ, អញ្ញត្រ តថាគតេន វា តថាគតសាវកេន វា, ឥតោ វា បន សុត្វា។

១៦៦. “កោ ច, ភិក្ខវេ, កាមានំ អស្សាទោ? បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, កាមគុណា។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា, សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា…បេ.… ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា … ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា… កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច កាមគុណា។ យំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ – អយំ កាមានំ អស្សាទោ។

១៦៧. “កោ ច, ភិក្ខវេ, កាមានំ អាទីនវោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ យេន សិប្បដ្ឋានេន ជីវិកំ កប្បេតិ – យទិ មុទ្ទាយ យទិ គណនាយ យទិ សង្ខានេន [សង្ខាយ (ក.)] យទិ កសិយា យទិ វណិជ្ជាយ យទិ គោរក្ខេន យទិ ឥស្សត្ថេន យទិ រាជបោរិសេន យទិ សិប្បញ្ញតរេន – សីតស្ស បុរក្ខតោ ឧណ្ហស្ស បុរក្ខតោ ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សេហិ រិស្សមានោ [ឞ្ឆរយមានោ (ក.), សម្ផុស្សមានោ (ចូឡនិ. ខគ្គវិសាណសុត្ត ១៣៦)] ខុប្បិបាសាយ មីយមានោ; អយម្បិ, ភិក្ខវេ, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ, ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

“តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តស្ស ឯវំ ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ តេ ភោគា នាភិនិប្ផជ្ជន្តិ។ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ – ‘មោឃំ វត មេ ឧដ្ឋានំ, អផលោ វត មេ វាយាមោ’តិ។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

“តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តស្ស ឯវំ ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ តេ ភោគា អភិនិប្ផជ្ជន្តិ។ សោ តេសំ ភោគានំ អារក្ខាធិករណំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ – ‘កិន្តិ មេ ភោគេ នេវ រាជានោ ហរេយ្យុំ, ន ចោរា ហរេយ្យុំ, ន អគ្គិ ទហេយ្យ, ន ឧទកំ វហេយ្យ [វាហេយ្យ (ក.)], ន អប្បិយា ទាយាទា ហរេយ្យុ’ន្តិ។ តស្ស ឯវំ អារក្ខតោ គោបយតោ តេ ភោគេ រាជានោ វា ហរន្តិ, ចោរា វា ហរន្តិ, អគ្គិ វា ទហតិ, ឧទកំ វា វហតិ, អប្បិយា វា ទាយាទា ហរន្តិ។ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡិ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ – ‘យម្បិ មេ អហោសិ តម្បិ នោ នត្ថី’តិ។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ, ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

១៦៨. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ រាជានោបិ រាជូហិ វិវទន្តិ, ខត្តិយាបិ ខត្តិយេហិ វិវទន្តិ , ព្រាហ្មណាបិ ព្រាហ្មណេហិ វិវទន្តិ, គហបតីបិ គហបតីហិ វិវទន្តិ, មាតាបិ បុត្តេន វិវទតិ, បុត្តោបិ មាតរា វិវទតិ, បិតាបិ បុត្តេន វិវទតិ, បុត្តោបិ បិតរា វិវទតិ, ភាតាបិ ភាតរា វិវទតិ, ភាតាបិ ភគិនិយា វិវទតិ, ភគិនីបិ ភាតរា វិវទតិ, សហាយោបិ សហាយេន វិវទតិ។ តេ តត្ថ កលហវិគ្គហវិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ បាណីហិបិ ឧបក្កមន្តិ, លេឌ្ឌូហិបិ ឧបក្កមន្តិ, ទណ្ឌេហិបិ ឧបក្កមន្តិ, សត្ថេហិបិ ឧបក្កមន្តិ។ តេ តត្ថ មរណម្បិ និគច្ឆន្តិ, មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ ។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ, ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ អសិចម្មំ គហេត្វា, ធនុកលាបំ សន្នយ្ហិត្វា, ឧភតោព្យូឡ្ហំ សង្គាមំ បក្ខន្ទន្តិ ឧសូសុបិ ខិប្បមានេសុ , សត្តីសុបិ ខិប្បមានាសុ, អសីសុបិ វិជ្ជោតលន្តេសុ។ តេ តត្ថ ឧសូហិបិ វិជ្ឈន្តិ, សត្តិយាបិ វិជ្ឈន្តិ, អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តិ។ តេ តត្ថ មរណម្បិ និគច្ឆន្តិ, មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ, ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ អសិចម្មំ គហេត្វា, ធនុកលាបំ សន្នយ្ហិត្វា, អទ្දាវលេបនា [អដ្ដាវលេបនា (ស្យា. ក.)] ឧបការិយោ បក្ខន្ទន្តិ ឧសូសុបិ ខិប្បមានេសុ, សត្តីសុបិ ខិប្បមានាសុ , អសីសុបិ វិជ្ជោតលន្តេសុ។ តេ តត្ថ ឧសូហិបិ វិជ្ឈន្តិ, សត្តិយាបិ វិជ្ឈន្តិ, ឆកណកាយបិ [បកដ្ឋិយាបិ (សី.)] ឱសិញ្ចន្តិ, អភិវគ្គេនបិ ឱមទ្ទន្តិ, អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តិ។ តេ តត្ថ មរណម្បិ និគច្ឆន្តិ, មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ, ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

១៦៩. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ សន្ធិម្បិ ឆិន្ទន្តិ, និល្លោបម្បិ ហរន្តិ, ឯកាគារិកម្បិ ករោន្តិ, បរិបន្ថេបិ តិដ្ឋន្តិ, បរទារម្បិ គច្ឆន្តិ។ តមេនំ រាជានោ គហេត្វា វិវិធា កម្មការណា ការេន្តិ – កសាហិបិ តាឡេន្តិ, វេត្តេហិបិ តាឡេន្តិ, អឌ្ឍទណ្ឌកេហិបិ តាឡេន្តិ; ហត្ថម្បិ ឆិន្ទន្តិ, បាទម្បិ ឆិន្ទន្តិ, ហត្ថបាទម្បិ ឆិន្ទន្តិ, កណ្ណម្បិ ឆិន្ទន្តិ, នាសម្បិ ឆិន្ទន្តិ, កណ្ណនាសម្បិ ឆិន្ទន្តិ; ពិលង្គថាលិកម្បិ ករោន្តិ , សង្ខមុណ្ឌិកម្បិ ករោន្តិ, រាហុមុខម្បិ ករោន្តិ, ជោតិមាលិកម្បិ ករោន្តិ, ហត្ថបជ្ជោតិកម្បិ ករោន្តិ, ឯរកវត្តិកម្បិ ករោន្តិ, ចីរកវាសិកម្បិ ករោន្តិ, ឯណេយ្យកម្បិ ករោន្តិ, ពឡិសមំសិកម្បិ ករោន្តិ, កហាបណិកម្បិ ករោន្តិ, ខារាបតច្ឆិកម្បិ ករោន្តិ, បលិឃបរិវត្តិកម្បិ ករោន្តិ, បលាលបីឋកម្បិ ករោន្តិ, តត្តេនបិ តេលេន ឱសិញ្ចន្តិ, សុនខេហិបិ ខាទាបេន្តិ, ជីវន្តម្បិ សូលេ ឧត្តាសេន្តិ, អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តិ ។ តេ តត្ថ មរណម្បិ និគច្ឆន្តិ, មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ, ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ។ តេ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, កាមានំ អាទីនវោ សម្បរាយិកោ, ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

១៧០. “កិញ្ច, ភិក្ខវេ, កាមានំ និស្សរណំ? យោ ខោ, ភិក្ខវេ, កាមេសុ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ – ឥទំ កាមានំ និស្សរណំ។

“យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ កាមានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ តេ វត សាមំ វា កាមេ បរិជានិស្សន្តិ, បរំ វា តថត្តាយ

សមាទបេស្សន្តិ យថា បដិបន្នោ កាមេ បរិជានិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ កាមានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ បជានន្តិ, តេ វត សាមំ វា កាមេ បរិជានិស្សន្តិ បរំ វា តថត្តាយ សមាទបេស្សន្តិ យថា បដិបន្នោ កាមេ បរិជានិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

១៧១. “កោ ច, ភិក្ខវេ, រូបានំ អស្សាទោ? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ខត្តិយកញ្ញា វា ព្រាហ្មណកញ្ញា វា គហបតិកញ្ញា វា បន្នរសវស្សុទ្ទេសិកា វា សោឡសវស្សុទ្ទេសិកា វា, នាតិទីឃា នាតិរស្សា នាតិកិសា នាតិថូលា នាតិកាឡី នាច្ចោទាតា បរមា សា, ភិក្ខវេ, តស្មឹ សមយេ សុភា វណ្ណនិភាតិ? ‘ឯវំ, ភន្តេ’។ យំ ខោ, ភិក្ខវេ, សុភំ វណ្ណនិភំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ – អយំ រូបានំ អស្សាទោ។

“កោ ច, ភិក្ខវេ, រូបានំ អាទីនវោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, តមេវ ភគិនី បស្សេយ្យ អបរេន សមយេន អាសីតិកំ វា នាវុតិកំ វា វស្សសតិកំ វា ជាតិយា, ជិណ្ណំ គោបានសិវង្កំ ភោគ្គំ ទណ្ឌបរាយនំ បវេធមានំ គច្ឆន្តី អាតុរំ គតយោព្ពនំ ខណ្ឌទន្តំ [ខណ្ឌទន្តី (សី. បី.)] បលិតកេសំ [បលិតកេសី], វិលូនំ ខលិតសិរំ វលិនំ តិលកាហតគត្តំ [តិលកាហតគត្តី (ពហូសុ) អដ្ឋកថា ដីកា ឱលោកេតព្ពា]។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, យា បុរិមា សុភា វណ្ណនិភា សា អន្តរហិតា, អាទីនវោ បាតុភូតោតិ? ‘ឯវំ, ភន្តេ’។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, រូបានំ អាទីនវោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តមេវ ភគិនី បស្សេយ្យ អាពាធិកំ ទុក្ខិតំ ពាឡ្ហគិលានំ, សកេ មុត្តករីសេ បលិបន្នំ សេមានំ [សេយ្យមានំ (ក.)], អញ្ញេហិ វុដ្ឋាបិយមានំ, អញ្ញេហិ សំវេសិយមានំ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, យា បុរិមា សុភា វណ្ណនិភា សា អន្តរហិតា, អាទីនវោ បាតុភូតោតិ? ‘ឯវំ, ភន្តេ’។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, រូបានំ អាទីនវោ។

១៧២. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តមេវ ភគិនី បស្សេយ្យ សរីរំ សិវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ – ឯកាហមតំ វា ទ្វីហមតំ វា តីហមតំ វា, ឧទ្ធុមាតកំ វិនីលកំ វិបុព្ពកជាតំ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, យា បុរិមា សុភា វណ្ណនិភា សា អន្តរហិតា, អាទីនវោ បាតុភូតោតិ? ‘ឯវំ, ភន្តេ’។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, រូបានំ អាទីនវោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តមេវ ភគិនី បស្សេយ្យ សរីរំ សិវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ – កាកេហិ វា ខជ្ជមានំ, កុលលេហិ វា ខជ្ជមានំ, គិជ្ឈេហិ វា ខជ្ជមានំ, កង្កេហិ វា ខជ្ជមានំ, សុនខេហិ វា ខជ្ជមានំ, ព្យគ្ឃេហិ វា ខជ្ជមានំ, ទីបីហិ វា ខជ្ជមានំ, សិង្គាលេហិ វា ខជ្ជមានំ, វិវិធេហិ វា បាណកជាតេហិ ខជ្ជមានំ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ , យា បុរិមា សុភា វណ្ណនិភា សា អន្តរហិតា, អាទីនវោ បាតុភូតោតិ? ‘ឯវំ, ភន្តេ’។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, រូបានំ អាទីនវោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តមេវ ភគិនី បស្សេយ្យ សរីរំ សិវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ – អដ្ឋិកសង្ខលិកំ សមំសលោហិតំ ន្ហារុសម្ពន្ធំ, អដ្ឋិកសង្ខលិកំ និមំសលោហិតមក្ខិតំ ន្ហារុសម្ពន្ធំ, អដ្ឋិកសង្ខលិកំ អបគតមំសលោហិតំ ន្ហារុសម្ពន្ធំ, អដ្ឋិកានិ អបគតសម្ពន្ធានិ ទិសាវិទិសាវិក្ខិត្តានិ – អញ្ញេន ហត្ថដ្ឋិកំ, អញ្ញេន បាទដ្ឋិកំ, អញ្ញេន គោប្ផកដ្ឋិកំ, អញ្ញេន ជង្ឃដ្ឋិកំ, អញ្ញេន ឩរុដ្ឋិកំ, អញ្ញេន កដិដ្ឋិកំ, អញ្ញេន ផាសុកដ្ឋិកំ, អញ្ញេន បិដ្ឋិដ្ឋិកំ, អញ្ញេន ខន្ធដ្ឋិកំ, អញ្ញេន គីវដ្ឋិកំ, អញ្ញេន ហនុកដ្ឋិកំ, អញ្ញេន ទន្តដ្ឋិកំ, អញ្ញេន សីសកដាហំ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, យា បុរិមា សុភា វណ្ណនិភា សា អន្តរហិតា, អាទីនវោ បាតុភូតោតិ? ‘ឯវំ, ភន្តេ’។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, រូបានំ អាទីនវោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តមេវ ភគិនី បស្សេយ្យ សរីរំ សិវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ – អដ្ឋិកានិ សេតានិ សង្ខវណ្ណបដិភាគានិ, អដ្ឋិកានិ បុញ្ជកិតានិ តេរោវស្សិកានិ, អដ្ឋិកានិ បូតីនិ ចុណ្ណកជាតានិ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, យា បុរិមា សុភា វណ្ណនិភា សា អន្តរហិតា, អាទីនវោ បាតុភូតោតិ? ‘ឯវំ, ភន្តេ’។ អយម្បិ, ភិក្ខវេ, រូបានំ អាទីនវោ។

“កិញ្ច, ភិក្ខវេ, រូបានំ និស្សរណំ? យោ, ភិក្ខវេ, រូបេសុ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ – ឥទំ រូបានំ និស្សរណំ។

“យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ រូបានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ តេ វត សាមំ វា រូបេ បរិជានិស្សន្តិ, បរំ វា តថត្តាយ សមាទបេស្សន្តិ យថា បដិបន្នោ រូបេ បរិជានិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ រូបានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ បជានន្តិ តេ វត សាមំ វា រូបេ បរិជានិស្សន្តិ បរំ វា តថត្តាយ សមាទបេស្សន្តិ យថា បដិបន្នោ រូបេ បរិជានិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

១៧៣. “កោ ច, ភិក្ខវេ, វេទនានំ អស្សាទោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យស្មិំ សមយេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, នេវ តស្មិំ សមយេ អត្តព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ, ន បរព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ, ន ឧភយព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ ; អព្យាពជ្ឈំយេវ តស្មិំ សមយេ វេទនំ វេទេតិ។ អព្យាពជ្ឈបរមាហំ, ភិក្ខវេ, វេទនានំ អស្សាទំ វទាមិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ...បេ.... យស្មិំ សមយេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា, ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ, សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ...បេ.... យស្មិំ សមយេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, នេវ តស្មិំ សមយេ អត្តព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ, ន បរព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ, ន ឧភយព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ; អព្យាពជ្ឈំយេវ តស្មិំ សមយេ វេទនំ វេទេតិ។ អព្យាពជ្ឈបរមាហំ, ភិក្ខវេ, វេទនានំ អស្សាទំ វទាមិ។

១៧៤. “កោ ច, ភិក្ខវេ, វេទនានំ អាទីនវោ? យំ, ភិក្ខវេ, វេទនា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា – អយំ វេទនានំ អាទីនវោ។

“កិញ្ច, ភិក្ខវេ, វេទនានំ និស្សរណំ? យោ, ភិក្ខវេ, វេទនាសុ ឆន្ទរាគវិនយោ, ឆន្ទរាគប្បហានំ – ឥទំ វេទនានំ និស្សរណំ។

“យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ វេទនានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ, តេ វត សាមំ វា វេទនំ បរិជានិស្សន្តិ, បរំ វា តថត្តាយ សមាទបេស្សន្តិ យថា បដិបន្នោ វេទនំ បរិជានិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ វេទនានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ បជានន្តិ តេ វត សាមំ វា វេទនំ បរិជានិស្សន្តិ, បរំ វា តថត្តាយ សមាទបេស្សន្តិ យថា បដិបន្នោ វេទនំ បរិជានិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

មហាទុក្ខក្ខន្ធសុត្តំ និដ្ឋិតំ តតិយំ។

៤. ចូឡទុក្ខក្ខន្ធសុត្តំ

១៧៥. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ កបិលវត្ថុស្មិំ និគ្រោធារាមេ។ អថ ខោ មហានាមោ សក្កោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ មហានាមោ សក្កោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ទីឃរត្តាហំ, ភន្តេ, ភគវតា ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ – ‘លោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, ទោសោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, មោហោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ។ ឯវញ្ចាហំ [ឯវំបាហំ (ក.)], ភន្តេ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ – ‘លោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, ទោសោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ, មោហោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ’តិ។ អថ ច បន មេ ឯកទា លោភធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ, ទោសធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ, មោហធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘កោសុ នាម មេ ធម្មោ អជ្ឈត្តំ អប្បហីនោ យេន មេ ឯកទា លោភធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ, ទោសធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ, មោហធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តី’”តិ។

១៧៦. “សោ ឯវ ខោ តេ, មហានាម, ធម្មោ អជ្ឈត្តំ អប្បហីនោ យេន តេ ឯកទា លោភធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ, ទោសធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ, មោហធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ។ សោ ច ហិ តេ, មហានាម, ធម្មោ អជ្ឈត្តំ បហីនោ អភវិស្ស, ន ត្វំ អគារំ អជ្ឈាវសេយ្យាសិ, ន កាមេ បរិភុញ្ជេយ្យាសិ។ យស្មា ច ខោ តេ, មហានាម, សោ ឯវ ធម្មោ អជ្ឈត្តំ អប្បហីនោ តស្មា ត្វំ អគារំ អជ្ឈាវសសិ, កាមេ បរិភុញ្ជសិ។

១៧៧. "'អប្បស្សាទា កាមា ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ [ពហូបាយាសា (សី. ស្យា. បី.)] ឯត្ថ ភិយ្យោ'តិ – ឥតិ ចេបិ, មហានាម, អរិយសាវកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ហោតិ, សោ ច [សោវ (ក.)] អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រ អកុសលេហិ ធម្មេហិ បីតិសុខំ នាធិគច្ឆតិ, អញ្ញំ វា តតោ សន្តតរំ; អថ ខោ សោ នេវ តាវ អនាវដ្ដី កាមេសុ ហោតិ។ យតោ ច ខោ, មហានាម, អរិយសាវកស្ស 'អប្បស្សាទា កាមា ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ'តិ – ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ហោតិ, សោ ច អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រ អកុសលេហិ ធម្មេហិ បីតិសុខំ អធិគច្ឆតិ អញ្ញំ វា តតោ សន្តតរំ; អថ ខោ សោ អនាវដ្ដី កាមេសុ ហោតិ។

"មយ្ហម្បិ ខោ, មហានាម , បុព្ពេវ សម្ពោធា, អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ, 'អប្បស្សាទា កាមា ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ'តិ – ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ហោតិ, សោ ច អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រ អកុសលេហិ ធម្មេហិ បីតិសុខំ នាជ្ឈគមំ, អញ្ញំ វា តតោ សន្តតរំ; អថ ខ្វាហំ នេវ តាវ អនាវដ្ដី កាមេសុ បច្ចញ្ញាសិំ។ យតោ ច ខោ មេ, មហានាម, 'អប្បស្សាទា កាមា ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ'តិ – ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ អហោសិ, សោ ច [សោវ (ក.)] អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រ អកុសលេហិ ធម្មេហិ បីតិសុខំ អជ្ឈគមំ, អញ្ញំ វា តតោ សន្តតរំ; អថាហំ អនាវដ្ដី កាមេសុ បច្ចញ្ញាសិំ។

១៧៨. "កោ ច, មហានាម, កាមានំ អស្សាទោ? បញ្ចិមេ, មហានាម, កាមគុណា។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា; សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា…បេ… ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា… ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា… កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា – ឥមេ ខោ, មហានាម, បញ្ច កាមគុណា។ យំ ខោ, មហានាម, ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ – អយំ កាមានំ អស្សាទោ។

"កោ ច, មហានាម, កាមានំ អាទីនវោ? ឥធ, មហានាម, កុលបុត្តោ យេន សិប្បដ្ឋានេន ជីវិកំ កប្បេតិ – យទិ មុទ្ទាយ យទិ គណនាយ យទិ សង្ខានេន យទិ កសិយា យទិ វណិជ្ជាយ យទិ គោរក្ខេន យទិ ឥស្សត្ថេន យទិ រាជបោរិសេន យទិ សិប្បញ្ញតរេន, សីតស្ស បុរក្ខតោ ឧណ្ហស្ស បុរក្ខតោ ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សេហិ រិស្សមានោ ខុប្បិបាសាយ មីយមានោ; អយម្បិ, មហានាម, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

"តស្ស ចេ មហានាម កុលបុត្តស្ស ឯវំ ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ តេ ភោគា នាភិនិប្ផជ្ជន្តិ, សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡិំ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ 'មោឃំ វត មេ ឧដ្ឋានំ, អផលោ វត មេ វាយាមោ'តិ។ អយម្បិ, មហានាម, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

"តស្ស ចេ, មហានាម, កុលបុត្តស្ស ឯវំ ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ តេ ភោគា អភិនិប្ផជ្ជន្តិ។ សោ តេសំ ភោគានំ អារក្ខាធិករណំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ – 'កិន្តិ មេ ភោគេ នេវ រាជានោ ហរេយ្យុំ, ន ចោរា ហរេយ្យុំ, ន អគ្គិ ទហេយ្យ, ន ឧទកំ វហេយ្យ, ន អប្បិយា វា ទាយាទា ហរេយ្យុ'ន្តិ។ តស្ស ឯវំ អារក្ខតោ គោបយតោ តេ ភោគេ រាជានោ វា ហរន្តិ, ចោរា វា ហរន្តិ, អគ្គិ វា ទហតិ, ឧទកំ វា វហតិ, អប្បិយា វា ទាយាទា ហរន្តិ។ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡិំ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ – 'យម្បិ មេ អហោសិ តម្បិ នោ នត្ថី'តិ។ អយម្បិ, មហានាម, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

"បុន ចបរំ, មហានាម, កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ រាជានោបិ រាជូហិ វិវទន្តិ, ខត្តិយាបិ ខត្តិយេហិ វិវទន្តិ, ព្រាហ្មណាបិ ព្រាហ្មណេហិ វិវទន្តិ, គហបតីបិ គហបតីហិ វិវទន្តិ, មាតាបិ បុត្តេន វិវទតិ, បុត្តោបិ មាតរា វិវទតិ, បិតាបិ បុត្តេន វិវទតិ, បុត្តោបិ បិតរា វិវទតិ, ភាតាបិ ភាតរា វិវទតិ, ភាតាបិ ភគិនិយា វិវទតិ, ភគិនីបិ ភាតរា វិវទតិ, សហាយោបិ សហាយេន វិវទតិ។ តេ តត្ថ កលហវិគ្គហវិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ បាណីហិបិ ឧបក្កមន្តិ, លេឌ្ឌូហិបិ ឧបក្កមន្តិ, ទណ្ឌេហិបិ ឧបក្កមន្តិ, សត្ថេហិបិ ឧបក្កមន្តិ។ តេ តត្ថ មរណម្បិ និគច្ឆន្តិ, មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ ។ អយម្បិ, មហានាម, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

“បុន ចបរំ, មហានាម, កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ អសិចម្មំ គហេត្វា, ធនុកលាបំ សន្នយ្ហិត្វា, ឧភតោព្យូឡ្ហំ សង្គាមំ បក្ខន្ទន្តិ ឧសូសុបិ ខិប្បមានេសុ, សត្តីសុបិ ខិប្បមានាសុ, អសីសុបិ វិជ្ជោតលន្តេសុ។ តេ តត្ថ ឧសូហិបិ វិជ្ឈន្តិ, សត្តិយាបិ វិជ្ឈន្តិ, អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តិ។ តេ តត្ថ មរណម្បិ និគច្ឆន្តិ, មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ។ អយម្បិ, មហានាម, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

“បុន ចបរំ, មហានាម, កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ អសិចម្មំ គហេត្វា, ធនុកលាបំ សន្នយ្ហិត្វា, អទ្ទាវលេបនា ឧបការិយោ បក្ខន្ទន្តិ ឧសូសុបិ ខិប្បមានេសុ, សត្តីសុបិ ខិប្បមានាសុ, អសីសុបិ វិជ្ជោតលន្តេសុ។ តេ តត្ថ ឧសូហិបិ វិជ្ឈន្តិ, សត្តិយាបិ វិជ្ឈន្តិ, ឆកណកាយបិ ឱសិញ្ចន្តិ, អភិវគ្គេនបិ ឱមទ្ទន្តិ, អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តិ។ តេ តត្ថ មរណម្បិ និគច្ឆន្តិ, មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ។ អយម្បិ, មហានាម, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

“បុន ចបរំ, មហានាម, កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ សន្ធិម្បិ ឆិន្ទន្តិ, និល្លោបម្បិ ហរន្តិ, ឯកាគារិកម្បិ ករោន្តិ, បរិបន្ថេបិ តិដ្ឋន្តិ, បរទារម្បិ គច្ឆន្តិ។ តមេនំ រាជានោ គហេត្វា វិវិធា កម្មការណា ការេន្តិ – កសាហិបិ តាឡេន្តិ, វេត្តេហិបិ តាឡេន្តិ, អឌ្ឍទណ្ឌកេហិបិ តាឡេន្តិ; ហត្ថម្បិ ឆិន្ទន្តិ, បាទម្បិ ឆិន្ទន្តិ, ហត្ថបាទម្បិ ឆិន្ទន្តិ, កណ្ណម្បិ ឆិន្ទន្តិ, នាសម្បិ ឆិន្ទន្តិ, កណ្ណនាសម្បិ ឆិន្ទន្តិ; ពិលង្គថាលិកម្បិ ករោន្តិ, សង្ខមុណ្ឌិកម្បិ ករោន្តិ, រាហុមុខម្បិ ករោន្តិ, ជោតិមាលិកម្បិ ករោន្តិ, ហត្ថបជ្ជោតិកម្បិ ករោន្តិ, ឯរកវត្តិកម្បិ ករោន្តិ, ចីរកវាសិកម្បិ ករោន្តិ, ឯណេយ្យកម្បិ ករោន្តិ, ពឡិសមំសិកម្បិ ករោន្តិ, កហាបណិកម្បិ ករោន្តិ, ខារាបតច្ឆិកម្បិ ករោន្តិ, បលិឃបរិវត្តិកម្បិ ករោន្តិ, បលាលបីឋកម្បិ ករោន្តិ, តត្តេនបិ តេលេន ឱសិញ្ចន្តិ, សុនខេហិបិ ខាទាបេន្តិ, ជីវន្តម្បិ សូលេ ឧត្តាសេន្តិ, អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តិ។ តេ តត្ថ មរណម្បិ និគច្ឆន្តិ, មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ។ អយម្បិ, មហានាម, កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

“បុន ចបរំ, មហានាម, កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ។ តេ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា, អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។ អយម្បិ, មហានាម, កាមានំ អាទីនវោ សម្បរាយិកោ , ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ។

១៧៩. “ឯកមិទាហំ, មហានាម, សមយំ រាជគហេ វិហរាមិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា និគណ្ឋា [និគន្ថា (ស្យា. ក.)] ឥសិគិលិបស្សេ កាឡសិលាយំ ឧព្ភដ្ឋកា ហោន្តិ អាសនបដិក្ខិត្តា, ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយន្តិ។ អថ ខ្វាហំ, មហានាម, សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ឥសិគិលិបស្សេ កាឡសិលា យេន តេ និគណ្ឋា តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា តេ និគណ្ឋេ ឯតទវោចំ – ‘កិន្នុ តុម្ហេ, អាវុសោ, និគណ្ឋា ឧព្ភដ្ឋកា អាសនបដិក្ខិត្តា, ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយថា’តិ? ឯវំ វុត្តេ, មហានាម, តេ និគណ្ឋា មំ ឯតទវោចុំ – ‘និគណ្ឋោ, អាវុសោ, នាដបុត្តោ [នាថបុត្តោ (សី. បី.)] សព្ពញ្ញូ សព្ពទស្សាវី អបរិសេសំ ញាណទស្សនំ បដិជានាតិ – “ចរតោ ច មេ តិដ្ឋតោ ច សុត្តស្ស ច ជាគរស្ស ច សតតំ សមិតំ ញាណទស្សនំ បច្ចុបដ្ឋិត”ន្តិ។ សោ ឯវមាហ – “អត្ថិ ខោ វោ [អត្ថិ ខោ ភោ (ស្យា. ក.)], និគណ្ឋា, បុព្ពេ បាបកម្មំ កតំ, តំ ឥមាយ កដុកាយ ទុក្ករការិកាយ និជ្ជីរេថ [និជ្ជរេថ (សី. ស្យា. បី.)]; យំ បនេត្ថ [មយំ បនេត្ថ (ក.)] ឯតរហិ កាយេន សំវុតា វាចាយ សំវុតា មនសា សំវុតា តំ អាយតិំ បាបស្ស កម្មស្ស អករណំ; ឥតិ បុរាណានំ កម្មានំ តបសា ព្យន្តិភាវា, នវានំ កម្មានំ អករណា, អាយតិំ អនវស្សវោ; អាយតិំ អនវស្សវា កម្មក្ខយោ, កម្មក្ខយា ទុក្ខក្ខយោ, ទុក្ខក្ខយា វេទនាក្ខយោ, វេទនាក្ខយា សព្ពំ ទុក្ខំ និជ្ជិណ្ណំ ភវិស្សតី”តិ។ តញ្ច បនម្ហាកំ រុច្ចតិ ចេវ ខមតិ ច, តេន ចម្ហ អត្តមនា’តិ។

១៨០. “ឯវំ វុត្តេ, អហំ, មហានាម, តេ និគណ្ឋេ ឯតទវោចំ – ‘កិំ បន តុម្ហេ, អាវុសោ និគណ្ឋា, ជានាថ – អហុវម្ហេវ មយំ បុព្ពេ ន នាហុវម្ហា’តិ? ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’។ ‘កិំ បន តុម្ហេ, អាវុសោ និគណ្ឋា, ជានាថ – អករម្ហេវ មយំ បុព្ពេ បាបកម្មំ ន នាករម្ហា’តិ? ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’។ ‘កិំ បន តុម្ហេ, អាវុសោ និគណ្ឋា, ជានាថ – ឯវរូបំ វា ឯវរូបំ វា បាបកម្មំ អករម្ហា’តិ? ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’។ ‘កិំ បន តុម្ហេ, អាវុសោ និគណ្ឋា, ជានាថ – ឯត្តកំ វា ទុក្ខំ និជ្ជិណ្ណំ, ឯត្តកំ វា ទុក្ខំ និជ្ជីរេតព្ពំ , ឯត្តកម្ហិ វា ទុក្ខេ និជ្ជិណ្ណេ សព្ពំ ទុក្ខំ និជ្ជិណ្ណំ ភវិស្សតី’តិ? ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’។ ‘កិំ បន តុម្ហេ, អាវុសោ និគណ្ឋា, ជានាថ – ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានំ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទ’ន្តិ? ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’។

‘‘‘ឥតិ កិរ តុម្ហេ, អាវុសោ និគណ្ឋា, ន ជានាថ – អហុវម្ហេវ មយំ បុព្ពេ ន នាហុវម្ហាតិ, ន ជានាថ – អករម្ហេវ មយំ បុព្ពេ បាបកម្មំ ន នាករម្ហាតិ, ន ជានាថ – ឯវរូបំ វា ឯវរូបំ វា បាបកម្មំ អករម្ហាតិ, ន ជានាថ – ឯត្តកំ វា ទុក្ខំ និជ្ជិណ្ណំ, ឯត្តកំ វា ទុក្ខំ និជ្ជីរេតព្ពំ, ឯត្តកម្ហិ វា ទុក្ខេ និជ្ជិណ្ណេ សព្ពំ ទុក្ខំ និជ្ជិណ្ណំ ភវិស្សតីតិ។ ន ជានាថ – ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានំ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទំ។ ឯវំ សន្តេ, អាវុសោ និគណ្ឋា, យេ លោកេ លុទ្ទា លោហិតបាណិនោ កុរូរកម្មន្តា មនុស្សេសុ បច្ចាជាតា តេ និគណ្ឋេសុ បព្ពជន្តី’តិ? ‘ន ខោ, អាវុសោ គោតម, សុខេន សុខំ អធិគន្តព្ពំ, ទុក្ខេន ខោ សុខំ អធិគន្តព្ពំ; សុខេន ចាវុសោ គោតម, សុខំ អធិគន្តព្ពំ អភវិស្ស, រាជា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សុខំ អធិគច្ឆេយ្យ, រាជា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សុខវិហារិតរោ អាយស្មតា គោតមេនា’តិ។

‘‘‘អទ្ធាយស្មន្តេហិ និគណ្ឋេហិ សហសា អប្បដិសង្ខា វាចា ភាសិតា – ន ខោ, អាវុសោ គោតម, សុខេន សុខំ អធិគន្តព្ពំ, ទុក្ខេន ខោ សុខំ អធិគន្តព្ពំ; សុខេន ចាវុសោ គោតម, សុខំ អធិគន្តព្ពំ អភវិស្ស, រាជា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សុខំ អធិគច្ឆេយ្យ, រាជា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សុខវិហារិតរោ អាយស្មតា គោតមេនា’’តិ។ អបិ ច អហមេវ តត្ថ បដិបុច្ឆិតព្ពោ – កោ នុ ខោ អាយស្មន្តានំ សុខវិហារិតរោ រាជា វា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ អាយស្មា វា គោតមោ’តិ? អទ្ធាវុសោ គោតម, អម្ហេហិ សហសា អប្បដិសង្ខា វាចា ភាសិតា, ន ខោ, អាវុសោ គោតម, សុខេន សុខំ អធិគន្តព្ពំ, ទុក្ខេន ខោ សុខំ អធិគន្តព្ពំ; សុខេន ចាវុសោ គោតម, សុខំ អធិគន្តព្ពំ អភវិស្ស, រាជា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សុខំ អធិគច្ឆេយ្យ, រាជា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សុខវិហារិតរោ អាយស្មតា គោតមេនាតិ។ អបិ ច តិដ្ឋតេតំ, ឥទានិបិ មយំ អាយស្មន្តំ គោតមំ បុច្ឆាម – កោ នុ ខោ អាយស្មន្តានំ សុខវិហារិតរោ រាជា វា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ អាយស្មា វា គោតមោ’តិ?

‘‘‘តេន ហាវុសោ និគណ្ឋា, តុម្ហេវ តត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ, យថា វោ ខមេយ្យ តថា នំ ព្យាករេយ្យាថ។ តំ កិំ មញ្ញថាវុសោ និគណ្ឋា, បហោតិ រាជា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ, អនិញ្ជមានោ កាយេន, អភាសមានោ វាចំ, សត្ត រត្តិន្ទិវានិ ឯកន្តសុខំ បដិសំវេទី វិហរិតុ’ន្តិ? ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’។

‘‘‘តំ កិំ មញ្ញថាវុសោ និគណ្ឋា, បហោតិ រាជា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ, អនិញ្ជមានោ កាយេន, អភាសមានោ វាចំ, ឆ រត្តិន្ទិវានិ...បេ.... បញ្ច រត្តិន្ទិវានិ... ចត្តារិ រត្តិន្ទិវានិ... តីណិ រត្តិន្ទិវានិ... ទ្វេ រត្តិន្ទិវានិ... ឯកំ រត្តិន្ទិវំ ឯកន្តសុខំ បដិសំវេទី វិហរិតុ’ន្តិ? ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’។

‘‘‘អហំ ខោ, អាវុសោ និគណ្ឋា, បហោមិ អនិញ្ជមានោ កាយេន, អភាសមានោ វាចំ, ឯកំ រត្តិន្ទិវំ ឯកន្តសុខំ បដិសំវេទី វិហរិតុំ។ អហំ ខោ, អាវុសោ និគណ្ឋា, បហោមិ អនិញ្ជមានោ កាយេន, អភាសមានោ វាចំ, ទ្វេ រត្តិន្ទិវានិ... តីណិ រត្តិន្ទិវានិ... ចត្តារិ រត្តិន្ទិវានិ... បញ្ច រត្តិន្ទិវានិ... ឆ រត្តិន្ទិវានិ... សត្ត រត្តិន្ទិវានិ ឯកន្តសុខំ បដិសំវេទី វិហរិតុំ។ តំ កិំ មញ្ញថាវុសោ និគណ្ឋា, ឯវំ សន្តេ កោ សុខវិហារិតរោ រាជា វា មាគធោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ អហំ វា’តិ? ‘ឯវំ សន្តេ អាយស្មាវ គោតមោ សុខវិហារិតរោ រញ្ញា មាគធេន សេនិយេន ពិម្ពិសារេនា’’’តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ មហានាមោ សក្កោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

ចូឡទុក្ខក្ខន្ធសុត្តំ និដ្ឋិតំ ចតុត្ថំ។

៥. អនុមានសុត្តំ

១៨១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគ្គេសុ វិហរតិ សុសុមារគិរេ [សុំសុមារគិរេ (សី. ស្យា. បី.)] ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘អាវុសោ, ភិក្ខវោ’’តិ។ ‘‘អាវុសោ’’តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

‘‘បវារេតិ ចេបិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ – ‘វទន្តុ មំ អាយស្មន្តោ, វចនីយោម្ហិ អាយស្មន្តេហី’តិ, សោ ច ហោតិ ទុព្ពចោ, ទោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ, អក្ខមោ អប្បទក្ខិណគ្គាហី អនុសាសនិំ, អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី ន ចេវ វត្តព្ពំ មញ្ញន្តិ, ន ច អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, ន ច តស្មិំ បុគ្គលេ វិស្សាសំ អាបជ្ជិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។

“កតមេ ចាវុសោ, ទោវចស្សករណា ធម្មា? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ បាបិច្ឆោ ហោតិ, បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតោ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ បាបិច្ឆោ ហោតិ, បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតោ – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អត្តុក្កំសកោ ហោតិ បរវម្ភី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ អត្តុក្កំសកោ ហោតិ បរវម្ភី – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធាភិភូតោ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធាភិភូតោ – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ , ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធហេតុ ឧបនាហី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធហេតុ ឧបនាហី – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធហេតុ អភិសង្គី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធហេតុ អភិសង្គី – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធសាមន្តា [កោធសាមន្តំ (ស្យា. បី. ក.)] វាចំ និច្ឆារេតា។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធសាមន្តា វាចំ និច្ឆារេតា – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ [ចុទិតោ (សី. ស្យា. បី.)] ចោទកេន ចោទកំ បដិប្ផរតិ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ បដិប្ផរតិ – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ អបសាទេតិ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ អបសាទេតិ – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ , អាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកស្ស បច្ចារោបេតិ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកស្ស បច្ចារោបេតិ – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតិ, ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេតិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតិ, ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេតិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន អបទានេ ន សម្បាយតិ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន អបទានេ ន សម្បាយតិ – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ មក្ខី ហោតិ បឡាសី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ មក្ខី ហោតិ បឡាសី – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឥស្សុកី ហោតិ មច្ឆរី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ឥស្សុកី ហោតិ មច្ឆរី – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សឋោ ហោតិ មាយាវី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ សឋោ ហោតិ មាយាវី – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ថទ្ធោ ហោតិ អតិមានី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ថទ្ធោ ហោតិ អតិមានី – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ហោតិ អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ហោតិ អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី – អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សករណោ។ ឥមេ វុច្ចន្តាវុសោ, ទោវចស្សករណា ធម្មា។

១៨២. “នោ ចេបិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បវារេតិ – ‘វទន្តុ មំ អាយស្មន្តោ, វចនីយោម្ហិ អាយស្មន្តេហី’តិ, សោ ច ហោតិ សុវចោ, សោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ, ខមោ បទក្ខិណគ្គាហី អនុសាសនិំ, អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី វត្តព្ពញ្ចេវ មញ្ញន្តិ, អនុសាសិតព្ពញ្ច មញ្ញន្តិ, តស្មិញ្ច បុគ្គលេ វិស្សាសំ អាបជ្ជិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។

“កតមេ ចាវុសោ, សោវចស្សករណា ធម្មា? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ន បាបិច្ឆោ ហោតិ, ន បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតោ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ន បាបិច្ឆោ ហោតិ ន បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតោ – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អនត្តុក្កំសកោ ហោតិ អបរវម្ភី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ អនត្តុក្កំសកោ ហោតិ អបរវម្ភី – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធាភិភូតោ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធាភិភូតោ – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធហេតុ ឧបនាហី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធហេតុ ឧបនាហី – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធហេតុ អភិសង្គី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធហេតុ អភិសង្គី – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធសាមន្តា វាចំ និច្ឆារេតា។ យម្បាវុសោ , ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធសាមន្តា វាចំ និច្ឆារេតា – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ នប្បដិប្ផរតិ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ នប្បដិប្ផរតិ – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ ន អបសាទេតិ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ ន អបសាទេតិ – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកស្ស ន បច្ចារោបេតិ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកស្ស ន បច្ចារោបេតិ – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ន អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតិ, ន ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេតិ, ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន ន អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតិ, ន ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេតិ, ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន អបទានេ សម្បាយតិ។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ ចោទិតោ ចោទកេន អបទានេ សម្បាយតិ – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អមក្ខី ហោតិ អបឡាសី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ អមក្ខី ហោតិ អបឡាសី – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អនិស្សុកី ហោតិ អមច្ឆរី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ អនិស្សុកី ហោតិ អមច្ឆរី – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អសឋោ ហោតិ អមាយាវី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ អសឋោ ហោតិ អមាយាវី – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អត្ថទ្ធោ ហោតិ អនតិមានី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ អត្ថទ្ធោ ហោតិ អនតិមានី – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អសន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ហោតិ អនាធានគ្គាហី សុប្បដិនិស្សគ្គី។ យម្បាវុសោ, ភិក្ខុ អសន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ហោតិ, អនាធានគ្គាហី សុប្បដិនិស្សគ្គី – អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សករណោ។ ឥមេ វុច្ចន្តាវុសោ, សោវចស្សករណា ធម្មា។

១៨៣. “តត្រាវុសោ , ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ អនុមិនិតព្ពំ [អនុមានិតព្ពំ (សី.)] – ‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ បាបិច្ឆោ, បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតោ, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ បាបិច្ឆោ បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតោ, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘ន បាបិច្ឆោ ភវិស្សាមិ, ន បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតោ’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

“‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ អត្តុក្កំសកោ បរវម្ភី, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ អត្តុក្កំសកោ បរវម្ភី, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘អនត្តុក្កំសកោ ភវិស្សាមិ អបរវម្ភី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

“‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ កោធនោ កោធាភិភូតោ, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ។ អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ កោធនោ កោធាភិភូតោ, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘ន កោធនោ ភវិស្សាមិ ន កោធាភិភូតោ’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

“‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ កោធនោ កោធហេតុ ឧបនាហី, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ កោធនោ កោធហេតុ ឧបនាហី, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘ន កោធនោ ភវិស្សាមិ ន កោធហេតុ ឧបនាហី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

“‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ កោធនោ កោធហេតុ អភិសង្គី, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ កោធនោ កោធហេតុ អភិសង្គី, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘ន កោធនោ ភវិស្សាមិ ន កោធហេតុ អភិសង្គី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

“‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ កោធនោ កោធសាមន្តា វាចំ និច្ឆារេតា, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ កោធនោ កោធសាមន្តា វាចំ និច្ឆារេតា, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘ន កោធនោ ភវិស្សាមិ ន កោធសាមន្តា វាចំ និច្ឆារេស្សាមី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

“‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ បដិប្ផរតិ, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បន ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ បដិប្ផរេយ្យំ , អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ នប្បដិប្ផរិស្សាមី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

“‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ អបសាទេតិ, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បន ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ អបសាទេយ្យំ, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ ន អបសាទេស្សាមី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

“‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកស្ស បច្ចារោបេតិ, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បន ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកស្ស បច្ចារោបេយ្យំ, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកស្ស ន បច្ចារោបេស្សាមី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

“‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ ចោទិតោ ចោទកេន អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតិ, ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេតិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បន ចោទិតោ ចោទកេន អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរេយ្យំ, ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេយ្យំ , កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករេយ្យំ, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘ចោទិតោ ចោទកេន ន អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរិស្សាមិ, ន ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេស្សាមិ, ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករិស្សាមី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

‘‘‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ ចោទិតោ ចោទកេន អបទានេ ន សម្បាយតិ, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បន ចោទិតោ ចោទកេន អបទានេ ន សម្បាយេយ្យំ, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘ចោទិតោ ចោទកេន អបទានេ សម្បាយិស្សាមី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

‘‘‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ មក្ខី បឡាសី, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ មក្ខី បឡាសី, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘អមក្ខី ភវិស្សាមិ អបឡាសី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

‘‘‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ ឥស្សុកី មច្ឆរី, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ ឥស្សុកី មច្ឆរី, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘អនិស្សុកី ភវិស្សាមិ អមច្ឆរី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

‘‘‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ សឋោ មាយាវី, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ សឋោ មាយាវី, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘អសឋោ ភវិស្សាមិ អមាយាវី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

‘‘‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ ថទ្ធោ អតិមានី, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ ថទ្ធោ អតិមានី, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘អត្ថទ្ធោ ភវិស្សាមិ អនតិមានី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

‘‘‘យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី, អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ; អហញ្ចេវ ខោ បនស្សំ សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី, អហំបាស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោ’តិ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា ‘អសន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ភវិស្សាមិ អនាធានគ្គាហី សុប្បដិនិស្សគ្គី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ។

១៨៤. ‘‘តត្រាវុសោ , ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កិំ នុ ខោម្ហិ បាបិច្ឆោ, បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតោ’តិ? សចេ, អាវុសោ , ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘បាបិច្ឆោ ខោម្ហិ, បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតោ’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ន ខោម្ហិ បាបិច្ឆោ, ន បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតោ’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

‘‘បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កិំ នុ ខោម្ហិ អត្តុក្កំសកោ បរវម្ភី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អត្តុក្កំសកោ ខោម្ហិ បរវម្ភី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អនត្តុក្កំសកោ ខោម្ហិ អបរវម្ភី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

‘‘បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កិំ នុ ខោម្ហិ កោធនោ កោធាភិភូតោ’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘កោធនោ ខោម្ហិ កោធាភិភូតោ’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ន ខោម្ហិ កោធនោ កោធាភិភូតោ’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

‘‘បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កិំ នុ ខោម្ហិ កោធនោ កោធហេតុ ឧបនាហី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ ‘កោធនោ ខោម្ហិ កោធហេតុ ឧបនាហី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ ‘ន ខោម្ហិ កោធនោ កោធហេតុ ឧបនាហី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ កោធនោ កោធហេតុ អភិសង្គី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘កោធនោ ខោម្ហិ កោធហេតុ អភិសង្គី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ន ខោម្ហិ កោធនោ កោធហេតុ អភិសង្គី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ កោធនោ កោធសាមន្តា វាចំ និច្ឆារេតា’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘កោធនោ ខោម្ហិ កោធសាមន្តា វាចំ និច្ឆារេតា’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ន ខោម្ហិ កោធនោ កោធសាមន្តា វាចំ និច្ឆារេតា’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ បដិប្ផរាមី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ ‘ចោទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន ចោទកំ បដិប្ផរាមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ចោទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន ចោទកំ នប្បដិប្ផរាមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកំ អបសាទេមី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ ‘ចោទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន ចោទកំ អបសាទេមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ចោទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន ចោទកំ ន អបសាទេមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ ចោទិតោ ចោទកេន ចោទកស្ស បច្ចារោបេមី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ចោទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន ចោទកស្ស បច្ចារោបេមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ចោទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន ចោទកស្ស ន បច្ចារោបេមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ ចោទិតោ ចោទកេន អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរាមិ, ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេមិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោមី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ចោទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរាមិ, ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេមិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ចោទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន ន អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរាមិ, ន ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេមិ, ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ ចោទិតោ ចោទកេន អបទានេ ន សម្បាយាមី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ចោទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន អបទានេ ន សម្បាយាមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ចោទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន អបទានេ សម្បាយាមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ , អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ មក្ខី បឡាសី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘មក្ខី ខោម្ហិ បឡាសី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អមក្ខី ខោម្ហិ អបឡាសី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ ឥស្សុកី មច្ឆរី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ឥស្សុកី ខោម្ហិ មច្ឆរី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អនិស្សុកី ខោម្ហិ អមច្ឆរី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ សឋោ មាយាវី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘សឋោ ខោម្ហិ មាយាវី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អសឋោ ខោម្ហិ អមាយាវី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ ថទ្ធោ អតិមានី’តិ? សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ថទ្ធោ ខោម្ហិ អតិមានី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អត្ថទ្ធោ ខោម្ហិ អនតិមានី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនា អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘កឹ នុ ខោម្ហិ សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី’តិ? សចេ, អាវុសោ , ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ខោម្ហិ អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អសន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ខោម្ហិ អនាធានគ្គាហី សុប្បដិនិស្សគ្គី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“សចេ , អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ សព្ពេបិមេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ អប្បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា សព្ពេសំយេវ ឥមេសំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ សព្ពេបិមេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ, អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា, ទហរោ យុវា មណ្ឌនជាតិកោ, អាទាសេ វា បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ, អច្ឆេ វា ឧទកបត្តេ, សកំ មុខនិមិត្តំ បច្ចវេក្ខមានោ, សចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តស្សេវ រជស្ស វា អង្គណស្ស វា បហានាយ វាយមតិ; នោ ចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តេនេវ អត្តមនោ ហោតិ – ‘លាភា វត មេ, បរិសុទ្ធំ វត មេ’តិ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, សចេ ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ សព្ពេបិមេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ អប្បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា សព្ពេសំយេវ ឥមេសំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ។ សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ សព្ពេបិមេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ, អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសូ”តិ។

ឥទមវោចាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

អនុមានសុត្តំ និដ្ឋិតំ បញ្ចមំ។

៦. ចេតោខិលសុត្តំ

១៨៥. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បញ្ច ចេតោខិលា អប្បហីនា, បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា [ចេតសោវិនិពទ្ធា (សី.), ចេតោវិនិពទ្ធា (សារត្ថទីបនីដីកា)] អសមុច្ឆិន្នា, សោ វតិមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“កតមាស្ស បញ្ច ចេតោខិលា អប្បហីនា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បឋមោ ចេតោខិលោ អប្បហីនោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ…បេ…. ឯវមស្សាយំ ទុតិយោ ចេតោខិលោ អប្បហីនោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សង្ឃេ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ…បេ…. ឯវមស្សាយំ តតិយោ ចេតោខិលោ អប្បហីនោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សិក្ខាយ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សិក្ខាយ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ ចតុត្ថោ ចេតោខិលោ អប្បហីនោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ អនត្តមនោ អាហតចិត្តោ ខិលជាតោ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ អនត្តមនោ អាហតចិត្តោ ខិលជាតោ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បញ្ចមោ ចេតោខិលោ អប្បហីនោ ហោតិ។ ឥមាស្ស បញ្ច ចេតោខិលា អប្បហីនា ហោន្តិ។

១៨៦. “កតមាស្ស បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា អសមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេ អវីតរាគោ [អវិគតរាគោ (កត្ថចិ)] ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេ អវីតរាគោ ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បឋមោ ចេតសោវិនិពន្ធោ អសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ អវីតរាគោ ហោតិ…បេ…. ឯវមស្សាយំ ទុតិយោ ចេតសោវិនិពន្ធោ អសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ រូបេ អវីតរាគោ ហោតិ…បេ…. ឯវមស្សាយំ តតិយោ ចេតសោវិនិពន្ធោ អសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ ភុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ ភុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរតិ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ ចតុត្ថោ ចេតសោវិនិពន្ធោ អសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ – ‘ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា’តិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ – ‘ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា’តិ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បញ្ចមោ ចេតសោវិនិពន្ធោ អសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។ ឥមាស្ស បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា អសមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឥមេ បញ្ច ចេតោខិលា អប្បហីនា, ឥមេ បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា អសមុច្ឆិន្នា, សោ វតិមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

១៨៧. “យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បញ្ច ចេតោខិលា បហីនា, បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា សុសមុច្ឆិន្នា, សោ វតិមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“កតមាស្ស បញ្ច ចេតោខិលា បហីនា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ ន កង្ខតិ ន វិចិកិច្ឆតិ អធិមុច្ចតិ សម្បសីទតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ ន កង្ខតិ ន វិចិកិច្ឆតិ អធិមុច្ចតិ សម្បសីទតិ, តស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បឋមោ ចេតោខិលោ បហីនោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេ ន កង្ខតិ ន វិចិកិច្ឆតិ អធិមុច្ចតិ សម្បសីទតិ…បេ… ឯវមស្សាយំ ទុតិយោ ចេតោខិលោ បហីនោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សង្ឃេ ន កង្ខតិ ន វិចិកិច្ឆតិ អធិមុច្ចតិ សម្បសីទតិ…បេ… ឯវមស្សាយំ តតិយោ ចេតោខិលោ បហីនោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សិក្ខាយ ន កង្ខតិ ន វិចិកិច្ឆតិ អធិមុច្ចតិ សម្បសីទតិ…បេ… ឯវមស្សាយំ ចតុត្ថោ ចេតោខិលោ បហីនោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីសុ ន កុបិតោ ហោតិ ន អនត្តមនោ [អត្តមនោ (សី. បី.)] អនាហតចិត្តោ អខិលជាតោ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីសុ ន កុបិតោ ហោតិ ន អនត្តមនោ អនាហតចិត្តោ អខិលជាតោ, តស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បញ្ចមោ ចេតោខិលោ បហីនោ ហោតិ។ ឥមាស្ស បញ្ច ចេតោខិលា បហីនា ហោន្តិ។

១៨៨. “កតមាស្ស បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា សុសមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេ វីតរាគោ ហោតិ វិគតច្ឆន្ទោ វិគតបេមោ វិគតបិបាសោ វិគតបរិឡាហោ វិគតតណ្ហោ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេ វីតរាគោ ហោតិ វិគតច្ឆន្ទោ វិគតបេមោ វិគតបិបាសោ វិគតបរិឡាហោ វិគតតណ្ហោ, តស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បឋមោ ចេតសោវិនិពន្ធោ សុសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ វីតរាគោ ហោតិ…បេ… រូបេ វីតរាគោ ហោតិ…បេ… ន យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ ភុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ ភុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរតិ, តស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ ចតុត្ថោ ចេតសោវិនិពន្ធោ សុសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ – ‘ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា’តិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ – ‘ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា’តិ, តស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បញ្ចមោ ចេតសោវិនិពន្ធោ សុសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។ ឥមាស្ស បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា សុសមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឥមេ បញ្ច ចេតោខិលា បហីនា, ឥមេ បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា សុសមុច្ឆិន្នា, សោ វតិមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

១៨៩. “សោ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, វីរិយសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, ចិត្តសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារ

សមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, ឧស្សោឡ្ហីយេវ បញ្ចមី។ ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ឧស្សោឡ្ហីបន្នរសង្គសមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ អភិនិព្ពិទាយ, ភព្ពោ សម្ពោធាយ, ភព្ពោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កុក្កុដិយា អណ្ឌានិ អដ្ឋ វា ទស វា ទ្វាទស វា។ តានស្សុ កុក្កុដិយា សម្មា អធិសយិតានិ សម្មា បរិសេទិតានិ សម្មា បរិភាវិតានិ។ កិញ្ចាបិ តស្សា កុក្កុដិយា ន ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វតិមេ កុក្កុដបោតកា បាទនខសិខាយ វា មុខតុណ្ឌកេន វា អណ្ឌកោសំ បទាលេត្វា សោត្ថិនា អភិនិព្ភិជ្ជេយ្យុ’ន្តិ។ អថ ខោ ភព្ពាវ តេ កុក្កុដបោតកា បាទនខសិខាយ វា មុខតុណ្ឌកេន វា អណ្ឌកោសំ បទាលេត្វា សោត្ថិនា អភិនិព្ភិជ្ជិតុំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ឧស្សោឡ្ហិបន្នរសង្គសមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ អភិនិព្ពិទាយ, ភព្ពោ សម្ពោធាយ, ភព្ពោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយា”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

ចេតោខិលសុត្តំ និដ្ឋិតំ ឆដ្ឋំ។

៧. វនបត្ថសុត្តំ

១៩០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “វនបត្ថបរិយាយំ វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិករោថ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

១៩១. “ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ។ តស្ស តំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាតិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អហំ ខោ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ, តស្ស មេ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាមិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តី’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា រត្តិភាគំ វា ទិវសភាគំ វា តម្ហា វនបត្ថា បក្កមិតព្ពំ, ន វត្ថព្ពំ។

១៩២. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ។ តស្ស តំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាតិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ តេន , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អហំ ខោ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ។ តស្ស មេ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាមិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ ន ខោ បនាហំ ចីវរហេតុ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ន បិណ្ឌបាតហេតុ…បេ… ន សេនាសនហេតុ…បេ… ន គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ។ អថ ច បន មេ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាមី’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា សង្ខាបិ តម្ហា វនបត្ថា បក្កមិតព្ពំ, ន វត្ថព្ពំ។

១៩៣. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ។ តស្ស តំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាតិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា, តេ កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អហំ ខោ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ។ តស្ស មេ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា

បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាមិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ ន ខោ បនាហំ ចីវរហេតុ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ, ន បិណ្ឌបាតហេតុ...បេ.... ន សេនាសនហេតុ...បេ.... ន គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ។ អថ ច បន មេ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាមី’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា សង្ខាបិ តស្មិំ វនបត្ថេ វត្ថព្ពំ, ន បក្កមិតព្ពំ។

១៩៤. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ។ តស្ស តំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាតិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អហំ ខោ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ។ តស្ស មេ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាមិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តី’តិ ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា យាវជីវម្បិ តស្មិំ វនបត្ថេ វត្ថព្ពំ, ន បក្កមិតព្ពំ។

១៩៥. “ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ គាមំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ ...បេ.... អញ្ញតរំ និគមំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ...បេ.... អញ្ញតរំ នគរំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ...បេ.... អញ្ញតរំ ជនបទំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ...បេ.... អញ្ញតរំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ។ តស្ស តំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាតិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អហំ ខោ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ។ តស្ស មេ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាមិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តី’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា រត្តិភាគំ វា ទិវសភាគំ វា សោ បុគ្គលោ អនាបុច្ឆា បក្កមិតព្ពំ, នានុពន្ធិតព្ពោ។

១៩៦. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ។ តស្ស តំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាតិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា, តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អហំ ខោ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ។ តស្ស មេ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាមិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ ន ខោ បនាហំ ចីវរហេតុ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ, ន បិណ្ឌបាតហេតុ...បេ.... ន សេនាសនហេតុ...បេ.... ន គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ។ អថ ច បន មេ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាមី’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា សង្ខាបិ សោ បុគ្គលោ អាបុច្ឆា បក្កមិតព្ពំ, នានុពន្ធិតព្ពោ។

១៩៧. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ។ តស្ស តំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាតិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អហំ ខោ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ។ តស្ស មេ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ,

អនន្ុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាមិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ ន ខោ បនាហំ ចីវរហេតុ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ, ន បិណ្ឌបាតហេតុ...បេ.... ន សេនាសនហេតុ...បេ.... ន គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ។ អថ ច បន មេ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អនន្ុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាមី’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា សង្ខាបិ សោ បុគ្គលោ អនុពន្ធិតព្ពោ, ន បក្កមិតព្ពំ។

១៩៨. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ។ តស្ស តំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ , អនន្ុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាតិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អហំ ខោ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ ។ តស្ស មេ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ, អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ, អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អនន្ុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាមិ។ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា – ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា – តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តី’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា យាវជីវម្បិ សោ បុគ្គលោ អនុពន្ធិតព្ពោ, ន បក្កមិតព្ពំ, អបិ បនុជ្ជមានេនបី”តិ [អបិ បណុជ្ជមានេនាតិ (?)]។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

វនបត្ថសុត្តំ និដ្ឋិតំ សត្តមំ។

៨. មធុបិណ្ឌិកសុត្តំ

១៩៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ កបិលវត្ថុស្មិំ និគ្រោធារាមេ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ កបិលវត្ថុំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ កបិលវត្ថុស្មិំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន មហាវនំ តេនុបសង្កមិ ទិវាវិហារាយ។ មហាវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា ពេលុវលដ្ឋិកាយ មូលេ ទិវាវិហារំ និសីទិ។ ទណ្ឌបាណិបិ ខោ សក្កោ ជង្ឃាវិហារំ [ជង្ឃវិហារំ (ក.)] អនុចង្កមមានោ អនុវិចរមានោ យេន មហាវនំ តេនុបសង្កមិ។ មហាវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា យេន ពេលុវលដ្ឋិកា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ទណ្ឌមោលុព្ភ ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ ទណ្ឌបាណិ សក្កោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កីំវាទី សមណោ កិមក្ខាយី”តិ? “យថាវាទី ខោ, អាវុសោ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ន កេនចិ លោកេ វិគ្គយ្ហ តិដ្ឋតិ, យថា ច បន កាមេហិ វិសំយុត្តំ វិហរន្តំ តំ ព្រាហ្មណំ អកថំកថឹ ឆិន្នកុក្កុច្ចំ ភវាភវេ វីតតណ្ហំ សញ្ញា នានុសេន្តិ – ឯវំវាទី ខោ អហំ, អាវុសោ, ឯវមក្ខាយី”តិ។

“ឯវំ វុត្តេ ទណ្ឌបាណិ សក្កោ សីសំ ឱកម្បេត្វា , ជិវ្ហំ និល្លាឡេត្វា, តិវិសាខំ នលាដិកំ នលាដេ វុដ្ឋាបេត្វា ទណ្ឌមោលុព្ភ បក្កាមិ។

២០០. អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន និគ្រោធារាមោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឥធាហំ, ភិក្ខវេ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ កបិលវត្ថុំ បិណ្ឌាយ បាវិសីំ។ កបិលវត្ថុស្មិំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន មហាវនំ តេនុបសង្កមីំ ទិវាវិហារាយ។ មហាវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា ពេលុវលដ្ឋិកាយ មូលេ ទិវាវិហារំ និសីទីំ។ ទណ្ឌបាណិបិ ខោ, ភិក្ខវេ, សក្កោ ជង្ឃាវិហារំ អនុចង្កមមានោ អនុវិចរមានោ យេន មហាវនំ តេនុបសង្កមិ។ មហាវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា យេន ពេលុវលដ្ឋិកា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មយា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ទណ្ឌមោលុព្ភ ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ទណ្ឌបាណិ សក្កោ មំ ឯតទវោច – ‘កីំវាទី សមណោ កិមក្ខាយី’តិ?

“ឯវំ វុត្តេ អហំ, ភិក្ខវេ, ទណ្ឌបាណិំ សក្កំ ឯតទវោចំ – យថាវាទី ខោ, អាវុសោ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ន កេនចិ លោកេ វិគ្គយ្ហ តិដ្ឋតិ, យថា ច បន កា

មេហិ វិសំយុត្តំ វិហរន្តំ តំ ព្រាហ្មណំ អកថំកថឹ ឆិន្នកុក្កុច្ចំ ភវាភវេ វីតតណ្ហំ សញ្ញា នានុសេន្តិ – ឯវំវាទី ខោ អហំ, អាវុសោ, ឯវមក្ខាយី”តិ។ “ឯវំ វុត្តេ ភិក្ខវេ, ទណ្ឌបាណិ សក្កោ សីសំ ឱកម្បេត្វា, ជិវ្ហំ និល្លាឡេត្វា, តិវិសាខំ នលាដិកំ នលាដេ វុដ្ឋាបេត្វា ទណ្ឌមោលុព្ភ បក្កាមី”តិ។

២០១. ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កឹវាទី បន, ភន្តេ, ភគវា សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ន កេនចិ លោកេ វិគ្គយ្ហ តិដ្ឋតិ? កថញ្ច បន, ភន្តេ, ភគវន្តំ កាមេហិ វិសំយុត្តំ វិហរន្តំ តំ ព្រាហ្មណំ អកថំកថឹ ឆិន្នកុក្កុច្ចំ ភវាភវេ វីតតណ្ហំ សញ្ញា នានុសេន្តី”តិ? “យតោនិទានំ, ភិក្ខុ, បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ។ ឯត្ថ ចេ នត្ថិ អភិនន្ទិតព្ពំ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈោសិតព្ពំ។ ឯសេវន្តោ រាគានុសយានំ, ឯសេវន្តោ បដិឃានុសយានំ, ឯសេវន្តោ ទិដ្ឋានុសយានំ , ឯសេវន្តោ វិចិកិច្ឆានុសយានំ, ឯសេវន្តោ មានានុសយានំ, ឯសេវន្តោ ភវរាគានុសយានំ, ឯសេវន្តោ អវិជ្ជានុសយានំ, ឯសេវន្តោ ទណ្ឌាទាន-សត្ថាទាន-កលហ-វិគ្គហ-វិវាទ-តុវំតុវំ-បេសុញ្ញ-មុសាវាទានំ។ ឯត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តី’តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។

២០២. អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – “ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា, វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា, ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘យតោនិទានំ, ភិក្ខុ, បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ។ ឯត្ថ ចេ នត្ថិ អភិនន្ទិតព្ពំ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈោសិតព្ពំ។ ឯសេវន្តោ រាគានុសយានំ...បេ.... ឯត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តី’តិ ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា”តិ? អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ – “អយំ ខោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា មហាកច្ចានោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមា”តិ។

អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាកច្ចានេន សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតទវោចុំ – “ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ កច្ចាន, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘យតោនិទានំ, ភិក្ខុ, បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ។ ឯត្ថ ចេ នត្ថិ អភិនន្ទិតព្ពំ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈោសិតព្ពំ។ ឯសេវន្តោ រាគានុសយានំ...បេ.... ឯត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តី’តិ។ តេសំ នោ, អាវុសោ កច្ចាន, អម្ហាកំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – “យតោនិទានំ, ភិក្ខុ, បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ។ ឯត្ថ ចេ នត្ថិ អភិនន្ទិតព្ពំ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈោសិតព្ពំ។ ឯសេវន្តោ រាគានុសយានំ...បេ.... ឯត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តី”តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យាតិ? តេសំ នោ, អាវុសោ កច្ចាន, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ, បហោតិ ចាយស្មា មហាកច្ចានោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមា’តិ។ វិភជតាយស្មា មហាកច្ចានោ”តិ។

២០៣. “សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ មូលំ, អតិក្កម្ម ខន្ធំ, សាខាបលាសេ សារំ បរិយេសិតព្ពំ មញ្ញេយ្យ; ឯវំសម្បទមិទំ អាយស្មន្តានំ សត្ថរិ សម្មុខីភូតេ, តំ ភគវន្តំ អតិសិត្វា , អម្ហេ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆិតព្ពំ មញ្ញថ។ សោ ហាវុសោ, ភគវា ជានំ ជានាតិ, បស្សំ បស្សតិ, ចក្ខុភូតោ ញាណភូតោ ធម្មភូតោ ព្រហ្មភូតោ, វត្តា បវត្តា, អត្ថស្ស និន្នេតា, អមតស្ស ទាតា, ធម្មស្សាមី តថាគតោ។ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ, យំ ភគវន្តំយេវ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ។ យថា វោ ភគវា ព្យាករេយ្យ តថា នំ ធារេយ្យាថា”តិ។ “អទ្ធាវុសោ កច្ចាន, ភគវា ជានំ ជានាតិ, បស្សំ បស្សតិ, ចក្ខុភូតោ ញាណភូតោ ធម្មភូតោ ព្រហ្មភូតោ, វត្តា បវត្តា, អត្ថស្ស និន្នេតា, អមតស្ស ទាតា, ធម្មស្សាមី តថាគតោ។ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ, យំ ភគវន្តំយេវ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាម។ យថា នោ ភគវា ព្យាករេយ្យ តថា នំ ធារេយ្យាម។ អបិ ចាយស្មា មហាកច្ចានោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ, បហោតិ ចាយស្មា មហាកច្ចានោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ វិភជតាយស្មា មហាកច្ចានោ អគរុំ កត្វា”តិ [អគរុកត្វា (សី.),

អគរុករិត្វា (ស្យា. បី.)]។ “តេន ហាវុសោ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិករោថ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាកច្ចានស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាកច្ចានោ ឯតទវោច –

២០៤. “យំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘យតោនិទានំ, ភិក្ខុ, បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ ។ ឯត្ថ ចេ នត្ថិ អភិនន្ទិតព្ពំ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈោសិតព្ពំ, ឯសេវន្តោ រាគានុសយានំ...បេ.... ឯត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តី’តិ, ឥមស្ស ខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ –

“ចក្ខុញ្ចាវុសោ, បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ, ផស្សបច្ចយា វេទនា, យំ វេទេតិ តំ សញ្ជានាតិ , យំ សញ្ជានាតិ តំ វិតក្កេតិ, យំ វិតក្កេតិ តំ បបញ្ចេតិ, យំ បបញ្ចេតិ តតោនិទានំ បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេសុ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ។ សោតញ្ចាវុសោ, បដិច្ច សទ្ទេ ច ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ...បេ.... ឃានញ្ចាវុសោ, បដិច្ច គន្ធេ ច ឧប្បជ្ជតិ ឃានវិញ្ញាណំ...បេ.... ជិវ្ហញ្ចាវុសោ, បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ...បេ.... កាយញ្ចាវុសោ, បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ...បេ.... មនញ្ចាវុសោ, បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ, តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ, ផស្សបច្ចយា វេទនា, យំ វេទេតិ តំ សញ្ជានាតិ, យំ សញ្ជានាតិ តំ វិតក្កេតិ, យំ វិតក្កេតិ តំ បបញ្ចេតិ, យំ បបញ្ចេតិ តតោនិទានំ បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេសុ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ។

“សោ វតាវុសោ, ចក្ខុស្មឹ សតិ រូបេ សតិ ចក្ខុវិញ្ញាណេ សតិ ផស្សបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ផស្សបញ្ញត្តិយា សតិ វេទនាបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ វេទនាបញ្ញត្តិយា សតិ សញ្ញាបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ សញ្ញាបញ្ញត្តិយា សតិ វិតក្កបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ វិតក្កបញ្ញត្តិយា សតិ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទាចរណបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ សោ វតាវុសោ, សោតស្មឹ សតិ សទ្ទេ សតិ...បេ.... ឃានស្មឹ សតិ គន្ធេ សតិ...បេ.... ជិវ្ហាយ សតិ រសេ សតិ...បេ.... កាយស្មឹ សតិ ផោដ្ឋព្ពេ សតិ...បេ.... មនស្មឹ សតិ ធម្មេ សតិ មនោវិញ្ញាណេ សតិ ផស្សបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ផស្សបញ្ញត្តិយា សតិ វេទនាបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ វេទនាបញ្ញត្តិយា សតិ សញ្ញាបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ សញ្ញាបញ្ញត្តិយា សតិ វិតក្កបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ វិតក្កបញ្ញត្តិយា សតិ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទាចរណបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតាវុសោ, ចក្ខុស្មឹ អសតិ រូបេ អសតិ ចក្ខុវិញ្ញាណេ អសតិ ផស្សបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ផស្សបញ្ញត្តិយា អសតិ វេទនាបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ វេទនាបញ្ញត្តិយា អសតិ សញ្ញាបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ សញ្ញាបញ្ញត្តិយា អសតិ វិតក្កបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ វិតក្កបញ្ញត្តិយា អសតិ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទាចរណបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ សោ វតាវុសោ, សោតស្មឹ អសតិ សទ្ទេ អសតិ...បេ.... ឃានស្មឹ អសតិ គន្ធេ អសតិ...បេ.... ជិវ្ហាយ អសតិ រសេ អសតិ...បេ.... កាយស្មឹ អសតិ ផោដ្ឋព្ពេ អសតិ...បេ.... មនស្មឹ អសតិ ធម្មេ អសតិ មនោវិញ្ញាណេ អសតិ ផស្សបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ផស្សបញ្ញត្តិយា អសតិ វេទនាបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ វេទនាបញ្ញត្តិយា អសតិ សញ្ញាបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ សញ្ញាបញ្ញត្តិយា អសតិ វិតក្កបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ វិតក្កបញ្ញត្តិយា អសតិ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទាចរណបញ្ញត្តឹ បញ្ញាបេស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“យំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘យតោនិទានំ, ភិក្ខុ, បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ ឯត្ថ ចេ នត្ថិ អភិនន្ទិតព្ពំ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈោសិតព្ពំ ឯសេវន្តោ រាគានុសយានំ...បេ.... ឯត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តី’តិ, ឥមស្ស ខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ អាកង្ខមានា ច បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ភគវន្តំយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ។ យថា នោ ភគវា ព្យាករោតិ តថា នំ ធារេយ្យាថា”តិ។

២០៥. អថ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាកច្ចានស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “យំ ខោ នោ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘យតោនិទានំ, ភិក្ខុ, បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ។ ឯត្ថ ចេ នត្ថិ

អភិនន្ទិតព្ពំ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈោសិតព្ពំ។ ឯសេវន្តោ រាគានុសយានំ...បេ.... ឯត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តី’តិ។ តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – “យតោនិទានំ, ភិក្ខុ, បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ។ ឯត្ថ ចេ នត្ថិ អភិនន្ទិតព្ពំ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈោសិតព្ពំ។ ឯសេវន្តោ រាគានុសយានំ, ឯសេវន្តោ បដិឃានុសយានំ, ឯសេវន្តោ ទិដ្ឋានុសយានំ, ឯសេវន្តោ វិចិកិច្ឆានុសយានំ, ឯសេវន្តោ មានានុសយានំ, ឯសេវន្តោ ភវរាគានុសយានំ , ឯសេវន្តោ អវិជ្ជានុសយានំ, ឯសេវន្តោ ទណ្ឌាទាន-សត្ថាទាន-កលហ-វិគ្គហ-វិវាទតុវំតុវំ-បេសុញ្ញ-មុសាវាទានំ។ ឯត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តី”តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា’តិ? តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ, បហោតិ ចាយស្មា មហាកច្ចានោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ, យំនូន មយំ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមា’តិ។ អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមិម្ហ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆិម្ហ។ តេសំ នោ, ភន្តេ, អាយស្មតា មហាកច្ចានេន ឥមេហិ អាការេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ ព្យញ្ជនេហិ អត្ថោ វិភត្តោ”តិ។ “បណ្ឌិតោ, ភិក្ខវេ, មហាកច្ចានោ; មហាបញ្ញោ, ភិក្ខវេ, មហាកច្ចានោ។ មំ ចេបិ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ, អហម្បិ តំ ឯវមេវំ ព្យាករេយ្យំ យថា តំ មហាកច្ចានេន ព្យាកតំ។ ឯសោ ចេវេតស្ស អត្ថោ។ ឯវញ្ច [ឯវមេវ ច (ក.)] នំ ធារេថា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, បុរិសោ ជិឃច្ឆាទុព្ពល្យបរេតោ មធុបិណ្ឌិកំ អធិគច្ឆេយ្យ, សោ យតោ យតោ សាយេយ្យ, លភេថេវ សាទុរសំ អសេចនកំ។ ឯវមេវ ខោ, ភន្តេ, ចេតសោ ភិក្ខុ ទព្ពជាតិកោ, យតោ យតោ ឥមស្ស ធម្មបរិយាយស្ស បញ្ញាយ អត្ថំ ឧបបរិក្ខេយ្យ, លភេថេវ អត្តមនតំ, លភេថេវ ចេតសោ បសាទំ។ កោ នាមោ អយំ [កោ នាមាយំ (ស្យា.)], ភន្តេ, ធម្មបរិយាយោ”តិ? “តស្មាតិហ ត្វំ, អានន្ទ, ឥមំ ធម្មបរិយាយំ មធុបិណ្ឌិកបរិយាយោ ត្វេវ នំ ធារេហី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

មធុបិណ្ឌិកសុត្តំ និដ្ឋិតំ អដ្ឋមំ។

៩. ទ្វេធាវិតក្កសុត្តំ

២០៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“បុព្ពេវ មេ, ភិក្ខវេ, សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ ទ្វិធា កត្វា ទ្វិធា កត្វា វិតក្កេ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, យោ ចាយំ កាមវិតក្កោ យោ ច ព្យាបាទវិតក្កោ យោ ច វិហិំសាវិតក្កោ – ឥមំ ឯកំ ភាគមកាសិំ ; យោ ចាយំ នេក្ខម្មវិតក្កោ យោ ច អព្យាបាទវិតក្កោ យោ ច អវិហិំសាវិតក្កោ – ឥមំ ទុតិយំ ភាគមកាសិំ។

២០៧. “តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯវំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ។ សោ ឯវំ បជានាមិ – ‘ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ កាមវិតក្កោ។ សោ ច ខោ អត្តព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ, បរព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ, ឧភយព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ, បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្ពានសំវត្តនិកោ’ [អនិព្ពានសំវត្តនិកោ”តិ (?)]។ ‘អត្តព្យាពាធាយ សំវត្តតី’តិបិ មេ, ភិក្ខវេ, បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ; ‘បរព្យាពាធាយ សំវត្តតី’តិបិ មេ, ភិក្ខវេ, បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ; ‘ឧភយព្យាពាធាយ សំវត្តតី’តិបិ មេ, ភិក្ខវេ, បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ; ‘បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្ពានសំវត្តនិកោ’តិបិ មេ, ភិក្ខវេ, បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, ឧប្បន្នុប្បន្នំ កាមវិតក្កំ បជហមេវ [អតីតកាលិកកិរិយាបទានិយេវ] វិនោទមេវ [អតីតកាលិកកិរិយាបទានិយេវ] ព្យន្តមេវ [ព្យន្តេវ (សី. ស្យា. បី.)] នំ អកាសិំ។

២០៨. “តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯវំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ ព្យាបាទវិតក្កោ...បេ.... ឧប្បជ្ជតិ វិហិំសាវិតក្កោ។ សោ ឯវំ បជានាមិ – ‘ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ វិហិំសាវិតក្កោ។ សោ ច ខោ អត្តព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ, បរព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ, ឧភយព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ, បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាត

បត្តិកោ អនិព្ពានសំវត្តនិកោ’។ ‘អត្តព្យាពាធាយ សំវត្តតី’តិបិ មេ, ភិក្ខវេ, បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ; ‘បរព្យាពាធាយ សំវត្តតី’តិបិ មេ, ភិក្ខវេ, បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ; ‘ឧភយព្យាពាធាយ សំវត្តតី’តិបិ មេ, ភិក្ខវេ, បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ; ‘បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្ពានសំវត្តនិកោ’តិបិ មេ, ភិក្ខវេ, បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, ឧប្បន្នុប្បន្នំ វិហឹសាវិតក្កំ បជហមេវ វិនោទមេវ ព្យន្តមេវ នំ អកាសឹ។

“យញ្ញទេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុលមនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ, តថា តថា នតិ ហោតិ ចេតសោ។ កាមវិតក្កំ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុលមនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ, បហាសិ នេក្ខម្មវិតក្កំ, កាមវិតក្កំ ពហុលមកាសិ, តស្ស តំ កាមវិតក្កាយ ចិត្តំ នមតិ។ ព្យាបាទវិតក្កំ ចេ, ភិក្ខវេ...បេ.... វិហឹសាវិតក្កំ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុលមនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ, បហាសិ អវិហឹសាវិតក្កំ, វិហឹសាវិតក្កំ ពហុលមកាសិ, តស្ស តំ វិហឹសាវិតក្កាយ ចិត្តំ នមតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ សរទសមយេ កិដ្ឋសម្ពាធេ គោបាលកោ គាវោ រក្ខេយ្យ។ សោ តា គាវោ តតោ តតោ ទណ្ឌេន អាកោដេយ្យ បដិកោដេយ្យ សន្និរុន្ធេយ្យ សន្និវារេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? បស្សតិ ហិ សោ, ភិក្ខវេ, គោបាលកោ តតោនិទានំ វធំ វា ពន្ធនំ វា ជានឹ វា គរហំ វា។ ឯវមេវ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, អទ្ទសំ អកុសលានំ ធម្មានំ អាទីនវំ ឱការំ សំកិលេសំ, កុសលានំ ធម្មានំ នេក្ខម្មេ អានិសំសំ វោទានបក្ខំ។

២០៩. “តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯវំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ នេក្ខម្មវិតក្កោ។ សោ ឯវំ បជានាមិ – ‘ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ នេក្ខម្មវិតក្កោ។ សោ ច ខោ នេវត្តព្យាពាធាយ សំវត្តតិ, ន បរព្យាពាធាយ សំវត្តតិ, ន ឧភយព្យាពាធាយ សំវត្តតិ, បញ្ញាវុទ្ធិកោ អវិឃាតបក្ខិកោ និព្ពានសំវត្តនិកោ’។ រត្តឹ ចេបិ នំ, ភិក្ខវេ, អនុវិតក្កេយ្យំ អនុវិចារេយ្យំ, នេវ តតោនិទានំ ភយំ សមនុបស្សាមិ។ ទិវសំ ចេបិ នំ, ភិក្ខវេ, អនុវិតក្កេយ្យំ អនុវិចារេយ្យំ, នេវ តតោនិទានំ ភយំ សមនុបស្សាមិ។ រត្តិន្ទិវំ ចេបិ នំ, ភិក្ខវេ, អនុវិតក្កេយ្យំ អនុវិចារេយ្យំ, នេវ តតោនិទានំ ភយំ សមនុបស្សាមិ។ អបិ ច ខោ មេ អតិចិរំ អនុវិតក្កយតោ អនុវិចារយតោ កាយោ កិលមេយ្យ ។ កាយេ កិលន្តេ [កិលមន្តេ (ក.)] ចិត្តំ ឧហញ្ញេយ្យ។ ឧហតេ ចិត្តេ អារា ចិត្តំ សមាធិម្ហាតិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សណ្ឋបេមិ សន្និសាទេមិ ឯកោទឹ ករោមិ [ឯកោទិ ករោមិ (បី.)] សមាទហាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘មា មេ ចិត្តំ ឧហញ្ញី’តិ [ឧគ្ឃាដីតិ (ស្យា. ក.), ឧហនីតិ (បី.)]។

២១០. “តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯវំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ អព្យាបាទវិតក្កោ...បេ.... ឧប្បជ្ជតិ អវិហឹសាវិតក្កោ។ សោ ឯវំ បជានាមិ – ‘ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ អវិហឹសាវិតក្កោ។ សោ ច ខោ នេវត្តព្យាពាធាយ សំវត្តតិ, ន បរព្យាពាធាយ សំវត្តតិ, ន ឧភយព្យាពាធាយ សំវត្តតិ, បញ្ញាវុទ្ធិកោ អវិឃាតបក្ខិកោ និព្ពានសំវត្តនិកោ’។ រត្តឹ ចេបិ នំ, ភិក្ខវេ, អនុវិតក្កេយ្យំ អនុវិចារេយ្យំ, នេវ តតោនិទានំ ភយំ សមនុបស្សាមិ។ ទិវសំ ចេបិ នំ, ភិក្ខវេ, អនុវិតក្កេយ្យំ អនុវិចារេយ្យំ, នេវ តតោនិទានំ ភយំ សមនុបស្សាមិ។ រត្តិន្ទិវំ ចេបិ នំ, ភិក្ខវេ, អនុវិតក្កេយ្យំ អនុវិចារេយ្យំ, នេវ តតោនិទានំ ភយំ សមនុបស្សាមិ។ អបិ ច ខោ មេ អតិចិរំ អនុវិតក្កយតោ អនុវិចារយតោ កាយោ កិលមេយ្យ។ កាយេ កិលន្តេ ចិត្តំ ឧហញ្ញេយ្យ។ ឧហតេ ចិត្តេ អារា ចិត្តំ សមាធិម្ហាតិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សណ្ឋបេមិ, សន្និសាទេមិ, ឯកោទឹ ករោមិ សមាទហាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘មា មេ ចិត្តំ ឧហញ្ញី’តិ។

“យញ្ញទេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុលមនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ, តថា តថា នតិ ហោតិ ចេតសោ។ នេក្ខម្មវិតក្កញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុលមនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ, បហាសិ កាមវិតក្កំ, នេក្ខម្មវិតក្កំ ពហុលមកាសិ, តស្សំ តំ នេក្ខម្មវិតក្កាយ ចិត្តំ នមតិ។ អព្យាបាទវិតក្កញ្ចេ, ភិក្ខវេ...បេ.... អវិហឹសាវិតក្កញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុលមនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ, បហាសិ វិហឹសាវិតក្កំ, អវិហឹសាវិតក្កំ ពហុលមកាសិ, តស្ស តំ អវិហឹសាវិតក្កាយ ចិត្តំ នមតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ សព្ពសស្សេសុ គាមន្តសម្ភតេសុ គោបាលកោ គាវោ រក្ខេយ្យ, តស្ស រុក្ខមូលគតស្ស វា អព្ភោកាសគតស្ស វា សតិករណីយមេវ ហោតិ – ‘ឯតា [ឯតេ (ក.)] គាវោ’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សតិករណីយមេវ អហោសិ – ‘ឯតេ ធម្មា’តិ។

២១១. “អារទ្ធំ ខោ បន មេ, ភិក្ខវេ, វីរិយំ អហោសិ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា , បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហាសឹ សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេសឹ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ, តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធឹ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។

២១២. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។ សេយ្យថិទំ, ឯកម្បិ ជាតិំ...បេ.... ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។ អយំ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, រត្តិយា បឋមេ យាមេ បឋមា វិជ្ជា អធិគតា; អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា; តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ; យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។

២១៣. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ...បេ.... ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា...បេ.... ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ, យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាមិ។ អយំ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, រត្តិយា មជ្ឈិមេ យាមេ ទុតិយា វិជ្ជា អធិគតា; អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា; តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ; យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។

២១៤. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ ។ ‘ឥមេ អាសវា’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ អាសវសមុទយោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ អាសវនិរោធោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ។ តស្ស មេ ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ, វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ អហោសិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ អព្ភញ្ញាសិំ។ អយំ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, រត្តិយា បច្ឆិមេ យាមេ តតិយា វិជ្ជា អធិគតា; អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា; តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ; យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។

២១៥. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អរញ្ញេ បវនេ មហន្តំ និន្នំ បល្លលំ។ តមេនំ មហាមិគសង្ឃោ ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យ។ តស្ស កោចិទេវ បុរិសោ ឧប្បជ្ជេយ្យ អនត្ថកាមោ អហិតកាមោ អយោគក្ខេមកាមោ។ សោ យ្វាស្ស មគ្គោ ខេមោ សោវត្ថិកោ បីតិគមនីយោ តំ មគ្គំ បិទហេយ្យ, វិវរេយ្យ កុម្មគ្គំ, ឱទហេយ្យ ឱកចរំ, ឋបេយ្យ ឱកចារិកំ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មហាមិគសង្ឃោ អបរេន សមយេន អនយព្យសនំ [អនយព្យសនំ តនុត្តំ (សី. ស្យា. បី.)] អាបជ្ជេយ្យ។ តស្សេវ ខោ បន, ភិក្ខវេ, មហតោ មិគសង្ឃស្ស កោចិទេវ បុរិសោ ឧប្បជ្ជេយ្យ អត្ថកាមោ ហិតកាមោ យោគក្ខេមកាមោ។ សោ យ្វាស្ស មគ្គោ ខេមោ សោវត្ថិកោ បីតិគមនីយោ តំ មគ្គំ វិវរេយ្យ, បិទហេយ្យ កុម្មគ្គំ, ឩហនេយ្យ ឱកចរំ, នាសេយ្យ ឱកចារិកំ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មហាមិគសង្ឃោ អបរេន សមយេន វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជេយ្យ។

“ឧបមា ខោ មេ អយំ, ភិក្ខវេ, កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ ។ អយំ ចេវេត្ថ អត្ថោ – មហន្តំ និន្នំ បល្លលន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ។ មហាមិគសង្ឃោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តានមេតំ អធិវចនំ។ បុរិសោ អនត្ថកាមោ អហិតកាមោ អយោគក្ខេមកាមោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, មារស្សេតំ បាបិមតោ អធិវចនំ។ កុម្មគ្គោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋង្គិកស្សេតំ មិច្ឆាមគ្គស្ស អធិវចនំ, សេយ្យថិទំ – មិច្ឆាទិដ្ឋិយា មិច្ឆាសង្កប្បស្ស មិច្ឆាវាចាយ មិច្ឆាកម្មន្តស្ស មិច្ឆាអាជីវស្ស មិច្ឆាវាយាមស្ស មិច្ឆាសតិយា មិច្ឆាសមាធិស្ស។ ឱកចរោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, នន្ទីរាគស្សេតំ អធិវចនំ។ ឱកចារិកាតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាយេតំ អធិវចនំ។ បុរិសោ អត្ថកាមោ ហិតកាមោ យោគក្ខេមកាមោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ ខេមោ មគ្គោ សោវត្ថិកោ បីតិគមនីយោតិ ខោ , ភិក្ខវេ, អរិយស្សេតំ អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស អធិវចនំ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិយា សម្មាសង្កប្បស្ស សម្មាវាចាយ សម្មាកម្មន្តស្ស សម្មាអាជីវស្ស សម្មាវាយាមស្ស សម្មាសតិយា សម្មាសមាធិស្ស។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, វិវដោ មយា ខេមោ មគ្គោ សោវត្ថិកោ បីតិគមនីយោ, បិហិតោ កុម្មគ្គោ, ឩហតោ ឱកចរោ, នាសិតា ឱកចារិកា។ យំ, ភិក្ខវេ, សត្ថារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អនុកម្បកេន អនុកម្បំ ឧបាទាយ, កតំ វោ តំ មយា។ ឯតានិ, ភិក្ខវេ , រុក្ខមូលានិ, ឯតានិ សុញ្ញាគារានិ; ឈាយថ, ភិក្ខវេ, មា បមាទត្ថ; មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

ទ្វេធាវិតក្កសុត្តំ និដ្ឋិតំ នវមំ។

១០. វិតក្កសណ្ឋានសុត្តំ

២១៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“អធិចិត្តមនុយុត្តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា បញ្ច និមិត្តានិ កាលេន កាលំ មនសិ កាតព្ពានិ។ កតមានិ បញ្ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យំ និមិត្តំ អាគម្ម យំ និមិត្តំ មនសិករោតោ ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តម្ហា និមិត្តា អញ្ញំ និមិត្តំ មនសិ កាតព្ពំ កុសលូបសំហិតំ។ តស្ស តម្ហា និមិត្តា អញ្ញំ និមិត្តំ មនសិករោតោ កុសលូបសំហិតំ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ [ឯកោទិភោតិ (ស្យា. ក.)] សមាធិយតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទក្ខោ បលគណ្ឌោ វា បលគណ្ឌន្តេវាសី វា សុខុមាយ អាណិយា ឱឡារិកំ អាណិំ អភិនិហនេយ្យ អភិនីហរេយ្យ អភិនិវត្តេយ្យ [អភិនិវជ្ជេយ្យ (សី. បី.)]; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យំ និមិត្តំ អាគម្ម យំ និមិត្តំ មនសិករោតោ ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តម្ហា និមិត្តា អញ្ញំ និមិត្តំ មនសិ កាតព្ពំ កុសលូបសំហិតំ។ តស្ស តម្ហា និមិត្តា អញ្ញំ និមិត្តំ មនសិករោតោ កុសលូបសំហិតំ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។

២១៧. “តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តម្ហា និមិត្តា អញ្ញំ និមិត្តំ មនសិករោតោ កុសលូបសំហិតំ ឧប្បជ្ជន្តេវ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំ វិតក្កានំ អាទីនវោ ឧបបរិក្ខិតព្ពោ – ‘ឥតិបិមេ វិតក្កា អកុសលា, ឥតិបិមេ វិតក្កា សាវជ្ជា, ឥតិបិមេ វិតក្កា ទុក្ខវិបាកា’តិ។ តស្ស តេសំ វិតក្កានំ អាទីនវំ ឧបបរិក្ខតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ អហិកុណបេន វា កុក្កុរកុណបេន វា មនុស្សកុណបេន វា កណ្ឋេ អាសត្តេន អដ្ដិយេយ្យ ហរាយេយ្យ ជិគុច្ឆេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្ស ចេ ភិក្ខុនោ តម្ហាបិ និមិត្តា អញ្ញំ និមិត្តំ មនសិករោតោ កុសលូបសំហិតំ ឧប្បជ្ជន្តេវ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំ វិតក្កានំ អាទីនវោ ឧបបរិក្ខិតព្ពោ – ‘ឥតិបិមេ វិតក្កា អកុសលា, ឥតិបិមេ វិតក្កា សាវជ្ជា, ឥតិបិមេ វិតក្កា ទុក្ខវិបាកា’តិ។ តស្ស តេសំ វិតក្កានំ អាទីនវំ ឧបបរិក្ខតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។

២១៨. “តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តេសម្បិ វិតក្កានំ អាទីនវំ ឧបបរិក្ខតោ ឧប្បជ្ជន្តេវ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំ វិតក្កានំ អសតិអមនសិការោ អាបជ្ជិតព្ពោ។ តស្ស តេសំ វិតក្កានំ អសតិអមនសិការំ អាបជ្ជតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុមា បុរិសោ អាបាថគតានំ រូបានំ អទស្សនកាមោ អស្ស; សោ និមីលេយ្យ វា អញ្ញេន វា អបលោកេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្ស ចេ ភិក្ខុនោ តេសម្បិ វិតក្កានំ អាទីនវំ ឧបបរិក្ខតោ ឧប្បជ្ជន្តេវ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ, តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។

២១៩. “តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តេសម្បិ វិតក្កានំ អសតិអមនសិការំ អាបជ្ជតោ ឧប្បជ្ជន្តេវ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំ វិតក្កានំ វិតក្កសង្ខារសណ្ឋានំ មនសិកាតព្ពំ។ តស្ស តេសំ វិតក្កានំ វិតក្កសង្ខារសណ្ឋានំ មនសិករោតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ សីឃំ

គច្ឆេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘កឹ នុ ខោ អហំ សីឃំ គច្ឆាមិ? យំនូនាហំ សណិកំ គច្ឆេយ្យ’ន្តិ។ សោ សណិកំ គច្ឆេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘កឹ នុ ខោ អហំ សណិកំ គច្ឆាមិ? យំនូនាហំ តិដ្ឋេយ្យ’ន្តិ។ សោ តិដ្ឋេយ្យ ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘កឹ នុ ខោ អហំ ឋិតោ? យំនូនាហំ និសីទេយ្យ’ន្តិ។ សោ និសីទេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘កឹ នុ ខោ អហំ និសិន្នោ? យំនូនាហំ និបជ្ជេយ្យ’ន្តិ។ សោ និបជ្ជេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឱឡារិកំ ឱឡារិកំ ឥរិយាបថំ អភិនិវជ្ជេត្វា [អភិនិស្សជ្ជេត្វា (ស្យា.)] សុខុមំ សុខុមំ ឥរិយាបថំ កប្បេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្ស ចេ ភិក្ខុនោ តេសម្បិ វិតក្កានំ អសតិអមនសិការំ អាបជ្ជតោ ឧប្បជ្ជន្តេវ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។

២២០. “តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តេសម្បិ វិតក្កានំ វិតក្កសង្ខារសណ្ឋានំ មនសិករោតោ ឧប្បជ្ជន្តេវ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ទន្តេភិទន្តមាធាយ [ទន្តេ + អភិទន្តំ + អាធាយាតិ ដីកាយំ បទច្ឆេទោ, ទន្តេភីតិ បនេត្ថ ករណត្ថោ យុត្តោ វិយ ទិស្សតិ] ជិវ្ហាយ តាលុំ អាហច្ច ចេតសា ចិត្តំ អភិនិគ្គណ្ហិតព្ពំ អភិនិប្បីឡេតព្ពំ អភិសន្តាបេតព្ពំ ។ តស្ស ទន្តេភិទន្តមាធាយ ជិវ្ហាយ តាលុំ អាហច្ច ចេតសា ចិត្តំ អភិនិគ្គណ្ហតោ អភិនិប្បីឡយតោ អភិសន្តាបយតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ពលវា បុរិសោ ទុព្ពលតរំ បុរិសំ សីសេ វា គលេ វា ខន្ធេ វា គហេត្វា អភិនិគ្គណ្ហេយ្យ អភិនិប្បីឡេយ្យ អភិសន្តាបេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្ស ចេ ភិក្ខុនោ តេសម្បិ វិតក្កានំ វិតក្កសង្ខារសណ្ឋានំ មនសិករោតោ ឧប្បជ្ជន្តេវ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ទន្តេភិទន្តមាធាយ ជិវ្ហាយ តាលុំ អាហច្ច ចេតសា ចិត្តំ អភិនិគ្គណ្ហិតព្ពំ អភិនិប្បីឡេតព្ពំ អភិសន្តាបេតព្ពំ។ តស្ស ទន្តេភិទន្តមាធាយ ជិវ្ហាយ តាលុំ អាហច្ច ចេតសា ចិត្តំ អភិនិគ្គណ្ហតោ អភិនិប្បីឡយតោ អភិសន្តាបយតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។

២២១. “យតោ ខោ [យតោ ច ខោ (ស្យា. ក.)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យំ និមិត្តំ អាគម្ម យំ និមិត្តំ មនសិករោតោ ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ, តស្ស តម្ហា និមិត្តា អញ្ញំ និមិត្តំ មនសិករោតោ កុសលូបសំហិតំ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ តេសម្បិ វិតក្កានំ អាទីនវំ ឧបបរិក្ខតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ តេសម្បិ វិតក្កានំ អសតិអមនសិការំ អាបជ្ជតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ តេសម្បិ វិតក្កានំ វិតក្កសង្ខារសណ្ឋានំ មនសិករោតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ ទន្តេភិទន្តមាធាយ ជិវ្ហាយ តាលុំ អាហច្ច ចេតសា ចិត្តំ អភិនិគ្គណ្ហតោ អភិនិប្បីឡយតោ អភិសន្តាបយតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសំហិតាបិ ទោសូបសំហិតាបិ មោហូបសំហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វសី វិតក្កបរិយាយបថេសុ។ យំ វិតក្កំ អាកង្ខិស្សតិ តំ វិតក្កំ វិតក្កេស្សតិ, យំ វិតក្កំ នាកង្ខិស្សតិ ន តំ វិតក្កំ វិតក្កេស្សតិ។ អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ, វិវត្តយិ [វាវត្តយិ (សី. បី.)] សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

វិតក្កសណ្ឋានសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទសមំ។

សីហនាទវគ្គោ និដ្ឋិតោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចូឡសីហនាទលោមហំសវរោ, មហាចូឡទុក្ខក្ខន្ធអនុមានិកសុត្តំ;
ខិលបត្ថមធុបិណ្ឌិកទ្វិធាវិតក្ក, បញ្ចនិមិត្តកថា បុន វគ្គោ។

៣. ឱបម្មវគ្គោ

១. កកចូបមសុត្តំ

២២២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា មោឡិយផគ្គុនោ ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិំ អតិវេលំ សំសដ្ឋោ វិហរតិ។ ឯវំ សំសដ្ឋោ អាយស្មា មោឡិយផគ្គុនោ ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិំ វិហរតិ – សចេ កោចិ ភិក្ខុ អាយស្មតោ មោឡិយផគ្គុនស្ស សម្មុខា តាសំ ភិក្ខុនីនំ អវណ្ណំ ភាសតិ, តេនាយស្មា មោឡិយផគ្គុនោ កុបិតោ អនត្តមនោ អធិករណម្បិ ករោតិ។ សចេ បន កោចិ ភិក្ខុ តាសំ ភិក្ខុនីនំ សម្មុខា អាយស្មតោ មោឡិយផគ្គុនស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, តេន តា ភិក្ខុនិយោ កុបិតា អនត្តមនា អធិករណម្បិ ករោន្តិ។ ឯវំ សំសដ្ឋោ អាយស្មា មោឡិយផគ្គុនោ ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិំ វិហរតិ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អាយស្មា, ភន្តេ, មោឡិយផគ្គុនោ ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិំ អតិវេលំ សំសដ្ឋោ វិហរតិ។ ឯវំ សំសដ្ឋោ, ភន្តេ, អាយស្មា មោឡិយផគ្គុនោ ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិំ វិហរតិ – សចេ កោចិ ភិក្ខុ អាយស្មតោ មោឡិយផគ្គុនស្ស សម្មុខា តាសំ ភិក្ខុនីនំ អវណ្ណំ ភាសតិ, តេនាយស្មា មោឡិយផគ្គុនោ កុបិតោ អនត្តមនោ អធិករណម្បិ ករោតិ។ សចេ បន កោចិ ភិក្ខុ តាសំ ភិក្ខុនីនំ សម្មុខា អាយស្មតោ មោឡិយផគ្គុនស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, តេន តា ភិក្ខុនិយោ កុបិតា អនត្តមនា អធិករណម្បិ ករោន្តិ។ ឯវំ សំសដ្ឋោ, ភន្តេ, អាយស្មា មោឡិយផគ្គុនោ ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិំ វិហរតី”តិ។

២២៣. អថ ខោ ភគវា អញ្ញតរំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ , ភិក្ខុ, មម វចនេន មោឡិយផគ្គុនំ ភិក្ខុំ អាមន្តេហិ – ‘សត្ថា តំ, អាវុសោ ផគ្គុន, អាមន្តេតី’”តិ។ “ឯវំ , ភន្តេ”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ បដិស្សុត្វា យេនាយស្មា មោឡិយផគ្គុនោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មោឡិយផគ្គុនំ ឯតទវោច – “សត្ថា តំ, អាវុសោ ផគ្គុន, អាមន្តេតី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ អាយស្មា មោឡិយផគ្គុនោ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ មោឡិយផគ្គុនំ ភគវា ឯតទវោច –

“សច្ចំ កិរ ត្វំ, ផគ្គុន, ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិំ អតិវេលំ សំសដ្ឋោ វិហរសិ? ឯវំ សំសដ្ឋោ កិរ ត្វំ, ផគ្គុន, ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិំ វិហរសិ – សចេ កោចិ ភិក្ខុ តុយ្ហំ សម្មុខា តាសំ ភិក្ខុនីនំ អវណ្ណំ ភាសតិ, តេន ត្វំ កុបិតោ អនត្តមនោ អធិករណម្បិ ករោសិ។ សចេ បន កោចិ ភិក្ខុ តាសំ ភិក្ខុនីនំ សម្មុខា តុយ្ហំ អវណ្ណំ ភាសតិ, តេន តា ភិក្ខុនិយោ កុបិតា អនត្តមនា អធិករណម្បិ ករោន្តិ។ ឯវំ សំសដ្ឋោ កិរ ត្វំ, ផគ្គុន, ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិំ វិហរសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”តិ។ “ននុ ត្វំ, ផគ្គុន, កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”តិ។

២២៤. “ន ខោ តេ ឯតំ, ផគ្គុន, បតិរូបំ កុលបុត្តស្ស សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតស្ស, យំ ត្វំ ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិំ អតិវេលំ សំសដ្ឋោ វិហរេយ្យាសិ។ តស្មាតិហ, ផគ្គុន, តវ ចេបិ កោចិ សម្មុខា តាសំ ភិក្ខុនីនំ អវណ្ណំ ភាសេយ្យ, តត្រាបិ ត្វំ, ផគ្គុន, យេ គេហសិតា [គេហស្សិតា (?)] ឆន្ទា យេ គេហសិតា វិតក្កា តេ បជហេយ្យាសិ។ តត្រាបិ តេ, ផគ្គុន, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ន ចេវ មេ ចិត្តំ វិបរិណតំ ភវិស្សតិ, ន ច បាបិកំ វាចំ និច្ឆារេស្សាមិ, ហិតានុកម្បី ច វិហរិស្សាមិ មេត្តចិត្តោ, ន ទោសន្តរោ’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, ផគ្គុន, សិក្ខិតព្ពំ។

“តស្មាតិហ, ផគ្គុន, តវ ចេបិ កោចិ សម្មុខា តាសំ ភិក្ខុនីនំ បាណិនា បហារំ ទទេយ្យ, លេឌ្ឌុនា បហារំ ទទេយ្យ, ទណ្ឌេន បហារំ ទទេយ្យ, សត្ថេន បហារំ ទទេយ្យ។ តត្រាបិ ត្វំ, ផគ្គុន, យេ គេហសិតា ឆន្ទា យេ គេហសិតា វិតក្កា តេ បជហេយ្យាសិ។ តត្រាបិ តេ, ផគ្គុន, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ ‘ន ចេវ មេ ចិត្តំ វិបរិណតំ ភវិស្សតិ, ន ច បាបិកំ វាចំ និច្ឆារេស្សាមិ, ហិតានុកម្បី ច វិហរិស្សាមិ មេត្តចិត្តោ, ន ទោសន្តរោ’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, ផគ្គុន, សិក្ខិតព្ពំ។

“តស្មាតិហ, ផគ្គុន, តវ ចេបិ កោចិ សម្មុខា អវណ្ណំ ភាសេយ្យ, តត្រាបិ ត្វំ, ផគ្គុន , យេ គេហសិតា ឆន្ទា យេ គេហសិតា វិតក្កា តេ បជហេយ្យាសិ។ តត្រាបិ តេ, ផគ្គុន, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ ‘ន ចេវ មេ ចិត្តំ វិបរិណតំ ភវិស្សតិ, ន ច បាបិកំ វាចំ និច្ឆារេស្សាមិ, ហិតានុកម្បី ច វិហរិស្សាមិ មេត្តចិត្តោ, ន ទោសន្តរោ’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, ផគ្គុន, សិក្ខិតព្ពំ។

“តស្មាតិហ, ផគ្គុន, តវ ចេបិ កោចិ បាណិនា បហារំ ទទេយ្យ, លេឌ្ឌុនា បហារំ ទទេយ្យ, ទណ្ឌេន បហារំ ទទេយ្យ, សត្ថេន បហារំ ទទេយ្យ, តត្រាបិ ត្វំ, ផគ្គុន, យេ គេហសិតា ឆន្ទា យេ គេហសិតា វិតក្កា តេ បជហេយ្យាសិ។ តត្រាបិ តេ, ផគ្គុន, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ ‘ន ចេវ មេ ចិត្តំ វិបរិណតំ ភវិស្សតិ, ន ច បាបិកំ វាចំ និច្ឆារេស្សាមិ, ហិតានុកម្បី ច វិហរិស្សាមិ មេត្តចិត្តោ, ន ទោសន្តរោ’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, ផគ្គុន, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។

២២៥. អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អារាធយិំសុ វត មេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឯកំ សមយំ ចិត្តំ។ ឥធាហំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ អាមន្តេសិំ – អហំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯកាសនភោជនំ ភុញ្ជាមិ។ ឯកាសនភោជនំ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, ភុញ្ជមានោ អប្បាពាធតញ្ច សញ្ជានាមិ អប្បាតង្កតញ្ច លហុដ្ឋានញ្ច ពលញ្ច ផាសុវិហារញ្ច។ ឯថ តុម្ហេបិ, ភិក្ខវេ, ឯកាសនភោជនំ ភុញ្ជថ។ ឯកាសនភោជនំ ខោ, ភិក្ខវេ, តុម្ហេបិ ភុញ្ជមានា អប្បាពាធតញ្ច សញ្ជានិស្សថ អប្បាតង្កតញ្ច លហុដ្ឋានញ្ច ពលញ្ច ផាសុវិហារញ្ចាតិ។ ន មេ, ភិក្ខវេ, តេសុ ភិក្ខូសុ អនុសាសនី ករណីយា អហោសិ; សតុប្បាទករណីយមេវ មេ, ភិក្ខវេ, តេសុ ភិក្ខូសុ អហោសិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, សុភូមិយំ ចតុមហាបថេ អាជញ្ញរថោ យុត្តោ អស្ស ឋិតោ ឱធស្តបតោទោ។ តមេនំ ទក្ខោ យោគ្គាចរិយោ អស្សទម្មសារថិ អភិរុហិត្វា, វាមេន ហត្ថេន រស្មិយោ គហេត្វា, ទក្ខិណេន ហត្ថេន បតោទំ គហេត្វា, យេនិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ សារេយ្យបិ បច្ចាសារេយ្យបិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ន មេ តេសុ ភិក្ខូសុ អនុសាសនី ករណីយា អហោសិ, សតុប្បាទករណីយមេវ មេ, ភិក្ខវេ, តេសុ ភិក្ខូសុ អហោសិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, តុម្ហេបិ អកុសលំ បជហថ, កុសលេសុ ធម្មេសុ អាយោគំ ករោថ។ ឯវញ្ហិ តុម្ហេបិ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សថ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, គាមស្ស វា និគមស្ស វា អវិទូរេ មហន្តំ សាលវនំ។ តញ្ចស្ស ឯឡណ្ឌេហិ សញ្ឆន្នំ។ តស្ស កោចិទេវ បុរិសោ ឧប្បជ្ជេយ្យ អត្ថកាមោ ហិតកាមោ យោគក្ខេមកាមោ។ សោ យា តា សាលលដ្ឋិយោ កុដិលា ឱជាបហរណិយោ [ឱជហរណិយោ (ក.)] តា ឆេត្វា [តច្ឆេត្វា (សី. ស្យា. បី.)] ពហិទ្ធា នីហរេយ្យ, អន្តោវនំ សុវិសោធិតំ វិសោធេយ្យ។ យា បន តា សាលលដ្ឋិយោ ឧជុកា សុជាតា តា សម្មា បរិហរេយ្យ។ ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, សាលវនំ អបរេន សមយេន វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, តុម្ហេបិ អកុសលំ បជហថ, កុសលេសុ ធម្មេសុ អាយោគំ ករោថ។ ឯវញ្ហិ តុម្ហេបិ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សថ។

២២៦. “ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, ឥមិស្សាយេវ សាវត្ថិយា វេទេហិកា នាម គហបតានី អហោសិ។ វេទេហិកាយ, ភិក្ខវេ, គហបតានិយា ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘សោរតា វេទេហិកា គហបតានី, និវាតា វេទេហិកា គហបតានី, ឧបសន្តា វេទេហិកា គហបតានី’តិ។ វេទេហិកាយ ខោ បន, ភិក្ខវេ, គហបតានិយា កាឡី នាម ទាសី អហោសិ ទក្ខា អនលសា សុសំវិហិតកម្មន្តា។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, កាឡិយា ទាសិយា ឯតទហោសិ – ‘មយ្ហំ ខោ អយ្យាយ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – “សោរតា វេទេហិកា គហបតានី, និវាតា វេទេហិកា គហបតានី, ឧបសន្តា វេទេហិកា គហបតានី”តិ។ កឹ នុ ខោ មេ អយ្យា សន្តំយេវ នុ ខោ អជ្ឈត្តំ កោបំ ន បាតុករោតិ ឧទាហុ អសន្តំ ឧទាហុ មយ្ហមេវេតេ [មយ្ហេវេតេ (សី. បី.)] កម្មន្តា សុសំវិហិតា យេន មេ អយ្យា សន្តំយេវ អជ្ឈត្តំ កោបំ ន បាតុករោតិ, នោ អសន្តំ? យំនូនាហំ អយ្យំ វីមំសេយ្យ’ន្តិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, កាឡី ទាសី ទិវា ឧដ្ឋាសិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វេទេហិកា គហបតានី កាឡឹ ទាសឹ ឯតទវោច – ‘ហេ ជេ កាឡី’តិ។ ‘កឹ, អយ្យេ’តិ? ‘កឹ, ជេ, ទិវា ឧដ្ឋាសី’តិ? ‘ន ខ្វយ្យេ [ន ខោ អយ្យេ (សី. បី.)], កិញ្ចី’តិ។ ‘នោ វត រេ កិញ្ចិ, បាបិ ទាសិ [បាបទាសិ (ស្យា. ក.)], ទិវា ឧដ្ឋាសី’តិ កុបិតា អនត្តមនា ភាកុដិំ [ភូកុដិំ (សី. បី.), ភកុដិំ (ស្យា.)] អកាសិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, កាឡិយា ទាសិយា ឯតទហោសិ – ‘សន្តំយេវ ខោ មេ អយ្យា អជ្ឈត្តំ កោបំ ន បាតុករោតិ, នោ អសន្តំ; មយ្ហមេវេតេ កម្មន្តា សុសំវិហិតា, យេន មេ អយ្យា សន្តំយេវ អជ្ឈត្តំ កោបំ ន បាតុករោតិ, នោ អសន្តំ។ យំនូនាហំ ភិយ្យោសោមត្តាយ អយ្យំ វីមំសេយ្យ’”ន្តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, កាឡី ទាសី ទិវាតរំយេវ ឧដ្ឋាសិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វេទេហិកា គហបតានី កាឡឹ ទាសឹ ឯតទវោច – ‘ហេ ជេ, កាឡី’តិ។ ‘កឹ, អយ្យេ’តិ? ‘កឹ, ជេ, ទិវាតរំ ឧដ្ឋាសី’តិ? ‘ន ខ្វយ្យេ, កិញ្ចី’តិ។ ‘នោ វត រេ កិញ្ចិ, បាបិ ទាសិ, ទិវាតរំ ឧដ្ឋាសី’តិ កុបិតា អនត្តមនា អនត្តមនវាចំ និច្ឆារេសិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, កាឡិយា ទាសិយា ឯតទហោសិ – ‘សន្តំយេវ ខោ មេ អយ្យា អជ្ឈត្តំ កោបំ ន បាតុករោតិ, នោ អសន្តំ។ មយ្ហមេវេតេ កម្មន្តា សុសំវិហិតា, យេន មេ អយ្យា សន្តំយេវ អជ្ឈត្តំ កោបំ ន បាតុករោតិ, នោ អសន្តំ។ យំនូនាហំ ភិយ្យោសោមត្តាយ អយ្យំ វីមំសេយ្យ’ន្តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, កាឡី ទាសី ទិវាតរំយេវ ឧដ្ឋាសិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វេទេហិកា គហបតានី កាឡឹ ទាសឹ ឯតទវោច – ‘ហេ ជេ, កាឡី’តិ។ ‘កឹ, អយ្យេ’តិ? ‘កឹ, ជេ, ទិវា ឧដ្ឋាសី’តិ? ‘ន ខ្វយ្យេ, កិញ្ចី’តិ។ ‘នោ វត រេ កិញ្ចិ, បាបិ ទាសិ, ទិវា ឧដ្ឋាសី’តិ កុបិតា អនត្តមនា អគ្គឡសូចឹ គហេត្វា សីសេ បហារំ អទាសិ, សីសំ វោភិន្ទិ [វិ + អវ + ភិន្ទិ = វោភិន្ទិ]។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, កាឡី ទាសី ភិន្នេន សីសេន លោហិតេន គលន្តេន បដិវិស្សកានំ ឧជ្ឈាបេសិ – ‘បស្សថយ្យេ, សោរតាយ កម្មំ; បស្សថយ្យេ, និវាតាយ កម្មំ, បស្សថយ្យេ, ឧបសន្តាយ កម្មំ! កថញ្ហិ នាម ឯកទាសិកាយ ទិវា ឧដ្ឋាសីតិ កុបិតា អនត្តមនា អគ្គឡសូចឹ គហេត្វា សីសេ បហារំ ទស្សតិ, សីសំ វោភិន្ទិស្សតី’តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វេទេហិកាយ គហបតានិយា អបរេន សមយេន ឯវំ បាបកោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆិ – ‘ចណ្ឌី វេទេហិកា គហបតានី, អនិវាតា វេទេហិកា គហបតានី, អនុបសន្តា វេទេហិកា គហបតានី’តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ តាវទេវ សោរតសោរតោ ហោតិ និវាតនិវាតោ ហោតិ ឧបសន្តូបសន្តោ ហោតិ យាវ ន អមនាបា វចនបថា ផុសន្តិ។ យតោ ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ អមនាបា វចនបថា ផុសន្តិ, អថ ភិក្ខុ ‘សោរតោ’តិ វេទិតព្ពោ, ‘និវាតោ’តិ វេទិតព្ពោ, ‘ឧបសន្តោ’តិ វេទិតព្ពោ។ នាហំ តំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ ‘សុវចោ’តិ វទាមិ យោ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ សុវចោ ហោតិ, សោវចស្សតំ អាបជ្ជតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អលភមានោ ន សុវចោ ហោតិ, ន សោវចស្សតំ អាបជ្ជតិ។ យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំយេវ សក្ករោន្តោ, ធម្មំ គរុំ ករោន្តោ, ធម្មំ មានេន្តោ, ធម្មំ បូជេន្តោ, ធម្មំ អបចាយមានោ [ធម្មំ យេវ សក្ករោន្តោ ធម្មំ គរុករោន្តោ ធម្មំ អបចាយមានោ (សី. ស្យា. បី.)] សុវចោ ហោតិ, សោវចស្សតំ អាបជ្ជតិ, តមហំ ‘សុវចោ’តិ វទាមិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ‘ធម្មំយេវ សក្ករោន្តា, ធម្មំ គរុំ ករោន្តា, ធម្មំ មានេន្តា, ធម្មំ បូជេន្តា, ធម្មំ អបចាយមានា សុវចា ភវិស្សាម, សោវចស្សតំ អាបជ្ជិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

២២៧. “បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, វចនបថា យេហិ វោ បរេ វទមានា វទេយ្យុំ – កាលេន វា អកាលេន វា; ភូតេន វា អភូតេន វា; សណ្ហេន វា ផរុសេន វា; អត្ថសំហិតេន វា អនត្ថសំហិតេន វា; មេត្តចិត្តា វា ទោសន្តរា វា។ កាលេន វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ អកាលេន វា; ភូតេន វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ អភូតេន វា; សណ្ហេន វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ ផរុសេន វា; អត្ថសំហិតេន វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ អនត្ថសំហិតេន វា ; មេត្តចិត្តា វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ ទោសន្តរា វា។ តត្រាបិ វោ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ន ចេវ នោ ចិត្តំ វិបរិណតំ ភវិស្សតិ, ន ច បាបិកំ វាចំ និច្ឆារេស្សាម, ហិតានុកម្បី ច វិហរិស្សាម មេត្តចិត្តា, ន ទោសន្តរា។ តញ្ច បុគ្គលំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ផរិត្វា វិហរិស្សាម, តទារម្មណញ្ច សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចិត្តេន វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ជេន [អព្យាបជ្ជេន (សី. ស្យា. បី.), អព្យាបជ្ជេន (ក.) អង្គុត្តរតិកនិបាតដីកា ឱលោកេតព្ពា] ផរិត្វា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

២២៨. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ កុទាលបិដកំ [កុទ្ទាលបិដកំ (សី. ស្យា. បី.)] អាទាយ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ ឥមំ មហាបថវឹ អបថវឹ ករិស្សាមី’តិ ។ សោ តត្រ តត្រ វិខណេយ្យ [ខណេយ្យ (សី. ស្យា. បី.)], តត្រ តត្រ វិកិរេយ្យ, តត្រ តត្រ ឱដ្ឋុភេយ្យ, តត្រ តត្រ ឱមុត្តេយ្យ – ‘អបថវី ភវសិ, អបថវី ភវសី’តិ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ សោ បុរិសោ ឥមំ មហាបថវឹ អបថវឹ ករេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “អយញ្ហិ, ភន្តេ, មហាបថវី គម្ភីរា អប្បមេយ្យា។ សា ន សុករា អបថវី កាតុំ; យាវទេវ ច បន សោ បុរិសោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្សា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចិមេ វចនបថា យេហិ វោ បរេ វទមានា វទេយ្យុំ – កាលេន វា អកាលេន វា; ភូតេន វា អភូតេន វា; សណ្ហេន វា ផរុសេន វា; អត្ថសំហិតេន វា អនត្ថសំហិតេន វា; មេត្តចិត្តា វា ទោសន្តរា វា។ កាលេន វា , ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ អកាលេន វា; ភូតេន វា ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ អភូតេន វា; សណ្ហេន វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ ផរុសេន វា; អត្ថសំហិតេន វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ អនត្ថសំហិតេន វា; មេត្តចិត្តា វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ ទោសន្តរា វា។ តត្រាបិ វោ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ន ចេវ នោ ចិត្តំ វិបរិណតំ ភវិស្សតិ, ន ច បាបិកំ វាចំ និច្ឆារេស្សាម, ហិតានុកម្បី ច វិហរិស្សាម មេត្តចិត្តា ន ទោសន្តរា។ តញ្ច បុគ្គលំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ផរិត្វា វិហរិស្សាម, តទារម្មណញ្ច សព្ពាវន្តំ លោកំ បថវិសមេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ជេន ផរិត្វា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

២២៩. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ លាខំ វា ហលិទ្ទឹ វា នីលំ វា មញ្ជិដ្ឋំ វា អាទាយ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ ឥមស្មឹ អាកាសេ រូបំ លិខិស្សាមិ, រូបបាតុភាវំ ករិស្សាមី’តិ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ សោ បុរិសោ ឥមស្មឹ អាកាសេ រូបំ លិខេយ្យ, រូបបាតុភាវំ ករេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”?

“អយញ្ហិ, ភន្តេ, អាកាសោ អរូបី អនិទស្សនោ។ តត្ថ ន សុករំ រូបំ លិខិតុំ, រូបបាតុភាវំ កាតុំ; យាវទេវ ច បន សោ បុរិសោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្សា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចិមេ វចនបថា យេហិ វោ បរេ វទមានា វទេយ្យុំ កាលេន វា អកាលេន វា ...បេ.... ‘ន ចេវ... តទារម្មណញ្ច សព្ពាវន្តំ លោកំ អាកាសសមេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ជេន ផរិត្វា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

២៣០. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ អាទិត្តំ តិណុក្កំ អាទាយ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ ឥមាយ អាទិត្តាយ តិណុក្កាយ គង្គំ នទីំ សន្តាបេស្សាមិ សំបរិតាបេស្សាមី’តិ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ សោ បុរិសោ អាទិត្តាយ តិណុក្កាយ គង្គំ នទីំ សន្តាបេយ្យ សំបរិតាបេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “គង្គា ហិ, ភន្តេ, នទី គម្ភីរា អប្បមេយ្យា។ សា ន សុករា អាទិត្តាយ តិណុក្កាយ សន្តាបេតុំ សំបរិតាបេតុំ; យាវទេវ ច បន សោ បុរិសោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្សា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចិមេ វចនបថា យេហិ វោ បរេ វទមានា វទេយ្យុំ កាលេន វា អកាលេន វា...បេ.... ‘ន ចេវ... តទារម្មណញ្ច សព្ពាវន្តំ លោកំ គង្គាសមេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ជេន ផរិត្វា វិហរិស្សាមា”តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

២៣១. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ពិឡារភស្តា មទ្ទិតា សុមទ្ទិតា សុបរិមទ្ទិតា, មុទុកា តូលិនី ឆិន្នសស្សរា ឆិន្នភព្ភរា។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ កដ្ឋំ វា កថលំ [កឋលំ (សី. ស្យា. បី.)] វា អាទាយ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ ឥមំ ពិឡារភស្តំ មទ្ទិតំ សុមទ្ទិតំ សុបរិមទ្ទិតំ, មុទុកំ តូលិនឹ, ឆិន្នសស្សរំ ឆិន្នភព្ភរំ កដ្ឋេន វា កថលេន វា សរសរំ ករិស្សាមិ ភរភរំ ករិស្សាមី’តិ ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ សោ បុរិសោ អមុំ ពិឡារភស្តំ មទ្ទិតំ សុមទ្ទិតំ សុបរិមទ្ទិតំ, មុទុកំ តូលិនឹ, ឆិន្នសស្សរំ ឆិន្នភព្ភរំ កដ្ឋេន វា កថលេន វា សរសរំ ករេយ្យ, ភរភរំ ករេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “អមុ ហិ, ភន្តេ, ពិឡារភស្តា មទ្ទិតា សុមទ្ទិតា សុបរិមទ្ទិតា, មុទុកា តូលិនី, ឆិន្នសស្សរា ឆិន្នភព្ភរា។ សា ន សុករា កដ្ឋេន វា កថលេន វា សរសរំ កាតុំ ភរភរំ កាតុំ; យាវទេវ ច បន សោ បុរិសោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្សា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចិមេ វចនបថា យេហិ វោ បរេ វទមានា វទេយ្យុំ កាលេន វា អកាលេន វា; ភូតេន វា អភូតេន វា; សណ្ហេន វា ផរុសេន វា; អត្ថសំហិតេន វា អនត្ថសំហិតេន វា; មេត្តចិត្តា វា ទោសន្តរា វា។ កាលេន វា ភិក្ខវេ បរេ វទមានា វទេយ្យុំ អកាលេន វា; ភូតេន វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ អភូតេន វា; សណ្ហេន វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ ផរុសេន វា; អត្ថសំហិតេន វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ អនត្ថសំហិតេន វា; មេត្តចិត្តា វា, ភិក្ខវេ, បរេ វទមានា វទេយ្យុំ ទោសន្តរា វា។ តត្រាបិ វោ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ន ចេវ នោ ចិត្តំ វិបរិណតំ ភវិស្សតិ, ន ច បាបិកំ វាចំ និច្ឆារេស្សាម ហិតានុកម្បី ច វិហរិស្សាម មេត្តចិត្តា ន ទោសន្តរា។ តញ្ច បុគ្គលំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ផរិត្វា វិហរិស្សាម, តទារម្មណញ្ច សព្ពាវន្តំ លោកំ ពិឡារភស្តាសមេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ជេន ផរិត្វា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

២៣២. “ឧភតោទណ្ឌកេន ចេបិ, ភិក្ខវេ, កកចេន ចោរា ឱចរកា អង្គមង្គានិ ឱកន្តេយ្យុំ, តត្រាបិ យោ មនោ បទូសេយ្យ, ន មេ សោ តេន សាសនករោ។ តត្រាបិ វោ, ភិក្ខវេ , ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ន ចេវ នោ ចិត្តំ វិបរិណតំ ភវិស្សតិ, ន ច បាបិកំ វាចំ និច្ឆារេស្សាម, ហិតានុកម្បី ច វិហរិស្សាម មេត្តចិត្តា ន ទោសន្តរា។ តញ្ច បុគ្គលំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ផរិត្វា វិហរិស្សាម តទារម្មណញ្ច សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ជេន ផរិត្វា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

២៣៣. “ឥមញ្ច [ឥមញ្ចេ (?)] តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, កកចូបមំ ឱវាទំ អភិក្ខណំ មនសិ ករេយ្យាថ។ បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តំ វចនបថំ, អណុំ វា ថូលំ វា, យំ តុម្ហេ នាធិវាសេយ្យាថា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឥមំ កកចូបមំ ឱវាទំ អភិក្ខណំ មនសិករោថ។ តំ វោ ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

កកចូបមសុត្តំ និដ្ឋិតំ បឋមំ។

២. អលគទ្ទូបមសុត្តំ

២៣៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន អរិដ្ឋស្ស នាម ភិក្ខុនោ គទ្ធពាធិបុព្ពស្ស [គន្ធពាធិបុព្ពស្ស (ក.)] ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ

ហោតិ – “តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា”តិ។ អស្សោសុំ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ – “អរិដ្ឋស្ស កិរ នាម ភិក្ខុនោ គទ្ធពាធិបុព្ពស្ស ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – ‘តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា’”តិ។ អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេន អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ ឯតទវោចុំ – “សច្ចំ កិរ តេ, អាវុសោ អរិដ្ឋ, ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – ‘តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា’”តិ។ “ឯវំព្យាខោ [ឯវំ ខោ (?) ភគវតោ សម្មុខាយេវស្ស “ឯវំព្យាខោ”តិ] អហំ, អាវុសោ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា”តិ។

អថ ខោ តេបិ ភិក្ខូ អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ ឯតស្មា បាបកា ទិដ្ឋិគតា វិវេចេតុកាមា សមនុយុញ្ជន្តិ សមនុគាហន្តិ [សមនុគ្គាហន្តិ (ស្យា.)] សមនុភាសន្តិ – “មា ហេវំ, អាវុសោ អរិដ្ឋ, អវច, មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ; ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ [អព្ភាចិក្ខនំ (ក.)], ន ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ។ អនេកបរិយាយេនាវុសោ អរិដ្ឋ, អន្តរាយិកា ធម្មា អន្តរាយិកា វុត្តា ភគវតា, អលញ្ច បន តេ បដិសេវតោ អន្តរាយាយ។ អប្បស្សាទា កាមា វុត្តា ភគវតា ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា,អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ។ អដ្ឋិកង្កលូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា…បេ.… មំសបេសូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា… តិណុក្កូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា… អង្គារកាសូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា… សុបិនកូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា… យាចិតកូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា… រុក្ខផលូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា… អសិសូនូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា… សត្តិសូលូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា… សប្បសិរូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ”តិ។ ឯវម្បិ ខោ អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ តេហិ ភិក្ខូហិ សមនុយុញ្ជិយមានោ សមនុគាហិយមានោ [សមនុគ្គាហិយមានោ (ស្យា. វិនយេបិ)] សមនុភាសិយមានោ តទេវ [តថេវ តំ (វិនយេ)] បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ថាមសា បរាមាសា អភិនិវិស្ស វោហរតិ – “ឯវំព្យាខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា”តិ។

២៣៥. យតោ ខោ តេ ភិក្ខូ នាសក្ខឹសុ អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ ឯតស្មា បាបកា ទិដ្ឋិគតា វិវេចេតុំ, អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “អរិដ្ឋស្ស នាម, ភន្តេ, ភិក្ខុនោ គទ្ធពាធិបុព្ពស្ស ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – ‘តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា’តិ។ អស្សុម្ហ ខោ មយំ, ភន្តេ – ‘អរិដ្ឋស្ស កិរ នាម ភិក្ខុនោ គទ្ធពាធិបុព្ពស្ស ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា’តិ។ អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, យេន អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ តេនុបសង្កមិម្ហ; ឧបសង្កមិត្វា អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ ឯតទវោចុម្ហ – ‘សច្ចំ កិរ តេ, អាវុសោ អរិដ្ឋ, ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា’តិ?

“ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ អម្ហេ ឯតទវោច – ‘ឯវំព្យាខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា’តិ។ អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ ឯតស្មា បាបកា ទិដ្ឋិគតា វិវេចេតុកាមា សមនុយុញ្ជិម្ហ សមនុគាហិម្ហ សមនុភាសិម្ហ – ‘មា ហេវំ, អាវុសោ អរិដ្ឋ, អវច, មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ; ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ , ន ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ។ អនេកបរិយាយេនាវុសោ អរិដ្ឋ, អន្តរាយិកា ធម្មា អន្តរាយិកា វុត្តា ភគវតា, អលញ្ច បន តេ បដិសេវតោ អន្តរាយាយ។ អប្បស្សាទា កាមា វុត្តា ភគវតា ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ។ អដ្ឋិកង្កលូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា…បេ.… សប្បសិរូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, ភន្តេ, អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ អម្ហេហិ សមនុយុញ្ជិយមានោ សមនុគាហិយមានោ សមនុភាសិយមានោ តទេវ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ថាមសា បរាមាសា អភិនិវិស្ស វោហរតិ – ‘ឯវំព្យាខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា’តិ។ យតោ ខោ មយំ, ភន្តេ, នាសក្ខិម្ហ អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ ឯតស្មា បាបកា ទិដ្ឋិគតា វិវេចេតុំ, អថ មយំ ឯតមត្ថំ ភគវតោ អារោចេមា”តិ។

២៣៦. អថ ខោ ភគវា អញ្ញតរំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, មម វចនេន អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ អាមន្តេហិ – ‘សត្ថា តំ, អាវុសោ អរិដ្ឋ, អាមន្តេតី’”តិ។ “ឯវំ , ភន្តេ”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ បដិស្សុត្វា, យេន

អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ ឯតទវោច – "សត្ថា តំ, អាវុសោ អរិដ្ឋ, អាមន្តេតី"តិ។ "ឯវមាវុសោ"តិ ខោ អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ ភគវា ឯតទវោច – "សច្ចំ កិរ តេ, អរិដ្ឋ, ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – 'តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា'"តិ?

"ឯវំព្យាខោ អហំ, ភន្តេ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ – 'យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភគវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា'"តិ។ "កស្ស ខោ នាម ត្វំ, មោឃបុរិស, មយា ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាសិ? ននុ មយា, មោឃបុរិស, អនេកបរិយាយេន អន្តរាយិកា ធម្មា អន្តរាយិកា វុត្តា? អលញ្ច បន តេ បដិសេវតោ អន្តរាយាយ។ អប្បស្សាទា កាមា វុត្តា មយា, ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ។ អដ្ឋិកង្កលូបមា កាមា វុត្តា មយា... មំសបេសូបមា កាមា វុត្តា មយា... តិណុក្កូបមា កាមា វុត្តា មយា... អង្គារកាសូបមា កាមា វុត្តា មយា... សុបិនកូបមា កាមា វុត្តា មយា... យាចិតកូបមា កាមា វុត្តា មយា... រុក្ខផលូបមា កាមា វុត្តា មយា... អសិសូនូបមា កាមា វុត្តា មយា... សត្តិសូលូបមា កាមា វុត្តា មយា... សប្បសិរូបមា កាមា វុត្តា មយា, ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ។ អថ ច បន ត្វំ, មោឃបុរិស, អត្តនា ទុគ្គហិតេន អម្ហេ ចេវ អព្ភាចិក្ខសិ, អត្តានញ្ច ខនសិ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវសិ។ តញ្ហិ តេ, មោឃបុរិស, ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយា"តិ។

អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នាយំ អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ ឧស្មីកតោបិ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ"តិ? "កិញ្හិ [កីតិ (ក.)] សិយា, ភន្តេ; នោ ហេតំ, ភន្តេ"តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ តុណ្ហីភូតោ មង្កុភូតោ បត្តក្ខន្ធោ អធោមុខោ បជ្ឈាយន្តោ អប្បដិភានោ និសីទិ។ អថ ខោ ភគវា អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ តុណ្ហីភូតំ មង្កុភូតំ បត្តក្ខន្ធំ អធោមុខំ បជ្ឈាយន្តំ អប្បដិភានំ វិទិត្វា អរិដ្ឋំ ភិក្ខុំ គទ្ធពាធិបុព្ពំ ឯតទវោច – "បញ្ញាយិស្សសិ ខោ ត្វំ, មោឃបុរិស, ឯតេន សកេន បាបកេន ទិដ្ឋិគតេន។ ឥធាហំ ភិក្ខូ បដិបុច្ឆិស្សាមី"តិ។

២៣៧. អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "តុម្ហេបិ មេ, ភិក្ខវេ , ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាថ យថាយំ អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ អត្តនា ទុគ្គហិតេន អម្ហេ ចេវ អព្ភាចិក្ខតិ, អត្តានញ្ច ខនតិ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតី"តិ? "នោ ហេតំ, ភន្តេ។ អនេកបរិយាយេន ហិ នោ, ភន្តេ, អន្តរាយិកា ធម្មា អន្តរាយិកា វុត្តា ភគវតា; អលញ្ច បន តេ បដិសេវតោ អន្តរាយាយ។ អប្បស្សាទា កាមា វុត្តា ភគវតា ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ។ អដ្ឋិកង្កលូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា...បេ.... សប្បសិរូបមា កាមា វុត្តា ភគវតា ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា , អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ"តិ។ "សាធុ សាធុ, ភិក្ខវេ, សាធុ, ខោ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាថ។ អនេកបរិយាយេន ហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា មយា, អលញ្ច បន តេ បដិសេវតោ អន្តរាយាយ។ អប្បស្សាទា កាមា វុត្តា មយា , ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ។ អដ្ឋិកង្កលូបមា កាមា វុត្តា មយា...បេ.... សប្បសិរូបមា កាមា វុត្តា មយា, ពហុទុក្ខា ពហុបាយាសា, អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោ។ អថ ច បនាយំ អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ គទ្ធពាធិបុព្ពោ អត្តនា ទុគ្គហិតេន អម្ហេ ចេវ អព្ភាចិក្ខតិ, អត្តានញ្ច ខនតិ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។ តញ្ហិ តស្ស មោឃបុរិសស្ស ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។ សោ វត, ភិក្ខវេ, អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រ កាមសញ្ញាយ អញ្ញត្រ កាមវិតក្កេហិ កាមេ បដិសេវិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ"។

២៣៨. "ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចេ មោឃបុរិសា ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តេ តំ ធម្មំ បរិយាបុណិត្វា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញាយ អត្ថំ ន ឧបបរិក្ខន្តិ។ តេសំ តេ ធម្មា បញ្ញាយ អត្ថំ អនុបបរិក្ខតំ ន និជ្ឈានំ ខមន្តិ។ តេ ឧបារម្ភានិសំសា ចេវ ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ ឥតិវាទប្បមោក្ខានិសំសា ច។ យស្ស ចត្ថាយ ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភោន្តិ។ តេសំ តេ ធម្មា ទុគ្គហិតា ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទុគ្គហិតត្តា, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ។

"សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ អលគទ្ទត្ថិកោ អលគទ្ទគវេសី អលគទ្ទបរិយេសនំ ចរមានោ។ សោ បស្សេយ្យ មហន្តំ អលគទ្ទំ។ តមេនំ ភោគេ វា នង្គុដ្ឋេ វា គណ្ហេយ្យ។ តស្ស សោ អលគទ្ទោ បដិបរិវត្តិត្វា [បដិនិវត្តិត្វា (ស្យា. ក.)] ហត្ថេ វា ពាហាយ វា អញ្ញតរស្មិំ វា អង្គបច្ចង្គេ ឌំសេយ្យ [ឌសេយ្យ (សី. បី.)]។ សោ តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទុគ្គហិតត្តា, ភិក្ខវេ, អលគទ្ទស្ស។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចេ មោឃបុរិសា ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តេ តំ ធម្មំ បរិយាបុណិត្វា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញាយ អត្ថំ ន ឧបបរិក្ខន្តិ។ តេសំ តេ ធម្មា បញ្ញាយ អត្ថំ អនុបបរិក្ខតំ ន និជ្ឈានំ ខមន្តិ។ តេ ឧបារម្ភានិសំសា ចេវ ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ ឥតិវាទប្ប

មោក្ខានិសំសា ច។ យស្ស ចត្ថាយ ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភោន្តិ។ តេសំ តេ ធម្មា ទុគ្គហិតា ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទុគ្គហិតត្តា ភិក្ខវេ ធម្មានំ។

២៣៩. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចេ កុលបុត្តា ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តេ តំ ធម្មំ បរិយាបុណិត្វា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញាយ អត្ថំ ឧបបរិក្ខន្តិ។ តេសំ តេ ធម្មា បញ្ញាយ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតំ និជ្ឈានំ ខមន្តិ។ តេ ន ចេវ ឧបារម្ភានិសំសា ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ ន ឥតិវាទប្បមោក្ខានិសំសា ច [ន ច ឥតិវាទប្បមោក្ខានិសំសា (?)]។ យស្ស ចត្ថាយ ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ តញ្ចស្ស អត្ថំ អនុភោន្តិ។ តេសំ តេ ធម្មា សុគ្គហិតា ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? សុគ្គហិតត្តា ភិក្ខវេ ធម្មានំ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ អលគទ្ទត្ថិកោ អលគទ្ទគវេសី អលគទ្ទបរិយេសនំ ចរមានោ។ សោ បស្សេយ្យ មហន្តំ អលគទ្ទំ។ តមេនំ អជបទេន ទណ្ឌេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គណ្ហេយ្យ។ អជបទេន ទណ្ឌេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គហិត្វា, គីវាយ សុគ្គហិតំ គណ្ហេយ្យ។ កិញ្ចាបិ សោ, ភិក្ខវេ , អលគទ្ទោ តស្ស បុរិសស្ស ហត្ថំ វា ពាហំ វា អញ្ញតរំ វា អង្គបច្ចង្គំ ភោគេហិ បលិវេឋេយ្យ, អថ ខោ សោ នេវ តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? សុគ្គហិតត្តា, ភិក្ខវេ, អលគទ្ទស្ស។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចេ កុលបុត្តា ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តេ តំ ធម្មំ បរិយាបុណិត្វា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញាយ អត្ថំ ឧបបរិក្ខន្តិ។ តេសំ តេ ធម្មា បញ្ញាយ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតំ និជ្ឈានំ ខមន្តិ។ តេ ន ចេវ ឧបារម្ភានិសំសា ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ, ន ឥតិវាទប្បមោក្ខានិសំសា ច។ យស្ស ចត្ថាយ ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ, តញ្ចស្ស អត្ថំ អនុភោន្តិ។ តេសំ តេ ធម្មា សុគ្គហិតា ទីឃរត្តំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? សុគ្គហិតត្តា, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, យស្ស មេ ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានេយ្យាថ, តថា នំ ធារេយ្យាថ។ យស្ស ច បន មេ ភាសិតស្ស អត្ថំ ន អាជានេយ្យាថ, អហំ វោ តត្ថ បដិបុច្ឆិតព្ពោ, យេ វា បនាស្សុ វិយត្តា ភិក្ខូ។

២៤០. “កុល្លូបមំ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ និត្ថរណត្ថាយ, នោ គហណត្ថាយ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិករោថ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសោ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ។ សោ បស្សេយ្យ មហន្តំ ឧទកណ្ណវំ, ឱរិមំ តីរំ សាសង្កំ សប្បដិភយំ, បារិមំ តីរំ ខេមំ អប្បដិភយំ; ន ចស្ស នាវា សន្តារណី ឧត្តរសេតុ វា អបារា បារំ គមនាយ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អយំ ខោ មហាឧទកណ្ណវោ, ឱរិមំ តីរំ សាសង្កំ សប្បដិភយំ, បារិមំ តីរំ ខេមំ អប្បដិភយំ; នត្ថិ ច នាវា សន្តារណី ឧត្តរសេតុ វា អបារា បារំ គមនាយ។ យំនូនាហំ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ សំកឌ្ឍិត្វា, កុល្លំ ពន្ធិត្វា, តំ កុល្លំ និស្សាយ ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច វាយមមានោ សោត្ថិនា បារំ ឧត្តរេយ្យ’ន្តិ។ អថ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ សំកឌ្ឍិត្វា, កុល្លំ ពន្ធិត្វា តំ កុល្លំ និស្សាយ ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច វាយមមានោ សោត្ថិនា បារំ ឧត្តរេយ្យ។ តស្ស បុរិសស្ស ឧត្តិណ្ណស្ស [តិណ្ណស្ស (បី. ក.)] បារង្គតស្ស ឯវមស្ស – ‘ពហុការោ ខោ មេ អយំ កុល្លោ; ឥមាហំ កុល្លំ និស្សាយ ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច វាយមមានោ សោត្ថិនា បារំ ឧត្តិណ្ណោ។ យំនូនាហំ ឥមំ កុល្លំ សីសេ វា អារោបេត្វា ខន្ធេ វា ឧច្ចារេត្វា [ឧច្ចោរេត្វា (ក.)] យេន កាមំ បក្កមេយ្យ’ន្តិ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ សោ បុរិសោ ឯវំការី តស្មិំ កុល្លេ កិច្ចការី អស្សា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “កថំការី ច សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ តស្មិំ កុល្លេ កិច្ចការី អស្ស? ឥធ, ភិក្ខវេ, តស្ស បុរិសស្ស ឧត្តិណ្ណស្ស បារង្គតស្ស ឯវមស្ស – ‘ពហុការោ ខោ មេ អយំ កុល្លោ; ឥមាហំ កុល្លំ និស្សាយ ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច វាយមមានោ សោត្ថិនា បារំ ឧត្តិណ្ណោ។ យំនូនាហំ ឥមំ កុល្លំ ថលេ វា ឧស្សាទេត្វា [ឧស្សារេត្វា (ក.)] ឧទកេ វា ឱបិលាបេត្វា យេន កាមំ បក្កមេយ្យ’ន្តិ។ ឯវំការី ខោ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ តស្មិំ កុល្លេ កិច្ចការី អស្ស។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, កុល្លូបមោ មយា ធម្មោ ទេសិតោ និត្ថរណត្ថាយ, នោ គហណត្ថាយ។ កុល្លូបមំ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសិតំ, អាជានន្តេហិ ធម្មាបិ វោ បហាតព្ពា បគេវ អធម្មា។

២៤១. “ឆយិមានិ, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិដ្ឋានានិ។ កតមានិ ឆ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ, សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ, រូបំ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ; វេទនំ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ; សញ្ញំ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ; សង្ខារេ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ; យម្បិ តំ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ, អនុវិចរិតំ មនសា តម្បិ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ; យម្បិ តំ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ – សោ លោកោ សោ អត្តា, សោ បេច្ច ភវិស្សាមិ និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ , សស្សតិសមំ តថេវ ឋស្សាមីតិ – តម្បិ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ។ សុតវា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អរិយានំ ទស្សាវី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្មេ សុវិនីតោ, សប្បុរិសានំ ទស្សាវី

សប្បុរិសធម្មស្ស កោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ សុវិនីតោ, រូបំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ; វេទនំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ; សញ្ញំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ; សង្ខារេ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ; យម្បិ តំ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ, អនុវិចរិតំ មនសា, តម្បិ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ; យម្បិ តំ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ – សោ លោកោ សោ អត្តា, សោ បេច្ច ភវិស្សាមិ និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ, សស្សតិសមំ តថេវ ឋស្សាមីតិ – តម្បិ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ។ សោ ឯវំ សមនុបស្សន្តោ អសតិ ន បរិតស្សតី”តិ។

២៤២. ឯវំ វុត្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សិយា នុ ខោ, ភន្តេ, ពហិទ្ធា អសតិ បរិតស្សនា”តិ? “សិយា, ភិក្ខូ”តិ – ភគវា អវោច។ “ឥធ ភិក្ខុ ឯកច្ចស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហុ វត មេ, តំ វត មេ នត្ថិ; សិយា វត មេ, តំ វតាហំ ន លភាមី’តិ។ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ពហិទ្ធា អសតិ បរិតស្សនា ហោតី”តិ។

“សិយា បន, ភន្តេ, ពហិទ្ធា អសតិ អបរិតស្សនា”តិ? “សិយា, ភិក្ខូ”តិ – ភគវា អវោច។ “ឥធ ភិក្ខុ ឯកច្ចស្ស ន ឯវំ ហោតិ – ‘អហុ វត មេ, តំ វត មេ នត្ថិ; សិយា វត មេ, តំ វតាហំ ន លភាមី’តិ។ សោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ពហិទ្ធា អសតិ អបរិតស្សនា ហោតី”តិ។

“សិយា នុ ខោ, ភន្តេ, អជ្ឈត្តំ អសតិ បរិតស្សនា”តិ? “សិយា, ភិក្ខូ”តិ – ភគវា អវោច។ “ឥធ, ភិក្ខុ, ឯកច្ចស្ស ឯវំ ទិដ្ឋិ ហោតិ – ‘សោ លោកោ សោ អត្តា, សោ បេច្ច ភវិស្សាមិ និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ, សស្សតិសមំ តថេវ ឋស្សាមី’តិ។ សោ សុណាតិ តថាគតស្ស វា តថាគតសាវកស្ស វា សព្ពេសំ ទិដ្ឋិដ្ឋានាធិដ្ឋានបរិយុដ្ឋានាភិនិវេសានុសយានំ សមុគ្ឃាតាយ សព្ពសង្ខារសមថាយ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គាយ តណ្ហាក្ខយាយ វិរាគាយ និរោធាយ និព្ពានាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘ឧច្ឆិជ្ជិស្សាមិ នាមស្សុ, វិនស្សិស្សាមិ នាមស្សុ, នស្សុ នាម ភវិស្សាមី’តិ។ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, អជ្ឈត្តំ អសតិ បរិតស្សនា ហោតី”តិ។

“សិយា បន, ភន្តេ, អជ្ឈត្តំ អសតិ អបរិតស្សនា”តិ? “សិយា, ភិក្ខូ”តិ ភគវា អវោច។ “ឥធ, ភិក្ខុ, ឯកច្ចស្ស ន ឯវំ ទិដ្ឋិ ហោតិ – ‘សោ លោកោ សោ អត្តា, សោ បេច្ច ភវិស្សាមិ និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ, សស្សតិសមំ តថេវ ឋស្សាមី’តិ។ សោ សុណាតិ តថាគតស្ស វា តថាគតសាវកស្ស វា សព្ពេសំ ទិដ្ឋិដ្ឋានាធិដ្ឋានបរិយុដ្ឋានាភិនិវេសានុសយានំ សមុគ្ឃាតាយ សព្ពសង្ខារសមថាយ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គាយ តណ្ហាក្ខយាយ វិរាគាយ និរោធាយ និព្ពានាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស។ តស្ស ន ឯវំ ហោតិ – ‘ឧច្ឆិជ្ជិស្សាមិ នាមស្សុ, វិនស្សិស្សាមិ នាមស្សុ, នស្សុ នាម ភវិស្សាមី’តិ។ សោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, អជ្ឈត្តំ អសតិ អបរិតស្សនា ហោតិ”។

២៤៣. “តំ [តញ្ច (ក.)], ភិក្ខវេ, បរិគ្គហំ បរិគ្គណ្ហេយ្យាថ, យ្វាស្ស [យ្វាស្សុ (ក.)] បរិគ្គហោ និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ, សស្សតិសមំ តថេវ តិដ្ឋេយ្យ។ បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តំ បរិគ្គហំ យ្វាស្ស បរិគ្គហោ និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ, សស្សតិសមំ តថេវ តិដ្ឋេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សាធុ, ភិក្ខវេ។ អហម្បិ ខោ តំ, ភិក្ខវេ, បរិគ្គហំ ន សមនុបស្សាមិ យ្វាស្ស បរិគ្គហោ និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ សស្សតិសមំ តថេវ តិដ្ឋេយ្យ។

“តំ, ភិក្ខវេ, អត្តវាទុបាទានំ ឧបាទិយេថ, យំស [យស្ស (ស្យា. ក.)] អត្តវាទុបាទានំ ឧបាទិយតោ ន ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា។ បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តំ អត្តវាទុបាទានំ យំស អត្តវាទុបាទានំ ឧបាទិយតោ ន ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សាធុ, ភិក្ខវេ។ អហម្បិ ខោ តំ, ភិក្ខវេ, អត្តវាទុបាទានំ ន សមនុបស្សាមិ យំស អត្តវាទុបាទានំ ឧបាទិយតោ ន ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា។

“តំ, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិនិស្សយំ និស្សយេថ យំស ទិដ្ឋិនិស្សយំ និស្សយតោ ន ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា។ បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តំ ទិដ្ឋិនិស្សយំ យំស ទិដ្ឋិនិស្សយំ និស្សយតោ ន ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សាធុ, ភិក្ខវេ។ អហម្បិ ខោ តំ, ភិក្ខវេ,

ទិដ្ឋិនិស្សយំ ន សមនុបស្សាមិ យំស ទិដ្ឋិនិស្សយំ និស្សយតោ ន ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”។

២៤៤. “អត្តនិ វា, ភិក្ខវេ, សតិ អត្តនិយំ មេ តិ អស្សា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“អត្តនិយេ វា, ភិក្ខវេ, សតិ អត្តា មេ តិ អស្សា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“អត្តនិ ច, ភិក្ខវេ, អត្តនិយេ ច សច្ចតោ ថេតតោ អនុបលព្ភមានេ, យម្បិ តំ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ – ‘សោ លោកោ សោ អត្តា, សោ បេច្ច ភវិស្សាមិ និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ, សស្សតិសមំ តថេវ ឋស្សាមី’តិ – ន នាយំ [ន ច ខោយំ (ក.)], ភិក្ខវេ, កេវលោ បរិបូរោ ពាលធម្មោ’”តិ?

“កិញ្ហិ នោ សិយា, ភន្តេ, កេវលោ ហិ, ភន្តេ, បរិបូរោ [កេវលោ បរិបូរោ (សី. បី.)] ពាលធម្មោ”តិ។

“តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ” ។

“យំ បនានិច្ចំ, ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, វេទនា…បេ…. សញ្ញា… សង្ខារា… វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ, ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ, អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា , ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា, ហីនំ វា បណីតំ វា, យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ រូបំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ – ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ យា កាចិ វេទនា…បេ…. យា កាចិ សញ្ញា… យេ កេចិ សង្ខារា… យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ, អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា, ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា, ហីនំ វា បណីតំ វា, យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ វិញ្ញាណំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ – ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ”។

២៤៥. “ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ រូបស្មឹ និព្ពិន្ទតិ, វេទនាយ និព្ពិន្ទតិ, សញ្ញាយ និព្ពិន្ទតិ, សង្ខារេសុ និព្ពិន្ទតិ, វិញ្ញាណស្មឹ និព្ពិន្ទតិ, និព្ពិទា វិរជ្ជតិ [និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ (សី. ស្យា. បី.)], វិរាគា វិមុច្ចតិ , វិមុត្តស្មឹ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ អយំ

វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧក្ខិត្តបលិឃោ ឥតិបិ, សំកិណ្ណបរិក្ខោ ឥតិបិ, អព្ពូឡ្ហេសិកោ ឥតិបិ, និរគ្គឡោ ឥតិបិ, អរិយោ បន្នទ្ធជោ បន្នភារោ វិសំយុត្តោ ឥតិបិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧក្ខិត្តបលិឃោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីនា ហោតិ, ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា, អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧក្ខិត្តបលិឃោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សំកិណ្ណបរិក្ខោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បោនោព្ភវិកោ ជាតិសំសារោ បហីនោ ហោតិ, ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ, អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សំកិណ្ណបរិក្ខោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អព្ពូឡ្ហេសិកោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តណ្ហា បហីនា ហោតិ, ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា, អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អព្ពូឡ្ហេសិកោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ និរគ្គឡោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បញ្ច ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ ហោន្តិ, ឧច្ឆិន្នមូលានិ តាលាវត្ថុកតានិ អនភាវំកតានិ, អាយតិំ អនុប្បាទធម្មានិ ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ និរគ្គឡោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរិយោ បន្នទ្ធជោ បន្នភារោ វិសំយុត្តោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អស្មិមានោ បហីនោ ហោតិ, ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ , អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរិយោ បន្នទ្ធជោ បន្នភារោ វិសំយុត្តោ ហោតិ។

២៤៦. “ឯវំ វិមុត្តចិត្តំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ សឥន្ទា ទេវា សព្រហ្មកា សបជាបតិកា អន្វេសំ នាធិគច្ឆន្តិ – ‘ឥទំ និស្សិតំ តថាគតស្ស វិញ្ញាណ’ន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋេវាហំ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ តថាគតំ អននុវិជ្ជោតិ វទាមិ។ ឯវំវាទិំ ខោ មំ, ភិក្ខវេ, ឯវមក្ខាយិំ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អសតា តុច្ឆា មុសា អភូតេន អព្ភាចិក្ខន្តិ – ‘វេនយិកោ សមណោ គោតមោ, សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញាបេតី’តិ។ យថា ចាហំ ន, ភិក្ខវេ [ភិក្ខវេ ន (សី. ស្យា. បី.)], យថា ចាហំ ន វទាមិ, តថា មំ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អសតា តុច្ឆា មុសា អភូតេន អព្ភាចិក្ខន្តិ – ‘វេនយិកោ សមណោ គោតមោ, សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញាបេតី’តិ។ បុព្ពេ ចាហំ ភិក្ខវេ, ឯតរហិ ច ទុក្ខញ្ចេវ បញ្ញាបេមិ, ទុក្ខស្ស ច និរោធំ។ តត្រចេ, ភិក្ខវេ, បរេ តថាគតំ អក្កោសន្តិ បរិភាសន្តិ រោសេន្តិ វិហេសេន្តិ, តត្រ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស ន ហោតិ អាឃាតោ ន អប្បច្ចយោ ន ចេតសោ អនភិរទ្ធិ។

“តត្រ ចេ, ភិក្ខវេ, បរេ តថាគតំ សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ, តត្រ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស ន ហោតិ អានន្ទោ ន សោមនស្សំ ន ចេតសោ ឧប្បិលាវិតត្តំ។ តត្រ ចេ, ភិក្ខវេ , បរេ វា តថាគតំ សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ, តត្រ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំ ខោ ឥទំ បុព្ពេ បរិញ្ញាតំ តត្ថ មេ ឯវរូបា ការា [សក្ការា (ក.)] ករីយន្តី’តិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, តុម្ហេ ចេបិ បរេ អក្កោសេយ្យុំ បរិភាសេយ្យុំ រោសេយ្យុំ វិហេសេយ្យុំ, តត្រ តុម្ហេហិ ន អាឃាតោ ន អប្បច្ចយោ ន ចេតសោ អនភិរទ្ធិ ករណីយា។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, តុម្ហេ ចេបិ បរេ សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុំ, តត្រ តុម្ហេហិ ន អានន្ទោ ន សោមនស្សំ ន ចេតសោ ឧប្បិលាវិតត្តំ ករណីយំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, តុម្ហេ ចេបិ បរេ សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុំ, តត្រ តុម្ហាកំ ឯវមស្ស – ‘យំ ខោ ឥទំ បុព្ពេ បរិញ្ញាតំ, តត្ថ មេ [តត្ថ នោ (ក.) តត្ថ + ឥមេតិ បទច្ឆេទោ] ឯវរូបា ការា ករីយន្តី’តិ។

២៤៧. “តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, យំ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ; តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ? រូបំ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តំ បជហថ; តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ វេទនា, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តំ បជហថ; សា វោ បហីនា ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ សញ្ញា, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តំ បជហថ; សា វោ បហីនា ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ សង្ខារា, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តេ បជហថ; តេ វោ បហីនា ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ។ វិញ្ញាណំ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តំ បជហថ; តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, យំ ឥមស្មិំ ជេតវនេ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ, តំ ជនោ ហរេយ្យ វា ទហេយ្យ វា យថាបច្ចយំ វា ករេយ្យ។ អបិ នុ តុម្ហាកំ ឯវមស្ស – ‘អម្ហេ ជនោ ហរតិ វា ទហតិ វា យថាបច្ចយំ វា ករោតី’តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “ន ហិ នោ ឯតំ, ភន្តេ, អត្តា វា អត្តនិយំ វា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យំ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ; តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ន តុ

ម្ហាកំ? រូបំ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តំ បជហថ; តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ វេទនា, ភិក្ខវេ... បេ.... សញ្ញា, ភិក្ខវេ... សង្ខារា, ភិក្ខវេ...បេ.... វិញ្ញាណំ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តំ បជហថ; តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។

២៤៨. "ឯវំ ស្វាក្ខាតោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ ឆិន្នបិលោតិកោ។ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មេ ឧត្តានេ វិវដេ បកាសិតេ ឆិន្នបិលោតិកេ យេ តេ ភិក្ខូ អរហន្តោ ខីណាសវា វុសិតវន្តោ កតករណីយា ឱហិតភារា អនុប្បត្តសទត្ថា បរិក្ខីណភវសំយោជនា សម្មទញ្ញា វិមុត្តា, វដ្ដំ តេសំ នត្ថិ បញ្ញាបនាយ។ ឯវំ ស្វាក្ខាតោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ ឆិន្នបិលោតិកោ។ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មេ ឧត្តានេ វិវដេ បកាសិតេ ឆិន្នបិលោតិកេ យេសំ ភិក្ខូនំ បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, សព្ពេ តេ ឱបបាតិកា, តត្ថ បរិនិព្ពាយិនោ, អនាវត្តិធម្មា តស្មា លោកា។ ឯវំ ស្វាក្ខាតោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ ឆិន្នបិលោតិកោ។ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មេ ឧត្តានេ វិវដេ បកាសិតេ ឆិន្នបិលោតិកេ យេសំ ភិក្ខូនំ តីណិ សំយោជនានិ បហីនានិ, រាគទោសមោហា តនុភូតា, សព្ពេ តេ សកទាគាមិនោ, សកិទេវ ឥមំ លោកំ អាគន្ត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សន្តិ។ ឯវំ ស្វាក្ខាតោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ ឆិន្នបិលោតិកោ។ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មេ ឧត្តានេ វិវដេ បកាសិតេ ឆិន្នបិលោតិកេ យេសំ ភិក្ខូនំ តីណិ សំយោជនានិ បហីនានិ, សព្ពេ តេ សោតាបន្នា, អវិនិបាតធម្មា , និយតា សម្ពោធិបរាយនា។ ឯវំ ស្វាក្ខាតោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ ឆិន្នបិលោតិកោ។ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មេ ឧត្តានេ វិវដេ បកាសិតេ ឆិន្នបិលោតិកេ យេ តេ ភិក្ខូ ធម្មានុសារិនោ សទ្ធានុសារិនោ សព្ពេ តេ សម្ពោធិបរាយនា។ ឯវំ ស្វាក្ខាតោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ ឆិន្នបិលោតិកោ។ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មេ ឧត្តានេ វិវដេ បកាសិតេ ឆិន្នបិលោតិកេ យេសំ មយិ សទ្ធាមត្តំ បេមមត្តំ សព្ពេ តេ សគ្គបរាយនា"តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

អលគទ្ទូបមសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទុតិយំ។

៣. វម្មិកសុត្តំ

២៤៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា កុមារកស្សបោ អន្ធវនេ វិហរតិ។ អថ ខោ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ អន្ធវនំ ឱភាសេត្វា យេនាយស្មា កុមារកស្សបោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ សា ទេវតា អាយស្មន្តំ កុមារកស្សបំ ឯតទវោច –

"ភិក្ខុ ភិក្ខុ, អយំ វម្មិកោ [វម្មីកោ (កត្ថចិ) សក្កតានុរូបំ] រត្តិំ ធូមាយតិ, ទិវា បជ្ជលតិ។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – 'អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយា'តិ។ អភិក្ខណន្តោ សុមេធោ សត្ថំ អាទាយ អទ្ទស លង្គិំ 'លង្គី, ភទន្តេ'តិ។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – 'ឧក្ខិប លង្គិំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយា'តិ។ អភិក្ខណន្តោ សុមេធោ សត្ថំ អាទាយ អទ្ទស ឧទ្ធុមាយិកំ។ 'ឧទ្ធុមាយិកា, ភទន្តេ'តិ។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – 'ឧក្ខិប ឧទ្ធុមាយិកំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយា'តិ។ អភិក្ខណន្តោ សុមេធោ សត្ថំ អាទាយ អទ្ទស ទ្វិធាបថំ។ 'ទ្វិធាបថោ, ភទន្តេ'តិ។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – 'ឧក្ខិប ទ្វិធាបថំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយា'តិ។ អភិក្ខណន្តោ សុមេធោ សត្ថំ អាទាយ អទ្ទស ចង្គវារំ [បង្កវារំ (ស្យា.), ចង្កវារំ (ក.)]។ 'ចង្គវារោ, ភទន្តេ'តិ។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – 'ឧក្ខិប ចង្គវារំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយា'តិ។ អភិក្ខណន្តោ សុមេធោ សត្ថំ អាទាយ អទ្ទស កុម្មំ។ 'កុម្មោ , ភទន្តេ'តិ។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – 'ឧក្ខិប កុម្មំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយា'តិ។ អភិក្ខណន្តោ សុមេធោ សត្ថំ អាទាយ អទ្ទស អសិសូនំ។ 'អសិសូនា, ភទន្តេ'តិ។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – 'ឧក្ខិប អសិសូនំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយា'តិ។ អភិក្ខណន្តោ សុមេធោ សត្ថំ អាទាយ អទ្ទស មំសបេសិំ។ 'មំសបេសិ, ភទន្តេ'តិ។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – 'ឧក្ខិប មំសបេសិំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយា'តិ។ អភិក្ខណន្តោ សុមេធោ សត្ថំ អាទាយ អទ្ទស នាគំ។ 'នាគោ, ភទន្តេ'តិ។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – 'តិដ្ឋតុ នាគោ, មា នាគំ ឃដ្ដេសិ; នមោ ករោហិ នាគស្សា'"តិ។

"ឥមេ ខោ ត្វំ, ភិក្ខុ, បញ្ហេ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆេយ្យាសិ, យថា ច តេ ភគវា ព្យាករោតិ តថា នំ ធារេយ្យាសិ។ នាហំ តំ, ភិក្ខុ, បស្សាមិ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ ស

ទេវមនុស្សាយ, យោ ឥមេសំ បញ្ហានំ វេយ្យាករណេន ចិត្តំ អារាធេយ្យ អញ្ញត្រ តថាគតេន វា, តថាគតសាវកេន វា, ឥតោ វា បន សុត្វា’’តិ – ឥទមវោច សា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។

២៥០. អថ ខោ អាយស្មា កុមារកស្សបោ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា កុមារកស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘ឥមំ, ភន្តេ, រត្តិំ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ អន្ធវនំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, ភន្តេ, សា ទេវតា មំ ឯតទវោច – ‘ភិក្ខុ ភិក្ខុ, អយំ វម្មិកោ រត្តិំ ធូមាយតិ, ទិវា បជ្ជលតិ’។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – ‘អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយា’តិ។ អភិក្ខណន្តោ សុមេធោ សត្ថំ អាទាយ...បេ.... ឥតោ វា បន សុត្វាតិ។ ឥទមវោច, ភន្តេ, សា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។ ‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, វម្មិកោ, កា រត្តិំ ធូមាយនា, កា ទិវា បជ្ជលនា, កោ ព្រាហ្មណោ, កោ សុមេធោ, កឹ សត្ថំ, កឹ អភិក្ខណំ, កា លង្គី, កា ឧទ្ធុមាយិកា, កោ ទ្វិធាបថោ, កឹ ចង្គវារំ, កោ កុម្មោ, កា អសិសូនា , កា មំសបេសិ, កោ នាគោ’’’តិ?

២៥១. ‘‘‘វម្មិកោ’តិ ខោ, ភិក្ខុ, ឥមស្សេតំ ចាតុមហាភូតិកស្ស [ចាតុម្មហាភូតិកស្ស (សី. ស្យា. បី.)] កាយស្ស អធិវចនំ, មាតាបេត្តិកសម្ភវស្ស ឱទនកុម្មាសូបចយស្ស អនិច្ចុច្ឆាទន-បរិមទ្ទនភេទន-វិទ្ធំសន-ធម្មស្ស។

‘‘យំ ខោ, ភិក្ខុ, ទិវា កម្មន្តេ [កម្មន្តំ (ក.)] អារព្ភ រត្តិំ អនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ – អយំ រត្តិំ ធូមាយនា។ យំ ខោ, ភិក្ខុ, រត្តិំ អនុវិតក្កេត្វា អនុវិចារេត្វា ទិវា កម្មន្តេ បយោជេតិ កាយេន វាចាយ ‘មនសា’ [( ) នត្ថិ (សី. ស្យា.)] – អយំ ទិវា បជ្ជលនា។

‘‘‘ព្រាហ្មណោ’តិ ខោ, ភិក្ខុ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ ‘សុមេធោ’តិ ខោ ភិក្ខុ សេក្ខស្សេតំ ភិក្ខុនោ អធិវចនំ។

‘‘‘សត្ថ’ន្តិ ខោ, ភិក្ខុ, អរិយាយេតំ បញ្ញាយ អធិវចនំ។ ‘អភិក្ខណ’ន្តិ ខោ, ភិក្ខុ, វីរិយារម្ភស្សេតំ អធិវចនំ។

‘‘‘លង្គី’តិ ខោ, ភិក្ខុ, អវិជ្ជាយេតំ អធិវចនំ។ ឧក្ខិប លង្គិំ, បជហ អវិជ្ជំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ។

‘‘‘ឧទ្ធុមាយិកា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, កោធូបាយាសស្សេតំ អធិវចនំ។ ឧក្ខិប ឧទ្ធុមាយិកំ, បជហ កោធូបាយាសំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ។

‘‘‘ទ្វិធាបថោ’តិ ខោ, ភិក្ខុ, វិចិកិច្ឆាយេតំ អធិវចនំ។ ឧក្ខិប ទ្វិធាបថំ, បជហ វិចិកិច្ឆំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ។

‘‘‘ចង្គវារ’ន្តិ ខោ, ភិក្ខុ, បញ្ចន្នេតំ នីវរណានំ អធិវចនំ, សេយ្យថិទំ – កាមច្ឆន្ទនីវរណស្ស, ព្យាបាទនីវរណស្ស, ថីនមិទ្ធនីវរណស្ស, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណស្ស, វិចិកិច្ឆានីវរណស្ស។ ឧក្ខិប ចង្គវារំ, បជហ បញ្ច នីវរណេ ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ។

‘‘‘កុម្មោ’តិ ខោ, ភិក្ខុ, បញ្ចន្នេតំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ អធិវចនំ, សេយ្យថិទំ – រូបុបាទានក្ខន្ធស្ស, វេទនុបាទានក្ខន្ធស្ស, សញ្ញុបាទានក្ខន្ធស្ស, សង្ខារុបាទានក្ខន្ធស្ស, វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធស្ស។ ឧក្ខិប កុម្មំ, បជហ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធេ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ។

‘‘‘អសិសូនា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ – ចក្ខុវិញ្ញេយ្យានំ រូបានំ ឥដ្ឋានំ កន្តានំ មនាបានំ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ, សោតវិញ្ញេយ្យានំ សទ្ទានំ...បេ.... ឃានវិញ្ញេយ្យានំ គន្ធានំ...បេ.... ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យានំ រសានំ...បេ.... កាយវិញ្ញេយ្យានំ ផោដ្ឋព្ពានំ ឥដ្ឋានំ កន្តានំ មនាបានំ បិយរូបានំ កាមូបសំហិតានំ រជនីយានំ។ ឧក្ខិប អសិសូនំ, បជហ បញ្ច កាមគុណេ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ។

‘‘‘មំសបេសី’តិ ខោ, ភិក្ខុ, នន្ទីរាគស្សេតំ អធិវចនំ។ ឧក្ខិប មំសបេសិំ, បជហ នន្ទីរាគំ; អភិក្ខណ, សុមេធ, សត្ថំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ។

‘‘‘នាគោ’តិ ខោ, ភិក្ខុ, ខីណាសវស្សេតំ ភិក្ខុនោ អធិវចនំ។ តិដ្ឋតុ នាគោ, មា នាគំ ឃដ្ដេសិ; នមោ ករោហិ នាគស្សាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ’’តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ អាយស្មា កុមារកស្សបោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

វម្មិកសុត្តំ និដ្ឋិតំ តតិយំ។

៤. រថវិនីតសុត្តំ

២៥២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ជាតិភូមកា ភិក្ខូ ជាតិភូមិយំ វស្សំវុដ្ឋា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘កោ នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ជាតិភូមិយំ ជាតិភូមកានំ ភិក្ខូនំ សព្រហ្មចារីនំ ឯវំ សម្ភាវិតោ – ‘អត្តនា ច អប្បិច្ឆោ អប្បិច្ឆកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, អត្តនា ច សន្តុដ្ឋោ សន្តុដ្ឋិកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, អត្តនា ច បវិវិត្តោ បវិវេកកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, អត្តនា ច អសំសដ្ឋោ អសំសគ្គកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, អត្តនា ច អារទ្ធវីរិយោ វីរិយារម្ភកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, អត្តនា ច សីលសម្បន្នោ សីលសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, អត្តនា ច សមាធិសម្បន្នោ សមាធិសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, អត្តនា ច បញ្ញាសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, អត្តនា ច វិមុត្តិសម្បន្នោ វិមុត្តិសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, អត្តនា ច វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បន្នោ វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, ឱវាទកោ វិញ្ញាបកោ សន្ទស្សកោ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីន’’’ន្តិ? ‘‘បុណ្ណោ នាម, ភន្តេ, អាយស្មា មន្តាណិបុត្តោ ជាតិភូមិយំ ជាតិភូមកានំ ភិក្ខូនំ សព្រហ្មចារីនំ ឯវំ សម្ភាវិតោ – ‘អត្តនា ច អប្បិច្ឆោ អប្បិច្ឆកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា, អត្តនា ច សន្តុដ្ឋោ…បេ.… ឱវាទកោ វិញ្ញាបកោ សន្ទស្សកោ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីន’’’ន្តិ។

២៥៣. តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវតោ អវិទូរេ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘‘លាភា អាយស្មតោ បុណ្ណស្ស មន្តាណិបុត្តស្ស, សុលទ្ធលាភា អាយស្មតោ បុណ្ណស្ស មន្តាណិបុត្តស្ស, យស្ស វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី សត្ថុ សម្មុខា អនុមស្ស អនុមស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ, តញ្ច សត្ថា អព្ភនុមោទតិ។ អប្បេវ នាម មយម្បិ កទាចិករហចិ អាយស្មតា បុណ្ណេន មន្តាណិបុត្តេន សទ្ធិំ សមាគច្ឆេយ្យាម [សមាគមំ គច្ឆេយ្យ (ក.)], អប្បេវ នាម សិយា កោចិទេវ កថាសល្លាបោ’’តិ។

២៥៤. អថ ខោ ភគវា រាជគហេ យថាភិរន្តំ វិហរិត្វា យេន សាវត្ថិ តេន ចារិកំ បក្កាមិ។ អនុបុព្ពេន ចារិកំ ចរមានោ យេន សាវត្ថិ តទវសរិ។ តត្រ សុទំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អស្សោសិ ខោ អាយស្មា បុណ្ណោ មន្តាណិបុត្តោ – ‘‘ភគវា កិរ សាវត្ថិំ អនុប្បត្តោ; សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ’’តិ។

២៥៥. អថ ខោ អាយស្មា បុណ្ណោ មន្តាណិបុត្តោ សេនាសនំ សំសាមេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន សាវត្ថិ តេន ចារិកំ បក្កាមិ។ អនុបុព្ពេន ចារិកំ ចរមានោ យេន សាវត្ថិ ជេតវនំ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ បុណ្ណំ មន្តាណិបុត្តំ ភគវា ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ។ អថ ខោ អាយស្មា បុណ្ណោ មន្តាណិបុត្តោ ភគវតា ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សិតោ សមាទបិតោ សមុត្តេជិតោ សម្បហំសិតោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា យេន អន្ធវនំ តេនុបសង្កមិ ទិវាវិហារាយ។

២៥៦. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – ‘‘យស្ស ខោ ត្វំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, បុណ្ណស្ស នាម ភិក្ខុនោ មន្តាណិបុត្តស្ស អភិណ្ហំ កិត្តយមានោ អហោសិ, សោ ភគវតា ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សិតោ សមាទបិតោ សមុត្តេជិតោ សម្បហំសិតោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា យេន អន្ធវនំ តេន បក្កន្តោ ទិវាវិហារាយា’’តិ។

អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ តរមានរូបោ និសីទនំ អាទាយ អាយស្មន្តំ បុណ្ណំ មន្តាណិបុត្តំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធិ សីសានុលោកី។ អថ ខោ អាយស្មា បុណ្ណោ មន្តាណិបុត្តោ អន្ធវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ ទិវាវិហារំ និសីទិ។ អាយស្មាបិ ខោ សារិបុត្តោ អន្ធវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ ទិវាវិហារំ និសីទិ។

អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា បុណ្ណោ មន្តាណិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា បុណ្ណេន មន្តាណិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ បុណ្ណំ មន្តាណិបុត្តំ ឯតទវោច –

២៥៧. “ភគវតិ នោ, អាវុសោ, ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ?

“ឯវមាវុសោ”តិ។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, សីលវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ បនាវុសោ, ចិត្តវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, ទិដ្ឋិវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ បនាវុសោ, កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ បនាវុសោ, បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, ញាណទស្សនវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“‘កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, សីលវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘កិំ បនាវុសោ, ចិត្តវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, ទិដ្ឋិវិសុទ្ធត្ថំ…បេ… កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធត្ថំ…បេ… មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធត្ថំ…បេ… បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធត្ថំ…បេ… កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, ញាណទស្សនវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ អាវុសោ’តិ វទេសិ។ កិមត្ថំ ចរហាវុសោ, ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “អនុបាទាបរិនិព្ពានត្ថំ ខោ, អាវុសោ, ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, សីលវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន”ន្តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កឹ បនាវុសោ, ចិត្តវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន”ន្តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កឹ នុ ខោ, អាវុសោ, ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន”ន្តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កឹ បនាវុសោ កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន”ន្តិ ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កឹ នុ ខោ, អាវុសោ, មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន”ន្តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កឹ បនាវុសោ, បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន”ន្តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កឹ នុ ខោ, អាវុសោ, ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន”ន្តិ?

“នោ ហិទំ , អាវុសោ”។

“កឹ បនាវុសោ, អញ្ញត្រ ឥមេហិ ធម្មេហិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន”ន្តិ?

“នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ, សីលវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘កឹ បនាវុសោ, ចិត្តវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ, ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន’ន្តិ…បេ… កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ… មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិ… បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ… ‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ, ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘កឹ បនាវុសោ, អញ្ញត្រ ឥមេហិ ធម្មេហិ អនុបាទាបរិនិព្ពាន’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ យថាកថំ បនាវុសោ, ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ?

២៥៨. “សីលវិសុទ្ធឹ ចេ, អាវុសោ, ភគវា អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ, សឧបាទានំយេវ សមានំ អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ [បញ្ញាបេស្ស (សី. ស្យា.) ឯវមញ្ញត្ថបិ]។ ចិត្តវិសុទ្ធឹ ចេ, អាវុសោ, ភគវា អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ, សឧបាទានំយេវ សមានំ អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ។ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធឹ ចេ, អាវុសោ, ភគវា អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ, សឧបាទានំយេវ សមានំ អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ។ កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធឹ ចេ, អាវុសោ, ភគវា អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ, សឧបាទានំយេវ សមានំ អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ ។ មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធឹ ចេ, អាវុសោ, ភគវា អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ, សឧបាទានំយេវ សមានំ អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ។ បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធឹ ចេ, អាវុសោ, ភគវា អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ, សឧបាទានំយេវ សមានំ អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ។ ញាណទស្សនវិសុទ្ធឹ ចេ, អាវុសោ, ភគវា អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ, សឧបាទានំយេវ សមានំ អនុបាទាបរិនិព្ពានំ បញ្ញបេយ្យ។ អញ្ញត្រ ចេ, អាវុសោ, ឥមេហិ ធម្មេហិ អនុបាទាបរិនិព្ពានំ អភវិស្ស, បុថុជ្ជនោ បរិនិព្ពាយេយ្យ។ បុថុជ្ជនោ ហិ, អាវុសោ, អញ្ញត្រ ឥមេហិ ធម្មេហិ។ តេន ហាវុសោ, ឧបមំ តេ ករិស្សាមិ; ឧបមាយបិធេកច្ចេ វិញ្ញូ បុរិសា ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានន្តិ។

២៥៩. “សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស សាវត្ថិយំ បដិវសន្តស្ស សាកេតេ កិញ្ចិទេវ អច្ចាយិកំ ករណីយំ ឧប្បជ្ជេយ្យ។ តស្ស អន្តរា ច សាវត្ថិំ អន្តរា ច សាកេតំ សត្ត រថវិនីតានិ ឧបដ្ឋបេយ្យុំ។ អថ ខោ, អាវុសោ, រាជា បសេនទិ កោសលោ សាវត្ថិយា និក្ខមិត្វា អន្តេបុរទ្វារា បឋមំ រថវិនីតំ អភិរុហេយ្យ, បឋមេន រថវិនីតេន ទុតិយំ រថវិនីតំ បាបុណេយ្យ, បឋមំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជេយ្យ ទុតិយំ រថវិនីតំ អភិរុហេយ្យ។ ទុតិយេន រថវិនីតេន តតិយំ រថវិនីតំ បាបុណេយ្យ, ទុតិយំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជេយ្យ, តតិយំ រថវិនីតំ អភិរុហេយ្យ។ តតិយេន រថវិនីតេន ចតុត្ថំ រថវិនីតំ បាបុណេយ្យ, តតិយំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជេយ្យ, ចតុត្ថំ រថវិនីតំ អភិរុហេយ្យ។ ចតុត្ថេន រថវិនីតេន បញ្ចមំ រថវិនីតំ បាបុណេយ្យ, ចតុត្ថំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជេយ្យ, បញ្ចមំ រថវិនីតំ អភិរុហេយ្យ។ បញ្ចមេន រថវិនីតេន ឆដ្ឋំ រថវិនីតំ បាបុណេយ្យ, បញ្ចមំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជេយ្យ, ឆដ្ឋំ រថវិនីតំ អភិរុហេយ្យ។ ឆដ្ឋេន រថវិនីតេន សត្តមំ រថវិនីតំ បាបុណេយ្យ, ឆដ្ឋំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជេយ្យ, សត្តមំ រថវិនីតំ អភិរុហេយ្យ។ សត្តមេន រថវិនីតេន សាកេតំ អនុបាបុណេយ្យ អន្តេបុរទ្វារំ។ តមេនំ អន្តេបុរទ្វារគតំ សមានំ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កមិនា ត្វំ, មហារាជ, រថវិនីតេន សាវត្ថិយា សាកេតំ អនុប្បត្តោ អន្តេបុរទ្វារ’ន្តិ ? កថំ ព្យាករមានោ នុ ខោ, អាវុសោ, រាជា បសេនទិ កោសលោ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យា”តិ?

“ឯវំ ព្យាករមានោ ខោ, អាវុសោ, រាជា បសេនទិ កោសលោ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ – ‘ឥធ មេ សាវត្ថិយំ បដិវសន្តស្ស សាកេតេ កិញ្ចិទេវ អច្ចាយិកំ ករណីយំ ឧប្បជ្ជិ [ឧប្បជ្ជតិ (ក.)]។ តស្ស មេ អន្តរា ច សាវត្ថិំ អន្តរា ច សាកេតំ សត្ត រថវិនីតានិ ឧបដ្ឋបេសុំ។ អថ ខ្វាហំ សាវត្ថិយា និក្ខមិត្វា អន្តេបុរទ្វារា បឋមំ រថវិនីតំ អភិរុហិំ។ បឋមេន រថវិនីតេន ទុតិយំ រថវិនីតំ បាបុណិំ, បឋមំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជិំ ទុតិយំ រថវិនីតំ អភិរុហិំ។ ទុតិយេន រថវិនីតេន តតិយំ រថវិនីតំ បាបុណិំ, ទុតិយំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជិំ, តតិយំ រថវិនីតំ អភិរុហិំ។ តតិយេន រថវិនីតេន ចតុត្ថំ រថវិនីតំ បាបុណិំ, តតិយំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជិំ, ចតុត្ថំ រថវិនីតំ អភិរុហិំ។ ចតុត្ថេន រថវិនីតេន បញ្ចមំ រថវិនីតំ បាបុណិំ, ចតុត្ថំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជិំ, បញ្ចមំ រថវិនីតំ អភិរុហិំ។ បញ្ចមេន រថវិនីតេន ឆដ្ឋំ រថវិនីតំ បាបុណិំ, បញ្ចមំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជិំ, ឆដ្ឋំ រថវិនីតំ អភិរុហិំ។ ឆដ្ឋេន រថវិនីតេន សត្តមំ រថវិនីតំ បាបុណិំ, ឆដ្ឋំ រថវិនីតំ វិស្សជ្ជិំ, សត្តមំ រថវិនីតំ អភិរុហិំ។ សត្តមេន រថវិនីតេន សាកេតំ អនុប្បត្តោ អន្តេបុរទ្វារ’ន្តិ។ ឯវំ ព្យាករមានោ ខោ, អាវុសោ, រាជា បសេនទិ កោសលោ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យា”តិ។

“ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, សីលវិសុទ្ធិ យាវទេវ ចិត្តវិសុទ្ធត្ថា, ចិត្តវិសុទ្ធិ យាវទេវ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធត្ថា, ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ យាវទេវ កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធត្ថា, កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ យាវទេវ មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធត្ថា, មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិ យាវទេវ បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធត្ថា, បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ យាវទេវ ញាណទស្សនវិសុទ្ធត្ថា, ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ យាវទេវ អនុបាទាបរិនិព្ពានត្ថា។ អនុបាទាបរិនិព្ពានត្ថំ ខោ, អាវុសោ, ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ។

២៦០. ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ បុណ្ណំ មន្តាណិបុត្តំ ឯតទវោច – “កោនាមោ អាយស្មា, កថញ្ច បនាយស្មន្តំ សព្រហ្មចារី ជានន្តី”តិ? “បុណ្ណោតិ ខោ មេ, អាវុសោ, នាមំ; មន្តាណិបុត្តោតិ ច បន មំ សព្រហ្មចារី ជានន្តី”តិ។ “អច្ឆរិយំ, អាវុសោ, អព្ភុតំ, អាវុសោ! យថា តំ សុតវតា សាវកេន សម្មទេវ សត្ថុសាសនំ អាជានន្តេន, ឯវមេវ អាយស្មតា បុណ្ណេន មន្តាណិបុត្តេន គម្ភីរា គម្ភីរបញ្ហា អនុមស្ស អនុមស្ស ព្យាកតា។ លាភា សព្រហ្មចារីនំ, សុលទ្ធលាភា សព្រហ្មចារីនំ, យេ អាយស្មន្តំ បុណ្ណំ មន្តាណិបុត្តំ លភន្តិ ទស្សនាយ, លភន្តិ បយិរុបាសនាយ។ ចេលណ្ឌុកេន [ចេលណ្ឌកេន (ក.), ចេលណ្ឌុបេកេន (?)] ចេបិ សព្រហ្មចារី អាយស្មន្តំ បុណ្ណំ មន្តាណិបុត្តំ មុទ្ធនា បរិហរន្តា លភេយ្យុំ ទស្សនាយ, លភេយ្យុំ បយិរុបាសនាយ, តេសម្បិ លាភា តេសម្បិ សុលទ្ធំ, អម្ហាកម្បិ លាភា អម្ហាកម្បិ សុលទ្ធំ, យេ មយំ អាយស្មន្តំ បុណ្ណំ មន្តាណិបុត្តំ លភាម ទស្សនាយ, លភាម បយិរុបាសនាយា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា បុណ្ណោ មន្តាណិបុត្តោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – “កោ នាមោ អាយស្មា, កថញ្ច បនាយស្មន្តំ សព្រហ្មចារី ជានន្តី”តិ? “ឧបតិស្សោតិ ខោ មេ, អាវុសោ, នាមំ; សារិបុត្តោតិ ច បន មំ សព្រហ្មចារី ជានន្តី”តិ។ “សត្ថុកប្បេន វត កិរ, ភោ [ខោ (ក.)], សាវកេន សទ្ធិំ មន្តយមានា ន ជានិម្ហ – ‘អាយស្មា សារិបុត្តោ’តិ។ សចេ ហិ មយំ ជានេយ្យាម ‘អាយស្មា សារិបុត្តោ’តិ, ឯត្តកម្បិ នោ នប្បដិភាសេយ្យ [នប្បដិភេយ្យ (?)]។ អច្ឆរិយំ, អាវុសោ, អព្ភុតំ, អាវុសោ! យថា តំ សុតវតា សាវកេន សម្មទេវ សត្ថុសាសនំ អាជានន្តេន, ឯវមេវ អាយស្មតា សារិបុត្តេន គម្ភីរា គម្ភីរបញ្ហា អនុមស្ស អនុមស្ស បុច្ឆិតា។ លាភា សព្រហ្មចារីនំ សុលទ្ធលាភា សព្រហ្មចារីនំ, យេ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ លភន្តិ ទស្សនាយ, លភន្តិ បយិរុបាសនាយ។ ចេលណ្ឌុកេន ចេបិ សព្រហ្មចារី អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ មុទ្ធនា បរិហរន្តា លភេយ្យុំ ទស្សនាយ, លភេយ្យុំ បយិរុបាសនាយ, តេសម្បិ លាភា តេសម្បិ សុលទ្ធំ, អម្ហាកម្បិ លាភា អម្ហាកម្បិ សុលទ្ធំ, យេ មយំ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ លភាម ទស្សនាយ, លភាម បយិរុបាសនាយា”តិ។

តតិយំ តេ ឧភោបិ មហានាគា អញ្ញមញ្ញស្ស សុភាសិតំ សមនុមោទីសូតិ។

រថវិនីតសុត្តំ និដ្ឋិតំ ចតុត្ថំ។

៥. និវាបសុត្តំ

២៦១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ន , ភិក្ខវេ, នេវាបិកោ និវាបំ និវបតិ មិគជាតានំ – ‘ឥមំ មេ និវាបំ និវុត្តំ មិគជាតា បរិភុញ្ជន្តា ទីឃាយុកា វណ្ណវន្តោ ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ យាបេន្តូ’តិ។ ឯវញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, នេវាបិកោ និវាបំ និវបតិ មិគជាតានំ – ‘ឥមំ មេ និវាបំ និវុត្តំ មិគជាតា អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិស្សន្តិ, អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា មទំ អាបជ្ជិស្សន្តិ, មត្តា សមានា បមាទំ អាបជ្ជិស្សន្តិ, បមត្តា សមានា យថាកាមករណីយា ភវិស្សន្តិ ឥមស្មិំ និវាបេ’តិ។

២៦២. “តត្រ, ភិក្ខវេ, បឋមា មិគជាតា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ, តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា មទំ អាបជ្ជិំសុ, មត្តា សមានា បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, បមត្តា សមានា យថាកាមករណីយា អហេសុំ នេវាបិកស្ស អមុស្មិំ និវាបេ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខវេ, បឋមា មិគជាតា ន បរិមុច្ចិំសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។

២៦៣. “តត្រ, ភិក្ខវេ, ទុតិយា មិគជាតា ឯវំ សមចិន្តេសុំ – ‘យេ ខោ តេ បឋមា មិគជាតា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា មទំ អាបជ្ជិំសុ, មត្តា សមានា បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, បមត្តា សមានា យថាកាមករណីយា អហេសុំ នេវាបិកស្ស អមុស្មិំ និវាបេ។ ឯវញ្ហិ តេ បឋមា មិគជាតា ន បរិមុច្ចិំសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ សព្ពសោ និវាបភោជនា បដិវិរមេយ្យាម, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរេយ្យាមា’តិ។ តេ សព្ពសោ និវាបភោជនា បដិវិរមិំសុ, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរិំសុ។ តេសំ គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ, តិណោទកសង្ខយេ, អធិមត្តកសិមានំ បត្តោ កាយោ ហោតិ។ តេសំ អធិមត្តកសិមានំ បត្តកាយានំ ពលវីរិយំ បរិហាយិ។ ពលវីរិយេ បរិហីនេ តមេវ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស បច្ចាគមិំសុ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា មទំ អាបជ្ជិំសុ, មត្តា សមានា បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, បមត្តា សមានា យថាកាមករណីយា អហេសុំ នេវាបិកស្ស អមុស្មិំ និវាបេ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខវេ, ទុតិយាបិ មិគជាតា ន បរិមុច្ចិំសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។

២៦៤. “តត្រ , ភិក្ខវេ, តតិយា មិគជាតា ឯវំ សមចិន្តេសុំ – ‘យេ ខោ តេ បឋមា មិគជាតា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស...បេ.... ឯវញ្ហិ តេ បឋមា មិគជាតា ន បរិមុច្ចិំសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យេបិ តេ ទុតិយា មិគជាតា ឯវំ សមចិន្តេសុំ – យេ ខោ តេ បឋមា មិគជាតា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស...បេ.... ឯវញ្ហិ តេ បឋមា មិគជាតា ន បរិមុច្ចិំសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ សព្ពសោ និវាបភោជនា បដិវិរមេយ្យាម, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរេយ្យាមាតិ។ តេ សព្ពសោ និវាបភោជនា បដិវិរមិំសុ, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរិំសុ។ តេសំ គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ តិណោទកសង្ខយេ អធិមត្តកសិមានំ បត្តោ កាយោ ហោតិ។ តេសំ អធិមត្តកសិមានំ បត្តកាយានំ ពលវីរិយំ បរិហាយិ។ ពលវីរិយេ បរិហីនេ តមេវ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស បច្ចាគមិំសុ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា មទំ អាបជ្ជិំសុ, មត្តា សមានា បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, បមត្តា សមានា យថាកាមករណីយា អហេសុំ នេវាបិកស្ស អមុស្មិំ និវាបេ។ ឯវញ្ហិ តេ ទុតិយាបិ មិគជាតា ន បរិមុច្ចិំសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បេយ្យាម។ តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិស្សាម, អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជិស្សាម, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជិស្សាម, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា ភវិស្សាម នេវាបិកស្ស អមុស្មិំ និវាបេ’តិ។ តេ អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បយិំសុ។ តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ, តេ តត្ថ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជិំសុ, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា អហេសុំ នេវាបិកស្ស អមុស្មិំ និវាបេ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, នេវាបិកស្ស ច នេវាបិកបរិសាយ ច ឯតទហោសិ – ‘សឋាស្សុនាមិមេ តតិយា មិគជាតា កេតពិនោ, ឥទ្ធិមន្តាស្សុនាមិមេ តតិយា មិគជាតា បរជនា; ឥមញ្ច នាម និវាបំ និវុត្តំ បរិភុញ្ជន្តិ, ន ច នេសំ ជានាម អាគតឹ វា គតឹ វា។ យំនូន មយំ ឥមំ និវាបំ និវុត្តំ មហតីហិ ទណ្ឌវាករាហិ [ទណ្ឌវាគុរាហិ (ស្យា.)] សមន្តា សប្បទេសំ អនុបរិវារេយ្យាម – អប្បេវ នាម តតិយានំ មិគជាតានំ អាសយំ បស្សេយ្យាម, យត្ថ តេ គាហំ គច្ឆេយ្យុ’ន្តិ។ តេ អមុំ និវាបំ និវុត្តំ មហតីហិ ទណ្ឌវាករាហិ សមន្តា សប្បទេសំ អនុបរិវារេសុំ។ អទ្ទសំសុ ខោ, ភិក្ខវេ, នេវាបិកោ ច នេវាបិកបរិសា ច តតិយានំ មិគជាតានំ អាសយំ, យត្ថ តេ គាហំ អគមំសុ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខវេ, តតិយាបិ មិគជាតា ន បរិមុច្ចឹសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។

២៦៥. “តត្រ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថា មិគជាតា ឯវំ សមចិន្តេសុំ – ‘យេ ខោ តេ បឋមា មិគជាតា...បេ.... ឯវញ្ហិ តេ បឋមា មិគជាតា ន បរិមុច្ចឹសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យេបិ តេ ទុតិយា មិគជាតា ឯវំ សមចិន្តេសុំ ‘យេ ខោ តេ បឋមា មិគជាតា...បេ.... ឯវញ្ហិ តេ បឋមា មិគជាតា ន បរិមុច្ចឹសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ សព្ពសោ និវាបភោជនា បដិវិរមេយ្យាម, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរេយ្យាមា’តិ។ តេ សព្ពសោ និវាបភោជនា បដិវិរមឹសុ...បេ.... ឯវញ្ហិ តេ ទុតិយាបិ មិគជាតា ន បរិមុច្ចឹសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យេបិ តេ តតិយា មិគជាតា ឯវំ សមចិន្តេសុំ ‘យេ ខោ តេ បឋមា មិគជាតា...បេ.... ឯវញ្ហិ តេ បឋមា មិគជាតា ន បរិមុច្ចឹសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យេបិ តេ ទុតិយា មិគជាតា ឯវំ សមចិន្តេសុំ ‘យេ ខោ តេ បឋមា មិគជាតា...បេ.... ឯវញ្ហិ តេ បឋមា មិគជាតា ន បរិមុច្ចឹសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ សព្ពសោ និវាបភោជនា បដិវិរមេយ្យាម, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរេយ្យាមា’តិ។ តេ សព្ពសោ និវាបភោជនា បដិវិរមឹសុ...បេ.... ឯវញ្ហិ តេ ទុតិយាបិ មិគជាតា ន បរិមុច្ចឹសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បេយ្យាម, តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិស្សាម, អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជិស្សាម, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជិស្សាម, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា ភវិស្សាម នេវាបិកស្ស អមុស្មឹ និវាបេ’តិ។ តេ អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បយឹសុ, តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជឹសុ, តេ តត្ថ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជឹសុ, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជឹសុ, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា អហេសុំ នេវាបិកស្ស អមុស្មឹ និវាបេ។

“តត្រ នេវាបិកស្ស ច នេវាបិកបរិសាយ ច ឯតទហោសិ – ‘សឋាស្សុនាមិមេ តតិយា មិគជាតា កេតពិនោ, ឥទ្ធិមន្តាស្សុនាមិមេ តតិយា មិគជាតា បរជនា, ឥមញ្ច នាម និវាបំ និវុត្តំ បរិភុញ្ជន្តិ។ ន ច នេសំ ជានាម អាគតឹ វា គតឹ វា។ យំនូន មយំ ឥមំ និវាបំ និវុត្តំ មហតីតិ ទណ្ឌវាករាហិ សមន្តា សប្បទេសំ អនុបរិវារេយ្យាម, អប្បេវ នាម តតិយានំ មិគជាតានំ អាសយំ បស្សេយ្យាម, យត្ថ តេ គាហំ គច្ឆេយ្យុ’ន្តិ។ តេ អមុំ និវាបំ និវុត្តំ មហតីតិ ទណ្ឌវាករាហិ សមន្តា សប្បទេសំ អនុបរិវារេសុំ។ អទ្ទសំសុ ខោ នេវាបិកោ ច នេវាបិកបរិសា ច តតិយានំ មិគជាតានំ អាសយំ, យត្ថ តេ គាហំ អគមំសុ។ ឯវញ្ហិ តេ តតិយាបិ មិគជាតា ន បរិមុច្ចឹសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ យត្ថ អគតិ នេវាបិកស្ស ច នេវាបិកបរិសាយ ច តត្រាសយំ កប្បេយ្យាម, តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិស្សាម, អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជិស្សាម, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជិស្សាម, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា ភវិស្សាម នេវាបិកស្ស អមុស្មឹ និវាបេ’តិ។ តេ យត្ថ អគតិ នេវាបិកស្ស ច នេវាបិកបរិសាយ ច តត្រាសយំ កប្បយឹសុ។ តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ នេវាបិកស្ស អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជឹសុ, តេ តត្ថ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជឹសុ, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជឹសុ, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា អហេសុំ នេវាបិកស្ស អមុស្មឹ និវាបេ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, នេវាបិកស្ស ច នេវាបិកបរិសាយ ច ឯតទហោសិ – ‘សឋាស្សុនាមិមេ ចតុត្ថា មិគជាតា កេតពិនោ, ឥទ្ធិមន្តាស្សុនាមិមេ ចតុត្ថា មិគជាតា បរជនា។ ឥមញ្ច នាម និវាបំ និវុត្តំ បរិភុញ្ជន្តិ, ន ច នេសំ ជានាម អាគតឹ វា គតឹ វា។ យំនូន មយំ ឥមំ និវាបំ និវុត្តំ មហតីហិ ទណ្ឌវាករាហិ សមន្តា សប្បទេសំ អនុបរិវារេយ្យាម, អប្បេវ នាម ចតុត្ថានំ មិគជាតានំ អាសយំ បស្សេយ្យាម យត្ថ តេ គាហំ គច្ឆេយ្យុ’ន្តិ។ តេ អមុំ និវាបំ និវុត្តំ មហតីហិ ទណ្ឌវាករាហិ សមន្តា សប្បទេសំ អនុបរិវារេសុំ។ នេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ទសំសុ នេវាបិកោ ច នេវាបិកបរិសា ច ចតុត្ថានំ មិគជាតានំ អាសយំ, យត្ថ តេ គាហំ គច្ឆេយ្យុំ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, នេវាបិកស្ស ច នេវាបិកបរិសាយ ច ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ មយំ ចតុត្ថេ មិគជាតេ ឃដ្ដេស្សាម, តេ ឃដ្ដិតា អញ្ញេ ឃដ្ដិស្សន្តិ តេ ឃដ្ដិតា អញ្ញេ ឃដ្ដិស្សន្តិ។ ឯវំ ឥមំ និវាបំ និវុត្តំ សព្ពសោ មិគជាតា បរិមុញ្ចិស្សន្តិ។ យំនូន មយំ

ចតុត្ថេ មិគជាតេ អជ្ឈុបេក្ខេយ្យាមា’តិ។ អជ្ឈុបេក្ខឹសុ ខោ, ភិក្ខវេ, នេវាបិកោ ច នេវាបិកបរិសា ច ចតុត្ថេ មិគជាតេ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថា មិគជាតា បរិមុច្ចិំសុ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវា។

២៦៦. “ឧបមា ខោ មេ អយំ, ភិក្ខវេ, កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ។ អយំ ចេវេត្ថ អត្ថោ – និវាបោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ នេវាបិកោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, មារស្សេតំ បាបិមតោ អធិវចនំ។ នេវាបិកបរិសាតិ ខោ, ភិក្ខវេ, មារបរិសាយេតំ អធិវចនំ។ មិគជាតាតិ ខោ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណានមេតំ អធិវចនំ។

២៦៧. “តត្រ, ភិក្ខវេ, បឋមា សមណព្រាហ្មណា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា មទំ អាបជ្ជិំសុ, មត្តា សមានា បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, បមត្តា សមានា យថាកាមករណីយា អហេសុំ មារស្ស អមុស្មិំ និវាបេ អមុស្មិញ្ច លោកាមិសេ ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខវេ, បឋមា សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ សេយ្យថាបិ តេ, ភិក្ខវេ, បឋមា មិគជាតា តថូបមេ អហំ ឥមេ បឋមេ សមណព្រាហ្មណេ វទាមិ។

២៦៨. “តត្រ, ភិក្ខវេ, ទុតិយា សមណព្រាហ្មណា ឯវំ សមចិន្តេសុំ – ‘យេ ខោ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា មទំ អាបជ្ជិំសុ, មត្តា សមានា បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, បមត្តា សមានា យថាកាម ករណីយា អហេសុំ មារស្ស អមុស្មិំ និវាបេ អមុស្មិញ្ច លោកាមិសេ។ ឯវញ្ហិ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ សព្ពសោ និវាបភោជនា លោកាមិសា បដិវិរមេយ្យាម, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរេយ្យាមា’តិ។ តេ សព្ពសោ និវាបភោជនា លោកាមិសា បដិវិរមិំសុ, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរេយ្យាមាតិ។ តេ សព្ពសោ និវាបភោជនា លោកាមិសា បដិវិរមិំសុ, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរិំសុ។ តេ តត្ថ សាកភក្ខាបិ អហេសុំ, សាមាកភក្ខាបិ អហេសុំ, នីវារភក្ខាបិ អហេសុំ, ទទ្ទុលភក្ខាបិ អហេសុំ, ហដភក្ខាបិ អហេសុំ, កណភក្ខាបិ អហេសុំ, អាចាមភក្ខាបិ អហេសុំ, បិញ្ញាកភក្ខាបិ អហេសុំ, តិណភក្ខាបិ អហេសុំ, គោមយភក្ខាបិ អហេសុំ, វនមូលផលាហារា យាបេសុំ បវត្តផលភោជី។

“តេសំ គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ, តិណោទកសង្ខយេ, អធិមត្តកសិមានំ បត្តោ កាយោ ហោតិ។ តេសំ អធិមត្តកសិមានំ បត្តកាយានំ ពលវីរិយំ បរិហាយិ។ ពលវីរិយេ បរិហីនេ ចេតោវិមុត្តិ បរិហាយិ។ ចេតោវិមុត្តិយា បរិហីនាយ តមេវ និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស បច្ចាគមិំសុ តានិ ច លោកាមិសានិ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា មទំ អាបជ្ជិំសុ, មត្តា សមានា បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, បមត្តា សមានា យថាកាមករណីយា អហេសុំ មារស្ស អមុស្មិំ និវាបេ អមុស្មិញ្ច លោកាមិសេ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខវេ, ទុតិយាបិ សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ សេយ្យថាបិ តេ, ភិក្ខវេ, ទុតិយា មិគជាតា តថូបមេ អហំ ឥមេ ទុតិយេ សមណព្រាហ្មណេ វទាមិ។

២៦៩. “តត្រ, ភិក្ខវេ, តតិយា សមណព្រាហ្មណា ឯវំ សមចិន្តេសុំ – ‘យេ ខោ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ…បេ….។ ឯវញ្ហិ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យេបិ តេ ទុតិយា សមណព្រាហ្មណា ឯវំ សមចិន្តេសុំ – ‘យេ ខោ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ…បេ….។ ឯវញ្ហិ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ សព្ពសោ និវាបភោជនា លោកាមិសា បដិវិរមេយ្យាម, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរេយ្យាមា’តិ។ តេ សព្ពសោ និវាបភោជនា លោកាមិសា បដិវិរមិំសុ។ ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរិំសុ។ តេ តត្ថ សាកភក្ខាបិ អហេសុំ…បេ…. បវត្តផលភោជី។ តេសំ គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ តិណោទកសង្ខយេ អធិមត្តកសិមានំ បត្តោ កាយោ ហោតិ។ តេសំ អធិមត្តកសិមានំ បត្តកាយានំ ពលវីរិយំ បរិហាយិ, ពលវីរិយេ បរិហីនេ ចេតោវិមុត្តិ បរិហាយិ, ចេតោវិមុត្តិយា បរិហីនាយ តមេវ និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស បច្ចាគមិំសុ តានិ ច លោកាមិសានិ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ។ តេ តត្ថ អនុបខជ្ជ មុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា មទំ អាបជ្ជិំសុ, មត្តា សមានា បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, បមត្តា សមានា យថាកាមករណីយា អហេសុំ មារស្ស អមុស្មិំ និវាបេ អមុស្មិញ្ច លោកាមិសេ។ ឯវញ្ហិ តេ ទុតិយាបិ សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ អមុំ និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បេយ្យាម, តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិស្សាម, អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា

ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជិស្សាម, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជិស្សាម, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា ភវិស្សាម មារស្ស អមុស្មិំ និវាបេ អមុស្មិញ្ច លោកាមិសេ’’តិ។

‘‘តេ អមុំ និវាបំ និវុត្ថំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បយិំសុ។ តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្ថំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ។ តេ តត្ថ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជិំសុ, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា អហេសុំ មារស្ស អមុស្មិំ និវាបេ អមុស្មិញ្ច លោកាមិសេ ។ អបិ ច ខោ ឯវំទិដ្ឋិកា អហេសុំ – សស្សតោ លោកោ ឥតិបិ, អសស្សតោ លោកោ ឥតិបិ; អន្តវា លោកោ ឥតិបិ, អនន្តវា លោកោ ឥតិបិ; តំ ជីវំ តំ សរីរំ ឥតិបិ, អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ ឥតិបិ; ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា ឥតិបិ, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា ឥតិបិ, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា ឥតិបិ, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា ឥតិបិ ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខវេ, តតិយាបិ សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ សេយ្យថាបិ តេ, ភិក្ខវេ, តតិយា មិគជាតា តថូបមេ អហំ ឥមេ តតិយេ សមណព្រាហ្មណេ វទាមិ។

២៧០. ‘‘តត្រ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថា សមណព្រាហ្មណា ឯវំ សមចិន្តេសុំ – ‘យេ ខោ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា អមុំ និវាបំ និវុត្ថំ មារស្ស…បេ.…។ ឯវញ្ហិ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យេបិ តេ ទុតិយា សមណព្រាហ្មណា ឯវំ សមចិន្តេសុំ – ‘យេ ខោ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា…បេ.…។ ឯវញ្ហិ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ សព្ពសោ និវាបភោជនា លោកាមិសា បដិវិរមេយ្យាម ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរេយ្យាមា’តិ។ តេ សព្ពសោ និវាបភោជនា លោកាមិសា បដិវិរមិំសុ…បេ.…។ ឯវញ្ហិ តេ ទុតិយាបិ សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យេបិ តេ តតិយា សមណព្រាហ្មណា ឯវំ សមចិន្តេសុំ យេ ខោ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា …បេ.…។ ឯវញ្ហិ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យេបិ តេ ទុតិយា សមណព្រាហ្មណា ឯវំ សមចិន្តេសុំ យេ ខោ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា…បេ.…។ ឯវញ្ហិ តេ បឋមា សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ សព្ពសោ និវាបភោជនា លោកាមិសា បដិវិរមេយ្យាម, ភយភោគា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនានិ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរេយ្យាមា’តិ។ តេ សព្ពសោ និវាបភោជនា លោកាមិសា បដិវិរមិំសុ…បេ.…។ ឯវញ្ហិ តេ ទុតិយាបិ សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ អមុំ និវាបំ និវុត្ថំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បេយ្យាម។ តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្ថំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិស្សាម, អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជិស្សាម, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជិស្សាម, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា ភវិស្សាម មារស្ស អមុស្មិំ និវាបេ អមុស្មិញ្ច លោកាមិសេតិ។

‘‘តេ អមុំ និវាបំ និវុត្ថំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បយិំសុ។ តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្ថំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ។ តេ តត្ថ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជិំសុ។ អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជិំសុ។ អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា អហេសុំ មារស្ស អមុស្មិំ និវាបេ អមុស្មិញ្ច លោកាមិសេ។ អបិ ច ខោ ឯវំទិដ្ឋិកា អហេសុំ សស្សតោ លោកោ ឥតិបិ…បេ.… នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា ឥតិបិ។ ឯវញ្ហិ តេ តតិយាបិ សមណព្រាហ្មណា ន បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ យំនូន មយំ យត្ថ អគតិ មារស្ស ច មារបរិសាយ ច តត្រាសយំ កប្បេយ្យាម។ តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្ថំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិស្សាម, អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជិស្សាម, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជិស្សាម, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា ភវិស្សាម មារស្ស អមុស្មិំ និវាបេ អមុស្មិញ្ច លោកាមិសេតិ។

‘‘តេ យត្ថ អគតិ មារស្ស ច មារបរិសាយ ច តត្រាសយំ កប្បយិំសុ។ តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ និវាបំ និវុត្ថំ មារស្ស អមូនិ ច លោកាមិសានិ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជិំសុ, តេ តត្ថ អននុបខជ្ជ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ ភុញ្ជមានា ន មទំ អាបជ្ជិំសុ, អមត្តា សមានា ន បមាទំ អាបជ្ជិំសុ, អប្បមត្តា សមានា ន យថាកាមករណីយា អហេសុំ មារស្ស អមុស្មិំ និវាបេ អមុស្មិញ្ច លោកាមិសេ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថា សមណព្រាហ្មណា បរិមុច្ចិំសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវា។ សេយ្យថាបិ តេ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថា មិគជាតា តថូបមេ អហំ ឥមេ ចតុត្ថេ សមណព្រាហ្មណេ វទាមិ។

២៧១. ‘‘កថញ្ច, ភិក្ខវេ, អគតិ មារស្ស ច មារបរិសាយ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ,

ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ មារំ, អបទំ វធិត្វា មារចក្ខុំ អទស្សនំ គតោ បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ…. បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ…. បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា, បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា, អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ…. បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ…. បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ…. បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ…. បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ…. បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ មារំ, អបទំ វធិត្វា មារចក្ខុំ អទស្សនំ គតោ បាបិមតោ តិណ្ណោ លោកេ វិសត្តិក”ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

និវាបសុត្តំ និដ្ឋិតំ បញ្ចមំ។

៦. បាសរាសិសុត្តំ

២៧២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថិំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោចុំ – “ចិរស្សុតា នោ, អាវុសោ អានន្ទ, ភគវតោ សម្មុខា ធម្មី កថា។ សាធុ មយំ, អាវុសោ អានន្ទ, លភេយ្យាម ភគវតោ សម្មុខា ធម្មិំ កថំ សវនាយា”តិ។ “តេន ហាយស្មន្តោ យេន រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស អស្សមោ តេនុបសង្កមថ; អប្បេវ នាម លភេយ្យាថ ភគវតោ សម្មុខា ធម្មិំ កថំ សវនាយា”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចស្សោសុំ។

អថ ខោ ភគវា សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “អាយាមានន្ទ, យេន បុព្ពារាមោ មិគារមាតុបាសាទោ តេនុបសង្កមិស្សាម ទិវាវិហារាយា”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ អថ ខោ ភគវា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ យេន បុព្ពារាមោ មិគារមាតុបាសាទោ តេនុបសង្កមិ ទិវាវិហារាយ។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “អាយាមានន្ទ, យេន បុព្ពកោដ្ឋកោ តេនុបសង្កមិស្សាម គត្តានិ បរិសិញ្ចិតុ”ន្តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។

២៧៣. អថ ខោ ភគវា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ យេន បុព្ពកោដ្ឋកោ តេនុបសង្កមិ គត្តានិ បរិសិញ្ចិតុំ។ បុព្ពកោដ្ឋកេ គត្តានិ បរិសិញ្ចិត្វា បច្ចុត្តរិត្វា ឯកចីវរោ អដ្ឋាសិ គត្តានិ បុព្ពាបយមានោ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អយំ, ភន្តេ, រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស អស្សមោ អវិទូរេ។ រមណីយោ, ភន្តេ, រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស អស្សមោ; បាសាទិកោ, ភន្តេ, រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស អស្សមោ។ សាធុ, ភន្តេ, ភគវា យេន រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស អស្សមោ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា”តិ។ អធិវាសេសិ ភគវា តុណ្ហីភាវេន។

អថ ខោ ភគវា យេន រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស អស្សមោ តេនុបសង្កមិ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា ភិក្ខូ រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស អស្សមេ ធម្មិយា កថាយ សន្និសិន្នា ហោន្តិ។ អថ ខោ ភគវា ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ អដ្ឋាសិ កថាបរិយោសានំ អាគមយមានោ។ អថ ខោ ភគវា កថាបរិយោសានំ វិទិត្វា ឧក្កាសិត្វា អគ្គឡំ អាកោដេសិ។ វិវរិំសុ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ទ្វារំ។ អថ ខោ ភគវា រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស អស្សមំ បវិសិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “កាយនុត្ថ, ភិក្ខវេ, ឯតរហិ កថាយ សន្និសិន្នា? កា ច បន វោ អន្តរាកថា វិប្បកតា”តិ ? “ភគវន្តមេវ ខោ នោ, ភន្តេ, អារព្ភ ធម្មី កថា វិប្បកតា, អថ ភគវា អនុប្បត្តោ”តិ។ “សាធុ, ភិក្ខវេ! ឯតំ ខោ, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ បតិរូបំ កុលបុត្តានំ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតានំ យំ តុម្ហេ ធម្មិយា កថាយ សន្និសីទេយ្យាថ។ សន្និបតិតានំ វោ, ភិក្ខវេ, ទ្វយំ ករណីយំ – ធម្មី វា កថា, អរិយោ វា តុណ្ហីភាវោ”។

២៧៤. “ទ្វេមា, ភិក្ខវេ, បរិយេសនា – អរិយា ច បរិយេសនា, អនរិយា ច បរិយេសនា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, អនរិយា បរិយេសនា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ជាតិធម្មោ សមានោ ជាតិធម្មំយេវ បរិយេសតិ, អត្តនា ជរាធម្មោ សមានោ ជរាធម្មំយេវ បរិយេសតិ, អត្តនា ព្យាធិធម្មោ សមានោ ព្យាធិធម្មំយេវ បរិយេសតិ, អត្តនា មរណធម្មោ សមានោ មរណធម្មំយេវ បរិយេសតិ, អត្តនា សោកធម្មោ សមានោ សោកធម្មំយេវ បរិយេសតិ, អត្តនា សំកិលេសធម្មោ សមានោ សំកិលេសធម្មំយេវ បរិយេសតិ។

“កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ជាតិធម្មំ វទេថ? បុត្តភរិយំ, ភិក្ខវេ, ជាតិធម្មំ, ទាសិទាសំ ជាតិធម្មំ, អជេឡកំ ជាតិធម្មំ, កុក្កុដសូករំ ជាតិធម្មំ, ហត្ថិគវាស្សវឡវំ ជាតិធម្មំ, ជាតរូបរជតំ ជាតិធម្មំ។ ជាតិធម្មា ហេតេ, ភិក្ខវេ, ឧបធយោ។ ឯត្ថាយំ គធិតោ [គថិតោ (ស្យា. ក.)] មុច្ឆិតោ អជ្ឈាបន្នោ អត្តនា ជាតិធម្មោ សមានោ ជាតិធម្មំយេវ បរិយេសតិ។

“កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ជរាធម្មំ វទេថ? បុត្តភរិយំ, ភិក្ខវេ, ជរាធម្មំ, ទាសិទាសំ ជរាធម្មំ, អជេឡកំ ជរាធម្មំ, កុក្កុដសូករំ ជរាធម្មំ, ហត្ថិគវាស្សវឡវំ ជរាធម្មំ , ជាតរូបរជតំ ជរាធម្មំ។ ជរាធម្មា ហេតេ, ភិក្ខវេ, ឧបធយោ។ ឯត្ថាយំ គធិតោ មុច្ឆិតោ អជ្ឈាបន្នោ អត្តនា ជរាធម្មោ សមានោ ជរាធម្មំយេវ បរិយេសតិ។

“កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ព្យាធិធម្មំ វទេថ? បុត្តភរិយំ, ភិក្ខវេ, ព្យាធិធម្មំ, ទាសិទាសំ ព្យាធិធម្មំ, អជេឡកំ ព្យាធិធម្មំ, កុក្កុដសូករំ ព្យាធិធម្មំ, ហត្ថិគវាស្សវឡវំ ព្យាធិធម្មំ។ ព្យាធិធម្មា ហេតេ, ភិក្ខវេ, ឧបធយោ។ ឯត្ថាយំ គធិតោ មុច្ឆិតោ អជ្ឈាបន្នោ អត្តនា ព្យាធិធម្មោ សមានោ ព្យាធិធម្មំយេវ បរិយេសតិ។

“កិញ្ច, ភិក្ខវេ, មរណធម្មំ វទេថ? បុត្តភរិយំ, ភិក្ខវេ, មរណធម្មំ, ទាសិទាសំ មរណធម្មំ, អជេឡកំ មរណធម្មំ, កុក្កុដសូករំ មរណធម្មំ, ហត្ថិគវាស្សវឡវំ មរណធម្មំ។ មរណធម្មា ហេតេ, ភិក្ខវេ, ឧបធយោ។ ឯត្ថាយំ គធិតោ មុច្ឆិតោ អជ្ឈាបន្នោ អត្តនា មរណធម្មោ សមានោ មរណធម្មំយេវ បរិយេសតិ។

“កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សោកធម្មំ វទេថ? បុត្តភរិយំ, ភិក្ខវេ, សោកធម្មំ, ទាសិទាសំ សោកធម្មំ, អជេឡកំ សោកធម្មំ, កុក្កុដសូករំ សោកធម្មំ, ហត្ថិគវាស្សវឡវំ សោកធម្មំ។ សោកធម្មា ហេតេ, ភិក្ខវេ, ឧបធយោ។ ឯត្ថាយំ គធិតោ មុច្ឆិតោ អជ្ឈាបន្នោ អត្តនា សោកធម្មោ សមានោ សោកធម្មំយេវ បរិយេសតិ។

“កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សំកិលេសធម្មំ វទេថ? បុត្តភរិយំ, ភិក្ខវេ, សំកិលេសធម្មំ, ទាសិទាសំ សំកិលេសធម្មំ, អជេឡកំ សំកិលេសធម្មំ , កុក្កុដសូករំ សំកិលេសធម្មំ, ហត្ថិគវាស្សវឡវំ សំកិលេសធម្មំ, ជាតរូបរជតំ សំកិលេសធម្មំ។ សំកិលេសធម្មា ហេតេ, ភិក្ខវេ, ឧបធយោ។ ឯត្ថាយំ គធិតោ មុច្ឆិតោ អជ្ឈាបន្នោ អត្តនា សំកិលេសធម្មោ សមានោ សំកិលេសធម្មំយេវ បរិយេសតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, អនរិយា បរិយេសនា។

២៧៥. "កតមា ច, ភិក្ខវេ, អរិយា បរិយេសនា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ជាតិធម្មោ សមានោ ជាតិធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អជាតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសតិ, អត្តនា ជរាធម្មោ សមានោ ជរាធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អជរំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសតិ, អត្តនា ព្យាធិធម្មោ សមានោ ព្យាធិធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អព្យាធឹ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសតិ, អត្តនា មរណធម្មោ សមានោ មរណធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អមតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសតិ, អត្តនា សោកធម្មោ សមានោ សោកធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អសោកំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសតិ, អត្តនា សំកិលេសធម្មោ សមានោ សំកិលេសធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អសំកិលិដ្ឋំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, អរិយា បរិយេសនា។

២៧៦. "អហម្បិ សុទំ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេវ សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធោ ពោធិសត្តោវ សមានោ អត្តនា ជាតិធម្មោ សមានោ ជាតិធម្មំយេវ បរិយេសាមិ, អត្តនា ជរាធម្មោ សមានោ ជរាធម្មំយេវ បរិយេសាមិ, អត្តនា ព្យាធិធម្មោ សមានោ ព្យាធិធម្មំយេវ បរិយេសាមិ, អត្តនា មរណធម្មោ សមានោ មរណធម្មំយេវ បរិយេសាមិ, អត្តនា សោកធម្មោ សមានោ សោកធម្មំយេវ បរិយេសាមិ, អត្តនា សំកិលេសធម្មោ សមានោ សំកិលេសធម្មំយេវ បរិយេសាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – 'កឹ នុ ខោ អហំ អត្តនា ជាតិធម្មោ សមានោ ជាតិធម្មំយេវ បរិយេសាមិ, អត្តនា ជរាធម្មោ សមានោ...បេ.... ព្យាធិធម្មោ សមានោ... មរណធម្មោ សមានោ... សោកធម្មោ សមានោ... អត្តនា សំកិលេសធម្មោ សមានោ សំកិលេសធម្មំយេវ បរិយេសាមិ? យំនូនាហំ អត្តនា ជាតិធម្មោ សមានោ ជាតិធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អជាតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសេយ្យំ, អត្តនា ជរាធម្មោ សមានោ ជរាធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អជរំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសេយ្យំ, អត្តនា ព្យាធិធម្មោ សមានោ ព្យាធិធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អព្យាធឹ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសេយ្យំ, អត្តនា មរណធម្មោ សមានោ មរណធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អមតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសេយ្យំ, អត្តនា សោកធម្មោ សមានោ សោកធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អសោកំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសេយ្យំ, អត្តនា សំកិលេសធម្មោ សមានោ សំកិលេសធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អសំកិលិដ្ឋំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសេយ្យ'ន្តិ។

២៧៧. "សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, អបរេន សមយេន ទហរោវ សមានោ សុសុកាឡកេសោ , ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតោ បឋមេន វយសា អកាមកានំ មាតាបិតូនំ អស្សុមុខានំ រុទន្តានំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជឹ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ កឹ កុសលគវេសី [កឹកុសលំគវេសី (ក.)] អនុត្តរំ សន្តិវរបទំ បរិយេសមានោ យេន អាឡារោ កាលាមោ តេនុបសង្កមឹ។ ឧបសង្កមិត្វា អាឡារំ កាលាមំ ឯតទវោចំ – 'ឥច្ឆាមហំ, អាវុសោ កាលាម, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុ'ន្តិ។ ឯវំ វុត្តេ, ភិក្ខវេ, អាឡារោ កាលាមោ មំ ឯតទវោច – 'វិហរតាយស្មា; តាទិសោ អយំ ធម្មោ យត្ថ វិញ្ញូ បុរិសោ នចិរស្សេវ សកំ អាចរិយកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យា'តិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, នចិរស្សេវ ខិប្បមេវ តំ ធម្មំ បរិយាបុណឹ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, តាវតកេនេវ ឱដ្ឋបហតមត្តេន លបិតលាបនមត្តេន ញាណវាទញ្ច វទាមិ ថេរវាទញ្ច, 'ជានាមិ បស្សាមី'តិ ច បដិជានាមិ អហញ្ចេវ អញ្ញេ ច។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – 'ន ខោ អាឡារោ កាលាមោ ឥមំ ធម្មំ កេវលំ សទ្ធាមត្តកេន សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេតិ; អទ្ធា អាឡារោ កាលាមោ ឥមំ ធម្មំ ជានំ បស្សំ វិហរតី'តិ។

"អថ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, យេន អាឡារោ កាលាមោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា អាឡារំ កាលាមំ ឯតទវោចំ – 'កិត្តាវតា នោ, អាវុសោ កាលាម, ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេសី'តិ [ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសីតិ (សី. ស្យា. បី.)]? ឯវំ វុត្តេ, ភិក្ខវេ, អាឡារោ កាលាមោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ បវេទេសិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – 'ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថិ សទ្ធា, មយ្ហំបត្ថិ សទ្ធា; ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថិ វីរិយំ, មយ្ហំបត្ថិ វីរិយំ; ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថិ សតិ, មយ្ហំបត្ថិ សតិ; ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថិ សមាធិ, មយ្ហំបត្ថិ សមាធិ; ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថិ បញ្ញា, មយ្ហំបត្ថិ បញ្ញា។ យំនូនាហំ យំ ធម្មំ អាឡារោ កាលាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេតិ, តស្ស ធម្មស្ស សច្ឆិកិរិយាយ បទហេយ្យ'ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, នចិរស្សេវ ខិប្បមេវ តំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។

"អថ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, យេន អាឡារោ កាលាមោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា អាឡារំ កាលាមំ ឯតទវោចំ –

'ឯត្តាវតា នោ, អាវុសោ កាលាម, ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសី'តិ?

'ឯត្តាវតា ខោ អហំ, អាវុសោ, ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេមី'តិ។

‘អហម្បិ ខោ, អាវុសោ, ឯត្តាវតា ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមី’តិ។

‘លាភា នោ, អាវុសោ, សុលទ្ធំ នោ, អាវុសោ, យេ មយំ អាយស្មន្តំ តាទិសំ សព្រហ្មចារិំ បស្សាម។ ឥតិ យាហំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេមិ តំ ត្វំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរសិ។ យំ ត្វំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរសិ តមហំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេមិ។ ឥតិ យាហំ ធម្មំ ជានាមិ តំ ត្វំ ធម្មំ ជានាសិ, យំ ត្វំ ធម្មំ ជានាសិ តមហំ ធម្មំ ជានាមិ។ ឥតិ យាទិសោ អហំ តាទិសោ តុវំ, យាទិសោ តុវំ តាទិសោ អហំ។ ឯហិ ទានិ, អាវុសោ, ឧភោវ សន្តា ឥមំ គណំ បរិហរាមា’តិ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អាឡារោ កាលាមោ អាចរិយោ មេ សមានោ (អត្តនោ) [( ) នត្ថិ (សី. ស្យា. បី.)] អន្តេវាសិំ មំ សមានំ អត្តនា [អត្តនោ (សី. បី.)] សមសមំ ឋបេសិ, ឧឡារាយ ច មំ បូជាយ បូជេសិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘នាយំ ធម្មោ និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ, យាវទេវ អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបបត្តិយា’តិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, តំ ធម្មំ អនលង្ករិត្វា តស្មា ធម្មា និព្ពិជ្ជ អបក្កមិំ។

២៧៨. “សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, កិំ កុសលគវេសី អនុត្តរំ សន្តិវរបទំ បរិយេសមានោ យេន ឧទកោ [ឧទ្ទកោ (សី. ស្យា. បី.)] រាមបុត្តោ តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា ឧទកំ រាមបុត្តំ ឯតទវោចំ – ‘ឥច្ឆាមហំ, អាវុសោ [អាវុសោ រាម (សី. ស្យា. ក.) មហាសត្តោ រាមបុត្តមេវ អវោច, ន រាមំ, រាមោ ហិ តត្ថ គណាចរិយោ ភវេយ្យ, តទា ច កាលង្កតោ អសន្តោ។ តេនេវេត្ថ រាមាយត្តានិ ក្រិយបទានិ អតីតកាលវសេន អាគតានិ, ឧទកោ ច រាមបុត្តោ មហាសត្តស្ស សព្រហ្មចារីត្វេវ វុត្តោ, ន អាចរិយោតិ។ ដីកាយំ ច “បាឡិយំ រាមស្សេវ សមាបត្តិលាភិតា អាគតា ន ឧទកស្សា”តិ អាទិ បច្ឆាភាគេ បកាសិតា], ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុ’ន្តិ។ ឯវំ វុត្តេ, ភិក្ខវេ, ឧទកោ រាមបុត្តោ មំ ឯតទវោច – ‘វិហរតាយស្មា; តាទិសោ អយំ ធម្មោ យត្ថ វិញ្ញូ បុរិសោ នចិរស្សេវ សកំ អាចរិយកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យា’តិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, នចិរស្សេវ ខិប្បមេវ តំ ធម្មំ បរិយាបុណិំ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, តាវតកេនេវ ឱដ្ឋបហតមត្តេន លបិតលាបនមត្តេន ញាណវាទញ្ច វទាមិ ថេរវាទញ្ច, ‘ជានាមិ បស្សាមី’តិ ច បដិជានាមិ អហញ្ចេវ អញ្ញេ ច។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘ន ខោ រាមោ ឥមំ ធម្មំ កេវលំ សទ្ធាមត្តកេន សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេសិ; អទ្ធា រាមោ ឥមំ ធម្មំ ជានំ បស្សំ វិហាសី’តិ។

“អថ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, យេន ឧទកោ រាមបុត្តោ តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា ឧទកំ រាមបុត្តំ ឯតទវោចំ – ‘កិត្តាវតា នោ, អាវុសោ, រាមោ ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេសី’តិ? ឯវំ វុត្តេ, ភិក្ខវេ, ឧទកោ រាមបុត្តោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ បវេទេសិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ សទ្ធា, មយ្ហំបត្ថិ សទ្ធា; ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ វីរិយំ , មយ្ហំបត្ថិ វីរិយំ; ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ សតិ, មយ្ហំបត្ថិ សតិ; ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ សមាធិ, មយ្ហំបត្ថិ សមាធិ, ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ បញ្ញា, មយ្ហំបត្ថិ បញ្ញា។ យំនូនាហំ យំ ធម្មំ រាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេសិ, តស្ស ធម្មស្ស សច្ឆិកិរិយាយ បទហេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, នចិរស្សេវ ខិប្បមេវ តំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។

“អថ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, យេន ឧទកោ រាមបុត្តោ តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា ឧទកំ រាមបុត្តំ ឯតទវោចំ –

‘ឯត្តាវតា នោ, អាវុសោ, រាមោ ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសី’តិ?

‘ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, រាមោ ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសី’តិ។

‘អហម្បិ ខោ, អាវុសោ, ឯត្តាវតា ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមី’តិ។

‘លាភា នោ, អាវុសោ, សុលទ្ធំ នោ, អាវុសោ, យេ មយំ អាយស្មន្តំ តាទិសំ សព្រហ្មចារិំ បស្សាម។ ឥតិ យំ ធម្មំ រាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសិ, តំ ត្វំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរសិ។ យំ ត្វំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរសិ, តំ ធម្មំ រាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសិ។ ឥតិ យំ ធម្មំ រាមោ អភិញ្ញាសិ តំ ត្វំ ធម្មំ ជានាសិ, យំ ត្វំ ធម្មំ ជានាសិ, តំ ធម្មំ រាមោ អភិញ្ញាសិ។ ឥតិ យាទិសោ រាមោ អហោសិ តាទិសោ តុវំ, យាទិសោ តុវំ តាទិសោ រាមោ អហោសិ។ ឯហិ ទានិ, អាវុសោ, តុវំ ឥមំ គណំ បរិហរា’តិ ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ , ឧទកោ រាមបុត្តោ សព្រហ្មចារី មេ សមានោ អាចរិយដ្ឋានេ មំ ឋបេសិ, ឧឡារាយ ច មំ បូជាយ បូជេសិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘នាយំ ធម្មោ និព្ពិទាយ

ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ, យាវទេវ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបបត្តិយា’តិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, តំ ធម្មំ អនលង្ករិត្វា តស្មា ធម្មា និព្ពិជ្ជ អបក្កមឹ។

២៧៩. “សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, កឹ កុសលគវេសី អនុត្តរំ សន្តិវរបទំ បរិយេសមានោ មគធេសុ អនុបុព្ពេន ចារិកំ ចរមានោ យេន ឧរុវេលា សេនានិគមោ តទវសរឹ។ តត្ថទ្ទសំ រមណីយំ ភូមិភាគំ, បាសាទិកញ្ច វនសណ្ឌំ, នទិញ្ច សន្ទន្តិំ សេតកំ សុបតិត្ថំ រមណីយំ, សមន្តា [សាមន្តា (?)] ច គោចរគាមំ ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘រមណីយោ វត, ភោ, ភូមិភាគោ, បាសាទិកោ ច វនសណ្ឌោ, នទី ច សន្ទតិ សេតកា សុបតិត្ថា រមណីយា, សមន្តា ច គោចរគាមោ។ អលំ វតិទំ កុលបុត្តស្ស បធានត្ថិកស្ស បធានាយា’តិ។ សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, តត្ថេវ និសីទឹ – អលមិទំ បធានាយាតិ។

២៨០. “សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, អត្តនា ជាតិធម្មោ សមានោ ជាតិធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អជាតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសមានោ អជាតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ អជ្ឈគមំ, អត្តនា ជរាធម្មោ សមានោ ជរាធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អជរំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសមានោ អជរំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ អជ្ឈគមំ, អត្តនា ព្យាធិធម្មោ សមានោ ព្យាធិធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អព្យាធិំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសមានោ អព្យាធិំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ អជ្ឈគមំ, អត្តនា មរណធម្មោ សមានោ មរណធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អមតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ អជ្ឈគមំ, អត្តនា សោកធម្មោ សមានោ សោកធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អសោកំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ អជ្ឈគមំ, អត្តនា សំកិលេសធម្មោ សមានោ សំកិលេសធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អសំកិលិដ្ឋំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសមានោ អសំកិលិដ្ឋំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ អជ្ឈគមំ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា មេ វិមុត្តិ, អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’តិ។

២៨១. “តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘អធិគតោ ខោ ម្យាយំ ធម្មោ គម្ភីរោ ទុទ្ទសោ ទុរនុពោធោ សន្តោ បណីតោ អតក្កាវចរោ និបុណោ បណ្ឌិតវេទនីយោ។ អាលយរាមា ខោ បនាយំ បជា អាលយរតា អាលយសម្មុទិតា។ អាលយរាមាយ ខោ បនាយំ បជាយ អាលយរតាយ អាលយសម្មុទិតាយ ទុទ្ទសំ ឥទំ ឋានំ យទិទំ – ឥទប្បច្ចយតា បដិច្ចសមុប្បាទោ។ ឥទម្បិ ខោ ឋានំ ទុទ្ទសំ យទិទំ – សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពានំ។ អហញ្ចេវ ខោ បន ធម្មំ ទេសេយ្យំ, បរេ ច មេ ន អាជានេយ្យុំ, សោ មមស្ស កិលមថោ, សា មមស្ស វិហេសា’តិ។ អបិស្សុ មំ, ភិក្ខវេ, ឥមា អនច្ឆរិយា គាថាយោ បដិភំសុ បុព្ពេ អស្សុតបុព្ពា –

‘កិច្ឆេន មេ អធិគតំ, ហលំ ទានិ បកាសិតុំ;
រាគទោសបរេតេហិ, នាយំ ធម្មោ សុសម្ពុធោ។

‘បដិសោតគាមឹ និបុណំ, គម្ភីរំ ទុទ្ទសំ អណុំ;
រាគរត្តា ន ទក្ខន្តិ, តមោខន្ធេន អាវុដា’”តិ [អាវដាតិ (សី.), អាវុតា (ស្យា.)]។

២៨២. “ឥតិហ មេ, ភិក្ខវេ, បដិសញ្ចិក្ខតោ អប្បោស្សុក្កតាយ ចិត្តំ នមតិ, នោ ធម្មទេសនាយ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មុនោ សហម្បតិស្ស មម ចេតសា ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ ឯតទហោសិ – ‘នស្សតិ វត ភោ លោកោ, វិនស្សតិ វត ភោ លោកោ, យត្រ ហិ នាម តថាគតស្ស អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស អប្បោស្សុក្កតាយ ចិត្តំ នមតិ [នមិស្សតិ (?)], នោ ធម្មទេសនាយា’តិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា សហម្បតិ – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវ – ព្រហ្មលោកេ អន្តរហិតោ មម បុរតោ បាតុរហោសិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា សហម្បតិ ឯកំសំ ឧត្តរាសង្គំ ករិត្វា យេនាហំ តេនញ្ជលឹ បណាមេត្វា មំ ឯតទវោច – ‘ទេសេតុ, ភន្តេ, ភគវា ធម្មំ, ទេសេតុ សុគតោ ធម្មំ។ សន្តិ សត្តា អប្បរជក្ខជាតិកា, អស្សវនតា ធម្មស្ស បរិហាយន្តិ។ ភវិស្សន្តិ ធម្មស្ស អញ្ញាតារោ’តិ។ ឥទមវោច, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា សហម្បតិ។ ឥទំ វត្វា អថាបរំ ឯតទវោច –

‘បាតុរហោសិ មគធេសុ បុព្ពេ,
ធម្មោ អសុទ្ធោ សមលេហិ ចិន្តិតោ;
អបាបុរេតំ [អវាបុរេតំ (សី.)] អមតស្ស ទ្វារំ,
សុណន្តុ ធម្មំ វិមលេនានុពុទ្ធំ។

‘សេលេ យថា បព្ពតមុទ្ធនិដ្ឋិតោ,

យថាបិ បស្សេ ជនតំ សមន្តតោ;
តថូបមំ ធម្មមយំ សុមេធ,
បាសាទមារុយ្ហ សមន្តចក្ខុ;
សោកាវតិណ្ណំ [សោកាវកិណ្ណំ (ស្យា.)] ជនតមបេតសោកោ,
អវេក្ខស្សុ ជាតិជរាភិភូតំ។

‘ឧដ្ឋេហិ វីរ វិជិតសង្គាម,
សត្ថវាហ អណណ វិចរ លោកេ;
ទេសស្សុ [ទេសេតុ (ស្យា. ក.)] ភគវា ធម្មំ,
អញ្ញាតារោ ភវិស្សន្តី’’’តិ។

២៨៣. ‘‘អថ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មុនោ ច អជ្ឈេសនំ វិទិត្វា សត្តេសុ ច ការុញ្ញតំ បដិច្ច ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ វោលោកេសិំ។ អទ្ទសំ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ វោលោកេន្តោ សត្តេ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ, តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ, ស្វាការេ ទ្វាការេ, សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ, អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនេ [ទស្សាវិនោ (ស្យា. កំ. ក.)] វិហរន្តេ, អប្បេកច្ចេ ន បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនេ [ទស្សាវិនោ (ស្យា. កំ. ក.)] វិហរន្តេ។ សេយ្យថាបិ នាម ឧប្បលិនិយំ វា បទុមិនិយំ វា បុណ្ឌរីកិនិយំ វា អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកានុគ្គតានិ អន្តោនិមុគ្គបោសីនិ, អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកានុគ្គតានិ សមោទកំ ឋិតានិ, អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកំ អច្ចុគ្គម្ម ឋិតានិ [តិដ្ឋន្តិ (សី. ស្យា. បី.)] អនុបលិត្តានិ ឧទកេន; ឯវមេវ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ វោលោកេន្តោ អទ្ទសំ សត្តេ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ, តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ, ស្វាការេ ទ្វាការេ, សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ, អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនេ វិហរន្តេ, អប្បេកច្ចេ ន បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនេ វិហរន្តេ។ អថ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មានំ សហម្បតិំ គាថាយ បច្ចភាសិំ –

‘អបារុតា តេសំ អមតស្ស ទ្វារា,
យេ សោតវន្តោ បមុញ្ចន្តុ សទ្ធំ;
វិហិំសសញ្ញី បគុណំ ន ភាសិំ,
ធម្មំ បណីតំ មនុជេសុ ព្រហ្មេ’’’តិ។

‘‘អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា សហម្បតិ ‘កតាវកាសោ ខោម្ហិ ភគវតា ធម្មទេសនាយា’តិ មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។

២៨៤. ‘‘តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កស្ស នុ ខោ អហំ បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ; កោ ឥមំ ធម្មំ ខិប្បមេវ អាជានិស្សតី’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ អាឡារោ កាលាមោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ មេធាវី ទីឃរត្តំ អប្បរជក្ខជាតិកោ។ យំនូនាហំ អាឡារស្ស កាលាមស្ស បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ។ សោ ឥមំ ធម្មំ ខិប្បមេវ អាជានិស្សតី’តិ។ អថ ខោ មំ, ភិក្ខវេ, ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – ‘សត្តាហកាលង្កតោ, ភន្តេ, អាឡារោ កាលាមោ’តិ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘សត្តាហកាលង្កតោ អាឡារោ កាលាមោ’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘មហាជានិយោ ខោ អាឡារោ កាលាមោ។ សចេ ហិ សោ ឥមំ ធម្មំ សុណេយ្យ, ខិប្បមេវ អាជានេយ្យា’តិ។

‘‘តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កស្ស នុ ខោ អហំ បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ; កោ ឥមំ ធម្មំ ខិប្បមេវ អាជានិស្សតី’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ ឧទកោ រាមបុត្តោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ មេធាវី ទីឃរត្តំ អប្បរជក្ខជាតិកោ។ យំនូនាហំ ឧទកស្ស រាមបុត្តស្ស បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ។ សោ ឥមំ ធម្មំ ខិប្បមេវ អាជានិស្សតី’តិ។ អថ ខោ មំ, ភិក្ខវេ, ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – ‘អភិទោសកាលង្កតោ, ភន្តេ, ឧទកោ រាមបុត្តោ’តិ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អភិទោសកាលង្កតោ ឧទកោ រាមបុត្តោ’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘មហាជានិយោ ខោ ឧទកោ រាមបុត្តោ។ សចេ ហិ សោ ឥមំ ធម្មំ សុណេយ្យ , ខិប្បមេវ អាជានេយ្យា’តិ។

‘‘តស្ស មយ្ហំ , ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កស្ស នុ ខោ អហំ បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ; កោ ឥមំ ធម្មំ ខិប្បមេវ អាជានិស្សតី’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘ពហុការា ខោ មេ បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខូ, យេ មំ បធានបហិតត្តំ

ឧបដ្ឋហីសុ។ យំនូនាហំ បញ្ចវគ្គិយានំ ភិក្ខូនំ បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យ’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កហំ នុ ខោ ឯតរហិ បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខូ វិហរន្តី’តិ? អទ្ទសំ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន បញ្ចវគ្គិយេ ភិក្ខូ ពារាណសិយំ វិហរន្តេ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ អថ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, ឧរុវេលាយំ យថាភិរន្តំ វិហរិត្វា យេន ពារាណសី តេន ចារិកំ បក្កមឹ [បក្កាមឹ (ស្យា. បី. ក.)]។

២៨៥. “អទ្ទសា ខោ មំ, ភិក្ខវេ, ឧបកោ អាជីវកោ អន្តរា [អាជីវិកោ (សី. បី. ក.)] ច គយំ អន្តរា ច ពោធឹ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នំ។ ទិស្វាន មំ ឯតទវោច – ‘វិប្បសន្នានិ ខោ តេ, អាវុសោ, ឥន្ទ្រិយានិ, បរិសុទ្ធោ ឆវិវណ្ណោ បរិយោទាតោ! កំសិ ត្វំ, អាវុសោ, ឧទ្ទិស្ស បព្ពជិតោ, កោ វា តេ សត្ថា, កស្ស វា ត្វំ ធម្មំ រោចេសី’តិ ? ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភិក្ខវេ, ឧបកំ អាជីវកំ គាថាហិ អជ្ឈភាសិ –

‘សព្ពាភិភូ សព្ពវិទូហមស្មិ, សព្ពេសុ ធម្មេសុ អនូបលិត្តោ;
សព្ពញ្ជហោ តណ្ហាក្ខយេ វិមុត្តោ, សយំ អភិញ្ញាយ កមុទ្ទិសេយ្យំ។

‘ន មេ អាចរិយោ អត្ថិ, សទិសោ មេ ន វិជ្ជតិ;
សទេវកស្មិំ លោកស្មិំ, នត្ថិ មេ បដិបុគ្គលោ។

‘អហញ្ហិ អរហា លោកេ, អហំ សត្ថា អនុត្តរោ;
ឯកោម្ហិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, សីតិភូតោស្មិ និព្ពុតោ។

‘ធម្មចក្កំ បវត្តេតុំ, គច្ឆាមិ កាសិនំ បុរំ;
អន្ធីភូតស្មិំ [អន្ធភូតស្មិំ (សី. ស្យា. បី.)] លោកស្មិំ, អាហញ្ញិំ អមតទុន្ទុភិ’ន្តិ។

‘យថា ខោ ត្វំ, អាវុសោ, បដិជានាសិ, អរហសិ អនន្តជិនោ’តិ!

‘មាទិសា វេ ជិនា ហោន្តិ, យេ បត្តា អាសវក្ខយំ;
ជិតា មេ បាបកា ធម្មា, តស្មាហមុបក ជិនោ’តិ។

“ឯវំ វុត្តេ, ភិក្ខវេ, ឧបកោ អាជីវកោ ‘ហុបេយ្យបាវុសោ’តិ [ហុវេយ្យបាវុសោ (សី. បី.), ហុវេយ្យាវុសោ (ស្យា.)] វត្វា សីសំ ឱកម្បេត្វា ឧម្មគ្គំ គហេត្វា បក្កាមិ។

២៨៦. “អថ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, អនុបុព្ពេន ចារិកំ ចរមានោ យេន ពារាណសី ឥសិបតនំ មិគទាយោ យេន បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខូ តេនុបសង្កមឹ។ អទ្ទសំសុ ខោ មំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខូ ទូរតោ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន អញ្ញមញ្ញំ សណ្ឋបេសុំ [អញ្ញមញ្ញំ កតិកំ សណ្ឋបេសុំ (វិនយបិដកេ មហាវគ្គេ)] – ‘អយំ ខោ, អាវុសោ, សមណោ គោតមោ អាគច្ឆតិ ពាហុល្លិកោ [ពាហុលិកោ (សី. បី.) សារត្ថទីបនីដីកាយ សមេតិ] បធានវិព្ភន្តោ អាវត្តោ ពាហុល្លាយ។ សោ នេវ អភិវាទេតព្ពោ, ន បច្ចុដ្ឋាតព្ពោ; នាស្ស បត្តចីវរំ បដិគ្គហេតព្ពំ។ អបិ ច ខោ អាសនំ ឋបេតព្ពំ, សចេ អាកង្ខិស្សតិ និសីទិស្សតី’តិ។ យថា យថា ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, ឧបសង្កមឹ តថា តថា បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខូ នាសក្ខិំសុ សកាយ កតិកាយ សណ្ឋាតុំ។ អប្បេកច្ចេ មំ បច្ចុគ្គន្ត្វា បត្តចីវរំ បដិគ្គហេសុំ, អប្បេកច្ចេ អាសនំ បញ្ញបេសុំ, អប្បេកច្ចេ បាទោទកំ ឧបដ្ឋបេសុំ។ អបិ ច ខោ មំ នាមេន ច អាវុសោវាទេន ច សមុទាចរន្តិ។

“ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចវគ្គិយេ ភិក្ខូ ឯតទវោចំ – ‘មា, ភិក្ខវេ, តថាគតំ នាមេន ច អាវុសោវាទេន ច សមុទាចរថ [សមុទាចរិត្ថ (សី. ស្យា. បី.)]។ អរហំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ។ ឱទហថ, ភិក្ខវេ, សោតំ, អមតមធិគតំ, អហមនុសាសាមិ, អហំ ធម្មំ ទេសេមិ។ យថានុសិដ្ឋំ តថា បដិបជ្ជមានា នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ។ ឯវំ វុត្តេ, ភិក្ខវេ, បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខូ មំ ឯតទវោចុំ – ‘តាយបិ ខោ ត្វំ, អាវុសោ គោតម, ឥរិយាយ តាយ បដិបទាយ តាយ ទុក្ករការិកាយ នាជ្ឈគមា ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ, កឹ បន ត្វំ ឯតរហិ ពាហុល្លិកោ បធានវិព្ភន្តោ អាវត្តោ ពាហុល្លាយ អធិគមិស្សសិ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេស’ន្តិ? ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចវគ្គិយេ ភិក្ខូ ឯតទវោចំ – ‘ន, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ពាហុល្លិកោ, ន បធានវិព្ភន្តោ, ន អាវត្តោ ពាហុល្លាយ ។ អរហំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ សម្មាសម្ពុទ្ធោ។ ឱទហថ, ភិក្ខវេ, សោតំ, អមតមធិគតំ, អហមនុសាសាមិ, អហំ ធម្មំ ទេសេមិ។ យថានុសិដ្ឋំ តថា បដិបជ្ជមានា នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ –

ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខូ មំ ឯតទវោចុំ – ‘តាយបិ ខោ ត្វំ, អាវុសោ គោតម, ឥរិយាយ តាយ បដិបទាយ តាយ ទុក្ករការិកាយ នាជ្ឈគមា ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ, កិំ បន ត្វំ ឯតរហិ ពាហុល្លិកោ បធានវិព្ភន្តោ អាវត្តោ ពាហុល្លាយ អធិគមិស្សសិ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេស’ន្តិ? ទុតិយម្បិ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចវគ្គិយេ ភិក្ខូ ឯតទវោចំ – ‘ន, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ពាហុល្លិកោ...បេ.... ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ។ តតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខូ មំ ឯតទវោចុំ – ‘តាយបិ ខោ ត្វំ, អាវុសោ គោតម, ឥរិយាយ តាយ បដិបទាយ តាយ ទុក្ករការិកាយ នាជ្ឈគមា ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ, កិំ បន ត្វំ ឯតរហិ ពាហុល្លិកោ បធានវិព្ភន្តោ អាវត្តោ ពាហុល្លាយ អធិគមិស្សសិ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេស’ន្តិ?

“ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចវគ្គិយេ ភិក្ខូ ឯតទវោចំ – ‘អភិជានាថ មេ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឥតោ បុព្ពេ ឯវរូបំ បភាវិតមេត’ន្តិ [ភាសិតមេតន្តិ (សី. ស្យា. វិនយេបិ)]? ‘នោ ហេតំ, ភន្តេ’។ ‘អរហំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ សម្មាសម្ពុទ្ធោ។ ឱទហថ, ភិក្ខវេ, សោតំ, អមតមធិគតំ, អហមនុសាសាមិ, អហំ ធម្មំ ទេសេមិ។ យថានុសិដ្ឋំ តថា បដិបជ្ជមានា នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សថា’តិ។

“អសក្ខិំ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចវគ្គិយេ ភិក្ខូ សញ្ញាបេតុំ។ ទ្វេបិ សុទំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឱវទាមិ, តយោ ភិក្ខូ បិណ្ឌាយ ចរន្តិ។ យំ តយោ ភិក្ខូ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា អាហរន្តិ តេន ឆព្ពគ្គិយា [ឆព្ពគ្គា (សី. ស្យា.)] យាបេម។ តយោបិ សុទំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឱវទាមិ, ទ្វេ ភិក្ខូ បិណ្ឌាយ ចរន្តិ។ យំ ទ្វេ ភិក្ខូ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា អាហរន្តិ តេន ឆព្ពគ្គិយា យាបេម។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខូ មយា ឯវំ ឱវទិយមានា ឯវំ អនុសាសិយមានា អត្តនា ជាតិធម្មា សមានា ជាតិធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អជាតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសមានា អជាតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ អជ្ឈគមំសុ, អត្តនា ជរាធម្មា សមានា ជរាធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អជរំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសមានា អជរំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ អជ្ឈគមំសុ, អត្តនា ព្យាធិធម្មា សមានា...បេ.... អត្តនា មរណធម្មា សមានា... អត្តនា សោកធម្មា សមានា... អត្តនា សំកិលេសធម្មា សមានា សំកិលេសធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អសំកិលិដ្ឋំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសមានា អសំកិលិដ្ឋំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ អជ្ឈគមំសុ។ ញាណញ្ច បន នេសំ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា នោ វិមុត្តិ [អកុប្បា នេសំ វិមុត្តិ (ក.)], អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’តិ។

២៨៧. “បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, កាមគុណា។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា, សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា...បេ.... ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា... ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា... កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច កាមគុណា។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ គថិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា អនាទីនវទស្សាវិនោ អនិស្សរណបញ្ញា បរិភុញ្ជន្តិ, តេ ឯវមស្សុ វេទិតព្ពា – ‘អនយមាបន្នា ព្យសនមាបន្នា យថាកាមករណីយា បាបិមតោ’ [បាបិមតោ”តិ (?)]។ ‘សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អារញ្ញកោ មគោ ពទ្ធោ បាសរាសិំ អធិសយេយ្យ។ សោ ឯវមស្សុ វេទិតព្ពោ – អនយមាបន្នោ ព្យសនមាបន្នោ យថាកាមករណីយោ លុទ្ទស្ស។ អាគច្ឆន្តេ ច បន លុទ្ទេ យេន កាមំ ន បក្កមិស្សតី’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ ហិ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ គថិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា អនាទីនវទស្សាវិនោ អនិស្សរណបញ្ញា បរិភុញ្ជន្តិ, តេ ឯវមស្សុ វេទិតព្ពា – ‘អនយមាបន្នា ព្យសនមាបន្នា យថាកាមករណីយា បាបិមតោ’។ យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ អគថិតា អមុច្ឆិតា អនជ្ឈោបន្នា អាទីនវទស្សាវិនោ និស្សរណបញ្ញា បរិភុញ្ជន្តិ, តេ ឯវមស្សុ វេទិតព្ពា – ‘ន អនយមាបន្នា ន ព្យសនមាបន្នា ន យថាកាមករណីយា បាបិមតោ’។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, អារញ្ញកោ មគោ អពទ្ធោ បាសរាសិំ អធិសយេយ្យ។ សោ ឯវមស្សុ វេទិតព្ពោ – ‘ន អនយមាបន្នោ ន ព្យសនមាបន្នោ ន យថាកាមករណីយោ លុទ្ទស្ស។ អាគច្ឆន្តេ ច បន លុទ្ទេ យេន កាមំ បក្កមិស្សតី’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ ហិ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ អគថិតា អមុច្ឆិតា អនជ្ឈោបន្នា អាទីនវទស្សាវិនោ និស្សរណបញ្ញា បរិភុញ្ជន្តិ, តេ ឯវមស្សុ វេទិតព្ពា – ‘ន អនយមាបន្នា ន ព្យសនមាបន្នា ន យថាកាមករណីយា បាបិមតោ’។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អារញ្ញកោ មគោ អរញ្ញេ បវនេ ចរមានោ វិស្សត្ថោ គច្ឆតិ, វិស្សត្ថោ តិដ្ឋតិ, វិស្សត្ថោ និសីទតិ, វិស្សត្ថោ សេយ្យំ កប្បេតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនាបាថគតោ, ភិក្ខវេ, លុទ្ទស្ស។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ

វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ មារំ អបទំ, វធិត្វា មារចក្ខុំ អទស្សនំ គតោ បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ.… បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ, សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ.… បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ.… បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ.… បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ.… បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ.… បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ…បេ.… បាបិមតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ មារំ អបទំ, វធិត្វា មារចក្ខុំ អទស្សនំ គតោ បាបិមតោ។ តិណ្ណោ លោកេ វិសត្តិកំ វិស្សត្ថោ គច្ឆតិ, វិស្សត្ថោ តិដ្ឋតិ, វិស្សត្ថោ និសីទតិ, វិស្សត្ថោ សេយ្យំ កប្បេតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនាបាថគតោ, ភិក្ខវេ, បាបិមតោ”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

បាសរាសិសុត្តំ និដ្ឋិតំ ឆដ្ឋំ។

៧. ចូឡហត្ថិបទោបមសុត្តំ

២៨៨. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ សព្ពសេតេន វឡវាភិរថេន [វឡភីរថេន (សី. បី.)] សាវត្ថិយា និយ្យាតិ ទិវាទិវស្ស។ អទ្ទសា ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ បិលោតិកំ បរិព្ពាជកំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន បិលោតិកំ បរិព្ពាជកំ ឯតទវោច –

“ហន្ទ, កុតោ នុ ភវំ វច្ឆាយនោ អាគច្ឆតិ ទិវាទិវស្សា”តិ?

“ឥតោ ហិ ខោ អហំ , ភោ, អាគច្ឆាមិ សមណស្ស គោតមស្ស សន្តិកា”តិ។

“តំ កិំ មញ្ញតិ, ភវំ វច្ឆាយនោ, សមណស្ស គោតមស្ស បញ្ញាវេយ្យត្តិយំ?

“បណ្ឌិតោ មញ្ញេ”តិ។

“កោ ចាហំ, ភោ, កោ ច សមណស្ស គោតមស្ស បញ្ញាវេយ្យត្តិយំ ជានិស្សាមិ! សោបិ នូនស្ស តាទិសោវ យោ សមណស្ស គោតមស្ស បញ្ញាវេយ្យត្តិយំ ជានេយ្យា”តិ។

“ឧឡារាយ ខលុ ភវំ វច្ឆាយនោ សមណំ គោតមំ បសំសាយ បសំសតី”តិ។

“កោ ចាហំ, ភោ, កោ ច សមណំ គោតមំ បសំសិស្សាមិ?

“បសត្ថបសត្ថោវ សោ ភវំ គោតមោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សាន”ន្តិ។

“កំ បន ភវំ វច្ឆាយនោ អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ សមណេ គោតមេ ឯវំ អភិប្បសន្នោ”តិ [អភិប្បសន្នោ ហោតីតិ (ស្យា.)]?

“សេយ្យថាបិ, ភោ, កុសលោ នាគវនិកោ នាគវនំ បវិសេយ្យ។ សោ បស្សេយ្យ នាគវនេ មហន្តំ ហត្ថិបទំ, ទីឃតោ ច អាយតំ, តិរិយញ្ច វិត្ថតំ។ សោ និដ្ឋំ គច្ឆេយ្យ – ‘មហា វត, ភោ, នាគោ’តិ។ ឯវមេវ ខោ អហំ, ភោ, យតោ អទ្ទសំ សមណេ គោតមេ ចត្តារិ បទានិ អថាហំ និដ្ឋមគមំ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’តិ។

២៨៩. “កតមានិ ចត្តារិ? ឥធាហំ, ភោ, បស្សាមិ ឯកច្ចេ ខត្តិយបណ្ឌិតេ និបុណេ កតបរប្បវាទេ វាលវេធិរូបេ, តេ ភិន្ទន្តា [វោភិន្ទន្តា (សី. បី.) វិ + អវ + ភិន្ទន្តា] មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញាគតេន ទិដ្ឋិគតានិ។ តេ សុណន្តិ – ‘សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ អមុកំ នាម គាមំ វា និគមំ វា ឱសរិស្សតី’តិ។ តេ បញ្ហំ អភិសង្ខរោន្តិ – ‘ឥមំ មយំ បញ្ហំ សមណំ គោតមំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆិស្សាម។ ឯវំ ចេ នោ បុដ្ឋោ ឯវំ ព្យាករិស្សតិ, ឯវមស្ស មយំ វាទំ អារោបេស្សាម។ ឯវំ ចេបិ នោ បុដ្ឋោ ឯវំ ព្យាករិស្សតិ, ឯវម្បិស្ស មយំ វាទំ អារោបេស្សាមា’តិ។ តេ សុណន្តិ – ‘សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ អមុកំ នាម គាមំ វា និគមំ វា ឱសដោ’តិ។ តេ យេន សមណោ គោតមោ តេនុបសង្កមន្តិ។ តេ សមណោ គោតមោ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេតិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ។ តេ សមណេន គោតមេន ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សិតា សមាទបិតា សមុត្តេជិតា សម្បហំសិតា ន ចេវ សមណំ គោតមំ បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ, កុតោស្ស [កុតស្ស (សី. ស្យា. បី.)] វាទំ អារោបេស្សន្តិ? អញ្ញទត្ថុ សមណស្សេវ គោតមស្ស សាវកា សម្បជ្ជន្តិ។ យទាហំ, ភោ, សមណេ គោតមេ ឥមំ បឋមំ បទំ អទ្ទសំ អថាហំ និដ្ឋមគមំ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’តិ។

“បុន ចបរាហំ, ភោ, បស្សាមិ ឥធេកច្ចេ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតេ…បេ… គហបតិបណ្ឌិតេ…បេ… សមណបណ្ឌិតេ និបុណេ កតបរប្បវាទេ វាលវេធិរូបេ តេ ភិន្ទន្តា មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញាគតេន ទិដ្ឋិគតានិ។ តេ សុណន្តិ – ‘សមណោ ខលុ ភោ គោតមោ អមុកំ នាម គាមំ វា និគមំ វា ឱសរិស្សតី’តិ។ តេ បញ្ហំ អភិសង្ខរោន្តិ ‘ឥមំ មយំ បញ្ហំ សមណំ គោតមំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆិស្សាម។ ឯវំ ចេ នោ បុដ្ឋោ ឯវំ ព្យាករិស្សតិ, ឯវមស្ស មយំ វាទំ អារោបេស្សាម។ ឯវំ ចេបិ នោ បុដ្ឋោ ឯវំ ព្យាករិស្សតិ, ឯវំបិស្ស មយំ វាទំ អារោបេស្សាមា’តិ។ តេ សុណន្តិ ‘សមណោ ខលុ ភោ គោតមោ អមុកំ នាម គាមំ វា និគមំ វា ឱសដោ’តិ។ តេ យេន សមណោ គោតមោ តេនុបសង្កមន្តិ។ តេ សមណោ គោតមោ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេតិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ។ តេ សមណេន គោតមេន ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សិតា សមាទបិតា សមុត្តេជិតា សម្បហំសិតា ន ចេវ សមណំ គោតមំ បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ, កុតោស្ស វាទំ អារោបេស្សន្តិ? អញ្ញទត្ថុ សមណំយេវ គោតមំ ឱកាសំ យាចន្តិ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជាយ។ តេ សមណោ គោតមោ បព្ពាជេតិ [បព្ពាជេតិ ឧបសម្បាទេតិ (សី.)]។ តេ តត្ថ បព្ពជិតា សមានា វូបកដ្ឋា អប្បមត្តា អាតាបិនោ បហិតត្តា វិហរន្តា នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ។ តេ ឯវមាហំសុ – ‘មនំ វត, ភោ, អនស្សាម, មនំ វត, ភោ, បនស្សាម; មយញ្ហិ បុព្ពេ អស្សមណាវ សមានា សមណម្ហាតិ បដិជានិម្ហ, អព្រាហ្មណាវ សមានា ព្រាហ្មណម្ហាតិ បដិជានិម្ហ, អនរហន្តោវ សមានា អរហន្តម្ហាតិ បដិជានិម្ហ។ ឥទានិ ខោម្ហ សមណា, ឥទានិ ខោម្ហ ព្រាហ្មណា, ឥទានិ ខោម្ហ អរហន្តោ’តិ។ យទាហំ, ភោ, សមណេ គោតមេ ឥមំ ចតុត្ថំ បទំ អទ្ទសំ អថាហំ និដ្ឋមគមំ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’”តិ។

“យតោ ខោ អហំ, ភោ, សមណេ គោតមេ ឥមានិ ចត្តារិ បទានិ អទ្ទសំ អថាហំ និដ្ឋមគមំ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’”តិ។

២៨០. ឯវំ វុត្តេ, ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ សព្ពសេតា វឡវាភិរថា ឱរោហិត្វា ឯកំសំ ឧត្តរាសង្គំ ករិត្វា យេន ភគវា តេនញ្ជលឹ បណាមេត្វា តិក្ខត្តុំ ឧទានំ ឧទានេសិ – “នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស; នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស; នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ អប្បេវ នាម មយម្បិ កទាចិ ករហចិ តេន ភោតា គោតមេន សទ្ធិំ សមាគច្ឆេយ្យាម, អប្បេវ នាម សិយា កោចិទេវ កថាសល្លាបោ”តិ! អថ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ យាវតកោ អហោសិ បិលោតិកេន បរិព្ពាជកេន សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។ ឯវំ វុត្តេ, ភគវា ជាណុស្សោណិំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោច – “ន ខោ, ព្រាហ្មណ, ឯត្តាវតា ហត្ថិបទោបមោ វិត្ថារេន បរិបូរោ ហោតិ។ អបិ ច, ព្រាហ្មណ, យថា ហត្ថិបទោបមោ វិត្ថារេន បរិបូរោ ហោតិ តំ សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

២៨១. “សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, នាគវនិកោ នាគវនំ បវិសេយ្យ។ សោ បស្សេយ្យ នាគវនេ មហន្តំ ហត្ថិបទំ, ទីឃតោ ច អាយតំ, តិរិយញ្ច វិត្ថតំ។ យោ ហោតិ កុសលោ នាគវនិកោ នេវ តាវ និដ្ឋំ គច្ឆតិ – ‘មហា វត, ភោ, នាគោ’តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? សន្តិ ហិ, ព្រាហ្មណ, នាគវនេ វាមនិកា នាម ហត្ថិនិយោ មហាបទា, តាសំ បេតំ បទំ អស្សាតិ។

“សោ តមនុគច្ឆតិ។ តមនុគច្ឆន្តោ បស្សតិ នាគវនេ មហន្តំ ហត្ថិបទំ, ទីឃតោ ច អាយតំ, តិរិយញ្ច វិត្ថតំ, ឧច្ចា ច និសេវិតំ។ យោ ហោតិ កុសលោ នាគវនិកោ នេវ តាវ និដ្ឋំ គច្ឆតិ – ‘មហា វត, ភោ, នាគោ’តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? សន្តិ ហិ, ព្រាហ្មណ, នាគវនេ ឧច្ចា កាឡារិកា នាម ហត្ថិនិយោ មហាបទា, តាសំ បេតំ បទំ អស្សាតិ។

“សោ តមនុគច្ឆតិ។ តមនុគច្ឆន្តោ បស្សតិ នាគវនេ មហន្តំ ហត្ថិបទំ, ទីឃតោ ច អាយតំ, តិរិយញ្ច វិត្ថតំ, ឧច្ចា ច និសេវិតំ, ឧច្ចា ច ទន្តេហិ អារញ្ជិតានិ។ យោ ហោតិ កុសលោ នាគវនិកោ នេវ តាវ និដ្ឋំ គច្ឆតិ – ‘មហា វត, ភោ, នាគោ’តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? សន្តិ ហិ, ព្រាហ្មណ, នាគវនេ ឧច្ចា កណេរុកា នាម ហត្ថិនិយោ មហាបទា, តាសំ បេតំ បទំ អស្សាតិ។

“សោ តមនុគច្ឆតិ។ តមនុគច្ឆន្តោ បស្សតិ នាគវនេ មហន្តំ ហត្ថិបទំ, ទីឃតោ ច អាយតំ, តិរិយញ្ច វិត្ថតំ, ឧច្ចា ច និសេវិតំ, ឧច្ចា ច ទន្តេហិ អារញ្ជិតានិ, ឧច្ចា ច សាខាភង្គំ។ តញ្ច នាគំ បស្សតិ រុក្ខមូលគតំ វា អព្ភោកាសគតំ វា គច្ឆន្តំ វា តិដ្ឋន្តំ វា និសិន្នំ វា និបន្នំ វា។ សោ និដ្ឋំ គច្ឆតិ – ‘អយមេវ សោ មហានាគោ’តិ។

“ឯវមេវ ខោ , ព្រាហ្មណ, ឥធ តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ; កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ តំ ធម្មំ សុណាតិ គហបតិ វា គហបតិបុត្តោ វា អញ្ញតរស្មិំ វា កុលេ បច្ចាជាតោ។ សោ តំ ធម្មំ សុត្វា តថាគតេ សទ្ធំ បដិលភតិ។ សោ តេន សទ្ធាបដិលាភេន សមន្នាគតោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘សម្ពាធោ ឃរាវាសោ រជោបថោ , អព្ភោកាសោ បព្ពជ្ជា។ នយិទំ សុករំ អគារំ អជ្ឈាវសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ ឯកន្តបរិសុទ្ធំ សង្ខលិខិតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ’ន្តិ។ សោ អបរេន សមយេន អប្បំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ អប្បំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ មហន្តំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។

២៨២. “សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ ភិក្ខូនំ សិក្ខាសាជីវសមាបន្នោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។

“អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ ទិន្នាទាយី ទិន្នបាដិកង្ខី។ អថេនេន សុចិភូតេន អត្តនា វិហរតិ។

“អព្រហ្មចរិយំ បហាយ ព្រហ្មចារី ហោតិ អារាចារី វិរតោ មេថុនា គាមធម្មា។

“មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ថេតោ [បេតោ (ស្យា. កំ.)] បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្ស។

“បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ឥតោ សុត្វា ន អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ន ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា សហិតានំ វា អនុប្បទាតា, សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី សមគ្គករណិ វាចំ ភាសិតា ហោតិ ។

“ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ។ យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា តថារូបឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី, និធានវតឹ វាចំ ភាសិតា កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតឹ អត្ថសំហិតំ។

២៩៣. “សោ ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា បដិវិរតោ ហោតិ, ឯកភត្តិកោ ហោតិ រត្តូបរតោ, វិរតោ វិកាលភោជនា, នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនា បដិវិរតោ ហោតិ, មាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ, ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ ហោតិ, ជាតរូបរជតបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, អាមកធញ្ញបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, អាមកមំសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ឥត្ថិកុមារិកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ទាសិទាសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, អជេឡកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, កុក្កុដសូករបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ហត្ថិគវាស្សវឡវាបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ខេត្តវត្ថុបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ទូតេយ្យបហិណគមនានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ, កយវិក្កយា បដិវិរតោ ហោតិ, តុលាកូដកំសកូដមានកូដា បដិវិរតោ ហោតិ, ឧក្កោដនវញ្ចននិកតិសាចិយោគា បដិវិរតោ ហោតិ, ឆេទនវធពន្ធនវិបរាមោសអាលោបសហសាការា [សាហសាការា (ក.)] បដិវិរតោ ហោតិ [ឥមស្ស អនន្តរំ “សោ ឥមិនា អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អនវជ្ជសុខំ បដិសំវេទេតី”តិ វចនំ ទីឃនិកាយេ អាគតំ, តំ ឥធ សន្ទោសកថាវសានេ អាគតំ, សា ច សន្ទោសកថា តត្ថ សតិសម្បជញ្ញានន្តរមេវ អាគតា]។

២៩៤. “សោ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ សោ យេន យេនេវ បក្កមតិ សមាទាយេវ បក្កមតិ។ សេយ្យថាបិ នាម បក្ខី សកុណោ យេន យេនេវ ឌេតិ សបត្តភារោវ ឌេតិ, ឯវមេវ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ សោ យេន យេនេវ បក្កមតិ សមាទាយេវ បក្កមតិ។ សោ ឥមិនា អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អនវជ្ជសុខំ បដិសំវេទេតិ។

២៩៥. “សោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា...បេ.... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ, មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោ ឥមិនា អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អព្យាសេកសុខំ បដិសំវេទេតិ។

“សោ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ, អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ , សមិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សំឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ, អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ, ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ, គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ។

២៩៦. “សោ ឥមិនា ច អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ, (ឥមាយ ច អរិយាយ សន្តុដ្ឋិយា សមន្នាគតោ) [( ) ឯត្ថន្តរេ បាឋោ ឥធ នទិស្សតិ, ចតុក្កង្គុត្តរេ បន ឥមស្មឹ ឋានេ ទិស្សតិ, អដ្ឋកថាដីកាសុ ច តទត្ថោ បកាសិតោ។ តស្មា សោ ឯត្ថ បដិបូរិតោ] ឥមិនា ច អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ, ឥមិនា ច អរិយេន សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្ពតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថំ អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជំ។ សោ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា, ឧជុំ កាយំ បណិធាយ, បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា។ សោ អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយ វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហរតិ, អភិជ្ឈាយ

ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ព្យាបាទប្បទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ វិហរតិ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី ព្យាបាទប្បទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ថិនមិទ្ធំ បហាយ វិគតថិនមិទ្ធោ វិហរតិ អាលោកសញ្ញី សតោ សម្បជានោ, ថិនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយ អនុទ្ធតោ វិហរតិ, អជ្ឈត្តំ វូបសន្តចិត្តោ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ វិចិកិច្ឆំ បហាយ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិហរតិ អកថំកថី កុសលេសុ ធម្មេសុ, វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។

២៨៧. “សោ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ បហាយ ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណេ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទម្បិ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, តថាគតបទំ ឥតិបិ, តថាគតនិសេវិតំ ឥតិបិ, តថាគតារញ្ជិតំ ឥតិបិ។ ន ត្វេវ តាវ អរិយសាវកោ និដ្ឋំ គច្ឆតិ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’តិ។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទម្បិ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ...បេ.... សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’តិ។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទម្បិ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ...បេ.... សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’តិ។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា, បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា, អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទម្បិ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, តថាគតបទំ ឥតិបិ, តថាគតនិសេវិតំ ឥតិបិ, តថាគតារញ្ជិតំ ឥតិបិ។ ន ត្វេវ តាវ អរិយសាវកោ និដ្ឋំ គច្ឆតិ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’តិ។

២៨៨. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតិំ, ទ្វេបិ ជាតិយោ...បេ.... ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ ឥទម្បិ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, តថាគតបទំ ឥតិបិ, តថាគតនិសេវិតំ ឥតិបិ, តថាគតារញ្ជិតំ ឥតិបិ។ ន ត្វេវ តាវ អរិយសាវកោ និដ្ឋំ គច្ឆតិ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’តិ។

“សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន...បេ.... យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ ឥទម្បិ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, តថាគតបទំ ឥតិបិ, តថាគតនិសេវិតំ ឥតិបិ, តថាគតារញ្ជិតំ ឥតិបិ។ ន ត្វេវ តាវ អរិយសាវកោ និដ្ឋំ គច្ឆតិ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’តិ។

២៨៩. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ‘ឥមេ អាសវា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឥទម្បិ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, តថាគតបទំ ឥតិបិ, តថាគតនិសេវិតំ ឥតិបិ, តថាគតារញ្ជិតំ ឥតិបិ។ ន ត្វេវ តាវ អរិយសាវកោ និដ្ឋំ គតោ ហោតិ, អបិ ច ខោ និដ្ឋំ គច្ឆតិ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’តិ។

“តស្ស ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ , ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ ឥទម្បិ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, តថាគតបទំ ឥតិបិ, តថាគតនិសេវិតំ ឥតិបិ, តថាគតារញ្ជិតំ ឥតិបិ។

ឯត្តាវតា ខោ, ព្រាហ្មណ, អរិយសាវកោ និដ្ឋំ គតោ ហោតិ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ’តិ។ ឯត្តាវតា ខោ, ព្រាហ្មណ, ហត្ថិបទោបមោ វិត្ថារេន បរិបូរោ ហោតី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម! សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ – ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ; ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ, ធម្មញ្ច, ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។

ចូឡហត្ថិបទោបមសុត្តំ និដ្ឋិតំ សត្តមំ។

៨. មហាហត្ថិបទោបមសុត្តំ

៣០០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច – “សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, យានិ កានិចិ ជង្គលានំ បាណានំ បទជាតានិ សព្ពានិ តានិ ហត្ថិបទេ សមោធានំ គច្ឆន្តិ, ហត្ថិបទំ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ យទិទំ មហន្តត្តេន; ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, យេ កេចិ កុសលា ធម្មា សព្ពេតេ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ សង្គហំ គច្ឆន្តិ។ កតមេសុ ចតូសុ? ទុក្ខេ អរិយសច្ចេ , ទុក្ខសមុទយេ អរិយសច្ចេ, ទុក្ខនិរោធេ អរិយសច្ចេ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អរិយសច្ចេ”។

៣០១. “កតមញ្ចាវុសោ, ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ? ជាតិបិ ទុក្ខា, ជរាបិ ទុក្ខា, មរណម្បិ ទុក្ខំ, សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសាបិ ទុក្ខា, យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ; សំខិត្តេន, បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា។ កតមេ ចាវុសោ, បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា? សេយ្យថិទំ – រូបុបាទានក្ខន្ធោ, វេទនុបាទានក្ខន្ធោ, សញ្ញុបាទានក្ខន្ធោ, សង្ខារុបាទានក្ខន្ធោ, វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធោ។

“កតមោ ចាវុសោ, រូបុបាទានក្ខន្ធោ? ចត្តារិ ច មហាភូតានិ, ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយ រូបំ។

“កតមា ចាវុសោ, ចត្តារោ មហាភូតា? បថវីធាតុ, អាបោធាតុ , តេជោធាតុ, វាយោធាតុ។

៣០២. “កតមា ចាវុសោ, បថវីធាតុ? បថវីធាតុ សិយា អជ្ឈត្តិកា, សិយា ពាហិរា។ កតមា ចាវុសោ, អជ្ឈត្តិកា បថវីធាតុ? យំ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ កក្ខឡំ ខរិគតំ ឧបាទិន្នំ, សេយ្យថិទំ – កេសា លោមា នខា ទន្តា តចោ មំសំ ន្ហារុ អដ្ឋិ អដ្ឋិមិញ្ជំ វក្កំ ហទយំ យកនំ កិលោមកំ បិហកំ បប្ផាសំ អន្តំ អន្តគុណំ ឧទរិយំ ករីសំ, យំ វា បនញ្ញម្បិ កិញ្ចិ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ កក្ខឡំ ខរិគតំ ឧបាទិន្នំ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, អជ្ឈត្តិកា បថវីធាតុ។ យា ចេវ ខោ បន អជ្ឈត្តិកា បថវីធាតុ, យា ច ពាហិរា បថវីធាតុ, បថវីធាតុរេវេសា។ ‘តំ នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ – ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា បថវីធាតុយា និព្ពិន្ទតិ, បថវីធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ។

“ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ ពាហិរា អាបោធាតុ បកុប្បតិ [បថវីធាតុ បកុប្បតិ (ក.)]។ អន្តរហិតា តស្មិំ សមយេ ពាហិរា បថវីធាតុ ហោតិ។ តស្សា ហិ នាម, អាវុសោ, ពាហិរាយ បថវីធាតុយា តាវ មហល្លិកាយ អនិច្ចតា បញ្ញាយិស្សតិ, ខយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ, វយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ, វិបរិណាមធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ។ កិំ បនិមស្ស មត្តដ្ឋកស្ស កាយស្ស តណ្ហុបាទិន្នស្ស ‘អហន្តិ វា មមន្តិ វា អស្មី’តិ វា? អថ ខ្វាស្ស នោតេវេត្ថ ហោតិ។

“តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ បរេ អក្កោសន្តិ បរិភាសន្តិ រោសេន្តិ វិហេសេន្តិ, សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឧប្បន្នា ខោ មេ អយំ សោតសម្ផស្សជា ទុក្ខវេទនា ។ សា ច ខោ បដិច្ច, នោ អបដិច្ច។ កិំ បដិច្ច? ផស្សំ បដិច្ច’។ សោ [សោបិខោ (ស្យា.), សោបិ (ក.)] ផស្សោ អនិច្ចោតិ បស្សតិ, វេទនា អនិច្ចាតិ បស្សតិ, សញ្ញា អនិច្ចាតិ បស្សតិ, សង្ខារា អនិច្ចាតិ បស្សតិ, វិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ។ តស្ស ធាតារម្មណមេវ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ អធិមុច្ចតិ។

“តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ បរេ អនិដ្ឋេហិ អកន្តេហិ អមនាបេហិ សមុទាចរន្តិ – បាណិសម្ផស្សេនបិ លេឌ្ឌុសម្ផស្សេនបិ ទណ្ឌសម្ផស្សេនបិ សត្ថសម្ផស្សេនបិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘តថាភូតោ ខោ អយំ កាយោ យថាភូតស្មិំ កាយេ បាណិសម្ផស្សាបិ កមន្តិ, លេឌ្ឌុសម្ផស្សាបិ កមន្តិ, ទណ្ឌសម្ផស្សាបិ កមន្តិ, សត្ថសម្ផស្សាបិ កមន្តិ។ វុត្តំ ខោ បនេតំ ភគវតា កកចូបមោវាទេ – “ឧភតោទណ្ឌកេន ចេបិ, ភិក្ខវេ, កកចេន ចោរា ឱចរកា អង្គមង្គានិ ឱកន្តេយ្យុំ, តត្រាបិ យោ មនោ បទូសេយ្យ ន មេ សោ តេន សាសនករោ”តិ។ អារទ្ធំ ខោ បន មេ វីរិយំ ភវិស្សតិ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។ កាមំ ទានិ ឥមស្មិំ កាយេ បាណិសម្ផស្សាបិ កមន្តុ, លេឌ្ឌុសម្ផស្សាបិ កមន្តុ, ទណ្ឌសម្ផស្សាបិ កមន្តុ, សត្ថសម្ផស្សាបិ កមន្តុ, ករីយតិ ហិទំ ពុទ្ធានំ សាសន’ន្តិ។

“តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិ។ សោ តេន សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ – ‘អលាភា វត មេ, ន វត មេ លាភា, ទុល្លទ្ធំ វត មេ, ន វត មេ សុលទ្ធំ, យស្ស មេ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ, ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ, ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ, ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សុណិសា សសុរំ ទិស្វា សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ; ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, តស្ស ចេ ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ, ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ, ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ, ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិ, សោ តេន សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ – ‘អលាភា វត មេ ន វត មេ លាភា, ទុល្លទ្ធំ វត មេ, ន វត មេ សុលទ្ធំ, យស្ស មេ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ, ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ, ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតី’តិ។ តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ, ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ, ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា សណ្ឋាតិ, សោ តេន អត្តមនោ ហោតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ពហុកតំ ហោតិ។

៣០៣. “កតមា ចាវុសោ, អាបោធាតុ? អាបោធាតុ សិយា អជ្ឈត្តិកា, សិយា ពាហិរា។ កតមា ចាវុសោ អជ្ឈត្តិកា អាបោធាតុ? យំ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ អាបោ អាបោគតំ ឧបាទិន្នំ, សេយ្យថិទំ – បិត្តំ សេម្ហំ បុព្វោ លោហិតំ សេទោ មេទោ អស្សុ វសា ខេឡោ សិង្ឃាណិកា លសិកា មុត្តំ, យំ វា បនញ្ញម្បិ កិញ្ចិ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ អាបោ អាបោគតំ ឧបាទិន្នំ – អយំ វុច្ចតាវុសោ, អជ្ឈត្តិកា អាបោធាតុ។ យា ចេវ ខោ បន អជ្ឈត្តិកា អាបោធាតុ យា ច ពាហិរា អាបោធាតុ, អាបោធាតុរេវេសា។ ‘តំ នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អាបោធាតុយា និព្ពិន្ទតិ, អាបោធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ។

“ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ ពាហិរា អាបោធាតុ បកុប្បតិ។ សា គាមម្បិ វហតិ, និគមម្បិ វហតិ, នគរម្បិ វហតិ, ជនបទម្បិ វហតិ, ជនបទបទេសម្បិ វហតិ។ ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ មហាសមុទ្ទេ យោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ ឱគច្ឆន្តិ, ទ្វិយោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ ឱគច្ឆន្តិ, តិយោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ ឱគច្ឆន្តិ, ចតុយោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ ឱគច្ឆន្តិ, បញ្ចយោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ ឱគច្ឆន្តិ, ឆយោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ ឱគច្ឆន្តិ, សត្តយោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ ឱគច្ឆន្តិ។ ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ មហាសមុទ្ទេ សត្តតាលម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, ឆត្តាលម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, បញ្ចតាលម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, ចតុត្តាលម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, តិតាលម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, ទ្វិតាលម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, តាលមត្តម្បិ [តាលំបិ (សី.)] ឧទកំ សណ្ឋាតិ។ ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ មហាសមុទ្ទេ សត្តបោរិសម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, ឆប្បោរិសម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, បញ្ចបោរិសម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, ចតុប្បោរិសម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, តិបោរិសម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, ទ្វិបោរិសម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, បោរិសមត្តម្បិ [បោរិសំបិ (សី.)] ឧទកំ សណ្ឋាតិ។ ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ មហាសមុទ្ទេ អឌ្ឍបោរិសម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, កដិមត្តម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, ជាណុកមត្តម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, គោប្ផកមត្តម្បិ ឧទកំ សណ្ឋាតិ។ ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ, យំ មហាសមុទ្ទេ អង្គុលិបព្វតេមនមត្តម្បិ ឧទកំ ន ហោតិ។ តស្សា ហិ នាម, អាវុសោ, ពាហិរាយ អាបោធាតុយា តាវ មហល្លិកាយ អនិច្ចតា បញ្ញាយិស្សតិ, ខយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ, វយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ, វិបរិណាមធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ។ កឹ បនិមស្ស មត្តដ្ឋកស្ស កាយស្ស តណ្ហុបាទិន្នស្ស ‘អហន្តិ វា មមន្តិ វា អស្មី’តិ វា? អថ ខ្វាស្ស នោតេវេត្ថ ហោតិ…បេ.… តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ, ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ, ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា សណ្ឋាតិ។ សោ តេន អត្តមនោ ហោតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ពហុកតំ ហោតិ។

៣០៤. “កតមា ចាវុសោ, តេជោធាតុ? តេជោធាតុ សិយា អជ្ឈត្តិកា, សិយា ពាហិរា។ កតមា ចាវុសោ, អជ្ឈត្តិកា តេជោធាតុ? យំ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ តេជោ តេជោគតំ ឧបាទិន្នំ, សេយ្យថិទំ – យេន ច សន្តប្បតិ, យេន ច ជីរីយតិ, យេន ច បរិឌយ្ហតិ, យេន ច អសិតបីតខាយិតសាយិតំ សម្មា បរិណាមំ គច្ឆតិ, យំ វា បនញ្ញម្បិ

កិញ្ចិ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ តេជោ តេជោគតំ ឧបាទិន្នំ – អយំ វុច្ចតាវុសោ, អជ្ឈត្តិកា តេជោធាតុ។ យា ចេវ ខោ បន អជ្ឈត្តិកា តេជោធាតុ យា ច ពាហិរា តេជោធាតុ, តេជោធាតុរេវេសា។ ‘តំ នេតំ មម , នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា តេជោធាតុយា និព្ពិន្ទតិ, តេជោធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ។

“ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ ពាហិរា តេជោធាតុ បកុប្បតិ។ សា គាមម្បិ ទហតិ, និគមម្បិ ទហតិ, នគរម្បិ ទហតិ, ជនបទម្បិ ទហតិ, ជនបទបទេសម្បិ ទហតិ។ សា ហរិតន្តំ វា បន្ថន្តំ វា សេលន្តំ វា ឧទកន្តំ វា រមណីយំ វា ភូមិភាគំ អាគម្ម អនាហារា និព្ពាយតិ។ ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ កុក្កុដបត្តេនបិ ន្ហារុទទ្ទុលេនបិ អគ្គឹ គវេសន្តិ ។ តស្សា ហិ នាម, អាវុសោ, ពាហិរាយ តេជោធាតុយា តាវ មហល្លិកាយ អនិច្ចតា បញ្ញាយិស្សតិ, ខយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ, វយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ, វិបរិណាមធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ។ កឹ បនិមស្ស មត្តដ្ឋកស្ស កាយស្ស តណ្ហុបាទិន្នស្ស ‘អហន្តិ វា មមន្តិ វា អស្មី’តិ វា? អថ ខ្វាស្ស នោតេវេត្ថ ហោតិ...បេ.... តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា សណ្ឋាតិ, សោ តេន អត្តមនោ ហោតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ពហុកតំ ហោតិ។

៣០៥. “កតមា ចាវុសោ, វាយោធាតុ? វាយោធាតុ សិយា អជ្ឈត្តិកា, សិយា ពាហិរា។ កតមា ចាវុសោ, អជ្ឈត្តិកា វាយោធាតុ? យំ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ វាយោ វាយោគតំ ឧបាទិន្នំ, សេយ្យថិទំ – ឧទ្ធង្គមា វាតា, អធោគមា វាតា, កុច្ឆិសយា វាតា, កោដ្ឋាសយា [កោដ្ឋសយា (សី. បី.)] វាតា, អង្គមង្គានុសារិនោ វាតា, អស្សាសោ បស្សាសោ ឥតិ, យំ វា បនញ្ញម្បិ កិញ្ចិ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ វាយោ វាយោគតំ ឧបាទិន្នំ – អយំ វុច្ចតាវុសោ, អជ្ឈត្តិកា វាយោធាតុ។ យា ចេវ ខោ បន អជ្ឈត្តិកា វាយោធាតុ, យា ច ពាហិរា វាយោធាតុ, វាយោធាតុរេវេសា។ ‘តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា វាយោធាតុយា និព្ពិន្ទតិ វាយោធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ។

“ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ ពាហិរា វាយោធាតុ បកុប្បតិ។ សា គាមម្បិ វហតិ, និគមម្បិ វហតិ, នគរម្បិ វហតិ, ជនបទម្បិ វហតិ, ជនបទបទេសម្បិ វហតិ។ ហោតិ ខោ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ តាលវណ្ដេនបិ វិធូបនេនបិ វាតំ បរិយេសន្តិ, ឱស្សវនេបិ តិណានិ ន ឥច្ឆន្តិ។ តស្សា ហិ នាម, អាវុសោ, ពាហិរាយ វាយោធាតុយា តាវ មហល្លិកាយ អនិច្ចតា បញ្ញាយិស្សតិ, ខយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ, វយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ, វិបរិណាមធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ។ កឹ បនិមស្ស មត្តដ្ឋកស្ស កាយស្ស តណ្ហុបាទិន្នស្ស ‘អហន្តិ វា មមន្តិ វា អស្មី’តិ វា? អថ ខ្វាស្ស នោតេវេត្ថ ហោតិ។

“តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ បរេ អក្កោសន្តិ បរិភាសន្តិ រោសេន្តិ វិហេសេន្តិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ, ឧប្បន្នា ខោ មេ អយំ សោតសម្ផស្សជា ទុក្ខា វេទនា។ សា ច ខោ បដិច្ច, នោ អបដិច្ច។ កឹ បដិច្ច? ផស្សំ បដិច្ច។ សោបិ ផស្សោ អនិច្ចោតិ បស្សតិ, វេទនា អនិច្ចាតិ បស្សតិ , សញ្ញា អនិច្ចាតិ បស្សតិ, សង្ខារា អនិច្ចាតិ បស្សតិ, វិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ។ តស្ស ធាតារម្មណមេវ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ អធិមុច្ចតិ។

“តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ បរេ អនិដ្ឋេហិ អកន្តេហិ អមនាបេហិ សមុទាចរន្តិ, បាណិសម្ផស្សេនបិ លេឌ្ឌុសម្ផស្សេនបិ ទណ្ឌសម្ផស្សេនបិ សត្ថសម្ផស្សេនបិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ ‘តថាភូតោ ខោ អយំ កាយោ យថាភូតស្មិំ កាយេ បាណិសម្ផស្សាបិ កមន្តិ, លេឌ្ឌុសម្ផស្សាបិ កមន្តិ, ទណ្ឌសម្ផស្សាបិ កមន្តិ, សត្ថសម្ផស្សាបិ កមន្តិ។ វុត្តំ ខោ បនេតំ ភគវតា កកចូបមោវាទេ “ឧភតោទណ្ឌកេន ចេបិ, ភិក្ខវេ, កកចេន ចោរា ឱចរកា អង្គមង្គានិ ឱកន្តេយ្យុំ។ តត្រាបិ យោ មនោ បទូសេយ្យ, ន មេ សោ តេន សាសនករោ”តិ។ អារទ្ធំ ខោ បន មេ វីរិយំ ភវិស្សតិ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។ កាមំ ទានិ ឥមស្មិំ កាយេ បាណិសម្ផស្សាបិ កមន្តុ, លេឌ្ឌុសម្ផស្សាបិ កមន្តុ, ទណ្ឌសម្ផស្សាបិ កមន្តុ, សត្ថសម្ផស្សាបិ កមន្តុ។ ករីយតិ ហិទំ ពុទ្ធានំ សាសន’ន្តិ។

“តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ, ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ, ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិ។ សោ តេន សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ – ‘អលាភា វត មេ, ន វត មេ លាភា, ទុល្លទ្ធំ វត មេ, ន វត មេ សុលទ្ធំ។ យស្ស មេ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ, ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ, ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សុណិសា សសុរំ ទិស្វា សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ; ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, តស្ស ចេ ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ, ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ, ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ, ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិ។ សោ តេន សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ – ‘អលាភា វត មេ, ន វត មេ លាភា, ទុល្លទ្ធំ

វត មេ, ន វត មេ សុលទ្ធំ។ យស្ស មេ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ, ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ, ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ, ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតី’តិ។ តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ, ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ, ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ, ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា សណ្ឋាតិ, សោ តេន អត្តមនោ ហោតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ពហុកតំ ហោតិ។

៣០៦. “សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កដ្ឋញ្ច បដិច្ច វល្លិញ្ច បដិច្ច តិណញ្ច បដិច្ច មត្តិកញ្ច បដិច្ច អាកាសោ បរិវារិតោ អគារំ ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ; ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, អដ្ឋិញ្ច បដិច្ច ន្ហារុញ្ច បដិច្ច មំសញ្ច បដិច្ច ចម្មញ្ច បដិច្ច អាកាសោ បរិវារិតោ រូបំ ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ អជ្ឈត្តិកញ្ចេវ, អាវុសោ, ចក្ខុំ អបរិភិន្នំ ហោតិ, ពាហិរា ច រូបា ន អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, នោ ច តជ្ជោ សមន្នាហារោ ហោតិ, នេវ តាវ តជ្ជស្ស វិញ្ញាណភាគស្ស បាតុភាវោ ហោតិ។ អជ្ឈត្តិកញ្ចេវ [អជ្ឈត្តិកញ្ចេ (សី. ស្យា. បី.), អជ្ឈត្តិកញ្ចេបិ (?)], អាវុសោ, ចក្ខុំ អបរិភិន្នំ ហោតិ ពាហិរា ច រូបា អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, នោ ច តជ្ជោ សមន្នាហារោ ហោតិ, នេវ តាវ តជ្ជស្ស វិញ្ញាណភាគស្ស បាតុភាវោ ហោតិ។ យតោ ច ខោ, អាវុសោ, អជ្ឈត្តិកញ្ចេវ ចក្ខុំ អបរិភិន្នំ ហោតិ, ពាហិរា ច រូបា អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, តជ្ជោ ច សមន្នាហារោ ហោតិ។ ឯវំ តជ្ជស្ស វិញ្ញាណភាគស្ស បាតុភាវោ ហោតិ។ យំ តថាភូតស្ស រូបំ តំ រូបុបាទានក្ខន្ធេ សង្គហំ គច្ឆតិ, យា តថាភូតស្ស វេទនា សា វេទនុបាទានក្ខន្ធេ សង្គហំ គច្ឆតិ, យា តថាភូតស្ស សញ្ញា សា សញ្ញុបាទានក្ខន្ធេ សង្គហំ គច្ឆតិ, យេ តថាភូតស្ស សង្ខារា តេ សង្ខារុបាទានក្ខន្ធេ សង្គហំ គច្ឆន្តិ, យំ តថាភូតស្ស វិញ្ញាណំ តំ វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធេ សង្គហំ គច្ឆតិ។

“សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឯវញ្ហិ កិរ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ សង្គហោ សន្និបាតោ សមវាយោ ហោតិ។ វុត្តំ ខោ បនេតំ ភគវតា – ‘យោ បដិច្ចសមុប្បាទំ បស្សតិ សោ ធម្មំ បស្សតិ; យោ ធម្មំ បស្សតិ សោ បដិច្ចសមុប្បាទំ បស្សតី’តិ។ បដិច្ចសមុប្បន្នា ខោ បនិមេ យទិទំ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា។ យោ ឥមេសុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឆន្ទោ អាលយោ អនុនយោ អជ្ឈោសានំ សោ ទុក្ខសមុទយោ។ យោ ឥមេសុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, សោ ទុក្ខនិរោធោ’តិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ពហុកតំ ហោតិ។

“អជ្ឈត្តិកញ្ចេវ, អាវុសោ, សោតំ អបរិភិន្នំ ហោតិ…បេ…. ឃានំ អបរិភិន្នំ ហោតិ… ជិវ្ហា អបរិភិន្នា ហោតិ… កាយោ អបរិភិន្នោ ហោតិ… មនោ អបរិភិន្នោ ហោតិ, ពាហិរា ច ធម្មា ន អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ នោ ច តជ្ជោ សមន្នាហារោ ហោតិ, នេវ តាវ តជ្ជស្ស វិញ្ញាណភាគស្ស បាតុភាវោ ហោតិ។ អជ្ឈត្តិកោ ចេវ, អាវុសោ, មនោ អបរិភិន្នោ ហោតិ, ពាហិរា ច ធម្មា អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, នោ ច តជ្ជោ សមន្នាហារោ ហោតិ, នេវ តាវ តជ្ជស្ស វិញ្ញាណភាគស្ស បាតុភាវោ ហោតិ។ យតោ ច ខោ, អាវុសោ, អជ្ឈត្តិកោ ចេវ មនោ អបរិភិន្នោ ហោតិ, ពាហិរា ច ធម្មា អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, តជ្ជោ ច សមន្នាហារោ ហោតិ, ឯវំ តជ្ជស្ស វិញ្ញាណភាគស្ស បាតុភាវោ ហោតិ។ យំ តថាភូតស្ស រូបំ តំ រូបុបាទានក្ខន្ធេ សង្គហំ គច្ឆតិ, យា តថាភូតស្ស វេទនា សា វេទនុបាទានក្ខន្ធេ សង្គហំ គច្ឆតិ, យា តថាភូតស្ស សញ្ញា សា សញ្ញុបាទានក្ខន្ធេ សង្គហំ គច្ឆតិ, យេ តថាភូតស្ស សង្ខារា តេ សង្ខារុបាទានក្ខន្ធេ សង្គហំ គច្ឆន្តិ, យំ តថាភូតស្ស វិញ្ញាណំ តំ វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធេ សង្គហំ គច្ឆតិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឯវញ្ហិ កិរ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ សង្គហោ សន្និបាតោ សមវាយោ ហោតិ។ វុត្តំ ខោ បនេតំ ភគវតា – “យោ បដិច្ចសមុប្បាទំ បស្សតិ សោ ធម្មំ បស្សតិ; យោ ធម្មំ បស្សតិ សោ បដិច្ចសមុប្បាទំ បស្សតី”តិ។ បដិច្ចសមុប្បន្នា ខោ បនិមេ យទិទំ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា។ យោ ឥមេសុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឆន្ទោ អាលយោ អនុនយោ អជ្ឈោសានំ សោ ទុក្ខសមុទយោ។ យោ ឥមេសុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ សោ ទុក្ខនិរោធោ’តិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ពហុកតំ ហោតី”តិ។

ឥទមវោច អាយស្មា សារិបុត្តោ។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

មហាហត្ថិបទោបមសុត្តំ និដ្ឋិតំ អដ្ឋមំ។

៩. មហាសារោបមសុត្តំ

៣០៧. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ អចិរបក្កន្តេ ទេវទត្តេ។ តត្រ ខោ ភគវា ទេវទត្តំ អារព្ភ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ –

“ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ

នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន អត្តានុក្កំសេតិ បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ លាភសក្ការសិលោកវា [លាភី សិលោកវា (សី. បី.), លាភី សក្ការ សិលោកវា (ស្យា.)], ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ អប្បញ្ញាតា អប្បេសក្ខា’តិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទំ អាបជ្ជតិ, បមត្តោ សមានោ ទុក្ខំ វិហរតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ អតិក្កម្ម តចំ អតិក្កម្ម បបដិកំ, សាខាបលាសំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន វតាយំ ភវំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ, ន អញ្ញាសិ ផេគ្គុំ, ន អញ្ញាសិ តចំ, ន អញ្ញាសិ បបដិកំ, ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ។ តថា ហយំ [តថាបាយំ (ក.)] ភវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ អតិក្កម្ម តចំ អតិក្កម្ម បបដិកំ, សាខាបលាសំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតី’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ , អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ ‘អហមស្មិ លាភសក្ការសិលោកវា, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ អប្បញ្ញាតា អប្បេសក្ខា’តិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទំ អាបជ្ជតិ, បមត្តោ សមានោ ទុក្ខំ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សាខាបលាសំ អគ្គហេសិ ព្រហ្មចរិយស្ស; តេន ច វោសានំ អាបាទិ។

៣០៨. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ។ អប្បមត្តោ សមានោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ សីលវា កល្យាណធម្មោ, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ ទុស្សីលា បាបធម្មា’តិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទំ អាបជ្ជតិ, បមត្តោ សមានោ ទុក្ខំ វិហរតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ អតិក្កម្ម តចំ, បបដិកំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន វតាយំ ភវំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ, ន អញ្ញាសិ ផេគ្គុំ, ន អញ្ញាសិ តចំ, ន អញ្ញាសិ បបដិកំ, ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ។ តថា ហយំ ភវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ អតិក្កម្ម តចំ, បបដិកំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ; យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតី’តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា”តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ។ អប្បមត្តោ សមានោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ សីលវា កល្យាណធម្មោ, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ ទុស្សីលា បាបធម្មា’តិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទំ អាបជ្ជតិ, បមត្តោ សមានោ ទុក្ខំ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បបដិកំ អគ្គហេសិ ព្រហ្មចរិយស្ស; តេន ច វោសានំ អាបាទិ។

៣០៩. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ។ អប្បមត្តោ សមានោ សមាធិសម្បទំ អារាធេតិ ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ សមាហិតោ ឯកគ្គចិត្តោ, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ អសមាហិតា វិព្ភន្តចិត្តា’តិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទំ អាបជ្ជតិ, បមត្តោ សមានោ ទុក្ខំ វិហរតិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ តចំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ ‘ន វតាយំ ភវំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ , ន អញ្ញាសិ ផេគ្គុំ, ន អញ្ញាសិ តចំ, ន អញ្ញាសិ បបដិកំ, ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ។ តថា ហយំ ភវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ តចំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតី’តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា”តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ សមាធិសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ សមាហិតោ ឯកគ្គចិត្តោ, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ អសមាហិតា វិព្ភន្តចិត្តា’តិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទំ អាបជ្ជតិ, បមត្តោ សមានោ ទុក្ខំ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តចំ អគ្គហេសិ ព្រហ្មចរិយស្ស; តេន ច វោសានំ អាបាទិ។

៣១០. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ។ អប្បមត្តោ សមានោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ សមាធិសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ អប្បមត្តោ សមានោ ញាណទស្សនំ អារាធេតិ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ ជានំ បស្សំ វិហរាមិ។ ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ អជានំ អបស្សំ វិហរន្តី’តិ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទំ អាបជ្ជតិ, បមត្តោ សមានោ ទុក្ខំ វិហរតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ ផេគ្គុំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន វតាយំ ភវំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ ន អញ្ញាសិ ផេគ្គុំ ន អញ្ញាសិ តចំ ន អញ្ញាសិ បបដិកំ ន

អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ។ តថា ហយំ ភវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ ផេគ្គុំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតី’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ សមាធិសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ ញាណទស្សនំ អារាធេតិ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ ជានំ បស្សំ វិហរាមិ, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ អជានំ អបស្សំ វិហរន្តី’តិ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទំ អាបជ្ជតិ, បមត្តោ សមានោ ទុក្ខំ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ផេគ្គុំ អគ្គហេសិ ព្រហ្មចរិយស្ស; តេន ច វោសានំ អាបាទិ។

៣១១. “ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ , ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ សមាធិសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ ញាណទស្សនំ អារាធេតិ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ អសមយវិមោក្ខំ អារាធេតិ។ អដ្ឋានមេតំ [អដ្ឋានំ ខោ បនេតំ (ក.)], ភិក្ខវេ, អនវកាសោ យំ សោ ភិក្ខុ តាយ អសមយវិមុត្តិយា បរិហាយេថ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ សារញ្ញេវ ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ ‘សារ’ន្តិ ជានមានោ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘អញ្ញាសិ វតាយំ ភវំ បុរិសោ សារំ, អញ្ញាសិ ផេគ្គុំ, អញ្ញាសិ តចំ, អញ្ញាសិ បបដិកំ, អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ។ តថា ហយំ ភវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ សារញ្ញេវ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ ជានមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ អនុភវិស្សតី’តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ, ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ សមាធិសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ ញាណទស្សនំ អារាធេតិ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច

ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន ន មជ្ជតិ នប្បមជ្ជតិ ន បមាទំ អាបជ្ជតិ, អប្បមត្តោ សមានោ អសមយវិមោក្ខំ អារាធេតិ។ អដ្ឋានមេតំ, ភិក្ខវេ, អនវកាសោ យំ សោ ភិក្ខុ តាយ អសមយវិមុត្តិយា បរិហាយេថ។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, នយិទំ ព្រហ្មចរិយំ លាភសក្ការសិលោកានិសំសំ, ន សីលសម្បទានិសំសំ, ន សមាធិសម្បទានិសំសំ, ន ញាណទស្សនានិសំសំ។ យា ច ខោ អយំ, ភិក្ខវេ, អកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ – ឯតទត្ថមិទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ, ឯតំ សារំ ឯតំ បរិយោសាន”ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

មហាសារោបមសុត្តំ និដ្ឋិតំ នវមំ។

១០. ចូឡសារោបមសុត្តំ

៣១២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ បិង្គលកោច្ឆោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ បិង្គលកោច្ឆោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “យេមេ, ភោ គោតម, សមណព្រាហ្មណា សង្ឃិនោ គណិនោ គណាចរិយា ញាតា យសស្សិនោ តិត្ថករា សាធុសម្មតា, ពហុជនស្ស, សេយ្យថិទំ – បូរណោ កស្សបោ, មក្ខលិ គោសាលោ, អជិតោ កេសកម្ពលោ, បកុធោ កច្ចាយនោ, សញ្ចយោ [សញ្ជយោ (សី. ស្យា. បី. ក.)] ពេលដ្ឋបុត្តោ, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ, សព្ពេតេ សកាយ បដិញ្ញាយ អព្ភញ្ញំសុ សព្ពេវ នាព្ភញ្ញំសុ, ឧទាហុ ឯកច្ចេ អព្ភញ្ញំសុ ឯកច្ចេ នាព្ភញ្ញំសូ”តិ? “អលំ, ព្រាហ្មណ, តិដ្ឋតេតំ – សព្ពេតេ សកាយ បដិញ្ញាយ អព្ភញ្ញំសុ សព្ពេវ នាព្ភញ្ញំសុ, ឧទាហុ ឯកច្ចេ អព្ភញ្ញំសុ ឯកច្ចេ នាព្ភញ្ញំសូតិ។ ធម្មំ តេ, ព្រាហ្មណ, ទេសេស្សាមិ, តំ សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ បិង្គលកោច្ឆោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

៣១៣. “សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ អតិក្កម្ម តចំ អតិក្កម្ម បបដិកំ, សាខាបលាសំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន វតាយំ ភវំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ, ន អញ្ញាសិ ផេគ្គុំ, ន អញ្ញាសិ តចំ, ន អញ្ញាសិ បបដិកំ, ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ។ តថា ហយំ ភវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ អតិក្កម្ម តចំ អតិក្កម្ម បបដិកំ, សាខាបលាសំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតី’តិ។

៣១៤. “សេយ្យថាបិ វា បន, ព្រាហ្មណ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ អតិក្កម្ម តចំ , បបដិកំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន វតាយំ ភវំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ, ន អញ្ញាសិ ផេគ្គុំ, ន អញ្ញាសិ តចំ, ន អញ្ញាសិ បបដិកំ, ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ។ តថា ហយំ ភវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ អតិក្កម្ម តចំ បបដិកំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតី’តិ។

៣១៥. “សេយ្យថាបិ វា បន, ព្រាហ្មណ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ, តចំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន វតាយំ ភវំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ, ន អញ្ញាសិ ផេគ្គុំ, ន អញ្ញាសិ តចំ, ន អញ្ញាសិ បបដិកំ, ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ។ តថា ហយំ ភវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ, តចំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតី’តិ។

៣១៦. “សេយ្យថាបិ វា បន, ព្រាហ្មណ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ, ផេគ្គុំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ តមេនំ ចក្ខុមា

បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន វតាយំ ភវំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ, ន អញ្ញាសិ ផេគ្គុំ, ន អញ្ញាសិ តចំ, ន អញ្ញាសិ បបដិកំ, ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ។ តថា ហយំ ភវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ, ផេគ្គុំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតី’តិ។

៣១៧. “សេយ្យថាបិ វា បន, ព្រាហ្មណ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ សារញ្ញេវ ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ ‘សារ’ន្តិ ជានមានោ។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘អញ្ញាសិ វតាយំ ភវំ បុរិសោ សារំ, អញ្ញាសិ ផេគ្គុំ, អញ្ញាសិ តចំ, អញ្ញាសិ បបដិកំ, អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ។ តថា ហយំ ភវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ សារញ្ញេវ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ ជានមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ អនុភវិស្សតី’តិ។

៣១៨. “ឯវមេវ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ លាភសក្ការសិលោកវា, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ អប្បញ្ញាតា អប្បេសក្ខា’តិ។ លាភសក្ការសិលោកេន ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ន ឆន្ទំ ជនេតិ, ន វាយមតិ, ឱលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ សាថលិកោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ព្រាហ្មណ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ អតិក្កម្ម តចំ អតិក្កម្ម បបដិកំ, សាខាបលាសំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតិ។ តថូបមាហំ, ព្រាហ្មណ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

៣១៩. “ឥធ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ លាភសក្ការសិលោកេន ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, វាយមតិ , អនោលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ អសាថលិកោ។ សោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ សីលវា កល្យាណធម្មោ, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ ទុស្សីលា បាបធម្មា’តិ។ សីលសម្បទាយ ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ន ឆន្ទំ ជនេតិ, ន វាយមតិ, ឱលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ សាថលិកោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ព្រាហ្មណ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ អតិក្កម្ម តចំ, បបដិកំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ, តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតិ។ តថូបមាហំ, ព្រាហ្មណ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

៣២០. “ឥធ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ, អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ, ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ លាភសក្ការសិលោកេន ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, វាយមតិ, អនោលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ អសាថលិកោ។ សោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សីលសម្បទាយ ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, វាយមតិ, អនោលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ អសាថលិកោ ។ សោ សមាធិសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ សមាហិតោ ឯកគ្គចិត្តោ, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ អសមាហិតា វិព្ភន្តចិត្តា’តិ។ សមាធិសម្បទាយ ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច,

តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ន ឆន្ទំ ជនេតិ, ន វាយមតិ, ឱលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ សាថលិកោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ព្រាហ្មណ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ផេគ្គុំ, តចំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតិ។ តថូបមាហំ, ព្រាហ្មណ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

៣២១. “ឥធ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន…បេ.... អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ លាភសក្ការសិលោកេន ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, វាយមតិ, អនោលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ អសាថលិកោ។ សោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សីលសម្បទាយ ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, វាយមតិ, អនោលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ អសាថលិកោ។ សោ សមាធិសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សមាធិសម្បទាយ ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, វាយមតិ, អនោលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ អសាថលិកោ។ សោ ញាណទស្សនំ អារាធេតិ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តមនោ ហោតិ, បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តានុក្កំសេតិ, បរំ វម្ភេតិ – ‘អហមស្មិ ជានំ បស្សំ វិហរាមិ, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ អជានំ អបស្សំ វិហរន្តី’តិ។ ញាណទស្សនេន ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ន ឆន្ទំ ជនេតិ, ន វាយមតិ, ឱលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ សាថលិកោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ព្រាហ្មណ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ, ផេគ្គុំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ មញ្ញមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នានុភវិស្សតិ។ តថូបមាហំ, ព្រាហ្មណ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

៣២២. “ឥធ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ , ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ , អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្ពត្តេតិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ, ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ លាភសក្ការសិលោកេន ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, វាយមតិ, អនោលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ អសាថលិកោ។ សោ សីលសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សីលសម្បទាយ ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, វាយមតិ, អនោលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ អសាថលិកោ។ សោ សមាធិសម្បទំ អារាធេតិ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ សមាធិសម្បទាយ ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, វាយមតិ, អនោលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ អសាថលិកោ។ សោ ញាណទស្សនំ អារាធេតិ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តមនោ ហោតិ, នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន ន អត្តានុក្កំសេតិ, ន បរំ វម្ភេតិ។ ញាណទស្សនេន ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ឆិកិរិយាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, វាយមតិ, អនោលីនវុត្តិកោ ច ហោតិ អសាថលិកោ។

៣២៣. “កតមេ ច, ព្រាហ្មណ, ធម្មា ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច? ឥធ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ធម្មោ ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ធម្មោ ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ, សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយម្បិ ខោ , ព្រាហ្មណ, ធម្មោ ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ធម្មោ ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ធម្មោ ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ធម្មោ ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ធម្មោ ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ធម្មោ ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ធម្មោ ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរោ ច បណីតតរោ ច។ ឥមេ ខោ, ព្រាហ្មណ, ធម្មា ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតរា ច បណីតតរា ច។

៣២៤. “សេយ្យថាបិ សោ, ព្រាហ្មណ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ សារំយេវ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ ‘សារ’ន្តិ ជានមានោ។ យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ អនុភវិស្សតិ។ តថូបមាហំ, ព្រាហ្មណ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“ឥតិ ខោ, ព្រាហ្មណ, នយិទំ ព្រហ្មចរិយំ លាភសក្ការសិលោកានិសំសំ, ន សីលសម្បទានិសំសំ, ន សមាធិសម្បទានិសំសំ, ន ញាណទស្សនានិសំសំ។ យា ច ខោ អយំ , ព្រាហ្មណ, អកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ – ឯតទត្ថមិទំ, ព្រាហ្មណ, ព្រហ្មចរិយំ, ឯតំ សារំ ឯតំ បរិយោសាន”ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ, បិង្គលកោច្ឆោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម...បេ.... ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។

ចូឡសារោបមសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទសមំ។

ឱបម្មវគ្គោ និដ្ឋិតោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

មោឡិយផគ្គុនរិដ្ឋញ្ច នាមោ, អន្ធវនេ កថិបុណ្ណំ និវាបោ;
រាសិកណេរុមហាគជនាមោ, សារូបមោ [សារវរោ (ស្យា.), សារវនោ (ក.)] បុន បិង្គលកោច្ឆោ។

៤. មហាយមកវគ្គោ

១. ចូឡគោសិង្គសុត្តំ

៣២៥. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា នាតិកេ [នាទិកេ (សី. ស្យា. បី.), ញាតិកេ (ក.)] វិហរតិ គិញ្ជកាវសថេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ច អនុរុទ្ធោ អាយស្មា ច នន្ទិយោ អាយស្មា ច កិមិលោ [កិម្ពិលោ (សី. បី. ក.)] គោសិង្គសាលវនទាយេ វិហរន្តិ។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន គោសិង្គសាលវនទាយោ តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ ទាយបាលោ ភគវន្តំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន ភគវន្តំ ឯតទវោច – “មា, សមណ, ឯតំ ទាយំ បាវិសិ។ សន្តេត្ថ តយោ កុលបុត្តា អត្តកាមរូបា វិហរន្តិ។ មា តេសំ អផាសុមកាសី”តិ។

អស្សោសិ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ទាយបាលស្ស ភគវតា សទ្ធិំ មន្តយមានស្ស។ សុត្វាន ទាយបាលំ ឯតទវោច – “មា, អាវុសោ ទាយបាល, ភគវន្តំ វារេសិ។ សត្ថា នោ ភគវា អនុប្បត្តោ”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ យេនាយស្មា ច នន្ទិយោ អាយស្មា ច កិមិលោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តញ្ច នន្ទិយំ អាយស្មន្តញ្ច កិមិលំ ឯតទវោច – “អភិក្កមថាយស្មន្តោ, អភិក្កមថាយស្មន្តោ, សត្ថា នោ ភគវា អនុប្បត្តោ”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា ច អនុរុទ្ធោ អាយស្មា ច នន្ទិយោ អាយស្មា ច កិមិលោ ភគវន្តំ បច្ចុគ្គន្ត្វា – ឯកោ ភគវតោ បត្តចីវរំ បដិគ្គហេសិ, ឯកោ អាសនំ បញ្ញបេសិ, ឯកោ បាទោទកំ ឧបដ្ឋាបេសិ។ និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា បាទេ បក្ខាលេសិ។ តេបិ ខោ អាយស្មន្តោ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធំ ភគវា ឯតទវោច –

៣២៦. “កច្ចិ វោ, អនុរុទ្ធា, ខមនីយំ, កច្ចិ យាបនីយំ, កច្ចិ បិណ្ឌកេន ន កិលមថា”តិ ? “ខមនីយំ, ភគវា, យាបនីយំ, ភគវា; ន ច មយំ, ភន្តេ, បិណ្ឌកេន កិលមាមា”តិ។ “កច្ចិ បន វោ, អនុរុទ្ធា, សមគ្គា សម្មោទមានា អវិវទមានា ខីរោទកីភូតា អញ្ញមញ្ញំ បិយចក្ខូហិ សម្បស្សន្តា វិហរថា”តិ? “តគ្ឃ មយំ , ភន្តេ, សមគ្គា សម្មោទមានា អវិវទមានា ខីរោទកីភូតា អញ្ញមញ្ញំ បិយចក្ខូហិ សម្បស្សន្តា វិហរាមា”តិ។ “យថា កថំ បន តុម្ហេ, អនុរុទ្ធា, សមគ្គា សម្មោទមានា អវិវទមានា ខីរោទកីភូតា អញ្ញមញ្ញំ បិយចក្ខូហិ សម្បស្សន្តា វិហរថា”តិ? “ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘លាភា វត មេ, សុលទ្ធំ វត មេ, យោហំ ឯវរូបេហិ សព្រហ្មចារីហិ សទ្ធិំ វិហរាមី’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឥមេសុ អាយស្មន្តេសុ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ អាវិ ចេវ រហោ ច; មេត្តំ វចីកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ អាវិ ចេវ រហោ ច; មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ អាវិ ចេវ រហោ ច។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘យំន្នូនាហំ សកំ ចិត្តំ និក្ខិបិត្វា ឥមេសំយេវ អាយស្មន្តានំ ចិត្តស្ស វសេន វត្តេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, សកំ ចិត្តំ និក្ខិបិត្វា ឥមេសំយេវ អាយស្មន្តានំ ចិត្តស្ស វសេន វត្តាមិ។ នានា ហិ ខោ នោ, ភន្តេ, កាយា ឯកញ្ច បន មញ្ញេ ចិត្ត”ន្តិ។

អាយស្មាបិ ខោ នន្ទិយោ…បេ… អាយស្មាបិ ខោ កិមិលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “មយ្ហម្បិ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘លាភា វត មេ, សុលទ្ធំ វត មេ, យោហំ ឯវរូបេហិ សព្រហ្មចារីហិ សទ្ធិំ វិហរាមី’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឥមេសុ អាយស្មន្តេសុ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ អាវិ ចេវ រហោ ច, មេត្តំ វចីកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ អាវិ ចេវ រហោ ច, មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ អាវិ ចេវ រហោ ច។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘យំន្នូនាហំ សកំ ចិត្តំ និក្ខិបិត្វា ឥមេសំយេវ អាយស្មន្តានំ ចិត្តស្ស វសេន វត្តេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, សកំ ចិត្តំ និក្ខិបិត្វា ឥមេសំយេវ អាយស្មន្តានំ ចិត្តស្ស វសេន វត្តាមិ។ នានា ហិ ខោ នោ, ភន្តេ, កាយា ឯកញ្ច បន មញ្ញេ ចិត្តន្តិ។

“ឯវំ ខោ មយំ, ភន្តេ, សមគ្គា សម្មោទមានា អវិវទមានា ខីរោទកីភូតា អញ្ញមញ្ញំ បិយចក្ខូហិ សម្បស្សន្តា វិហរាមា”តិ។

៣២៧. “សាធុ សាធុ, អនុរុទ្ធា! កច្ចិ បន វោ, អនុរុទ្ធា, អប្បមត្តា អាតាបិនោ បហិតត្តា វិហរថា”តិ? “តគ្ឃ មយំ, ភន្តេ, អប្បមត្តា អាតាបិនោ បហិតត្តា វិហរាមា”តិ។ “យថា កថំ បន តុម្ហេ, អនុរុទ្ធា, អប្បមត្តា អាតាបិនោ បហិតត្តា វិហរថា”តិ? “ឥធ, ភន្តេ, អម្ហាកំ យោ បឋមំ គាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមតិ សោ អាសនានិ បញ្ញបេតិ, បានីយំ បរិភោជនីយំ ឧបដ្ឋាបេតិ, អវក្ការបាតិំ ឧបដ្ឋាបេតិ។ យោ បច្ឆា គាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមតិ, សចេ ហោតិ ភុត្តាវសេសោ សចេ អាកង្ខតិ ភុញ្ជតិ, នោ ចេ អាកង្ខតិ អប្បហរិតេ វា ឆឌ្ឌេតិ, អប្បាណកេ វា ឧទកេ ឱបិលាបេតិ។ សោ អាសនានិ បដិសាមេតិ, បានីយំ បរិភោជនីយំ បដិសាមេតិ, អវក្ការបាតិំ បដិសាមេតិ, ភត្តគ្គំ សម្មជ្ជតិ។ យោ បស្សតិ បានីយឃដំ វា បរិភោជនីយឃដំ វា វច្ចឃដំ វា រិត្តំ តុច្ឆំ សោ ឧបដ្ឋាបេតិ។ សចស្ស ហោតិ អវិសយ្ហំ, ហត្ថវិការេន ទុតិយំ អាមន្តេត្វា ហត្ថវិលង្ឃកេន ឧបដ្ឋាបេម,

ន ត្វេវ មយំ, ភន្តេ, តប្បច្ចយា វាចំ ភិន្ទាម។ បញ្ចាហិកំ ខោ បន មយំ, ភន្តេ, សព្ពរត្តិកំ ធម្មិយា កថាយ សន្និសីទាម។ ឯវំ ខោ មយំ, ភន្តេ, អប្បមត្តា អាតាបិនោ បហិតត្តា វិហរាមា”តិ។

៣២៨. “សាធុ សាធុ, អនុរុទ្ធា! អត្ថិ បន វោ, អនុរុទ្ធា, ឯវំ អប្បមត្តានំ អាតាបីនំ បហិតត្តានំ វិហរន្តានំ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ? “កិញ្ហិ នោ សិយា, ភន្តេ! ឥធ មយំ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាម វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាម។ អយំ ខោ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ អប្បមត្តានំ អាតាបីនំ បហិតត្តានំ វិហរន្តានំ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ។

“សាធុ សាធុ, អនុរុទ្ធា! ឯតស្ស បន វោ, អនុរុទ្ធា, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អត្ថញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ? “កិញ្ហិ នោ សិយា, ភន្តេ! ឥធ មយំ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាម វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាម។ ឯតស្ស, ភន្តេ, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អយមញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ។

“សាធុ សាធុ, អនុរុទ្ធា! ឯតស្ស បន វោ, អនុរុទ្ធា, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អត្ថញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ? “កិញ្ហិ នោ សិយា, ភន្តេ! ឥធ មយំ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាម បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកា ច វិហរាម, សតា ច សម្បជានា, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេម, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាម។ ឯតស្ស, ភន្តេ, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អយមញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ។

“សាធុ សាធុ, អនុរុទ្ធា! ឯតស្ស បន វោ, អនុរុទ្ធា, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អត្ថញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ ? “កិញ្ហិ នោ សិយា, ភន្តេ! ឥធ មយំ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាម សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា, បុព្ពេវ សោមនស្ស ទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា, អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាម។ ឯតស្ស, ភន្តេ, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អយមញ្ញោ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សន វិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ។

“សាធុ សាធុ, អនុរុទ្ធា! ឯតស្ស បន វោ, អនុរុទ្ធា, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អត្ថញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ? “កិញ្ហិ នោ សិយា, ភន្តេ! ឥធ មយំ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាម សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាម។ ឯតស្ស, ភន្តេ, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អយមញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សន វិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ។

“សាធុ សាធុ, អនុរុទ្ធា! ឯតស្ស បន វោ, អនុរុទ្ធា, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អត្ថញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ? “កិញ្ហិ នោ សិយា, ភន្តេ! ឥធ មយំ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាម សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាម…បេ…. សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាម…បេ…. សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាម។ ឯតស្ស, ភន្តេ, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អយមញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ។

៣២៩. “សាធុ សាធុ, អនុរុទ្ធា! ឯតស្ស បន វោ, អនុរុទ្ធា, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អត្ថញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ”តិ? “កិញ្ហិ នោ សិយា, ភន្តេ! ឥធ មយំ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាម សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាម, បញ្ញាយ ច នោ ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា។ ឯតស្ស, ភន្តេ, វិហារស្ស សមតិក្កមាយ ឯតស្ស វិហារស្ស បដិប្បស្សទ្ធិយា អយមញ្ញោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ

អថិគតោ ផាសុវិហារោ។ ឥមម្ហា ច មយំ, ភន្តេ, ផាសុវិហារា អញ្ញំ ផាសុវិហារំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា ន សមនុបស្សាមា’’តិ។ ‘‘សាធុ សាធុ, អនុរុទ្ធា! ឥមម្ហា ផាសុវិហារា ឧត្តរិតរោ វា បណីតតរោ វា ផាសុវិហារោ នត្ថី’’តិ។

៣៣០. អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តញ្ច អនុរុទ្ធំ អាយស្មន្តញ្ច នន្ទិយំ អាយស្មន្តញ្ច កិមិលំ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។ អថ ខោ អាយស្មា ច អនុរុទ្ធោ អាយស្មា ច នន្ទិយោ អាយស្មា ច កិមិលោ ភគវន្តំ អនុសំយាយិត្វា [អនុសំសាវេត្វា (សី.), អនុសាវេត្វា (ដីកា)] តតោ បដិនិវត្តិត្វា អាយស្មា ច នន្ទិយោ អាយស្មា ច កិមិលោ អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធំ ឯតទវោចុំ – ‘‘កឹ នុ ខោ មយំ អាយស្មតោ អនុរុទ្ធស្ស ឯវមារោចិម្ហ – ‘ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ មយំ លាភិនោ’តិ, យំ នោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ភគវតោ សម្មុខា យាវ អាសវានំ ខយា បកាសេតី’’តិ? ‘‘ន ខោ មេ អាយស្មន្តោ ឯវមារោចេសុំ – ‘ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ មយំ លាភិនោ’តិ, អបិ ច មេ អាយស្មន្តានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ – ‘ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ ឥមេ អាយស្មន្តោ លាភិនោ’តិ។ ទេវតាបិ មេ ឯតមត្ថំ អារោចេសុំ – ‘ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ ឥមេ អាយស្មន្តោ លាភិនោ’តិ។ តមេនំ ភគវតា បញ្ហាភិបុដ្ឋេន ព្យាកត’’ន្តិ។

៣៣១. អថ ខោ ទីឃោ បរជនោ យក្ខោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ ទីឃោ បរជនោ យក្ខោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘លាភា វត, ភន្តេ, វជ្ជីនំ, សុលទ្ធលាភា វជ្ជិបជាយ, យត្ថ តថាគតោ វិហរតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, ឥមេ ច តយោ កុលបុត្តា – អាយស្មា ច អនុរុទ្ធោ, អាយស្មា ច នន្ទិយោ, អាយស្មា ច កិមិលោ’’តិ។ ទីឃស្ស បរជនស្ស យក្ខស្ស សទ្ទំ សុត្វា ភុម្មា ទេវា សទ្ទមនុស្សាវេសុំ – ‘លាភា វត, ភោ, វជ្ជីនំ, សុលទ្ធលាភា វជ្ជិបជាយ, យត្ថ តថាគតោ វិហរតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, ឥមេ ច តយោ កុលបុត្តា – អាយស្មា ច អនុរុទ្ធោ, អាយស្មា ច នន្ទិយោ, អាយស្មា ច កិមិលោ’តិ។ ភុម្មានំ ទេវានំ សទ្ទំ សុត្វា ចាតុមហារាជិកា ទេវា…បេ…. តាវតិំសា ទេវា…បេ…. យាមា ទេវា…បេ…. តុសិតា ទេវា…បេ…. និម្មានរតី ទេវា…បេ…. បរនិម្មិតវសវត្តី ទេវា…បេ…. ព្រហ្មកាយិកា ទេវា សទ្ទមនុស្សាវេសុំ – ‘‘លាភា វត, ភោ, វជ្ជីនំ, សុលទ្ធលាភា វជ្ជិបជាយ, យត្ថ តថាគតោ វិហរតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, ឥមេ ច តយោ កុលបុត្តា – អាយស្មា ច អនុរុទ្ធោ, អាយស្មា ច នន្ទិយោ, អាយស្មា ច កិមិលោ’’តិ។ ឥតិហ តេ អាយស្មន្តោ តេន ខណេន (តេន លយេន) [( ) សី. ស្យា. បី. បោត្ថកេសុ នត្ថិ] តេន មុហុត្តេន យាវព្រហ្មលោកា វិទិតា [សំវិទិតា (ក.)] អហេសុំ។

‘‘ឯវមេតំ, ទីឃ, ឯវមេតំ, ទីឃ! យស្មាបិ, ទីឃ, កុលា ឯតេ តយោ កុលបុត្តា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, តញ្ចេបិ កុលំ ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តំ អនុស្សរេយ្យ, តស្សបាស្ស កុលស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ យស្មាបិ, ទីឃ, កុលបរិវដ្ដា ឯតេ តយោ កុលបុត្តា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, សោ ចេបិ កុលបរិវដ្ដោ ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តោ អនុស្សរេយ្យ, តស្សបាស្ស កុលបរិវដ្ដស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ យស្មាបិ, ទីឃ, គាមា ឯតេ តយោ កុលបុត្តា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, សោ ចេបិ គាមោ ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តោ អនុស្សរេយ្យ, តស្សបាស្ស គាមស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ យស្មាបិ, ទីឃ, និគមា ឯតេ តយោ កុលបុត្តា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, សោ ចេបិ និគមោ ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តោ អនុស្សរេយ្យ, តស្សបាស្ស និគមស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ យស្មាបិ, ទីឃ, នគរា ឯតេ តយោ កុលបុត្តា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, តញ្ចេបិ នគរំ ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តំ អនុស្សរេយ្យ, តស្សបាស្ស នគរស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ យស្មាបិ, ទីឃ, ជនបទា ឯតេ តយោ កុលបុត្តា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា, សោ ចេបិ ជនបទោ ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តោ អនុស្សរេយ្យ, តស្សបាស្ស ជនបទស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សព្ពេ ចេបិ, ទីឃ, ខត្តិយា ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តា អនុស្សរេយ្យុំ, សព្ពេសានំបាស្ស ខត្តិយានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សព្ពេ ចេបិ, ទីឃ, ព្រាហ្មណា…បេ…. សព្ពេ ចេបិ, ទីឃ, វេស្សា…បេ…. សព្ពេ ចេបិ, ទីឃ, សុទ្ទា ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តា អនុស្សរេយ្យុំ, សព្ពេសានំបាស្ស សុទ្ទានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សទេវកោ ចេបិ, ទីឃ, លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា ឯតេ តយោ កុលបុត្តេ បសន្នចិត្តា អនុស្សរេយ្យ, សទេវកស្សបាស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ បស្ស, ទីឃ, យាវ ឯតេ តយោ កុលបុត្តា ពហុជនហិតាយ បដិបន្នា ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ, អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សាន’’ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ ទីឃោ បរជនោ យក្ខោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

២. មហាគោសិង្គសុត្តំ

៣៣២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា គោសិង្គសាលវនទាយេ វិហរតិ សម្ពហុលេហិ អភិញ្ញាតេហិ អភិញ្ញាតេហិ ថេរេហិ សាវកេហិ សទ្ធឹ – អាយស្មតា ច សារិបុត្តេន អាយស្មតា ច មហាមោគ្គល្លានេន អាយស្មតា ច មហាកស្សបេន អាយស្មតា ច អនុរុទ្ធេន អាយស្មតា ច រេវតេន អាយស្មតា ច អានន្ទេន, អញ្ញេហិ ច អភិញ្ញាតេហិ អភិញ្ញាតេហិ ថេរេហិ សាវកេហិ សទ្ធឹ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា មហាកស្សបោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ឯតទវោច – “អាយាមាវុសោ, កស្សប, យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិស្សាម ធម្មស្សវនាយា”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស បច្ចស្សោសិ។ អថ ខោ អាយស្មា ច មហាមោគ្គល្លានោ អាយស្មា ច មហាកស្សបោ អាយស្មា ច អនុរុទ្ធោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមឹសុ ធម្មស្សវនាយ។ អទ្ទសា ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តញ្ច មហាមោគ្គល្លានំ អាយស្មន្តញ្ច មហាកស្សបំ អាយស្មន្តញ្ច អនុរុទ្ធំ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមន្តេ ធម្មស្សវនាយ។ ទិស្វាន យេនាយស្មា រេវតោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ រេវតំ ឯតទវោច – “ឧបសង្កមន្តា ខោ អមូ, អាវុសោ [អាយស្មន្តាវុសោ (ក.)] រេវត, សប្បុរិសា យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេន ធម្មស្សវនាយ។ អាយាមាវុសោ រេវត, យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិស្សាម ធម្មស្សវនាយា”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ អាយស្មា រេវតោ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចស្សោសិ។ អថ ខោ អាយស្មា ច រេវតោ អាយស្មា ច អានន្ទោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមឹសុ ធម្មស្សវនាយ។

៣៣៣. អទ្ទសា ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តញ្ច រេវតំ អាយស្មន្តញ្ច អានន្ទំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តេ។ ទិស្វាន អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “ឯតុ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ! ស្វាគតំ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស ភគវតោ ឧបដ្ឋាកស្ស ភគវតោ សន្តិកាវចរស្ស! រមណីយំ, អាវុសោ អានន្ទ, គោសិង្គសាលវនំ, ទោសិនា រត្តិ, សព្ពផាលិផុល្លា [សព្ពបាលិផុល្លា (សី.)] សាលា, ទិព្ពា, មញ្ញេ, គន្ធា សម្បវន្តិ; កថំរូបេន, អាវុសោ អានន្ទ, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា”តិ? “ឥធាវុសោ សារិបុត្ត , ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ។ យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថា សព្យញ្ជនា; កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ, ធាតា [ធតា (សី. ស្យា. កំ. បី.)], វចសា បរិចិតា, មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ សោ ចតស្សន្នំ បរិសានំ ធម្មំ ទេសេតិ បរិមណ្ឌលេហិ បទព្យញ្ជនេហិ អនុប្បពន្ធេហិ [អប្បពទ្ធេហិ (សី. បី.)] អនុសយសមុគ្ឃាតាយ។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា”តិ។

៣៣៤. ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ រេវតំ ឯតទវោច – “ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ រេវត, អាយស្មតា អានន្ទេន យថាសកំ បដិភានំ។ តត្ថ ទានិ មយំ អាយស្មន្តំ រេវតំ បុច្ឆាម – ‘រមណីយំ, អាវុសោ រេវត, គោសិង្គសាលវនំ, ទោសិនា រត្តិ, សព្ពផាលិផុល្លា សាលា, ទិព្ពា, មញ្ញេ, គន្ធា សម្បវន្តិ; កថំរូបេន, អាវុសោ រេវត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’”តិ? “ឥធាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុ បដិសល្លានារាមោ ហោតិ បដិសល្លានរតោ, អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ, វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ, ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា”តិ។

៣៣៥. ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធំ ឯតទវោច – “ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ អនុរុទ្ធ, អាយស្មតា រេវតេន យថាសកំ បដិភានំ។ តត្ថ ទានិ មយំ អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធំ បុច្ឆាម – ‘រមណីយំ, អាវុសោ អនុរុទ្ធ, គោសិង្គសាលវនំ, ទោសិនា រត្តិ, សព្ពផាលិផុល្លា សាលា, ទិព្ពា, មញ្ញេ, គន្ធា សម្បវន្តិ; កថំរូបេន, អាវុសោ អនុរុទ្ធ, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’”តិ? “ឥធាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សហស្សំ លោកានំ វោលោកេតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ចក្ខុមា បុរិសោ ឧបរិបាសាទវរគតោ សហស្សំ នេមិមណ្ឌលានំ វោលោកេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សហស្សំ លោកានំ វោលោកេតិ។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា”តិ។

៣៣៦. ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ឯតទវោច – “ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ កស្សប, អាយស្មតា អនុរុទ្ធេន យថាសកំ បដិភានំ។ តត្ថ ទានិ មយំ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ បុច្ឆាម – ‘រមណីយំ, អាវុសោ កស្សប, គោសិង្គសាលវនំ, ទោសិនា រត្តិ, សព្ពផាលិផុល្លា សាលា, ទិព្ពា, មញ្ញេ, គន្ធា សម្បវន្តិ; កថំ

រូបេន, អាវុសោ កស្សប, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’’’តិ? ‘‘ឥធាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុ អត្តនា ច អារញ្ញិកោ ហោតិ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច បិណ្ឌបាតិកោ ហោតិ បិណ្ឌបាតិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច បំសុកូលិកោ ហោតិ បំសុកូលិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច តេចីវរិកោ ហោតិ តេចីវរិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច អប្បិច្ឆោ ហោតិ អប្បិច្ឆតាយ ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច សន្តុដ្ឋោ ហោតិ សន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច បវិវិត្តោ ហោតិ បវិវេកស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច អសំសដ្ឋោ ហោតិ អសំសគ្គស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ វីរិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច សីលសម្បន្នោ ហោតិ សីលសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច សមាធិសម្បន្នោ ហោតិ សមាធិសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច បញ្ញាសម្បន្នោ ហោតិ បញ្ញាសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច វិមុត្តិសម្បន្នោ ហោតិ វិមុត្តិសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បន្នោ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត , ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’’តិ។

៣៣៧. ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច – ‘‘ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, អាយស្មតា មហាកស្សបេន យថាសកំ បដិភានំ។ តត្ថ ទានិ មយំ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ បុច្ឆាម – ‘រមណីយំ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, គោសិង្គសាលវនំ, ទោសិនា រត្តិ, សព្ពផាលិផុល្លា សាលា, ទិព្ពា, មញ្ញេ, គន្ធា សម្បវន្តិ; កថំរូបេន, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’’’តិ? ‘‘ឥធាវុសោ សារិបុត្ត, ទ្វេ ភិក្ខូ អភិធម្មកថំ កថេន្តិ, តេ អញ្ញមញ្ញំ បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ, អញ្ញមញ្ញស្ស បញ្ហំ បុដ្ឋា វិស្សជ្ជេន្តិ, នោ ច សំសាទេន្តិ [សំសារេន្តិ (ក.)], ធម្មី ច នេសំ កថា បវត្តិនី ហោតិ។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’’តិ។

៣៣៨. អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – ‘‘ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, អម្ហេហិ សព្ពេហេវ យថាសកំ បដិភានំ។ តត្ថ ទានិ មយំ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ បុច្ឆាម – ‘រមណីយំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, គោសិង្គសាលវនំ, ទោសិនា រត្តិ, សព្ពផាលិផុល្លា សាលា, ទិព្ពា, មញ្ញេ, គន្ធា សម្បវន្តិ; កថំរូបេន, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’’’តិ? ‘‘ឥធាវុសោ មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ ចិត្តំ វសំ វត្តេតិ, នោ ច ភិក្ខុ ចិត្តស្ស វសេន វត្តតិ។ សោ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរតិ; យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ មជ្ឈន្ហិកសមយំ [មជ្ឈន្តិកសមយំ (សី. ស្យា. កំ. បី. ក.)] វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា មជ្ឈន្ហិកសមយំ វិហរតិ; យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ សាយន្ហសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា សាយន្ហសមយំ វិហរតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, រញ្ញោ វា រាជមហាមត្តស្ស វា នានារត្តានំ ទុស្សានំ ទុស្សករណ្ឌកោ បូរោ អស្ស។ សោ យញ្ញទេវ ទុស្សយុគំ អាកង្ខេយ្យ បុព្ពណ្ហសមយំ បារុបិតុំ, តំ តទេវ ទុស្សយុគំ បុព្ពណ្ហសមយំ បារុបេយ្យ; យញ្ញទេវ ទុស្សយុគំ អាកង្ខេយ្យ មជ្ឈន្ហិកសមយំ បារុបិតុំ, តំ តទេវ ទុស្សយុគំ មជ្ឈន្ហិកសមយំ បារុបេយ្យ; យញ្ញទេវ ទុស្សយុគំ អាកង្ខេយ្យ សាយន្ហសមយំ បារុបិតុំ, តំ តទេវ ទុស្សយុគំ សាយន្ហសមយំ បារុបេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ ចិត្តំ វសំ វត្តេតិ, នោ ច ភិក្ខុ ចិត្តស្ស វសេន វត្តតិ។ សោ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរតិ; យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ មជ្ឈន្ហិកសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា មជ្ឈន្ហិកសមយំ វិហរតិ; យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ សាយន្ហសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា សាយន្ហសមយំ វិហរតិ។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’’តិ។

៣៣៩. អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ តេ អាយស្មន្តេ ឯតទវោច – ‘‘ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ, អម្ហេហិ សព្ពេហេវ យថាសកំ បដិភានំ។ អាយាមាវុសោ, យេន ភគវា តេនុបសង្កមិស្សាម; ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ ភគវតោ អារោចេស្សាម។ យថា នោ ភគវា ព្យាករិស្សតិ តថា នំ ធារេស្សាមា’’តិ។ ‘‘ឯវមាវុសោ’’តិ ខោ តេ អាយស្មន្តោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អថ ខោ តេ អាយស្មន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘អទ្ទសំ ខោ អហំ, ភន្តេ, អាយស្មន្តញ្ច រេវតំ អាយស្មន្តញ្ច អានន្ទំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តេ។ ទិស្វាន អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោចំ – ‘ឯតុ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ! ស្វាគតំ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស ភគវតោ ឧបដ្ឋាកស្ស ភគវតោ សន្តិកាវចរស្ស! រមណីយំ, អាវុសោ អានន្ទ, គោសិង្គសាលវនំ, ទោសិនា រត្តិ, សព្ពផាលិផុល្លា សាលា, ទិព្ពា, មញ្ញេ, គន្ធា សម្បវន្តិ; កថំរូបេន, អាវុសោ អានន្ទ, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’តិ? ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, អាយស្មា អានន្ទោ មំ ឯតទវោច – ‘ឥធាវុសោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ...បេ.... អនុសយសមុគ្ឃាតាយ។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’’’តិ។ ‘‘សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត! យថា តំ អានន្ទោវ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ។ អានន្ទោ ហិ, សារិបុត្ត, ពហុស្សុតោ សុតធរោ សុតសន្និចយោ។ យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសាន

កល្យាណា សាត្ថា សព្យញ្ជនា; កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ, ធាតា, វចសា បរិចិតា, មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ សោ ចតស្សន្នំ បរិសានំ ធម្មំ ទេសេតិ បរិមណ្ឌលេហិ បទព្យញ្ជនេហិ អនុប្បពន្ធេហិ អនុសយសមុគ្ឃាតាយា”តិ។

៣៤០. “ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភន្តេ, អាយស្មន្តំ រេវតំ ឯតទវោចំ – ‘ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ រេវត អាយស្មតា អានន្ទេន យថាសកំ បដិភានំ។ តត្ថ ទានិ មយំ អាយស្មន្តំ រេវតំ បុច្ឆាម – រមណីយំ, អាវុសោ រេវត, គោសិង្គសាលវនំ, ទោសិនា រត្តិ, សព្ពផាលិផុល្លា សាលា, ទិព្ពា មញ្ញេ គន្ធា សម្បវន្តិ។ កថំរូបេន, អាវុសោ រេវត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’តិ? ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, អាយស្មា រេវតោ មំ ឯតទវោច – ‘ឥធាវុសោ សារិបុត្ត ភិក្ខុ បដិសល្លានារាមោ ហោតិ បដិសល្លានរតោ , អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ, អនិរាកតជ្ឈានោ, វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ, ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’”តិ។ “សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត! យថា តំ រេវតោវ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ។ រេវតោ ហិ, សារិបុត្ត, បដិសល្លានារាមោ បដិសល្លានរតោ, អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ, វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារាន”ន្តិ។

៣៤១. “ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភន្តេ, អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធំ ឯតទវោចំ – ‘ព្យាកតំ ខោ អាវុសោ អនុរុទ្ធ អាយស្មតា រេវតេន…បេ… កថំរូបេន, អាវុសោ អនុរុទ្ធ, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’តិ។ ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, អាយស្មា អនុរុទ្ធោ មំ ឯតទវោច – ‘ឥធាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សហស្សំ លោកានំ វោលោកេតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ចក្ខុមា បុរិសោ…បេ… ឯវរូបេន ខោ អាវុសោ សារិបុត្ត ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’”តិ។ “សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត, យថា តំ អនុរុទ្ធោវ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ។ អនុរុទ្ធោ ហិ, សារិបុត្ត, ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សហស្សំ លោកានំ វោលោកេតី”តិ។

៣៤២. “ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភន្តេ, អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ឯតទវោចំ – ‘ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ កស្សប អាយស្មតា អនុរុទ្ធេន យថាសកំ បដិភានំ។ តត្ថ ទានិ មយំ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ បុច្ឆាម…បេ… កថំរូបេន ខោ, អាវុសោ កស្សប, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’តិ? ឯវំ វុត្តេ ភន្តេ, អាយស្មា មហាកស្សបោ មំ ឯតទវោច – ‘ឥធាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុ អត្តនា ច អារញ្ញិកោ ហោតិ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច បិណ្ឌបាតិកោ ហោតិ…បេ… អត្តនា ច បំសុកូលិកោ ហោតិ…បេ… អត្តនា ច តេចីវរិកោ ហោតិ…បេ… អត្តនា ច អប្បិច្ឆោ ហោតិ…បេ… អត្តនា ច សន្តុដ្ឋោ ហោតិ…បេ… អត្តនា ច បវិវិត្តោ ហោតិ…បេ… អត្តនា ច អសំសដ្ឋោ ហោតិ…បេ… អត្តនា ច អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ…បេ… អត្តនា ច សីលសម្បន្នោ ហោតិ…បេ… អត្តនា ច សមាធិសម្បន្នោ ហោតិ…បេ… អត្តនា ច បញ្ញាសម្បន្នោ ហោតិ… អត្តនា ច វិមុត្តិសម្បន្នោ ហោតិ… អត្តនា ច វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បន្នោ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’”តិ ។ “សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត! យថា តំ កស្សបោវ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ។ កស្សបោ ហិ, សារិបុត្ត, អត្តនា ច អារញ្ញិកោ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច បិណ្ឌបាតិកោ បិណ្ឌបាតិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច បំសុកូលិកោ បំសុកូលិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច តេចីវរិកោ តេចីវរិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច អប្បិច្ឆោ អប្បិច្ឆតាយ ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច សន្តុដ្ឋោ សន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច បវិវិត្តោ បវិវេកស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច អសំសដ្ឋោ អសំសគ្គស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច អារទ្ធវីរិយោ វីរិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច សីលសម្បន្នោ សីលសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច សមាធិសម្បន្នោ សមាធិសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច បញ្ញាសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច វិមុត្តិសម្បន្នោ វិមុត្តិសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី, អត្តនា ច វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បន្នោ វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បទាយ ច វណ្ណវាទី”តិ។

៣៤៣. “ឯវំ វុត្តេ, អហំ ភន្តេ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោចំ – ‘ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, អាយស្មតា មហាកស្សបេន យថាសកំ បដិភានំ។ តត្ថ ទានិ មយំ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ បុច្ឆាម…បេ… កថំរូបេន, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’តិ? ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ មំ ឯតទវោច – ‘ឥធាវុសោ សារិបុត្ត, ទ្វេ ភិក្ខូ អភិធម្មកថំ កថេន្តិ។ តេ អញ្ញមញ្ញំ បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ, អញ្ញមញ្ញស្ស បញ្ហំ បុដ្ឋា វិស្សជ្ជេន្តិ, នោ ច សំសាទេន្តិ, ធម្មី ច នេសំ កថា បវត្តិនី ហោតិ។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’”តិ។ “សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត, យថា តំ មោគ្គល្លានោវ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ។ មោគ្គល្លានោ ហិ, សារិបុត្ត, ធម្មកថិកោ”តិ។

៣៤៤. ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អថ ខ្វាហំ, ភន្តេ, អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោចំ – ‘ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, អម្ហេហិ សព្ពេហេវ យថាសកំ បដិភានំ។ តត្ថ ទានិ មយំ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ បុច្ឆាម – រមណីយំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, គោសិង្គសាលវនំ, ទោសិនា រត្តិ, សព្ពផាលិផុល្លា សាលា, ទិព្ពា, មញ្ញេ, គន្ធា សម្បវន្តិ។ កថំរូបេន, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’តិ? ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, អាយស្មា សារិបុត្តោ មំ ឯតទវោច – ‘ឥធាវុសោ, មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ ចិត្តំ វសំ វត្តេតិ នោ ច ភិក្ខុ ចិត្តស្ស វសេន វត្តតិ។ សោ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរតិ; យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ មជ្ឈន្ហិកសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា មជ្ឈន្ហិកសមយំ វិហរតិ; យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ សាយន្ហសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា សាយន្ហសមយំ វិហរតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, រញ្ញោ វា រាជមហាមត្តស្ស វា នានារត្តានំ ទុស្សានំ ទុស្សករណ្ឌកោ បូរោ អស្ស។ សោ យញ្ញទេវ ទុស្សយុគំ អាកង្ខេយ្យ បុព្ពណ្ហសមយំ បារុបិតុំ , តំ តទេវ ទុស្សយុគំ បុព្ពណ្ហសមយំ បារុបេយ្យ; យញ្ញទេវ ទុស្សយុគំ អាកង្ខេយ្យ មជ្ឈន្ហិកសមយំ បារុបិតុំ, តំ តទេវ ទុស្សយុគំ មជ្ឈន្ហិកសមយំ បារុបេយ្យ; យញ្ញទេវ ទុស្សយុគំ អាកង្ខេយ្យ សាយន្ហសមយំ បារុបិតុំ, តំ តទេវ ទុស្សយុគំ សាយន្ហសមយំ បារុបេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ ចិត្តំ វសំ វត្តេតិ, នោ ច ភិក្ខុ ចិត្តស្ស វសេន វត្តតិ។ សោ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរតិ; យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ មជ្ឈន្ហិកសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា មជ្ឈន្ហិកសមយំ វិហរតិ; យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ សាយន្ហសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា សាយន្ហសមយំ វិហរតិ។ ឯវរូបេន ខោ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា’”តិ។ “សាធុ សាធុ, មោគ្គល្លាន! យថា តំ សារិបុត្តោវ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ។ សារិបុត្តោ ហិ, មោគ្គល្លាន, ចិត្តំ វសំ វត្តេតិ នោ ច សារិបុត្តោ ចិត្តស្ស វសេន វត្តតិ។ សោ យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរតិ; យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ មជ្ឈន្ហិកសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា មជ្ឈន្ហិកសមយំ វិហរតិ; យាយ វិហារសមាបត្តិយា អាកង្ខតិ សាយន្ហសមយំ វិហរិតុំ, តាយ វិហារសមាបត្តិយា សាយន្ហសមយំ វិហរតី”តិ។

៣៤៥. ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កស្ស នុ ខោ, ភន្តេ, សុភាសិត”ន្តិ? “សព្ពេសំ វោ, សារិបុត្ត, សុភាសិតំ បរិយាយេន។ អបិ ច មមបិ សុណាថ យថារូបេន ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យ។ ឥធ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា – ‘ន តាវាហំ ឥមំ បល្លង្កំ ភិន្ទិស្សាមិ យាវ មេ នានុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិស្សតី’តិ។ ឯវរូបេន ខោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុនា គោសិង្គសាលវនំ សោភេយ្យា”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ អាយស្មន្តោ [តេ ភិក្ខូ (ក.)] ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

មហាគោសិង្គសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទុតិយំ។

៣. មហាគោបាលកសុត្តំ

៣៤៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ឯកាទសហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ គោបាលកោ អភព្ពោ គោគណំ បរិហរិតុំ ផាតិំ កាតុំ [ផាតិកត្តុំ (សី. បី.), ផាតិកាតុំ (ស្យា. កំ.)]។ កតមេហិ ឯកាទសហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, គោបាលកោ ន រូបញ្ញូ ហោតិ, ន លក្ខណកុសលោ ហោតិ, ន អាសាដិកំ ហារេតា [សាដេតា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ហោតិ, ន វណំ បដិច្ឆាទេតា ហោតិ, ន ធូមំ កត្តា ហោតិ, ន តិត្ថំ ជានាតិ, ន បីតំ ជានាតិ, ន វីថិំ ជានាតិ, ន គោចរកុសលោ ហោតិ អនវសេសទោហី ច ហោតិ។ យេ តេ ឧសភា គោបិតរោ គោបរិណាយកា តេ ន អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯកាទសហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ គោបាលកោ អភព្ពោ គោគណំ បរិហរិតុំ ផាតិំ កាតុំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯកាទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិតុំ។ កតមេហិ ឯកាទសហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន រូបញ្ញូ ហោតិ, ន លក្ខណកុសលោ ហោតិ, ន អាសាដិកំ ហារេតា ហោតិ, ន វណំ បដិច្ឆាទេតា ហោតិ, ន ធូមំ កត្តា ហោតិ, ន តិត្ថំ ជានាតិ, ន បីតំ ជានាតិ, ន វីថិំ ជានាតិ, ន គោចរកុសលោ ហោតិ, អនវសេសទោហី ច ហោតិ។ យេ តេ ភិក្ខូ ថេរា រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា តេ ន អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ។

៣៤៧. “កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន រូបញ្ញូ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យំ កិញ្ចិ រូបំ សព្ពំ រូបំ ‘ចត្តារិ មហាភូតានិ, ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូប’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន រូបញ្ញូ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន លក្ខណកុសលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘កម្មលក្ខណោ ពាលោ, កម្មលក្ខណោ បណ្ឌិតោ’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន លក្ខណកុសលោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន អាសាដិកំ ហារេតា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ អធិវាសេតិ, នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តី ករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ។ ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ…បេ…. ឧប្បន្នំ វិហឹសាវិតក្កំ…បេ…. ឧប្បន្នុប្បន្នេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ អធិវាសេតិ, នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តី ករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន អាសាដិកំ ហារេតា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន វណំ បដិច្ឆាទេតា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ, ន រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា…បេ…. ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា…បេ…. ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា…បេ…. កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា…បេ…. មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ, ន រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ, មនិន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន វណំ បដិច្ឆាទេតា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ធូមំ កត្តា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ ន វិត្ថារេន បរេសំ ទេសេតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ធូមំ កត្តា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន តិត្ថំ ជានាតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខូ ពហុស្សុតា អាគតាគមា ធម្មធរា វិនយធរា មាតិកាធរា, តេ កាលេន កាលំ ឧបសង្កមិត្វា ន បរិបុច្ឆតិ, ន បរិបញ្ហតិ – ‘ឥទំ, ភន្តេ, កថំ? ឥមស្ស កោ អត្ថោ’តិ? តស្ស តេ អាយស្មន្តោ អវិវដញ្ចេវ ន វិវរន្តិ, អនុត្តានីកតញ្ច ន ឧត្តានី ករោន្តិ, អនេកវិហិតេសុ ច កង្ខាឋានីយេសុ ធម្មេសុ កង្ខំ ន បដិវិនោទេន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន តិត្ថំ ជានាតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន បីតំ ជានាតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមានេ ន លភតិ អត្ថវេទំ, ន លភតិ ធម្មវេទំ, ន លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន បីតំ ជានាតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន វីថឹ ជានាតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន វីថឹ ជានាតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន គោចរកុសលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ ន គោចរកុសលោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនវសេសទោហី ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ សទ្ធា គហបតិកា អភិហដ្ឋុំ បវារេន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ, តត្រ ភិក្ខុ មត្តំ ន ជានាតិ បដិគ្គហណាយ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនវសេសទោហី ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខូ ថេរា រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា តេ ន អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខូ ថេរា រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា, តេសុ ន មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋាបេតិ អាវិ ចេវ រហោ ច; ន មេត្តំ វចីកម្មំ បច្ចុបដ្ឋាបេតិ អាវិ ចេវ រហោ ច; ន មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋាបេតិ អាវិ ចេវ រហោ ច។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខូ ថេរា រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា តេ ន អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ។

“ឥមេហិ ខោ ភិក្ខវេ ឯកាទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជិតុំ។

៣៤៨. “ឯកាទសហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ គោបាលកោ ភព្ពោ គោគណំ បរិហរិតុំ ផាតិំ កាតុំ។ កតមេហិ ឯកាទសហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ , គោបាលកោ រូបញ្ញូ ហោតិ, លក្ខណកុសលោ ហោតិ, អាសាដិកំ ហារេតា

ហោតិ, វណំ បដិច្ឆាទេតា ហោតិ, ធូមំ កត្តា ហោតិ, តិត្ថំ ជានាតិ, បីតំ ជានាតិ, វីថិំ ជានាតិ, គោចរកុសលោ ហោតិ, សាវសេសទោហី ច ហោតិ។ យេ តេ ឧសភា គោបិតរោ គោបរិណាយកា តេ អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ។ តមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯកាទសហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ គោបាលកោ ភព្វោ គោគណំ បរិហរិតុំ ផាតីកាតុំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯកាទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្វោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិតុំ។ កតមេហិ ឯកាទសហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ រូបញ្ញូ ហោតិ, លក្ខណកុសលោ ហោតិ, អាសាដិកំ ហារេតា ហោតិ, វណំ បដិច្ឆាទេតា ហោតិ, ធូមំ កត្តា ហោតិ, តិត្ថំ ជានាតិ, បីតំ ជានាតិ, វីថិំ ជានាតិ, គោចរកុសលោ ហោតិ, សាវសេសទោហី ច ហោតិ។ យេ តេ ភិក្ខូ ថេរា រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា តេ អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ។

៣៤៩. “កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ រូបញ្ញូ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យំ កិញ្ចិ រូបំ សព្ពំ រូបំ ‘ចត្តារិ មហាភូតានិ , ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូប’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ រូបញ្ញូ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ លក្ខណកុសលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កម្មលក្ខណោ ពាលោ, កម្មលក្ខណោ បណ្ឌិតោតិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ លក្ខណកុសលោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាសាដិកំ ហារេតា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតិ, បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ…បេ…. ឧប្បន្នំ វិហឹសាវិតក្កំ…បេ…. ឧប្បន្នុប្បន្នេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ នាធិវាសេតិ, បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាសាដិកំ ហារេតា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វណំ បដិច្ឆាទេតា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា…បេ.… ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា…បេ…. ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា…បេ…. កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា…បេ…. មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ, មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វណំ បដិច្ឆាទេតា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធូមំ កត្តា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន បរេសំ ទេសេតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធូមំ កត្តា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តិត្ថំ ជានាតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខូ ពហុស្សុតា អាគតាគមា ធម្មធរា វិនយធរា មាតិកាធរា តេ កាលេន កាលំ ឧបសង្កមិត្វា បរិបុច្ឆតិ, បរិបញ្ហតិ – ‘ឥទំ, ភន្តេ, កថំ? ឥមស្ស កោ អត្ថោ’តិ? តស្ស តេ អាយស្មន្តោ អវិវដញ្ចេវ វិវរន្តិ, អនុត្តានីកតញ្ច ឧត្តានី ករោន្តិ, អនេកវិហិតេសុ ច កង្ខាឋានីយេសុ ធម្មេសុ កង្ខំ បដិវិនោទេន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តិត្ថំ ជានាតិ។

“កថញ្ច ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បីតំ ជានាតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមានេ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បីតំ ជានាតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វីថិំ ជានាតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វីថិំ ជានាតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គោចរកុសលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គោចរកុសលោ ហោតិ។

“កថញ្ច ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សាវសេសទោហី ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ សទ្ធា គហបតិកា អភិហដ្ឋុំ បវារេន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ។ តត្រ ភិក្ខុ មត្តំ ជានាតិ បដិគ្គហណាយ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សាវសេសទោហី ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខូ ថេរា រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា, តេ អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខូ ថេរា រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា តេសុ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋាបេតិ អាវិ ចេវ រហោ ច; មេត្តំ វចីកម្មំ បច្ចុបដ្ឋាបេតិ អាវិ ចេវ រហោ ច; មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋាបេតិ អាវិ ចេវ រហោ ច។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ ភិក្ខូ ថេរា រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា តេ អតិរេកបូជាយ បូជេតា ហោតិ។

“ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯកាទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិតុ”ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

មហាគោបាលកសុត្តំ និដ្ឋិតំ តតិយំ។

៤. ចូឡគោបាលកសុត្តំ

៣៥០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វជ្ជីសុ វិហរតិ ឧក្កចេលាយំ គង្គាយ នទិយា តីរេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ភូតបុព្ពំ , ភិក្ខវេ, មាគធកោ គោបាលកោ ទុប្បញ្ញជាតិកោ, វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ សរទសមយេ, អសមវេក្ខិត្វា គង្គាយ នទិយា ឱរិមំ តីរំ, អសមវេក្ខិត្វា បារិមំ តីរំ, អតិត្ថេនេវ គាវោ បតារេសិ ឧត្តរំ តីរំ សុវិទេហានំ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, គាវោ មជ្ឈេគង្គាយ នទិយា សោតេ អាមណ្ឌលិយំ ករិត្វា តត្ថេវ អនយព្យសនំ អាបជ្ជិំសុ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មាគធកោ គោបាលកោ ទុប្បញ្ញជាតិកោ, វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ សរទសមយេ, អសមវេក្ខិត្វា គង្គាយ នទិយា ឱរិមំ តីរំ, អសមវេក្ខិត្វា បារិមំ តីរំ, អតិត្ថេនេវ គាវោ បតារេសិ ឧត្តរំ តីរំ សុវិទេហានំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ ហិ កេចិ [យេ កេចិ (ស្យា. កំ.)] សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អកុសលា ឥមស្ស លោកស្ស អកុសលា បរស្ស លោកស្ស, អកុសលា មារធេយ្យស្ស អកុសលា អមារធេយ្យស្ស, អកុសលា មច្ចុធេយ្យស្ស អកុសលា អមច្ចុធេយ្យស្ស, តេសំ យេ សោតព្ពំ សទ្ទហាតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ, តេសំ តំ ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។

៣៥១. “ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, មាគធកោ គោបាលកោ សប្បញ្ញជាតិកោ, វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ សរទសមយេ, សមវេក្ខិត្វា គង្គាយ នទិយា ឱរិមំ តីរំ, សមវេក្ខិត្វា បារិមំ តីរំ, តិត្ថេនេវ គាវោ បតារេសិ ឧត្តរំ តីរំ សុវិទេហានំ។ សោ បឋមំ បតារេសិ យេ តេ ឧសភា គោបិតរោ គោបរិណាយកា។ តេ តិរិយំ គង្គាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ អគមំសុ។ អថាបរេ បតារេសិ ពលវគាវោ ទម្មគាវោ។ តេបិ តិរិយំ គង្គាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ អគមំសុ។ អថាបរេ បតារេសិ វច្ឆតរេ វច្ឆតរិយោ។ តេបិ តិរិយំ គង្គាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ អគមំសុ។ អថាបរេ បតារេសិ វច្ឆកេ កិសាពលកេ [កិសពលកេ (សី. ស្យា. បី.)]។ តេបិ តិរិយំ គង្គាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ អគមំសុ។ ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, វច្ឆកោ តរុណកោ តាវទេវ ជាតកោ មាតុគោរវកេន វុយ្ហមានោ, សោបិ តិរិយំ គង្គាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ អគមាសិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មាគធកោ គោបាលកោ សប្បញ្ញជាតិកោ , វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ សរទសមយេ, សមវេក្ខិត្វា គង្គាយ នទិយា ឱរិមំ តីរំ, សមវេក្ខិត្វា បារិមំ តីរំ, តិត្ថេនេវ គាវោ បតារេសិ ឧត្តរំ តីរំ សុវិទេហានំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ ហិ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា កុសលា ឥមស្ស លោកស្ស កុសលា បរស្ស លោកស្ស, កុសលា មារធេយ្យស្ស កុសលា អមារធេយ្យស្ស, កុសលា មច្ចុធេយ្យស្ស កុសលា អមច្ចុធេយ្យស្ស, តេសំ យេ សោតព្ពំ សទ្ទហាតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ, តេសំ តំ ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។

៣៥២. “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, យេ តេ ឧសភា គោបិតរោ គោបរិណាយកា តេ តិរិយំ គង្គាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ អគមំសុ, ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ តេ ភិក្ខូ អរហន្តោ ខីណាសវា វុសិតវន្តោ កតករណីយា ឱហិតភារា អនុប្បត្តសទត្ថា បរិក្ខីណភវសំយោជនា សម្មទញ្ញា វិមុត្តា, តេ តិរិយំ មារស្ស សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ គតា។

“សេយ្យថាបិ តេ, ភិក្ខវេ, ពលវគាវោ ទម្មគាវោ តិរិយំ គង្គាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ អគមំសុ, ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ តេ ភិក្ខូ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកា តត្ថ បរិនិព្ពាយិនោ អនាវត្តិធម្មា តស្មា លោកា, តេបិ តិរិយំ មារស្ស សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ គមិស្សន្តិ។

“សេយ្យថាបិ តេ, ភិក្ខវេ, វច្ឆតរា វច្ឆតរិយោ តិរិយំ គង្គាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ អគមំសុ, ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ តេ ភិក្ខូ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា រាគទោសមោហានំ តនុត្តា សកទាគាមិនោ សកីទេវ ឥមំ លោកំ អាគន្ត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សន្តិ, តេបិ តិរិយំ មារស្ស សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ គមិស្សន្តិ។

“សេយ្យថាបិ តេ, ភិក្ខវេ, វច្ឆកា កិសាពលកា តិរិយំ គង្គាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ អគមំសុ, ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ តេ ភិក្ខូ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា សោតាបន្នា អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយនា, តេបិ តិរិយំ មារស្ស សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ គមិស្សន្តិ។

“សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, វច្ឆកោ តរុណកោ តាវទេវ ជាតកោ មាតុគោរវកេន វុយ្ហមានោ តិរិយំ គង្គាយ សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ អគមាសិ, ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ តេ ភិក្ខូ ធម្មានុសារិនោ សទ្ធានុសារិនោ, តេបិ តិរិយំ មារស្ស សោតំ ឆេត្វា សោត្ថិនា បារំ គមិស្សន្តិ។

“អហំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, កុសលោ ឥមស្ស លោកស្ស កុសលោ បរស្ស លោកស្ស, កុសលោ មារធេយ្យស្ស កុសលោ អមារធេយ្យស្ស, កុសលោ មច្ចុធេយ្យស្ស កុសលោ អមច្ចុធេយ្យស្ស។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, យេ សោតព្ពំ សទ្ទហាតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ, តេសំ តំ ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វា សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“អយំ លោកោ បរោ លោកោ, ជានតា សុប្បកាសិតោ;
យញ្ច មារេន សម្បត្តំ, អប្បត្តំ យញ្ច មច្ចុនា។

“សព្ពំ លោកំ អភិញ្ញាយ, សម្ពុទ្ធេន បជានតា;
វិវដំ អមតទ្វារំ, ខេមំ និព្ពានបត្តិយា។

“ឆិន្នំ បាបិមតោ សោតំ, វិទ្ធស្តំ វិនឡីកតំ;
បាមោជ្ជពហុលា ហោថ, ខេមំ បត្តត្ថ [បត្ថេថ (ស្យា. កំ. ក. អដ្ឋកថាយំ សំវណ្ណេតព្ពបាឋោ)]
ភិក្ខវោ”តិ។

ចូឡគោបាលកសុត្តំ និដ្ឋិតំ ចតុត្ថំ។

៥. ចូឡសច្ចកសុត្តំ

៣៥៣. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ តេន ខោ បន សមយេន សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ វេសាលិយំ បដិវសតិ ភស្សប្បវាទកោ បណ្ឌិតវាទោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស។ សោ វេសាលិយំ បរិសតិ ឯវំ វាចំ ភាសតិ – “នាហំ តំ បស្សាមិ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា, សង្ឃិំ គណិំ គណាចរិយំ, អបិ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធំ បដិជានមានំ, យោ មយា វាទេន វាទំ សមារទ្ធោ ន សង្កម្បេយ្យ ន សម្បកម្បេយ្យ ន សម្បវេធេយ្យ, យស្ស ន កច្ឆេហិ សេទា មុច្ចេយ្យុំ។ ថូណំ ចេបាហំ អចេតនំ វាទេន វាទំ សមារភេយ្យំ, សាបិ មយា វាទេន វាទំ សមារទ្ធា សង្កម្បេយ្យ សម្បកម្បេយ្យ សម្បវេធេយ្យ។ កោ បន វាទោ មនុស្សភូតស្សា”តិ?

អថ ខោ អាយស្មា អស្សជិ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ វេសាលិំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អទ្ទសា ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ វេសាលិយំ ជង្ឃាវិហារំ អនុចង្កមមានោ អនុវិចរមានោ អាយស្មន្តំ អស្សជិំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន យេនាយស្មា អស្សជិ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អស្សជិនា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ អាយស្មន្តំ អស្សជិំ ឯតទវោច – “កថំ បន, ភោ អស្សជិ, សមណោ គោតមោ សាវកេ វិនេតិ, កថំភាគា ច បន សមណស្ស គោតមស្ស សាវកេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតី”តិ? “ឯវំ ខោ, អគ្គិវេស្សន, ភគវា សាវកេ វិនេតិ, ឯវំភាគា ច បន ភគវតោ សាវកេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតិ – ‘រូបំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ, វេទនា អនិច្ចា, សញ្ញា អនិច្ចា, សង្ខារា អនិច្ចា, វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ។ រូបំ, ភិក្ខវេ, អនត្តា, វេទនា អនត្តា, សញ្ញា អនត្តា, សង្ខារា អនត្តា, វិញ្ញាណំ អនត្តា។ សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចា, សព្ពេ ធម្មា អនត្តា’តិ។ ឯវំ ខោ, អគ្គិវេស្សន, ភគវា សាវកេ វិនេតិ, ឯវំភាគា ច បន ភគវតោ សាវកេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតី”តិ។ “ទុស្សុតំ វត, ភោ អស្សជិ, អស្សុម្ហ យេ មយំ ឯវំវាទិំ សមណំ គោតមំ អស្សុម្ហ។ អប្បេវ នាម មយំ កទាចិករហចិ តេន ភោតា គោតមេន សទ្ធិំ

សមាគច្ឆេយ្យាម , អប្បេវ នាម សិយា កោចិទេវ កថាសល្លាបោ, អប្បេវ នាម តស្មា បាបកា ទិដ្ឋិគតា វិវេចេយ្យាមា’’តិ។

៣៥៤. តេន ខោ បន សមយេន បញ្ចមត្តានិ លិច្ឆវិសតានិ សន្ថាគារេ [សន្ធាគារេ (ក.)] សន្និបតិតានិ ហោន្តិ កេនចិទេវ ករណីយេន។ អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ យេន តេ លិច្ឆវី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេ លិច្ឆវី ឯតទវោច – ‘‘អភិក្កមន្តុ ភោន្តោ លិច្ឆវី, អភិក្កមន្តុ ភោន្តោ លិច្ឆវី, អជ្ជ មេ សមណេន គោតមេន សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ ភវិស្សតិ។ សចេ មេ សមណោ គោតមោ តថា បតិដ្ឋិស្សតិ យថា ច មេ [យថាស្ស មេ (សី. បី.)] ញាតញ្ញតរេន សាវកេន អស្សជិនា នាម ភិក្ខុនា បតិដ្ឋិតំ, សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ ទីឃលោមិកំ ឯឡកំ លោមេសុ គហេត្វា អាកឌ្ឍេយ្យ បរិកឌ្ឍេយ្យ សម្បរិកឌ្ឍេយ្យ , ឯវមេវាហំ សមណំ គោតមំ វាទេន វាទំ អាកឌ្ឍិស្សាមិ បរិកឌ្ឍិស្សាមិ សម្បរិកឌ្ឍិស្សាមិ។ សេយ្យថាបិ នាម ពលវា សោណ្ឌិកាកម្មការោ មហន្តំ សោណ្ឌិកាកិឡញ្ជំ គម្ភីរេ ឧទករហទេ បក្ខិបិត្វា កណ្ណេ គហេត្វា អាកឌ្ឍេយ្យ បរិកឌ្ឍេយ្យ សម្បរិកឌ្ឍេយ្យ, ឯវមេវាហំ សមណំ គោតមំ វាទេន វាទំ អាកឌ្ឍិស្សាមិ បរិកឌ្ឍិស្សាមិ សម្បរិកឌ្ឍិស្សាមិ។ សេយ្យថាបិ នាម ពលវា សោណ្ឌិកាធុត្តោ វាលំ [ថាលំ (ក.)] កណ្ណេ គហេត្វា ឱធុនេយ្យ និទ្ធុនេយ្យ និប្ផោដេយ្យ [និច្ឆាទេយ្យ (សី. បី. ក.), និច្ឆោដេយ្យ (ក.), និប្បោឋេយ្យ (ស្យា. កំ.)] ឯវមេវាហំ សមណំ គោតមំ វាទេន វាទំ ឱធុនិស្សាមិ និទ្ធុនិស្សាមិ និប្ផោដេស្សាមិ។ សេយ្យថាបិ នាម កុញ្ជរោ សដ្ឋិហាយនោ គម្ភីរំ បោក្ខរណិំ ឱគាហេត្វា សាណធោវិកំ នាម កីឡិតជាតំ កីឡតិ, ឯវមេវាហំ សមណំ គោតមំ សាណធោវិកំ មញ្ញេ កីឡិតជាតំ កីឡិស្សាមិ។ អភិក្កមន្តុ ភោន្តោ លិច្ឆវី, អភិក្កមន្តុ ភោន្តោ លិច្ឆវី, អជ្ជ មេ សមណេន គោតមេន សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ ភវិស្សតី’’តិ។ តត្រេកច្ចេ លិច្ឆវី ឯវមាហំសុ – ‘‘កិំ សមណោ គោតមោ សច្ចកស្ស និគណ្ឋបុត្តស្ស វាទំ អារោបេស្សតិ, អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ សមណស្ស គោតមស្ស វាទំ អារោបេស្សតី’’តិ? ឯកច្ចេ លិច្ឆវី ឯវមាហំសុ – ‘‘កិំ សោ ភវមានោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ យោ ភគវតោ វាទំ អារោបេស្សតិ, អថ ខោ ភគវា សច្ចកស្ស និគណ្ឋបុត្តស្ស វាទំ អារោបេស្សតី’’តិ? អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ បញ្ចមត្តេហិ លិច្ឆវិសតេហិ បរិវុតោ យេន មហាវនំ កូដាគារសាលា តេនុបសង្កមិ។

៣៥៥. តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា ភិក្ខូ អព្ភោកាសេ ចង្កមន្តិ។ អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ យេន តេ ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – ‘‘កហំ នុ ខោ, ភោ, ឯតរហិ សោ ភវំ គោតមោ វិហរតិ? ទស្សនកាមា ហិ មយំ តំ ភវន្តំ គោតម’’ន្តិ ។ ‘‘ឯស, អគ្គិវេស្សន, ភគវា មហាវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ ទិវាវិហារំ និសិន្នោ’’តិ។ អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ មហតិយា លិច្ឆវិបរិសាយ សទ្ធិំ មហាវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ តេបិ ខោ លិច្ឆវី អប្បេកច្ចេ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ, អប្បេកច្ចេ ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទីសុ, សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ។ អប្បេកច្ចេ យេន ភគវា តេនញ្ជលិំ បណាមេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ, អប្បេកច្ចេ ភគវតោ សន្តិកេ នាមគោត្តំ សាវេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ, អប្បេកច្ចេ តុណ្ហីភូតា ឯកមន្តំ និសីទីសុ។

៣៥៦. ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘បុច្ឆេយ្យាហំ ភវន្តំ គោតមំ កិញ្ចិទេវ ទេសំ, សចេ មេ ភវំ គោតមោ ឱកាសំ ករោតិ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណាយា’’តិ។ ‘‘បុច្ឆ, អគ្គិវេស្សន , យទាកង្ខសី’’តិ ។ ‘‘កថំ បន ភវំ គោតមោ សាវកេ វិនេតិ, កថំភាគា ច បន ភោតោ គោតមស្ស សាវកេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតី’’តិ? ‘‘ឯវំ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, សាវកេ វិនេមិ, ឯវំភាគា ច បន មេ សាវកេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតិ – ‘រូបំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ, វេទនា អនិច្ចា, សញ្ញា អនិច្ចា, សង្ខារា អនិច្ចា, វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ។ រូបំ, ភិក្ខវេ, អនត្តា, វេទនា អនត្តា, សញ្ញា អនត្តា, សង្ខារា អនត្តា, វិញ្ញាណំ អនត្តា។ សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចា, សព្ពេ ធម្មា អនត្តា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, សាវកេ វិនេមិ, ឯវំភាគា ច បន មេ សាវកេសុ អនុសាសនី ពហុលា បវត្តតី’’តិ។

‘‘ឧបមា មំ, ភោ គោតម, បដិភាតី’’តិ។ ‘‘បដិភាតុ តំ, អគ្គិវេស្សនា’’តិ ភគវា អវោច។

‘‘សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, យេ កេចិមេ ពីជគាមភូតគាមា វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ, សព្ពេ តេ បថវិំ និស្សាយ បថវិយំ បតិដ្ឋាយ។ ឯវមេតេ ពីជគាមភូតគាមា វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ។ សេយ្យថាបិ វា បន, ភោ គោតម, យេ កេចិមេ ពលករណីយា កម្មន្តា ករីយន្តិ, សព្ពេ តេ បថវិំ និស្សាយ បថវិយំ បតិដ្ឋាយ។ ឯវមេតេ ពលករណីយា កម្មន្តា ករីយន្តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភោ គោតម, រូបត្តាយំ បុរិសបុគ្គលោ រូបេ បតិដ្ឋាយ បុញ្ញំ វា អបុញ្ញំ វា បសវតិ, វេទនត្តាយំ បុរិសបុគ្គលោ វេទនាយំ បតិដ្ឋាយ បុញ្ញំ វា អបុញ្ញំ វា បសវតិ, សញ្ញត្តាយំ បុរិស

បុគ្គលោ សញ្ញាយំ បតិដ្ឋាយ បុញ្ញំ វា អបុញ្ញំ វា បសវតិ, សង្ខារត្តាយំ បុរិសបុគ្គលោ សង្ខារេសុ បតិដ្ឋាយ បុញ្ញំ វា អបុញ្ញំ វា បសវតិ, វិញ្ញាណត្តាយំ បុរិសបុគ្គលោ វិញ្ញាណេ បតិដ្ឋាយ បុញ្ញំ វា អបុញ្ញំ វា បសវតី''តិ។

''ននុ ត្វំ, អគ្គិវេស្សន, ឯវំ វទេសិ – 'រូបំ មេ អត្តា, វេទនា មេ អត្តា, សញ្ញា មេ អត្តា, សង្ខារា មេ អត្តា, វិញ្ញាណំ មេ អត្តា'''តិ? ''អហញ្ហិ, ភោ គោតម , ឯវំ វទាមិ – 'រូបំ មេ អត្តា, វេទនា មេ អត្តា, សញ្ញា មេ អត្តា, សង្ខារា មេ អត្តា, វិញ្ញាណំ មេ អត្តា'តិ, អយញ្ច មហតី ជនតា''តិ។

''កិញ្ហិ តេ, អគ្គិវេស្សន, មហតី ជនតា ករិស្សតិ? ឥង្ឃ ត្វំ, អគ្គិវេស្សន, សកញ្ញេវ វាទំ និព្ពេឋេហី''តិ។ ''អហញ្ហិ, ភោ គោតម, ឯវំ វទាមិ – 'រូបំ មេ អត្តា, វេទនា មេ អត្តា, សញ្ញា មេ អត្តា, សង្ខារា មេ អត្តា, វិញ្ញាណំ មេ អត្តា'''តិ។

៣៥៧. ''តេន ហិ, អគ្គិវេស្សន, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ, យថា តេ ខមេយ្យ តថា នំ [តថា តំ (ក.)] ព្យាករេយ្យាសិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ , អគ្គិវេស្សន, វត្តេយ្យ រញ្ញោ ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិត្តស្ស សកស្មិំ វិជិតេ វសោ – ឃាតេតាយំ វា ឃាតេតុំ, ជាបេតាយំ វា ជាបេតុំ, បព្ពាជេតាយំ វា បព្ពាជេតុំ, សេយ្យថាបិ រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស, សេយ្យថាបិ វា បន រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តុស្ស វេទេហិបុត្តស្សា''តិ? ''វត្តេយ្យ, ភោ គោតម, រញ្ញោ ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិត្តស្ស សកស្មិំ វិជិតេ វសោ – ឃាតេតាយំ វា ឃាតេតុំ, ជាបេតាយំ វា ជាបេតុំ, បព្ពាជេតាយំ វា បព្ពាជេតុំ, សេយ្យថាបិ រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស, សេយ្យថាបិ វា បន រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តុស្ស វេទេហិបុត្តស្ស។ ឥមេសម្បិ ហិ, ភោ គោតម, សង្ឃានំ គណានំ – សេយ្យថិទំ, វជ្ជីនំ មល្លានំ – វត្តតិ សកស្មិំ វិជិតេ វសោ – ឃាតេតាយំ វា ឃាតេតុំ, ជាបេតាយំ វា ជាបេតុំ, បព្ពាជេតាយំ វា បព្ពាជេតុំ។ កិំ បន រញ្ញោ ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិត្តស្ស, សេយ្យថាបិ រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស , សេយ្យថាបិ វា បន រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តុស្ស វេទេហិបុត្តស្ស? វត្តេយ្យ, ភោ គោតម, វត្តិតុញ្ច មរហតី''តិ។

''តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, យំ ត្វំ ឯវំ វទេសិ – 'រូបំ មេ អត្តា'តិ, វត្តតិ តេ តស្មិំ រូបេ វសោ – ឯវំ មេ រូបំ ហោតុ, ឯវំ មេ រូបំ មា អហោសី''តិ? ឯវំ វុត្តេ, សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។ ទុតិយម្បិ ខោ ភគវា សច្ចកំ និគណ្ឋបុត្តំ ឯតទវោច – ''តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, យំ ត្វំ ឯវំ វទេសិ – 'រូបំ មេ អត្តា'តិ, វត្តតិ តេ តស្មិំ រូបេ វសោ – ឯវំ មេ រូបំ ហោតុ, ឯវំ មេ រូបំ មា អហោសី''តិ? ទុតិយម្បិ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។ អថ ខោ ភគវា សច្ចកំ និគណ្ឋបុត្តំ ឯតទវោច – ''ព្យាករោហិ ទានិ, អគ្គិវេស្សន, ន ទានិ តេ តុណ្ហីភាវស្ស កាលោ។ យោ កោចិ, អគ្គិវេស្សន តថាគតេន យាវតតិយំ សហធម្មិកំ បញ្ហំ បុដ្ឋោ ន ព្យាករោតិ, ឯត្ថេវស្ស សត្តធា មុទ្ធា ផលតី''តិ។

តេន ខោ បន សមយេន វជិរបាណិ យក្ខោ អាយសំ វជិរំ អាទាយ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ សច្ចកស្ស និគណ្ឋបុត្តស្ស ឧបរិវេហាសំ ឋិតោ ហោតិ – 'សចាយំ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវតា យាវតតិយំ សហធម្មិកំ បញ្ហំ បុដ្ឋោ ន ព្យាករិស្សតិ ឯត្ថេវស្ស សត្តធា មុទ្ធំ ផាលេស្សាមី'តិ។ តំ ខោ បន វជិរបាណិំ យក្ខំ ភគវា ចេវ បស្សតិ សច្ចកោ ច និគណ្ឋបុត្តោ។ អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភីតោ សំវិគ្គោ លោមហដ្ឋជាតោ ភគវន្តំយេវ តាណំ គវេសី ភគវន្តំយេវ លេណំ គវេសី ភគវន្តំយេវ សរណំ គវេសី ភគវន្តំ ឯតទវោច – ''បុច្ឆតុ មំ ភវំ គោតមោ, ព្យាករិស្សាមី''តិ។

៣៥៨. ''តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, យំ ត្វំ ឯវំ វទេសិ – 'រូបំ មេ អត្តា'តិ, វត្តតិ តេ តស្មិំ រូបេ វសោ – ឯវំ មេ រូបំ ហោតុ, ឯវំ មេ រូបំ មា អហោសី''តិ? ''នោ ហិទំ, ភោ គោតម''។

''មនសិ ករោហិ, អគ្គិវេស្សន; មនសិ ករិត្វា ខោ, អគ្គិវេស្សន, ព្យាករោហិ។ ន ខោ តេ សន្ធិយតិ បុរិមេន វា បច្ឆិមំ បច្ឆិមេន វា បុរិមំ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, យំ ត្វំ ឯវំ វទេសិ – 'វេទនា មេ អត្តា'តិ, វត្តតិ តេ តិស្សំ វេទនាយំ [តាយំ វេទនាយំ (សី. ស្យា.)] វសោ – ឯវំ មេ វេទនា ហោតុ, ឯវំ មេ វេទនា មា អហោសី''តិ? ''នោ ហិទំ, ភោ គោតម''។

''មនសិ ករោហិ, អគ្គិវេស្សន; មនសិ ករិត្វា ខោ, អគ្គិវេស្សន, ព្យាករោហិ។ ន ខោ តេ សន្ធិយតិ បុរិមេន វា បច្ឆិមំ, បច្ឆិមេន វា បុរិមំ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន , យំ ត្វំ ឯវំ វទេសិ – 'សញ្ញា មេ អត្តា'តិ, វត្តតិ តេ តិស្សំ សញ្ញាយំ វសោ – ឯវំ មេ សញ្ញា ហោតុ, ឯវំ មេ សញ្ញា មា អហោសី''តិ? ''នោ ហិទំ, ភោ គោតម''។

“មនសិ ករោហិ, អគ្គិវេស្សន ; មនសិ ករិត្វា ខោ, អគ្គិវេស្សន, ព្យាករោហិ។ ន ខោ តេ សន្ធិយតិ បុរិមេន វា បច្ឆិមំ, បច្ឆិមេន វា បុរិមំ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, យំ ត្វំ ឯវំ វទេសិ – ‘សង្ខារា មេ អត្តា’តិ, វត្តតិ តេ តេសុ សង្ខារេសុ វសោ – ឯវំ មេ សង្ខារា ហោន្តុ, ឯវំ មេ សង្ខារា មា អហេសុ”ន្តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“មនសិ ករោហិ, អគ្គិវេស្សន; មនសិ ករិត្វា ខោ, អគ្គិវេស្សន, ព្យាករោហិ។ ន ខោ តេ សន្ធិយតិ បុរិមេន វា បច្ឆិមំ, បច្ឆិមេន វា បុរិមំ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, យំ ត្វំ ឯវំ វទេសិ – ‘វិញ្ញាណំ មេ អត្តា’តិ, វត្តតិ តេ តស្មិំ វិញ្ញាណេ វសោ – ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ ហោតុ, ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ មា អហោសី”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“មនសិ ករោហិ, អគ្គិវេស្សន; មនសិ ករិត្វា ខោ, អគ្គិវេស្សន, ព្យាករោហិ។ ន ខោ តេ សន្ធិយតិ បុរិមេន វា បច្ឆិមំ, បច្ឆិមេន វា បុរិមំ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភោ គោតម”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ? “ទុក្ខំ, ភោ គោតម”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, វេទនា…បេ.… សញ្ញា…បេ.… សង្ខារា…បេ.… តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភោ គោតម”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ? “ទុក្ខំ, ភោ គោតម”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, យោ នុ ខោ ទុក្ខំ អល្លីនោ ទុក្ខំ ឧបគតោ ទុក្ខំ អជ្ឈោសិតោ , ទុក្ខំ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សតិ, អបិ នុ ខោ សោ សាមំ វា ទុក្ខំ បរិជានេយ្យ, ទុក្ខំ វា បរិក្ខេបេត្វា វិហរេយ្យា”តិ? “កិញ្ហិ សិយា, ភោ គោតម? នោ ហិទំ, ភោ គោតមា”តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, ននុ ត្វំ ឯវំ សន្តេ ទុក្ខំ អល្លីនោ ទុក្ខំ ឧបគតោ ទុក្ខំ អជ្ឈោសិតោ, ទុក្ខំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សសី”តិ? “កិញ្ហិ នោ សិយា, ភោ គោតម? ឯវមេតំ ភោ គោតមា”តិ។

៣៥៩. “សេយ្យថាបិ , អគ្គិវេស្សន, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ តិណ្ហំ កុឋារិំ [កុធារិំ (ស្យា. កំ. ក.)] អាទាយ វនំ បវិសេយ្យ។ សោ តត្ថ បស្សេយ្យ មហន្តំ កទលិក្ខន្ធំ ឧជុំ នវំ អកុក្កុកជាតំ [អកុក្កុដជាតំ (ស្យា. កំ.)]។ តមេនំ មូលេ ឆិន្ទេយ្យ, មូលេ ឆេត្វា អគ្គេ ឆិន្ទេយ្យ, អគ្គេ ឆេត្វា បត្តវដ្ដិំ វិនិព្ភុជេយ្យ [វិនិព្ភុញ្ជេយ្យ (ក.)]។ សោ តត្ថ បត្តវដ្ដិំ វិនិព្ភុជន្តោ ផេគ្គុម្បិ នាធិគច្ឆេយ្យ, កុតោ សារំ? ឯវមេវ ខោ ត្វំ, អគ្គិវេស្សន, មយា សកស្មិំ វាទេ សមនុយុញ្ជិយមានោ សមនុគាហិយមានោ សមនុភាសិយមានោ រិត្តោ តុច្ឆោ អបរទ្ធោ។ ភាសិតា ខោ បន តេ ឯសា, អគ្គិវេស្សន, វេសាលិយំ បរិសតិ វាចា – ‘នាហំ តំ បស្សាមិ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា, សង្ឃិំ គណិំ គណាចរិយំ, អបិ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធំ បដិជានមានំ, យោ មយា វាទេន វាទំ សមារទ្ធោ ន សង្កម្បេយ្យ ន សម្បកម្បេយ្យ ន សម្បវេធេយ្យ, យស្ស ន កច្ឆេហិ សេទា មុច្ចេយ្យុំ។ ថូណំ ចេបាហំ អចេតនំ វាទេន វាទំ សមារភេយ្យំ សាបិ មយា វាទេន វាទំ សមារទ្ធា សង្កម្បេយ្យ សម្បកម្បេយ្យ សម្បវេធេយ្យ។ កោ បន វាទោ មនុស្សភូតស្សា’តិ? តុយ្ហំ ខោ បន, អគ្គិវេស្សន, អប្បេកច្ចានិ សេទផុសិតានិ នលាដា មុត្តានិ, ឧត្តរាសង្គំ វិនិភិន្ទិត្វា ភូមិយំ បតិដ្ឋិតានិ។ មយ្ហំ ខោ បន, អគ្គិវេស្សន, នត្ថិ ឯតរហិ កាយស្មិំ សេទោ”តិ។ ឥតិ ភគវា តស្មិំ [តស្សំ (?)] បរិសតិ សុវណ្ណវណ្ណំ កាយំ វិវរិ។ ឯវំ វុត្តេ, សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ តុណ្ហីភូតោ មង្កុភូតោ បត្តក្ខន្ធោ អធោមុខោ បជ្ឈាយន្តោ អប្បដិភានោ និសីទិ។

៣៦០. អថ ខោ ទុម្មុខោ លិច្ឆវិបុត្តោ សច្ចកំ និគណ្ឋបុត្តំ តុណ្ហីភូតំ មង្កុភូតំ បត្តក្ខន្ធំ អធោមុខំ បជ្ឈាយន្តំ អប្បដិភានំ វិទិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឧបមា មំ, ភគវា, បដិភាតី”តិ។ “បដិភាតុ តំ, ទុម្មុខា”តិ ភគវា អវោច។ “សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, គាមស្ស វា និគមស្ស វា អវិទូរេ បោក្ខរណី។ តត្រាស្ស កក្កដកោ។ អថ ខោ, ភន្តេ, សម្ពហុលា កុមារកា វា កុមារិកា វា តម្ហា គាមា វា និគមា វា និក្ខមិត្វា យេន សា បោក្ខរណី តេនុបសង្កមេយ្យុំ; ឧបសង្កមិត្វា តំ បោក្ខរណិំ ឱគាហេត្វា តំ កក្កដកំ ឧទកា ឧទ្ធរិត្វា ថលេ បតិដ្ឋាបេយ្យុំ។ យញ្ញទេវ ហិ សោ, ភន្តេ, កក្កដកោ អឡំ អភិនិន្នាមេយ្យ តំ តទេវ តេ កុមារកា វា កុមារិកា វា កដ្ឋេន វា កថលេន វា សញ្ឆិន្ទេយ្យុំ សម្ភញ្ជេយ្យុំ សម្បលិភញ្ជេយ្យុំ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភន្តេ, កក្កដកោ សព្ពេហិ អឡេហិ សញ្ឆិន្នេហិ សម្ភគ្គេហិ សម្បលិភគ្គេហិ អភព្ពោ តំ បោក្ខរណិំ បុន ឱតរិតុំ, សេយ្យថាបិ បុព្ពេ។ ឯវមេវ ខោ, ភន្តេ, យានិ សច្ចកស្ស និគណ្ឋបុត្តស្ស វិសូកាយិតានិ វិសេវិតានិ វិប្ផន្ទិតានិ តានិបិ សព្ពានិ [វិប្ផន្ទិតានិ កានិចិ កានិចិ តានិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ភគវតា សញ្ឆិន្នានិ សម្ភគ្គានិ សម្បលិភគ្គានិ; អភព្ពោ ច ទានិ, ភន្តេ, សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ បុន ភគ

វន្តំ ឧបសង្កមិតុំ យទិទំ វាទាធិប្បាយោ’’តិ។ ឯវំ វុត្តេ, សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ទុម្មុខំ លិច្ឆវិបុត្តំ ឯតទវោច – ‘‘អាគមេហិ ត្វំ, ទុម្មុខ, អាគមេហិ ត្វំ, ទុម្មុខ ( ) [(មុខរោសិ ត្វំ ទុម្មុខ) (ស្យា. កំ.)] ន មយំ តយា សទ្ធិំ មន្តេម, ឥធ មយំ ភោតា គោតមេន សទ្ធិំ មន្តេម។

៣៦១. ‘‘តិដ្ឋតេសា, ភោ គោតម, អម្ហាកញ្ចេវ អញ្ញេសញ្ច បុថុសមណព្រាហ្មណានំ វាចា។ វិលាបំ វិលបិតំ មញ្ញេ។ កិត្តាវតា ច នុ ខោ ភោតោ គោតមស្ស សាវកោ សាសនករោ ហោតិ ឱវាទបតិករោ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិគតកថំកថោ វេសារជ្ជប្បត្តោ អបរប្បច្ចយោ សត្ថុសាសនេ វិហរតី’’តិ? ‘‘ឥធ, អគ្គិវេស្សន, មម សាវកោ យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ រូបំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ; យា កាចិ វេទនា…បេ.… យា កាចិ សញ្ញា…បេ.… យេ កេចិ សង្ខារា…បេ.… យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា, យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ វិញ្ញាណំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, អគ្គិវេស្សន, មម សាវកោ សាសនករោ ហោតិ ឱវាទបតិករោ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិគតកថំកថោ វេសារជ្ជប្បត្តោ អបរប្បច្ចយោ សត្ថុសាសនេ វិហរតី’’តិ។

‘‘កិត្តាវតា បន, ភោ គោតម, ភិក្ខុ អរហំ ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ’’តិ? ‘‘ឥធ, អគ្គិវេស្សន, ភិក្ខុ យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា សព្ពំ រូបំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ; យា កាចិ វេទនា…បេ.… យា កាចិ សញ្ញា…បេ.… យេ កេចិ សង្ខារា…បេ.… យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា សព្ពំ វិញ្ញាណំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, អគ្គិវេស្សន, ភិក្ខុ អរហំ ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ។ ឯវំ វិមុត្តចិត្តោ ខោ, អគ្គិវេស្សន, ភិក្ខុ តីហិ អនុត្តរិយេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ – ទស្សនានុត្តរិយេន, បដិបទានុត្តរិយេន, វិមុត្តានុត្តរិយេន។ ឯវំ វិមុត្តចិត្តោ ខោ, អគ្គិវេស្សន, ភិក្ខុ តថាគតញ្ញេវ សក្ករោតិ គរុំ ករោតិ មានេតិ បូជេតិ – ពុទ្ធោ សោ ភគវា ពោធាយ ធម្មំ ទេសេតិ, ទន្តោ សោ ភគវា ទមថាយ ធម្មំ ទេសេតិ, សន្តោ សោ ភគវា សមថាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តិណ្ណោ សោ ភគវា តរណាយ ធម្មំ ទេសេតិ, បរិនិព្ពុតោ សោ ភគវា បរិនិព្ពានាយ ធម្មំ ទេសេតី’’តិ។

៣៦២. ឯវំ វុត្តេ, សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘មយមេវ, ភោ គោតម, ធំសី, មយំ បគព្ពា, យេ មយំ ភវន្តំ គោតមំ វាទេន វាទំ អាសាទេតព្ពំ អមញ្ញិម្ហ។ សិយា ហិ, ភោ គោតម, ហត្ថិំ បភិន្នំ អាសជ្ជ បុរិសស្ស សោត្ថិភាវោ, ន ត្វេវ ភវន្តំ គោតមំ អាសជ្ជ សិយា បុរិសស្ស សោត្ថិភាវោ។ សិយា ហិ, ភោ គោតម, បជ្ជលិតំ [ជលន្តំ (សី. បី.)] អគ្គិក្ខន្ធំ អាសជ្ជ បុរិសស្ស សោត្ថិភាវោ , ន ត្វេវ ភវន្តំ គោតមំ អាសជ្ជ សិយា បុរិសស្ស សោត្ថិភាវោ។ សិយា ហិ, ភោ គោតម, អាសីវិសំ ឃោរវិសំ អាសជ្ជ បុរិសស្ស សោត្ថិភាវោ, ន ត្វេវ ភវន្តំ គោតមំ អាសជ្ជ សិយា បុរិសស្ស សោត្ថិភាវោ។ មយមេវ, ភោ គោតម, ធំសី, មយំ បគព្ពា, យេ មយំ ភវន្តំ គោតមំ វាទេន វាទំ អាសាទេតព្ពំ អមញ្ញិម្ហ។ អធិវាសេតុ [អធិវាសេតុ ច (បី. ក.)] មេ ភវំ គោតមោ ស្វាតនាយ ភត្តំ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេនា’’តិ។ អធិវាសេសិ ភគវា តុណ្ហីភាវេន។

៣៦៣. អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា តេ លិច្ឆវី អាមន្តេសិ – ‘‘សុណន្តុ មេ ភោន្តោ លិច្ឆវី, សមណោ មេ គោតមោ និមន្តិតោ ស្វាតនាយ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន។ តេន មេ អភិហរេយ្យាថ យមស្ស បតិរូបំ មញ្ញេយ្យាថា’’តិ។ អថ ខោ តេ លិច្ឆវី តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន សច្ចកស្ស និគណ្ឋបុត្តស្ស បញ្ចមត្តានិ ថាលិបាកសតានិ ភត្តាភិហារំ អភិហរិំសុ។ អថ ខោ និគណ្ឋបុត្តោ សកេ អារាមេ បណីតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ បដិយាទាបេត្វា ភគវតោ កាលំ អារោចាបេសិ – ‘‘កាលោ, ភោ គោតម, និដ្ឋិតំ ភត្ត’’ន្តិ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន សច្ចកស្ស និគណ្ឋបុត្តស្ស អារាមោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន។ អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។ អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវន្តំ ភុត្តាវិំ ឱនីតបត្តបាណិំ អញ្ញតរំ នីចំ អាសនំ គហេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘យមិទំ, ភោ គោតម, ទានេ បុញ្ញញ្ច បុញ្ញមហី ច តំ ទាយកានំ សុខាយ ហោតូ’’តិ។ ‘‘យំ ខោ, អគ្គិវេស្សន, តាទិសំ ទក្ខិណេយ្យំ អាគម្ម អវីតរាគំ អវីតទោសំ អវីតមោហំ, តំ ទាយកានំ ភវិស្សតិ។ យំ ខោ, អគ្គិវេស្សន, មាទិសំ ទក្ខិណេយ្យំ អាគម្ម វីតរាគំ វីតទោសំ វីតមោហំ, តំ តុយ្ហំ ភវិស្សតី’’តិ។

ចូឡសច្ចកសុត្តំ និដ្ឋិតំ បញ្ចមំ។

៦. មហាសច្ចកសុត្តំ

៣៦៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ តេន ខោ បន សមយេន ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ សុនិវត្ថោ ហោតិ បត្តចីវរមាទាយ វេសាលិំ បិណ្ឌាយ បវិសិតុកាមោ [បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ... បវិសិតុកាមោ ហោតិ (សី.)]។ អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ជង្ឃាវិហារំ អនុចង្កមមានោ អនុវិចរមានោ យេន មហាវនំ កូដាគារសាលា តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សច្ចកំ និគណ្ឋបុត្តំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អយំ, ភន្តេ, សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ អាគច្ឆតិ ភស្សប្បវាទកោ បណ្ឌិតវាទោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស។ ឯសោ ខោ, ភន្តេ, អវណ្ណកាមោ ពុទ្ធស្ស, អវណ្ណកាមោ ធម្មស្ស, អវណ្ណកាមោ សង្ឃស្ស។ សាធុ, ភន្តេ, ភគវា មុហុត្តំ និសីទតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា”តិ។ និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ, សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

៣៦៥. “សន្តិ, ភោ គោតម, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កាយភាវនានុយោគមនុយុត្តា វិហរន្តិ, នោ ចិត្តភាវនំ។ ផុសន្តិ ហិ តេ, ភោ គោតម, សារីរិកំ ទុក្ខំ វេទនំ។ ភូតបុព្ពំ, ភោ គោតម, សារីរិកាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋស្ស សតោ ឩរុក្ខម្ភោបិ នាម ភវិស្សតិ, ហទយម្បិ នាម ផលិស្សតិ, ឧណ្ហម្បិ លោហិតំ មុខតោ ឧគ្គមិស្សតិ, ឧម្មាទម្បិ បាបុណិស្សតិ [បាបុណិស្សន្តិ (ស្យា. កំ.)] ចិត្តក្ខេបំ។ តស្ស ខោ ឯតំ, ភោ គោតម, កាយន្វយំ ចិត្តំ ហោតិ, កាយស្ស វសេន វត្តតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អភាវិតត្តា ចិត្តស្ស។ សន្តិ បន, ភោ គោតម, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ចិត្តភាវនានុយោគមនុយុត្តា វិហរន្តិ, នោ កាយភាវនំ។ ផុសន្តិ ហិ តេ, ភោ គោតម, ចេតសិកំ ទុក្ខំ វេទនំ។ ភូតបុព្ពំ, ភោ គោតម, ចេតសិកាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋស្ស សតោ ឩរុក្ខម្ភោបិ នាម ភវិស្សតិ, ហទយម្បិ នាម ផលិស្សតិ, ឧណ្ហម្បិ លោហិតំ មុខតោ ឧគ្គមិស្សតិ, ឧម្មាទម្បិ បាបុណិស្សតិ ចិត្តក្ខេបំ។ តស្ស ខោ ឯសោ, ភោ គោតម, ចិត្តន្វយោ កាយោ ហោតិ, ចិត្តស្ស វសេន វត្តតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អភាវិតត្តា កាយស្ស ។ តស្ស មយ្ហំ, ភោ គោតម, ឯវំ ហោតិ – ‘អទ្ធា ភោតោ គោតមស្ស សាវកា ចិត្តភាវនានុយោគមនុយុត្តា វិហរន្តិ, នោ កាយភាវន’”ន្តិ។

៣៦៦. “កិន្តិ បន តេ, អគ្គិវេស្សន, កាយភាវនា សុតា”តិ? “សេយ្យថិទំ – នន្ទោ វច្ឆោ, កិសោ សំកិច្ចោ, មក្ខលិ គោសាលោ – ឯតេហិ, ភោ គោតម, អចេលកា មុត្តាចារា ហត្ថាបលេខនា នឯហិភទ្ទន្តិកា នតិដ្ឋភទ្ទន្តិកា [នឯហិភទន្តិកា, នតិដ្ឋភទន្តិកា (សី. ស្យា. កំ. បី. ក.)] ន អភិហដំ ន ឧទ្ទិស្សកតំ ន និមន្តនំ សាទិយន្តិ, តេ ន កុម្ភិមុខា បដិគ្គណ្ហន្តិ ន កឡោបិមុខា បដិគ្គណ្ហន្តិ ន ឯឡកមន្តរំ ន ទណ្ឌមន្តរំ ន មុសលមន្តរំ ន ទ្វិន្នំ ភុញ្ជមានានំ ន គព្ភិនិយា ន បាយមានាយ ន បុរិសន្តរគតាយ ន សង្កិត្តីសុ ន យត្ថ សា ឧបដ្ឋិតោ ហោតិ ន យត្ថ មក្ខិកា សណ្ឌសណ្ឌចារិនី , ន មច្ឆំ ន មំសំ ន សុរំ ន មេរយំ ន ថុសោទកំ បិវន្តិ។ តេ ឯកាគារិកា វា ហោន្តិ ឯកាលោបិកា, ទ្វាគារិកា វា ហោន្តិ ទ្វាលោបិកា...បេ.... សត្តាគារិកា វា ហោន្តិ សត្តាលោបិកា។ ឯកិស្សាបិ ទត្តិយា យាបេន្តិ, ទ្វីហិបិ ទត្តីហិ យាបេន្តិ...បេ.... សត្តហិបិ ទត្តីហិ យាបេន្តិ។ ឯកាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេន្តិ, ទ្វីហិកម្បិ អាហារំ អាហារេន្តិ...បេ.... សត្តាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេន្តិ។ ឥតិ ឯវរូបំ អទ្ធមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តា វិហរន្តី”តិ។

“កឹ បន តេ, អគ្គិវេស្សន, តាវតកេនេវ យាបេន្តី”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម។ អប្បេកទា, ភោ គោតម, ឧឡារានិ ឧឡារានិ ខាទនីយានិ ខាទន្តិ, ឧឡារានិ ឧឡារានិ ភោជនានិ ភុញ្ជន្តិ, ឧឡារានិ ឧឡារានិ សាយនីយានិ សាយន្តិ, ឧឡារានិ ឧឡារានិ បានានិ បិវន្តិ។ តេ ឥមំ កាយំ ពលំ គាហេន្តិ នាម, ព្រូហេន្តិ នាម, មេទេន្តិ នាមា”តិ។

“យំ ខោ តេ, អគ្គិវេស្សន, បុរិមំ បហាយ បច្ឆា ឧបចិនន្តិ, ឯវំ ឥមស្ស កាយស្ស អាចយាបចយោ ហោតិ។ កិន្តិ បន តេ, អគ្គិវេស្សន, ចិត្តភាវនា សុតា”តិ? ចិត្តភាវនាយ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវតា បុដ្ឋោ សមានោ ន សម្បាយាសិ។

៣៦៧. អថ ខោ ភគវា សច្ចកំ និគណ្ឋបុត្តំ ឯតទវោច – “យាបិ ខោ តេ ឯសា, អគ្គិវេស្សន, បុរិមា កាយភាវនា ភាសិតា សាបិ អរិយស្ស វិនយេ នោ ធម្មិកា កាយភាវនា។ កាយភាវនម្បិ [កាយភាវនំ ហិ (សី. បី. ក.)] ខោ ត្វំ, អគ្គិវេស្សន, ន អញ្ញាសិ, កុតោ បន ត្វំ ចិត្តភាវនំ ជានិស្សសិ ? អបិ ច, អគ្គិវេស្សន, យថា អភាវិត

កាយោ ច ហោតិ អភាវិតចិត្តោ ច, ភាវិតកាយោ ច ហោតិ ភាវិតចិត្តោ ច។ តំ សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ, ភាសិស្សាមី"តិ។ "ឯវំ, ភោ"តិ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

៣៦៨. "កថញ្ច , អគ្គិវេស្សន, អភាវិតកាយោ ច ហោតិ អភាវិតចិត្តោ ច? ឥធ, អគ្គិវេស្សន, អស្សុតវតោ បុថុជ្ជនស្ស ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា។ សោ សុខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ សុខសារាគី ច ហោតិ សុខសារាគិតញ្ច អាបជ្ជតិ។ តស្ស សា សុខា វេទនា និរុជ្ឈតិ។ សុខាយ វេទនាយ និរោធា ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា។ សោ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ តស្ស ខោ ឯសា, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នាបិ សុខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ អភាវិតត្តា កាយស្ស, ឧប្បន្នាបិ ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ អភាវិតត្តា ចិត្តស្ស។ យស្ស កស្សចិ, អគ្គិវេស្សន, ឯវំ ឧភតោបក្ខំ ឧប្បន្នាបិ សុខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ អភាវិតត្តា កាយស្ស, ឧប្បន្នាបិ ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ អភាវិតត្តា ចិត្តស្ស, ឯវំ ខោ, អគ្គិវេស្សន, អភាវិតកាយោ ច ហោតិ អភាវិតចិត្តោ ច។

៣៦៩. "កថញ្ច, អគ្គិវេស្សន, ភាវិតកាយោ ច ហោតិ ភាវិតចិត្តោ ច? ឥធ, អគ្គិវេស្សន, សុតវតោ អរិយសាវកស្ស ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា។ សោ សុខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ ន សុខសារាគី ច ហោតិ, ន សុខសារាគិតញ្ច អាបជ្ជតិ។ តស្ស សា សុខា វេទនា និរុជ្ឈតិ។ សុខាយ វេទនាយ និរោធា ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា។ សោ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ តស្ស ខោ ឯសា, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នាបិ សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ភាវិតត្តា កាយស្ស, ឧប្បន្នាបិ ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ភាវិតត្តា ចិត្តស្ស។ យស្ស កស្សចិ, អគ្គិវេស្សន, ឯវំ ឧភតោបក្ខំ ឧប្បន្នាបិ សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ភាវិតត្តា កាយស្ស, ឧប្បន្នាបិ ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ ភាវិតត្តា ចិត្តស្ស។ ឯវំ ខោ, អគ្គិវេស្សន, ភាវិតកាយោ ច ហោតិ ភាវិតចិត្តោ ចា"តិ។

៣៧០. "ឯវំ បសន្នោ អហំ ភោតោ គោតមស្ស! ភវញ្ហិ គោតមោ ភាវិតកាយោ ច ហោតិ ភាវិតចិត្តោ ចា"តិ ។ "អទ្ធា ខោ តេ អយំ, អគ្គិវេស្សន, អាសជ្ជ ឧបនីយ វាចា ភាសិតា, អបិ ច តេ អហំ ព្យាករិស្សាមិ ។ យតោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ, តំ វត មេ ឧប្បន្នា វា សុខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, ឧប្បន្នា វា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតីតិ នេតំ ឋានំ [នេតំ ខោឋានំ (សី. បី.)] វិជ្ជតី"តិ។

"ន ហិ នូន [ន ហនូន (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ភោតោ គោតមស្ស ឧប្បជ្ជតិ តថារូបា សុខា វេទនា យថារូបា ឧប្បន្នា សុខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋេយ្យ; ន ហិ នូន ភោតោ គោតមស្ស ឧប្បជ្ជតិ តថារូបា ទុក្ខា វេទនា យថារូបា ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋេយ្យា"តិ។

៣៧១. "កិញ្ហិ នោ សិយា, អគ្គិវេស្សន? ឥធ មេ, អគ្គិវេស្សន, បុព្ពេវ សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – 'សម្ពាធោ ឃរាវាសោ រជាបថោ, អព្ភោកាសោ បព្ពជ្ជា។ នយិទំ សុករំ អគារំ អជ្ឈាវសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ ឯកន្តបរិសុទ្ធំ សង្ខលិខិតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ'ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, អបរេន សមយេន ទហរោវ សមានោ, សុសុកាឡកេសោ ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតោ បឋមេន វយសា, អកាមកានំ មាតាបិតូនំ អស្សុមុខានំ រុទន្តានំ, កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជឹ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ កឹកុសលគវេសី អនុត្តរំ សន្តិវរបទំ បរិយេសមានោ យេន អាឡារោ កាលាមោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា អាឡារំ កាលាមំ ឯតទវោចំ – 'ឥច្ឆាមហំ, អាវុសោ កាលាម, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុ'ន្តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អគ្គិវេស្សន, អាឡារោ កាលាមោ មំ ឯតទវោច – 'វិហរតាយស្មា, តាទិសោ អយំ ធម្មោ យត្ថ វិញ្ញូ បុរិសោ នចិរស្សេវ សកំ អាចរិយកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យា'តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, នចិរស្សេវ ខិប្បមេវ តំ ធម្មំ បរិយាបុណឹ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, តាវតកេនេវ ឱដ្ឋបហតមត្តេន លបិតលាបនមត្តេន ញាណវាទញ្ច វទាមិ ថេរវាទញ្ច, 'ជានាមិ បស្សាមី'តិ ច បដិជានាមិ, អហញ្ចេវ អញ្ញេ ច។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – 'ន ខោ អាឡារោ កាលាមោ ឥមំ ធម្មំ កេវលំ សទ្ធាមត្តកេន សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេតិ, អទ្ធា អាឡារោ កាលាមោ ឥមំ ធម្មំ ជានំ បស្សំ វិហរតី'"តិ។

"អថ ខ្វាហំ, អគ្គិវេស្សន, យេន អាឡារោ កាលាមោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា អាឡារំ កាលាមំ ឯតទវោចំ – 'កិត្តាវតា នោ, អាវុសោ កាលាម, ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេសី'តិ? ឯវំ វុត្តេ, អគ្គិវេស្សន, អាឡារោ កាលាមោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ បវេទេសិ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន,

ឯតទហោសិ – ‘ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថិ សទ្ធា, មយ្ហំបត្ថិ សទ្ធា; ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថិ វីរិយំ, មយ្ហំបត្ថិ វីរិយំ; ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថិ សតិ, មយ្ហំបត្ថិ សតិ; ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថិ សមាធិ, មយ្ហំបត្ថិ សមាធិ; ន ខោ អាឡារស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថិ បញ្ញា, មយ្ហំបត្ថិ បញ្ញា; យំនូនាហំ យំ ធម្មំ អាឡារោ កាលាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេតិ តស្ស ធម្មស្ស សច្ឆិកិរិយាយ បទហេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, នចិរស្សេវ ខិប្បមេវ តំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។

“អថ ខ្វាហំ, អគ្គិវេស្សន, យេន អាឡារោ កាលាមោ តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា អាឡារំ កាលាមំ ឯតទវោចំ – ‘ឯត្តាវតា នោ, អាវុសោ កាលាម , ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសី’តិ? ‘ឯត្តាវតា ខោ អហំ, អាវុសោ, ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេមី’តិ។ ‘អហម្បិ ខោ, អាវុសោ, ឯត្តាវតា ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមី’តិ។ ‘លាភា នោ, អាវុសោ, សុលទ្ធំ នោ, អាវុសោ, យេ មយំ អាយស្មន្តំ តាទិសំ សព្រហ្មចារិំ បស្សាម។ ឥតិ យាហំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេមិ តំ ត្វំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរសិ; យំ ត្វំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរសិ តមហំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេមិ។ ឥតិ យាហំ ធម្មំ ជានាមិ តំ ត្វំ ធម្មំ ជានាសិ; យំ ត្វំ ធម្មំ ជានាសិ តមហំ ធម្មំ ជានាមិ។ ឥតិ យាទិសោ អហំ តាទិសោ តុវំ, យាទិសោ តុវំ តាទិសោ អហំ។ ឯហិ ទានិ, អាវុសោ, ឧភោវ សន្តា ឥមំ គណំ បរិហរាមា’តិ។ ឥតិ ខោ, អគ្គិវេស្សន, អាឡារោ កាលាមោ អាចរិយោ មេ សមានោ (អត្តនោ) [( ) នត្ថិ (សី. បី.)] អន្តេវាសិំ មំ សមានំ អត្តនា សមសមំ ឋបេសិ, ឧឡារាយ ច មំ បូជាយ បូជេសិ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘នាយំ ធម្មោ និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ, យាវទេវ អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបបត្តិយា’តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, តំ ធម្មំ អនលង្ករិត្វា តស្មា ធម្មា និព្ពិជ្ជ អបក្កមិំ។

៣៧២. “សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, កិំកុសលគវេសី អនុត្តរំ សន្តិវរបទំ បរិយេសមានោ យេន ឧទកោ រាមបុត្តោ តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា ឧទកំ រាមបុត្តំ ឯតទវោចំ – ‘ឥច្ឆាមហំ, អាវុសោ [បស្ស ម. និ. ១.២៧៨ បាសរាសិសុត្តេ] ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុ’ន្តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អគ្គិវេស្សន, ឧទកោ រាមបុត្តោ មំ ឯតទវោច – ‘វិហរតាយស្មា, តាទិសោ អយំ ធម្មោ យត្ថ វិញ្ញូ បុរិសោ នចិរស្សេវ សកំ អាចរិយកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យា’តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, នចិរស្សេវ ខិប្បមេវ តំ ធម្មំ បរិយាបុណិំ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, តាវតកេនេវ ឱដ្ឋបហតមត្តេន លបិតលាបនមត្តេន ញាណវាទញ្ច វទាមិ ថេរវាទញ្ច, ‘ជានាមិ បស្សាមី’តិ ច បដិជានាមិ, អហញ្ចេវ អញ្ញេ ច។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘ន ខោ រាមោ ឥមំ ធម្មំ កេវលំ សទ្ធាមត្តកេន សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេសិ។ អទ្ធា រាមោ ឥមំ ធម្មំ ជានំ បស្សំ វិហាសី’តិ។ អថ ខ្វាហំ, អគ្គិវេស្សន, យេន ឧទកោ រាមបុត្តោ តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា ឧទកំ រាមបុត្តំ ឯតទវោចំ – ‘កិត្តាវតា នោ, អាវុសោ រាមោ, ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេសី’តិ? ឯវំ វុត្តេ, អគ្គិវេស្សន, ឧទកោ រាមបុត្តោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ បវេទេសិ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ សទ្ធា, មយ្ហំបត្ថិ សទ្ធា; ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ វីរិយំ, មយ្ហំបត្ថិ វីរិយំ; ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ សតិ, មយ្ហំបត្ថិ សតិ; ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ សមាធិ, មយ្ហំបត្ថិ សមាធិ; ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ បញ្ញា, មយ្ហំបត្ថិ បញ្ញា; យំនូនាហំ យំ ធម្មំ រាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមីតិ បវេទេសិ តស្ស ធម្មស្ស សច្ឆិកិរិយាយ បទហេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, នចិរស្សេវ ខិប្បមេវ តំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។

“អថ ខ្វាហំ, អគ្គិវេស្សន, យេន ឧទកោ រាមបុត្តោ តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា ឧទកំ រាមបុត្តំ ឯតទវោចំ – ‘ឯត្តាវតា នោ, អាវុសោ, រាមោ ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសី’តិ? ‘ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, រាមោ ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសី’តិ។ ‘អហម្បិ ខោ, អាវុសោ, ឯត្តាវតា ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមី’តិ។ ‘លាភា នោ, អាវុសោ, សុលទ្ធំ នោ, អាវុសោ, យេ មយំ អាយស្មន្តំ តាទិសំ សព្រហ្មចារិំ បស្សាម។ ឥតិ យំ ធម្មំ រាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសិ, តំ ត្វំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរសិ; យំ ត្វំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរសិ, តំ ធម្មំ រាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេទេសិ។ ឥតិ យំ ធម្មំ រាមោ អភិញ្ញាសិ តំ ត្វំ ធម្មំ ជានាសិ; យំ ត្វំ ធម្មំ ជានាសិ តំ ធម្មំ រាមោ អភិញ្ញាសិ។ ឥតិ យាទិសោ រាមោ អហោសិ តាទិសោ តុវំ; យាទិសោ តុវំ តាទិសោ រាមោ អហោសិ។ ឯហិ ទានិ, អាវុសោ, តុវំ ឥមំ គណំ បរិហរា’តិ។ ឥតិ ខោ, អគ្គិវេស្សន, ឧទកោ រាមបុត្តោ សព្រហ្មចារី មេ សមានោ អាចរិយដ្ឋានេ ច មំ ឋបេសិ, ឧឡារាយ ច មំ បូជាយ បូជេសិ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘នាយំ ធម្មោ និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន

អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ, យាវទេវ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបបត្តិយា’តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, តំ ធម្មំ អនលង្ករិត្វា តស្មា ធម្មា និព្ពិជ្ជ អបក្កមិំ។

៣៧៣. “សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, កិំកុសលគវេសី អនុត្តរំ សន្តិវរបទំ បរិយេសមានោ មគធេសុ អនុបុព្ពេន ចារិកំ ចរមានោ យេន ឧរុវេលា សេនានិគមោ តទវសរិំ។ តត្ថទ្ទសំ រមណីយំ ភូមិភាគំ, បាសាទិកញ្ច វនសណ្ឌំ, នទិញ្ច សន្ទន្តិំ សេតកំ សុបតិត្ថំ រមណីយំ, សមន្តា ច គោចរគាមំ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘រមណីយោ វត, ភោ, ភូមិភាគោ, បាសាទិកោ ច វនសណ្ឌោ, នទី ច សន្ទតិ សេតកា សុបតិត្ថា រមណីយា, សមន្តា ច គោចរគាមោ។ អលំ វតិទំ កុលបុត្តស្ស បធានត្ថិកស្ស បធានាយា’តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, តត្ថេវ និសីទិំ ‘អលមិទំ បធានាយា’តិ។

៣៧៤. “អបិស្សុ មំ, អគ្គិវេស្សន, តិស្សោ ឧបមា បដិភំសុ អនច្ឆរិយា បុព្ពេ អស្សុតបុព្ពា។ សេយ្យថាបិ, អគ្គិវេស្សន, អល្លំ កដ្ឋំ សស្នេហំ ឧទកេ និក្ខិត្តំ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឧត្តរារណិំ អាទាយ – ‘អគ្គិំ អភិនិព្ពត្តេស្សាមិ, តេជោ បាតុករិស្សាមី’តិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, អបិ នុ សោ បុរិសោ អមុំ អល្លំ កដ្ឋំ សស្នេហំ, ឧទកេ និក្ខិត្តំ , ឧត្តរារណិំ អាទាយ អភិមន្ថេន្តោ អគ្គិំ អភិនិព្ពត្តេយ្យ, តេជោ បាតុករេយ្យា”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “អទុញ្ហិ, ភោ គោតម, អល្លំ កដ្ឋំ សស្នេហំ, តញ្ច បន ឧទកេ និក្ខិត្តំ។ យាវទេវ ច បន សោ បុរិសោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្សា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, អគ្គិវេស្សន, យេ ហិ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា កាយេន ចេវ ចិត្តេន ច កាមេហិ អវូបកដ្ឋា វិហរន្តិ, យោ ច នេសំ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមស្នេហោ កាមមុច្ឆា កាមបិបាសា កាមបរិឡាហោ, សោ ច អជ្ឈត្តំ ន សុប្បហីនោ ហោតិ, ន សុប្បដិប្បស្សទ្ធោ, ឱបក្កមិកា ចេបិ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយន្តិ, អភព្ពាវ តេ ញាណាយ ទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ។ នោ ចេបិ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយន្តិ, អភព្ពាវ តេ ញាណាយ ទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ។ អយំ ខោ មំ, អគ្គិវេស្សន, បឋមា ឧបមា បដិភាសិ អនច្ឆរិយា បុព្ពេ អស្សុតបុព្ពា។

៣៧៥. “អបរាបិ ខោ មំ, អគ្គិវេស្សន, ទុតិយា ឧបមា បដិភាសិ អនច្ឆរិយា បុព្ពេ អស្សុតបុព្ពា។ សេយ្យថាបិ, អគ្គិវេស្សន, អល្លំ កដ្ឋំ សស្នេហំ, អារកា ឧទកា ថលេ និក្ខិត្តំ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឧត្តរារណិំ អាទាយ – ‘អគ្គិំ អភិនិព្ពត្តេស្សាមិ, តេជោ បាតុករិស្សាមី’តិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, អបិ នុ សោ បុរិសោ អមុំ អល្លំ កដ្ឋំ សស្នេហំ, អារកា ឧទកា ថលេ និក្ខិត្តំ, ឧត្តរារណិំ អាទាយ អភិមន្ថេន្តោ អគ្គិំ អភិនិព្ពត្តេយ្យ តេជោ បាតុករេយ្យា”តិ? “នោ ហិទំ, ភោ គោតម”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “អទុញ្ហិ, ភោ គោតម, អល្លំ កដ្ឋំ សស្នេហំ, កិញ្ចាបិ អារកា ឧទកា ថលេ និក្ខិត្តំ។ យាវទេវ ច បន សោ បុរិសោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្សាតិ។ ឯវមេវ ខោ, អគ្គិវេស្សន, យេ ហិ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា កាយេន ចេវ ចិត្តេន ច កាមេហិ វូបកដ្ឋា វិហរន្តិ, យោ ច នេសំ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមស្នេហោ កាមមុច្ឆា កាមបិបាសា កាមបរិឡាហោ សោ ច អជ្ឈត្តំ ន សុប្បហីនោ ហោតិ, ន សុប្បដិប្បស្សទ្ធោ, ឱបក្កមិកា ចេបិ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយន្តិ, អភព្ពាវ តេ ញាណាយ ទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ។ នោ ចេបិ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយន្តិ, អភព្ពាវ តេ ញាណាយ ទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ។ អយំ ខោ មំ, អគ្គិវេស្សន, ទុតិយា ឧបមា បដិភាសិ អនច្ឆរិយា បុព្ពេ អស្សុតបុព្ពា”។

៣៧៦. “អបរាបិ ខោ មំ, អគ្គិវេស្សន, តតិយា ឧបមា បដិភាសិ អនច្ឆរិយា បុព្ពេ អស្សុតបុព្ពា។ សេយ្យថាបិ, អគ្គិវេស្សន, សុក្ខំ កដ្ឋំ កោឡាបំ, អារកា ឧទកា ថលេ និក្ខិត្តំ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឧត្តរារណិំ អាទាយ – ‘អគ្គិំ អភិនិព្ពត្តេស្សាមិ, តេជោ បាតុករិស្សាមី’តិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, អគ្គិវេស្សន, អបិ នុ សោ បុរិសោ អមុំ សុក្ខំ កដ្ឋំ កោឡាបំ, អារកា ឧទកា ថលេ និក្ខិត្តំ, ឧត្តរារណិំ អាទាយ អភិមន្ថេន្តោ អគ្គិំ អភិនិព្ពត្តេយ្យ, តេជោ បាតុករេយ្យា”តិ? “ឯវំ, ភោ គោតម”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “អទុញ្ហិ, ភោ គោតម, សុក្ខំ កដ្ឋំ កោឡាបំ, តញ្ច បន អារកា ឧទកា ថលេ និក្ខិត្ត”ន្តិ ។ “ឯវមេវ ខោ, អគ្គិវេស្សន, យេ ហិ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា កាយេន ចេវ ចិត្តេន ច កាមេហិ វូបកដ្ឋា វិហរន្តិ, យោ ច នេសំ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមស្នេហោ កាមមុច្ឆា កាមបិបាសា កាមបរិឡាហោ, សោ ច អជ្ឈត្តំ សុប្បហីនោ ហោតិ សុប្បដិប្បស្សទ្ធោ, ឱបក្កមិកា ចេបិ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយន្តិ, ភព្ពាវ តេ ញាណាយ ទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ។ នោ ចេបិ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយន្តិ, ភព្ពាវ តេ ញាណាយ ទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ។ អយំ ខោ មំ, អគ្គិវេស្សន, តតិយា ឧបមា បដិភាសិ អនច្ឆរិយា បុព្ពេ អស្សុតបុព្ពា។ ឥមា ខោ មំ, អគ្គិវេស្សន, តិស្សោ ឧបមា បដិភំសុ អនច្ឆរិយា បុព្ពេ អស្សុតបុព្ពា។”

៣៧៧. “តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ ទន្តេភិ ទន្តមាធាយ [បស្ស ម. និ. ១.២២១ វិតក្កសណ្ឋានសុត្តេ], ជិវ្ហាយ តាលុំ អាហច្ច, ចេតសា ចិត្តំ អភិនិគ្គណ្ហេយ្យំ អភិនិប្បីឡេយ្យំ អភិសន្តាបេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, ទន្តេភិ ទន្តមាធាយ, ជិវ្ហាយ តាលុំ អាហច្ច, ចេតសា ចិត្តំ អភិនិគ្គណ្ហាមិ អភិនិប្បីឡេមិ អភិសន្តាបេមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ទន្តេភិ ទន្តមាធាយ ជិវ្ហាយ តាលុំ អាហច្ច ចេតសា ចិត្តំ អភិនិគ្គណ្ហតោ អភិនិប្បីឡយតោ អភិសន្តាបយតោ កច្ឆេហិ សេទា មុច្ចន្តិ។ សេយ្យថាបិ, អគ្គិវេស្សន, ពលវា បុរិសោ ទុព្ពលតរំ បុរិសំ សីសេ វា គហេត្វា ខន្ធេ វា គហេត្វា អភិនិគ្គណ្ហេយ្យ អភិនិប្បីឡេយ្យ អភិសន្តាបេយ្យ, ឯវមេវ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ទន្តេភិ ទន្តមាធាយ, ជិវ្ហាយ តាលុំ អាហច្ច, ចេតសា ចិត្តំ អភិនិគ្គណ្ហតោ អភិនិប្បីឡយតោ អភិសន្តាបយតោ កច្ឆេហិ សេទា មុច្ចន្តិ។ អារទ្ធំ ខោ បន មេ, អគ្គិវេស្សន, វីរិយំ ហោតិ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, សារទ្ធោ ច បន មេ កាយោ ហោតិ អប្បដិប្បស្សទ្ធោ តេនេវ ទុក្ខប្បធានេន បធានាភិតុន្នស្ស សតោ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។

៣៧៨. “តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ អប្បាណកំយេវ ឈានំ ឈាយេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច អស្សាសបស្សាសេ ឧបរុន្ធិំ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច អស្សាសបស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធេសុ កណ្ណសោតេហិ វាតានំ និក្ខមន្តានំ អធិមត្តោ សទ្ទោ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ នាម កម្មារគគ្គរិយា ធមមានាយ អធិមត្តោ សទ្ទោ ហោតិ, ឯវមេវ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច អស្សាសបស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធេសុ កណ្ណសោតេហិ វាតានំ និក្ខមន្តានំ អធិមត្តោ សទ្ទោ ហោតិ។ អារទ្ធំ ខោ បន មេ, អគ្គិវេស្សន, វីរិយំ ហោតិ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា។ សារទ្ធោ ច បន មេ កាយោ ហោតិ អប្បដិប្បស្សទ្ធោ តេនេវ ទុក្ខប្បធានេន បធានាភិតុន្នស្ស សតោ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។

“តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ អប្បាណកំយេវ ឈានំ ឈាយេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេ ឧបរុន្ធិំ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធេសុ អធិមត្តា វាតា មុទ្ធនិ ឩហនន្តិ [ឩហន្តិ (សី.), ឱហនន្តិ (ស្យា. កំ.), ឧហនន្តិ (ក.)]។ សេយ្យថាបិ, អគ្គិវេស្សន, ពលវា បុរិសោ តិណ្ហេន សិខរេន មុទ្ធនិ អភិមត្ថេយ្យ [មុទ្ធានំ អភិមន្ថេយ្យ (សី. បី.), មុទ្ធានំ អភិមត្ថេយ្យ (ស្យា. កំ.)], ឯវមេវ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធេសុ អធិមត្តា វាតា មុទ្ធនិ ឩហនន្តិ។ អារទ្ធំ ខោ បន មេ, អគ្គិវេស្សន, វីរិយំ ហោតិ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា។ សារទ្ធោ ច បន មេ កាយោ ហោតិ អប្បដិប្បស្សទ្ធោ តេនេវ ទុក្ខប្បធានេន បធានាភិតុន្នស្ស សតោ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។

“តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ អប្បាណកំយេវ ឈានំ ឈាយេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេ ឧបរុន្ធិំ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធេសុ អធិមត្តា សីសេ សីសវេទនា ហោន្តិ។ សេយ្យថាបិ, អគ្គិវេស្សន, ពលវា បុរិសោ ទឡ្ហេន វរត្តក្ខណ្ឌេន [វរត្តកពន្ធនេន (សី.)] សីសេ សីសវេឋំ ទទេយ្យ, ឯវមេវ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធេសុ អធិមត្តា សីសេ សីសវេទនា ហោន្តិ។ អារទ្ធំ ខោ បន មេ, អគ្គិវេស្សន, វីរិយំ ហោតិ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា។ សារទ្ធោ ច បន មេ កាយោ ហោតិ អប្បដិប្បស្សទ្ធោ តេនេវ ទុក្ខប្បធានេន បធានាភិតុន្នស្ស សតោ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។

“តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ អប្បាណកំយេវ ឈានំ ឈាយេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេ ឧបរុន្ធិំ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធេសុ អធិមត្តា វាតា កុច្ឆិំ បរិកន្តន្តិ។ សេយ្យថាបិ, អគ្គិវេស្សន, ទក្ខោ គោឃាតកោ វា គោឃាតកន្តេវាសី វា តិណ្ហេន គោវិកន្តនេន កុច្ឆិំ បរិកន្តេយ្យ, ឯវមេវ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធេសុ អធិមត្តា វាតា កុច្ឆិំ បរិកន្តន្តិ។ អារទ្ធំ ខោ បន មេ, អគ្គិវេស្សន, វីរិយំ ហោតិ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា។ សារទ្ធោ ច បន មេ កាយោ ហោតិ អប្បដិប្បស្សទ្ធោ តេនេវ ទុក្ខប្បធានេន បធានាភិតុន្នស្ស សតោ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។

“តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ អប្បាណកំយេវ ឈានំ ឈាយេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេ ឧបរុន្ធិំ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធេសុ អធិមត្តោ កាយស្មិំ ឌាហោ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, អគ្គិវេស្សន, ទ្វេ ពលវន្តោ បុរិសា ទុព្ពលតរំ បុរិសំ នានាពាហាសុ គហេត្វា អង្គារកាសុយា សន្តាបេយ្យុំ សម្បរិតាបេយ្យុំ, ឯវមេវ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, មុខតោ ច នាសតោ ច កណ្ណតោ ច អស្សាសបស្សាសេសុ ឧបរុទ្ធេសុ អធិមត្តោ កាយស្មិំ ឌាហោ ហោតិ។ អារទ្ធំ ខោ បន មេ, អគ្គិវេស្សន, វីរិយំ ហោតិ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា។ សារទ្ធោ ច បន មេ កាយោ ហោតិ អប្បដិប្បស្សទ្ធោ តេនេវ ទុក្ខប្បធានេន បធានាភិតុន្នស្ស សតោ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។ អបិស្សុ មំ, អគ្គិវេស្សន, ទេវតា ទិស្វា ឯវមាហំសុ – ‘កាលង្កតោ សមណោ គោតមោ’តិ។ ឯកច្ចា ទេវតា ឯវមាហំសុ – ‘ន កាលង្កតោ សមណោ គោតមោ, អបិ ច កាលង្ករោតី’តិ។ ឯកច្ចា ទេវតា ឯវមាហំសុ – ‘ន កាលង្កតោ សមណោ គោតមោ, នបិ កាលង្ករោតិ, អរហំ សមណោ គោតមោ, វិហារោត្វេវ សោ [វិហារោត្វេវសោ (សី.)] អរហតោ ឯវរូបោ ហោតី’តិ [វិហារោត្វេវសោ អរហតោ”តិ (?)]។

៣៧៩. “តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ សព្ពសោ អាហារុបច្ឆេទាយ បដិបជ្ជេយ្យ’ន្តិ។ អថ ខោ មំ, អគ្គិវេស្សន, ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោចុំ – ‘មា ខោ ត្វំ, មារិស, សព្ពសោ អាហារុបច្ឆេទាយ បដិបជ្ជិ។ សចេ ខោ ត្វំ, មារិស, សព្ពសោ អាហារុបច្ឆេទាយ បដិបជ្ជិស្សសិ, តស្ស តេ មយំ ទិព្ពំ ឱជំ លោមកូបេហិ អជ្ឈោហារេស្សាម [អជ្ឈោហរិស្សាម (ស្យា. កំ. បី. ក.)], តាយ ត្វំ យាបេស្សសី’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘អហញ្ចេវ ខោ បន សព្ពសោ អជដ្ឋិតំ [អជទ្ធុកំ (សី. បី.), ជទ្ធុកំ (ស្យា. កំ.)] បដិជានេយ្យំ, ឥមា ច មេ ទេវតា ទិព្ពំ ឱជំ លោមកូបេហិ អជ្ឈោហារេយ្យុំ [អជ្ឈោហរេយ្យុំ (ស្យា. កំ. បី. ក.)], តាយ ចាហំ យាបេយ្យំ, តំ មមស្ស មុសា’តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, តា ទេវតា បច្ចាចិក្ខាមិ, ‘ហល’ន្តិ វទាមិ។

៣៨០. “តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ ថោកំ ថោកំ អាហារំ អាហារេយ្យំ, បសតំ បសតំ, យទិ វា មុគ្គយូសំ, យទិ វា កុលត្ថយូសំ, យទិ វា កឡាយយូសំ, យទិ វា ហរេណុកយូស’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, ថោកំ ថោកំ អាហារំ អាហារេសិំ, បសតំ បសតំ, យទិ វា មុគ្គយូសំ, យទិ វា កុលត្ថយូសំ, យទិ វា កឡាយយូសំ, យទិ វា ហរេណុកយូសំ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ថោកំ ថោកំ អាហារំ អាហារយតោ, បសតំ បសតំ, យទិ វា មុគ្គយូសំ, យទិ វា កុលត្ថយូសំ, យទិ វា កឡាយយូសំ, យទិ វា ហរេណុកយូសំ, អធិមត្តកសិមានំ បត្តោ កាយោ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ នាម អាសីតិកបព្ពានិ វា កាឡបព្ពានិ វា, ឯវមេវស្សុ មេ អង្គបច្ចង្គានិ ភវន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម ឱដ្ឋបទំ, ឯវមេវស្សុ មេ អានិសទំ ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម វដ្ដនាវឡី, ឯវមេវស្សុ មេ បិដ្ឋិកណ្ដកោ ឧណ្ណតាវនតោ ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម ជរសាលាយ គោបាណសិយោ ឱលុគ្គវិលុគ្គា ភវន្តិ, ឯវមេវស្សុ មេ ផាសុឡិយោ ឱលុគ្គវិលុគ្គា ភវន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម គម្ភីរេ ឧទបានេ ឧទកតារកា គម្ភីរគតា ឱក្ខាយិកា ទិស្សន្តិ, ឯវមេវស្សុ មេ អក្ខិកូបេសុ អក្ខិតារកា គម្ភីរគតា ឱក្ខាយិកា ទិស្សន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សេយ្យថាបិ នាម តិត្តកាលាពុ អាមកច្ឆិន្នោ វាតាតបេន សំផុដិតោ ហោតិ សម្មិលាតោ, ឯវមេវស្សុ មេ សីសច្ឆវិ សំផុដិតា ហោតិ សម្មិលាតា តាយេវប្បាហារតាយ។

“សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, ឧទរច្ឆវិំ បរិមសិស្សាមីតិ បិដ្ឋិកណ្ដកំយេវ បរិគ្គណ្ហាមិ, បិដ្ឋិកណ្ដកំ បរិមសិស្សាមីតិ ឧទរច្ឆវិំយេវ បរិគ្គណ្ហាមិ, យាវស្សុ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧទរច្ឆវិ បិដ្ឋិកណ្ដកំ អល្លីនា ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, វច្ចំ វា មុត្តំ វា ករិស្សាមីតិ តត្ថេវ អវកុជ្ជោ បបតាមិ តាយេវប្បាហារតាយ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, ឥមមេវ កាយំ អស្សាសេន្តោ បាណិនា គត្តានិ អនុមជ្ជាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, បាណិនា គត្តានិ អនុមជ្ជតោ បូតិមូលានិ លោមានិ កាយស្មា បបតន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ។ អបិស្សុ មំ, អគ្គិវេស្សន, មនុស្សា ទិស្វា ឯវមាហំសុ – ‘កាឡោ សមណោ គោតមោ’តិ។ ឯកច្ចេ មនុស្សា ឯវមាហំសុ – ‘ន កាឡោ សមណោ គោតមោ, សាមោ សមណោ គោតមោ’តិ។ ឯកច្ចេ មនុស្សា ឯវមាហំសុ – ‘ន កាឡោ សមណោ គោតមោ , នបិ សាមោ, មង្គុរច្ឆវិ សមណោ គោតមោ’តិ។ យាវស្សុ មេ, អគ្គិវេស្សន, តាវ បរិសុទ្ធោ ឆវិវណ្ណោ បរិយោទាតោ ឧបហតោ ហោតិ តាយេវប្បាហារតាយ។

៣៨១. “តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘យេ ខោ កេចិ អតីតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយិំសុ, ឯតាវបរមំ, នយិតោ ភិយ្យោ។ យេបិ ហិ កេចិ អនាគតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយិស្សន្តិ, ឯតាវបរមំ, នយិតោ ភិយ្យោ។ យេបិ ហិ កេចិ ឯតរហិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឱបក្កមិកា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយន្តិ, ឯតាវបរមំ, នយិតោ ភិយ្យោ។ ន ខោ បនាហំ ឥមាយ កដុកាយ ទុក្ករការិកាយ អធិគច្ឆាមិ ឧត្តរិ

មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសំ។ សិយា នុ ខោ អញ្ញោ មគ្គោ ពោធាយា’តិ? តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘អភិជានាមិ ខោ បនាហំ បិតុ សក្កស្ស កម្មន្តេ សីតាយ ជម្ពុច្ឆាយាយ និសិន្នោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតា។ សិយា នុ ខោ ឯសោ មគ្គោ ពោធាយា’តិ? តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, សតានុសារិ វិញ្ញាណំ អហោសិ – ‘ឯសេវ មគ្គោ ពោធាយា’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘កឹ នុ ខោ អហំ តស្ស សុខស្ស ភាយាមិ, យំ តំ សុខំ អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រ អកុសលេហិ ធម្មេហី’តិ? តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘ន ខោ អហំ តស្ស សុខស្ស ភាយាមិ, យំ តំ សុខំ អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រ អកុសលេហិ ធម្មេហី’តិ។

៣៨២. “តស្ស មយ្ហំ, អគ្គិវេស្សន, ឯតទហោសិ – ‘ន ខោ តំ សុករំ សុខំ អធិគន្តុំ ឯវំ អធិមត្តកសិមានំ បត្តកាយេន, យំនូនាហំ ឱឡារិកំ អាហារំ អាហារេយ្យំ ឱទនកុម្មាស’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, ឱឡារិកំ អាហារំ អាហារេសឹ ឱទនកុម្មាសំ។ តេន ខោ បន មំ, អគ្គិវេស្សន, សមយេន បញ្ច [បញ្ចវគ្គិយា (អញ្ញសុត្តេសុ)] ភិក្ខូ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោន្តិ – ‘យំ ខោ សមណោ គោតមោ ធម្មំ អធិគមិស្សតិ, តំ នោ អារោចេស្សតី’តិ។ យតោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, ឱឡារិកំ អាហារំ អាហារេសឹ ឱទនកុម្មាសំ, អថ មេ តេ បញ្ច ភិក្ខូ និព្ពិជ្ជ បក្កមឹសុ – ‘ពាហុល្លិកោ [ពាហុលិកោ (សី. បី.) សំឃភេទសិក្ខាបទដីកាយ សមេតិ] សមណោ គោតមោ, បធានវិព្ភន្តោ, អាវត្តោ ពាហុល្លាយា’តិ។

៣៨៣. “សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, ឱឡារិកំ អាហារំ អាហារេត្វា, ពលំ គហេត្វា, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហាសឹ, សតោ ច សម្បជានោ។ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេសឹ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា, បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា, អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។

៣៨៤. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសឹ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ , សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ…បេ…. ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។ អយំ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, រត្តិយា បឋមេ យាមេ បឋមា វិជ្ជា អធិគតា; អវិជ្ជា វិហតា, វិជ្ជា ឧប្បន្នា; តមោ វិហតោ, អាលោកោ ឧប្បន្នោ; យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។

៣៨៥. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសឹ។ សោ ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាមិ…បេ…. អយំ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, រត្តិយា មជ្ឈិមេ យាមេ ទុតិយា វិជ្ជា អធិគតា; អវិជ្ជា វិហតា, វិជ្ជា ឧប្បន្នា; តមោ វិហតោ, អាលោកោ ឧប្បន្នោ; យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន , ឧប្បន្នា សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។

៣៨៦. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសឹ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ។ ‘ឥមេ អាសវា’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ, ‘អយំ អាសវសមុទយោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ, ‘អយំ អាសវនិរោធោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ, ‘អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ។ តស្ស មេ ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ។ វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ អហោសិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ អព្ភញ្ញាសឹ។ អយំ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, រត្តិយា បច្ឆិមេ យាមេ តតិយា វិជ្ជា អធិគតា; អវិជ្ជា

វិហតា, វិជ្ជា ឧប្បន្នា; តមោ វិហតោ, អាលោកោ ឧប្បន្នោ; យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។ ឯវរូបាបិ ខោ មេ, អគ្គិវេស្សន, ឧប្បន្នា សុខា វេទនា ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។

៣៨៧. “អភិជានាមិ ខោ បនាហំ, អគ្គិវេស្សន, អនេកសតាយ បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតា។ អបិស្សុ មំ ឯកមេកោ ឯវំ មញ្ញតិ – ‘មមេវារព្ភ សមណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេតី’តិ។ ‘ន ខោ បនេតំ, អគ្គិវេស្សន, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ; យាវទេវ វិញ្ញាបនត្ថាយ តថាគតោ បរេសំ ធម្មំ ទេសេតិ។ សោ ខោ អហំ, អគ្គិវេស្សន, តស្សាយេវ កថាយ បរិយោសានេ, តស្មិំយេវ បុរិមស្មិំ សមាធិនិមិត្តេ អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សណ្ឋបេមិ សន្និសាទេមិ ឯកោទិំ ករោមិ សមាទហាមិ, យេន សុទំ និច្ចកប្បំ វិហរាមី’”តិ។

“ឱកប្បនិយមេតំ ភោតោ គោតមស្ស យថា តំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ អភិជានាតិ ខោ បន ភវំ គោតមោ ទិវា សុបិតា”តិ? “អភិជានាមហំ, អគ្គិវេស្សន, គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ ចតុគ្គុណំ សង្ឃាដិំ បញ្ញបេត្វា ទក្ខិណេន បស្សេន សតោ សម្បជានោ និទ្ទំ ឱក្កមិតា”តិ។ “ឯតំ ខោ, ភោ គោតម, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មោហវិហារស្មិំ វទន្តី”តិ ? “ន ខោ, អគ្គិវេស្សន, ឯត្តាវតា សម្មូឡ្ហោ វា ហោតិ អសម្មូឡ្ហោ វា។ អបិ ច, អគ្គិវេស្សន, យថា សម្មូឡ្ហោ ច ហោតិ អសម្មូឡ្ហោ ច, តំ សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

៣៨៨. “យស្ស កស្សចិ, អគ្គិវេស្សន, យេ អាសវា សំកិលេសិកា បោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិបាកា អាយតិំ ជាតិជរាមរណិយា អប្បហីនា, តមហំ ‘សម្មូឡ្ហោ’តិ វទាមិ។ អាសវានញ្ហិ, អគ្គិវេស្សន, អប្បហានា សម្មូឡ្ហោ ហោតិ។ យស្ស កស្សចិ, អគ្គិវេស្សន, យេ អាសវា សំកិលេសិកា បោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិបាកា អាយតិំ ជាតិជរាមរណិយា បហីនា, តមហំ ‘អសម្មូឡ្ហោ’តិ វទាមិ។ អាសវានញ្ហិ, អគ្គិវេស្សន, បហានា អសម្មូឡ្ហោ ហោតិ។

“តថាគតស្ស ខោ, អគ្គិវេស្សន, យេ អាសវា សំកិលេសិកា បោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិបាកា អាយតិំ ជាតិជរាមរណិយា បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា ។ សេយ្យថាបិ, អគ្គិវេស្សន, តាលោ មត្ថកច្ឆិន្នោ អភព្ពោ បុន វិរូឡ្ហិយា, ឯវមេវ ខោ, អគ្គិវេស្សន, តថាគតស្ស យេ អាសវា សំកិលេសិកា បោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិបាកា អាយតិំ ជាតិជរាមរណិយា បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា”តិ។

៣៨៩. ឯវំ វុត្តេ, សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អច្ឆរិយំ, ភោ គោតម, អព្ភុតំ, ភោ គោតម! យាវញ្ចិទំ ភោតោ គោតមស្ស ឯវំ អាសជ្ជ អាសជ្ជ វុច្ចមានស្ស, ឧបនីតេហិ វចនប្បថេហិ សមុទាចរិយមានស្ស, ឆវិវណ្ណោ ចេវ បរិយោទាយតិ, មុខវណ្ណោ ច វិប្បសីទតិ, យថា តំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ អភិជានាមហំ, ភោ គោតម, បូរណំ កស្សបំ វាទេន វាទំ សមារភិតា។ សោបិ មយា វាទេន វាទំ សមារទ្ធោ អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរិ, ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេសិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាត្វាកាសិ។ ភោតោ បន [ភោតោ ខោ បន (សី.)] គោតមស្ស ឯវំ អាសជ្ជ អាសជ្ជ វុច្ចមានស្ស, ឧបនីតេហិ វចនប្បថេហិ សមុទាចរិយមានស្ស, ឆវិវណ្ណោ ចេវ បរិយោទាយតិ, មុខវណ្ណោ ច វិប្បសីទតិ, យថា តំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ អភិជានាមហំ, ភោ គោតម, មក្ខលិំ គោសាលំ…បេ… អជិតំ កេសកម្ពលំ… បកុធំ កច្ចាយនំ… សញ្ចយំ ពេលដ្ឋបុត្តំ… និគណ្ឋំ នាដបុត្តំ វាទេន វាទំ សមារភិតា ។ សោបិ មយា វាទេន វាទំ សមារទ្ធោ អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរិ, ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេសិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាត្វាកាសិ។ ភោតោ បន គោតមស្ស ឯវំ អាសជ្ជ អាសជ្ជ វុច្ចមានស្ស, ឧបនីតេហិ វចនប្បថេហិ សមុទាចរិយមានស្ស, ឆវិវណ្ណោ ចេវ បរិយោទាយតិ, មុខវណ្ណោ ច វិប្បសីទតិ, យថា តំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ ហន្ទ ច ទានិ មយំ, ភោ គោតម, គច្ឆាម។ ពហុកិច្ចា មយំ, ពហុករណីយា”តិ។ “យស្សទានិ ត្វំ, អគ្គិវេស្សន, កាលំ មញ្ញសី”តិ។

អថ ខោ សច្ចកោ និគណ្ឋបុត្តោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមីតិ។

មហាសច្ចកសុត្តំ និដ្ឋិតំ ឆដ្ឋំ។

៧. ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តំ

៣៩០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ បុព្ពារាមេ មិគារមាតុបាសាទេ។ អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ

ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ អច្ចន្តយោគក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសានោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សាន”ន្តិ?

“ឥធ, ទេវានមិន្ទ, ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ – ‘សព្ពេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយា’តិ។ ឯវញ្ចេតំ, ទេវានមិន្ទ, ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ – ‘សព្ពេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយា’តិ។ សោ សព្ពំ ធម្មំ អភិជានាតិ; សព្ពំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ សព្ពំ ធម្មំ បរិជានាតិ; សព្ពំ ធម្មំ បរិញ្ញាយ យំ កិញ្ចិ វេទនំ វេទេតិ – សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, វិរាគានុបស្សី វិហរតិ, និរោធានុបស្សី វិហរតិ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរតិ។ សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរន្តោ, វិរាគានុបស្សី វិហរន្តោ, និរោធានុបស្សី វិហរន្តោ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរន្តោ ន កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ, អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, ទេវានមិន្ទ, ភិក្ខុ សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ អច្ចន្តយោគក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសានោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សាន”ន្តិ។

អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។

៣៩១. តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវតោ អវិទូរេ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស ឯតទហោសិ – “កឹ នុ ខោ សោ យក្ខោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិសមេច្ច អនុមោទិ ឧទាហុ នោ; យំនូនាហំ តំ យក្ខំ ជានេយ្យំ – យទិ វា សោ យក្ខោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិសមេច្ច អនុមោទិ យទិ វា នោ”តិ? អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវ – បុព្ពារាមេ មិគារមាតុបាសាទេ អន្តរហិតោ ទេវេសុ តាវតឹសេសុ បាតុរហោសិ។ តេន ខោ បន សមយេន សក្កោ ទេវានមិន្ទោ ឯកបុណ្ឌរីកេ ឧយ្យានេ ទិព្ពេហិ បញ្ចហិ តូរិយសតេហិ [តុរិយសតេហិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សមប្បិតោ សមង្គីភូតោ បរិចារេតិ។ អទ្ទសា ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន តានិ ទិព្ពានិ បញ្ច តូរិយសតានិ បដិប្បណាមេត្វា យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច – “ឯហិ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ស្វាគតំ, មារិស មោគ្គល្លាន! ចិរស្សំ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឥមំ បរិយាយំ អកាសិ យទិទំ ឥធាគមនាយ។ និសីទ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឥទមាសនំ បញ្ញត្ត”ន្តិ។ និសីទិ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ បញ្ញត្តេ អាសនេ។ សក្កោបិ ខោ ទេវានមិន្ទោ អញ្ញតរំ នីចំ អាសនំ គហេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច – “យថា កថំ បន ខោ, កោសិយ, ភគវា សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តឹ អភាសិ? សាធុ មយម្បិ ឯតិស្សា កថាយ ភាគិនោ អស្សាម សវនាយា”តិ។

៣៩២. “មយំ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ពហុកិច្ចា ពហុករណីយា – អប្បេវ សកេន ករណីយេន, អបិ ច ទេវានំយេវ តាវតឹសានំ ករណីយេន។ អបិ ច, មារិស មោគ្គល្លាន, សុស្សុតំយេវ ហោតិ សុគ្គហិតំ សុមនសិកតំ សូបធារិតំ, យំ នោ ខិប្បមេវ អន្តរធាយតិ។ ភូតបុព្ពំ, មារិស មោគ្គល្លាន, ទេវាសុរសង្គាមោ សមុបព្យូឡ្ហោ [សម្ុបព្យូឡ្ហោ (ស្យា. កំ.), សមូបព្ពូឡ្ហោ (សី.)] អហោសិ។ តស្មិំ ខោ បន, មារិស មោគ្គល្លាន, សង្គាមេ ទេវា ជិនឹសុ, អសុរា បរាជិនឹសុ។ សោ ខោ អហំ, មារិស មោគ្គល្លាន, តំ សង្គាមំ អភិវិជិនិត្វា វិជិតសង្គាមោ តតោ បដិនិវត្តិត្វា វេជយន្តំ នាម បាសាទំ មាបេសឹ។ វេជយន្តស្ស ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, បាសាទស្ស ឯកសតំ និយ្យូហំ។ ឯកេកស្មិំ និយ្យូហេ សត្ត សត្ត កូដាគារសតានិ។ ឯកមេកស្មិំ កូដាគារេ សត្ត សត្ត អច្ឆរាយោ ។ ឯកមេកិស្សា អច្ឆរាយ សត្ត សត្ត បរិចារិកាយោ។ ឥច្ឆេយ្យាសិ នោ ត្វំ , មារិស មោគ្គល្លាន, វេជយន្តស្ស បាសាទស្ស រាមណេយ្យកំ ទដ្ឋុ”ន្តិ? អធិវាសេសិ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តុណ្ហីភាវេន។

៣៩៣. អថ ខោ សក្កោ ច ទេវានមិន្ទោ វេស្សវណោ ច មហារាជា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ បុរក្ខត្វា យេន វេជយន្តោ បាសាទោ តេនុបសង្កមឹសុ។ អទ្ទសំសុ ខោ សក្កស្ស ទេវានមិន្ទស្ស បរិចារិកាយោ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ; ទិស្វា ឱត្តប្បមានា ហិរិយមានា សកំ សកំ ឱវរកំ បវិសឹសុ។ សេយ្យថាបិ នាម សុណិសា សសុរំ ទិស្វា ឱត្តប្បតិ ហិរិយតិ, ឯវមេវ សក្កស្ស ទេវានមិន្ទស្ស បរិចារិកាយោ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ទិស្វា ឱត្តប្បមានា ហិរិយមានា សកំ សកំ ឱវរកំ បវិសឹសុ។ អថ ខោ សក្កោ ច ទេវានមិន្ទោ វេស្សវណោ ច មហារាជា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ វេជយន្តេ បាសាទេ អនុចង្កមាបេន្តិ អនុវិចរាបេន្តិ – “ឥទម្បិ, មារិស មោគ្គល្លាន, បស្ស វេជយន្តស្ស បាសាទស្ស រាមណេយ្យកំ; ឥទម្បិ, មារិស មោគ្គល្លាន, បស្ស វេជយន្តស្ស បាសាទស្ស រាមណេយ្យក”ន្តិ។ “សោភតិ ឥទំ អាយស្មតោ កោសិយស្ស, យថា តំ បុព្ពេ កតបុញ្ញស្ស។

មនុស្សាបិ កិញ្ចិទេវ រាមណេយ្យកំ ទិស្វា [ទិដ្ឋា (សី. បី. ក.)] ឯវមាហំសុ – ‘សោភតិ វត ភោ យថា ទេវានំ តាវតឹសាន’ន្តិ។ តយិទំ អាយស្មតោ កោសិយស្ស សោភតិ, យថា តំ បុព្ពេ កតបុញ្ញស្សា’’តិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស ឯតទហោសិ – ‘‘អតិពាឡ្ហំ ខោ អយំ យក្ខោ បមត្តោ វិហរតិ។ យំនូនាហំ ឥមំ យក្ខំ សំវេជេយ្យ’’ន្តិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តថារូបំ ឥទ្ធាភិសង្ខារំ អភិសង្ខាសិ [អភិសង្ខារេសិ (ក.), អភិសង្ខារេតិ (ស្យា. កំ.)] យថា វេជយន្តំ បាសាទំ បាទង្គុដ្ឋកេន សង្កម្បេសិ សម្បកម្បេសិ សម្បវេធេសិ ។ អថ ខោ សក្កោ ច ទេវានមិន្ទោ, វេស្សវណោ ច មហារាជា, ទេវា ច តាវតឹសា អច្ឆរិយព្ភុតចិត្តជាតា អហេសុំ – ‘‘អច្ឆរិយំ វត, ភោ, អព្ភុតំ វត, ភោ, សមណស្ស មហិទ្ធិកតា មហានុភាវតា, យត្រ ហិ នាម ទិព្ពភវនំ បាទង្គុដ្ឋកេន សង្កម្បេស្សតិ សម្បកម្បេស្សតិ សម្បវេធេស្សតី’’តិ! អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ សំវិគ្គំ លោមហដ្ឋជាតំ វិទិត្វា សក្កំ ទេវានមិន្ទំ ឯតទវោច – ‘‘យថា កថំ បន ខោ, កោសិយ, ភគវា សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តិំ អភាសិ? សាធុ មយម្បិ ឯតិស្សា កថាយ ភាគិនោ អស្សាម សវនាយា’’តិ។

៣៩៤. ‘‘ឥធាហំ , មារិស មោគ្គល្លាន, យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិំ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ អហំ, មារិស មោគ្គល្លាន, ភគវន្តំ ឯតទវោចំ – ‘កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ អច្ចន្តយោគក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសានោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សាន’’’ន្តិ?

‘‘ឯវំ វុត្តេ, មារិស មោគ្គល្លាន, ភគវា មំ ឯតទវោច – ‘ឥធ, ទេវានមិន្ទ, ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ – សព្ពេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយា’តិ។ ឯវំ ចេតំ ទេវានមិន្ទ ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ ‘សព្ពេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយា’តិ។ សោ សព្ពំ ធម្មំ អភិជានាតិ, សព្ពំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ សព្ពំ ធម្មំ បរិជានាតិ, សព្ពំ ធម្មំ បរិញ្ញាយ យំ កិញ្ចិ វេទនំ វេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា។ សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, វិរាគានុបស្សី វិហរតិ, និរោធានុបស្សី វិហរតិ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរតិ។ សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរន្តោ, វិរាគានុបស្សី វិហរន្តោ, និរោធានុបស្សី វិហរន្តោ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរន្តោ ន កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ, អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ, អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, ទេវានមិន្ទ, ភិក្ខុ សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ អច្ចន្តយោគក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសានោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សាន’ន្តិ។ ឯវំ ខោ មេ, មារិស មោគ្គល្លាន, ភគវា សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តិំ អភាសី’’តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ សក្កស្ស ទេវានមិន្ទស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ ឯវមេវ – ទេវេសុ តាវតឹសេសុ អន្តរហិតោ បុព្ពារាមេ មិគារមាតុបាសាទេ បាតុរហោសិ។ អថ ខោ សក្កស្ស ទេវានមិន្ទស្ស បរិចារិកាយោ អចិរបក្កន្តេ អាយស្មន្តេ មហាមោគ្គល្លានេ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ ឯតទវោចុំ – ‘‘ឯសោ នុ តេ, មារិស, សោ ភគវា សត្ថា’’តិ? ‘‘ន ខោ មេ, មារិស, សោ ភគវា សត្ថា។ សព្រហ្មចារី មេ ឯសោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ’’តិ។ ‘‘លាភា តេ, មារិស, (សុលទ្ធំ តេ, មារិស) [( ) នត្ថិ (សី. បី.)] យស្ស តេ សព្រហ្មចារី ឯវំមហិទ្ធិកោ ឯវំមហានុភាវោ! អហោ នូន តេ សោ ភគវា សត្ថា’’តិ។

៣៩៥. អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘អភិជានាតិ នោ, ភន្តេ, ភគវា អហុ [អហុនញ្ញេវ (សី. ស្យា. កំ.)] ញាតញ្ញតរស្ស មហេសក្ខស្ស យក្ខស្ស សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តិំ ភាសិតា’’តិ [អភាសិត្ថាតិ (ក.)]? ‘‘អភិជានាមហំ, មោគ្គល្លាន, ឥធ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ, មោគ្គល្លាន, សក្កោ ទេវានមិន្ទោ មំ ឯតទវោច – ‘កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ , ភិក្ខុ សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ អច្ចន្តយោគក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសានោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សាន’’ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ អហំ, មោគ្គល្លាន, សក្កំ ទេវានមិន្ទំ ឯតទវោចំ ‘‘ឥធ ទេវានមិន្ទ ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ ‘សព្ពេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយា’តិ។ ឯវំ ចេតំ ទេវានមិន្ទ ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ ‘សព្ពេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយា’តិ។ សោ សព្ពំ ធម្មំ អភិជានាតិ, សព្ពំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ សព្ពំ ធម្មំ បរិជានាតិ , សព្ពំ ធម្មំ បរិញ្ញាយ យំ កិញ្ចិ វេទនំ វេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា។ សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, វិរាគានុបស្សី វិហរតិ, និរោធានុបស្សី វិហរតិ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរតិ។ សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរន្តោ, វិរាគានុបស្សី វិហរន្តោ, និរោធានុបស្សី វិហរន្តោ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរន្តោ ន កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ, អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ, អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ , កតំ ករណីយំ, នាបរំ

ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, ទេវានមិន្ទ, ភិក្ខុ សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ អច្ចន្តយោគក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសានោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សានន្តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, មោគ្គល្លាន, អភិជានាមិ សក្កស្ស ទេវានមិន្ទស្ស សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តិំ ភាសិតា”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

ចូឡតណ្ហាសង្ខយសុត្តំ និដ្ឋិតំ សត្តមំ។

៨. មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តំ

៣៩៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន សាតិស្ស នាម ភិក្ខុនោ កេវដ្ដបុត្តស្ស ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ ហោតិ – “តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ អនញ្ញ”ន្តិ។ អស្សោសុំ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ – “សាតិស្ស កិរ នាម ភិក្ខុនោ កេវដ្ដបុត្តស្ស ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – ‘តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ, អនញ្ញ’”ន្តិ។ អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេន សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ ឯតទវោចុំ – “សច្ចំ កិរ តេ, អាវុសោ សាតិ, ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – ‘តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ, អនញ្ញ’”ន្តិ? “ឯវំ ព្យា ខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ, អនញ្ញ”ន្តិ។ អថ ខោ តេ ភិក្ខូ សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ ឯតស្មា បាបកា ទិដ្ឋិគតា វិវេចេតុកាមា សមនុយុញ្ជន្តិ សមនុគាហន្តិ សមនុភាសន្តិ – “មា ឯវំ, អាវុសោ សាតិ, អវច, មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ, ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ, ន ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ។ អនេកបរិយាយេនាវុសោ សាតិ, បដិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណំ វុត្តំ ភគវតា, អញ្ញត្រ បច្ចយា នត្ថិ វិញ្ញាណស្ស សម្ភវោ”តិ។ ឯវម្បិ ខោ សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ តេហិ ភិក្ខូហិ សមនុយុញ្ជិយមានោ សមនុគាហិយមានោ សមនុភាសិយមានោ តទេវ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ថាមសា បរាមាសា អភិនិវិស្ស វោហរតិ – “ឯវំ ព្យា ខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ អនញ្ញ”ន្តិ។

៣៩៧. យតោ ខោ តេ ភិក្ខូ នាសក្ខឹសុ សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ ឯតស្មា បាបកា ទិដ្ឋិគតា វិវេចេតុំ, អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “សាតិស្ស នាម, ភន្តេ, ភិក្ខុនោ កេវដ្ដបុត្តស្ស ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – ‘តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ, អនញ្ញ’ន្តិ។ អស្សុម្ហ ខោ មយំ, ភន្តេ, សាតិស្ស កិរ នាម ភិក្ខុនោ កេវដ្ដបុត្តស្ស ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – ‘តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ, អនញ្ញ’ន្តិ។ អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, យេន សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ តេនុបសង្កមិម្ហ; ឧបសង្កមិត្វា សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ ឯតទវោចុម្ហ – ‘សច្ចំ កិរ តេ, អាវុសោ សាតិ, ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – “តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ, អនញ្ញ”ន្តិ? ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ អម្ហេ ឯតទវោច – ‘ឯវំ ព្យា ខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ, អនញ្ញ’ន្តិ។ អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ ឯតស្មា បាបកា ទិដ្ឋិគតា វិវេចេតុកាមា សមនុយុញ្ជិម្ហ សមនុគាហិម្ហ សមនុភាសិម្ហ – ‘មា ឯវំ, អាវុសោ សាតិ, អវច, មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ, ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ, ន ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ។ អនេកបរិយាយេនាវុសោ សាតិ, បដិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណំ វុត្តំ ភគវតា, អញ្ញត្រ បច្ចយា នត្ថិ វិញ្ញាណស្ស សម្ភវោ’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, ភន្តេ, សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ អម្ហេហិ សមនុយុញ្ជិយមានោ សមនុគាហិយមានោ សមនុភាសិយមានោ តទេវ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ថាមសា បរាមសា អភិនិវិស្ស វោហរតិ – ‘ឯវំ ព្យា ខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ, អនញ្ញ’ន្តិ។ យតោ ខោ មយំ, ភន្តេ, នាសក្ខិម្ហ សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ ឯតស្មា បាបកា ទិដ្ឋិគតា វិវេចេតុំ, អថ មយំ ឯតមត្ថំ ភគវតោ អារោចេមា”តិ។

៣៩៨. អថ ខោ ភគវា អញ្ញតរំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ ភិក្ខុ, មម វចនេន សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ អាមន្តេហិ – ‘សត្ថា តំ, អាវុសោ សាតិ, អាមន្តេតី’”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ បដិស្សុត្វា យេន សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ ឯតទវោច – “សត្ថា តំ, អាវុសោ សាតិ, អាមន្តេតី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ

ភគវា ឯតទវោច – “សច្ចំ កិរ, តេ, សាតិ, ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ – ‘តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ, អនញ្ញ’”ន្តិ? “ឯវំ ព្យា ខោ អហំ, ភន្តេ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ, អនញ្ញ”ន្តិ។ “កតមំ តំ, សាតិ, វិញ្ញាណ”ន្តិ? “យ្វាយំ, ភន្តេ, វទោ វេទេយ្យោ តត្រ តត្រ កល្យាណបាបកានំ កម្មានំ វិបាកំ បដិសំវេទេតី”តិ។ “កស្ស នុ ខោ នាម ត្វំ, មោឃបុរិស, មយា ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាសិ? ននុ មយា, មោឃបុរិស, អនេកបរិយាយេន បដិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណំ វុត្តំ, អញ្ញត្រ បច្ចយា នត្ថិ វិញ្ញាណស្ស សម្ភវោតិ? អថ ច បន ត្វំ, មោឃបុរិស, អត្តនា ទុគ្គហិតេន អម្ហេ ចេវ អព្ភាចិក្ខសិ, អត្តានញ្ច ខណសិ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវសិ។ តញ្ហិ តេ, មោឃបុរិស, ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយា”តិ។

៣៩៩. អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នាយំ សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ ឧស្មីកតោបិ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ”តិ? “កិញ្ហិ សិយា ភន្តេ? នោ ហេតំ, ភន្តេ”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ តុណ្ហីភូតោ មង្កុភូតោ បត្តក្ខន្ធោ អធោមុខោ បជ្ឈាយន្តោ អប្បដិភានោ និសីទិ។ អថ ខោ ភគវា សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ តុណ្ហីភូតំ មង្កុភូតំ បត្តក្ខន្ធំ អធោមុខំ បជ្ឈាយន្តំ អប្បដិភានំ វិទិត្វា សាតឹ ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ ឯតទវោច – “បញ្ញាយិស្សសិ ខោ ត្វំ, មោឃបុរិស, ឯតេន សកេន បាបកេន ទិដ្ឋិគតេន។ ឥធាហំ ភិក្ខូ បដិបុច្ឆិស្សាមី”តិ។ អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “តុម្ហេបិ មេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាថ យថាយំ សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ អត្តនា ទុគ្គហិតេន អម្ហេ ចេវ អព្ភាចិក្ខតិ, អត្តានញ្ច ខណតិ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ! អនេកបរិយាយេន ហិ នោ, ភន្តេ, បដិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណំ វុត្តំ ភគវតា, អញ្ញត្រ បច្ចយា នត្ថិ វិញ្ញាណស្ស សម្ភវោ”តិ។ “សាធុ សាធុ, ភិក្ខវេ! សាធុ ខោ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាថ។ អនេកបរិយាយេន ហិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណំ វុត្តំ មយា, អញ្ញត្រ បច្ចយា នត្ថិ វិញ្ញាណស្ស សម្ភវោតិ។ អថ ច បនាយំ សាតិ ភិក្ខុ កេវដ្ដបុត្តោ អត្តនា ទុគ្គហិតេន អម្ហេ ចេវ អព្ភាចិក្ខតិ, អត្តានញ្ច ខណតិ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ បសវតិ។ តញ្ហិ តស្ស មោឃបុរិសស្ស ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។

៤០០. “យំ យទេវ, ភិក្ខវេ, បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, តេន តេនេវ វិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ [សង្ខំ គច្ឆតិ (សី. បី.)]។ ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, ចក្ខុវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, សោតវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; ឃានញ្ច បដិច្ច គន្ធេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, ឃានវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, កាយវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, មនោវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យំ យទេវ បច្ចយំ បដិច្ច អគ្គិ ជលតិ តេន តេនេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ។ កដ្ឋញ្ច បដិច្ច អគ្គិ ជលតិ, កដ្ឋគ្គិត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; សកលិកញ្ច បដិច្ច អគ្គិ ជលតិ, សកលិកគ្គិត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; តិណញ្ច បដិច្ច អគ្គិ ជលតិ, តិណគ្គិត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; គោមយញ្ច បដិច្ច អគ្គិ ជលតិ, គោមយគ្គិត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; ថុសញ្ច បដិច្ច អគ្គិ ជលតិ, ថុសគ្គិត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; សង្ការញ្ច បដិច្ច អគ្គិ ជលតិ, សង្ការគ្គិត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យំ យទេវ បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, តេន តេនេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ។ ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, ចក្ខុវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, សោតវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ, ឃានញ្ច បដិច្ច គន្ធេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ , ឃាណវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ, ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ។ កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, កាយវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ។ មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ វិញ្ញាណំ, មនោវិញ្ញាណំត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ។

៤០១. “ភូតមិទន្តិ , ភិក្ខវេ, បស្សថា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“តទាហារសម្ភវន្តិ, ភិក្ខវេ, បស្សថា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ, តំ និរោធធម្មន្តិ, ភិក្ខវេ, បស្សថា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“ភូតមិទំ នោស្សុតិ, ភិក្ខវេ, កង្ខតោ ឧប្បជ្ជតិ វិចិកិច្ឆា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“តទាហារសម្ភវំ នោស្សុតិ, ភិក្ខវេ , កង្ខតោ ឧប្បជ្ជតិ វិចិកិច្ឆា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ, តំ និរោធធម្មំ នោស្សុតិ, ភិក្ខវេ, កង្ខតោ ឧប្បជ្ជតិ វិចិកិច្ឆា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“ភូតមិទន្តិ, ភិក្ខវេ, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា វិចិកិច្ឆា សា បហីយតី”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“តទាហារសម្ភវន្តិ, ភិក្ខវេ, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា វិចិកិច្ឆា សា បហីយតី”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ, តំ និរោធធម្មន្តិ, ភិក្ខវេ, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា វិចិកិច្ឆា សា បហីយតី”តិ?

“ឯវំ , ភន្តេ”។

“ភូតមិទន្តិ, ភិក្ខវេ, ឥតិបិ វោ ឯត្ថ និព្ពិចិកិច្ឆា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“តទាហារសម្ភវន្តិ, ភិក្ខវេ, ឥតិបិ វោ ឯត្ថ និព្ពិចិកិច្ឆា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ តំ និរោធធម្មន្តិ, ភិក្ខវេ, ឥតិបិ វោ ឯត្ថ និព្ពិចិកិច្ឆា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“ភូតមិទន្តិ, ភិក្ខវេ, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋ”ន្តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“តទាហារសម្ភវន្តិ, ភិក្ខវេ, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋ”ន្តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ តំ និរោធធម្មន្តិ, ភិក្ខវេ, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋ”ន្តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“ឥមំ ចេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋឹ ឯវំ បរិសុទ្ធំ ឯវំ បរិយោទាតំ អល្លីយេថ កេលាយេថ ធនាយេថ មមាយេថ, អបិ នុ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, កុល្លូបមំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានេយ្យាថ និត្ថរណត្ថាយ នោ គហណត្ថាយា”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឥមំ ចេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋឹ ឯវំ បរិសុទ្ធំ ឯវំ បរិយោទាតំ ន អល្លីយេថ ន កេលាយេថ ន ធនាយេថ ន មមាយេថ, អបិ នុ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, កុល្លូបមំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានេយ្យាថ និត្ថរណត្ថាយ នោ គហណត្ថាយា”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

៤០២. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អាហារា ភូតានំ វា សត្តានំ ឋិតិយា, សម្ភវេសីនំ វា អនុគ្គហាយ។ កតមេ ចត្តារោ? កពឡីការោ អាហារោ ឱឡារិកោ វា សុខុមោ វា, ផស្សោ ទុតិយោ, មនោសញ្ចេតនា តតិយា, វិញ្ញាណំ ចតុត្ថំ។

“ឥមេ ច, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាហារា កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា?

“ឥមេ ចត្តារោ អាហារា តណ្ហានិទានា តណ្ហាសមុទយា តណ្ហាជាតិកា តណ្ហាបភវា។

“តណ្ហា ចាយំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា?

“តណ្ហា វេទនានិទានា វេទនាសមុទយា វេទនាជាតិកា វេទនាបភវា។

“វេទនា ចាយំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា?

“វេទនា ផស្សនិទានា ផស្សសមុទយា ផស្សជាតិកា ផស្សបភវា ។

“ផស្សោ ចាយំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានោ កឹសមុទយោ កឹជាតិកោ កឹបភវោ?

“ផស្សោ សឡាយតននិទានោ សឡាយតនសមុទយោ សឡាយតនជាតិកោ សឡាយតនបភវោ។

“សឡាយតនំ ចិទំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបភវំ?

“សឡាយតនំ នាមរូបនិទានំ នាមរូបសមុទយំ នាមរូបជាតិកំ នាមរូបបភវំ។

“នាមរូបំ ចិទំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបភវំ?

“នាមរូបំ វិញ្ញាណនិទានំ វិញ្ញាណសមុទយំ វិញ្ញាណជាតិកំ វិញ្ញាណបភវំ។

“វិញ្ញាណំ ចិទំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបភវំ?

“វិញ្ញាណំ សង្ខារនិទានំ សង្ខារសមុទយំ សង្ខារជាតិកំ សង្ខារបភវំ។

“សង្ខារា ចិមេ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា?

“សង្ខារា អវិជ្ជានិទានា អវិជ្ជាសមុទយា អវិជ្ជាជាតិកា អវិជ្ជាបភវា។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ, នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ, សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ, ផស្សបច្ចយា វេទនា, វេទនាបច្ចយា តណ្ហា, តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ, ឧបាទានបច្ចយា ភវោ, ភវបច្ចយា ជាតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។'”

៤០៣. “ជាតិបច្ចយា ជរាមរណន្តិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; ជាតិបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ [កថំ វា វោ ឯត្ថ (?)] ហោតី”តិ? “ជាតិបច្ចយា, ភន្តេ, ជរាមរណំ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ [ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតីតិ (ក.)] – ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ”ន្តិ។ “ភវបច្ចយា ជាតីតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; ភវបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ជាតិ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “ភវបច្ចយា, ភន្តេ , ជាតិ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – ភវបច្ចយា ជាតី”តិ ។ “ឧបាទានបច្ចយា ភវោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; ឧបាទានបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ភវោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “ឧបាទានបច្ចយា, ភន្តេ, ភវោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – ឧបាទានបច្ចយា ភវោ”តិ។ “តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានន្តិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ, តណ្ហាបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានំ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “តណ្ហាបច្ចយា, ភន្តេ, ឧបាទានំ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទាន”ន្តិ។ “វេទនាបច្ចយា តណ្ហាតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; វេទនាបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, តណ្ហា, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “វេទនាបច្ចយា, ភន្តេ, តណ្ហា; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – វេទនាបច្ចយា តណ្ហា”តិ។ “ផស្សបច្ចយា វេទនាតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; ផស្សបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, វេទនា, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “ផស្សបច្ចយា, ភន្តេ, វេទនា; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – ផស្សបច្ចយា វេទនា”តិ។ “សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; សឡាយតនបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ផស្សោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “សឡាយតនបច្ចយា, ភន្តេ, ផស្សោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ”តិ។ “នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនន្តិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; នាមរូបបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, សឡាយតនំ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “នាមរូបបច្ចយា, ភន្តេ, សឡាយតនំ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – នាមរូបបច្ចយា សឡាយតន”ន្តិ។ “វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបន្តិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; វិញ្ញាណបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, នាមរូបំ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “វិញ្ញាណបច្ចយា, ភន្តេ, នាមរូបំ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូប”ន្តិ។ “សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណន្តិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; សង្ខារបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “សង្ខារបច្ចយា, ភន្តេ, វិញ្ញាណំ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណ”ន្តិ។ “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; អវិជ្ជាបច្ចយា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, សង្ខារា, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “អវិជ្ជាបច្ចយា, ភន្តេ, សង្ខារា; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា”តិ។

៤០៤. “សាធុ, ភិក្ខវេ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, តុម្ហេបិ ឯវំ វទេថ, អហម្បិ ឯវំ វទាមិ – ឥមស្មិំ សតិ ឥទំ ហោតិ, ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ, យទិទំ – អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ, នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ, សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ, ផស្សបច្ចយា វេទនា, វេទនាបច្ចយា តណ្ហា, តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ, ឧបាទានបច្ចយា ភវោ, ភវបច្ចយា ជាតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“អវិជ្ជាយត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ, សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ, វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ, នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ , សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោ, ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ, វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោ, តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ, ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ, ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ, ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។

៤០៥. “ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; ជាតិនិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ជរាមរណនិរោធោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “ជាតិនិរោធា, ភន្តេ, ជរាមរណនិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ”តិ។ “ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; ភវនិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ជាតិនិរោធោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “ភវនិរោធា, ភន្តេ, ជាតិនិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ”តិ។ “ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; ឧបាទាននិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ភវនិរោធោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “ឧបាទាននិរោធា, ភន្តេ, ភវនិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ”តិ។ “តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; តណ្ហានិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបាទាននិរោធោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “តណ្ហានិរោធា, ភន្តេ, ឧបាទាននិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ”តិ។ “វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; វេទនានិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, តណ្ហានិរោធោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “វេទនានិរោធា, ភន្តេ, តណ្ហានិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោ”តិ។ “ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; ផស្សនិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, វេទនានិរោធោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “ផស្សនិរោធា, ភន្តេ, វេទនានិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ”តិ។ “សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; សឡាយតននិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ផស្សនិរោធោ, នោ វា , កថំ វា ឯត្ថ ហោតីតិ? សឡាយតននិរោធា, ភន្តេ, ផស្សនិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – សឡាយតននិរោធា ផស្ស

និរោធោ”តិ។ “នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; នាមរូបនិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, សឡាយតននិរោធោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “នាមរូបនិរោធា, ភន្តេ, សឡាយតននិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ”តិ។ “វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; វិញ្ញាណនិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, នាមរូបនិរោធោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “វិញ្ញាណនិរោធា, ភន្តេ, នាមរូបនិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ”តិ។ “សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; សង្ខារនិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណនិរោធោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “សង្ខារនិរោធា, ភន្តេ , វិញ្ញាណនិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ”តិ។ “អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ; អវិជ្ជានិរោធា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, សង្ខារនិរោធោ, នោ វា, កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “អវិជ្ជានិរោធា, ភន្តេ, សង្ខារនិរោធោ; ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតិ – អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ”តិ។

៤០៦. “សាធុ, ភិក្ខវេ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, តុម្ហេបិ ឯវំ វទេថ, អហម្បិ ឯវំ វទាមិ – ឥមស្មិំ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ, ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ, យទិទំ – អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ, សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ, វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ, នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ, សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោ, ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ, វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោ, តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ, ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ, ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ, ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។

៤០៧. “អបិ នុ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា បុព្ពន្តំ វា បដិធាវេយ្យាថ – ‘អហេសុម្ហ នុ ខោ មយំ អតីតមទ្ធានំ, ននុ ខោ អហេសុម្ហ អតីតមទ្ធានំ, កិំ នុ ខោ អហេសុម្ហ អតីតមទ្ធានំ, កថំ នុ ខោ អហេសុម្ហ អតីតមទ្ធានំ, កិំ ហុត្វា កិំ អហេសុម្ហ នុ ខោ មយំ អតីតមទ្ធាន’”ន្តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ នុ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា អបរន្តំ វា បដិធាវេយ្យាថ – ភវិស្សាម នុ ខោ មយំ អនាគតមទ្ធានំ, ននុ ខោ ភវិស្សាម អនាគតមទ្ធានំ, កិំ នុ ខោ ភវិស្សាម អនាគតមទ្ធានំ, កថំ នុ ខោ ភវិស្សាម អនាគតមទ្ធានំ, កិំ ហុត្វា កិំ ភវិស្សាម នុ ខោ មយំ អនាគតមទ្ធាន”ន្តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ នុ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា ឯតរហិ វា បច្ចុប្បន្នមទ្ធានំ អជ្ឈត្តំ កថំកថី អស្សថ – អហំ នុ ខោស្មិ, នោ នុ ខោស្មិ, កិំ នុ ខោស្មិ, កថំ នុ ខោស្មិ, អយំ នុ ខោ សត្តោ កុតោ អាគតោ, សោ កុហិំគាមី ភវិស្សតី”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ នុ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា ឯវំ វទេយ្យាថ – សត្ថា នោ គរុ, សត្ថុគារវេន ច មយំ ឯវំ វទេមា”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ នុ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា ឯវំ វទេយ្យាថ – សមណោ ឯវមាហ, សមណា ច នាម មយំ ឯវំ វទេមា”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ នុ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា អញ្ញំ សត្ថារំ ឧទ្ទិសេយ្យាថា”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ នុ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា យានិ តានិ បុថុសមណព្រាហ្មណានំ វត កោតូហលមង្គលានិ តានិ សារតោ បច្ចាគច្ឆេយ្យាថា”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ននុ, ភិក្ខវេ, យទេវ តុម្ហាកំ សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ, តទេវ តុម្ហេ វទេថា”តិ។

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“សាធុ, ភិក្ខវេ, ឧបនីតា ខោ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឥមិនា សន្ទិដ្ឋិកេន ធម្មេន អកាលិកេន ឯហិបស្សិកេន ឱបនេយ្យិកេន បច្ចត្តំ វេទិតព្ពេន វិញ្ញូហិ។ សន្ទិដ្ឋិកោ អយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហិ – ឥតិ យន្តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។

៤០៨. “តិណ្ណំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, សន្និបាតា គព្ភស្សាវក្កន្តិ ហោតិ។ ឥធ មាតាបិតរោ ច សន្និបតិតា ហោន្តិ, មាតា ច ន ឧតុនី ហោតិ, គន្ធព្ពោ ច ន បច្ចុបដ្ឋិតោ ហោតិ, នេវ តាវ គព្ភស្សាវក្កន្តិ ហោតិ។ ឥធ មាតាបិតរោ ច សន្និបតិតា ហោន្តិ, មាតា ច ឧតុនី ហោតិ, គន្ធព្ពោ ច ន បច្ចុបដ្ឋិតោ ហោតិ, នេវ តាវ គព្ភស្សាវក្កន្តិ ហោតិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, មាតាបិតរោ ច សន្និបតិតា ហោន្តិ, មាតា ច ឧតុនី ហោតិ, គន្ធព្ពោ ច បច្ចុបដ្ឋិតោ ហោតិ – ឯវំ តិណ្ណំ សន្និបាតា គព្ភស្សាវក្កន្តិ ហោតិ។ តមេនំ, ភិក្ខវេ, មាតា នវ វា ទស វា មាសេ គព្ភំ កុច្ឆិនា បរិហរតិ មហតា សំសយេន គរុភារំ [គរុម្ភារំ (សី. បី.)]។ តមេនំ, ភិក្ខវេ, មាតា នវន្នំ វា ទសន្នំ វា មាសានំ អច្ចយេន វិជាយតិ មហតា សំសយេន គរុភារំ។ តមេនំ ជាតំ សមានំ សកេន លោហិតេន បោសេតិ។ លោហិតញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, អរិយស្ស វិនយេ យទិទំ មាតុថញ្ញំ។ ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, កុមារោ វុទ្ធិមន្វាយ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកមន្វាយ យានិ តានិ កុមារកានំ កីឡាបនកានិ តេហិ កីឡតិ, សេយ្យថិទំ – វង្កកំ ឃដិកំ មោក្ខចិកំ ចិង្គុលកំ បត្តាឡ្ហកំ រថកំ ធនុកំ។ ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, កុមារោ វុទ្ធិមន្វាយ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកមន្វាយ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតោ សមង្គីភូតោ បរិចារេតិ – ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេហិ រូបេហិ ឥដ្ឋេហិ កន្តេហិ មនាបេហិ បិយរូបេហិ កាមូបសំហិតេហិ រជនីយេហិ, សោតវិញ្ញេយ្យេហិ សទ្ទេហិ... ឃានវិញ្ញេយ្យេហិ គន្ធេហិ... ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេហិ រសេហិ... កាយវិញ្ញេយ្យេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ ឥដ្ឋេហិ កន្តេហិ មនាបេហិ បិយរូបេហិ កាមូបសំហិតេហិ រជនីយេហិ។

៤០៩. “សោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ សារជ្ជតិ, អប្បិយរូបេ រូបេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយសតិ ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ – យត្ថស្ស តេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ សោ ឯវំ អនុរោធវិរោធំ សមាបន្នោ យំ កិញ្ចិ វេទនំ វេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, សោ តំ វេទនំ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ វេទនំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទី ។ យា វេទនាសុ នន្ទី តទុបាទានំ, តស្សុបាទានបច្ចយា ភវោ, ភវបច្ចយា ជាតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា...បេ.... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា...បេ.... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា...បេ.... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា...បេ.... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ សារជ្ជតិ, អប្បិយរូបេ ធម្មេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយសតិ ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ – យត្ថស្ស តេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ សោ ឯវំ អនុរោធវិរោធំ សមាបន្នោ យំ កិញ្ចិ វេទនំ វេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, សោ តំ វេទនំ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ វេទនំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទី។ យា វេទនាសុ នន្ទី តទុបាទានំ, តស្សុបាទានបច្ចយា ភវោ, ភវបច្ចយា ជាតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

៤១០. “ឥធ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ; កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ តំ ធម្មំ សុណាតិ គហបតិ វា គហបតិបុត្តោ វា អញ្ញតរស្មិំ វា កុលេ បច្ចាជាតោ។ សោ តំ ធម្មំ សុត្វា តថាគតេ សទ្ធំ បដិលភតិ។ សោ តេន សទ្ធាបដិលាភេន សមន្នាគតោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘សម្ពាធោ ឃរាវាសោ រជាបថោ, អព្ភោកាសោ បព្ពជ្ជា។ នយិទំ សុករំ អគារំ អជ្ឈាវសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ ឯកន្តបរិសុទ្ធំ សង្ខលិខិតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា, កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា, អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ’”ន្តិ។ សោ អបរេន សមយេន អប្បំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ, មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ, អប្បំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ, មហន្តំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ, កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា, កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា, អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។

៤១១. “សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ ភិក្ខូនំ សិក្ខាសាជីវសមាបន្នោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។

“អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, ទិន្នាទាយី ទិន្នបាដិកង្ខី អថេនេន សុចិភូតេន អត្តនា វិហរតិ។

“អព្រហ្មចរិយំ បហាយ ព្រហ្មចារី ហោតិ, អារាចារី វិរតោ មេថុនា គាមធម្មា។

“មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ថេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្ស។

“បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ – ឥតោ សុត្វា ន អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ន ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា, សហិតានំ វា អនុប្បទាតា សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី, សមគ្គករណិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ – យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា តថារូបិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី, និធានវតិំ វាចំ ភាសិតា កាលេន, សាបទេសំ បរិយន្តវតិំ អត្ថសំហិតំ។

“សោ ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា បដិវិរតោ ហោតិ, ឯកភត្តិកោ ហោតិ រត្តូបរតោ, វិរតោ វិកាលភោជនា។ នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនា បដិវិរតោ ហោតិ, មាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ, ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ ហោតិ, ជាតរូបរជតបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, អាមកធញ្ញបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, អាមកមំសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ឥត្ថិកុមារិកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ទាសិទាសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, អជេឡកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, កុក្កុដសូករបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ហត្ថិគវាស្សវឡវបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ខេត្តវត្ថុបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ទូតេយ្យបហិណគមនានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ, កយវិក្កយា បដិវិរតោ ហោតិ, តុលាកូដកំសកូដមានកូដា បដិវិរតោ ហោតិ, ឧក្កោដនវញ្ចន-និកតិ-សាចិយោគា បដិវិរតោ ហោតិ, ឆេទន-វធពន្ធនវិបរាមោស-អាលោប-សហសាការា បដិវិរតោ ហោតិ [បស្ស ម. និ. ១.២៩៣ ចូឡហត្ថិបទោបមេ]។

“សោ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ សោ យេន យេនេវ បក្កមតិ សមាទាយេវ បក្កមតិ ។ សេយ្យថាបិ នាម បក្ខី សកុណោ យេន យេនេវ ឌេតិ សបត្តភារោវ ឌេតិ, ឯវមេវ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន, កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ សោ យេន យេនេវ បក្កមតិ សមាទាយេវ បក្កមតិ។ សោ ឥមិនា អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អនវជ្ជសុខំ បដិសំវេទេតិ។

“សោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា…បេ… ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា…បេ… ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា…បេ… កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា…បេ… មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោ ឥមិនា អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អព្យាសេកសុខំ បដិសំវេទេតិ។

“សោ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ, អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ , សមិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ, អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ, ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ, គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ។

៤១២. “សោ ឥមិនា ច អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ, (ឥមាយ ច អរិយាយ សន្តុដ្ឋិយា សមន្នាគតោ) [បស្ស ម. និ. ១.២៩៦ ចូឡហត្ថិបទោបមេ], ឥមិនា ច អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ, ឥមិនា ច អរិយេន សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ, វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ – អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្ពតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថំ អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជំ។ សោ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា, ឧជុំ កាយំ បណិធាយ, បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា។ សោ អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយ វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហរតិ, អភិជ្ឈាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ; ព្យាបាទបទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ វិហរតិ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី, ព្យាបាទបទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតិ; ថីនមិទ្ធំ បហាយ វិគតថីនមិទ្ធោ វិហរតិ អាលោកសញ្ញី, សតោ សម្បជានោ, ថីនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតិ; ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយ អនុទ្ធតោ វិហរតិ អជ្ឈត្តំ វូបសន្តចិត្តោ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតិ; វិចិកិច្ឆំ បហាយ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិហរតិ អកថំកថី កុសលេសុ ធម្មេសុ, វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។

៤១៣. “សោ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ បហាយ ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណេ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ...បេ.... តតិយំ ឈានំ...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

៤១៤. “សោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ ន សារជ្ជតិ, អប្បិយរូបេ រូបេ ន ព្យាបជ្ជតិ, ឧបដ្ឋិតកាយសតិ ច វិហរតិ អប្បមាណចេតសោ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ – យត្ថស្ស តេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ សោ ឯវំ អនុរោធវិរោធវិប្បហីនោ យំ កិញ្ចិ វេទនំ វេទេតិ, សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, សោ តំ វេទនំ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ វេទនំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ យា វេទនាសុ នន្ទី សា និរុជ្ឈតិ។ តស្ស នន្ទីនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ, ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ, ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ, ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា...បេ.... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា...បេ.... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា...បេ.... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា...បេ.... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ ន សារជ្ជតិ, អប្បិយរូបេ ធម្មេ ន ព្យាបជ្ជតិ, ឧបដ្ឋិតកាយសតិ ច វិហរតិ អប្បមាណចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ – យត្ថស្ស តេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ សោ ឯវំ អនុរោធវិរោធវិប្បហីនោ យំ កិញ្ចិ វេទនំ វេទេតិ, សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, សោ តំ វេទនំ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ វេទនំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ យា វេទនាសុ នន្ទី សា និរុជ្ឈតិ។ តស្ស នន្ទីនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ, ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ, ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ, ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ ឥមំ ខោ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តិំ ធារេថ, សាតិំ បន ភិក្ខុំ កេវដ្ដបុត្តំ មហាតណ្ហាជាលតណ្ហាសង្ឃាដប្បដិមុក្ក”ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តំ និដ្ឋិតំ អដ្ឋមំ។

៩. មហាអស្សបុរសុត្តំ

៤១៥. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា អង្គេសុ វិហរតិ អស្សបុរំ នាម អង្គានំ និគមោ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“សមណា សមណាតិ វោ, ភិក្ខវេ, ជនោ សញ្ជានាតិ។ តុម្ហេ ច បន ‘កេ តុម្ហេ’តិ បុដ្ឋា សមានា ‘សមណម្ហា’តិ បដិជានាថ; តេសំ វោ, ភិក្ខវេ, ឯវំសមញ្ញានំ សតំ ឯវំបដិញ្ញានំ សតំ ‘យេ ធម្មា សមណករណា ច ព្រាហ្មណករណា ច តេ ធម្មេ សមាទាយ វត្តិស្សាម, ឯវំ នោ អយំ អម្ហាកំ សមញ្ញា ច សច្ចា ភវិស្សតិ បដិញ្ញា ច ភូតា។ យេសញ្ច មយំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បរិភុញ្ជាម, តេសំ តេ ការា អម្ហេសុ មហប្ផលា ភវិស្សន្តិ មហានិសំសា, អម្ហាកញ្ចេវាយំ បព្ពជ្ជា អវញ្ឈា ភវិស្សតិ សផលា សឧទ្រយា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

៤១៦. “កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា សមណករណា ច ព្រាហ្មណករណា ច? ‘ហិរោត្តប្បេន សមន្នាគតា ភវិស្សាមា’តិ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ ឯវមស្ស – ‘ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា , អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ, នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិ ករណីយ’ន្តិ តាវតកេនេវ តុដ្ឋឹ អាបជ្ជេយ្យាថ។ អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ , បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ – ‘មា វោ សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្ថោ បរិហាយិ, សតិ ឧត្តរិ ករណីយេ’។

៤១៧. “កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧត្តរិ ករណីយំ? ‘បរិសុទ្ធោ នោ កាយសមាចារោ ភវិស្សតិ ឧត្តានោ វិវដោ ន ច ឆិទ្ទវា សំវុតោ ច។ តាយ ច បន បរិសុទ្ធកាយសមាចារតាយ នេវត្តានុក្កំសេស្សាម ន បរំ វម្ភេស្សាមា’តិ [នេវត្តានុក្កំសិស្សាម ន បរំ វម្ភិស្សាមាតិ (សព្ពត្ថ)] ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ ឯវមស្ស – ‘ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា, បរិសុទ្ធោ នោ កាយសមាចារោ; អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ, នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិ ករណីយ’ន្តិ តាវតកេនេវ តុដ្ឋឹ អាបជ្ជេយ្យាថ។ អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ – ‘មា វោ សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្ថោ បរិហាយិ, សតិ ឧត្តរិ ករណីយេ’។

៤១៨. “កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧត្តរិ ករណីយំ? ‘បរិសុទ្ធោ នោ វចីសមាចារោ ភវិស្សតិ ឧត្តានោ វិវដោ ន ច ឆិទ្ទវា សំវុតោ ច។ តាយ ច បន បរិសុទ្ធវចីសមាចារតាយ នេវត្តានុក្កំសេស្សាម ន បរំ វម្ភេស្សាមា’តិ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ ឯវមស្ស – ‘ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា, បរិសុទ្ធោ នោ កាយសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ វចីសមាចារោ; អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ, នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិ ករណីយ’ន្តិ តាវតកេនេវ តុដ្ឋឹ អាបជ្ជេយ្យាថ។ អារោចយាមិ វោ , ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ – ‘មា វោ សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្ថោ បរិហាយិ, សតិ ឧត្តរិ ករណីយេ’។

៤១៩. “កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧត្តរិ ករណីយំ? ‘បរិសុទ្ធោ នោ មនោសមាចារោ ភវិស្សតិ ឧត្តានោ វិវដោ ន ច ឆិទ្ទវា សំវុតោ ច។ តាយ ច បន បរិសុទ្ធមនោសមាចារតាយ នេវត្តានុក្កំសេស្សាម ន បរំ វម្ភេស្សាមា’តិ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ ឯវមស្ស – ‘ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា, បរិសុទ្ធោ នោ កាយសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ វចីសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ មនោសមាចារោ; អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ, នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិ ករណីយ’ន្តិ តាវតកេនេវ តុដ្ឋឹ អាបជ្ជេយ្យាថ។ អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ – ‘មា វោ សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្ថោ បរិហាយិ, សតិ ឧត្តរិ ករណីយេ’។

៤២០. “កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧត្តរិ ករណីយំ? ‘បរិសុទ្ធោ នោ អាជីវោ ភវិស្សតិ ឧត្តានោ វិវដោ ន ច ឆិទ្ទវា សំវុតោ ច។ តាយ ច បន បរិសុទ្ធាជីវតាយ នេវត្តានុក្កំសេស្សាម ន បរំ វម្ភេស្សាមា’តិ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ ឯវមស្ស – ‘ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា, បរិសុទ្ធោ នោ កាយសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ វចីសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ មនោសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ អាជីវោ; អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ , នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិ ករណីយ’ន្តិ តាវតកេនេវ តុដ្ឋឹ អាបជ្ជេយ្យាថ។ អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ – ‘មា វោ សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្ថោ បរិហាយិ, សតិ ឧត្តរិ ករណីយេ’។

៤២១. “កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧត្តរិ ករណីយំ? ‘ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារា ភវិស្សាម; ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជិស្សាម, រក្ខិស្សាម ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជិស្សាម។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា...បេ.... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា...បេ.... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា...បេ.... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា...បេ.... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជិស្សាម, រក្ខិស្សាម មនិន្ទ្រិយំ, មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជិស្សាមា’តិ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ ឯវមស្ស – ‘ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា, បរិសុទ្ធោ នោ កាយសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ វចីសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ មនោសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ អាជីវោ, ឥន្ទ្រិយេសុម្ហ គុត្តទ្វារា; អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ, នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិ ករណីយ’ន្តិ តាវតកេនេវ តុដ្ឋឹ អាបជ្ជេយ្យាថ។ អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ – ‘មា វោ សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្ថោ បរិហាយិ, សតិ ឧត្តរិ ករណីយេ’។

៤២២. “កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧត្តរិ ករណីយំ? ‘ភោជនេ មត្តញ្ញុនោ ភវិស្សាម, បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហរិស្សាម, នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ, វិហឹសូបរតិយា, ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ, ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាម នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាម, យាត្រា ច នោ ភវិស្សតិ, អនវជ្ជតា ច, ផាសុ វិហារោ ចា’តិ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ

ឯវមេស្ស – ‘ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា, បរិសុទ្ធោ នោ កាយសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ វចីសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ មនោសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ អាជីវោ, ឥន្ទ្រិយេសុម្ហ គុត្តទ្វារា, ភោជនេ មត្តញ្ញុនោ; អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ, នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិ ករណីយ’ន្តិ តាវតកេនេវ តុដ្ឋិំ អាបជ្ជេយ្យាថ។ អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ – ‘មា វោ, សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្ថោ បរិហាយិ សតិ ឧត្តរិំ ករណីយេ’។

៤២៣. “កិញ្ច , ភិក្ខវេ, ឧត្តរិំ ករណីយំ? ‘ជាគរិយំ អនុយុត្តា ភវិស្សាម, ទិវសំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេស្សាម។ រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេស្សាម។ រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេស្សាម បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ, សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្វា។ រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេស្សាមា’តិ, ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ ឯវមេស្ស – ‘ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា, បរិសុទ្ធោ នោ កាយសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ វចីសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ មនោសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ អាជីវោ, ឥន្ទ្រិយេសុម្ហ គុត្តទ្វារា, ភោជនេ មត្តញ្ញុនោ, ជាគរិយំ អនុយុត្តា; អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ, នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិំ ករណីយ’ន្តិ, តាវតកេនេវ តុដ្ឋិំ អាបជ្ជេយ្យាថ។ អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ – ‘មា វោ, សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្ថោ បរិហាយិ សតិ ឧត្តរិំ ករណីយេ’។

៤២៤. “កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧត្តរិំ ករណីយំ? ‘សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតា ភវិស្សាម, អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី, អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី, សមិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី, សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី, អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី, ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី, គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី’តិ, ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ ឯវមេស្ស – ‘ហិរោត្តប្បេនម្ហ សមន្នាគតា, បរិសុទ្ធោ នោ កាយសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ វចីសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ មនោសមាចារោ, បរិសុទ្ធោ អាជីវោ, ឥន្ទ្រិយេសុម្ហ គុត្តទ្វារា, ភោជនេ មត្តញ្ញុនោ, ជាគរិយំ អនុយុត្តា, សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតា; អលមេត្តាវតា កតមេត្តាវតា, អនុប្បត្តោ នោ សាមញ្ញត្ថោ, នត្ថិ នោ កិញ្ចិ ឧត្តរិំ ករណីយ’ន្តិ តាវតកេនេវ តុដ្ឋិំ អាបជ្ជេយ្យាថ។ អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ – ‘មា វោ, សាមញ្ញត្ថិកានំ សតំ សាមញ្ញត្ថោ បរិហាយិ សតិ ឧត្តរិំ ករណីយេ’។

៤២៥. “កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧត្តរិំ ករណីយំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ – អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្ពតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនប្បត្ថំ អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជំ។ សោ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា, ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា។ សោ អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយ វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហរតិ, អភិជ្ឈាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ; ព្យាបាទបទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ វិហរតិ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី , ព្យាបាទបទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតិ; ថីនមិទ្ធំ បហាយ វិគតថីនមិទ្ធោ វិហរតិ, អាលោកសញ្ញី សតោ សម្បជានោ, ថីនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតិ; ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយ អនុទ្ធតោ វិហរតិ , អជ្ឈត្តំ វូបសន្តចិត្តោ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតិ; វិចិកិច្ឆំ បហាយ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិហរតិ, អកថំកថី កុសលេសុ ធម្មេសុ, វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។

៤២៦. “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឥណំ អាទាយ កម្មន្តេ បយោជេយ្យ។ តស្ស តេ កម្មន្តា សមិជ្ឈេយ្យុំ [សម្បជ្ជេយ្យុំ (ស្យា. កំ. ក.)]។ សោ យានិ ច បោរាណានិ ឥណមូលានិ តានិ ច ព្យន្តីំ [ព្យន្តិំ (ក.), ព្យន្តិ (បី.)] ករេយ្យ, សិយា ចស្ស ឧត្តរិំ អវសិដ្ឋំ ទារភរណាយ។ តស្ស ឯវមេស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ ឥណំ អាទាយ កម្មន្តេ បយោជេសិំ, តស្ស មេ តេ កម្មន្តា សមិជ្ឈិំសុ។ សោហំ យានិ ច បោរាណានិ ឥណមូលានិ តានិ ច ព្យន្តីំ អកាសិំ, អត្ថិ ច មេ ឧត្តរិំ អវសិដ្ឋំ ទារភរណាយា’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ អាពាធិកោ អស្ស ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ, ភត្តញ្ចស្ស នច្ឆាទេយ្យ, ន ចស្ស កាយេ ពលមត្តា។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា អាពាធា មុច្ចេយ្យ, ភត្តញ្ចស្ស ឆាទេយ្យ, សិយា ចស្ស កាយេ ពលមត្តា។ តស្ស ឯវមេស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ អាពាធិកោ អហោសិំ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ, ភត្តញ្ច មេ នច្ឆាទេសិ, ន ច មេ អាសិ កាយេ ពលមត្តា, សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា អាពាធា មុត្តោ, ភត្តញ្ច មេ ឆាទេតិ, អត្ថិ ច មេ កាយេ ពលមត្តា’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ពន្ធនាគារេ ពទ្ធោ អស្ស។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា ពន្ធនា មុច្ចេយ្យ សោត្ថិនា អព្ភយេន [អព្យយេន (សី. បី.)], ន ចស្ស កិញ្ចិ ភោគានំ វយោ។ តស្ស ឯវមេស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ ពន្ធ

នាគារេ ពទ្ធោ អហោសិ, សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា ពន្ធនា មុត្តោ, សោត្ថិនា អព្ពយេន, នត្ថិ ច មេ កិញ្ចិ ភោគានំ វយោ’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសោ ទាសោ អស្ស អនត្តាធីនោ បរាធីនោ ន យេនកាមំគមោ។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា ទាសព្យា មុច្ចេយ្យ អត្តាធីនោ អបរាធីនោ ភុជិស្សោ យេនកាមំគមោ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ ទាសោ អហោសិ អនត្តាធីនោ បរាធីនោ ន យេនកាមំគមោ, សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា ទាសព្យា មុត្តោ អត្តាធីនោ អបរាធីនោ ភុជិស្សោ យេនកាមំគមោ’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ សធនោ សភោគោ កន្តារទ្ធានមគ្គំ បដិបជ្ជេយ្យ [សីលក្ខន្ធវគ្គបាឡិយា កិញ្ចិ វិសទិសំ]។ សោ អបរេន សមយេន តម្ហា កន្តារា និត្ថរេយ្យ សោត្ថិនា អព្ពយេន, ន ចស្ស កិញ្ចិ ភោគានំ វយោ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ បុព្ពេ សធនោ សភោគោ កន្តារទ្ធានមគ្គំ បដិបជ្ជិំ។ សោម្ហិ ឯតរហិ តម្ហា កន្តារា និត្ថិណ្ណោ សោត្ថិនា អព្ពយេន, នត្ថិ ច មេ កិញ្ចិ ភោគានំ វយោ’តិ។ សោ តតោនិទានំ លភេថ បាមោជ្ជំ, អធិគច្ឆេយ្យ សោមនស្សំ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យថា ឥណំ យថា រោគំ យថា ពន្ធនាគារំ យថា ទាសព្យំ យថា កន្តារទ្ធានមគ្គំ, ឥមេ បញ្ច នីវរណេ អប្បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាណណ្យំ យថា អារោគ្យំ យថា ពន្ធនាមោក្ខំ យថា ភុជិស្សំ យថា ខេមន្តភូមឹ; ឯវមេវ ភិក្ខុ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ។

៤២៧. “សោ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ បហាយ ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណេ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ, សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ វិវេកជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស វិវេកជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទក្ខោ ន្ហាបកោ [នហាបកោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វា ន្ហាបកន្តេវាសី វា កំសថាលេ ន្ហានីយចុណ្ណានិ [នហានីយចុណ្ណានិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អាកិរិត្វា ឧទកេន បរិប្ផោសកំ បរិប្ផោសកំ សន្នេយ្យ។ សាយំ ន្ហានីយបិណ្ឌិ ស្នេហានុគតា ស្នេហបរេតា សន្តរពាហិរា, ផុដា ស្នេហេន ន ច បគ្ឃរិណី។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ វិវេកជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស វិវេកជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។

៤២៨. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ សមាធិជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស សមាធិជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧទករហទោ ឧព្ភិទោទកោ [ឧព្ភិតោទកោ (ក.)]។ តស្ស នេវស្ស បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ន បច្ឆិមាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ន ឧត្តរាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ន ទក្ខិណាយ ទិសាយ ឧទកស្ស អាយមុខំ, ទេវោ ច ន កាលេន កាលំ សម្មាធារំ អនុប្បវេច្ឆេយ្យ។ អថ ខោ តម្ហាវ ឧទករហទា សីតា វារិធារា ឧព្ភិជ្ជិត្វា តមេវ ឧទករហទំ សីតេន វារិនា អភិសន្ទេយ្យ បរិសន្ទេយ្យ បរិបូរេយ្យ បរិប្ផរេយ្យ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ ឧទករហទស្ស សីតេន វារិនា អប្ផុដំ អស្ស។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ សមាធិជេន បីតិសុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស សមាធិជេន បីតិសុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។

៤២៩. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ, សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ និប្បីតិកេន សុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស និប្បីតិកេន សុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧប្បលិនិយំ វា បទុមិនិយំ វា បុណ្ឌរីកិនិយំ វា អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកានុគ្គតានិ អន្តោនិមុគ្គបោសីនិ, តានិ យាវ ចគ្គា យាវ ច មូលា សីតេន វារិនា អភិសន្នានិ បរិសន្នានិ បរិបូរានិ បរិប្ផុដានិ, នាស្ស [ន នេសំ (សី.)] កិញ្ចិ សព្ពាវតំ ឧប្បលានំ វា បទុមានំ វា បុណ្ឌរីកានំ វា សីតេន វារិនា អប្ផុដំ អស្ស។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ និប្បីតិកេន សុខេន អភិសន្ទេតិ បរិសន្ទេតិ បរិបូរេតិ បរិប្ផរតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស និប្បីតិកេន សុខេន អប្ផុដំ ហោតិ។

៤៣០. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា, បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា, អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធឹ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន ផរិត្វា និសិន្នោ ហោតិ , នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន អប្ផុដំ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឱទាតេន វត្ថេន សសីសំ បារុបេត្វា និសិន្នោ អស្ស, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស ឱទាតេន វត្ថេន អប្ផុដំ អស្ស។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន ផរិត្វា និសិន្នោ ហោតិ, នាស្ស កិញ្ចិ សព្ពាវតោ កាយស្ស បរិសុទ្ធេន ចេតសា បរិយោទាតេន អប្ផុដំ ហោតិ។

៤៣១. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ, ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ…. ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ សកម្ហា គាមា អញ្ញំ គាមំ គច្ឆេយ្យ, តម្ហាបិ គាមា អញ្ញំ គាមំ គច្ឆេយ្យ, សោ តម្ហា គាមា សកំយេវ គាមំ បច្ចាគច្ឆេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អហំ ខោ សកម្ហា គាមា អមុំ គាមំ អគច្ឆឹ [អគច្ឆឹ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], តត្រាបិ ឯវំ អដ្ឋាសឹ ឯវំ និសីទឹ ឯវំ អភាសឹ ឯវំ តុណ្ហី អហោសឹ; តម្ហាបិ គាមា អមុំ គាមំ អគច្ឆឹ, តត្រាបិ ឯវំ អដ្ឋាសឹ ឯវំ និសីទឹ ឯវំ អភាសឹ ឯវំ តុណ្ហី អហោសឹ; សោម្ហិ តម្ហា គាមា សកំយេវ គាមំ បច្ចាគតោ’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ…. ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។

៤៣២. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ, យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ…បេ…. សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទ្វេ អគារា សទ្វារា [សន្នទ្វារា (ក.)]។ តត្ថ ចក្ខុមា បុរិសោ មជ្ឈេ ឋិតោ បស្សេយ្យ មនុស្សេ គេហំ បវិសន្តេបិ និក្ខមន្តេបិ, អនុចង្កមន្តេបិ អនុវិចរន្តេបិ ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ…បេ….។

៤៣៣. “សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ‘ឥមេ អាសវា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ តស្ស ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បព្ពតសង្ខេបេ ឧទករហទោ អច្ឆោ វិប្បសន្នោ អនាវិលោ។ តត្ថ ចក្ខុមា បុរិសោ តីរេ ឋិតោ បស្សេយ្យ សិប្បិសម្ពុកម្បិ [សិប្បិកសម្ពុកម្បិ (ស្យា. កំ. ក.)] សក្ខរកថលម្បិ មច្ឆគុម្ពម្បិ, ចរន្តម្បិ តិដ្ឋន្តម្បិ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អយំ ខោ ឧទករហទោ អច្ឆោ វិប្បសន្នោ អនាវិលោ។ តត្រិមេ សិប្បិសម្ពុកាបិ សក្ខរកថលាបិ មច្ឆគុម្ពាបិ ចរន្តិបិ តិដ្ឋន្តិបីតិ ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ…បេ…. នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ។

៤៣៤. “អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘សមណោ’ ឥតិបិ ‘ព្រាហ្មណោ’ឥតិបិ ‘ន្ហាតកោ’ឥតិបិ ‘វេទគូ’ឥតិបិ ‘សោត្តិយោ’ឥតិបិ ‘អរិយោ’ឥតិបិ ‘អរហំ’ឥតិបិ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមណោ ហោតិ? សមិតាស្ស ហោន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា, សំកិលេសិកា, បោនោព្ភវិកា, សទរា, ទុក្ខវិបាកា , អាយតឹ, ជាតិជរាមរណិយា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមណោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ព្រាហ្មណោ ហោតិ? ពាហិតាស្ស ហោន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា , សំកិលេសិកា, បោនោព្ភវិកា, សទរា, ទុក្ខវិបាកា, អាយតឹ, ជាតិជរាមរណិយា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ព្រាហ្មណោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន្ហាតកោ [នហាតកោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ហោតិ? ន្ហាតាស្ស ហោន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា, សំកិលេសិកា, បោនោព្ភវិកា, សទរា, ទុក្ខវិបាកា, អាយតឹ, ជាតិជរាមរណិយា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន្ហាតកោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វេទគូ ហោតិ? វិទិតាស្ស ហោន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា, សំកិលេសិកា, បោនោព្ភវិកា, សទរា, ទុក្ខវិបាកា, អាយតឹ, ជាតិជរាមរណិយា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វេទគូ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សោត្ថិយោ ហោតិ? និស្សុតាស្ស ហោន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា, សំកិលេសិកា, បោនោព្ភវិកា, សទរា, ទុក្ខវិបាកា, អាយតឹ, ជាតិជរាមរណិយា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សោត្ថិយោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរិយោ ហោតិ ? អារកាស្ស ហោន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា, សំកិលេសិកា, បោនោព្ភវិកា, សទរា, ទុក្ខវិបាកា, អាយតឹ, ជាតិជរាមរណិយា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរិយោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហំ ហោតិ? អារកាស្ស ហោន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា, សំកិលេសិកា, បោនោព្ភវិកា, សទរា, ទុក្ខវិបាកា, អាយតឹ, ជាតិជរាមរណិយា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហំ ហោតី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

មហាអស្សបុរសុត្តំ និដ្ឋិតំ នវមំ។

១០. ចូឡអស្សបុរសុត្តំ

៤៣៥. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា អង្គេសុ វិហរតិ អស្សបុរំ នាម អង្គានំ និគមោ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “សមណា សមណាតិ វោ, ភិក្ខវេ, ជនោ សញ្ជានាតិ។ តុម្ហេ ច បន ‘កេ តុម្ហេ’តិ បុដ្ឋា សមានា ‘សមណាម្ហា’តិ បដិជានាថ។ តេសំ វោ, ភិក្ខវេ, ឯវំសមញ្ញានំ សតំ ឯវំបដិញ្ញានំ សតំ – ‘យា សមណសាមីចិប្បដិបទា តំ បដិបជ្ជិស្សាម; ឯវំ នោ អយំ អម្ហាកំ សមញ្ញា ច សច្ចា ភវិស្សតិ បដិញ្ញា ច ភូតា; យេសញ្ច មយំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បរិភុញ្ជាម, តេសំ តេ ការា អម្ហេសុ មហប្ផលា ភវិស្សន្តិ មហានិសំសា, អម្ហាកញ្ចេវាយំ បព្ពជ្ជា អវញ្ឈា ភវិស្សតិ សផលា សឧទ្រយា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

៤៣៦. “កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន សមណសាមីចិប្បដិបទំ បដិបន្នោ ហោតិ? យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អភិជ្ឈាលុស្ស អភិជ្ឈា អប្បហីនា ហោតិ, ព្យាបន្នចិត្តស្ស ព្យាបាទោ អប្បហីនោ ហោតិ, កោធនស្ស កោធោ អប្បហីនោ ហោតិ, ឧបនាហិស្ស ឧបនាហោ អប្បហីនោ ហោតិ, មក្ខិស្ស មក្ខោ អប្បហីនោ ហោតិ, បឡាសិស្ស បឡាសោ អប្បហីនោ ហោតិ, ឥស្សុកិស្ស ឥស្សា អប្បហីនា ហោតិ, មច្ឆរិស្ស មច្ឆរិយំ អប្បហីនំ ហោតិ , សឋស្ស សាឋេយ្យំ អប្បហីនំ ហោតិ, មាយាវិស្ស មាយា អប្បហីនា ហោតិ, បាបិច្ឆស្ស បាបិកា ឥច្ឆា អប្បហីនា ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ អប្បហីនា ហោតិ – ឥមេសំ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, សមណមលានំ សមណទោសានំ សមណកសដានំ អាបាយិកានំ ឋានានំ ទុគ្គតិវេទនិយានំ អប្បហានា ‘ន សមណសាមីចិប្បដិបទំ បដិបន្នោ’តិ វទាមិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មតជំ នាម អាវុធជាតំ ឧភតោធារំ បីតនិសិតំ។ តទស្ស សង្ឃាដិយា សម្បារុតំ សម្បលិវេឋិតំ។ តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមស្ស ភិក្ខុនោ បព្ពជ្ជំ វទាមិ។

៤៣៧. “នាហំ, ភិក្ខវេ, សង្ឃាដិកស្ស សង្ឃាដិធារណមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។ នាហំ, ភិក្ខវេ, អចេលកស្ស អចេលកមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។ នាហំ, ភិក្ខវេ, រជោជល្លិកស្ស រជោជល្លិកមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។ នាហំ, ភិក្ខវេ , ឧទកោរោហកស្ស ឧទកោរោហណមត្តេន [ឧទកោរោហកមត្តេន (សី. បី.)] សាមញ្ញំ វទាមិ។ នាហំ, ភិក្ខវេ, រុក្ខមូលិកស្ស រុក្ខមូលិកមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។ នាហំ, ភិក្ខវេ, អព្ភោកាសិកស្ស អព្ភោកាសិកមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។ នាហំ, ភិក្ខវេ, ឧព្ភដ្ឋកស្ស ឧព្ភដ្ឋកមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។ នាហំ, ភិក្ខវេ, បរិយាយភត្តិកស្ស បរិយាយភត្តិកមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។ នាហំ, ភិក្ខវេ, មន្តជ្ឈាយកស្ស មន្តជ្ឈាយកមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។ នាហំ, ភិក្ខវេ, ជដិលកស្ស ជដាធារណមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។

“សង្ឃាដិកស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, សង្ឃាដិធារណមត្តេន អភិជ្ឈាលុស្ស អភិជ្ឈា បហីយេថ, ព្យាបន្នចិត្តស្ស ព្យាបាទោ បហីយេថ, កោធនស្ស កោធោ បហីយេថ, ឧបនាហិស្ស ឧបនាហោ បហីយេថ, មក្ខិស្ស មក្ខោ

បហីយេថ, បឡាសិស្ស បឡាសោ បហីយេថ, ឥស្សុកិស្ស ឥស្សា បហីយេថ, មច្ឆរិស្ស មច្ឆរិយំ បហីយេថ, សឋស្ស សាឋេយ្យំ បហីយេថ, មាយាវិស្ស មាយា បហីយេថ, បាបិច្ឆស្ស បាបិកា ឥច្ឆា បហីយេថ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយេថ, តមេនំ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា ជាតមេវ នំ សង្ឃាដិកំ ករេយ្យុំ, សង្ឃាដិកត្តមេវ [សំឃាដិកត្តេ ចេវ (ក.)] សមាទបេយ្យុំ – ‘ឯហិ ត្វំ, ភទ្រមុខ, សង្ឃាដិកោ ហោហិ, សង្ឃាដិកស្ស តេ សតោ សង្ឃាដិធារណមត្តេន អភិជ្ឈាលុស្ស អភិជ្ឈា បហីយិស្សតិ, ព្យាបន្នចិត្តស្ស ព្យាបាទោ បហីយិស្សតិ, កោធនស្ស កោធោ បហីយិស្សតិ, ឧបនាហិស្ស ឧបនាហោ បហីយិស្សតិ, មក្ខិស្ស មក្ខោ បហីយិស្សតិ, បឡាសិស្ស បឡាសោ បហីយិស្សតិ, ឥស្សុកិស្ស ឥស្សា បហីយិស្សតិ, មច្ឆរិស្ស មច្ឆរិយំ បហីយិស្សតិ, សឋស្ស សាឋេយ្យំ បហីយិស្សតិ, មាយាវិស្ស មាយា បហីយិស្សតិ, បាបិច្ឆស្ស បាបិកា ឥច្ឆា បហីយិស្សតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយិស្សតី’តិ។ យស្មា ច ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, សង្ឃាដិកម្បិ ឥធេកច្ចំ បស្សាមិ អភិជ្ឈាលុំ ព្យាបន្នចិត្តំ កោធនំ ឧបនាហី មក្ខី បឡាសី ឥស្សុកី មច្ឆរី សឋំ មាយាវី បាបិច្ឆំ មិច្ឆាទិដ្ឋិកំ, តស្មា ន សង្ឃាដិកស្ស សង្ឃាដិធារណមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។

“អចេលកស្ស ចេ, ភិក្ខវេ…បេ… រជោជល្លិកស្ស ចេ, ភិក្ខវេ…បេ… ឧទកោរោហកស្ស ចេ, ភិក្ខវេ…បេ… រុក្ខមូលិកស្ស ចេ, ភិក្ខវេ…បេ… អព្ភោកាសិកស្ស ចេ, ភិក្ខវេ…បេ… ឧព្ភដ្ឋកស្ស ចេ, ភិក្ខវេ…បេ… បរិយាយភត្តិកស្ស ចេ, ភិក្ខវេ…បេ… មន្តជ្ឈាយកស្ស ចេ, ភិក្ខវេ…បេ… ជដិលកស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ជដាធារណមត្តេន អភិជ្ឈាលុស្ស អភិជ្ឈា បហីយេថ, ព្យាបន្នចិត្តស្ស ព្យាបាទោ បហីយេថ , កោធនស្ស កោធោ បហីយេថ, ឧបនាហិស្ស ឧបនាហោ បហីយេថ, មក្ខិស្ស មក្ខោ បហីយេថ, បឡាសិស្ស បឡាសោ បហីយេថ, ឥស្សុកិស្ស ឥស្សា បហីយេថ, មច្ឆរិស្ស មច្ឆរិយំ បហីយេថ, សឋស្ស សាឋេយ្យំ បហីយេថ, មាយាវិស្ស មាយា បហីយេថ, បាបិច្ឆស្ស បាបិកា ឥច្ឆា បហីយេថ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយេថ, តមេនំ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា ជាតមេវ នំ ជដិលកំ ករេយ្យុំ, ជដិលកត្តមេវ [ជដិលកត្តេ ចេវ (ក.)] សមាទបេយ្យុំ – ‘ឯហិ ត្វំ, ភទ្រមុខ, ជដិលកោ ហោហិ, ជដិលកស្ស តេ សតោ ជដាធារណមត្តេន អភិជ្ឈាលុស្ស អភិជ្ឈា បហីយិស្សតិ ព្យាបន្នចិត្តស្ស ព្យាបាទោ បហីយិស្សតិ, កោធនស្ស កោធោ បហីយិស្សតិ…បេ… បាបិច្ឆស្ស បាបិកា ឥច្ឆា បហីយិស្សតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយិស្សតី’តិ។ យស្មា ច ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, ជដិលកម្បិ ឥធេកច្ចំ បស្សាមិ អភិជ្ឈាលុំ ព្យាបន្នចិត្តំ កោធនំ ឧបនាហី មក្ខី បលាសី ឥស្សុកី មច្ឆរី សឋំ មាយាវី បាបិច្ឆំ មិច្ឆាទិដ្ឋី, តស្មា ន ជដិលកស្ស ជដាធារណមត្តេន សាមញ្ញំ វទាមិ។

៤៣៨. “កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមណសាមីចិប្បដិបទំ បដិបន្នោ ហោតិ? យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អភិជ្ឈាលុស្ស អភិជ្ឈា បហីនា ហោតិ, ព្យាបន្នចិត្តស្ស ព្យាបាទោ បហីនោ ហោតិ, កោធនស្ស កោធោ បហីនោ ហោតិ, ឧបនាហិស្ស ឧបនាហោ បហីនោ ហោតិ, មក្ខិស្ស មក្ខោ បហីនោ ហោតិ, បឡាសិស្ស បឡាសោ បហីនោ ហោតិ, ឥស្សុកិស្ស ឥស្សា បហីនា ហោតិ, មច្ឆរិស្ស មច្ឆរិយំ បហីនំ ហោតិ, សឋស្ស សាឋេយ្យំ បហីនំ ហោតិ, មាយាវិស្ស មាយា បហីនា ហោតិ, បាបិច្ឆស្ស បាបិកា ឥច្ឆា បហីនា ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីនា ហោតិ – ឥមេសំ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, សមណមលានំ សមណទោសានំ សមណកសដានំ អាបាយិកានំ ឋានានំ ទុគ្គតិវេទនិយានំ បហានា ‘សមណសាមីចិប្បដិបទំ បដិបន្នោ’តិ វទាមិ។ សោ សព្ពេហិ ឥមេហិ បាបកេហិ អកុសលេហិ ធម្មេហិ វិសុទ្ធមត្តានំ សមនុបស្សតិ ( ) [(វិមុត្តមត្តានំ សមនុបស្សតិ) (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។ តស្ស សព្ពេហិ ឥមេហិ បាបកេហិ អកុសលេហិ ធម្មេហិ វិសុទ្ធមត្តានំ សមនុបស្សតោ ( ) [(វិមុត្តមត្តានំ សមនុបស្សតោ) (សី. ស្យា. កំ. បី.)] បាមោជ្ជំ ជាយតិ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។

“សោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ ករុណាសហគតេន ចេតសា…បេ… មុទិតាសហគតេន ចេតសា…បេ… ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បោក្ខរណី អច្ឆោទកា សាតោទកា សីតោទកា សេតកា សុបតិត្ថា រមណីយា។ បុរត្ថិមាយ ចេបិ ទិសាយ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ។ សោ តំ បោក្ខរណឹ អាគម្ម វិនេយ្យ ឧទកបិបាសំ វិនេយ្យ ឃម្មបរិឡាហំ…បេ… បច្ឆិមាយ ចេបិ ទិសាយ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ…បេ… ឧត្តរាយ ចេបិ ទិសាយ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ…បេ… ទក្ខិណាយ ចេបិ ទិសាយ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ។ យតោ កុតោ ចេបិ នំ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ, កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ។ សោ តំ បោក្ខរណឹ អាគម្ម វិនេយ្យ ឧទកបិបាសំ, វិនេយ្យ ឃម្មបរិឡាហំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ខត្តិយកុលា ចេបិ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ

ហោតិ, សោ ច តថាគតប្បវេទិតំ ធម្មវិនយំ អាគម្ម, ឯវំ មេត្តំ ករុណំ មុទិតំ ឧបេក្ខំ ភាវេត្វា លភតិ អជ្ឈត្តំ [តមហំ (ក.)] វូបសមំ [តមហំ (ក.)]។ អជ្ឈត្តំ វូបសមា 'សមណសាមីចិប្បដិបទំ បដិបន្នោ'តិ វទាមិ។ ព្រាហ្មណកុលា ចេបិ…បេ…. វេស្សកុលា ចេបិ…បេ…. សុទ្ទកុលា ចេបិ…បេ…. យស្មា កស្មា ចេបិ កុលា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ , សោ ច តថាគតប្បវេទិតំ ធម្មវិនយំ អាគម្ម, ឯវំ មេត្តំ ករុណំ មុទិតំ ឧបេក្ខំ ភាវេត្វា លភតិ អជ្ឈត្តំ វូបសមំ។ អជ្ឈត្តំ វូបសមា 'សមណសាមីចិប្បដិបទំ បដិបន្នោ'តិ វទាមិ។

"ខត្តិយកុលា ចេបិ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ។ សោ ច អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អាសវានំ ខយា សមណោ ហោតិ។ ព្រាហ្មណកុលា ចេបិ…បេ…. វេស្សកុលា ចេបិ… សុទ្ទកុលា ចេបិ… យស្មា កស្មា ចេបិ កុលា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ, សោ ច អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អាសវានំ ខយា សមណោ ហោតី"តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

ចូឡអស្សបុរសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទសមំ។

មហាយមកវគ្គោ និដ្ឋិតោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

គិញ្ជកសាលវនំ បរិហរិតុំ, បញ្ញវតោ បុន សច្ចកនិសេធោ;
មុខវណ្ណបសីទនតាបិន្នោ, កេវដ្ដអស្សបុរជដិលេន។

៥. ចូឡយមកវគ្គោ

១. សាលេយ្យកសុត្តំ

៤៣៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ យេន សាលា នាម កោសលានំ ព្រាហ្មណគាមោ តទវសរិ។ អស្សោសុំ ខោ សាលេយ្យកា ព្រាហ្មណគហបតិកា – ‘‘សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ សាលំ អនុប្បត្តោ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ; កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ’។ សាធុ ខោ បន តថារូបានំ អរហតំ ទស្សនំ ហោតី’’តិ។

អថ ខោ សាលេយ្យកា ព្រាហ្មណគហបតិកា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អប្បេកច្ចេ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ; អប្បេកច្ចេ ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ, សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ; អប្បេកច្ចេ យេន ភគវា តេនញ្ជលិំ បណាមេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ; អប្បេកច្ចេ ភគវតោ សន្តិកេ នាមគោត្តំ សាវេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ; អប្បេកច្ចេ តុណ្ហីភូតា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ សាលេយ្យកា ព្រាហ្មណគហបតិកា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – ‘‘កោ នុ ខោ, ភោ គោតម, ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ ? កោ បន, ភោ គោតម, ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី’’តិ?

‘‘អធម្មចរិយាវិសមចរិយាហេតុ ខោ, គហបតយោ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។ ធម្មចរិយាសមចរិយាហេតុ ខោ, គហបតយោ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី’’តិ ។

‘‘ន ខោ មយំ ឥមស្ស ភោតោ គោតមស្ស សំខិត្តេន ភាសិតស្ស, វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស, វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាម។ សាធុ នោ ភវំ គោតមោ តថា ធម្មំ ទេសេតុ, យថា មយំ ឥមស្ស ភោតោ គោតមស្ស សំខិត្តេន ភាសិតស្ស, វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស, វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានេយ្យាមា’’តិ។ ‘‘តេន ហិ, គហបតយោ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភោ’’តិ ខោ សាលេយ្យកា ព្រាហ្មណគហបតិកា ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

៤៤០. ‘‘តិវិធំ ខោ, គហបតយោ, កាយេន អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ, តិវិធំ មនសា អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ។

‘‘កថញ្ច, គហបតយោ, តិវិធំ កាយេន អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ, លុទ្ទោ [លុទ្ទោ ទារុណោ (ក.) ដីកា ឱលោកេតព្ពា] លោហិតបាណិ ហតប្បហតេ និវិដ្ឋោ អទយាបន្នោ បាណភូតេសុ [សព្ពបាណភូតេសុ (ស្យា. កំ. ក.)]។

‘‘អទិន្នាទាយី ខោ បន ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ, គាមគតំ វា អរញ្ញគតំ វា, តំ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ។

‘‘កាមេសុមិច្ឆាចារី ខោ បន ហោតិ។ យា តា មាតុរក្ខិតា បិតុរក្ខិតា មាតាបិតុរក្ខិតា ភាតុរក្ខិតា ភគិនិរក្ខិតា ញាតិរក្ខិតា គោត្តរក្ខិតា ធម្មរក្ខិតា សស្សាមិកា សបរិទណ្ឌា អន្តមសោ មាលាគុឡបរិក្ខិត្តាបិ, តថារូបាសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជិតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, តិវិធំ កាយេន អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ។

‘‘កថញ្ច , គហបតយោ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ មុសាវាទី ហោតិ។ សភាគតោ វា បរិសាគតោ វា, ញាតិមជ្ឈគតោ វា បូគមជ្ឈគតោ វា រាជកុលមជ្ឈគតោ វា, អភិនីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ – ‘ឯហម្ភោ បុរិស, យំ ជានាសិ តំ វទេហី’តិ , សោ អជានំ វា អាហ – ‘ជានាមី’តិ, ជានំ វា

អាហ – ‘ន ជានាមី’តិ, អបស្សំ វា អាហ – ‘បស្សាមី’តិ, បស្សំ វា អាហ – ‘ន បស្សាមី’តិ [សោ អាហ អជានំ វា អហំ ជានាមីតិ ជានំ វា អហំ ន ជានាមីតិ អបស្សំ វា អហំ បស្សាមីតិ បស្សំ វា អហំ ន បស្សាមីតិ (ក.)]។ ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ។

“បិសុណវាចោ ខោ បន ហោតិ។ ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ សមគ្គានំ វា ភេត្តា [ភេទកា (ក.), ភេទេតា (ស្យា. កំ.), តទដ្ឋកថាយំ បន ភេត្តាតិ ទិស្សតិ], ភិន្នានំ វា អនុប្បទាតា, វគ្គារាមោ វគ្គរតោ វគ្គនន្ទី វគ្គករណិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“ផរុសវាចោ ខោ បន ហោតិ។ យា សា វាចា អណ្ឌកា [កណ្ឋកា (ក.)] កក្កសា បរកដុកា បរាភិសជ្ជនី កោធសាមន្តា អសមាធិសំវត្តនិកា , តថារូបិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបី ខោ បន ហោតិ។ អកាលវាទី អភូតវាទី អនត្ថវាទី អធម្មវាទី អវិនយវាទី។ អនិធានវតិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ អកាលេន អនបទេសំ អបរិយន្តវតិំ អនត្ថសំហិតំ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, តិវិធំ មនសា អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ តំ អភិជ្ឈាតា ហោតិ – ‘អហោ វត យំ បរស្ស តំ មមស្សា’”តិ!

“ព្យាបន្នចិត្តោ ខោ បន ហោតិ បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ – ‘ឥមេ សត្តា ហញ្ញន្តុ វា វជ្ឈន្តុ វា ឧច្ឆិជ្ជន្តុ វា វិនស្សន្តុ វា មា វា អហេសុ’”ន្តិ [មា វា អហេសុំ ឥតិ វាតិ (សី. បី. ក.)]។

“មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ខោ បន ហោតិ វិបរីតទស្សនោ – ‘នត្ថិ ទិន្នំ នត្ថិ យិដ្ឋំ នត្ថិ ហុតំ, នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, នត្ថិ អយំ លោកោ នត្ថិ បរោ លោកោ, នត្ថិ មាតា នត្ថិ បិតា, នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា , នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, តិវិធំ មនសា អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ។

“ឯវំ អធម្មចរិយាវិសមចរិយាហេតុ ខោ, គហបតយោ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។

៤៤១. “តិវិធំ ខោ, គហបតយោ, កាយេន ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ, តិវិធំ មនសា ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, តិវិធំ កាយេន ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។

“អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ, គាមគតំ វា អរញ្ញគតំ វា, តំ នាទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ។

“កាមេសុមិច្ឆាចារំ បហាយ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ។ យា តា មាតុរក្ខិតា បិតុរក្ខិតា មាតាបិតុរក្ខិតា ភាតុរក្ខិតា ភគិនិរក្ខិតា ញាតិរក្ខិតា គោត្តរក្ខិតា ធម្មរក្ខិតា សស្សាមិកា សបរិទណ្ឌា អន្តមសោ មាលាគុឡបរិក្ខិត្តាបិ, តថារូបាសុ ន ចារិត្តំ អាបជ្ជិតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, តិវិធំ កាយេន ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ។ សភាគតោ វា បរិសាគតោ វា, ញាតិមជ្ឈគតោ វា បូគមជ្ឈគតោ វា រាជកុលមជ្ឈគតោ វា, អភិនីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ – ‘ឯហម្ភោ បុរិស, យំ ជានាសិ តំ វទេហី’តិ, សោ អជានំ វា អាហ – ‘ន ជានាមី’តិ, ជានំ វា អាហ – ‘ជានាមី’តិ, អបស្សំ វា អាហ – ‘ន បស្សាមី’តិ, បស្សំ វា អាហ – ‘បស្សាមី’តិ។ ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា ន សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ។

“បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ឥតោ សុត្វា ន អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ន ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា, សហិតានំ វា អនុប្បទាតា, សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី សមគ្គករណិ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ។ យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា – តថារូបិ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ។ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី និធានវតី វាចំ ភាសិតា ហោតិ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតី អត្ថសំហិតំ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, តិវិធំ មនសា ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ តំ នាភិជ្ឈាតា ហោតិ – ‘អហោ វត យំ បរស្ស តំ មមស្សា’តិ!

“អព្យាបន្នចិត្តោ ខោ បន ហោតិ អប្បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ – ‘ឥមេ សត្តា អវេរា អព្យាពជ្ឈា អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តូ’តិ។

“សម្មាទិដ្ឋិកោ ខោ បន ហោតិ អវិបរីតទស្សនោ – ‘អត្ថិ ទិន្នំ អត្ថិ យិដ្ឋំ អត្ថិ ហុតំ, អត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, អត្ថិ អយំ លោកោ អត្ថិ បរោ លោកោ, អត្ថិ មាតា អត្ថិ បិតា, អត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, អត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, តិវិធំ មនសា ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ។

“ឯវំ ធម្មចរិយាសមចរិយាហេតុ ខោ, គហបតយោ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតីសគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

៤៤២. “អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ខត្តិយមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ខត្តិយមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ…បេ… គហបតិមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា គហបតិមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តាវតឹសានំ ទេវានំ…បេ… យាមានំ ទេវានំ… តុសិតានំ ទេវានំ… និម្មានរតីនំ ទេវានំ… បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ… ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អាភានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អាភានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរិត្តាភានំ ទេវានំ…បេ… អប្បមាណាភានំ ទេវានំ… អាភស្សរានំ ទេវានំ… បរិត្តសុភានំ ទេវានំ… អប្បមាណសុភានំ ទេវានំ… សុភកិណ្ហានំ ទេវានំ… វេហប្ផលានំ ទេវានំ… អវិហានំ ទេវានំ… អតប្បានំ ទេវានំ… សុទស្សានំ ទេវានំ… សុទស្សីនំ ទេវានំ… អកនិដ្ឋានំ ទេវានំ… អាកាសានញ្ចាយតនូបគានំ ទេវានំ…

វិញ្ញាណញ្ចាយតនូបគានំ ទេវានំ … អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបគានំ ទេវានំ… នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី”តិ។

៤៤៣. ឯវំ វុត្តេ, សាលេយ្យកា ព្រាហ្មណគហបតិកា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម! សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ, ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ។ ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯតេ មយំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាម ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកេ នោ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតេ [បាណុបេតំ (ក.)] សរណំ គតេ”តិ។

សាលេយ្យកសុត្តំ និដ្ឋិតំ បឋមំ។

២. វេរញ្ជកសុត្តំ

៤៤៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន វេរញ្ជកា ព្រាហ្មណគហបតិកា សាវត្ថិយំ បដិវសន្តិ កេនចិទេវ ករណីយេន។ អស្សោសុំ ខោ វេរញ្ជកា ព្រាហ្មណគហបតិកា – “សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ; កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ’។ សាធុ ខោ បន តថារូបានំ អរហតំ ទស្សនំ ហោតី”តិ។

អថ ខោ វេរញ្ជកា ព្រាហ្មណគហបតិកា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា អប្បេកច្ចេ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ; អប្បេកច្ចេ ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិំសុ, សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ; អប្បេកច្ចេ យេន ភគវា តេនញ្ជលិំ បណាមេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ; អប្បេកច្ចេ ភគវតោ សន្តិកេ នាមគោត្តំ សាវេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ; អប្បេកច្ចេ តុណ្ហីភូតា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ វេរញ្ជកា ព្រាហ្មណគហបតិកា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “កោ នុ ខោ, ភោ គោតម, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ? កោ បន, ភោ គោតម, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ?

“អធម្មចរិយាវិសមចរិយាហេតុ ខោ, គហបតយោ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។ ធម្មចរិយាសមចរិយាហេតុ ខោ, គហបតយោ , ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

“ន ខោ មយំ ឥមស្ស ភោតោ គោតមស្ស សំខិត្តេន ភាសិតស្ស, វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស, វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាម។ សាធុ នោ ភវំ គោតមោ តថា ធម្មំ ទេសេតុ យថា មយំ ឥមស្ស ភោតោ គោតមស្ស សំខិត្តេន ភាសិតស្ស, វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស, វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានេយ្យាមា”តិ។ “តេន ហិ, គហបតយោ, សុណាថ សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ ភោ”តិ ខោ វេរញ្ជកា ព្រាហ្មណគហបតិកា ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

៤៤៥. “តិវិធំ ខោ, គហបតយោ, កាយេន អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ, តិវិធំ មនសា អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ , តិវិធំ កាយេន អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ។ លុទ្ទោ លោហិតបាណិ ហតប្បហតេ និវិដ្ឋោ អទយាបន្នោ បាណភូតេសុ។ អទិន្នាទាយី ខោ បន ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ... តំ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ។ កាមេសុមិច្ឆាចារី ខោ បន ហោតិ។ យា តា មាតុរក្ខិតា... តថារូបាសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជិតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, តិវិធំ កាយេន អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ មុសាវាទី ហោតិ។ សភាគតោ វា... សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ។ បិសុណវាចោ ខោ បន ហោតិ។ ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា... វគ្គករណី វាចំ ភាសិតា ហោតិ។ ផរុសវាចោ ខោ បន ហោតិ។ យា សា វាចា អណ្ឌកា កក្កសា... តថារូបី វាចំ ភាសិតា ហោតិ។ សម្ផប្បលាបី ខោ បន ហោតិ។ អកាលវាទី... អបរិយន្តវតី អនត្ថសំហិតំ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, តិវិធំ មនសា អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ អភិជ្ឈាលុ ហោតិ...បេ.... តំ មមស្សា’តិ។ ព្យាបន្នចិត្តោ ខោ បន ហោតិ បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ – ឥមេ សត្តា ហញ្ញន្តុ វា... មា វា អហេសុ’ន្តិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ខោ បន ហោតិ វិបរីតទស្សនោ – ‘នត្ថិ ទិន្នំ, នត្ថិ យិដ្ឋំ... សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, តិវិធំ មនសា អធម្មចារី វិសមចារី ហោតិ។

“ឯវំ អធម្មចរិយាវិសមចរិយាហេតុ ខោ, គហបតយោ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។

៤៤៦. “តិវិធំ ខោ, គហបតយោ, កាយេន ធម្មចារី សមចារី ហោតិ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ ធម្មចារី សមចារី ហោតិ, តិវិធំ មនសា ធម្មចារី សមចារី ហោតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, តិវិធំ កាយេន ធម្មចារី សមចារី ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។ អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, យំ តំ បរស្ស... តំ នាទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ។ កាមេសុមិច្ឆាចារំ បហាយ... តថារូបាសុ ន ចារិត្តំ អាបជ្ជិតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, តិវិធំ កាយេន ធម្មចារី សមចារី ហោតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ ធម្មចារី សមចារី ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ។ សភាគតោ វា...បេ.... ន សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ។ បិសុណំ វាចំ បហាយ... សមគ្គករណឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។ ផរុសំ វាចំ បហាយ... តថារូបឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។ សម្ផប្បលាបំ បហាយ... កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតឹ អត្ថសំហិតំ ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ ធម្មចារី សមចារី ហោតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, តិវិធំ មនសា ធម្មចារី សមចារី ហោតិ? ឥធ, គហបតយោ, ឯកច្ចោ អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ តំ នាភិជ្ឈាតា ហោតិ ‘អហោ វត យំ បរស្ស, តំ មមស្សា’តិ។ អព្យាបន្នចិត្តោ ខោ បន ហោតិ អប្បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ – ‘ឥមេ សត្តា អវេរា អព្យាពជ្ឈា អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តូ’តិ។ សម្មាទិដ្ឋិកោ ខោ បន ហោតិ អវិបរីតទស្សនោ – ‘អត្ថិ ទិន្នំ, អត្ថិ យិដ្ឋំ... សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, តិវិធំ មនសា ធម្មចារី សមចារី ហោតិ។

“ឯវំ ធម្មចរិយាសមចរិយាហេតុ ខោ, គហបតយោ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

៤៤៧. “អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ខត្តិយមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ខត្តិយមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា

បរំ មរណា គហបតិមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យំ។ តំ កិស្ស ហេតុ ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តាវតឹសានំ ទេវានំ… យាមានំ ទេវានំ… តុសិតានំ ទេវានំ… និម្មានរតីនំ ទេវានំ… បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ… ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អាភានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អាភានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, គហបតយោ, ធម្មចារី សមចារី ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរិត្តាភានំ ទេវានំ…បេ…. អប្បមាណាភានំ ទេវានំ… អាភស្សរានំ ទេវានំ… បរិត្តសុភានំ ទេវានំ… អប្បមាណសុភានំ ទេវានំ… សុភកិណ្ហានំ ទេវានំ … វេហប្ផលានំ ទេវានំ… អវិហានំ ទេវានំ… អតប្បានំ ទេវានំ… សុទស្សានំ ទេវានំ… សុទស្សីនំ ទេវានំ… អកនិដ្ឋានំ ទេវានំ… អាកាសានញ្ចាយតនូបគានំ ទេវានំ… វិញ្ញាណញ្ចាយតនូបគានំ ទេវានំ… អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបគានំ ទេវានំ… នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ គហបតយោ ធម្មចារី សមចារី – ‘អហោ វតាហំ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ; ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, ‘យំ សោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ធម្មចារី សមចារី’”តិ។

៤៤៨. ឯវំ វុត្តេ, វេរញ្ជកា ព្រាហ្មណគហបតិកា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ ភោ គោតម! សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ, ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ; ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯតេ មយំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាម ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកេ នោ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតេ សរណំ គតេ”តិ។

វេរញ្ជកសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទុតិយំ។

៣. មហាវេទល្លសុត្តំ

៤៤៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធឹ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

“‘ទុប្បញ្ញោ ទុប្បញ្ញោ’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, ទុប្បញ្ញោតិ វុច្ចតី”តិ?

“‘នប្បជានាតិ នប្បជានាតី’តិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា ទុប្បញ្ញោតិ វុច្ចតិ។

“កិញ្ច នប្បជានាតិ? ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ នប្បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ នប្បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ នប្បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ នប្បជានាតិ។ ‘នប្បជានាតិ នប្បជានាតី’តិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា ទុប្បញ្ញោតិ វុច្ចតី”តិ។

‘‘‘សាធាវុសោ’តិ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆិ –

‘‘‘បញ្ញវា បញ្ញវា’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, បញ្ញវាតិ វុច្ចតី’’តិ?

‘‘‘បជានាតិ បជានាតី’តិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា បញ្ញវាតិ វុច្ចតិ។

‘‘កិញ្ច បជានាតិ? ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ បជានាតិ។ ‘បជានាតិ បជានាតី’តិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា បញ្ញវាតិ វុច្ចតី’’តិ។

‘‘‘វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណ’ន្តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, វិញ្ញាណន្តិ វុច្ចតី’’តិ?

‘‘‘វិជានាតិ វិជានាតី’តិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា វិញ្ញាណន្តិ វុច្ចតិ។

‘‘កិញ្ច វិជានាតិ? សុខន្តិបិ វិជានាតិ, ទុក្ខន្តិបិ វិជានាតិ, អទុក្ខមសុខន្តិបិ វិជានាតិ។ ‘វិជានាតិ វិជានាតី’តិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា វិញ្ញាណន្តិ វុច្ចតី’’តិ។

‘‘យា ចាវុសោ, បញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ – ឥមេ ធម្មា សំសដ្ឋា ឧទាហុ វិសំសដ្ឋា? លព្ភា ច បនិមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ភុជិត្វា [វិនិព្ភុជ្ជិត្វា វិនិព្ភុជ្ជិត្វា (ក.)] វិនិព្ភុជិត្វា នានាករណំ បញ្ញាបេតុ’’ន្តិ? ‘‘យា ចាវុសោ, បញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ – ឥមេ ធម្មា សំសដ្ឋា, នោ វិសំសដ្ឋា។ ន ច លព្ភា ឥមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ភុជិត្វា វិនិព្ភុជិត្វា នានាករណំ បញ្ញាបេតុំ។ យំ ហាវុសោ [យញ្ចាវុសោ (ស្យា. កំ. ក.)], បជានាតិ តំ វិជានាតិ, យំ វិជានាតិ តំ បជានាតិ។ តស្មា ឥមេ ធម្មា សំសដ្ឋា, នោ វិសំសដ្ឋា។ ន ច លព្ភា ឥមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ភុជិត្វា វិនិព្ភុជិត្វា នានាករណំ បញ្ញាបេតុ’’ន្តិ។

‘‘យា ចាវុសោ, បញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ – ឥមេសំ ធម្មានំ សំសដ្ឋានំ នោ វិសំសដ្ឋានំ កិំ នានាករណ’’ន្តិ? ‘‘យា ចាវុសោ, បញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ – ឥមេសំ ធម្មានំ សំសដ្ឋានំ នោ វិសំសដ្ឋានំ បញ្ញា ភាវេតព្ពា, វិញ្ញាណំ បរិញ្ញេយ្យំ។ ឥទំ នេសំ នានាករណ’’ន្តិ។

៤៥០. ‘‘‘វេទនា វេទនា’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ , វេទនាតិ វុច្ចតី’’តិ?

‘‘‘វេទេតិ វេទេតី’តិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា វេទនាតិ វុច្ចតិ។

‘‘កិញ្ច វេទេតិ? សុខម្បិ វេទេតិ, ទុក្ខម្បិ វេទេតិ, អទុក្ខមសុខម្បិ វេទេតិ។ ‘វេទេតិ វេទេតី’តិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា វេទនាតិ វុច្ចតី’’តិ។

‘‘‘សញ្ញា សញ្ញា’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, សញ្ញាតិ វុច្ចតី’’តិ?

‘‘‘សញ្ជានាតិ សញ្ជានាតី’តិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា សញ្ញាតិ វុច្ចតិ។

‘‘កិញ្ច សញ្ជានាតិ? នីលកម្បិ សញ្ជានាតិ, បីតកម្បិ សញ្ជានាតិ, លោហិតកម្បិ សញ្ជានាតិ, ឱទាតម្បិ សញ្ជានាតិ។ ‘សញ្ជានាតិ សញ្ជានាតី’តិ ខោ, អាវុសោ, តស្មា សញ្ញាតិ វុច្ចតី’’តិ។

‘‘យា ចាវុសោ, វេទនា យា ច សញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ – ឥមេ ធម្មា សំសដ្ឋា ឧទាហុ វិសំសដ្ឋា? លព្ភា ច បនិមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ភុជិត្វា វិនិព្ភុជិត្វា នានាករណំ បញ្ញាបេតុ’’ន្តិ? ‘‘យា ចាវុសោ, វេទនា យា ច សញ្ញា យញ្ច វិញ្ញាណំ – ឥមេ ធម្មា សំសដ្ឋា, នោ វិសំសដ្ឋា។ ន ច លព្ភា ឥមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ភុជិត្វា វិនិព្ភុជិត្វា នានាករណំ បញ្ញាបេតុំ។ យំ ហាវុសោ [យញ្ចាវុសោ (ស្យា. កំ. ក.)], វេទេតិ តំ សញ្ជានាតិ, យំ សញ្ជានាតិ តំ វិជានាតិ។ តស្មា ឥមេ ធម្មា សំសដ្ឋា នោ វិសំសដ្ឋា។ ន ច លព្ភា ឥមេសំ ធម្មានំ វិនិព្ភុជិត្វា វិនិព្ភុជិត្វា នានាករណំ បញ្ញាបេតុ’’ន្តិ។

៤៥១. ‘‘និស្សដ្ឋេន ហាវុសោ [និស្សដ្ឋេន បនាវុសោ (?)], បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ បរិសុទ្ធេន មនោវិញ្ញាណេន កិំ នេយ្យ’’ន្តិ?

“និស្សដ្ឋេន អាវុសោ, បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ បរិសុទ្ធេន មនោវិញ្ញាណេន ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ នេយ្យំ, ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ នេយ្យំ, ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ នេយ្យ”ន្តិ។

“នេយ្យំ បនាវុសោ, ធម្មំ កេន បជានាតី”តិ?

“នេយ្យំ ខោ, អាវុសោ, ធម្មំ បញ្ញាចក្ខុនា បជានាតី”តិ។

“បញ្ញា បនាវុសោ, កិមត្ថិយា”តិ?

“បញ្ញា ខោ, អាវុសោ, អភិញ្ញត្ថា បរិញ្ញត្ថា បហានត្ថា”តិ។

៤៥២. “កតិ បនាវុសោ, បច្ចយា សម្មាទិដ្ឋិយា ឧប្បាទាយា”តិ?

“ទ្វេ ខោ, អាវុសោ, បច្ចយា សម្មាទិដ្ឋិយា ឧប្បាទាយ – បរតោ ច ឃោសោ, យោនិសោ ច មនសិការោ។ ឥមេ ខោ, អាវុសោ, ទ្វេ បច្ចយា សម្មាទិដ្ឋិយា ឧប្បាទាយា”តិ។

“កតិហិ បនាវុសោ, អង្គេហិ អនុគ្គហិតា សម្មាទិដ្ឋិ ចេតោវិមុត្តិផលា ច ហោតិ ចេតោវិមុត្តិផលានិសំសា ច, បញ្ញាវិមុត្តិផលា ច ហោតិ បញ្ញាវិមុត្តិផលានិសំសា ចា”តិ?

“បញ្ចហិ ខោ, អាវុសោ, អង្គេហិ អនុគ្គហិតា សម្មាទិដ្ឋិ ចេតោវិមុត្តិផលា ច ហោតិ ចេតោវិមុត្តិផលានិសំសា ច, បញ្ញាវិមុត្តិផលា ច ហោតិ បញ្ញាវិមុត្តិផលានិសំសា ច។ ឥធាវុសោ, សម្មាទិដ្ឋិ សីលានុគ្គហិតា ច ហោតិ, សុតានុគ្គហិតា ច ហោតិ, សាកច្ឆានុគ្គហិតា ច ហោតិ, សមថានុគ្គហិតា ច ហោតិ, វិបស្សនានុគ្គហិតា ច ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចហង្គេហិ អនុគ្គហិតា សម្មាទិដ្ឋិ ចេតោវិមុត្តិផលា ច ហោតិ ចេតោវិមុត្តិផលានិសំសា ច, បញ្ញាវិមុត្តិផលា ច ហោតិ បញ្ញាវិមុត្តិផលានិសំសា ចា”តិ។

៤៥៣. “កតិ បនាវុសោ, ភវា”តិ?

“តយោមេ, អាវុសោ, ភវា – កាមភវោ , រូបភវោ, អរូបភវោ”តិ។

“កថំ បនាវុសោ, អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ ហោតី”តិ?

“អវិជ្ជានីវរណានំ ខោ, អាវុសោ, សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ តត្រតត្រាភិនន្ទនា – ឯវំ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ ហោតី”តិ។

“កថំ បនាវុសោ, អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ ន ហោតី”តិ?

“អវិជ្ជាវិរាគា ខោ, អាវុសោ, វិជ្ជុប្បាទា តណ្ហានិរោធា – ឯវំ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ ន ហោតី”តិ។

៤៥៤. “កតមំ បនាវុសោ, បឋមំ ឈាន”ន្តិ?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ – ឥទំ វុច្ចតិ, អាវុសោ, បឋមំ ឈាន”ន្តិ។

“បឋមំ បនាវុសោ, ឈានំ កតិអង្គិក”ន្តិ?

“បឋមំ ខោ, អាវុសោ, ឈានំ បញ្ចង្គិកំ។ ឥធាវុសោ, បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស ភិក្ខុនោ វិតក្កោ ច វត្តតិ, វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច។ បឋមំ ខោ, អាវុសោ, ឈានំ ឯវំ បញ្ចង្គិក”ន្តិ។

“បឋមំ បនាវុសោ, ឈានំ កតង្គវិប្បហីនំ កតង្គសមន្នាគត”ន្តិ?

“បឋមំ ខោ, អាវុសោ, ឈានំ បញ្ចង្គវិប្បហីនំ, បញ្ចង្គសមន្នាគតំ។ ឥធាវុសោ, បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស ភិក្ខុនោ កាមច្ឆន្ទោ បហីនោ ហោតិ, ព្យាបាទោ បហីនោ ហោតិ, ថីនមិទ្ធំ បហីនំ ហោតិ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហីនំ ហោតិ, វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ; វិតក្កោ ច វត្តតិ, វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច។ បឋមំ ខោ, អាវុសោ, ឈានំ ឯវំ បញ្ចង្គវិប្បហីនំ បញ្ចង្គសមន្នាគត”ន្តិ។

៤៥៥. “បញ្ចិមានិ , អាវុសោ, ឥន្ទ្រិយានិ នានាវិសយានិ នានាគោចរានិ, ន អញ្ញមញ្ញស្ស គោចរវិសយំ បច្ចនុភោន្តិ, សេយ្យថិទំ – ចក្ខុន្ទ្រិយំ, សោតិន្ទ្រិយំ, ឃានិន្ទ្រិយំ, ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ, កាយិន្ទ្រិយំ។ ឥមេសំ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ នានាវិសយានំ នានាគោចរានំ, ន អញ្ញមញ្ញស្ស គោចរវិសយំ បច្ចនុភោន្តានំ, កឹ បដិសរណំ, កោ ច នេសំ គោចរវិសយំ បច្ចនុភោតី”តិ?

“បញ្ចិមានិ, អាវុសោ, ឥន្ទ្រិយានិ នានាវិសយានិ នានាគោចរានិ, ន អញ្ញមញ្ញស្ស គោចរវិសយំ បច្ចនុភោន្តិ, សេយ្យថិទំ – ចក្ខុន្ទ្រិយំ, សោតិន្ទ្រិយំ, ឃានិន្ទ្រិយំ, ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ, កាយិន្ទ្រិយំ។ ឥមេសំ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ នានាវិសយានំ នានាគោចរានំ, ន អញ្ញមញ្ញស្ស គោចរវិសយំ បច្ចនុភោន្តានំ, មនោ បដិសរណំ, មនោ ច នេសំ គោចរវិសយំ បច្ចនុភោតី”តិ។

៤៥៦. “បញ្ចិមានិ, អាវុសោ, ឥន្ទ្រិយានិ, សេយ្យថិទំ – ចក្ខុន្ទ្រិយំ, សោតិន្ទ្រិយំ, ឃានិន្ទ្រិយំ, ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ, កាយិន្ទ្រិយំ។ ឥមានិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កឹ បដិច្ច តិដ្ឋន្តី”តិ?

“បញ្ចិមានិ, អាវុសោ, ឥន្ទ្រិយានិ, សេយ្យថិទំ – ចក្ខុន្ទ្រិយំ, សោតិន្ទ្រិយំ, ឃានិន្ទ្រិយំ, ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ, កាយិន្ទ្រិយំ។ ឥមានិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាយុំ បដិច្ច តិដ្ឋន្តី”តិ។

“អាយុ បនាវុសោ, កឹ បដិច្ច តិដ្ឋតី”តិ?

“អាយុ ឧស្មំ បដិច្ច តិដ្ឋតី”តិ។

“ឧស្មា បនាវុសោ, កឹ បដិច្ច តិដ្ឋតី”តិ?

“ឧស្មា អាយុំ បដិច្ច តិដ្ឋតី”តិ។

“ឥទានេវ ខោ មយំ, អាវុសោ, អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ ឯវំ អាជានាម – ‘អាយុ ឧស្មំ បដិច្ច តិដ្ឋតី’តិ។ ឥទានេវ បន មយំ, អាវុសោ, អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ ឯវំ អាជានាម – ‘ឧស្មា អាយុំ បដិច្ច តិដ្ឋតី’តិ។

“យថា កថំ បនាវុសោ, ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ?

“តេន ហាវុសោ, ឧបមំ តេ ករិស្សាមិ; ឧបមាយបិធេកច្ចេ វិញ្ញូ បុរិសា ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានន្តិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ អច្ចឹ បដិច្ច អាភា បញ្ញាយតិ, អាភំ បដិច្ច អច្ចិ បញ្ញាយតិ; ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, អាយុ ឧស្មំ បដិច្ច តិដ្ឋតិ, ឧស្មា អាយុំ បដិច្ច តិដ្ឋតី”តិ។

៤៥៧. “តេវ នុ ខោ, អាវុសោ, អាយុសង្ខារា, តេ វេទនិយា ធម្មា ឧទាហុ អញ្ញេ អាយុសង្ខារា អញ្ញេ វេទនិយា ធម្មា”តិ? “ន ខោ , អាវុសោ, តេវ អាយុសង្ខារា តេ វេទនិយា ធម្មា។ តេ ច ហាវុសោ, អាយុសង្ខារា អភវិស្សំសុ តេ វេទនិយា ធម្មា, ន យិទំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស ភិក្ខុនោ វុដ្ឋានំ បញ្ញាយេថ។ យស្មា ច ខោ, អាវុសោ, អញ្ញេ អាយុសង្ខារា អញ្ញេ វេទនិយា ធម្មា, តស្មា សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស ភិក្ខុនោ វុដ្ឋានំ បញ្ញាយតី”តិ។

“យទា នុ ខោ, អាវុសោ, ឥមំ កាយំ កតិ ធម្មា ជហន្តិ; អថាយំ កាយោ ឧជ្ឈិតោ អវក្ខិត្តោ សេតិ, យថា កដ្ឋំ អចេតន”ន្តិ?

“យទា ខោ, អាវុសោ, ឥមំ កាយំ តយោ ធម្មា ជហន្តិ – អាយុ ឧស្មា ច វិញ្ញាណំ; អថាយំ កាយោ ឧជ្ឈិតោ អវក្ខិត្តោ សេតិ, យថា កដ្ឋំ អចេតន”ន្តិ។

“យ្វាយំ, អាវុសោ, មតោ កាលង្កតោ, យោ ចាយំ ភិក្ខុ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ – ឥមេសំ កិំ នានាករណ”ន្តិ?

“យ្វាយំ, អាវុសោ, មតោ កាលង្កតោ តស្ស កាយសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សទ្ធា , វចីសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សទ្ធា, ចិត្តសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សទ្ធា, អាយុ បរិក្ខីណោ, ឧស្មា វូបសន្តា, ឥន្ទ្រិយានិ បរិភិន្នានិ។ យោ ចាយំ ភិក្ខុ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ តស្សបិ កាយសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សទ្ធា, វចីសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សទ្ធា, ចិត្តសង្ខារា និរុទ្ធា បដិប្បស្សទ្ធា, អាយុ ន បរិក្ខីណោ, ឧស្មា អវូបសន្តា, ឥន្ទ្រិយានិ វិប្បសន្នានិ។ យ្វាយំ, អាវុសោ, មតោ កាលង្កតោ, យោ ចាយំ ភិក្ខុ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ – ឥទំ នេសំ នានាករណ”ន្តិ។

៤៥៨. “កតិ បនាវុសោ, បច្ចយា អទុក្ខមសុខាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយា”តិ?

“ចត្តារោ ខោ, អាវុសោ, បច្ចយា អទុក្ខមសុខាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយា។ ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេ ខោ, អាវុសោ, ចត្តារោ បច្ចយា អទុក្ខមសុខាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយា”តិ។

“កតិ បនាវុសោ, បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយា”តិ?

“ទ្វេ ខោ, អាវុសោ, បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយា – សព្ពនិមិត្តានញ្ច អមនសិការោ, អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា មនសិការោ។ ឥមេ ខោ, អាវុសោ, ទ្វេ បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា សមាបត្តិយា”តិ។

“កតិ បនាវុសោ, បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ឋិតិយា”តិ?

“តយោ ខោ, អាវុសោ, បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ឋិតិយា – សព្ពនិមិត្តានញ្ច អមនសិការោ, អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា មនសិការោ, បុព្ពេ ច អភិសង្ខារោ។ ឥមេ ខោ, អាវុសោ, តយោ បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ឋិតិយា”តិ។

“កតិ បនាវុសោ, បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា វុដ្ឋានាយា”តិ?

“ទ្វេ ខោ, អាវុសោ, បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា វុដ្ឋានាយ – សព្ពនិមិត្តានញ្ច មនសិការោ, អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា អមនសិការោ។ ឥមេ ខោ, អាវុសោ, ទ្វេ បច្ចយា អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា វុដ្ឋានាយា”តិ។

៤៥៩. “យា ចាយំ, អាវុសោ, អប្បមាណា ចេតោវិមុត្តិ, យា ច អាកិញ្ចញ្ញា ចេតោវិមុត្តិ, យា ច សុញ្ញតា ចេតោវិមុត្តិ, យា ច អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ – ឥមេ ធម្មា នានាត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នាន”ន្តិ?

“យា ចាយំ, អាវុសោ, អប្បមាណា ចេតោវិមុត្តិ, យា ច អាកិញ្ចញ្ញា ចេតោវិមុត្តិ, យា ច សុញ្ញតា ចេតោវិមុត្តិ, យា ច អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ – អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា នានាត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច; អត្ថិ ច ខោ, អាវុសោ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានំ”។

“កតមោ ចាវុសោ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា នានាត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច”?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ឈេន ផរិត្វា វិហរតិ។ ករុណាសហគតេន ចេតសា...បេ.... មុទិតាសហគតេន ចេតសា... ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា

ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, អប្បមាណា ចេតោវិមុត្តិ"។

"កតមា ចាវុសោ, អាកិញ្ចញ្ញា ចេតោវិមុត្តិ"?

"ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, អាកិញ្ចញ្ញា ចេតោវិមុត្តិ"។

"កតមា ចាវុសោ, សុញ្ញតា ចេតោវិមុត្តិ"?

"ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – 'សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា'តិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, សុញ្ញតា ចេតោវិមុត្តិ"។

"កតមា ចាវុសោ, អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ"?

"ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពនិមិត្តានំ អមនសិការា អនិមិត្តំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា នានាត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច"។

"កតមោ ចាវុសោ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានំ"?

"រាគោ ខោ, អាវុសោ, បមាណករណោ, ទោសោ បមាណករណោ, មោហោ បមាណករណោ។ តេ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ យាវតា ខោ, អាវុសោ, អប្បមាណា ចេតោវិមុត្តិយោ, អកុប្បា តាសំ ចេតោវិមុត្តិ អគ្គមក្ខាយតិ។ សា ខោ បនាកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ សុញ្ញា រាគេន, សុញ្ញា ទោសេន, សុញ្ញា មោហេន។ រាគោ ខោ, អាវុសោ, កិញ្ចនោ, ទោសោ កិញ្ចនោ, មោហោ កិញ្ចនោ។ តេ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ យាវតា ខោ, អាវុសោ, អាកិញ្ចញ្ញា ចេតោវិមុត្តិយោ, អកុប្បា តាសំ ចេតោវិមុត្តិ អគ្គមក្ខាយតិ។ សា ខោ បនាកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ សុញ្ញា រាគេន, សុញ្ញា ទោសេន , សុញ្ញា មោហេន។ រាគោ ខោ, អាវុសោ, និមិត្តករណោ, ទោសោ និមិត្តករណោ, មោហោ និមិត្តករណោ។ តេ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ យាវតា ខោ, អាវុសោ, អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិយោ, អកុប្បា តាសំ ចេតោវិមុត្តិ អគ្គមក្ខាយតិ។ សា ខោ បនាកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ សុញ្ញា រាគេន, សុញ្ញា ទោសេន, សុញ្ញា មោហេន។ អយំ ខោ, អាវុសោ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នាន"ន្តិ។

ឥទមវោចាយស្មា សារិបុត្តោ។ អត្តមនោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

មហាវេទល្លសុត្តំ និដ្ឋិតំ តតិយំ។

៤. ចូឡវេទល្លសុត្តំ

៤៦០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខោ វិសាខោ ឧបាសកោ យេន ធម្មទិន្នា ភិក្ខុនី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ធម្មទិន្នំ ភិក្ខុនិំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វិសាខោ ឧបាសកោ ធម្មទិន្នំ ភិក្ខុនិំ ឯតទវោច – "'សក្កាយោ សក្កាយោ'តិ, អយ្យេ, វុច្ចតិ។ កតមោ នុ ខោ, អយ្យេ, សក្កាយោ វុត្តោ ភគវតា"តិ? "បញ្ច ខោ ឥមេ, អាវុសោ វិសាខ, ឧបាទានក្ខន្ធា សក្កាយោ វុត្តោ ភគវតា, សេយ្យថិទំ – រូបុបាទានក្ខន្ធោ, វេទនុបាទានក្ខន្ធោ, សញ្ញុបាទានក្ខន្ធោ, សង្ខារុបាទានក្ខន្ធោ, វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធោ។ ឥមេ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា សក្កាយោ វុត្តោ ភគវតា"តិ។

"សាធយ្យេ"តិ ខោ វិសាខោ ឧបាសកោ ធម្មទិន្នាយ ភិក្ខុនិយា ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ធម្មទិន្នំ ភិក្ខុនិំ ឧត្តរិំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – "'សក្កាយសមុទយោ សក្កាយសមុទយោ'តិ, អយ្យេ, វុច្ចតិ។ កតមោ នុ ខោ, អយ្យេ, សក្កាយសមុទយោ វុត្តោ ភគវតា"តិ? "យាយំ, អាវុសោ វិសាខ, តណ្ហា បោនោព្ភវិកា នន្ទីរាគសហគតា តត្រត

ត្រាភិនន្ទិនី, សេយ្យថិទំ – កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា; អយំ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, សក្កាយសមុទយោ វុត្តោ ភគវតា’’តិ។

‘‘‘សក្កាយនិរោធោ សក្កាយនិរោធោ’តិ, អយ្យេ, វុច្ចតិ។ កតមោ នុ ខោ, អយ្យេ, សក្កាយនិរោធោ វុត្តោ ភគវតា’’តិ?

‘‘យោ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធោ ចាគោ បដិនិស្សគ្គោ មុត្តិ អនាលយោ; អយំ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, សក្កាយនិរោធោ វុត្តោ ភគវតា’’តិ។

‘‘‘សក្កាយនិរោធគាមិនី បដិបទា សក្កាយនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ, អយ្យេ, វុច្ចតិ។ កតមា នុ ខោ, អយ្យេ, សក្កាយនិរោធគាមិនី បដិបទា វុត្តា ភគវតា’’តិ?

‘‘អយមេវ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សក្កាយនិរោធគាមិនី បដិបទា វុត្តា ភគវតា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធី’’តិ។

‘‘តញ្ញេវ នុ ខោ, អយ្យេ, ឧបាទានំ តេ [តេវ (សី.)] បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ឧទាហុ អញ្ញត្រ បញ្ចហុបាទានក្ខន្ធេហិ ឧបាទាន’’ន្តិ? ‘‘ន ខោ, អាវុសោ វិសាខ, តញ្ញេវ ឧបាទានំ តេ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា, នាបិ អញ្ញត្រ បញ្ចហុបាទានក្ខន្ធេហិ ឧបាទានំ។ យោ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ ឧបាទាន’’ន្តិ។

៤៦១. ‘‘កថំ បនាយ្យេ, សក្កាយទិដ្ឋិ ហោតី’’តិ? ‘‘ឥធាវុសោ វិសាខ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ, អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ, សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ, រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, រូបវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា រូបំ, រូបស្មិំ វា អត្តានំ។ វេទនំ... បេ.... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។ ឯវំ ខោ , អាវុសោ វិសាខ, សក្កាយទិដ្ឋិ ហោតី’’តិ។

‘‘កថំ បនាយ្យេ, សក្កាយទិដ្ឋិ ន ហោតី’’តិ?

‘‘ឥធាវុសោ វិសាខ, សុតវា អរិយសាវកោ, អរិយានំ ទស្សាវី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្មេ សុវិនីតោ, សប្បុរិសានំ ទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស កោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ សុវិនីតោ, ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា រូបំ, ន រូបស្មិំ វា អត្តានំ។ ន វេទនំ...បេ.... ន សញ្ញំ... ន សង្ខារេ...បេ.... ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ , ន អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ, ន វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, សក្កាយទិដ្ឋិ ន ហោតី’’តិ។

៤៦២. ‘‘កតមោ បនាយ្យេ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ’’តិ?

‘‘អយមេវ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធី’’តិ។ ‘‘អរិយោ បនាយ្យេ, អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សង្ខតោ ឧទាហុ អសង្ខតោ’’តិ?

‘‘អរិយោ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សង្ខតោ’’តិ ។

‘‘អរិយេន នុ ខោ, អយ្យេ, អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន តយោ ខន្ធា សង្គហិតា ឧទាហុ តីហិ ខន្ធេហិ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សង្គហិតោ’’តិ?

‘‘ន ខោ, អាវុសោ វិសាខ, អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន តយោ ខន្ធា សង្គហិតា; តីហិ ច ខោ, អាវុសោ វិសាខ, ខន្ធេហិ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សង្គហិតោ។ យា ចាវុសោ វិសាខ, សម្មាវាចា យោ ច សម្មាកម្មន្តោ យោ ច សម្មាអាជីវោ ឥមេ ធម្មា សីលក្ខន្ធេ សង្គហិតា។ យោ ច សម្មាវាយាមោ យា ច សម្មាសតិ យោ ច សម្មាសមាធិ ឥមេ ធម្មា សមាធិក្ខន្ធេ សង្គហិតា។ យា ច សម្មាទិដ្ឋិ យោ ច សម្មាសង្កប្បោ, ឥមេ ធម្មា បញ្ញាក្ខន្ធេ សង្គហិតា’’តិ។

“កតមោ បនាយ្យេ, សមាធិ, កតមេ ធម្មា សមាធិនិមិត្តា, កតមេ ធម្មា សមាធិបរិក្ខារា, កតមា សមាធិភាវនា”តិ?

“យា ខោ, អាវុសោ វិសាខ, ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អយំ សមាធិ; ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា សមាធិនិមិត្តា; ចត្តារោ សម្មប្បធានា សមាធិបរិក្ខារា។ យា តេសំយេវ ធម្មានំ អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, អយំ ឯត្ថ សមាធិភាវនា”តិ។

៤៦៣. “កតិ បនាយ្យេ, សង្ខារា”តិ?

“តយោមេ, អាវុសោ វិសាខ, សង្ខារា – កាយសង្ខារោ, វចីសង្ខារោ, ចិត្តសង្ខារោ”តិ។

“កតមោ បនាយ្យេ, កាយសង្ខារោ, កតមោ វចីសង្ខារោ, កតមោ ចិត្តសង្ខារោ”តិ?

“អស្សាសបស្សាសា ខោ, អាវុសោ វិសាខ, កាយសង្ខារោ, វិតក្កវិចារា វចីសង្ខារោ, សញ្ញា ច វេទនា ច ចិត្តសង្ខារោ”តិ។

“កស្មា បនាយ្យេ, អស្សាសបស្សាសា កាយសង្ខារោ, កស្មា វិតក្កវិចារា វចីសង្ខារោ, កស្មា សញ្ញា ច វេទនា ច ចិត្តសង្ខារោ”តិ?

“អស្សាសបស្សាសា ខោ, អាវុសោ វិសាខ, កាយិកា ឯតេ ធម្មា កាយប្បដិពទ្ធា, តស្មា អស្សាសបស្សាសា កាយសង្ខារោ។ បុព្ពេ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, វិតក្កេត្វា វិចារេត្វា បច្ឆា វាចំ ភិន្ទតិ, តស្មា វិតក្កវិចារា វចីសង្ខារោ។ សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្តប្បដិពទ្ធា, តស្មា សញ្ញា ច វេទនា ច ចិត្តសង្ខារោ”តិ។

៤៦៤. “កថំ បនាយ្យេ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ ហោតី”តិ?

“ន ខោ, អាវុសោ វិសាខ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជន្តស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជិស្ស’ន្តិ វា, ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជាមី’តិ វា, ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ’តិ វា។ អថ ខ្វាស្ស បុព្ពេវ តថា ចិត្តំ ភាវិតំ ហោតិ យំ តំ តថត្តាយ ឧបនេតី”តិ។

“សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជន្តស្ស បនាយ្យេ, ភិក្ខុនោ កតមេ ធម្មា បឋមំ និរុជ្ឈន្តិ – យទិ វា កាយសង្ខារោ, យទិ វា វចីសង្ខារោ, យទិ វា ចិត្តសង្ខារោ”តិ? “សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជន្តស្ស ខោ, អាវុសោ វិសាខ, ភិក្ខុនោ បឋមំ និរុជ្ឈតិ វចីសង្ខារោ, តតោ កាយសង្ខារោ, តតោ ចិត្តសង្ខារោ”តិ។

“កថំ បនាយ្យេ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋានំ ហោតី”តិ?

“ន ខោ, អាវុសោ វិសាខ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហន្តស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហិស្ស’ន្តិ វា, ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហាមី’តិ វា, ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតោ’តិ វា។ អថ ខ្វាស្ស បុព្ពេវ តថា ចិត្តំ ភាវិតំ ហោតិ យំ តំ តថត្តាយ ឧបនេតី”តិ។

“សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហន្តស្ស បនាយ្យេ, ភិក្ខុនោ កតមេ ធម្មា បឋមំ ឧប្បជ្ជន្តិ – យទិ វា កាយសង្ខារោ, យទិ វា វចីសង្ខារោ, យទិ វា ចិត្តសង្ខារោ”តិ? “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហន្តស្ស ខោ, អាវុសោ វិសាខ, ភិក្ខុនោ បឋមំ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តសង្ខារោ, តតោ កាយសង្ខារោ, តតោ វចីសង្ខារោ”តិ។

“សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតំ បនាយ្យេ, ភិក្ខុំ កតិ ផស្សា ផុសន្តី”តិ? “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតំ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, ភិក្ខុំ តយោ ផស្សា ផុសន្តិ – សុញ្ញតោ ផស្សោ, អនិមិត្តោ ផស្សោ, អប្បណិហិតោ ផស្សោ”តិ។

“សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតស្ស បនាយ្យេ, ភិក្ខុនោ កិំនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ កិំពោណំ កិំបព្ភារ”ន្តិ? “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតស្ស ខោ, អាវុសោ វិសាខ, ភិក្ខុនោ វិវេកនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ, វិវេកពោណំ វិវេកបព្ភារ”ន្តិ។

៤៦៥. “កតិ បនាយ្យេ, វេទនា”តិ?

“តិស្សោ ខោ ឥមា, អាវុសោ វិសាខ, វេទនា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា”តិ។

“កតមា បនាយ្យេ, សុខា វេទនា, កតមា ទុក្ខា វេទនា, កតមា អទុក្ខមសុខា វេទនា”តិ?

“យំ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, កាយិកំ វា ចេតសិកំ វា សុខំ សាតំ វេទយិតំ – អយំ សុខា វេទនា។ យំ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, កាយិកំ វា ចេតសិកំ វា ទុក្ខំ អសាតំ វេទយិតំ – អយំ ទុក្ខា វេទនា។ យំ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, កាយិកំ វា ចេតសិកំ វា នេវ សាតំ នាសាតំ វេទយិតំ – អយំ អទុក្ខមសុខា វេទនា”តិ។

“សុខា បនាយ្យេ, វេទនា កិំសុខា កិំទុក្ខា, ទុក្ខា វេទនា កិំសុខា កិំទុក្ខា, អទុក្ខមសុខា វេទនា កិំសុខា កិំទុក្ខា”តិ?

“សុខា ខោ, អាវុសោ វិសាខ, វេទនា ឋិតិសុខា វិបរិណាមទុក្ខា; ទុក្ខា វេទនា ឋិតិទុក្ខា វិបរិណាមសុខា ; អទុក្ខមសុខា វេទនា ញាណសុខា អញ្ញាណទុក្ខា”តិ។

“សុខាយ បនាយ្យេ, វេទនាយ កិំ អនុសយោ អនុសេតិ, ទុក្ខាយ វេទនាយ កិំ អនុសយោ អនុសេតិ, អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ កិំ អនុសយោ អនុសេតី”តិ?

“សុខាយ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, វេទនាយ រាគានុសយោ អនុសេតិ, ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ អនុសេតិ, អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ អនុសេតី”តិ។

“សព្ពាយ នុ ខោ, អយ្យេ, សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយោ អនុសេតិ, សព្ពាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ អនុសេតិ, សព្ពាយ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ អនុសេតី”តិ?

“ន ខោ, អាវុសោ វិសាខ, សព្ពាយ សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយោ អនុសេតិ, ន សព្ពាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ អនុសេតិ, ន សព្ពាយ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ អនុសេតី”តិ។

“សុខាយ បនាយ្យេ, វេទនាយ កិំ បហាតព្ពំ, ទុក្ខាយ វេទនាយ កិំ បហាតព្ពំ, អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ កិំ បហាតព្ព”ន្តិ?

“សុខាយ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, វេទនាយ រាគានុសយោ បហាតព្ពោ, ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ បហាតព្ពោ, អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ បហាតព្ពោ”តិ។

“សព្ពាយ នុ ខោ, អយ្យេ, សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយោ បហាតព្ពោ, សព្ពាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ បហាតព្ពោ, សព្ពាយ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ បហាតព្ពោ”តិ?

“ន ខោ, អាវុសោ វិសាខ, សព្ពាយ សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយោ បហាតព្ពោ, ន សព្ពាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ បហាតព្ពោ , ន សព្ពាយ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ បហាតព្ពោ។ ឥធាវុសោ វិសាខ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ រាគំ តេន បជហតិ, ន តត្ថ រាគានុសយោ អនុសេតិ។ ឥធាវុសោ វិសាខ, ភិក្ខុ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘កុទាស្សු នាមាហំ តទាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សាមិ យទរិយា ឯតរហិ អាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី’តិ? ឥតិ អនុត្តរេសុ វិមោក្ខេសុ បិហំ ឧបដ្ឋាបយតោ ឧប្បជ្ជតិ បិហាប្បច្ចយា ទោមនស្សំ។ បដិឃំ តេន បជហតិ, ន តត្ថ បដិឃានុសយោ អនុសេតិ។ ឥធាវុសោ វិសាខ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា, ទុក្ខស្ស ច បហានា, បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា, អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អវិជ្ជំ តេន បជហតិ, ន តត្ថ អវិជ្ជានុសយោ អនុសេតី”តិ។

៤៦៦. “សុខាយ បនាយ្យេ, វេទនាយ កិំ បដិភាគោ”តិ?

“សុខាយ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, វេទនាយ ទុក្ខា វេទនា បដិភាគោ”តិ។

“ទុក្ខាយ បន្នាយ្យេ, វេទនាយ កឹ បដិភាគោ”តិ?

“ទុក្ខាយ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, វេទនាយ សុខា វេទនា បដិភាគោ”តិ។

“អទុក្ខមសុខាយ បនាយ្យេ, វេទនាយ កឹ បដិភាគោ”តិ?

“អទុក្ខមសុខាយ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, វេទនាយ អវិជ្ជា បដិភាគោ”តិ។

“អវិជ្ជាយ បនាយ្យេ, កឹ បដិភាគោ”តិ?

“អវិជ្ជាយ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, វិជ្ជា បដិភាគោ”តិ។

“វិជ្ជាយ បនាយ្យេ, កឹ បដិភាគោ”តិ?

“វិជ្ជាយ ខោ, អាវុសោ វិសាខ, វិមុត្តិ បដិភាគោ”តិ។

“វិមុត្តិយា បនាយ្យេ , កឹ បដិភាគោ”តិ?

“វិមុត្តិយា ខោ, អាវុសោ វិសាខ, និព្ពានំ បដិភាគោ”តិ។

“និព្ពានស្ស បនាយ្យេ, កឹ បដិភាគោ”តិ? “អច្ចយាសិ, អាវុសោ [អច្ចសរាវុសោ (សី. បី.), អច្ចស្សរាវុសោ (ស្យា. កំ.)] វិសាខ, បញ្ហំ, នាសក្ខិ បញ្ហានំ បរិយន្តំ គហេតុំ។ និព្ពានោគធញ្ហិ, អាវុសោ វិសាខ, ព្រហ្មចរិយំ, និព្ពានបរាយនំ និព្ពានបរិយោសានំ។ អាកង្ខមានោ ច ត្វំ, អាវុសោ វិសាខ, ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យាសិ, យថា ច តេ ភគវា ព្យាករោតិ តថា នំ ធារេយ្យាសី”តិ។

៤៦៧. អថ ខោ វិសាខោ ឧបាសកោ ធម្មទិន្នាយ ភិក្ខុនិយា ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ធម្មទិន្នំ ភិក្ខុនឹ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វិសាខោ ឧបាសកោ យាវតកោ អហោសិ ធម្មទិន្នាយ ភិក្ខុនិយា សទ្ធឹ កថាសល្លាបោ តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។ ឯវំ វុត្តេ, ភគវា វិសាខំ ឧបាសកំ ឯតទវោច – “បណ្ឌិតា, វិសាខ, ធម្មទិន្នា ភិក្ខុនី, មហាបញ្ញា, វិសាខ, ធម្មទិន្នា ភិក្ខុនី។ មំ ចេបិ ត្វំ, វិសាខ, ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យាសិ, អហម្បិ តំ ឯវមេវំ ព្យាករេយ្យំ, យថា តំ ធម្មទិន្នាយ ភិក្ខុនិយា ព្យាកតំ។ ឯសោ ចេវេតស្ស [ឯសោវេតស្ស (ស្យា. កំ.)] អត្ថោ។ ឯវញ្ច នំ [ឯវមេតំ (សី. ស្យា. កំ.)] ធារេហី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ វិសាខោ ឧបាសកោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ។

ចូឡវេទល្លសុត្តំ និដ្ឋិតំ ចតុត្ថំ។

៥. ចូឡធម្មសមាទានសុត្តំ

៤៦៨. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតឹ ទុក្ខវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ , ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ”។

៤៦៩. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតឹ ទុក្ខវិបាកំ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘នត្ថិ កាមេសុ ទោសោ’តិ។ តេ កាមេសុ បាតព្យតំ អាបជ្ជន្តិ។ តេ ខោ មោឡិពទ្ធាហិ [មោឡិពន្ធាហិ (ស្យា. កំ. ក.)] បរិព្ពាជិកាហិ បរិចារេន្តិ។ តេ ឯវមាហំសុ – ‘កឹសុ នាម តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កាមេសុ អនាគតភយំ សម្បស្សមានា កាមានំ បហានមាហំសុ, កាមានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ? សុខោ ឥមិស្សា បរិព្ពាជិកាយ តរុណាយ មុទុកាយ លោមសាយ ពាហាយ សម្ផស្សោ’តិ តេ កាមេសុ បាតព្យតំ អាបជ្ជន្តិ។ តេ កាមេសុ បាតព្យតំ អាបជ្ជិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ

ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ តត្ថ ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយន្តិ។ តេ ឯវមាហំសុ – ‘ឥទំ ខោ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កាមេសុ អនាគតភយំ សម្បស្សមានា កាមានំ បហានមាហំសុ, កាមានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ, ឥមេ ហិ មយំ កាមហេតុ កាមនិទានំ ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយាមា’តិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ មាលុវាសិបាដិកា ផលេយ្យ។ អថ ខោ តំ, ភិក្ខវេ, មាលុវាពីជំ អញ្ញតរស្មិំ សាលមូលេ និបតេយ្យ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, យា តស្មិំ សាលេ អធិវត្ថា ទេវតា សា ភីតា សំវិគ្គា សន្តាសំ អាបជ្ជេយ្យ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្មិំ សាលេ អធិវត្ថាយ ទេវតាយ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខទេវតា ឱសធិតិណវនប្បតីសុ អធិវត្ថា ទេវតា សង្គម្ម សមាគម្ម ឯវំ សមស្សាសេយ្យុំ – ‘មា ភវំ ភាយិ, មា ភវំ ភាយិ; អប្បេវ នាមេតំ មាលុវាពីជំ មោរោ វា គិលេយ្យ [មោរោ វា គិលេយ្យ, គោធា វា ខាទេយ្យ (ក.)], មគោ វា ខាទេយ្យ, ទវឌាហោ [វនទាហោ (ក.)] វា ឧហេយ្យ, វនកម្មិកា វា ឧទ្ធរេយ្យុំ, ឧបចិកា វា ឧដ្ឋហេយ្យុំ [ឧទ្រភេយ្យុំ (សី. បី. ក.)], អពីជំ វា បនស្សា’តិ។ អថ ខោ តំ, ភិក្ខវេ, មាលុវាពីជំ នេវ មោរោ គិលេយ្យ, ន មគោ ខាទេយ្យ, ន ទវឌាហោ ឧហេយ្យ, ន វនកម្មិកា ឧទ្ធរេយ្យុំ, ន ឧបចិកា ឧដ្ឋហេយ្យុំ, ពីជញ្ច បនស្ស តំ បាវុស្សកេន មេឃេន អភិប្បវុដ្ឋំ សម្មទេវ វិរុហេយ្យ។ សាស្ស មាលុវាលតា តរុណា មុទុកា លោមសា វិលម្ពិនី, សា តំ សាលំ ឧបនិសេវេយ្យ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្មិំ សាលេ អធិវត្ថាយ ទេវតាយ ឯវមស្ស – ‘កិំសុ នាម តេ ភោន្តោ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខទេវតា ឱសធិតិណវនប្បតីសុ អធិវត្ថា ទេវតា មាលុវាពីជេ អនាគតភយំ សម្បស្សមានា សង្គម្ម សមាគម្ម ឯវំ សមស្សាសេសុំ [សមស្សាសេយ្យុំ (ក.)] – “មា ភវំ ភាយិ មា ភវំ ភាយិ, អប្បេវ នាមេតំ មាលុវាពីជំ មោរោ វា គិលេយ្យ, មគោ វា ខាទេយ្យ, ទវឌាហោ វា ឧហេយ្យ, វនកម្មិកា វា ឧទ្ធរេយ្យុំ, ឧបចិកា វា ឧដ្ឋហេយ្យុំ, អពីជំ វា បនស្សា”តិ; សុខោ ឥមិស្សា មាលុវាលតាយ តរុណាយ មុទុកាយ លោមសាយ វិលម្ពិនិយា សម្ផស្សោ’តិ។ សា តំ សាលំ អនុបរិហរេយ្យ។ សា តំ សាលំ អនុបរិហរិត្វា ឧបរិ វិដភិំ [វិដបំ (ស្យា. ដ្ឋ.)] ករេយ្យ។ ឧបរិ វិដភិំ ករិត្វា ឱឃនំ ជនេយ្យ។ ឱឃនំ ជនេត្វា យេ តស្ស សាលស្ស មហន្តា មហន្តា ខន្ធា តេ បទាលេយ្យ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្មិំ សាលេ អធិវត្ថាយ ទេវតាយ ឯវមស្ស – ‘ឥទំ ខោ តេ ភោន្តោ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខទេវតា ឱសធិតិណវនប្បតីសុ អធិវត្ថា ទេវតា មាលុវាពីជេ អនាគតភយំ សម្បស្សមានា សង្គម្ម សមាគម្ម ឯវំ សមស្សាសេសុំ [សមស្សាសេយ្យុំ (ក.)] – “មា ភវំ ភាយិ មា ភវំ ភាយិ, អប្បេវ នាមេតំ មាលុវាពីជំ មោរោ វា គិលេយ្យ, មគោ វា ខាទេយ្យ, ទវឌាហោ វា ឧហេយ្យ, វនកម្មិកា វា ឧទ្ធរេយ្យុំ, ឧបចិកា វា ឧដ្ឋហេយ្យុំ អពីជំ វា បនស្សា”តិ។ យញ្ចាហំ [យំ វាហំ (ក.), ស្វាហំ (ស្យា. កំ.)] មាលុវាពីជហេតុ ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយាមី’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សន្តិ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ ‘នត្ថិ កាមេសុ ទោសោ’តិ ។ តេ កាមេសុ បាតព្យតំ អាបជ្ជន្តិ។ តេ មោឡិពទ្ធាហិ បរិព្ពាជិកាហិ បរិចារេន្តិ។ តេ ឯវមាហំសុ – ‘កិំសុ នាម តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កាមេសុ អនាគតភយំ សម្បស្សមានា កាមានំ បហានមាហំសុ, កាមានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ? សុខោ ឥមិស្សា បរិព្ពាជិកាយ តរុណាយ មុទុកាយ លោមសាយ ពាហាយ សម្ផស្សោ’តិ។ តេ កាមេសុ បាតព្យតំ អាបជ្ជន្តិ។ តេ កាមេសុ បាតព្យតំ អាបជ្ជិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ តត្ថ ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយន្តិ។ តេ ឯវមាហំសុ – ‘ឥទំ ខោ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា កាមេសុ អនាគតភយំ សម្បស្សមានា កាមានំ បហានមាហំសុ, កាមានំ បរិញ្ញំ បញ្ញបេន្តិ។ ឥមេ ហិ មយំ កាមហេតុ កាមនិទានំ ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា វេទយាមា’តិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតិំ ទុក្ខវិបាកំ។

៤៧០. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អចេលកោ ហោតិ មុត្តាចារោ ហត្ថាបលេខនោ, នឯហិភទ្ទន្តិកោ, នតិដ្ឋភទ្ទន្តិកោ, នាភិហដំ, ន ឧទ្ទិស្សកតំ, ន និមន្តនំ សាទិយតិ, សោ ន កុម្ភិមុខា បដិគ្គណ្ហាតិ, ន កឡោបិមុខា បដិគ្គណ្ហាតិ, ន ឯឡកមន្តរំ, ន ទណ្ឌមន្តរំ, ន មុសលមន្តរំ, ន ទ្វិន្នំ ភុញ្ជមានានំ, ន គព្ភិនិយា, ន បាយមានាយ, ន បុរិសន្តរគតាយ, ន សង្កិត្តីសុ, ន យត្ថ សា ឧបដ្ឋិតោ ហោតិ, ន យត្ថ មក្ខិកា សណ្ឌសណ្ឌចារិនី, ន មច្ឆំ, ន មំសំ, ន សុរំ, ន មេរយំ, ន ថុសោទកំ បិវតិ។ សោ ឯកាគារិកោ វា ហោតិ ឯកាលោបិកោ, ទ្វាគារិកោ វា ហោតិ ទ្វាលោបិកោ…បេ…. សត្តាគារិកោ វា ហោតិ សត្តាលោបិកោ។ ឯកិស្សាបិ ទត្តិយា យាបេតិ, ទ្វីហិបិ ទត្តីហិ យាបេតិ… សត្តហិបិ ទត្តីហិ យាបេតិ។ ឯកាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ, ទ្វីហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ… សត្តាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ។ ឥតិ ឯវរូបំ អឌ្ឍមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ សោ សាកភក្ខោ វា ហោតិ , សាមាកភក្ខោ វា ហោតិ, នីវារភក្ខោ វា ហោតិ, ទទ្ទុលភក្ខោ វា ហោតិ, ហដភក្ខោ វា ហោតិ, កណភក្ខោ វា ហោតិ, អាចាមភក្ខោ វា ហោតិ, បិញ្ញាកភក្ខោ វា ហោតិ, តិណភក្ខោ វា ហោតិ, គោមយភក្ខោ វា ហោតិ, វនមូលផលាហារោ យាបេតិ បវត្តផលភោជី។ សោ សាណានិបិ ធារេតិ, មសាណានិបិ ធារេតិ, ឆវទុស្សានិបិ ធារេតិ, បំសុកូលានិបិ ធារេតិ, តិរីដានិបិ ធារេតិ, អជិនម្បិ ធារេតិ, អជិនក្ខិបម្បិ ធារេតិ, កុសចីរម្បិ ធារេតិ, វាកចីរម្បិ ធារេតិ, ផលកចីរម្បិ ធារេតិ, កេសកម្ពលម្បិ ធារេតិ, វាឡកម្ពលម្បិ ធារេតិ, ឧលូកបក្ខម្បិ ធារេតិ, កេសមស្សុលោចកោបិ ហោតិ, កេសមស្សុលោចនានុយោគមនុយុត្តោ, ឧព្ភដ្ឋកោបិ ហោតិ, អាសនបដិក្ខិត្តោ,

ឧក្កុដិកោបិ ហោតិ ឧក្កុដិកប្បធានមនុយុត្តោ, កណ្តកាបស្សយិកោបិ ហោតិ, កណ្តកាបស្សយេ សេយ្យំ កប្បេតិ [បស្ស ម. និ. ១.១៥៥ មហាសីហនាទសុត្តេ], សាយតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ ឥតិ ឯវរូបំ អនេកវិហិតំ កាយស្ស អាតាបនបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ។

៤៧១. "កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាកំ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បកតិយា តិព្ពរាគជាតិកោ ហោតិ, សោ អភិក្ខណំ រាគជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; បកតិយា តិព្ពទោសជាតិកោ ហោតិ, សោ អភិក្ខណំ ទោសជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; បកតិយា តិព្ពមោហជាតិកោ ហោតិ, សោ អភិក្ខណំ មោហជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ សោ សហាបិ ទុក្ខេន, សហាបិ ទោមនស្សេន, អស្សុមុខោបិ រុទមានោ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាកំ។

៤៧២. "កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បកតិយា ន តិព្ពរាគជាតិកោ ហោតិ, សោ ន អភិក្ខណំ រាគជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; បកតិយា ន តិព្ពទោសជាតិកោ ហោតិ, សោ ន អភិក្ខណំ ទោសជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; បកតិយា ន តិព្ពមោហជាតិកោ ហោតិ , សោ ន អភិក្ខណំ មោហជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ សោ វិវិច្චេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ...បេ.... តតិយំ ឈានំ... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ធម្មសមាទានានី"តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

ចូឡធម្មសមាទានសុត្តំ និដ្ឋិតំ បញ្ចមំ។

៦. មហាធម្មសមាទានសុត្តំ

៤៧៣. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "ភិក្ខវោ"តិ។ "ភទន្តេ"តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – "យេភុយ្យេន, ភិក្ខវេ, សត្តា ឯវំកាមា ឯវំឆន្ទា ឯវំអធិប្បាយា – 'អហោ វត អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា បរិហាយេយ្យុំ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍេយ្យុ'ន្តិ។ តេសំ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ ឯវំកាមានំ ឯវំឆន្ទានំ ឯវំអធិប្បាយានំ អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ។ តត្រ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, កំ ហេតុំ បច្ចេថា"តិ? "ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា, ភគវំនេត្តិកា, ភគវំបដិសរណា។ សាធុ វត, ភន្តេ, ភគវន្តញ្ញេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ; ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី"តិ។ "តេន ហិ, ភិក្ខវេ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី"តិ។ "ឯវំ, ភន្តេ"តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

៤៧៤. "ឥធ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ, អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ, សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ, សេវិតព្ពេ ធម្មេ ន ជានាតិ អសេវិតព្ពេ ធម្មេ ន ជានាតិ, ភជិតព្ពេ ធម្មេ ន ជានាតិ អភជិតព្ពេ ធម្មេ ន ជានាតិ។ សោ សេវិតព្ពេ ធម្មេ អជានន្តោ អសេវិតព្ពេ ធម្មេ អជានន្តោ, ភជិតព្ពេ ធម្មេ អជានន្តោ អភជិតព្ពេ ធម្មេ អជានន្តោ, អសេវិតព្ពេ ធម្មេ សេវតិ សេវិតព្ពេ ធម្មេ ន សេវតិ, អភជិតព្ពេ ធម្មេ ភជតិ ភជិតព្ពេ ធម្មេ ន ភជតិ។ តស្ស អសេវិតព្ពេ ធម្មេ សេវតោ សេវិតព្ពេ ធម្មេ អសេវតោ, អភជិតព្ពេ ធម្មេ ភជតោ ភជិតព្ពេ ធម្មេ អភជតោ អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ អវិទ្ទសុនោ។

"សុតវា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ, អរិយានំ ទស្សាវី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្មេ សុវិនីតោ, សប្បុរិសានំ ទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស កោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ សុវិនីតោ, សេវិតព្ពេ ធម្មេ ជានាតិ អសេវិតព្ពេ

ធម្មេ ជានាតិ, ភជិតព្ពេ ធម្មេ ជានាតិ អភជិតព្ពេ ធម្មេ ជានាតិ។ សោ សេវិតព្ពេ ធម្មេ ជានន្តោ អសេវិតព្ពេ ធម្មេ ជានន្តោ, ភជិតព្ពេ ធម្មេ ជានន្តោ អភជិតព្ពេ ធម្មេ ជានន្តោ, អសេវិតព្ពេ ធម្មេ ន សេវតិ សេវិតព្ពេ ធម្មេ សេវតិ, អភជិតព្ពេ ធម្មេ ន ភជតិ ភជិតព្ពេ ធម្មេ ភជតិ។ តស្ស អសេវិតព្ពេ ធម្មេ អសេវតោ សេវិតព្ពេ ធម្មេ សេវតោ, អភជិតព្ពេ ធម្មេ អភជតោ ភជិតព្ពេ ធម្មេ ភជតោ, អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ វិទ្ទសុនោ។

៤៧៥. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតឹ ទុក្ខវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ។

៤៧៦. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ [យទិទំ (សី.)] ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ, តំ អវិទ្វា អវិជ្ជាគតោ យថាភូតំ នប្បជានាតិ – ‘ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាក’ន្តិ។ តំ អវិទ្វា អវិជ្ជាគតោ យថាភូតំ អប្បជានន្តោ តំ សេវតិ, តំ ន បរិវជ្ជេតិ។ តស្ស តំ សេវតោ, តំ អបរិវជ្ជយតោ, អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ អវិទ្ទសុនោ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតឹ ទុក្ខវិបាកំ តំ អវិទ្វា អវិជ្ជាគតោ យថាភូតំ នប្បជានាតិ – ‘ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតឹ ទុក្ខវិបាក’ន្តិ។ តំ អវិទ្វា អវិជ្ជាគតោ យថាភូតំ អប្បជានន្តោ តំ សេវតិ, តំ ន បរិវជ្ជេតិ។ តស្ស តំ សេវតោ, តំ អបរិវជ្ជយតោ, អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ អវិទ្ទសុនោ។

“តត្រ , ភិក្ខវេ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាកំ, តំ អវិទ្វា អវិជ្ជាគតោ យថាភូតំ នប្បជានាតិ – ‘ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាក’ន្តិ។ តំ អវិទ្វា អវិជ្ជាគតោ យថាភូតំ អប្បជានន្តោ តំ ន សេវតិ, តំ បរិវជ្ជេតិ។ តស្ស តំ អសេវតោ, តំ បរិវជ្ជយតោ, អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ អវិទ្ទសុនោ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ, តំ អវិទ្វា អវិជ្ជាគតោ យថាភូតំ នប្បជានាតិ – ‘ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាក’ន្តិ។ តំ អវិទ្វា អវិជ្ជាគតោ យថាភូតំ អប្បជានន្តោ តំ ន សេវតិ, តំ បរិវជ្ជេតិ។ តស្ស តំ អសេវតោ, តំ បរិវជ្ជយតោ, អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ អវិទ្ទសុនោ។

៤៧៧. “តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ តំ វិទ្វា វិជ្ជាគតោ យថាភូតំ បជានាតិ – ‘ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាក’ន្តិ។ តំ វិទ្វា វិជ្ជាគតោ យថាភូតំ បជានន្តោ តំ ន សេវតិ, តំ បរិវជ្ជេតិ។ តស្ស តំ អសេវតោ, តំ បរិវជ្ជយតោ, អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ វិទ្ទសុនោ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតឹ ទុក្ខវិបាកំ តំ វិទ្វា វិជ្ជាគតោ យថាភូតំ បជានាតិ – ‘ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតឹ ទុក្ខវិបាក’ន្តិ។ តំ វិទ្វា វិជ្ជាគតោ យថាភូតំ បជានន្តោ តំ ន សេវតិ, តំ បរិវជ្ជេតិ។ តស្ស តំ អសេវតោ, តំ បរិវជ្ជយតោ , អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ វិទ្ទសុនោ។

“តត្រ , ភិក្ខវេ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាកំ តំ វិទ្វា វិជ្ជាគតោ យថាភូតំ បជានាតិ – ‘ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាក’ន្តិ។ តំ វិទ្វា វិជ្ជាគតោ យថាភូតំ បជានន្តោ តំ សេវតិ, តំ ន បរិវជ្ជេតិ។ តស្ស តំ សេវតោ, តំ អបរិវជ្ជយតោ, អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ វិទ្ទសុនោ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ តំ វិទ្វា វិជ្ជាគតោ យថាភូតំ បជានាតិ – ‘ឥទំ ខោ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាក’ន្តិ។ តំ វិទ្វា វិជ្ជាគតោ យថាភូតំ បជានន្តោ តំ សេវតិ, តំ ន បរិវជ្ជេតិ។ តស្ស តំ សេវតោ, តំ អបរិវជ្ជយតោ, អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យថា តំ វិទ្ទសុនោ។

៤៧៨. “កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន បាណាតិបាតី ហោតិ, បាណាតិបាតបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន អទិន្នាទាយី ហោតិ, អទិន្នាទានបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន កាមេសុ មិច្ឆាចារី ហោតិ, កាមេសុ មិច្ឆាចារបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន មុសាវាទី ហោតិ, មុសាវាទបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន បិសុណវាចោ ហោតិ, បិសុណវាចាបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន ផរុសវាចោ ហោតិ, ផរុសវាចាបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន សម្ផប្បលាបី ហោតិ, សម្ផប្បលាបបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, អភិជ្ឈាបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, ព្យាបាទបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ។

៤៧៩. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតឹ ទុក្ខវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន បាណាតិបាតី ហោតិ, បាណាតិបាតបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន អទិន្នាទាយី ហោតិ, អទិន្នាទានបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន មុសាវាទី ហោតិ, មុសាវាទបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន បិសុណវាចោ ហោតិ, បិសុណវាចាបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន ផរុសវាចោ ហោតិ, ផរុសវាចាបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន សម្ផប្បលាបី ហោតិ, សម្ផប្បលាបបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, អភិជ្ឈាបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, ព្យាបាទបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតឹ ទុក្ខវិបាកំ។

៤៨០. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បាណាតិបាតា វេរមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា វេរមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា វេរមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ , បិសុណាយ វាចាយ វេរមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបា វេរមណីបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, អនភិជ្ឈាបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, អព្យាបាទបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាកំ។

៤៨១. “កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បាណាតិបាតា វេរមណិបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា វេរមណិបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា វេរមណិបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបា វេរមណិបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, អនភិជ្ឈាបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, អព្យាបាទបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ; សហាបិ សុខេន សហាបិ សោមនស្សេន សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ ឥទំ, វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ធម្មសមាទានានិ។

៤៨២. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, តិត្តកាលាពុ វិសេន សំសដ្ឋោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ជីវិតុកាមោ អមរិតុកាមោ សុខកាមោ ទុក្ខប្បដិកូលោ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ភោ បុរិស, អយំ តិត្តកាលាពុ វិសេន សំសដ្ឋោ, សចេ អាកង្ខសិ បិវ [បិប (សី. បី.)]។ តស្ស តេ បិវតោ [បិបតោ (សី. បី.)] ចេវ នច្ឆាទេស្សតិ វណ្ណេនបិ គន្ធេនបិ រសេនបិ, បិវិត្វា [បីត្វា (សី.)] ច បន មរណំ វា និគច្ឆសិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខ’ន្តិ។ សោ តំ អប្បដិសង្ខាយ បិវេយ្យ, នប្បដិនិស្សជ្ជេយ្យ។ តស្ស តំ បិវតោ ចេវ នច្ឆាទេយ្យ វណ្ណេនបិ គន្ធេនបិ រសេនបិ, បិវិត្វា ច បន មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ ធម្មសមាទានំ វទាមិ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ។

៤៨៣. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាបានីយកំសោ វណ្ណសម្បន្នោ គន្ធសម្បន្នោ រសសម្បន្នោ។ សោ ច ខោ វិសេន សំសដ្ឋោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ជីវិតុកាមោ អមរិតុកាមោ សុខកាមោ ទុក្ខប្បដិកូលោ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ភោ បុរិស, អយំ អាបានីយកំសោ វណ្ណសម្បន្នោ គន្ធសម្បន្នោ រសសម្បន្នោ។ សោ ច ខោ វិសេន សំសដ្ឋោ, សចេ អាកង្ខសិ បិវ។ តស្ស តេ បិវតោហិ [បិវតោបិ (ក.)] ខោ ឆាទេស្សតិ វណ្ណេនបិ គន្ធេនបិ រសេនបិ, បិវិត្វា ច បន មរណំ វា និគច្ឆសិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខ’ន្តិ។ សោ តំ អប្បដិសង្ខាយ បិវេយ្យ, នប្បដិនិស្សជ្ជេយ្យ។ តស្ស តំ បិវតោហិ ខោ ឆាទេយ្យ វណ្ណេនបិ គន្ធេនបិ រសេនបិ, បិវិត្វា ច បន មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ ធម្មសមាទានំ វទាមិ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខំ អាយតឹ ទុក្ខវិបាកំ។

៤៨៤. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បូតិមុត្តំ នានាភេសជ្ជេហិ សំសដ្ឋំ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ បណ្ឌុករោគី។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ភោ បុរិស, ឥទំ បូតិមុត្តំ នានាភេសជ្ជេហិ សំសដ្ឋំ, សចេ អាកង្ខសិ បិវ។ តស្ស តេ បិវតោហិ ខោ នច្ឆាទេស្សតិ វណ្ណេនបិ គន្ធេនបិ រសេនបិ, បិវិត្វា ច បន សុខី ភវិស្សសី’តិ។ សោ តំ បដិសង្ខាយ បិវេយ្យ, នប្បដិនិស្សជ្ជេយ្យ។ តស្ស តំ បិវតោហិ ខោ នច្ឆាទេយ្យ វណ្ណេនបិ គន្ធេនបិ រសេនបិ, បិវិត្វា ច បន សុខី អស្ស។ តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ ធម្មសមាទានំ វទាមិ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ អាយតឹ សុខវិបាកំ។

៤៨៥. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទធិ ច មធុ ច សប្បិ ច ផាណិតញ្ច ឯកជ្ឈំ សំសដ្ឋំ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ លោហិតបក្ខន្ទិកោ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អម្ភោ បុរិស, ឥទំ ទធី ច មធុំ ច សប្បី ច ផាណិតញ្ច ឯកជ្ឈំ សំសដ្ឋំ, សចេ អាកង្ខសិ បិវ។ តស្ស តេ បិវតោ ចេវ ឆាទេស្សតិ វណ្ណេនបិ គន្ធេនបិ រសេនបិ, បិវិត្វា ច បន សុខី ភវិស្សសី’តិ។ សោ តំ បដិសង្ខាយ បិវេយ្យ, នប្បដិនិស្សជ្ជេយ្យ។ តស្ស តំ បិវតោ ចេវ ឆាទេយ្យ វណ្ណេនបិ គន្ធេនបិ រសេនបិ, បិវិត្វា ច បន សុខី អស្ស។ តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ ធម្មសមាទានំ វទាមិ, យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ។

៤៨៦. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ សរទសមយេ វិទ្ធេ វិគតវលាហកេ ទេវេ អាទិច្ចោ នភំ អព្ភុស្សក្កមានោ សព្ពំ អាកាសគតំ តមគតំ អភិវិហច្ច ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ ច; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ,

យមិទំ ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នសុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ តទញ្ញេ បុថុសមណព្រាហ្មណបរប្បវាទេ អភិវិហច្ច ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ ចា”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

មហាធម្មសមាទានសុត្តំ និដ្ឋិតំ ឆដ្ឋំ។

៧. វីមំសកសុត្តំ

៤៨៧. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “វីមំសកេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា បរស្ស ចេតោបរិយាយំ អជានន្តេន [អាជានន្តេន (បី. ក.), អជានន្តេន កិន្តិ (?)] តថាគតេ សមន្នេសនា កាតព្ពា ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ វា នោ វា’ ឥតិ វិញ្ញាណាយា”តិ។ “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា, ភគវំនេត្តិកា ភគវំបដិសរណា; សាធុ វត, ភន្តេ, ភគវន្តំយេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ; ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។ “តេន ហិ, ភិក្ខវេ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី”តិ ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

៤៨៨. “វីមំសកេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា បរស្ស ចេតោបរិយាយំ អជានន្តេន ទ្វីសុ ធម្មេសុ តថាគតោ សមន្នេសិតព្ពោ ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ – ‘យេ សំកិលិដ្ឋា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, សំវិជ្ជន្តិ វា តេ តថាគតស្ស នោ វា’តិ? តមេនំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យេ សំកិលិដ្ឋា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ន តេ តថាគតស្ស សំវិជ្ជន្តី’តិ។

“យតោ នំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យេ សំកិលិដ្ឋា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ន តេ តថាគតស្ស សំវិជ្ជន្តី’តិ, តតោ នំ ឧត្តរិ សមន្នេសតិ – ‘យេ វីតិមិស្សា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, សំវិជ្ជន្តិ វា តេ តថាគតស្ស នោ វា’តិ? តមេនំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យេ វីតិមិស្សា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ន តេ តថាគតស្ស សំវិជ្ជន្តី’តិ។

“យតោ នំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យេ វីតិមិស្សា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ន តេ តថាគតស្ស សំវិជ្ជន្តី’តិ, តតោ នំ ឧត្តរិ សមន្នេសតិ – ‘យេ វោទាតា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, សំវិជ្ជន្តិ វា តេ តថាគតស្ស នោ វា’តិ? តមេនំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យេ វោទាតា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, សំវិជ្ជន្តិ តេ តថាគតស្សា’តិ។

“យតោ នំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យេ វោទាតា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, សំវិជ្ជន្តិ តេ តថាគតស្សា’តិ, តតោ នំ ឧត្តរិ សមន្នេសតិ – ‘ទីឃរត្តំ សមាបន្នោ អយមាយស្មា ឥមំ កុសលំ ធម្មំ, ឧទាហុ ឥត្តរសមាបន្នោ’តិ? តមេនំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ទីឃរត្តំ សមាបន្នោ អយមាយស្មា ឥមំ កុសលំ ធម្មំ, នាយមាយស្មា ឥត្តរសមាបន្នោ’តិ។

“យតោ នំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ទីឃរត្តំ សមាបន្នោ អយមាយស្មា ឥមំ កុសលំ ធម្មំ, នាយមាយស្មា ឥត្តរសមាបន្នោ’តិ, តតោ នំ ឧត្តរិ សមន្នេសតិ – ‘ញត្តជ្ឈាបន្នោ អយមាយស្មា ភិក្ខុ យសប្បត្តោ, សំវិជ្ជន្តស្ស ឥធេកច្ចេ អាទីនវា’តិ? ន តាវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឥធេកច្ចេ អាទីនវា សំវិជ្ជន្តិ យាវ ន ញត្តជ្ឈាបន្នោ ហោតិ យសប្បត្តោ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ញត្តជ្ឈាបន្នោ ហោតិ យសប្បត្តោ , អថស្ស ឥធេកច្ចេ អាទីនវា សំវិជ្ជន្តិ។ តមេនំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ញត្តជ្ឈាបន្នោ អយមាយស្មា ភិក្ខុ យសប្បត្តោ, នាស្ស ឥធេកច្ចេ អាទីនវា សំវិជ្ជន្តី’តិ។

“យតោ នំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ញត្តជ្ឈាបន្នោ អយមាយស្មា ភិក្ខុ យសប្បត្តោ, នាស្ស ឥធេកច្ចេ អាទីនវា សំវិជ្ជន្តី’តិ, តតោ នំ ឧត្តរិ សមន្នេសតិ – ‘អភយូបរតោ អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា ភយូបរតោ; វីតរាគត្តា កាមេ ន សេវតិ ខយា រាគស្សា’តិ? តមេនំ សមន្នេសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អភយូបរតោ អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា ភយូបរតោ; វីតរាគត្តា កាមេ ន សេវតិ ខយា រាគស្សា’តិ។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ បរេ ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កេ បនាយស្មតោ អាការា, កេ អន្វយា, យេនាយស្មា ឯវំ វទេសិ – អភយូបរតោ អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា ភយូបរតោ; វីតរាគត្តា កាមេ ន សេវតិ ខយា រាគស្សា’តិ។ សម្មា

ព្យាករមានោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ ព្យាករេយ្យ – ‘តថា ហិ បន អយមាយស្មា សង្ឃេ វា វិហរន្តោ ឯកោ វា វិហរន្តោ, យេ ច តត្ថ សុគតា យេ ច តត្ថ ទុគ្គតា, យេ ច តត្ថ គណមនុសាសន្តិ, យេ ច ឥធេកច្ចេ អាមិសេសុ សំទិស្សន្តិ, យេ ច ឥធេកច្ចេ អាមិសេន អនុបលិត្តា, នាយមាយស្មា តំ តេន អវជានាតិ ។ សម្មុខា ខោ បន មេតំ ភគវតោ សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – អភយូបរតោហមស្មិ, នាហមស្មិ ភយូបរតោ, វីតរាគត្តា កាមេ ន សេវាមិ ខយា រាគស្សា’តិ។

៤៨៩. “តត្រ , ភិក្ខវេ, តថាគតោវ ឧត្តរិ បដិបុច្ឆិតព្ពោ – ‘យេ សំកិលិដ្ឋា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, សំវិជ្ជន្តិ វា តេ តថាគតស្ស នោ វា’តិ? ព្យាករមានោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ឯវំ ព្យាករេយ្យ – ‘យេ សំកិលិដ្ឋា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ន តេ តថាគតស្ស សំវិជ្ជន្តី’”តិ។

“យេ វីតិមិស្សា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, សំវិជ្ជន្តិ វា តេ តថាគតស្ស នោ វាតិ? ព្យាករមានោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ឯវំ ព្យាករេយ្យ – ‘យេ វីតិមិស្សា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ន តេ តថាគតស្ស សំវិជ្ជន្តី’តិ។

“យេ វោទាតា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, សំវិជ្ជន្តិ វា តេ តថាគតស្ស នោ វាតិ? ព្យាករមានោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ឯវំ ព្យាករេយ្យ – ‘យេ វោទាតា ចក្ខុសោតវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, សំវិជ្ជន្តិ តេ តថាគតស្ស; ឯតំបថោហមស្មិ, ឯតំគោចរោ [ឯតបថោហមស្មិ ឯតគោចរោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], នោ ច តេន តម្មយោ’តិ។

“ឯវំវាទី ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ថារំ អរហតិ សាវកោ ឧបសង្កមិតុំ ធម្មស្សវនាយ។ តស្ស សត្ថា ធម្មំ ទេសេតិ ឧត្តរុត្តរិ បណីតបណីតំ កណ្ហសុក្កសប្បដិភាគំ។ យថា យថា ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ សត្ថា ធម្មំ ទេសេតិ ឧត្តរុត្តរិ បណីតបណីតំ កណ្ហសុក្កសប្បដិភាគំ តថា តថា សោ តស្មិំ ធម្មេ អភិញ្ញាយ ឥធេកច្ចំ ធម្មំ ធម្មេសុ និដ្ឋំ គច្ឆតិ, សត្ថរិ បសីទតិ – ‘សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ សង្ឃោ’តិ។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ បរេ ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កេ បនាយស្មតោ អាការា, កេ អន្វយា, យេនាយស្មា ឯវំ វទេសិ – សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា , ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ សង្ឃោ’តិ? សម្មា ព្យាករមានោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ ព្យាករេយ្យ – ‘ឥធាហំ, អាវុសោ, យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹ ធម្មស្សវនាយ។ តស្ស មេ ភគវា ធម្មំ ទេសេតិ ឧត្តរុត្តរិ បណីតបណីតំ កណ្ហសុក្កសប្បដិភាគំ។ យថា យថា មេ, អាវុសោ , ភគវា ធម្មំ ទេសេតិ ឧត្តរុត្តរិ បណីតបណីតំ កណ្ហសុក្កសប្បដិភាគំ តថា តថាហំ តស្មិំ ធម្មេ អភិញ្ញាយ ឥធេកច្ចំ ធម្មំ ធម្មេសុ និដ្ឋមគមំ, សត្ថរិ បសីទឹ – សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគវា, ស្វាក្ខាតោ ភគវតា, ធម្មោ, សុប្បដិបន្នោ សង្ឃោ’តិ។

៤៩០. “យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ឥមេហិ អាការេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ ព្យញ្ជនេហិ តថាគតេ សទ្ធា និវិដ្ឋា ហោតិ មូលជាតា បតិដ្ឋិតា, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អាការវតី សទ្ធា ទស្សនមូលិកា, ទឡ្ហា; អសំហារិយា សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មុនា វា កេនចិ វា លោកស្មិំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតេ ធម្មសមន្នេសនា ហោតិ។ ឯវញ្ច បន តថាគតោ ធម្មតាសុសមន្និដ្ឋោ ហោតី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

វីមំសកសុត្តំ និដ្ឋិតំ សត្តមំ។

៨. កោសម្ពិយសុត្តំ

៤៩១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន កោសម្ពិយំ ភិក្ខូ ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរន្តិ។ តេ ន ចេវ អញ្ញមញ្ញំ សញ្ញាបេន្តិ ន ច សញ្ញត្តិំ ឧបេន្តិ, ន ច អញ្ញមញ្ញំ និជ្ឈាបេន្តិ, ន ច និជ្ឈត្តិំ ឧបេន្តិ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥធ, ភន្តេ, កោសម្ពិយំ ភិក្ខូ ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរន្តិ, តេ ន ចេវ អញ្ញមញ្ញំ សញ្ញាបេន្តិ, ន ច សញ្ញត្តិំ ឧបេន្តិ, ន ច អញ្ញមញ្ញំ និជ្ឈាបេន្តិ, ន ច និជ្ឈត្តិំ ឧបេន្តី”តិ។

អថ ខោ ភគវា អញ្ញតរំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, មម វចនេន តេ ភិក្ខូ អាមន្តេហិ – ‘សត្ថា វោ អាយស្មន្តេ អាមន្តេតី’”តិ។ “ឯវំ , ភន្តេ”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ បដិស្សុត្វា យេន តេ ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “សត្ថា អាយស្មន្តេ អាមន្តេតី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ តស្ស

ភិក្ខុនោ បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវា ឯតទវោច – “សច្ចំ កិរ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរថ, តេ ន ចេវ អញ្ញមញ្ញំ សញ្ញាបេថ, ន ច សញ្ញត្តិំ ឧបេថ, ន ច អញ្ញមញ្ញំ និជ្ឈាបេថ, ន ច និជ្ឈត្តិំ ឧបេថា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, យស្មិំ តុម្ហេ សមយេ ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរថ, អបិ នុ តុម្ហាកំ តស្មិំ សមយេ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច, មេត្តំ វចីកម្មំ…បេ… មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ចា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “ឥតិ កិរ, ភិក្ខវេ, យស្មិំ តុម្ហេ សមយេ ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរថ, នេវ តុម្ហាកំ តស្មិំ សមយេ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច, ន មេត្តំ វចីកម្មំ…បេ… ន មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច។ អថ កិញ្ចរហិ តុម្ហេ, មោឃបុរិសា, កិំ ជានន្តា កិំ បស្សន្តា ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរថ, តេ ន ចេវ អញ្ញមញ្ញំ សញ្ញាបេថ, ន ច សញ្ញត្តិំ ឧបេថ, ន ច អញ្ញមញ្ញំ និជ្ឈាបេថ, ន ច និជ្ឈត្តិំ ឧបេថ ? តញ្ហិ តុម្ហាកំ, មោឃបុរិសា, ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយា”តិ។

៤៩២. អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឆយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សារណីយា បិយករណា គរុករណា សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ឆ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច។ អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មេត្តំ វចីកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច។ អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច។ អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ លាភា ធម្មិកា ធម្មលទ្ធា អន្តមសោ បត្តបរិយាបន្នមត្តម្បិ, តថារូបេហិ លាភេហិ អប្បដិវិភត្តភោគី ហោតិ សីលវន្តេហិ សព្រហ្មចារីហិ សាធារណភោគី។ អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យានិ តានិ សីលានិ អខណ្ឌានិ អច្ឆិទ្ទានិ អសពលានិ អកម្មាសានិ ភុជិស្សានិ វិញ្ញុប្បសត្ថានិ អបរាមដ្ឋានិ សមាធិសំវត្តនិកានិ តថារូបេសុ សីលេសុ សីលសាមញ្ញគតោ វិហរតិ សព្រហ្មចារីហិ អាវិ ចេវ រហោ ច។ អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យាយំ ទិដ្ឋិ អរិយា និយ្យានិកា និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ តថារូបាយ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិសាមញ្ញគតោ វិហរតិ សព្រហ្មចារីហិ អាវិ ចេវ រហោ ច។ អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ សារណីយា ធម្មា បិយករណា គរុករណា សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តន្តិ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆន្នំ សារណីយានំ ធម្មានំ ឯតំ អគ្គំ ឯតំ សង្គាហិកំ [សង្គាហកំ (?)] ឯតំ សង្ឃាដនិកំ – យទិទំ យាយំ ទិដ្ឋិ អរិយា និយ្យានិកា និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កូដាគារស្ស ឯតំ អគ្គំ ឯតំ សង្គាហិកំ ឯតំ សង្ឃាដនិកំ យទិទំ កូដំ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ , ឥមេសំ ឆន្នំ សារណីយានំ ធម្មានំ ឯតំ អគ្គំ ឯតំ សង្គាហិកំ ឯតំ សង្ឃាដនិកំ យទិទំ យាយំ ទិដ្ឋិ អរិយា និយ្យានិកា និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។

៤៩៣. “កថញ្ច, ភិក្ខវេ, យាយំ ទិដ្ឋិ អរិយា និយ្យានិកា និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘អត្ថិ នុ ខោ មេ តំ បរិយុដ្ឋានំ អជ្ឈត្តំ អប្បហីនំ, យេនាហំ បរិយុដ្ឋានេន បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ យថាភូតំ នប្បជានេយ្យំ ន បស្សេយ្យ’ន្តិ? សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមរាគបរិយុដ្ឋិតោ ហោតិ, បរិយុដ្ឋិតចិត្តោវ ហោតិ។ សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ព្យាបាទបរិយុដ្ឋិតោ ហោតិ, បរិយុដ្ឋិតចិត្តោវ ហោតិ។ សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ថីនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតោ ហោតិ, បរិយុដ្ឋិតចិត្តោវ ហោតិ។

សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចបរិយុដ្ឋិតោ ហោតិ, បរិយុដ្ឋិតចិត្តោវ ហោតិ។ សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិចិកិច្ឆាបរិយុដ្ឋិតោ ហោតិ, បរិយុដ្ឋិតចិត្តោវ ហោតិ។ សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥធលោកចិន្តាយ បសុតោ ហោតិ, បរិយុដ្ឋិតចិត្តោវ ហោតិ។ សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បរលោកចិន្តាយ បសុតោ ហោតិ, បរិយុដ្ឋិតចិត្តោវ ហោតិ។ សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ភណ្ឌនជាតោ កលហជាតោ វិវាទាបន្នោ អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តោ វិហរតិ, បរិយុដ្ឋិតចិត្តោវ ហោតិ ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘នត្ថិ ខោ មេ តំ បរិយុដ្ឋានំ អជ្ឈត្តំ អប្បហីនំ, យេនាហំ បរិយុដ្ឋានេន បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ យថាភូតំ នប្បជានេយ្យំ ន បស្សេយ្យំ។ សុប្បណិហិតំ មេ មានសំ សច្ចានំ ពោធាយា’តិ។ ឥទមស្ស បឋមំ ញាណំ អធិគតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ អសាធារណំ បុថុជ្ជនេហិ។

៤៩៤. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ឥមំ នុ ខោ អហំ ទិដ្ឋឹ អាសេវន្តោ ភាវេន្តោ ពហុលីករោន្តោ លភាមិ បច្ចត្តំ សមថំ, លភាមិ បច្ចត្តំ និព្ពុតិ’ន្តិ? សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឥមំ ខោ អហំ ទិដ្ឋឹ អាសេវន្តោ ភាវេន្តោ ពហុលីករោន្តោ លភាមិ បច្ចត្តំ សមថំ, លភាមិ បច្ចត្តំ និព្ពុតិ’ន្តិ។ ឥទមស្ស ទុតិយំ ញាណំ អធិគតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ អសាធារណំ បុថុជ្ជនេហិ។

៤៩៥. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យថា រូបាយាហំ ទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោ, អត្ថិ នុ ខោ ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា តថារូបាយ ទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោ’តិ? សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘យថារូបាយាហំ ទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោ, នត្ថិ ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា តថារូបាយ ទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោ’តិ។ ឥទមស្ស តតិយំ ញាណំ អធិគតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ អសាធារណំ បុថុជ្ជនេហិ។

៤៩៦. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យថារូបាយ ធម្មតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ, អហម្បិ តថារូបាយ ធម្មតាយ សមន្នាគតោ’តិ។ កថំរូបាយ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ? ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស – ‘កិញ្ចាបិ តថារូបឹ អាបត្តឹ អាបជ្ជតិ, យថារូបាយ អាបត្តិយា វុដ្ឋានំ បញ្ញាយតិ, អថ ខោ នំ ខិប្បមេវ សត្ថរិ វា វិញ្ញូសុ វា សព្រហ្មចារីសុ ទេសេតិ វិវរតិ ឧត្តានីករោតិ; ទេសេត្វា វិវរិត្វា ឧត្តានីកត្វា អាយតឹ សំវរំ អាបជ្ជតិ’។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទហរោ កុមារោ មន្ទោ ឧត្តានសេយ្យកោ ហត្ថេន វា បាទេន វា អង្គារំ អក្កមិត្វា ខិប្បមេវ បដិសំហរតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ធម្មតា ឯសា ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស – ‘កិញ្ចាបិ តថារូបឹ អាបត្តឹ អាបជ្ជតិ យថារូបាយ អាបត្តិយា វុដ្ឋានំ បញ្ញាយតិ, អថ ខោ នំ ខិប្បមេវ សត្ថរិ វា វិញ្ញូសុ វា សព្រហ្មចារីសុ ទេសេតិ វិវរតិ ឧត្តានីករោតិ; ទេសេត្វា វិវរិត្វា ឧត្តានីកត្វា អាយតឹ សំវរំ អាបជ្ជតិ’។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘យថារូបាយ ធម្មតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ, អហម្បិ តថារូបាយ ធម្មតាយ សមន្នាគតោ’តិ។ ឥទមស្ស ចតុត្ថំ ញាណំ អធិគតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ អសាធារណំ បុថុជ្ជនេហិ។

៤៩៧. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យថារូបាយ ធម្មតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ, អហម្បិ តថារូបាយ ធម្មតាយ សមន្នាគតោ’តិ។ កថំរូបាយ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ? ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស – ‘កិញ្ចាបិ យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ ឧច្ចាវចានិ កឹករណីយានិ តត្ថ ឧស្សុក្កំ អាបន្នោ ហោតិ, អថ ខ្វាស្ស តិព្ពាបេក្ខា ហោតិ អធិសីលសិក្ខាយ អធិចិត្តសិក្ខាយ អធិបញ្ញាសិក្ខាយ’។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, គាវី តរុណវច្ឆា ថម្ពញ្ច អាលុម្បតិ វច្ឆកញ្ច អបចិនតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ , ធម្មតា ឯសា ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស – ‘កិញ្ចាបិ យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ ឧច្ចាវចានិ កឹករណីយានិ តត្ថ ឧស្សុក្កំ អាបន្នោ ហោតិ, អថ ខ្វាស្ស តិព្ពាបេក្ខា ហោតិ អធិសីលសិក្ខាយ អធិចិត្តសិក្ខាយ អធិបញ្ញាសិក្ខាយ’។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘យថារូបាយ ធម្មតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ, អហម្បិ តថារូបាយ ធម្មតាយ សមន្នាគតោ’តិ។ ឥទមស្ស បញ្ចមំ ញាណំ អធិគតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ អសាធារណំ បុថុជ្ជនេហិ។

៤៩៨. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យថារូបាយ ពលតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ, អហម្បិ តថារូបាយ ពលតាយ សមន្នាគតោ’តិ។ កថំរូបាយ ច, ភិក្ខវេ, ពលតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ? ពលតា ឯសា, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស យំ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមានេ អដ្ឋីកត្វា មនសិកត្វា សព្ពចេតសា [សព្ពចេតសោ (សី. ស្យា. កំ. បី.), សព្ពំ ចេតសា (ក.)] សមន្នាហរិត្វា ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘យថារូបាយ ពលតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ, អហម្បិ តថារូបាយ ពលតាយ សមន្នាគតោ’តិ។ ឥទមស្ស ឆដ្ឋំ ញាណំ អធិគតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ អសាធារណំ បុថុជ្ជនេហិ។

៤៩៩. “បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យថារូបាយ ពលតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ, អហម្បិ តថារូបាយ ពលតាយ សមន្នាគតោ’តិ។ កថំរូបាយ ច, ភិក្ខវេ, ពលតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ? ពលតា ឯសា, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស យំ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមានេ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘យថារូបាយ ពលតាយ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ, អហម្បិ តថារូបាយ ពលតាយ សមន្នាគតោ’តិ។ ឥទមស្ស សត្តមំ ញាណំ អធិគតំ ហោតិ អរិយំ លោកុត្តរំ អសាធារណំ បុថុជ្ជនេហិ។

៥០០. “ឯវំ សត្តង្គសមន្នាគតស្ស ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ធម្មតា សុសមន្និដ្ឋា ហោតិ សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ។ ឯវំ សត្តង្គសមន្នាគតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សោតាបត្តិផលសមន្នាគតោ ហោតី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

កោសម្បិយសុត្តំ និដ្ឋិតំ អដ្ឋមំ។

៩. ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្តំ

៥០១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ឯកមិទាហំ, ភិក្ខវេ, សមយំ ឧក្កដ្ឋាយំ វិហរាមិ សុភគវនេ សាលរាជមូលេ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខវេ, សមយេន ពកស្ស ព្រហ្មុនោ ឯវរូបំ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បន្នំ ហោតិ – ‘ឥទំ និច្ចំ, ឥទំ ធុវំ, ឥទំ សស្សតំ, ឥទំ កេវលំ, ឥទំ អចវនធម្មំ, ឥទញ្ហិ ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, ឥតោ ច បនញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណំ នត្ថី’តិ។ អថ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, ពកស្ស ព្រហ្មុនោ ចេតសា ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវ – ឧក្កដ្ឋាយំ សុភគវនេ សាលរាជមូលេ អន្តរហិតោ តស្មិំ ព្រហ្មលោកេ បាតុរហោសិំ។ អទ្ទសា ខោ មំ, ភិក្ខវេ, ពកោ ព្រហ្មា ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ; ទិស្វាន មំ ឯតទវោច – ‘ឯហិ ខោ, មារិស, ស្វាគតំ, មារិស! ចិរស្សំ ខោ, មារិស, ឥមំ បរិយាយមកាសិ យទិទំ ឥធាគមនាយ។ ឥទញ្ហិ, មារិស, និច្ចំ, ឥទំ ធុវំ, ឥទំ សស្សតំ, ឥទំ កេវលំ, ឥទំ អចវនធម្មំ, ឥទញ្ហិ ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ។ ឥតោ ច បនញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណំ នត្ថី’”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភិក្ខវេ, ពកំ ព្រហ្មានំ ឯតទវោចំ – “អវិជ្ជាគតោ វត, ភោ, ពកោ ព្រហ្មា; អវិជ្ជាគតោ វត, ភោ, ពកោ ព្រហ្មា; យត្រ ហិ នាម អនិច្ចំយេវ សមានំ និច្ចន្តិ វក្ខតិ, អទ្ធុវំយេវ សមានំ ធុវន្តិ វក្ខតិ, អសស្សតំយេវ សមានំ សស្សតន្តិ វក្ខតិ, អកេវលំយេវ សមានំ កេវលន្តិ វក្ខតិ, ចវនធម្មំយេវ សមានំ អចវនធម្មន្តិ វក្ខតិ; យត្ថ ច បន ជាយតិ ជីយតិ មីយតិ ចវតិ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច វក្ខតិ – ‘ឥទញ្ហិ ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតី’តិ; សន្តញ្ច បនញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណំ ‘នត្ថញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណ’ន្តិ វក្ខតី”តិ។

៥០២. “អថ ខោ, ភិក្ខវេ, មារោ បាបិមា អញ្ញតរំ ព្រហ្មបារិសជ្ជំ អន្វាវិសិត្វា មំ ឯតទវោច – ‘ភិក្ខុ, ភិក្ខុ, មេតមាសទោ មេតមាសទោ, ឯសោ ហិ, ភិក្ខុ, ព្រហ្មា មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី ឥស្សរោ កត្តា និម្មាតា សេដ្ឋោ សជិតា [សជ្ជិតា (ស្យា. កំ. ក.), សញ្ជិតា (សី. បី.)] វសី បិតា ភូតភព្យានំ។ អហេសុំ ខោ យេ, ភិក្ខុ, តយា បុព្ពេ សមណព្រាហ្មណា លោកស្មិំ បថវីគរហកា បថវីជិគុច្ឆកា, អាបគរហកា អាបជិគុច្ឆកា, តេជគរហកា តេជជិគុច្ឆកា, វាយគរហកា វាយជិគុច្ឆកា, ភូតគរហកា ភូតជិគុច្ឆកា, ទេវគរហកា ទេវជិគុច្ឆកា, បជាបតិគរហកា បជាបតិជិគុច្ឆកា, ព្រហ្មគរហកា ព្រហ្មជិគុច្ឆកា – តេ កាយស្ស ភេទា បាណុបច្ឆេទា ហីនេ កាយេ បតិដ្ឋិតា អហេសុំ។ យេ បន, ភិក្ខុ, តយា បុព្ពេ សមណព្រាហ្មណា លោកស្មិំ បថវីបសំសកា បថវាភិនន្ទិនោ, អាបបសំសកា អាបាភិនន្ទិនោ, តេជបសំសកា តេជាភិនន្ទិនោ, វាយបសំសកា វាយាភិនន្ទិនោ, ភូតបសំសកា ភូតាភិនន្ទិនោ, ទេវបសំសកា ទេវាភិនន្ទិនោ, បជាបតិបសំសកា បជាបតាភិនន្ទិនោ, ព្រហ្មបសំសកា ព្រហ្មាភិនន្ទិនោ – តេ កាយស្ស ភេទា បាណុបច្ឆេទា បណីតេ កាយេ បតិដ្ឋិតា។ តំ តាហំ, ភិក្ខុ, ឯវំ វទាមិ – ‘ឥង្ឃ ត្វំ, មារិស, យទេវ តេ ព្រហ្មា អាហ តទេវ ត្វំ ករោហិ, មា ត្វំ ព្រហ្មុនោ វចនំ ឧបាតិវត្តិត្ថោ’។ សចេ ខោ ត្វំ, ភិក្ខុ, ព្រហ្មុនោ វចនំ ឧបាតិវត្តិស្សសិ, សេយ្យថាបិ នាម បុរិសោ សិរិំ អាគច្ឆន្តិំ ទណ្ឌេន បដិប្បណាមេយ្យ, សេយ្យថាបិ វា បន, ភិក្ខុ, បុរិសោ នរកប្បបាតេ បបតន្តោ ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច បថវិំ វិរាធេយ្យ, ឯវំ សម្បទមិទំ, ភិក្ខុ, តុយ្ហំ ភវិស្សតិ។ ‘ឥង្ឃ ត្វំ, មារិស, យទេវ តេ ព្រហ្មា អាហ ត

ទេវ ត្វំ ករោហិ, មា ត្វំ ព្រហ្មុនោ វចនំ ឧបាតិវត្តិត្ថោ។ ននុ ត្វំ, ភិក្ខុ, បស្សសិ ព្រហ្មបរិសំ សន្និបតិត’ន្តិ? ឥតិ ខោ មំ, ភិក្ខវេ, មារោ បាបិមា ព្រហ្មបរិសំ ឧបនេសិ។

“ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភិក្ខវេ, មារំ បាបិមន្តំ ឯតទវោចំ – ‘ជានាមិ ខោ តាហំ, បាបិម; មា ត្វំ មញ្ញិត្ថោ – ន មំ ជានាតី’តិ។ មារោ ត្វមសិ, បាបិម។ យោ ចេវ, បាបិម, ព្រហ្មា, យា ច ព្រហ្មបរិសា, យេ ច ព្រហ្មបារិសជ្ជា, សព្ពេវ តវ ហត្ថគតា សព្ពេវ តវ វសំគតា។ តុយ្ហញ្ហិ, បាបិម, ឯវំ ហោតិ – ‘ឯសោបិ មេ អស្ស ហត្ថគតោ, ឯសោបិ មេ អស្ស វសំគតោ’តិ។ អហំ ខោ បន, បាបិម, នេវ តវ ហត្ថគតោ នេវ តវ វសំគតោ”តិ។

៥០៣. “ឯវំ វុត្តេ, ភិក្ខវេ, ពកោ ព្រហ្មា មំ ឯតទវោច – ‘អហញ្ហិ, មារិស, និច្ចំយេវ សមានំ និច្ចន្តិ វទាមិ, ធុវំយេវ សមានំ ធុវន្តិ វទាមិ, សស្សតំយេវ សមានំ សស្សតន្តិ វទាមិ, កេវលំយេវ សមានំ កេវលន្តិ វទាមិ, អចវនធម្មំយេវ សមានំ អចវនធម្ម’ន្តិ វទាមិ, យត្ថ ច បន ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ តទេវាហំ វទាមិ – ‘ឥទញ្ហិ ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតី’តិ។ អសន្តញ្ច បនញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណំ ‘នត្ថញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណ’ន្តិ វទាមិ។ អហេសុំ ខោ, ភិក្ខុ, តយា បុព្ពេ សមណព្រាហ្មណា លោកស្មិំ យាវតកំ តុយ្ហំ កសិណំ អាយុ តាវតកំ តេសំ តបោកម្មមេវ អហោសិ។ តេ ខោ ឯវំ ជានេយ្យុំ – ‘សន្តញ្ច បនញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណំ អត្ថញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណន្តិ, អសន្តំ វា អញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណំ នត្ថញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណ’ន្តិ។ តំ តាហំ, ភិក្ខុ, ឯវំ វទាមិ – ‘ន ចេវញ្ញំ ឧត្តរិ និស្សរណំ ទក្ខិស្សសិ, យាវទេវ ច បន កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី ភវិស្សសិ។ សចេ ខោ ត្វំ, ភិក្ខុ, បថវិំ អជ្ឈោសិស្សសិ, ឱបសាយិកោ មេ ភវិស្សសិ វត្ថុសាយិកោ, យថាកាមករណីយោ ពាហិតេយ្យោ។ សចេ អាបំ... តេជំ... វាយំ... ភូតេ... ទេវេ... បជាបតិំ... ព្រហ្មំ អជ្ឈោសិស្សសិ, ឱបសាយិកោ មេ ភវិស្សសិ វត្ថុសាយិកោ, យថាកាមករណីយោ ពាហិតេយ្យោ’តិ។

“អហម្បិ ខោ ឯវំ, ព្រហ្មេ, ជានាមិ – សចេ បថវិំ អជ្ឈោសិស្សាមិ, ឱបសាយិកោ តេ ភវិស្សាមិ វត្ថុសាយិកោ, យថាកាមករណីយោ ពាហិតេយ្យោ។ ‘សចេ អាបំ... តេជំ... វាយំ... ភូតេ... ទេវេ... បជាបតិំ... ព្រហ្មំ អជ្ឈោសិស្សាមិ, ឱបសាយិកោ តេ ភវិស្សាមិ វត្ថុសាយិកោ, យថាកាមករណីយោ ពាហិតេយ្យោ’តិ អបិ ច តេ អហំ, ព្រហ្មេ, គតិញ្ច បជានាមិ, ជុតិញ្ច បជានាមិ – ឯវំ មហិទ្ធិកោ ពកោ ព្រហ្មា, ឯវំ មហានុភាវោ ពកោ ព្រហ្មា, ឯវំ មហេសក្ខោ ពកោ ព្រហ្មា”តិ។

“យថាកថំ បន មេ ត្វំ, មារិស, គតិញ្ច បជានាសិ, ជុតិញ្ច បជានាសិ – ‘ឯវំ មហិទ្ធិកោ ពកោ ព្រហ្មា, ឯវំ មហានុភាវោ ពកោ ព្រហ្មា, ឯវំ មហេសក្ខោ ពកោ ព្រហ្មា’តិ?

“យាវតា ចន្ទិមសូរិយា, បរិហរន្តិ ទិសា ភន្តិ វិរោចនា;
តាវ សហស្សធា លោកោ, ឯត្ថ តេ វត្តតេ [វត្តតី (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វសោ។

“បរោបរញ្ច [បរោវរញ្ច (សី. បី.)] ជានាសិ, អថោ រាគវិរាគិនំ;
ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ, សត្តានំ អាគតិំ គតិ”ន្តិ។

“ឯវំ ខោ តេ អហំ, ព្រហ្មេ, គតិញ្ច បជានាមិ ជុតិញ្ច បជានាមិ – ‘ឯវំ មហិទ្ធិកោ ពកោ ព្រហ្មា, ឯវំ មហានុភាវោ ពកោ ព្រហ្មា, ឯវំ មហេសក្ខោ ពកោ ព្រហ្មា’តិ។

៥០៤. “អត្ថិ ខោ, ព្រហ្មេ, អញ្ញោ កាយោ, តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ; តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ។ អត្ថិ ខោ, ព្រហ្មេ, អាភស្សរា នាម កាយោ យតោ ត្វំ ចុតោ ឥធូបបន្នោ។ តស្ស តេ អតិចិរនិវាសេន សា សតិ បមុដ្ឋា, តេន តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ; តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ។ ឯវម្បិ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ, នេវ តេ សមសមោ អភិញ្ញាយ, កុតោ នីចេយ្យំ? អថ ខោ អហមេវ តយា ភិយ្យោ។ អត្ថិ ខោ, ព្រហ្មេ, សុភកិណ្ហោ នាម កាយោ, វេហប្ផលោ នាម កាយោ, អភិភូ នាម កាយោ, តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ; តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ។ ឯវម្បិ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ, នេវ តេ សមសមោ អភិញ្ញាយ, កុតោ នីចេយ្យំ? អថ ខោ អហមេវ តយា ភិយ្យោ។ បថវិំ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ, បថវិតោ អភិញ្ញាយ យាវតា បថវិយា បថវត្តេន អននុភូតំ តទភិញ្ញាយ បថវិំ នាបហោសិំ, បថវិយា នាបហោសិំ, បថវិតោ នាបហោសិំ, បថវិំ មេតិ នាបហោសិំ, បថវិំ នាភិវទិំ។ ឯវម្បិ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ, នេវ តេ សមសមោ អភិញ្ញាយ, កុតោ នីចេយ្យំ? អថ ខោ អហមេវ តយា ភិយ្យោ។ អាបំ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ...បេ. ... តេជំ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ...បេ.... វាយំ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ...បេ.... ភូតេ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ...បេ.... ទេវេ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ...បេ.... បជាបតិំ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ...បេ.... ព្រហ្មំ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ...បេ.... អាភស្សរេ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ...បេ.... សុភកិណ្ហេ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ... ...បេ.... វេហប្ផលេ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ...បេ.... អភិភុំ ខោ អហំ,

ព្រហ្មេ...បេ.... សព្ពំ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ, សព្ពតោ អភិញ្ញាយ យាវតា សព្ពស្ស សព្ពត្តេន អននុភូតំ តទភិញ្ញាយ សព្ពំ នាបហោសិ សព្ពស្មិ នាបហោសិ សព្ពតោ នាបហោសិ សព្ពំ មេតិ នាបហោសិ, សព្ពំ នាភិវទិ។ ឯវម្បិ ខោ អហំ, ព្រហ្មេ, នេវ តេ សមសមោ អភិញ្ញាយ, កុតោ នីចេយ្យំ? អថ ខោ អហមេវ តយា ភិយ្យោ''តិ។

''សចេ ខោ, មារិស, សព្ពស្ស សព្ពត្តេន អននុភូតំ, តទភិញ្ញាយ មា ហេវ តេ រិត្តកមេវ អហោសិ, តុច្ឆកមេវ អហោសី''តិ ។

'''វិញ្ញាណំ អនិទស្សនំ អនន្តំ សព្ពតោ បភំ', តំ បថវិយា បថវត្តេន អននុភូតំ, អាបស្ស អាបត្តេន អននុភូតំ, តេជស្ស តេជត្តេន អននុភូតំ, វាយស្ស វាយត្តេន អននុភូតំ, ភូតានំ ភូតត្តេន អននុភូតំ, ទេវានំ ទេវត្តេន អននុភូតំ, បជាបតិស្ស បជាបតិត្តេន អននុភូតំ, ព្រហ្មានំ ព្រហ្មត្តេន អននុភូតំ, អាភស្សរានំ អាភស្សរត្តេន អននុភូតំ, សុភកិណ្ហានំ សុភកិណ្ហត្តេន អននុភូតំ, វេហប្ផលានំ វេហប្ផលត្តេ អននុភូតំ, អភិភុស្ស អភិភុត្តេន អននុភូតំ, សព្ពស្ស សព្ពត្តេន អននុភូតំ''។

''ហន្ទ ចរហិ [ហន្ទ ច ហិ (សី. បី.)] តេ, មារិស, បស្ស អន្តរធាយាមី''តិ។ 'ហន្ទ ចរហិ មេ ត្វំ, ព្រហ្មេ, អន្តរធាយស្សុ, សចេ វិសហសី'តិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ពកោ ព្រហ្មា 'អន្តរធាយិស្សាមិ សមណស្ស គោតមស្ស, អន្តរធាយិស្សាមិ សមណស្ស គោតមស្សា'តិ នេវស្សុ មេ សក្កោតិ អន្តរធាយិតុំ។

''ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភិក្ខវេ, ពកំ ព្រហ្មានំ ឯតទវោចំ – 'ហន្ទ ចរហិ តេ ព្រហ្មេ អន្តរធាយាមី'តិ។ 'ហន្ទ ចរហិ មេ ត្វំ, មារិស, អន្តរធាយស្សុ សចេ វិសហសី'តិ។ អថ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, តថារូបំ ឥទ្ធាភិសង្ខារំ អភិសង្ខាសិ – 'ឯត្តាវតា ព្រហ្មា ច ព្រហ្មបរិសា ច ព្រហ្មបារិសជ្ជា ច សទ្ទញ្ច មេ សោស្សន្តិ [សទ្ទមេវ សុយ្យន្តិ (ក.)], ន ច មំ ទក្ខន្តី'តិ។ អន្តរហិតោ ឥមំ គាថំ អភាសិ –

> ''ភវេវាហំ ភយំ ទិស្វា, ភវញ្ច វិភវេសិនំ;
> ភវំ នាភិវទឹ កិញ្ចិ, នន្ទិញ្ច ន ឧបាទិយិ''ន្តិ។

''អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា ច ព្រហ្មបរិសា ច ព្រហ្មបារិសជ្ជា ច អច្ឆរិយព្ភុតចិត្តជាតា អហេសុំ – 'អច្ឆរិយំ វត ភោ, អព្ភុតំ វត ភោ! សមណស្ស គោតមស្ស មហិទ្ធិកតា មហានុភាវតា, ន ច វត នោ ឥតោ បុព្ពេ ទិដ្ឋោ វា, សុតោ វា, អញ្ញោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឯវំ មហិទ្ធិកោ ឯវំ មហានុភាវោ យថាយំ សមណោ គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ។ ភវរាមាយ វត, ភោ, បជាយ ភវរតាយ ភវសម្មុទិតាយ សមូលំ ភវំ ឧទព្ពហី'តិ។

៥០៥. ''អថ ខោ, ភិក្ខវេ, មារោ បាបិមា អញ្ញតរំ ព្រហ្មបារិសជ្ជំ អន្វាវិសិត្វា មំ ឯតទវោច – 'សចេ ខោ ត្វំ, មារិស, ឯវំ បជានាសិ, សចេ ត្វំ ឯវំ អនុពុទ្ធោ, មា សាវកេ ឧបនេសិ, មា បព្ពជិតេ; មា សាវកានំ ធម្មំ ទេសេសិ, មា បព្ពជិតានំ; មា សាវកេសុ គេធិមកាសិ, មា បព្ពជិតេសុ។ អហេសុំ ខោ, ភិក្ខុ, តយា បុព្ពេ សមណព្រាហ្មណា លោកស្មិំ អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា បដិជានមានា ។ តេ សាវកេ ឧបនេសុំ បព្ពជិតេ, សាវកានំ ធម្មំ ទេសេសុំ បព្ពជិតានំ, សាវកេសុ គេធិមកំសុ បព្ពជិតេសុ, តេ សាវកេ ឧបនេត្វា បព្ពជិតេ, សាវកានំ ធម្មំ ទេសេត្វា បព្ពជិតានំ, សាវកេសុ គេធិតចិត្តា បព្ពជិតេសុ, កាយស្ស ភេទា បាណុបច្ឆេទា ហីនេ កាយេ បតិដ្ឋិតា។ អហេសុំ យេ បន, ភិក្ខុ, តយា បុព្ពេ សមណព្រាហ្មណា លោកស្មិំ អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា បដិជានមានា។ តេ ន សាវកេ ឧបនេសុំ ន បព្ពជិតេ, ន សាវកានំ ធម្មំ ទេសេសុំ ន បព្ពជិតានំ, ន សាវកេសុ គេធិមកំសុ ន បព្ពជិតេសុ, តេ ន សាវកេ ឧបនេត្វា ន បព្ពជិតេ, ន សាវកានំ ធម្មំ ទេសេត្វា ន បព្ពជិតានំ, ន សាវកេសុ គេធិតចិត្តា ន បព្ពជិតេសុ, កាយស្ស ភេទា បាណុបច្ឆេទា បណីតេ កាយេ បតិដ្ឋិតា។ តំ តាហំ, ភិក្ខុ, ឯវំ វទាមិ – ឥង្ឃ ត្វំ, មារិស, អប្បោស្សុក្កោ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារមនុយុត្តោ វិហរស្សុ, អនក្ខាតំ កុសលញ្ហិ, មារិស, មា បរំ ឱវទាហី'តិ។

''ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភិក្ខវេ, មារំ បាបិមន្តំ ឯតទវោចំ – 'ជានាមិ ខោ តាហំ, បាបិម, មា ត្វំ មញ្ញិត្ថោ – ន មំ ជានាតី'តិ។ មារោ ត្វមសិ, បាបិម។ ន មំ ត្វំ, បាបិម, ហិតានុកម្បី ឯវំ វទេសិ; អហិតានុកម្បី មំ ត្វំ, បាបិម, ឯវំ វទេសិ។ តុយ្ហញ្ហិ, បាបិម, ឯវំ ហោតិ – 'យេសំ សមណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេស្សតិ, តេ មេ វិសយំ ឧបាតិវត្តិស្សន្តី'តិ។ អសម្មាសម្ពុទ្ធាវ បន តេ , បាបិម, សមានា សម្មាសម្ពុទ្ធាម្ហាតិ បដិជានឹសុ។ អហំ ខោ បន, បាបិម, សម្មាសម្ពុទ្ធោវ សមានោ សម្មាសម្ពុទ្ធោម្ហីតិ បដិជានាមិ។ ទេសេន្តោបិ ហិ, បាបិម, តថាគតោ សាវកានំ ធម្មំ តាទិសោវ អទេសេន្តោបិ ហិ, បាបិម, តថាគតោ សាវកានំ ធម្មំ តាទិសោវ។ ឧបនេន្តោបិ ហិ, បាបិម, តថាគតោ សាវកេ តាទិសោវ, អនុបនេន្តោបិ ហិ, បាបិម, តថាគតោ សាវកេ តាទិសោវ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថាគតស្ស, បាបិម, យេ អាសវា សំកិលេសិកា បោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិបាកា អាយតឹ

ជាតិជរាមរណិយា – តេ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ សេយ្យថាបិ, បាបិម, តាលោ មត្ថកច្ឆិន្នោ អភព្ពោ បុន វិរូឡ្ហិយា; ឯវមេវ ខោ, បាបិម, តថាគតស្ស យេ អាសវា សំកិលេសិកា បោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិបាកា អាយតិំ ជាតិជរាមរណិយា – តេ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មាតិ។

“ឥតិ ហិទំ មារស្ស ច អនាលបនតាយ ព្រហ្មុនោ ច អភិនិមន្តនតាយ, តស្មា ឥមស្ស វេយ្យាករណស្ស ព្រហ្មនិមន្តនិកំតេវ អធិវចន”ន្តិ។

ព្រហ្មនិមន្តនិកសុត្តំ និដ្ឋិតំ នវមំ។

១០. មារតជ្ជនីយសុត្តំ

៥០៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគ្គេសុ វិហរតិ សុសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ អព្ភោកាសេ ចង្កមតិ។ តេន ខោ បន សមយេន មារោ បាបិមា អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស កុច្ឆិគតោ ហោតិ កោដ្ឋមនុបវិដ្ឋោ។ អថ ខោ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស ឯតទហោសិ – “កិំ នុ ខោ មេ កុច្ឆិ គរុគរោ វិយ [គរុ គរុ វិយ (សី. បី. ដីកាយំ បាឋន្តរំ)]? មាសាចិតំ មញ្ញេ”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ចង្កមា ឱរោហិត្វា វិហារំ បវិសិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ បច្ចត្តំ យោនិសោ មនសាកាសិ។ អទ្ទសា ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ មារំ បាបិមន្តំ កុច្ឆិគតំ កោដ្ឋមនុបវិដ្ឋំ។ ទិស្វាន មារំ បាបិមន្តំ ឯតទវោច – “និក្ខម, បាបិម; និក្ខម, បាបិម! មា តថាគតំ វិហេសេសិ, មា តថាគតសាវកំ។ មា តេ អហោសិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយា”តិ។ អថ ខោ មារស្ស បាបិមតោ ឯតទហោសិ – “អជានមេវ ខោ មំ អយំ សមណោ អបស្សំ ឯវមាហ – ‘និក្ខម, បាបិម; និក្ខម, បាបិម! មា តថាគតំ វិហេសេសិ, មា តថាគតសាវកំ។ មា តេ អហោសិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយា’តិ។ យោបិស្ស សោ សត្ថា សោបិ មំ នេវ ខិប្បំ ជានេយ្យ, កុតោ បន [កុតោ ច បន (ស្យា.)] មំ អយំ សាវកោ ជានិស្សតី”តិ? អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ មារំ បាបិមន្តំ ឯតទវោច – “ឯវម្បិ ខោ តាហំ, បាបិម, ជានាមិ, មា ត្វំ មញ្ញិត្ថោ – ‘ន មំ ជានាតី’តិ។ មារោ ត្វមសិ, បាបិម; តុយ្ហញ្ហិ, បាបិម, ឯវំ ហោតិ – ‘អជានមេវ ខោ មំ អយំ សមណោ អបស្សំ ឯវមាហ – និក្ខម, បាបិម; និក្ខម, បាបិម! មា តថាគតំ វិហេសេសិ, មា តថាគតសាវកំ។ មា តេ អហោសិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយាតិ។ យោបិស្ស សោ សត្ថា សោបិ មំ នេវ ខិប្បំ ជានេយ្យ, កុតោ បន មំ អយំ សាវកោ ជានិស្សតី’”តិ?

អថ ខោ មារស្ស បាបិមតោ ឯតទហោសិ – “ជានមេ ខោ មំ អយំ សមណោ បស្សំ ឯវមាហ – ‘និក្ខម, បាបិម; និក្ខម, បាបិម! មា តថាគតំ វិហេសេសិ, មា តថាគតសាវកំ។ មា តេ អហោសិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយា’”តិ។ អថ ខោ មារោ បាបិមា អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស មុខតោ ឧគ្គន្ត្វា បច្ចគ្គឡេ អដ្ឋាសិ។

៥០៧. អទ្ទសា ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ មារំ បាបិមន្តំ បច្ចគ្គឡេ ឋិតំ; ទិស្វាន មារំ បាបិមន្តំ ឯតទវោច – ‘ឯត្ថាបិ ខោ តាហំ, បាបិម, បស្សាមិ; មា ត្វំ មញ្ញិត្ថោ “ន មំ បស្សតី”តិ។ ឯសោ ត្វំ, បាបិម, បច្ចគ្គឡេ ឋិតោ។ ភូតបុព្ពាហំ, បាបិម, ទូសី នាម មារោ អហោសិំ, តស្ស មេ កាឡី នាម ភគិនី។ តស្សា ត្វំ បុត្តោ។ សោ មេ ត្វំ ភាគិនេយ្យោ អហោសិ។ តេន ខោ បន, បាបិម, សមយេន កកុសន្ធោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ។ កកុសន្ធស្ស ខោ បន, បាបិម, ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស វិធុរសញ្ជីវំ នាម សាវកយុគំ អហោសិ អគ្គំ ភទ្ទយុគំ។ យាវតា ខោ បន, បាបិម, កកុសន្ធស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស សាវកា។ តេសុ ន ច កោចិ អាយស្មតា វិធុរេន សមសមោ ហោតិ យទិទំ ធម្មទេសនាយ។ ឥមិនា ខោ ឯវំ [ឯតំ (សី. ស្យា. បី.)], បាបិម, បរិយាយេន អាយស្មតោ វិធុរស្ស វិធុរោតេវ [វិធុរស្ស វិធុរោ វិធុរោត្វេវ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សមញ្ញា ឧទបាទិ។

“អាយស្មា បន, បាបិម, សញ្ជីវោ អរញ្ញគតោបិ រុក្ខមូលគតោបិ សុញ្ញាគារគតោបិ អប្បកសិរេនេវ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជតិ។ ភូតបុព្ពំ, បាបិម, អាយស្មា សញ្ជីវោ អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ និសិន្នោ ហោតិ។ អទ្ទសំសុ ខោ, បាបិម, គោបាលកា បសុបាលកា កស្សកា បថាវិនោ អាយស្មន្តំ សញ្ជីវំ អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នំ និសិន្នំ; ទិស្វាន តេសំ ឯតទហោសិ – ‘អច្ឆរិយំ វត, ភោ, អព្ភុតំ វត, ភោ! អយំ សមណោ និសិន្នកោវ កាលង្កតោ! ហន្ទ នំ ទហាមា’តិ។ អថ ខោ តេ, បាបិម, គោបាលកា បសុបាលកា កស្សកា បថាវិនោ តិណញ្ច កដ្ឋញ្ច គោមយញ្ច សំកឌ្ឍិត្វា អាយស្មតោ សញ្ជីវស្ស កាយេ ឧបចិនិត្វា អគ្គិំ ទត្វា បក្កមិំសុ។ អថ ខោ, បាបិម, អាយស្មា សញ្ជីវោ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន តាយ

សមាបត្តិយា វុដ្ឋហិត្វា ចីវរានិ បច្ចោដេត្វា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ គាមំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អទ្ទសំសុ ខោ តេ, បាបិម, គោបាលកា បសុបាលកា កស្សកា បថាវិនោ អាយស្មន្តំ សញ្ជីវំ បិណ្ឌាយ ចរន្តំ; ទិស្វាន នេសំ ឯតទហោសិ – ‘អច្ឆរិយំ វត, ភោ, អព្ភុតំ វត, ភោ! អយំ សមណោ និសិន្នកោវ កាលង្កតោ, ស្វាយំ បដិសញ្ជីវិតោ’តិ ។ ឥមិនា ខោ ឯវំ, បាបិម, បរិយាយេន អាយស្មតោ សញ្ជីវស្ស សញ្ជីវោតេវ [សញ្ជីវោ សញ្ជីវោត្វេវ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សមញ្ញា ឧទបាទិ។

៥០៨. “អថ ខោ, បាបិម, ទូសិស្ស មារស្ស ឯតទហោសិ – ‘ឥមេសំ ខោ អហំ ភិក្ខូនំ សីលវន្តានំ កល្យាណធម្មានំ នេវ ជានាមិ អាគតឹ វា គតឹ វា។ យំនូនាហំ ព្រាហ្មណគហបតិកេ អន្វាវិសេយ្យំ – ឯថ, តុម្ហេ ភិក្ខូ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ អក្កោសថ បរិភាសថ រោសេថ វិហេសេថ។ អប្បេវ នាម តុម្ហេហិ អក្កោសិយមានានំ បរិភាសិយមានានំ រោសិយមានានំ វិហេសិយមានានំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ, យថា តំ ទូសី មារោ លភេថ ឱតារ’ន្តិ។ អថ ខោ តេ, បាបិម, ទូសី មារោ ព្រាហ្មណគហបតិកេ អន្វាវិសិ – ‘ឯថ, តុម្ហេ ភិក្ខូ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ អក្កោសថ បរិភាសថ រោសេថ វិហេសេថ។ អប្បេវ នាម តុម្ហេហិ អក្កោសិយមានានំ បរិភាសិយមានានំ រោសិយមានានំ វិហេសិយមានានំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ, យថា តំ ទូសី មារោ លភេថ ឱតារ’ន្តិ។

“អថ ខោ តេ, បាបិម, ព្រាហ្មណគហបតិកា អន្វាវិដ្ឋា ទូសិនា មារេន ភិក្ខូ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ អក្កោសន្តិ បរិភាសន្តិ រោសេន្តិ វិហេសេន្តិ – ‘ឥមេ បន មុណ្ឌកា សមណកា ឥព្ភា កិណ្ហា [កណ្ហា (ស្យា. កំ. ក.)] ពន្ធុបាទាបច្ចា “ឈាយិនោស្មា ឈាយិនោស្មា”តិ បត្តក្ខន្ធា អធោមុខា មធុរកជាតា ឈាយន្តិ បជ្ឈាយន្តិ និជ្ឈាយន្តិ អបជ្ឈាយន្តិ។ សេយ្យថាបិ នាម ឧលូកោ រុក្ខសាខាយំ មូសិកំ មគ្គយមានោ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ អបជ្ឈាយតិ; ឯវមេវិមេ មុណ្ឌកា សមណកា ឥព្ភា កិណ្ហា ពន្ធុបាទាបច្ចា “ឈាយិនោស្មា ឈាយិនោស្មា”តិ បត្តក្ខន្ធា អធោមុខា មធុរកជាតា ឈាយន្តិ បជ្ឈាយន្តិ និជ្ឈាយន្តិ អបជ្ឈាយន្តិ។ សេយ្យថាបិ នាម កោត្ថុ នទីតីរេ មច្ឆេ មគ្គយមានោ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ អបជ្ឈាយតិ; ឯវមេវិមេ មុណ្ឌកា សមណកា ឥព្ភា កិណ្ហា ពន្ធុបាទាបច្ចា “ឈាយិនោស្មា ឈាយិនោស្មា”តិ បត្តក្ខន្ធា អធោមុខា មធុរកជាតា ឈាយន្តិ បជ្ឈាយន្តិ និជ្ឈាយន្តិ អបជ្ឈាយន្តិ។ សេយ្យថាបិ នាម ពិឡារោ សន្ធិសមលសង្កដីរេ មូសិកំ មគ្គយមានោ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ អបជ្ឈាយតិ; ឯវមេវិមេ មុណ្ឌកា សមណកា ឥព្ភា កិណ្ហា ពន្ធុបាទាបច្ចា “ឈាយិនោស្មា ឈាយិនោស្មា”តិ បត្តក្ខន្ធា អធោមុខា មធុរកជាតា ឈាយន្តិ បជ្ឈាយន្តិ និជ្ឈាយន្តិ អបជ្ឈាយន្តិ។ សេយ្យថាបិ នាម គទ្រភោ វហច្ឆិន្នោ សន្ធិសមលសង្កដីរេ ឈាយតិ បជ្ឈាយតិ និជ្ឈាយតិ អបជ្ឈាយតិ, ឯវមេវិមេ មុណ្ឌកា សមណកា ឥព្ភា កិណ្ហា ពន្ធុបាទាបច្ចា “ឈាយិនោស្មា ឈាយិនោស្មា”តិ បត្តក្ខន្ធា អធោមុខា មធុរកជាតា ឈាយន្តិ បជ្ឈាយន្តិ និជ្ឈាយន្តិ អបជ្ឈាយន្តី”តិ។

“យេ ខោ បន, បាបិម, តេន សមយេន មនុស្សា កាលង្ករោន្តិ យេភុយ្យេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។

៥០៩. “អថ ខោ, បាបិម, កកុសន្ធោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘អន្វាវិដ្ឋា ខោ, ភិក្ខវេ, ព្រាហ្មណគហបតិកា ទូសិនា មារេន – ឯថ, តុម្ហេ ភិក្ខូ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ អក្កោសថ បរិភាសថ រោសេថ វិហេសេថ, អប្បេវ នាម តុម្ហេហិ អក្កោសិយមានានំ បរិភាសិយមានានំ រោសិយមានានំ វិហេសិយមានានំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ, យថា តំ ទូសី មារោ លភេថ ឱតារ’ន្តិ។ ឯថ, តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរថ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ឈេន ផរិត្វា វិហរថ។ ករុណាសហគតេន ចេតសា…បេ.… មុទិតាសហគតេន ចេតសា…បេ.… ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរថ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ឈេន ផរិត្វា វិហរថា’តិ។

“អថ ខោ តេ, បាបិម, ភិក្ខូ កកុសន្ធេន ភគវតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ឯវំ ឱវទិយមានា ឯវំ អនុសាសិយមានា អរញ្ញគតាបិ រុក្ខមូលគតាបិ សុញ្ញាគារគតាបិ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរិំសុ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ឈេន ផរិត្វា វិហរិំសុ។ ករុណាសហគតេន ចេតសា…បេ.… មុទិតាសហគតេន ចេតសា…បេ.… ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរិំសុ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាពជ្ឈេន ផរិត្វា វិហរិំសុ ។

៥១០. “អថ ខោ, បាបិម, ទូសិស្ស មារស្ស ឯតទហោសិ – ‘ឯវម្បិ ខោ អហំ ករោន្តោ ឥមេសំ ភិក្ខូនំ សីលវន្តានំ កល្យាណធម្មានំ នេវ ជានាមិ អាគតឹ វា គតឹ វា, យំនូនាហំ ព្រាហ្មណគហបតិកេ អន្វាវិសេយ្យំ – ឯថ, តុម្ហេ ភិក្ខូ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ សក្ករោថ គរុំ ករោថ មានេថ បូជេថ , អប្បេវ នាម តុម្ហេហិ សក្ករិយមានានំ គរុករិយមានានំ មានិយមានានំ បូជិយមានានំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ, យថា តំ ទូសី មារោ លភេថ ឱតារ’ន្តិ។ អថ ខោ តេ, បាបិម, ទូសី មារោ ព្រាហ្មណគហបតិកេ អន្វាវិសិ – ‘ឯថ, តុម្ហេ ភិក្ខូ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ សក្ករោថ គរុំ ករោថ មានេថ បូជេថ, អប្បេវ នាម តុម្ហេហិ សក្ករិយមានានំ គរុករិយមានានំ មានិយមានានំ បូជិយមានានំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ, យថា តំ ទូសី មារោ លភេថ ឱតារ’ន្តិ។ អថ ខោ តេ, បាបិម, ព្រាហ្មណគហបតិកា អន្វាវិដ្ឋា ទូសិនា មារេន ភិក្ខូ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ។

“យេ ខោ បន, បាបិម, តេន សមយេន មនុស្សា កាលង្ករោន្តិ យេភុយ្យេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

៥១១. “អថ ខោ, បាបិម, កកុសន្ធោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘អន្វាវិដ្ឋា ខោ, ភិក្ខវេ, ព្រាហ្មណគហបតិកា ទូសិនា មារេន – ឯថ, តុម្ហេ ភិក្ខូ សីលវន្តេ កល្យាណធម្មេ សក្ករោថ គរុំ ករោថ មានេថ បូជេថ, អប្បេវ នាម តុម្ហេហិ សក្ករិយមានានំ គរុករិយមានានំ មានិយមានានំ បូជិយមានានំ សិយា ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ, យថា តំ ទូសី មារោ លភេថ ឱតារន្តិ។ ឯថ, តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អសុភានុបស្សិនោ កាយេ វិហរថ, អាហារេ បដិកូលសញ្ញិនោ, សព្ពលោកេ អនភិរតិសញ្ញិនោ [អនភិរតសញ្ញីនោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សិនោ’តិ។

“អថ ខោ តេ, បាបិម, ភិក្ខូ កកុសន្ធេន ភគវតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ឯវំ ឱវទិយមានា ឯវំ អនុសាសិយមានា អរញ្ញគតាបិ រុក្ខមូលគតាបិ សុញ្ញាគារគតាបិ អសុភានុបស្សិនោ កាយេ វិហរិំសុ, អាហារេ បដិកូលសញ្ញិនោ, សព្ពលោកេ អនភិរតិសញ្ញិនោ, សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សិនោ។

៥១២. “អថ ខោ, បាបិម, កកុសន្ធោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ អាយស្មតា វិធុរេន បច្ឆាសមណេន គាមំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អថ ខោ, បាបិម, ទូសី មារោ អញ្ញតរំ កុមារកំ [កុមារំ (សី. បី.)] អន្វាវិសិត្វា សក្ខរំ គហេត្វា អាយស្មតោ វិធុរស្ស សីសេ បហារមទាសិ; សីសំ វោភិន្ទិ [សីសំ តេ ភិន្ទិស្សាមីតិ (ក.)]។ អថ ខោ, បាបិម, អាយស្មា វិធុរោ ភិន្នេន សីសេន លោហិតេន គឡន្តេន កកុសន្ធំយេវ ភគវន្តំ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធិ។ អថ ខោ , បាបិម, កកុសន្ធោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ នាគាបលោកិតំ អបលោកេសិ – ‘ន វាយំ ទូសី មារោ មត្តមញ្ញាសី’តិ។ សហាបលោកនាយ ច បន, បាបិម, ទូសី មារោ តម្ហា ច ឋានា ចវិ មហានិរយញ្ច ឧបបជ្ជិ។

“តស្ស ខោ បន, បាបិម, មហានិរយស្ស តយោ នាមធេយ្យា ហោន្តិ – ឆផស្សាយតនិកោ ឥតិបិ, សង្កុសមាហតោ ឥតិបិ, បច្ចត្តវេទនិយោ ឥតិបិ។ អថ ខោ មំ, បាបិម, និរយបាលា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោចុំ – យទា ខោ តេ [យតោ តេ (ក.)], មារិស, សង្កុនា សង្កុ ហទយេ សមាគច្ឆេយ្យ។ អថ នំ ត្វំ ជានេយ្យាសិ – ‘វស្សសហស្សំ មេ និរយេ បច្ចមានស្សា’តិ។ សោ ខោ អហំ, បាបិម, ពហូនិ វស្សានិ ពហូនិ វស្សសតានិ ពហូនិ វស្សសហស្សានិ តស្មិំ មហានិរយេ អបច្ចិំ។ ទសវស្សសហស្សានិ តស្សេវ មហានិរយស្ស ឧស្សទេ អបច្ចិំ វុដ្ឋានិមំ នាម វេទនំ វេទិយមានោ។ តស្ស មយ្ហំ, បាបិម, ឯវរូបោ កាយោ ហោតិ, សេយ្យថាបិ មនុស្សស្ស។ ឯវរូបំ សីសំ ហោតិ, សេយ្យថាបិ មច្ឆស្ស។

៥១៣. “កីទិសោ និរយោ អាសិ, យត្ថ ទូសី អបច្ចថ;
វិធុរំ សាវកមាសជ្ជ, កកុសន្ធញ្ច ព្រាហ្មណំ។

“សតំ អាសិ អយោសង្កុ, សព្ពេ បច្ចត្តវេទនា;
ឦទិសោ និរយោ អាសិ, យត្ថ ទូសី អបច្ចថ;
វិធុរំ សាវកមាសជ្ជ, កកុសន្ធញ្ច ព្រាហ្មណំ។

“យោ ឯតមភិជានាតិ, ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។

“មជ្ឈេ សរស្ស តិដ្ឋន្តិ, វិមានា កប្បដ្ឋាយិនោ;

វេឡុរិយវណ្ណា រុចិរា, អច្ចិមន្តោ បភស្សរា;
អច្ឆរា តត្ថ នច្ចន្តិ, បុថុ នានត្តវណ្ណិយោ។

“យោ ឯតមភិជានាតិ, ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។

“យោ វេ ពុទ្ធេន ចោទិតោ, ភិក្ខុ សង្ឃស្ស បេក្ខតោ;
មិគារមាតុបាសាទំ, បាទង្គុដ្ឋេន កម្បយិ។

“យោ ឯតមភិជានាតិ, ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។

“យោ វេជយន្តំ បាសាទំ, បាទង្គុដ្ឋេន កម្បយិ;
ឥទ្ធិពលេនុបត្ថទ្ធោ, សំវេជេសិ ច ទេវតា។

“យោ ឯតមភិជានាតិ, ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។

“យោ វេជយន្តបាសាទេ, សក្កំ សោ បរិបុច្ឆតិ;
អបិ វាសវ ជានាសិ, តណ្ហាក្ខយវិមុត្តិយោ;
តស្ស សក្កោ វិយាកាសិ, បញ្ហំ បុដ្ឋោ យថាតថំ។

“យោ ឯតមភិជានាតិ, ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។

“យោ ព្រហ្មំ បរិបុច្ឆតិ, សុធម្មាយាភិតោ សភំ;
អជ្ជាបិ ត្យាវុសោ ទិដ្ឋិ, យា តេ ទិដ្ឋិ បុរេ អហុ;
បស្សសិ វីតិវត្តន្តំ, ព្រហ្មលោកេ បភស្សរំ។

“តស្ស ព្រហ្មា វិយាកាសិ, អនុបុព្ពំ យថាតថំ;
ន មេ មារិស សា ទិដ្ឋិ, យា មេ ទិដ្ឋិ បុរេ អហុ។

“បស្សាមិ វីតិវត្តន្តំ, ព្រហ្មលោកេ បភស្សរំ;
សោហំ អជ្ជ កថំ វជ្ជំ, អហំ និច្ចោម្ហិ សស្សតោ។

“យោ ឯតមភិជានាតិ, ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។

“យោ មហាមេរុនោ កូដំ, វិមោក្ខេន អផស្សយិ;
វនំ បុព្ពវិទេហានំ, យេ ច ភូមិសយា នរា។

“យោ ឯតមភិជានាតិ, ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។

“ន វេ អគ្គិ ចេតយតិ [វេបយតិ (សី.)], ‘អហំ ពាលំ ឌហាមី’តិ;
ពាលោ ច ជលិតំ អគ្គិំ, អាសជ្ជ នំ ស ឌយ្ហតិ។

“ឯវមេវ តុវំ មារ, អាសជ្ជ នំ តថាគតំ;
សយំ ឌហិស្សសិ អត្តានំ, ពាលោ អគ្គិំវ សំផុសំ។

“អបុញ្ញំ បសវី មារោ, អាសជ្ជ នំ តថាគតំ;

កិន្នុ មញ្ញសិ បាបិម, ន មេ បាបំ វិបច្ចតិ។

“ករោតោ ចីយតិ បាបំ, ចិររត្តាយ អន្តក;
មារ និព្ពិន្ទ ពុទ្ធម្ហា, អាសំ មាកាសិ ភិក្ខុសុ។

“ឥតិ មារំ អតជ្ជេសិ, ភិក្ខុ ភេសកឡាវនេ;
តតោ សោ ទុម្មនោ យក្ខោ, នតត្ថេវន្តរធាយថា”តិ។

មារតជ្ជនីយសុត្តំ និដ្ឋិតំ ទសមំ។

ចូឡយមកវគ្គោ និដ្ឋិតោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សាលេយ្យ វេរញ្ជទុវេ ច តុដ្ឋិ, ចូឡមហាធម្មសមាទានញ្ច;
វីមំសកា កោសម្ពិ ច ព្រាហ្មណោ, ទូសី ច មារោ ទសមោ ច វគ្គោ។

សាលេយ្យវគ្គោ និដ្ឋិតោ បញ្ចមោ។

ឥទំ វគ្គានមុទ្ទានំ –

មូលបរិយាយោ ចេវ, សីហនាទោ ច ឧត្តមោ;
កកចោ ចេវ គោសិង្គោ, សាលេយ្យោ ច ឥមេ បញ្ច។

មូលបណ្ណាសកំ សមត្តំ។